

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

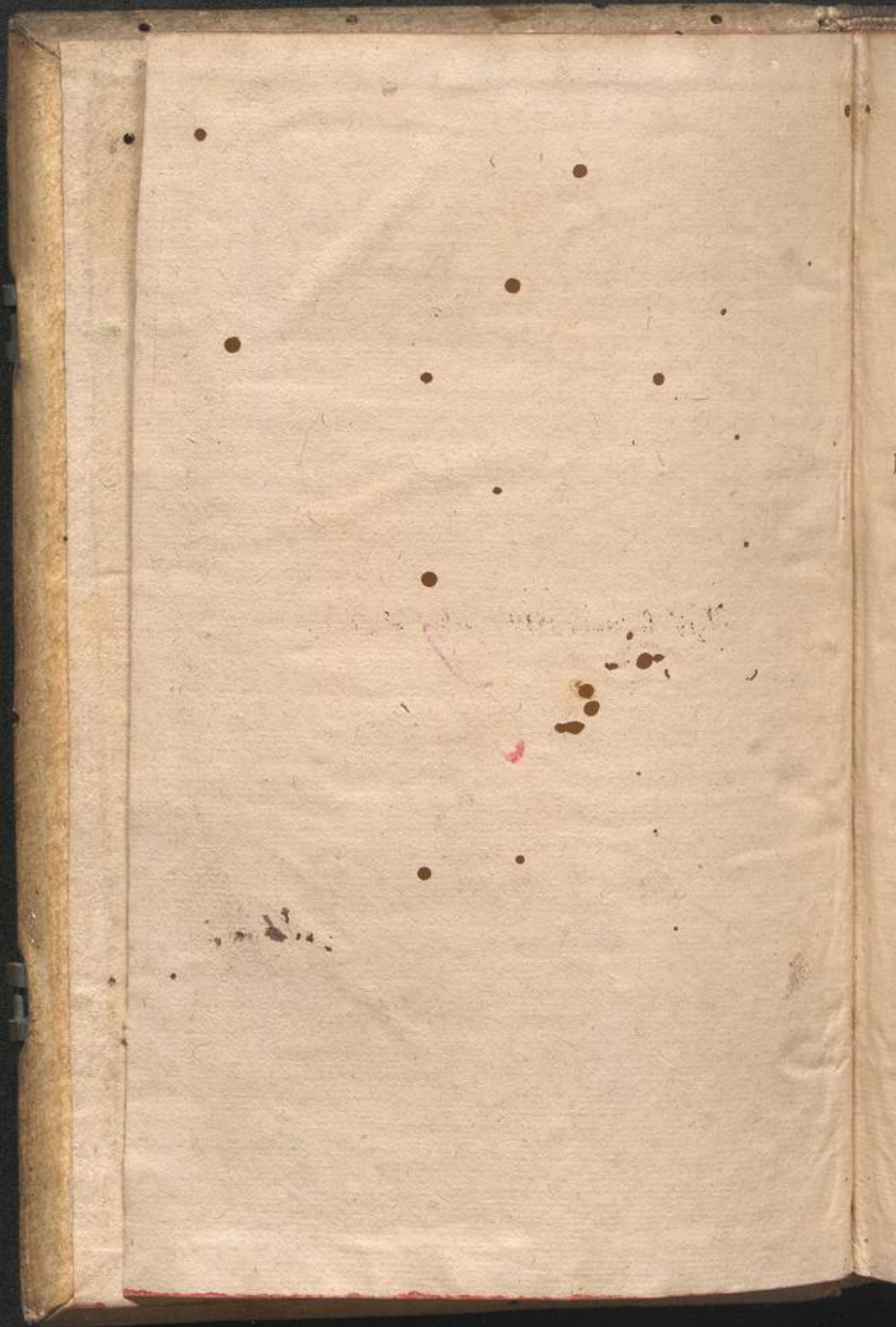
XVI

22

Jh. 6092.

Ant. Martini
Varia Lectiones
LII
25

l

M. ANT. MVRETI
VARIARVM
LECTIONVM
LIBRI XV.

AD
HIPPOLYTVM ESTENSEM;
CARDINALEM, AC PRINCIPEM
ILLVSTRISSIMVM.

Collegij Societatis JESV Paderbornae 1636.

Seld.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.

M. D. LXXXVI.

VI
22

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
25

MANT VARETTI
VARIARVM
LECTICVM
LIBRARI

ALFOITVM
MANT VARETTI

ANTWERP
Apud Christophorum Plantinum.
M. D. LXXXV

M. ANTONII MURETI

IN LIBROS VARIARVM

LECTIONVM PRÆFATIO:

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

CARDINALEM AC PRINCIPEM

ILLVSTRISSIMVM,

Singularem omnium honestarum
artium patronum.

MAGNOPERE peccare mihi vi-
derer, HIPPOLYTE, Cardina-
lis Illustrissime, si otium illud,
quod & plurimum & honestissi-
mum tua mihi benignitate conce-
ditur, alia vlla re, quam litterarum, & earum
artium, quibus te insigniter oblectari video, as-
sidua tractatione consumerem. nam cum ea te
præcipue causa commouerit, vt aditum mihi ad
familiaritatem tuam vltro patefaciendum pu-
taris, quod ad te de mea erga illas incredibili vo-
luntate, meis fortasse scriptis, & amicis de me
summorum hominum concitata sermonibus fa-
ma perueniat: quis me ferendum putet, nisi quam
de me opinionem incognito adhuc & absente
conceperas, eam præsens ipse omni studio, omniq;
corporis & animi contentione confirmem? Ita
igitur facio. quarum artium singularis pulchri-
tudo

A 2

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

iudo mentem meam, vsque à puero, admirabili
 quodam sui desiderio incederat, eas nunc de-
 mùm beneficio tuo aliis omnibus curis solutus,
 magno & alacri animo persequor: neque sanè
 committo, ut qui me tibi tanquam hominem &
 non ineruditum, & eruditionis ac doctrina si-
 tientissimum commendarunt, cum in illo priore
 indulserint amorì erga me suo, in hoc etiam al-
 tero eidem obsecuti, ac non potius id quod explo-
 ratum haberent, verè apud te testati esse viden-
 tur. quod cum facio, primùm, quo nihil dulcius
 est, nihil optabilius, naturæ meæ propensionem
 sequor. Verè enim hoc tibi affirmare possum, si
 quis mihi deus omnes opes, omnia commoda, om-
 nem potentiam proponat, ea lege ac conditione,
 ut semel deponam hæc studia, & has qualescum-
 que litterulas, altrices adolescentiæ meæ, fidissi-
 mas meorum omnium temporum comites dese-
 ram: nunquam id faciam: neque quicquam tanti
 esse ducam, quod mereri velim, ut à suavisimo
 earum amplexu & contubernio abducar. quare,
 ut dixi, cum in eas toto pectore incumbo, naturæ
 meæ pareo: id quod facio, quod si facere vetarer, vi-
 talem mihi esse vitam non putarem. deinde, quo
 mihi nihil prius ac potius neque est, neque esse
 debet, voluntati tuæ morem gerò. sæpe enim mi-
 hi, quæ tua est humanitas, affirmasti, nullum ti-
 bi à me genus obsequij præstari posse iucundius,
 quam,

quàm, si omne tempus arbitrato meo ponerem in
litteris, & aliquid assidue, quantum in me esset,
excuderem, quod & mihi ornamento, & aliis
vsi, & tibi oblectationi esse posset. neque vero
me, ut id faciam, oratione tantum cohortaris,
verum etiam exemplo. Quid enim facere nos oportet,
quicumque tuis opibus non aliam ob causam
fouemur, sustentamur, ornatur, quàm ut in his
studiis omni cogitatione defixa, dies noctesque
exerceamur: cum te, te inquam ipsum, quæ mode-
ratrix humanarum rerum providentia in altis-
simo dignitatis gradu collocatum, perpetua gra-
uissimorum munerum procuratione districtum
teneri voluit, inter tot, tam graues, tam multi-
plices curas, tam operè ad tranquillitatem & sa-
lutem publicam pertinentes, quotidie tamen ali-
quid temporis harum artium tractationi tribue-
re videamus? Nimirum & unusquisque nostrum
natura sua, ut ait poeta quidam, semina sequi-
tur: & quibuscum diu ac familiariter vixit, eo-
rum mores & instituta viuendi facile ac libèter
imitatur. Te vero cum omnis honestatis ac di-
gnitatis amantiſimum omnium, quæ ad compa-
randam veram ac solidam gloriam pertinent,
appetentiſimum natura genuisset: consecuta de-
inde FRANCISCI VALESII, Galliarum
Regis optimi, ac maximi, intima illa, qua tot an-
nos vsus es, consuetudo magis etiam incitauit ad
A 3 eadem

Ant. Muret
Varias Lectiones
LII
28

easdem illas vias, in quas ipsa te natura deduxerat, animosius & constantius persequendas. Ille homines eruditos ad se ex omnibus orbis terrarum partibus, amplissima eorum industria premia statuens, conuocabat. idem illud exemplum iam dudum Italia te, maxima cum tua laude, renouantem intuetur. Ad regalera illius mensam non vllum acroama aut libentius, aut sepius, quam vox alicuius eruditi hominis, audiebatur. epula quoque tue quotidie nulla re magis, quam grauissimis & honestissimis virorum doctrina praestantium sermonibus, condiuntur. Ille igitur ad ceteras suas laudes eam addidit, qua nulla, meo quidem iudicio, maior est, nulla praeclearior, ut communi omnium populorum consensu LITTERARVM PATER nominaretur. idem illud cognomen tibi apud posteros tributum iri, cuius per facile est, qui tuam erga homines liberalium artium scientia excultos munificam, planeq; regiam voluntatem cognouerit, augurari. Nos interea, qui per te hoc otio fruimur, omnem industriam eo conferre oportet, ut quacumque ratione possumus, heroicis ac propè diuinis virtutes tuas omni genere monumentorum ad immortalem posteritatis memoriam consecremus. non quod rerum à te gestarum gloria nostro testimonio indigeat: sed quòd alia nobis via nulla relinquitur, qua ingrati animi notam effugere valea-

7
valeamus. Igitur alij quidem, quibus maior do-
ctrina copia est, alia tibi grauiora, & maioris
opera inscribent. ego autem, qui nondum eam
facultatem consecutus sum, ut à me quicquam
egregium expectari debeat, scribam tamen, qua-
liacumq; potero, & hisce paruis ac tenuibus mi-
nusculis testabor hominibus magnitudinem ob-
seruantia erga te mea. Illud quidem certè omni
ope conabor efficere, ut scripta mea, si nullam
aliam ob causam in pretio sint, utilitate tamen
tueantur ipsa se, & hoc saltem nomine à studio-
sis hominibus non negligantur. quod & alias fe-
ci, & in iis maximè, quos nuper ad te scripsi,
Variarum lectionum libris. Primum enim cum
in praestantissimis utriusque lingua scriptoribus
multa, vel temporū vel hominum culpa, corru-
ptè & deprauatè legantur: eaq; res vel non anim-
aduersa errorem, vel animaduersa molestiam,
& difficultatem legentibus obiicere solear. eius
incomodi ut pars aliqua per me tolleretur, ope-
ram dedi. deinde, cum & illud constet, veteres
Latinos summo studio esse in Graecorum imita-
tione versatos, & eorum locorum quos illi ab his
acceptos in usum suum transtulerunt, diligens,
& accurata notatio magnam his temporibus uti-
litatem habere credatur: huius quoque generis
inspergenda nonnulla esse duxi. narratiunculas
etiam aliquot admiscui quarūdam historiarum,

A 4 que

Ant. Mureti
Varia Lectionum
LIB
28

que neque contrita ac communes essent, neque
 fore iniucunda cognitu viderentur. Vbi autem
 ita res tulit, ut ab his qui vel etate nostra, vel
 etiam superioribus temporibus in hoc ipso curri-
 culo industriam suam exercuerant, dissentirem:
 feci id, ut & natura & consuetudo mea fert, li-
 berè: sed ea tamen moderatione seruata, ut im-
 minutam esse à me dignitatem sitam, nemo con-
 queri possit, nisi qui tantum sibi tribuat, ut er-
 rare se posse non putet. quod neque cuiquam vn-
 quam contigit, & maius est, quàm ut conuenire
 in humanam fragilitatem queat. sed nos quid
 fecerimus, ipsa res indicabit. testatum quidem
 omnibus esse volumus, nihil aliud nobis proposi-
 tum fuisse, quàm ut sine cuiusquam offensione,
 auxilij aliquid attulisse huic studiorum generi
 diceremur. A te autem, HIPPOLYTE Prin-
 cipum decus, etiam atque etiam petimus, ut qua
 nos humanitate in familiarium tuorum nume-
 rum recipere dignatus es, eadem hos labores no-
 stros, qui nulla re magis, quàm tui nominis au-
 thoritate, nixi, in publicum prodeunt, tibi acci-
 piendos putes: neque tam, quid amplitudini tue
 conueniat, quàm, quid præstari à nobis possit,
 expendas. nam & hæc ipsa nouis indies accessio-
 nibus crescent, & alia suo tempore, quæ tibi gra-
 tiora fore confidimus, proferentur.

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM

S. R. E. CARDINALEM

AMPLISSIMVM ET

ILLVSTRISS.

VARIARVM LECTIONVM

LIBER PRIMVS.

Tres Isocrates. Cuius sit Haegivsonis ad Demonicum, indicatum. CAP. I.

LEGANS in primis, & cum saluber-
rimis referta praeceptis, tum omnibus
condita dicendi festiuitatibus oratio,
quae Paraneſis ad Demonicum in-
ſcribitur, non eius ſcriptoris eſt, cu-
ius vulgo putatur. nam cum ab Iſo-
crate illo qui Socratis & Platonis aequalis fuit, cuiusq.
domus officina eloquentiae habita eſt, fluxiſſe, eiui-
que ingenio elaborata eſſe credatur, id ſecus eſt: quod-
que etiam in aliis contigiſſe ſcimus: errorem hic obie-
cit hominibus nominum ſimilitudo. tres enim facun-
di ac diſerti fuere homines, quibus omnibus idem Iſo-
cratis nomen fuit. Vnus is, quem modò diximus: qui
à Socrate commendatur in Phædro; quemque Cice-
ro, diſſentiente Bruto, tantoperè laudabat. alter, hu-
ius diſcipulus: cuius apud Suidam mentio eſt. neu-
trius autem horum eſt ea, de qua loquimur, oratio: ſed
tertij cuiuſdam Iſocratis, qui Ciceronis temporibus
floruit. Id ita eſſe, didici ex Dionyſio Halicarnaſſeo,
A 5 qui in

Ant. Mureti
Varia Lectionum
LIII
28

qui in aureolo libello De Arte rhetorica, quendam ex ea citans locum, Isocratem ipsius auctorem, suum, & Echecratis, ad quem scribit, sodalem vocat. eius verba sunt: *Ἰσοκράτης μὲν ὁ σὸς ἐταῖρος ἢ ἐμὸς, ὃν Ἐχέκρατες, εἴπερ ἄλλο τι, φησὶ χεῖναι προσεῖναι τοῖς ἀπατάοις ἀνθρώποις, ἐν τῇ περιπέσει τῆς πρὸς τὸν Ἰππολίτου, (ita enim legendum est, non, vt in vulgatis libris, πρὸς τὸν Ἰππολίτου) ἢ φιλοσοφηρίας, ὅπερ ὅτι τὸ προσφθεῖν τῶν ἀπαντῶντας, ὡς αὐτὸς φησι.* Locus autem, quem indicauit Dionysius, ita apud Isocratem legitur: *Τῶ μὲν σφόδρὸν γίγνεται φιλοσοφίης, πρὸς τὸν λόγον ἀποσοφίης. ἐστὶ δὲ φιλοσοφηρίας μὲν τὸ προσφθεῖν τῶν ἀπαντῶντας, ἀποσοφίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείας ἐπιγυῖναι.* Harpocration tamen, qui sit ἐπικτὸς ὄρεθ, exponens, Isocratem Apolloniaten eius, de quo agimus, libelli auctorem facit. at is veteris illius Isocratis auditor fuit: vt apud Suidam est. Hermogenes autem aperte eundem Isocratem huius Parænesicos, & ceterarum orationum, de quibus nulla dubitatio est, quin sint eius qui cum Socrate & Platone vixit. sed magis me ea, quæ supra recitauit, verba Dionysij mouent.

Mithridatem cum Dionysium Tralliani honoris causa vocarent. Illustratus locus ex oratione pro Flacco. Eius qui Plutarchi συμποσιακὰ interpretatus est, notatus error.

CAPVT II.

MTVLLIVS in oratione pro L. Flacco cum percenseret eas laudes quas Tralliani in Mithridatem, regem populo R. infestissimum, congesterant, ita scribit: *Mithridatem deum, illum patrem, illum conseruatorem Asiae, illum Dionysium, Bacchum, Liberum nominabant.* atque hoc Petrus Victorius admonuit dictum

dictum esse ad Demosthenis imitationem, cuius illa sunt ex oratione De Corona: Οἱ μὲν κατὰ πῦρος Θεπάλου, ἢ ἀναίδωτοι Θεβαῖοι φίλον, δευγέτω, σωτήρα τὸν Φίλιππον ἦσαν. πάντ' ἐπειν ὡς αὐτοῖς. protulit etiam locum ex Athenæo, quo confirmatur, Mithridatem viuum ac videntem, diuinis affectum honoribus. sed cur Liberi patris potius, quàm cuiusquam alij dei nomine honestaretur ille rex, quando de eo sibi non liquere subobscurè indicauit Victorius, ego aperire constitui. Duæ autem eius appellationis causæ à Plutarcho libro primo συμποσιακῶν afferuntur. vna, quòd Mithridates præmium proposuerit, qui plurimum edisset, quique plurimum bibisset: ipseque in vtroque certamine palmam tulerit: vtpote qui omnes ætatis suæ homines bibendo superaret. ob id igitur Dionysum vocatum. sed eam causam Plutarchus ipse, vt inanem, commenticiamque, & minus idoneam reprobabat. ac planè, si hæc vera esset, videri poterant Traliani, cum Mithridate, & Dionysum salutarent, non tam ei honorem tribuere, quàm contumeliam facere: quasi ebriosum cum & helluonem ac gurgitem vocarent. quare hæc altera causa putanda est verior. bis eum fulmine appetitum fuisse: ita vt innocuus incolumisque remanserit. nam cum adhuc infantulus in cunis vagiret, collapsum fulmen, fascias, quibus inuolutus erat, exussit, neque tamen ipsum læsit. vestigium modò quoddam ignis in fronte relictum est: quod facillè occultaret coma. rursus cum iam vir esset, ita propinquum ei dormienti cecidit, vt tela in pharetram, quæ haud procul à lecto pendeat, condita conflagrauerint. ipse tum quoque intactus. his expositis, addit Plutarch. Οἱ μὲν ἐν μάντεϊ ἀπεφήναντο, πλείων αὐτὸν ἰχύσειν ἀπὸ τῆς τοξικῆς καὶ μέφης σεραπίας. &c.

Ant. Martini
Var. Lectioes
LII
25

πᾶς. οἱ ἤ πολλοὶ Διόνυσον αὐτὸν, ἀπὸ τῆς κερραυνοβολίων ὁμοί-
τητι τῆς πάθους ὡροσηγορίας. id est. Igitur vates quidem
pronuntiarunt, plurimum ipsum sagittariis, & leui
armatura esse valiturum. vulgus autem ei Dionysio
nomen fecit, ab illis fulminum iactibus: quod ei simi-
le quiddam, atque Dionysio, contigisset. Hanc postre-
mam partem quidam, qui librum illum Plutarchi La-
tinum facere studuit, ita reddidit. Quam ob causam
vates plurimum sagittariorum manu, leuisque arma-
turae copiis praestitutum praedixerant. Quamquam
non desunt, qui Bacchi nomen à morbo sideratis ac
de caelo tactis familiare datum illi existiment. quae in-
terpretatio ita est absurda & aliena, ut valde miser,
quid tum illi homini in mentem venerit.

*Locus quidam Ciceronis in Verrem vindicatus à praua
aliorum correctione. Plinij aliter declaratus.*

CAPVT III.

VT VNTVR interdum Latini scriptores Graecis
quibusdam vocibus, easque Latinis tamen lit-
teris notant: quod qui non animaduertunt, facile in
errorem incidunt: praecipue cum eae voces eiusmodi
sunt, ut etiam Romanae videri queant. id quod acci-
dit homini in primis erudito explicanti orationes Ci-
ceronis in Verrem. Nam cum Cicero impurum il-
lum hominem a state summa, quo tempore ceteri pra-
tores obire prouinciam, & concurrere consueuerant,
totum se ad nequitiam & ad libidinem contulisse di-
ceret, & tabernacula carbasis intenta velis in littore
collocari iussisse, ubi totos dies cum impudicis mulie-
ribus perpotaret: haud ita multis interiectis verbis, ita
postea locutus est: *Illo autem tempore iste, tametsi ea est
hominis*

hominis impudentia, quam nostis, ipse tamen, cum vir esset Syracusis, uxorem eius parum poterat animo soluto ac libero tot in acta dies secum habere. quorum verborum ille, quisquis est, sensum non videre se dixit: nisi pro, in acta, legatur, in lecto. neque intellexit, Ciceronem, quod antea Romano more lectus dixerat, id postea actam voce Græca, ut videlicet in Sicilia loquerentur, nominasse. notum est autem, Siculos eo quondam sermone vsos, qui è Græcis, Latinisque vocibus permistus esset. Actam verò solitos eos dicere pro littore, etiam Virgilius indicio est, qui illud ipsum littus eo nomine vocauit:

At procū in sola secreta Troades acta

Amissum Anchisen flebant.

Ita igitur actam vterque, ut Terentius, & Cicero ipse urbem Atheniensium, Actu. Sed & S. Ambrosius eadem voce vsus est libro quinto Hexameron: *Qua, inquit, non in acta, nec in litoribus, sed in Atlantici maris profundo feruntur videri.* Neque dissimili modo C. Plinius libro VII. Naturalis historię probata pro pecudibus dixit. eius verba sunt: *In eadem Africa familias quasdam effasimantium Isigonus & Nymphodorus tradunt: quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriatur infantes.* non enim quæ familiæ illæ probassent, ea interire affirmavit, sed ut dixi, τὰ αἰσχροῦ.

Horatii locus ex Euripide expressus.

CAPVT IIII.

QUOD Horatius libro primo Epistolarum per-eleganter scripsit, esse verba & voces quasdam, quibus animi morbos lenire ac mitigare fas esset, respexisse ipsum arbitror ad locum quendam Euripidis ex Hip-

Ant. Muret
Varia Lectiones
LIB
21

ex Hippolyto coronato, ubi nutrix Phædræ infan-
 priuigni amore incensam alloquens, admonet eam,
 ut morbum illum suum fortiter ferat: esse enim can-
 tus & sermones quosdam, in quibus insit vis ad eum
 mulcendum ac molliendum. Versus Euripidis hi sunt

Νοσῶσα δ' εὖ πως τ' νόσον κατασπείρου.

Εἶσιν δ' ἐπιφθαί, καὶ λόγοι θελητήεωσι.

Φανήσεται π τῆσδε φάρμακον νόσῳ.

Horatij autem hi:

Feruet auaritia, miseroq; cupidine pectus?

Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem

Posis, & magnam morbi deponere partem.

non tamen vterque idem intellexit. nam illa de ma-
 gicis carminibus: hic de sermonibus philosophicis
 loquitur, à quibus vera omnium morborum animi
 petenda medicina est. quanquam si quis Euripidem
 quòque idem κατ' ἀλληγοίαν πινὰ significare voluisse
 censeat, libenter me socium ipsius sententiæ ascripse-
 rim. Gaudet enim poeta ille eiusmodi sententiis, quæ
 neque à populari consuetudine discedant, & philoso-
 phicum tamen intra se aliquid occultent. nam quod
 in versibus Horatij lego, *miseroq; cupidine*, non, ut in
 plerisque libris legitur, *miseraq; cupidine*, in eo ve-
 teres libros auctores habeo, ac præterea, esse id ex Ho-
 ratij consuetudine, nullo negotio probare possum. ita
 enim alibi:

At bona pars hominum decepta cupidine falso,

Nil satis est, inquit. & in Odis:

Nec leues somnos timor, aut cupida

Sordidus aufert.

ut dubitari planè non possit, quin ea vera scriptura sit.

Eiusdem

Eiusdem Horatij locus ex Isocrate propè conuersus.

CAP. V.

VENIT mihi in mentem quorundam eiusdem poëta versuum è Sermonibus, quibus exponit, quæ primis temporibus vita hominum fuerit, agrestis videlicet, & ferina: utque post, rationis & orationis beneficio, ad ciuiliorem viuendi modum, & humanæ naturæ magis consentaneum venerint: qui quidem versus tantam habent cum Isocrate à quadam eiusdem rei narratione similitudinem & conuenientiam, ut eam poëta non modò imitatus, sed propè interpretatus esse videatur. qua de re ut cuius utriusque linguæ intelligenti existimare liceat, utriusque verba subiliciam. His igitur versibus eam Latinus vates sententiam est executus:

*Cum proepserunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Vnguib; & pugnis, dein sustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat vsus:
Donec verba, quibus voces sensusq; notarent,
Nominaq; inuenere. dehinc abstinere bello,
Oppida ceperunt munire, & ponere leges.*

Isocrates autem ita Nicoclem loquentem facit: Εγχο-
μὲν δ' ἡμῖν ᾧ πείθει ἀλλήλους, καὶ δούλον ποιεῖς ἡμᾶς αὐτὰς ποιεῖ ὡς
αὐτὸν βυλλισθῶμεν, ἔμφορον τῶ θεοῦ δ' ὡς ζῆλον ἀπιδράγημεν. ἀλλὰ καὶ
συνελθόντες πόλεις ἀκίσσαμεν, καὶ νόμους ἐθέμεθα, & quæ se-
quuntur.

*Ciceronis locus ex oratione pro P. Quintio pulchre à
Paulo Manutio correctus.*

CAP. VI.

QUOD si facere nolit, atque inhibuerit eiusmodi
rationibus illum ad suas condiciones perducere: sese
nihil precari, & si quid agere velit, iudicio defendere. Ita
leguntur

Ant. Muret
Varia Lectiones
LIB
25

guntur Ciceronis verba hæc ex oratione pro P. Quinctio in omnibus impressis libris, præterquam in Manutianis. quæ cum corrupta esse constaret, fuerunt, qui pro, *inhibuerit*, reponerent, *instituerit*. At præclare, ut solet, Manutius: de quo viro meritò dubitari potest, plus ne ipse Cicero, an ipsi Cicero debeat. Nam & ipse tractandis assiduè Ciceronis scriptis eam affectus est eloquentiæ laudem, qua vincit omnes: & cum ad ingenium, quo excellit, ad vidisset eam diligentiam, eamque laborum perpeffionem ac tolerantiam, qua vires, ipsamque adeò valetudinem suam, magno nostro omnium, quotquot eum, quia planè nouimus, plurimi etiam facimus, dolore prostrauit; incredibile est, quot ab errorum millibus eos libros felicissimè vindicarit. at ætas nostra mirificam quandam extulit vim hominū improborum, qui magnam laudem in obreftatione positam putant, neque quicquam cupidius faciunt, quam ut quicquid possunt, quacunque ratione possunt, et aliena gloria deterant, creduntque ita se demùm emeruros, si eos qui extant, depresserint. quam rationem grassandi ad famam nemo vnquam sapiens approbavit. sed me amoris quidam astus ab eo, de quo dicere cœperam, abduxit. omnino autem, cum de Paulo Manutio loquendum est, moderari orationi meæ neque volo, neque possum, neque debeo. alij complures rationem inire poterunt, quot ipsi locos in Ciceroe correxerint: illi aut viui, aut cum paucissimis, licet dicere,

Pauperis est numerare pecus.

in illius igitur libris (tandem enim ad propositum me referam tamen) is, de quo agebam, locus ita legitur: *Quod si facere nolit, atque imbibit eiusmodi rationibus illum ad suas conditiones perducere, &c.* præclare, ut dixi.

Imbi-

Imbiberit enim est, hoc sibi planè proposuerit, hoc ita in mente ac cogitatione sua defixerit, ut euelli non queat. est autem ita scriptum omnibus litteris, in longè plurimis vetustis codicibus. sed insolentia locutionis fefellerat alios, quæ Manutium non fugit. meminerat enim ita locutum Lucretium lib. III.

Qui petere à populo fasces, seuâsque secures

Imbibit. & libro sexto,

— non quoddâ violari summa deum vis

Posit, ut ex ira pœnas petere imbibat acres.

ut ergo à Laetretio dictum est, *imbibat petere*, sic à M. Tullio, qui eum poëtam studiosissimè legerat, *imbiberit perducere*. Vfus eodem modo & Liuius libro secundo Annalium: *Neque memor eius, quod initio consulatus imbiberat, reconciliandi animos plebis.*

Epitheton, quo Corinthum ornauit Horatius, è Græcæ voce expressum videri.

C A P U T V I I.

BIMAREM Corinthum cum diceret Horatius, non dubito quin exprimere voluerit Græcam vocem ἀμφιθάλασος. est autem ea vox non admodum frequens, proba tamen & antiqua: vsusque ea est Xenophon, cum urbem Atheniensem commoditates celebraret, doceretque, eam opportuno admodum locositam ad importanda & exportanda quæ opus foret. ita enim loquitur: Καὶ μὴν ἡ ἀριστοῦτος γὰρ ἔστι, ὅμως ὡς ἀπὸ πάντων ἀνέμοις περιβάλλεται τε ὡν δεῖ, καὶ ἀποπέμπεται ἀβέλει. ἀμφιθάλασος γὰρ ἔστι. Hoc eò annotare visum est, quoniam in scholiis Horatianis, quæ abhinc annos quatuor, ad Io. Auansonium V. C. qui tum Romæ Gallorum regis legatus erat, miseram, cum ceterarum urbium epitheta vnde sumpta essent, indicaf-

B sem;

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIB
28

sem : nescio quo modo contigit, vt hoc, quod minime decuerat, prætermitteretur.

Horatij locus, qui multis in libris corruptè legitur, explicatus. CAP. VIII.

VERSVS hi sunt secundo Odarum Horatij:
*Viuet extento Proculeius auro,
 Notus in fratres animi patrum.
 Illum aget penna metuente solui
 Fama superstes.*

quorum qui proximè vltimum antecedit, ita in multis libris legitur:

Illum aget penna haud metuente solui.

constat autem ita correctum esse ab aliquo, qui sententiam quidem videret, sed vim verborum non satis perspiceret: putaretque ita meliùs æternitatem famæ significatum iri, si particula illa negandi vim habens adderetur. alioqui fore, vt penna firmitatis inesset ea in fama, cuius pennæ solutionem metuere dicerentur. firmitas enim fiduciam, infirmitas metum parit. at ille, quisquis fuit, inani & friuolo argumento delusus est. nam, quia quæ metuimus, refugimus, longissimeque nos ab iis abducimus, factum, vt Horatius pennam metuentem solui dixerit eam, quæ semper longissime ab omni solutione absutura esset. est autem simile illud Virgilij,

Arctos Oceani metuentes aquore tingi.

nam vt metuentes tingi dixit is, quæ nunquam tingentur: ita hic pennam metuentem solui, quæ nunquam solueretur: Hoc eo libentiùs annotaui, quòd vt alia multa, ita hoc quoque mendum in eos libros, quibus addita sunt mea scholia, operarum negligentia, me absente atque inscio, irrepsit.

Senten-

*Sententia quadam Terentiana ab Aeschylō etiam prolata
ostenditur: & qui eandem continet, Gracus in-
certi scriptoris versiculus indicatur.*

CAPVT IX.

QUOD apud Terentium adolescens amore sa-
cius dixit,

Facile omnes cum valemus, recta consilia egrotis damus:
cuius non dissimulans quiddam Prometheum dicentem
fecerat Aeschylus. cum enim miserum illum & arum-
nosum deum nymphæ Oceanitides reprehenderent,
quod peccasset: ita eum respondentem induxit: faci-
le esse iis qui malis soluti sunt, admonere ac corripere
eos qui aduersis rebus premuntur. Versus Aeschyli, si
quis eos requirit, hi sunt:

Ελαφρόν, ὅς τις πινυμάτων ἔξω πόδεσσι

ἔχει παρ' ἐγείναι, ἰσθμῶν τε τῶν κακῶν

Περίσσοις. id est,

Haud difficile est, pars nulla quem attingit mali,

Monere eos, ac corripere, qui miserius

Urgentur.

tale igitur aliquid eo loco dixerat & Menander. sed &
hunc versum alicubi legere memini:

Ἔγὼς νοσῶντι πάντα πᾶς τις ἰσθμῶν.

*Equitandi verbum quod Euro tribuit Horatius, Eu-
ripidem quoque eodem modo locutum esse.*

CAPVT X.

AVDACI sanè metaphora vsus videtur Hora-
tius, cum Euro vento equitandi verbum tri-
buit. notus est enim ille versiculus,

Per Siculas equitauit vndas.

neque vnquam id, vt opinor, sine veterum exemplo
ausus esset. sed meminerat, Euripidem quoq. eodem
modo

modo locutum esse de Zephyro. itaque fecit more suo, ut, persequendis Græcorum vestigiis, τὸ ἄλλόθεν καινόντε καὶ ξενικὸν quæreret, seq̄ue quàm longissimè à trita & plebeia loquendi consuetudine abduceret. quo in genere planè singularis fuit: neque, meo quidem iudicio, Græcas loquendi formas Latinorum pœtarum quisquam vel frequentius, vel fidentiùs, vel felicitius imitatus est. Locus autem ille Euripidis, quem dico, ita scriptus est in Phœnissis:

Ζεφύρου πνοαῖς ἰππιδουτὸν ἐν ἔργῳ.

Currum pro naui, ut à Catullo, sic & à Græcis pœtis dictum esse. CAP. XI.

ETIAM illud Græcorum exemplo fecit Catullus, ut nauim currum vocaret, in libello De nuptiis Pelei & Thetidos:

*Diua quibus retinens in summis vrbibus arces,
Ipsa leui fecit volitantem flamine currum.*

siquidem apud Æschylum Prometheus in illa longa enumeratione artium, quas à se in vsum mortalium excogitatas & inuentas gloriatur, ait repertum suū esse currus illos nautarū, qui lineis alis vagentur per mare.

Θαλασσοπλευγὰ δ' ἔπις ἄλλ' ἄντ' ἔμει
Λινόπτερ' εὖρε ναυτίλων ὀχήματα.

Sed & Euripidē eadem figura vsum memini apud quem nuntius, qui Medeam admonet, ut se mandet fugæ, præcipit ei, ut neque id vehiculum spernat, quod nauigandi, neque id, quod terrestris itineris conficiendi causa comparatum est:

ὦ δεινὸν ἔργον παρανόμως ἐργασμένῳ
Μήδεια, φεύγε, φεύγε, μήτε ναῖαν
Λιπῶσ' ἀπὴνλω, μήτ' ὄχρον πεδοστῆν.

Sed hoc quoque, ut totum propè veteris eloquentiæ chor-

choragium, ab Homero est: qui primus aurigam nauis pro gubernatore dixerat: φθέγγατο δ' ἰώιοχος γῆρας κωνοπαροῖα. & naues, equos maris vocauerat:

Νηῶν ὠκυπέτρων ἐπιβαινέμεν, αἰδ' αἰλῶς ἵπποι
Ἄνδ' ἐγείσι γέροντες.

Libidinosarum mulierum, quae calumniatae sunt eos à quibus spretae & repudiatæ erant, exempla octo.

CAPVT XII.

EXEMPLA octo memini legere, earum mulierum, quæ viros à se impudicè appetitos, cum eos ad restinguendum libidinis suæ ardorem flectere nequiuissent, calumniatæ sunt postea, tanquam ab ipsis tentatæ forent: eisque partim creantur ingens periculum, partim etiam exitium attulerunt. eorum vnum est in sacra historia, de Iosippo Iacobi filio, qui, cum obtemperare heretici, Phutipharis vxori, noluisset; structis ab ea calumniis in vitæ discrimen adductus est. atque hoc, vt quod omnibus notum sit, nihil est necesse pluribus verbis exponere. Hippolytum quoque Thesei filium vt Phædra nouerca tentarit: seque ab eo spretam videns, reuerso ab inferis marito persuaserit, cum sibi vim afferre voluisse, (quanquam paulò aliter est apud Euripidem) vtque castissimus adolescens crudelissimè ob eam rem discerptus dilaniatusque sit, & lippis, vt ait Horatius, & tonsoribus notum est. Sed & Tenni Cycni filio, Neptuni nepoti idem contigisse memoratur. eius enim ephebi iam, & vt Græci dicunt, ἐνδρόπαιδος desiderio tacta nouerca Phylonome, seu, vt alij vocant, Peribœa, sermonem cum eo de stupro contulit. Reiecta & repudiata, insimulauit eum apud patrem, eodem planè modo quo Hippolytum Phædra. Credulus parens inclusum

B 3 in ca-

Ant. Marten
Varia Lectiones
LII
21

in capsam quandam filium proiecit in mare. tulit
opem Neptunus innocenti nepoti. delataque est capsula
ad insulam Leucophryn: quam cum incolae aperuis-
sent, remque cognoscent: non tantum Tenedon regnum
detulerunt; sed etiam de nomine ipsius, insulam Te-
nedon nominarunt. quin & mortuum coluerunt pro
deo. Eodem modo propè perditus est Bellerophon
ab Antæa Præti vxore: & Peleus a Hippolyte vxore
Acasti. de quibus apud Horatium sunt illa:

Vt Præti mulier perfida credulum

Falsis impulerit criminibus, nimis

Casto Bellerophonti

Maturare necem, refert.

Narrat penè datum Pelea tartaro,

Magnæsan Hippolyten dum fugit abstinens.

Nos autem vtramque siue historiam siue fabulam ali-
bi copiosissime exposuimus. Hippodamia quoque cum
eam auerteret Pelops, siti aliquando correpta esse di-
citur. cumque Pelops, quærens aqua causa descen-
disset e curru, iamque longius abiisset, (magna enim
circum solitudines erant) illa Myrtilum aurigam,
cum quo sola remanserat, sollicitare cepit, ut secum
rem haberet. volebat videlicet, interea dum reuere-
retur Pelops, aliam quandam sitim restinguere. sed cum
Myrtilus morem gerere nolisset: accusatus est apud
reuersum Pelopem, quod ipsam violare conatus esset:
ob idque proiectus in vicinum mare: quod ex eo Myr-
tolum vsurpari cepit. Philostratus libro sexto De Vita
Apollonij, Timasionem quendam Ægyptium à no-
uerca frustra adamatum, deinde illius calumniis so-
lum vertere coactum esse narrat. etsi illa quidem alio
quodam modo, quam cetera, priuignum calumniata
est. Denique Fausta, Maximiani filia, Constantini
Magni

Magni vxor, eodem modo vt Phædra, Crispum priuignum suum accusauit, itaque imperator optimus, sed hac quidem in re non satis consideratus, immerentem filium morte multauit. idemque postea, re cognita, etiam de vxore supplicium sumpsit. Sunt & alia duo exempla non dissimilia in libro De Fluminibus, qui Plutarcho tribuitur; in Hebro, & in Lycorma.

Falsam quandam historiam à Petro Victorio pro vera traditam esse. CAP. XIII.

FALSVM est, quod Victorius tradidit libro duodecimo Variarum lectionum, extitisse quendam capitalem importunumque hominem Athenis, qui dixerit, se, dum regno Athenarum viro die potiri posset, nullum supplicij genus recusaturum: passurumque æquo animo, vt acerbissimis cruciatibus postea afficeretur: omnisque ipsius familia funditus periret. Nam quod putauit id Plutarchum in Solone dicere: declarauit exemplo suo, quamuis eruditos homines excutire & παρορᾶν, vbi aliquid conuiuentes legunt. Nihil enim tale Plutarchus, quale Victorius credit, narrat; tantum, Solonem, cum delatam sibi à ciuibus suis tyrannidem maximo animo reiiceret, & aspernaretur: à multis reprehensum esse, & parum sanæ mentis habitum. aiebant enim, eum, si saperet, accepturum fuisse tyrannida, vel propositis iis conditionibus quas supra exposuimus. Ergo eos reprehensorum suorum sermones his versibus trochaicis includit Solo:

Οὐκ ἔφθι Σόλων βαθύφρων, ἐδὲ βελότης ἀνὴρ.

Ἐθλὰ γὰρ θεῶν δίδονται, αὐτὸς δὲν ἐδέξατο.

Πιστεῖαν δ' ἄρξαι, ἀρεδότης ἐκ ἀνέσπασε μέγα.

B 4

Δικτυον.

Ant. Mureti
Varia lectiones
LIB
23

Δίκπον, θυμὸν δ' ἀμείψτων, ἢ φρενῶν ἔποσφαλαίς.

Ἡδὲλα γὰρ κεν κερτίσας, πλεῖρον ἄφρονον λάβειν,

Καὶ περὶ γνώσας Ἀθηνῶν μῖνον ἡμέραν μίαν,

Ἀσκὸν ὕπερον δεδάρθαι, κ' ἀπιτερέθθαι χυθῶ.

Neque ego hæc indicarem, nisi viderem, periculum esse, ne quis Victorij testimonio fretus, ne quaerendum quidem amplius putaret, vera essent, an minus.

Aristotelem in Hippodamo reprehendere do parum bona fide versatum esse. CAP. XIII.

VIDETUR Aristoteles interdum non satis bona fide retulisse eorum sententias, quos redarguere ac reprehendere statuisset. cuius rei liber nunc exemplum proferre vnum, ex quo de multis similibus coniectura fieri possit. Etenim lib. 2. Πολιτικῶν, ubi exagitat eam reip. formam quæ ab Hippodamo Milefio descripta erat, ait civitatem ab eo distributam esse in tres partes; nempe in artifices, in agricolas, & in milites. Κατετιθέσθαι δ' ἔφη, τὴν πόλιν τὸ πρῶτον μὲν μωκῶνδρον, εἰς τρία δ' ἔμμεν διηρημένῳ. ἐποίει γὰρ ἐν μὲν μέρει, τεχνίτας: ἐν δ' ἑτέρῳ, γεωργούς, τρίτῳ δ' τὸ πολεμικόν, ἢ τὸ ὅπλα ἔχον. quod si verum esset, inscianter sanè, & imperitè se gessisset Hippodamus, qui civitatem sine consilio, tanquam corpus sine animo esse voluisset. at verò non ita inconsultus fuerat. extant enim magna ex parte leges ipsius, quæ Aristotelis, hac quidem in re, singularem quandam improbitatem manifestò patefaciant. Descripserat autem ille civitatem tres in partes, quarum primam fecerat eorum qui consilio temp. gubernarent: alteram eorum, qui eandem armis defenderent: tertiam ex iis constituerat, qui artes necessarias exercerent. atque in hanc postremam, & opifices, & agricolas, & mercatores incluserat. Id aded prolatis ipsius verbis

verbis intelligetur. Φαμί δ' ἐγὼ εἰς μοῖρας τρεῖς δις αὐτῶν τῶν
 σύμπαντων πολιτείαν, καὶ μὴ μὲν εἶς μοῖραν ἢ ἀγαθῶν, κυβερ-
 νῶντων τὰ κοινὰ. δ' αὐτῶν ἢ ἢ, δυνάμει, τρίταν ἢ, ἢ ἐκπλα-
 ρῶς καὶ χρηστικῶς ἢ ἀναγκάων. ὀνομαζομένη τὸ μὲν πρῶτον πλά-
 τῶν, βελδτικόν· τὸ ἕ δεύτερον, ὀπίκρον· τὸ ἕ τρίτον, βάναι-
 σον. & aliquanto post: Τῶν ἢ βανούσφ καὶ βιοποναπκῶ, τὸ
 μὲν ὄτι γλώσσον, καὶ πᾶσι τὰν καταργασίαν τῆς χώρας καταχο-
 λόμενον τὸ ἕ τεχνικῶν, ὄργανα καὶ ἐπιμαχανήματα τοῖς πᾶσι βίῳ
 ἀνάγκησιν ἐπιποιεῖσθαι. τὸ ἕ μεταλαπκὸν καὶ ἐμπροκὸν, ὃ τὰ
 μὲν εἰς τὴν πόλιν ἀπευσιάζοντα, ὄπι τῶν ξένων διάγει· τὰ ἕ, ὄπι
 τῶν ξένων ἐκ τῶν πόλιν. Sed & cetera si quis attentè con-
 sideret, videbit, non tam multa in iis reprehendenda
 esse, quàm videtur eis, qui, audita tantùm altera par-
 te, pronunciant. sunt autem apud Stobæum ἐν τῶν πᾶσι
 πολιτείαις.

*Dura compositionis duo insignia exempla: ex Euri-
 pide vnam, alterum è Sophocle.*

C A P U T X V.

INTER ea quæ duram atque insuauem orationis
 compositionem efficiunt, vix quicquam est, quod
 magis reprehendatur à dicendi magistris, quàm cre-
 bra & continuata eiusdem litteræ repetitio. Itaque in
 Virgilio, *casus Cassandra canebat*: in Terentio, *tantam,*
tam improvisam, & consilia consequi consimilia: in Cice-
 rone, *statua tua stabat*: & *inuisa visa*, & in Cœliana,
inquam quanquam, eiusdemque modi alia in aliis pri-
 mæ classis auctoribus notantur. sed enim quæ duo
 eius rei exempla in duobus optimis ac præstantissimis
 poetis reperi, ea (ita insignia visa sunt) hoc loco pro-
 ponenda esse duxi. eorum vnum Euripidis est: apud
 quem Medea cùm Iasoni exprobraret, illum sua ope-
 ra seruatum esse, ita loquitur:

B 5 Εσωτεί

Ant. Muret.
 Var. Lectiones
 LII
 25

Ἐσοῦσά σ' ὡς ἴσασιν Ἑλλήνων ὄσοι

Ταυτὸν Σωκράτους Ἀρχαῖον σκιάζω.

quorum versuum in priore, crebra illa repetitio litteræ σ, locum etiam comicis iocis ac salibus dedit. siquidem Plato comicus, & Eubulus, eiusdem homo artificij, Euripidem ea de causa urbanissimè tetigisse traduntur. Alterum Sophoclis, & quidem ea in fabula, quæ quasi regnum possidere intertragœdias dicitur. ibi enim Oedipus cum Tiresia iurgans, eique & aurium, & mentis, & oculorum cæcitatem obiiciens, hoc cum versu indignabundus incescit:

Τυφλὸς τὰ τ' ὄτα, πὴν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα εἶ.

vbi cum sæpiùs etiam inculcauerit litteram τ, quàm ille alter litteram σ; tamen Euripides dicacium aculeos expertus est: Sophocles à nemine, quod sciam, notatus. Sophoclei non dissimilis est Ennianus ille, me puero, decantatus in scholis,

O Tite tute Tati tibi tanta tyrannè tulisti.

neque valdè ab eo abludit Hæmericum illud,

Μηδ' ἐγέροντα κάκον κεκακωμένον.

Coniectura de aliquot locis è libello Demetrii

περὶ ἑρμηνείας.

CAP. XVI.

QVICVNQVE ille Demetrius fuit, cuius est libellus qui nunc omnium manibus teritur, *περὶ ἑρμηνείας*, (non enim mihi facilè quisquam persuaserit, Phalereum esse) vtile profectò nobis, & minimè triuialis doctrinæ plenum ingenij sui monumentum reliquit. neque verò paruum emolumentum Petrus Victorius studiosis attulisse censendus est, cum olim ad eum librum purgandum incubuit: laborq. ipsius, vt semper aliàs, ita hîc quoq. admodum utilis & fructuosus fuit. cuius summi viri exemplo nos etiam in-

citatis

citati, longè quidem ac multùm impari facultate, sed non dispari voluntate, eandem viam sequimur, & veterum scripta, quantum in nobis est, obscura illustrare, deprauata emendare conamur. Igitur quæ, cum eum librum attentè diligenterque legeremus, nobis & correctione aliqua indigere, & non ita difficilè corrigi posse visa sunt, eorum hinc partem aliquam cum studiosis communi fecimus: si fortè nostra quoque industria tam polito scriptori opis aliquid afferri queat. Ipsum autem libri principium scio negotiũ exhibuisse multis, ita enim legitur: *Ωσπερ ἡ πέλοισ διαιρεῖ τῆς μετρῆς, οἷον ἡμέτροις, ἢ ἑξαμέτροις, ἢ τοῖς ἄλλοις ἔπο καὶ τῶ ἑρμῶν καὶ λογικῶ διαιρεῖ καὶ διακρίνει τὰ καλούμενα κῶλα.* sed cum absurdum sit, pro metrorum exēplo ἡμέτροις ponere, pro, οἷον ἡμέτροις, legendum censet, οἷον ἢ διμέτροις.

Item, vbi loquitur de iis periodis quæ habent speciem aliquam ἀντίθεως, cum tamen ἀντίθεσις in eis nulla sit, exemplo quidem hoc Epicharmi vitur,

Τόλα μὲν ἐν τῶοις ἐγῶ μὲν, τίκα ὃ παρὰ τῶοις ἐγῶν.
deinde addit: *τὸ αὐτὸ μὲν γὰρ εἶρη, καὶ ἕδρην ἐναντίον. ὃ δὲ τρέπις τὸ ἑρμῶν καὶ μεμυμένον, ἀντίθεσιν πνα πλανῶν πῆ εἰσικεν.*
quam vltimam partem ita lego: *Ὁ δὲ τρέπις τὸ ἑρμῶν καὶ μεμυμένον ἀντίθεσιν πνα, πλανῶν πῆ εἰσικεν.* Haud ita multo post, vbi de similiter desinentibus verbis disputatur, ostenditurque id ornamentum ad affectus exprimendos inutile esse: vbi legitur, *Ποίαν γὰρ πόλιν ἤδ' ἐχθρῶν τοιαύτω ἔλαλον, ὅπιαν ἢ ἰδίαν ἀπέλαλον;* pro ἔλαλον, libentius legerim, ἀπέλαλον. Vbi de magnifica oratione differitur, cum dixisset scriptor ille, de Aristotelis sententia, pæonicam orationem magnificam esse: pæonica etiam duplicem esse docuit, vnum *περικαταρκτικόν*, qui quatuor syllabis constet, λόγα prima, ceteris breuibus: eiusque exemplum ponit, ἠρξάτο ὃ: alterum, qui superiori

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
28

rioni illi ex altera parte respondeat, & à tribus exorsus breuibus, in longam desinat. huius autem exemplum esse vult, τὰ ἀσβεία. quod quin corruptum sit, dubitari non potest. legi autem debere arbitror, ταρβεία. Exemplum Antiphontis, quo docet, negligentia quadam interdum orationis dignitatem ac granditatem comparari, ita legendum videtur: Ἡ γὰρ νῆσθ' ἡ ἐργασίαι μὲν οἱ δὴ λη μὲν, καὶ τὸ ῥῶθεν μὲν ὅτιν ἐστὶν, καὶ τὰ χεῖρα, καὶ τὰ μὲν χεῖρα καὶ ἐργασίαι μὲν αὐτῆς ὅτι, τὰ δ' ἀργαὶ πολλὰ συμπερὶ αὐτῆς ἄσης. Paulò post autem, vbi agit περὶ παραπληρωματικῶν, notatque nonnullos qui eis intempèstiuè utebantur: vbi est, καὶ τὸ νυ, καὶ τὸ πρότερον: lego, καὶ τὸ νυ, καὶ τὸ πτε. Vnum si addidero, cetera in aliud tempus reiiciam. vbi enim eos ipsos, quos modò dixi, comparat cum neptis fabularum actoribus, verba, quibus ea comparatio exponitur, ita in omnibus libris leguntur: Οἱ δ' ἄσης ἐδ' ἐν ἀναπληρωματικῶν, φησὶ, ἢ σὺνδισμῶν, εἰρήσιν τοῖς ὑποκειταῖς, τοῖς τὸ καὶ τὸ ἄσης ἐδ' ἐν ἐπ' ἄλλοις λέγουσι. quibus in verbis insit fortè etiam aliquid aliud vitij: illud quidem certè vix dubium est, quin postrema pars ita legenda sit: εἰρήσιν τοῖς ὑποκειταῖς, τοῖς τὸ αἰ, καὶ τὸ φεῦ ἄσης ἐδ' ἐν ἐπ' ἄλλοις λέγουσι. non quin sciam, τὸ καὶ τὸ, Græcis valere, hoc & illud: sed exempla ipsa, quæ ponuntur à Demetrio, faciunt, vt ad eum, quem dixi, modum legi debere suspicer.

*De forium aperiendarum ratione apud veteres Græcos.
multis Plauti ac Terentij locis allata lux.*

CAPVT XVII.

QVÆSITVM est ex me, cur in Plauti ac Terentij fabulis nunquam ferè quisquam egrederetur domo, vt non antea crepuisse fores dicerentur. Respondi, eas fabulas è Græco conuersas esse, idcircoque quarun-

quarundam consuetudinum, quibus olim Græci vti
essent, impressa in eis extare vestigia. Quod autem
Romæ antiquis temporibus M. Valerius Poplicolæ
frater honoris insigne habuisse dicitur, vt fores ædium
ipsius, non introrsum trahendo, sed in viam publicam
pellendo aperirentur, id quondam in Græcia vulga-
tum fuit: omnesque omnium ædium fores eo modo
pandebantur. quæ iam igitur periculum erat, ne quis-
piam, qui aut præteriret, aut pro foribus staret, ab im-
pulsâ ianua pelleretur: idè qui exituri erant domo,
solebant prius ipsimet intrinsecus fores ædium sua-
rum percutere: vt illo strepitu admonerentur, qui foris
erant, cauere sibi, atque eatenus abstinere, vt ne læde-
rentur. Hoc à Plutarcho memoriæ proditum est: cu-
ius hæc sunt in Poplicola: Τὰς ἢ ἐλληνικὰς, de ianuis
loquitur, πρῶτον ἕτως ἔχειν ἀπάσας λέγουσιν, διὰ τῆς κωμω-
διῶν λαμβάνοντες. ὅτι κἀπὸ τῆς φόβου τὰς ἐαυτῶν δύρας ἐσω-
θεν, οἱ ποιεῖναι μέλλουσιν, ὅπως ἀδελφοὶ ἕξω ἤσοιτο τοῖς παρερ-
χομένοις, ἢ παρερῶσι, καὶ κατὰ λαμβάνοιτο ποιεῖσθαι τὰς
κλεισίσιν εἰς τὸ σενάπρον.

*Quod de fama Virgilius dixit, idem Callimachum de
Cerere, Homerum de contentione dixisse.*

CAPVT XVIII.

SVSPICARI fortasse possit quispiam, versum il-
lum, qui de fama apud Virgilium lib. 4. *Æneidos*
legitur,

Ingréditurq̄, solo, & caput inter sidera condit,
è Callimacho versum esse. quamuis Callimachus non
de fama id, sed de Cerere dixerat: sed potuit Latinus
poëta, quod de vna dea Græcus dixisset, ad aliam ac-
commodare. versus quidem certè tantum non ad
verbum expressus est:

Ἰθμάτω

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
29

Ἰθματα μὲν χέρσῳ, κεφαλὰ δὲ οἱ ἄλατ' ὀλίμῳ.
 sed tamen verisimilius est totum illum Latini poeta
 locum expressum esse ex iis quæ apud Homerum De
 Contentione dicuntur:

Ἦτ' ὀλίγη μὲν πορῶτα κορύσσει, αὐτὰρ ἔπειτα
 οὐδενὸν ἐσπέσει κάρῳ, καὶ ὅππῃ χθονὶ βεβαίη.

Quid sibi velit apud Ciceronem in Epistolis ad Atticum
 pastoricia fistula, explicatum. CAP. XIX.

CICERONIS è libro primo Epistolarum ad At-
 ticum verba sunt hæc: Itaque & ludis, & gladi-
 atoribus mirandas ὀπσημασίας sine vlla pastoricia fistula au-
 ferebamus. quo loco ὀπσημασίας vocat plautus, accla-
 mationes, & similia, quibus populus bonum suum
 animum erga quempiam significare solitus erat, & læ-
 titiam, quam ex illius aspectu caperet, ostendere. hoc
 enim Græci vocant ὀπσημαίνεσθαι. vt apud Isocratem in
 Panathenaïco: Καὶ ἡδὲ ἀλλῶν ἰδεῶν ἡδὲ ἐν τῇ ῥητορείᾳ δια-
 λαμπροῦσῶν, καὶ τῶν ἀκρόντων ὀπσημαίνεσθαι καὶ δορυβέην ἀναρρα-
 ζεσῶν. sed quod addit, sine vlla pastoricia fistula, id ita
 declarat Paulus Manutius: Pastores qui fistula scien-
 ter vtuntur, ita interdum delectant, vt qui audiunt,
 influentem sensibus voluptatem gestu significant. at
 nos, inquit, populo ita cari sumus, vt ludorum gladi-
 atorumq. consensu mirandas ὀπσημασίας, id est, signifi-
 cationes daret, non vlla pastoricia fistula permotus,
 sed amore studioq. impulsus. quæ declaratio cur mihi
 nullo modo placeat, non dicam. quod mihi verum vi-
 detur, id proponere satis habebō. veritatis enim pro-
 lata lux omnis facilè tenebras dissipabit. Intelligen-
 dum igitur est, non nunquam contigisse, vt cum quis-
 piam alicui parti multitudinis carus & acceptus erat,
 ceteris autem odiosus & inuisus, partim plausu exci-
 peretur,

peretur, partim sibilō. plaudentibus enim iis quos
 aspectus ipsius hilarabat, ceteri sibilabant. Ergo Cice-
 ro ut ostendat, ἰστορημασίας illas suas eiusmodi non fuisse,
 sed puras omnino, & εὐκλειεῖς, ait eas fuisse sine
 ulla pastoricia fistula: id est, sine sibilō, cuius similem
 sonum notum est è pastoriciis fistulis reddi. itaque
 Græci in utroque dicunt σείζειν: iidemque interdum
 σείρα, id est pastoriciam fistulam pro sibilō dicunt.
 Hæc cum iam scripsissem: venit ad me Petrus Mori-
 tius Parisiensis, adolescens utriusque linguæ peritissi-
 mus, idemq. omnium artium, quæ quidē ingenuum
 hominem decent, scientia mirificè instructus, quicum
 ego, quàm diu hîc fuit, mea omnia ioca seria, ut dici-
 tur, libentissimè communicabam: cum propè assidua
 quadriennij cōsuetudine raram quandam in eo & ex-
 quisitam eruditionem pari coniunctam bonitate co-
 gnossem. is igitur non modò declarationi meæ calcu-
 lum suū adiecit, verùm etiam, quòd tum in legendis
 Platonis libris De Legibus studiosissimè versabatur,
 locum mihi indicavit, qui eam summopere confirma-
 ret. quem appingere libuit: ut & sententiam stabili-
 tem meam, & iucundissimam magni amici memo-
 riam grata recordatione renouarem. ergo ita scriptum
 est in extremo teitio De Legibus: Τὸ δὲ κέρδιόν τε
 γινώσκει, καὶ ἀμολγόντα δικάζει, ζῆμιον τε αὐτὸν μὴ πηθόμε-
 νον, ἢ σείρειν αὐτὸν, ἢ δὲ πινεῖ ἀμύσει βοαὴ πλῆθος, καθάρτες τα-
 νύ, ἢ δὲ αὐτὸν κέρτιον ἐπαίνους ἀποδιδόντες: ἀλλὰ τοῖς μὲν γρονόσοι
 αὐτὸν πείδωπον, δεδομένον ἀκέρειν αὐτοῖς ἢ σείρειν διὰ τέλος,
 παύσει δὲ καὶ παιδαγωγούς, καὶ πῶς πλείω ὄχλω ῥέειδε κοσμήσει
 νεπέταις ἐγγυρο. vbi Plato idem planè σείρα dixit,
 quod Cicero pastoriciā fistulam. Sed quam supra ad
 verbum è Pauli Manutij commentariis declarationem
 descripsi, eam admoneo in iis tantum exemplaribus
 legi,

Pauli Manutij
 Variæ Lektionen
 III
 25

legi, quæ edita sunt antequàm hi libri à me in publicum emitterentur. Nam ab iis quæ biennio post edit, deleta sunt ea omnia: & in eorum locum substituta quædam, quæ cum hac mea interpretatione consentiunt. cuius rei eò admonere lectores volui, ne quis fortè quæ à me, v. suo iure potest, accepit Manutius, ea me ipsi surripuisse suspicaretur. Profiteor enim, me, non more multorum, quicquid ab aliis accepi, id semper ad auctores ipsos referre: cùm contra quidam, qui mea impudenter compilauit, compilatum se à me impudentiùs conqueratur.

Alius locus ex iisdem Epistolis declaratus.

CAPVT XX.

Næ hæc quidem satis intelliguntur, quæ posita sunt in Epist. prima lib. secundi: *Prognostica mea cum oratiunculis propediem expecta.* ait enim Manutius, putare se, libellum significari, qui prognostica Ciceronis de rep. cõplecteretur. sed ego malo tenere quod scio, quàm putare quod nescio. Scio autem Cicero-nem interpretatû versibus Arati prognostica: vt constat è libris De Diuinatione. quare nõ habeo dubium, quin ea intelligat. meminit horum etiam libro earundem Epistolarum xv. his verbis: *Equidem etiam pluuia metuo, si prognostica nostra vera sunt. vana enim interpretati.*

Respicit autem ad illos versus:

Vos quoque signa videtis aquarum dulcis alumna,

Cum clamore paratis inanes fundere voces,

Absurdosq; sono fontes & stagna cietis.

qui conuersi sunt ex illis Arateis, sed liberius, id est,

Ciceronis more, *Ἡ μᾶλλον δεῖλαι θύεαι, ὅσροισιν ὄνειαρ,*

Αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοῶσι γυένων.

Hic quoq. meam sententiam secutus est Manutius, in libris quos biennio post horum editionem diuulgauit.

M. AN-

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBRVS SECVNDVS.

Correctus & explicatus locus è primo libro Aristotelis De Arte dicendi. CAP. I.

MORES dicentis plurimum valere ad persuadendum, & à magnis ac sapientibus viris traditum est, & res ipsa loquitur. omnes enim facile adducimur, vt assentiamur iis quos bonis rebus præditos esse opinamur. sed opinio & fama probitatis duobus modis comparari potest. primùm ipso genere ac ratione viuendi; quæ certissima & honestissima est via. deinde etiam spargenda eiusmodi sententiis oratione, quæ significationem habeant animi ingenui ac liberalis, & honestatem omnibus aliis rebus anteponentis. prior ille modus ad rhetoricum artificium non pertinet. posterioris cum ab aliis dicendi magistris, tum in primis ab Aristotele multa præcepta traduntur. qui etiam negat se eorum sententiæ accedere, qui iis in libris quos De Arte ediderant, posuerant, probitatem dicentis nihil habere momenti ad faciendam fidem. à quibus ipse ita dissentit, vt ferè plurimum in ea positum esse dicat. Sed cum verba quibus hoc exprimitur, corrupta sint in eis codicibus qui non immeritò ceteris emendationibus præferuntur.

C res pu-

Anton. Mureti
 Variar. Lectiones
 Lib. II
 33

res putantur: homoque doctissimus, qui primus verò ac seriò prætulit facem omnibus Aristotelicam in eo genere doctrinam intelligere cupientibus, in eorum explicatione sui dissimilis fuisse videatur: constitui primum ipsa philosophi verba proponere, vt leguntur. deinde quid in eis mutandum putem, & cur putem, indicare: quo præstito, simul etiam sententia, quæ illum, quem dico, summum virum latuit, facile intelligetur. Ergo ita Aristoteles: Οὐ γὰρ, ὡς ἐπὶ ἐνίοις τῶν τεχνολογούντων πηθεῖσιν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἔμπειρίᾳ τῶν λέγοντων. quibus verbis optimus interpretis accusari putat eos, qui, cum artem exponerent, in arte, dicentis integritatem collocabant. deinde, ὡς ἐδ' ἐν συμβαλλομένοις πρὸς τὸ πιδανόν. hoc idem interpretis putat cum stomacho & contemptu illorum magistrorum pronunciatum esse. sed profectò & valdè coacta videtur hæc declaratio: & ipsemet, quasi hoc sentiens, titubanter loqui videtur. Sequitur, ἀλλὰ γὰρ δὲν, ὡς εἰπεῖν, κειωτάτῳ ἔχει. ἴσιν τὸ ἦθ' Θ. vbi ille, Hinc, inquit, inscitia herum doctorum intelligi potest: qui nihil momenti ad fidem faciendam habere crediderint, quod maximam omnium fermè vim habet. Hæc ille. quæ quàm cohæreant, quamq. inter se apta sint, omnibus perspicuum esse arbitror. Ego quæ ille diuulsit, coniungenda duco: & quam scripturam ipse, cùm reperisset in illo suo optimo & antiquissimo libro, rationem eius se non dispicere fallus est, verissimam esse statuo: συμβαλλομένῳ videlicet, non συμβαλλομένοις. etiam voculam καὶ deleo multis impressis libris auctoribus: atque ita lego denique: Οὐ γὰρ, ὡς ἐπὶ ἐνίοις τῶν τεχνολογούντων πηθεῖσιν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἔμπειρίᾳ τῶν λέγοντων Θ, ὡς ἐδ' ἐν συμβαλλομένοις πρὸς τὸ πιδανόν. ἀλλὰ γὰρ δὲν, ὡς εἰπεῖν, κειωτάτῳ ἔχει ἴσιν τὸ ἦθ' Θ. quid autem tam manifestum, quàm illud, συμβαλλομένῳ, πρὸς ἔμπειρίᾳ referri?

referri? ἐν τέχνῃ autem est, in libris de arte scriptis. Particulam ἄλλοθεν, eò addidit, quia sine dubio plurimum ad fidem valent αἰ ἀποδείξεις. In eodem etiam libro, vbi ostendit rhetoricen æqualem esse dialecticæ: atque inter cetera argumenta eius rei ponit id quodque, vt dialecticus adhibeat ad probandum duo instrumenta, syllogismum & inductionem, sic à rhetore adhiberi alia duo, quæ illis respondeant, enthymema & exemplum, non dubito quin ita legendum sit: Τὼν δὲ διὰ τὴν δεικνύουσι, ἢ φαίνεσθαι δεικνύουσι, καθάπερ ἐν τοῖς διαλεκτικαῖς ποὺ μὲν ἐπαγωγὴ ὅτι, τὸ δὲ συλλογισμὸς. καλῶ δὲ ἐνδύμματα μὲν, ῥητορικῶν συλλογισμῶν παρὰ ἑσμά δὲ, ἐπαγωγῶν ῥητορικῶν. quæcunq. autem inculcata sunt, rectè aberant ab aliis libris: & addita sunt ab iis qui, errore ducti, deesse aliquid existimarent: cùm tamen nihil desit. hoc enim dicit Aristoteles: Eorum quæ faciunt fidem, quòd aut demonstrant, aut demonstrare videantur, aliud syllogismum esse, aliud inductionem: quemadmodum & in dialecticis. se enim vocare enthymema, syllogismum oratorium; exemplum verò, oratoriam inductionem. Verbum φαίνεσθαι, & vox καθάπερ obiectisse errorem videntur iis qui aliquid præterea addendum censuerunt.

De Psyllis, & ophiogenesin. Allatus locus Varronis, cuius testimonio vsus erat Plinius. CAP. II.

PLINII verba sunt hæc è capite secundo libri VII. Crates Pergamenus in Hellesponto circa Parium genus hominum fuisse tradit, quos Ophiogenes vocat, serpentum ictus contactu leuare solitos, & manu imposta, venena extrahere corpori. Varro etiam nunc esse paucos ibi, quorum salua contra ictus serpentum medeantur. Similis & in Africæ gens Psyllorum fuit, vt Agatharchides scribit, à Psyllo rege

Maretti
Varia Lectiones
LIB
78

rege dicta, cuius sepulcrum in parte Syrtium maiorum est. Horum corpori ingenitum fuit v̄us exitiale serpentibus, vt cuius odore sopirent eas. Mos verò, liberos genitos protinus obüciendi sauisimis earum: eoq; genere pudicitiam coniugum experiendi: non profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus. Hæc Plinius, qui cum Varronis testimonio vtatur, cuius scripta, maximo studiorum incommodo, desiderantur; ego autem ea, quibus hoc ipsum doctissimus ille scriptor expoüerat, verba repererim, operæpretium facturum esse me duxi, si ea hîc apponerem, ac cum Plinianis contenderem. Citat igitur hæc Priscianus è Varronis libro primo Rerum humanarum: *Vt habent Parij, qui vocantur ὄφιόσχοις, & in Africa Psyllos. quorum ὄφιόσχοις cum arbitrantur, suppositum esse aliquando in stirpe, ei admovent, vt pungat, colubram. cum pupugerit, si de genere sit, viuere; si non sit, mori. In eodem: Admota aspis cum pupugerit, si non occidat, sciat, ex Psyllorum stirpe esse.*

Sententiam illam, Patria est, vbicunque bene est, acutè à Lysia reprehensam. CAP. III.

QVOD in vetere tragœdia Telamonis filius Teucer dixisse traditur, Patriam esse cuique, vbicunque cuique esset bene; id etsi pulchrè ac sapienter dictum videtur, profectumque ab animo excelso, & despiciente omnes acerbitates, quas homini obicere fortuna posset: grauitè tamen & verè reprehensum est ab oratore prudentissimo, & acutissimo Lysia: demonstratumque eam sententiam hominis esse de suis tantum commodis solliciti, neque ad ciuilem communionem apti. non enim valdè laborabit, quid patria sua fiat, quicumque eo erit animo, vt illius caritatem opportunitatibus suis metiatur. solum ipsum, cui

cui primùm institit, & cælum ipsum, vnde primum spiritum duxit, diligit oportet, qui se bonum ciuem perhiberi vult: aut, si fortè, cum alibi natus esset, ciuitate donatus est, eam imbibat opinionem, vt, nisi ciuitati bene sit, ne sibi quidem putet bene esse posse. Itaque Vlyxes, vt est in fabulis, cum apud Calypsonem posset in omnibus deliciis viuere, tamen illam asperam & lapidosam patriam suam anteposuit etiam immortalitati: non ita facturus, si illam, quam diximus, Teucri sententiam approbasset. Verùm ipsa verba, quibus eam exagitat Lysias, præstat, vt opinor, ascribere. Sunt autem in oratione aduersus Philonem, hoc modo: *Καὶ γὰρ οἱ φύσει μὲν πολῖται εἰσι, γλώμῃ δὲ χεῶν θύεις πάντα γῆν πατρίδα αὐτοῖς ἔσιν, ἐν ἣ ἀνὰ τὰ ὀπίθηδ' εἰα ἔχουσιν, ἕτοιχοί εἰσιν, ὅπ' ἀνὰ παρέντες τὸ ἴσ' ἀλλοτρίων ἀγαθόν, ὅπ' ἐαυτῶν ἴδιον κέρδιον ἔλθοιεν, διὰ τὸ μὴ τῷ πόλει, ἀλλὰ τῷ οὐσίαν πατρίδα αὐτοῖς ἠγείσθαι.* Igitur dictum illud Teucri, bonum quidem ciuim aliquando fortasse non dedecet: bonum certè ciuem non decet. Est apud Ouidium sententia quædam non valdè dissimilis, nisi quòd latiùs pater, ita enim apud eum Carmenta:

Omne solum forti patria est, vt piscibus equor:

Vt volucris vacuo quicquid in orbe patet.

Sunt autem ij versus expressi ex illis Euripideis:

Ἀπὸς μὲν αἰῆς ἀετῶν περὰ σιμου.

Ἀπὸς δὲ χεῶν ἀνδρῶν ἡνναίῳ πατρίδα.

De vi verbi Alloquor. Horatij in Odis explicatus locus.

CAPVT IIII.

ALLOQUENDI verbum propriè admodum & venustè vsurpatum esse à veteribus in eo sermone qui leuandi ac minuendi alieni doloris caussa haberetur, è Varronis libris iam pridem Petrus Victorius an-

Ant. Martini
Varia Lektionen
LIII
28

rius annotavit. acceptum autem id à Græcis videtur. *Ἐπιμύθειον* enim, aut *παρηγορίαν*, verbum è verbo, est alloqui. præclarè igitur Seneca: apud què ita in Troade Ulysses: *Alios parentes alloqui in luctu decet.*

Tibi gratulandum est.

quo exemplo haud scio an nullum in scriptoribus antiquis extet insignius, & illustrius. & est profectò poetà ille præclarior, & vetusti sermonum diligentior, quàm quidam ineptè fastidiosi suspicantur. Allocutionem etiam dixerunt *παρηγορίαν* ἢ *παρηγορίαν*: vt Catullus,

Quem tu, quod minimum facillimumq; est;

Qua solatus es allocutione?

& alloquiū, *Ἐπιμύθειον*. quod cùm esset ignotius, data est occasio imperitis corrumpendi carminis cuiusdam Horatiani. quod cùm in veteribus libris ita legeretur,

Illic omne malum vino cantuq; leuato,

Deformis ægrimonia dulcibus alloquiis,

isti fecerunt, *Deformis ægrimonia, & dulcibus alloquiis.* atque ita interpretati sunt, mōneri Achillem à Chirone, vt ad Troiam leuaret omne malum deformis ægrimoniae tribus rebus; vino, cantu, & iucundis sermonibus. Non autem id dixit Horatius: sed vinum & cantum vocauit dulcia deformis ægrimoniae alloquia, id est *γλυκέα παρηγορία*.

De Callisthene & Philisto. locus Ciceronis emendatus, & declaratus. Capitales interdum à veteribus ingeniosos dictos esse. CAP. V.

M• TULLII verba hæc sunt in Epistola quadam ad Q. fratrem: *Itaque ad Callisthenem & Philistum redeo: in quibus te video volutatum. Callisthenis quidem vulgare & notum negotium: quemadmodum Græci aliquot locuti sunt: Siculus ille capitalis, creber, acutus, brevis,*
panē

penè pusillus Thucydides. Sed est apud me liber vetus, in quo hæc ita scripta animaduerti: *Itaque ad Callisthenem & Philistum video: in quibus te video volutatum.* Unde suspicor, primùm quidem errore librarij bis positum esse verbum, *video*, quod semel tantum poni oporteret. deinde aliquem, qui corrigere vellet, ex *video*, illo priori fecisse *redeo*. satis autem erat delere. videtur enim Cicero ἐλλειπτικῶς, ut sæpe aliàs, locutus, hoc modo: *Itaque ad Callisthenem & Philistum; in quibus te video volutatum.* eò magis, quòd in iis quæ antecesserunt, de duobus illis historicis nulla mentio est: ut ad eos redire dicatur. Sequitur in eodem illo libro: *Callisthenes quidem vulgare & notum negotium: quemadmodum Græci aliquot: Siculus ille capitalis, creber, acutus, brevis, penè pusillus Thucydides.* quam scripturam veram & emendatam esse iudico. Ipsum enim Callisthenem dicit esse vulgare & notum negotium, id est, ἐν χαταφρόνητον πράγμα, ἢ ἔ πολλὸ ἀξιον. negotiumque ita dixit, ut Græci interdum πράγμα. Lucianus in asino: Ζῆν θεῶν, ἐν χαταφρόνητον πράγμα. aut χεῖμα. Theocritus: σφόδρ π χεῖμ ὄνθρωπων. & Cicero ipse alibi: Teucris illa, lentum sanè negotium. Vulgare autem & notum, triviale, & in quo nihil admodum excellat. Horatius,

Ieiunus stomachus raro vulgaria temnit.

Idem:

Ex noto fictum carmen sequar.

quòd enim ibi notum dicit, paulo post vocat de medio sumptum. Iam illa verba, locuti sunt, quin melius absint, non dubito. hoc enim dicit, aliquot alios Græcos similes esse Callisthenis, id est non magni ipsos quoque pretij. Nam quod à Manutio dictum scio, Callisthenem locutum in historia non exquisitè, sed quomodo vulgò loquerentur; miror vnde id

Act. Mart.
Lectio
LIII
28

sumpserit: cum ipsius scripta non extent: Cicero autem ipse alibi aiat, eum p̄p̄e rhetorico more historiam scripsisse. Dissentio etiam ab eodem, in eo quod capitalem, grauem, & capita rerum attingentem exponit. primum, quoniam si Philistus capita modò rerum attingit, planè Thucydidi similis non fuit. fuisse autem, & Cicero h̄ic, & libro secundo De Oratore, & Marcus Fabius libro decimo docent. omnium autem optimè ac luculentissimè Dionysius Halicarnassens, cuius verba melius erit ascribere: cum & admodum peruulgata non sint, & illud ostendant, Philistum neque grauem fuisse, sed humilem & abiectum: neque capita modò rerum attingisse, sed potius eo nomine reprehensum, quòd in descriptionibus quibusdam propè otiosis nimis immoraretur. *Φίλις ὁ μίμητις ἐστὶ Θουκυδίδου, ἕξω τῶ ἠθους, τὸ μὲν γὰρ, ἐλάττωρον, καὶ φρονήματι μείζον. τὸτο δὲ θεωρητικὸν τὸ περὶ τῶν καὶ ἄλλων πλεονεξίας. ἐξήλωκε δὲ πρώτον μὲν τὸ πλὴν ἐπὶ δεσιν ἀτελεῖ κατὰ λιπείν, τὸ αὐτὸν ἐκείνῳ τρόπον, ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴ ἀταξίαν αὐτῆ τὸ οἰονομίας, καὶ διαπραχκολεθρον τὴ θεωρηματεία τῆ συγχύσει τῆ ἐπιρημένων πεποίηκε. τὸ δὲ λέξεως τὸ μὲν γλωσσηματικὸν καὶ ἀεὶ φρονεῖν ἐκ ἐξήλωκε Θουκυδίδου, τὸ δὲ φρογγύλον, καὶ πικρόν, καὶ εὐτόνον, καὶ ἐναγώνιον πάνυ ἀκελῶς ἀπεμάξατο. ἔ μὴν ὁμοίως τὴ καλλιλογίαν, καὶ τὴ σιμνότητα, καὶ τὴ ἀφροσύνην τῆ ἐνδυμμημάτων, καὶ τὰ βάρη, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς χημαπτιμίας. μικρὸς δὲ ἐστὶ καὶ ταπεινὸς κομιδῆ, τὴ ἀφορῶσειν ἠτοι τόπων, ἢ ναυμαχιῶν, ἢ περὶ τῶν περὶ τῶν ἐξήλωκε, ἢ οἰκισμῶ πύλεων. ἔ δὲ ὁ λόγος τῶ μὲν ἐθεὶ τὴ θεωρηματι ἐξίστη. συνετὸς μέντοι, καὶ κατὰ τὴ ἐξμίμειαν, Θουκυδίδου πρὸς τὰς ἀληθεῖς ἀγῶνας ἀφελιμώτερος. Hac igitur, cur ei declarationi non assentiar, vna causa est. altera, quòd nomen capitalis eam vim habere apud Latinos non puto. Quo fit, vt hoc loco capitalem accipiam ingeniosum, &, vt paulò post dicitur, acutum.*

Id au-

Id autem valuisse vocabulum illud apud veteres, docet Ovidius libro tertio Fastorum, qui de Minerva capta differens, multasque eius appellationis causas proferens: hanc primam ponit, dictam videri posse captam, quasi capitalem: quod ingeniosa sit. Versus, quibus ea sententia continetur, hi sunt:

*Parua licet videas capta delubra Minerva,
Qua dea natæ cepit habere suo.*

*Nominis in dubio causa est. capitale vocamus
Ingenium follers. ingeniosa dea est.*

neque me lateret, alibi Philisti Breuitatem à Cicerone laudari. sed aliud est breuem esse, aliud capita rerum attingere. Breuitas quidem etiam in Thucydide, Salustioque laudatur. Fieri tamen potest, vt ille aliud quippiam secutus sit, quod me fugiat, neq. ego ipsius iudicio meum anteponi postulo. tantum, quid mihi videatur, aperte ac liberè dico: iudicium aliorum facio.

*Pauperum cognationem à nemine libenter agnoscì.
Terentij loco allatus non dissimilis Menandri.*

CAPVT VI.

QVOD homo impurus apud Terentium subdole & malitiosè Phormio dicit, idcirco nolle Demiphonem agnoscere, eam puellam, cuius ipse se defensorem esse simulabat, tanquam cognatam sibi, quod illa egens relicta esset: id olim Menander generatim atque vniuersè, summa cum elegantia, dixerat: pronunciaratque, difficile & operosum esse, reperire cognatum pauperis. neminem enim fateri, sibi quicquam esse eum, qui auxiliij alicuius indigeret: propterea quod statim putaret à se aliquid petitem iri. Terentij versus sunt:

*Quia egens relicta est misera, ignoratur parens,
C 5 Negli-*

Ant. Muret.
Varia Lectiones
LII
25

Negligitur ipsa. vide, auaritia quid facit.

Menandri autem, — ἔργον φέρειν συγγενῆ

Πέντος ὄσιν. εἰδέεις γὰρ ὁμολογεῖ,

Αὐτὸ προσήκειν ἢ βονθείας πνός

Δεόμενον, αἰτεῖται γὰρ αἶμα τὶ προσδοκᾷ.

Menandrea verò hæc in Latinum sermonem conuerterit quispiam:

— *agrè inueneris*

Cognatum egentis. nemo enim agnoscit libens,

Ad se attingere eum, opis alicuius qui indiget,

Nam mox petuum quippiam à se iri putat.

Ciceronis locus è Dinarcho expressus ostenditur.

CAPVT VII.

M. TULLIUM in Orationibus suis multa è Græcis oratoribus mutuatum esse constat: neque tantum artificij, quo illos in versandis ac regendis auditorum animis vsos esse perspiceret, acrem ac diligentem imitatore[m] fuisse, verum etiam integra non parum sæpe enthymemata illorum, in orationes suas transtulisse. Iuuat autem me, quatenus licet, id obseruare: profiteorque me ex eiusmodi locorum contentione singularem quandam, eamque, vt opinor, neque illiberalem, neque frugis expertem capere animo voluptatem. & quia ex meo sensu de alijs iudico, puto ceteris quoque idem vsuuenire: nemo vt sit paulò humanior, cui non gratum ac iucundum sit cognoscere, quid à quoque Cicero sumpserit, quoque modo quæ illorum erant, imitando fecerit sua. Quocirca talia quædam his libris inspergere est animus: non vllò quidem certo ordine, neque enim genus hoc scriptionis ordinem postulat; sed vt quicque in mentem venerit. Nunc autem occurrit illud quod scriptum est in priore actione

in Ver-

in Verrem. Nam cum iudicium fidem non nihil suspectam haberet orator, acutè vidit, quomodo eos excitare ac perterrefacere, ne se corrumpi sinerent, oporteret. affirmavit enim, totam civitatem esse in speculis, observantem, quam quisque reipub. præstaret fidem: & ut ipsi de Verre iudicassent, ita de ipsis populum R. iudicaturum. Idem autem, & iisdem propè verbis dixerat antiquis temporibus Dinarchus in acerbissima oratione qua infectatus est Demosthenem: ut non sine causa videri possit, Ciceronem, cum illa scriberet, Dinarchi locum sibi propositum, quem imitaretur, habuisse. quod ut magis intelligatur, Ciceronis primùm, deinde Dinarchi verba subiiciam.

Cicero: *Nunc autem homines in speculis sunt: observant, quemadmodum se unusquisque vestrum gerat in retinenda religione, conservandisque legibus.* & paulò post: *Hoc est iudicium, in quo vos de reo, populus R. de vobis iudicabit.*

Dinarchus: *Οεστέ γδ ὁ ἀθλωαῖσι, ὅτι παρὰ μὲν ὑμῶν Δημοδένους ἔτος ἰ κρινεῖ, παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ὑμεῖς. οἱ σκοπεῖσι πᾶσι ποτε γνώμῳ ἔξετε πρὸς τῆ πατερίδι συμφερόντων. καὶ πρότερον τὰς ἰδίας τέτων δωροδοκίας καὶ πονηρίας ἀναδέχεσθε εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς, ἢ φανερόν πάντων ἀνθρώποις ποιήσετε, ὅτι μισοῦτε τὰς κατὰ πολιτείας δῶρα λαμβάνοντας.*

Quod Victorius de auctore libri De Mundo ad Alexandrum credidit, verum non videri.

CAPVT VIII.

LIBER qui vulgò Aristoteli tribuitur, De Mundo ad Alexandrum, quin Aristotelis non sit, nemini dubium esse arbitror. nam, si nihil aliud, ipsum certè dictionis genus ita ab Aristoteleo dissidet, ut eam discrepantiam qui non videat, nihil omnino videat; etsi Iustinus Martyr ἐν τῷ πρὸς ἑλλήνας παρανεπηφί λόγῳ,

ἀδύω, eum Aristoteli tribuere videtur. sed quòd Petrus Victorius putauit se verum illius auctorem reperisse, in eo falsus opinione sua videtur. neque sanè satis mirari possum, quid hominem & magna doctrina, & acri iudicio præditum mouerit, vt, nullo alio argumento, nisi quòd Nicolaus Damascenus aliquid iidem de rebus scripserit, librum eum illius esse affirmarit. Nicolaus enim, vt notum est, Augusti temporibus vixit. at liber ille ad Alexandrum Philippi filium scriptus est. quomodo igitur hæc quadrare possunt? non enim minus ridiculus fuisset hac ratione Nicolaus, quàm si quis hodie ad Priamum, aut ad Hectorem scriberet. Itaque etiam si antea creditum esset, librum illum à Nicolao scriptum, tamen id falsum esse, aperiè, eo, quod dixi, argumento conuinceretur. nedum, in tanta temporum repugnantia, sine vlla firma ratione ei tribui debeat.

Pisces paruulos à maioribus deuorari, multorum scriptorum testimoniis confirmatum. emendatus Varronis locus.

CAPVT IX.

PETRVS Victorius libro sexto Variarum lectionum, cùm doceret, id quod hodieque prouerbij loco dicitur, minutos pisces maioribus pro cibo esse, etiam antiquis temporibus dici solitum: confirmauit id duobus locis prolatis, vno Polybij, altero Varronis. sed Varronis versus, nisi me fallit opinio, non satis emendatè scriptos protulit. Visum est igitur ita eos proponere, vt distinguendos emendandosque arbitraret. Varro Margopoli *αὐτὸν ἀρχῶν:*

Natura humanis omnia sunt paria.

Qui pote plus, vrget. pisces vt sæpè minutos

Magnu' comest: vt aues enecat accipiter.

eam

eam autem esse in piscibus feritatem, ut in genus suum
 feriant, multi optimæ notæ auctores prodiderunt:
 ut Oppianus libro secundo ἀλιόπικων, his versibus:

Ἰχθύσι δ' ἔτε δίκην μεταείδμι, ἔτε τις αἰδῶς
 οὐ φιλότης. πάντες γὰρ ἀνάρσοι ἀλλήλοισιν
 Δυσμένεες πλάσιν. ὁ δ' ἡ κερατέρωτες αἰεὶ
 Δαίνυτ' ἀμαυρότερες. ἀλλ' ὁ δ' ἐπνήχευ' ἄλλ' ἄλλ'
 Πότιον ἄρων' ἔτερος δ' ἑτέρω πόρσυνεν ἐδωδλυ.

neque tantum à maioribus minores, sed interdum
 quoque maiores à minoribus arte superari ac vorari
 docet. Homerus quoque Troianos Achillem fugien-
 tes comparat piscibus delphina fugientibus, ne ab
 ipso vorentur. Versus ipsius sunt Iliados φ.

Ὡς δ' ἔπειθ' ἀποδελφίην μεγακίτερος ἰχθύες ἄλλοι
 φάροντες πιμπλάσι μυχὸς λιμένος ἐνόησε,
 Δειδιότες. μάλα γάρ τ' κατεδίει ὄν κε λάβησεν.
 Ὡς πρῶτες ποταμῶν καὶ δεινοῖο ρέεθρα
 Πτόνων ἔπειθ' κρημνούς.

Sed & apud Ælianum, principio librorum De Varia
 historia, & apud Aristotelem libro viii. De Natura
 animalium, quædam idem confirmantia leguntur.

*Iugurtham, cum in triumpho ductus esset, desipere ac
 delirare cœpisse. Plutarchi in Mario locus.*

Q A P V T X.

DE vi doloris Venetiis, magna stipatus studioso-
 rum hominum corona, aliquando disputabam:
 cumq. mihi occurrisset, ut dicerem, eo dolore, quem
 è magnis infortuniis & calamitatibus homines cape-
 rent, mentem quoque ipsam sæpè turbati; adigique
 ad insaniam eos, qui antea cati in primis & sollertes
 fuissent: cum alios complures nominavi quibus id
 contigisset, tum Numidarum regem Iugurtham. eius
 autem

Ant. Mureti
 Varie Lectiones
 LIII
 25

autem rei testem atque auctorem laudavi Plutarchum in Mario. Postridie eius diei venit ad me vnus eorum qui sermoni illi interfuerant, homo & probus, & ceteroqui non ineruditus, sed Græcarum inscius litterarum. Is cum mihi prius, siue officij causa, siue quod ipse errore ductus ita sentiret, magnopere gratulatus esset, dixissetque, me & sibi & aliis valde in eo sermone placuisse: Vnum, inquit, est, quod magnam hercule mihi molestiam exhibuit. nam cum, domum reuersus, in bibliothecam me abdidissem, coepi ea quae tu dixeras, mecum in animo recollere. ac cetera quidem, nihil abfuit, non sane multum quin ita uti tu dixeras, in iis, quos dixeras, libris scripta repererim. vnum de Iugurtha reperiendi nulla potestas fuit. & quidem ea causa totam Marij vitam ita diligenter perlegi, ut ne littera quidem vna me fugerit. Velim igitur, si commodum est, quem mihi iniiecisti scrupulum, tute eximas; recogitesque te, unde id sumpseris. nam de Plutarcho quidem, fugit te ratio. Tum ego: Facile istuc quidem, inquam, fuerit. nam & memoria nemo est hominum qui valeat minus: & heret ad dicendum non sane valde meditatus accesseram. sed tamen quid vetat Plutarchum a me quoque inspicere? Ut tibi quidem, inquit, plane satisfacias, animumque expleas. nam quod reperire te id posse censeas, nihil est. Haec eo dicente, ego iam puerum codicem poposceram: in quem ut primum conieci oculos, obtulit se mihi id quod quaerebam, his verbis explicatum: *Καὶ Μάριος ἐν Λιβύῃς μὲν τὰ στρατομαχοδιακομιθεῖς, αὐταῖς καλάνδρως Ἰανναεῖαις, ἡν ἔτος ἀργυρῶν ἄγχι Ρωμαῖαι, Πύρρον Ἰσπαρτίαν ἀνέλαβε, καὶ τὸ δέμαλλον εἰσέλασεν, ἄπρον ἐπιδείξασαν δέμα Ρωμαῖαις, Ἰουρὺθων αἰχμάλωτον, ἐζῶντων ἑδ' αὖ εἰς ἔλπισε πολεμίαν κερτήσεν.*
 ἔτω τίς

ἢ πο τίς ἤ ποικίλῃ ἀνῆς τύχαις ἠμιλήσαι, ἢ πανουργία πολ-
 λῇ μιμνημένον ἔχων τὸ θυμοειδές. ἀλλ' ἐξέστη γε πεμπάθεις, ὡς
 λέγουσι, τότε τὰ φρονεῖν, ἢ μὴ τὸ θεάμενον εἰς τὸ δεσποτικόν ἐμι-
 πτοῦν, ὡς οἱ μὲν αὐτῆ βία πειρήσαντο ἢ χιτωνίσκον, οἱ δ' ἀπό-
 δοτες ἀφελείας βία τὸ χρυσὸν ἐλλήθειον, ἀμα τὸ λοβὸν συναπέρ-
 ρηξαν, ὡς εἰς ἢ γυμνός εἰς τὸ βάρεθρον κατεβλήθη, μετὸς ὧν
 ταπεινός, ἢ διασπειρώς, Ηρόκλης, εἶπεν, ὡς ψυχρὸν ὑμῶν τὸ
 βαλανεῖον. quæ, pro tempore, ipsius causa, ita tum à
 me in Latinum sermonem conuersa sunt: At Marius
 ex Africa cum exercitu aduectus, Kal. Ian. ipsis, quod
 anni principium Romanis est, tum cōsulatum denuò
 iniit, tum triumphum egit, in quo incredibile Roma-
 nis spectaculum exhibuit, captiuum Iugurtham; quo
 uiuo se potiturum, nemo hostium ipsius sperasset. ita
 vario erat vir ille, & multiplici ingenio, & ad fortunæ
 vicissitudines versatili; & ea præditus audacia, cui
 multa calliditas esset admista. sed in triumpho ductus,
 desipere, vt fertur, ac delirare cœpit. itaq. post trium-
 phum, in carcerem compactus, vt ei alij quidem vio-
 lenter abruperunt tuniculam, alij autem auream inau-
 rem per vim eripere properantes, infimam vnâ quo-
 que auriculam disciderunt, ipse autem nudus in ba-
 rathrum pulsus ac deiectus est, stuporis plenus, rete-
 ctis, ridentis in moxem, dentibus, Iupiter, inquit, vt
 frigidum vestrum balneum est. His lectis, & inter-
 pretatis, miratus ille, suum quoque librum afferri vo-
 luit. sed in eo ita erant omnia hæc non illepidè modò
 & inconditè, verumetiam absurdè, & procul à verò
 posita, vt meminisse pigeat. Indignatus igitur, &
 multa mala precatus istis librorum contortoribus, ita
 tum discessit à me, vt qui se, etsi natu iam grandior,
 primo quoque tempore alicui Græcæ linguæ magistro
 operam daturum esse iuraret. Non est autem præ-
 tereun-

Ant. Mureti
 Var. Lectiones
 LII
 21

tereundum silentio, suspicari me, quod apud Plutarchum legitur, τύχαις ὁμιλῆσαι, legi debere, ὁμιλῆσαι, puto enim τύχαις ὁμιλῆσαι, esse, naturam suam versare, & ad fortunæ mutationes inflectere. sed de hoc alij iudicabunt.

Aristotelis locus, allatis Theognidis versibus, qui eandem sententiam continent, illustratus.

CAPVT XI.

ARISTOTELES primo Rhetoricorum, cum enumeraret ea quæ animū facere alicui possent ad iniuriam alteri inferendam; id quoq. posuit, quod quotidie experimur: amicitiam, non illam quidem veram & perfectam, sed vt vulgò amicitia nomine vitimur, cum quamlibet familiaritatem ac consuetudinem vitæ, amicitiam vocamus: eam igitur efficere, vt homines improbi ad imponendam iniuriam sint audentiores. facilius enim se id quod volunt, effecturos esse credunt: cum ab inimicis omnes sibi caueant: ab amicis nemo sibi cauendum putet. id autem ante Aristotelem sapientissimus poëta dixerat Theognis: cuius hi versus sunt:

Ἐχθρὸν μὲν χαλεπὸν καὶ δυσμενῆ ἔξαπατῆσαι

Κύρνε. φίλον δὲ φίλῳ βέβαιον ἔξαπατῆσαι.

quos versus ita ludibundi conuertimus:

Fallere difficile est inimicum. at amicus amicum

Fallere non magno Cyrne labore potest.

Sed & Cicero libro primo accusationis ait, nullas esse occultiores infidias, quàm eas quæ latent in simulatione officij, aut in aliquo necessitudinis nomine.

Genus quoddam loquendi Horatianum indicatur à Græco fonte manasse. CAP. XII.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec diis amicum est, nec mihi, te prius

Obire Macenas, mearum.

Grande decus columenq; rerum.

Versus hi sunt, vt notum est, è secundo lib. Odarum Horatij: in quibus genere loquendi vsus est apto illo quidem & eleganti, sed apud Latinos non valdè, nisi me fallit animus, vsitato. nam amicum esse aliquid diis, pro eo quod est, diis ita videri, ac placere, vbi præterea legatur, equidem haud facillè dixerim. neque sanè ea dicendi ratio Romanis domestica ac vernacula est, sed trans mare petita, ob idque non obsear naris hominibus ἡδίστης τινός ὄψου ξενίας. id vt magis perspicuatur, aliquot illius exempla è duorum post homines natos eloquentissimorum hominum sumpta libris proferam; Homeri, & eius quem Panætius Homerum philosophorū vocabat. apud Homerum igitur Pallas ad Iouem pro Vlyssè verba faciens, orat eum, vt, si quidem diis amicum est eum domum redire, Mercurium mittat, qui id Calypsoni nūtiat. eius verba sunt:

ὦ πάτερ ἡμέτερος Κρονίδου ὕπατε κρείονταν,

Εἰ μὲν δὴ νῦν τῶο φίλον μακάρεσσι θεοῖσι,

Νοστήσω Οδυσῆα δαιμόνον ὄνδε δόμοισι, &c.

Apud Platonem autem Socrates, in Apologia, cum dixisset, se tentaturum, si posset è iudicum animis euellere prauam illam opinionem, quam, adducti calumniatorum sermonibus, de ipso conceperant: sed putate, id difficile factu fore: Verum tamen, inquit, hac quidem de re ita sit, vt deo amicum est. ὁμοίως δ' τῶο μὲν ἔγω, ὅτι τῶο φίλον. & in dialogo περὶ τραγικῶν, cum ei

D dixisset

dixisset Crito nauem eo die è Delo appulsuram; ideo-
 que ipsi posttridie è vita migrandum fore: Atqui, in-
 quit, ô Crito, bene eueniat: si ita diis amicum est, ita
 esto. ego tamen eam hodie venturam non puto. *Αλλ'
 ὡς κείτων τύχη ἀγαθῆ, εἰ ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω, ἢ
 μέντοι οἴμαι ἕξειν ἀπὸ τῆμερον.* & in Theage: *Ἐὰν μὲν πρὸ
 θεῶ φίλον ἦ, πάνυ πολὺ ὀπιδῶσεις, καὶ ταχύ.* & libro x. le-
 gum: *Τὰ μὲν ἔνθ' ἴ ἀρχαίων πῆρι, μεθείδω, καὶ χαίρετο, καὶ
 ὅτι θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτη.* tale quoque est illud
 Æschyli: — *ὡς μάθῃ τί χεῖ*

Δρῶντ' ἢ λέγοντα δαίμοσι φράσσειν φίλα.

Sed & illa non dissimilia sunt: *Πελοδάμα σὺ μὲν ἐν ἔτ'
 ἐμοὶ φίλα ταύτ' ἀρεθῶεις:* & in Protagora: *εἴ σοι φίλον:* &
 apud Euripidem in Ione, *πρὸ θεῶ ἴδ' ἴ φίλον.* eiusdem-
 que generis alia. Sæpe autem monui, solitum Hora-
 tium, inspergesca scriptis suis Gracitate, salem eis ac
 Venerem quatere.

Platonis locus conuersus à Cicerone in Hortensio, in quo
 Marcellus leuiter lapsus est. CAP. XIII.

QVI aut aucupandæ inanis gloriolæ studio, aut
 conuincendi magis quàm docendi aduersarij
 gratia disputant; ij acriter vrgere ac premere cum so-
 lent: neq. ferè, si quid ipse inconsideratiùs aut fallus,
 aut infitiatus est, mutandæ postea sententiæ potesta-
 tem facere. at qui veritatem modò in disputando spe-
 ctant, & docere eos cum quibus agunt, volunt, equio-
 res liberalioresque sunt; neque ad viuum omnia refe-
 cant: sed si quid is quicum sermo est, dederit, cuius
 postea dati pæniteat; in eo non pertendunt, peruica-
 césue sunt: lubentibusque ipsis, corrigere se, qui sibi
 lapsus videtur, potest. Id se facere, cum significare
 vellet Socrates in Hipparcho, elegãti admodum simi-
 litudine

litudine vsus est, sumpta à ludo XII. scriptorum, his
 verbis: *Αλλὰ μὴ κ', ὡς περ πεπρωτων, ἐθέλω σοι ἐν τοῖς λόγοις
 ἀναθέσθαι, π βέλει ἢ εἰρημένον, ἵνα μὴ οἷη ἐξ απατάδης.* quæ
 summi philosophi verba cùm à summo oratore Ro-
 mano in Latinum sermonem elegantissimè conuersa
 reperissem, non indignum id putavi, quod annota-
 rem. Citat igitur hæc Nonius Marcellus è Ciceronis
 Hortensio: *Itaque tibi concedo, quod in XII. scriptis sole-
 mus, ut calculum reducas, si te alicuius dati pœnitet.* Mar-
 filius autem, qui locum illum Platonis ad ludum ta-
 lorum retulit, falsus videtur. Sed & in illo è Protago-
 ra, *Αλλ' ἐπὶ τῷ νόν ἀναθέσθαι ἐξέστιν,* & in primo πολιτείαν,
 ubi Polemarchus, aliter amicum & inimicum defini-
 re volens, quàm prius fecerat, ita loquitur: *Αλλὰ μετα-
 θάμεθα. κινδυνόμεν γὰρ ἐκ ὀρθῶς ἢ φίλον κ' ἐχθρὸν θείσθαι:* &
 alius similibus locis, facilè crediderim, metaphoram
 ex eodem illo XII. scriptorū ludo desumptam subesse.

Ciceronis locus, quem Silius eleganter imitatus est.

CAVIT XIII.

SILIVM Italicum poëtam, meo quidem iudicio,
 præstantem, Ciceronis apprimè studiosum fuisse,
 eiusque libros diligentissimè atque assiduisimè lecti-
 tasse, non modò Martialis, qui eius coæuus fuit, te-
 stimonio cognoscimus, sed multo magis ex eo intelli-
 gimus, quòd eum multa Ciceronis in poëma suam
 transtulisse, eaquè scienter admodum accommodasse
 ad illa, quæ tum tractabat, videmus. cuius rei exem-
 plum hic vnum proponere libitum est. Libro igitur
 septimo, cùm Q. Fabius Annibalem ludificando, &
 cunctando, & bellum trahendo frangeret; Romani-
 que milites pugnae avidi, & conserendarum cum ho-
 stibus manuum ingenti desiderio incensi, quidquæ
 D 2 moræ

Ant. Mureti
 Varie Lectiones
 LIII
 25

mora proficeretur, nescientes, imperatorem suum, tanquam ignaum, & vt Horatius loquitur, inaudacem, summa verborum immoderatione increparent: iamque sublato clamore, iniussu ipsius rem gerendam esse vociferarentur: graui oratione furentem illorum impetum repressurus Fabius, ita exorditur, vt dicat, nunquam sibi Romanos in tanto discrimine summam rerum tradituros fuisse, si se talibus clamoribus turbatum iri credidissent:

*Feruida si nobis corda, abruptumq; putassent
Ingenium patres, & si clamoribus, inquit,
Turbari facilem mentem: non vltima verum,
Et deplorati mandassent Martis habenas.*

Cicero quoque in ea oratione qua C. Rabirium perduellionis reum protexit & eripuit, cum quiddam paulo confidentius dixisset, clamor que concionalis secutus esset: *Nihil me, inquit, clamor iste commouet, sed consolatur: cum indicat, esse quosdam viros imperitos, sed non multos. Nunquam, mihi credite, populus R. hic, hic qui silet, consulem me fecisset, si vestro clamore perturbatum mi arbitraretur.*

Quodnam sit verbum illud Græcum quo vsos esse Athenienses in discordiis sedandis ait Cicero in Philippicis.

• CAPVT XV.

VERBUM Græcum, quo in sedandis discordiis ait Cicero vsam esse Atheniensium ciuitatem, non est, vt opinor, ἀμυσία: quanquam ab omnibus qui eum locum attigerunt, ita esse traditum scio. neque me mouet, quod Plutarchus ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγγελλομασ scitum illud vocat τὴν ἀμυσίαν ψήφισμα: quod que alij scriptores Latini idem confirmant. neque enim nego ita eam legem postea vocatam esse. at verbum ipsum,

ipsum, quod in lege positum est, aio fuisse, *μη μνησικακείν*. cuius rei multos locupletes & idoneos auctores habeo, ut Xenophontem, cuius hæc sunt è secundo *ἐπιπέδων* Καὶ ὁμοσάντες ὅρκους ἢ μὴ μὴ μνησικακίῃσιν, ἐπὶ καὶ γὰρ ὁμοῖ τ' πολιτεύοντες, καὶ τοῖς ὅρκις ἐμμένει ὁ δῆμος. ut

Æschinem, qui in oratione De corona ita loquitur: *Νῦν δ' ἐκείνοι μὲν, μεγάλων χαλῶν συμβάντων, ἔπωσαν τ' πόλιν, τὸ κῶλίσσον ἐκ παλαιοῦ ῥῆμα φθεγγόμενοι, μὴ μνησικακίῃν.*

Quin & Aristoph. eodem respexit hoc versu: *Μὴ μνησικακίῃς εἰ σὺ φύλλω κατέλαβες.*

Sed quid coniecturis, ut in re dubia, utimur? triplex iusiurandum fuit, quo se, compositis rebus, obstrinxerunt Athenienses: vnum commune totius ciuitatis, quod in hæc verba conceptum est: *Οὐ μνησικακίῃσιν ὅλῃ πολιτῶν ἐδένι, πλὴν ὅλῃ τελέκοντα, καὶ ὅλῃ ἐπέεσσιν, ἐδ' ἐ τῶν ὄσων ἐθέλοι ἐνθυμίας διδόναι τ' ἀρχῆς ἢς ἦρξεν.* alterum senatus: *Οὐδέξομαι ἐνδείξιν, ἐδ' ἐ ἀπαγωγῆν ἐνεχεῖ τ' πρῶτον γυμνασίον, πλὴν ὅλῃ φερόντων.* tertium eorum qui res iudicabant: *Οὐ μνησικακίῃσιν, ἐδ' ἐ ἄλλο πείσομαι. Ἰνφίῃμαι δ' ἅ τ' κειμένους νόμους.* Hæc ita scripta sunt apud Andocidem in oratione De Mysteriis.

Ciceronis ex oratione pro Deiotaro loci duo emendati.

CAPVT XVI.

Solo libenter veteres libros, quicumque in manus meas incidunt euoluere: cuiusmodi tandè illi sint, & quocunq. litterarum caractere exarati. quod enim Plinius de toto librorum genere dicere solebat, nullum esse tam malum, ex quo non caperetur aliquid fructus: id ego in his maximè verum esse comperio, multos enim nanciscor mutilos, laceros, corruptos, euanescentibus litteris: tum, quod molestius est, descriptos ab hominibus imperitissimis, ideoque *ἐλακιστοὺς βρῖοντας,*

D 3

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
25

peruortas, vt in eis legendis incredibilis quædam mole-
 stia exhaurienda sit. sed nec in multos incido, qui
 omni ex parte frustreretur opinionem meam. ferè enim
 semper aliquid tamen lucelli facio. siue autem hæc
 constantia vocanda est, siue etiam quidam mentis er-
 ror, (non enim, quominus quisque quo volet nomine
 appellet, impedio) ita obstinato animo sum, nulla vt
 sit tanta erratorum multitudo, quæ me à legendo ab-
 sterreat. neque mihi malè operam collocasse video,
 cum ex illis difficultatibus, tanquam è salebris qui-
 busdam, emersum, in recensione reperio, vnum aut al-
 terum boni alicuius scriptoris locum bidui triduique
 labore purgatum esse. multi autem amici, qui me hoc
 morbo teneri sciunt, multas ad me schidas vnde cumq;
 collectas mittunt. neque ego illa mihi *Stoicantia dicitur*
 esse duco, quin auide arripio quicquid offertur; & in
 hac inopia, vbi siligineus panis *deest*, cibario me, vt
 possum, tueor: beatos illos esse ducens, quibus amplè
 illæ ac nobiles bibliothecæ *parent*, vbi tam lautè, tam
 copiosè, tam splendidè pascere animos suos hoc ge-
 nere epularum queunt. nos tenuiores victitamus vt
 possumus; neq; inuidemus aliis fortunam suam: sed,
 vt eadem nobis quoque aliquando contingat, opta-
 mus. nunc cuius rei causa susceptus hic à me sermo,
 & vnde ortus sit, exequar. Habeo librum quemdam,
 aut potius discerpti & dilacerati libri aliquot paginas,
 ipsas quoque ita malè acceptas, vt alicubi canum lu-
 dibrium fuisse videantur: in quibus hæc scripta sunt:
 pars orationis pro Marcello: tota ferè pro Ligario: &
 pro Deiotaro ferè dimidiata. Nuper igitur placuit ea
 omnia cum vulgatis libris conferre: itaque feci. in
 duabus autem prioribus nihil admodum repperi, quod
 alicuius momenti videretur. in ea quæ pro Deiotaro
 est, hæc

est, hæc quæ subiiciam, non indigna, quæ notarentur, censui. Primum ergo vbi vulgo legitur, *Cui tamen ipsi regi veniam te daturum fuisse dicebas, si tum auxilia Pompeio, vel si etiam filium misisset, ipse tamen excusatione ætatis vsus esset.* in illis fragmentis elegantius, ni fallor, & verius ita scriptum est: *Cui tamen ipsi regi veniam te daturum fuisse dicebas, si, cum auxilia Pompeio, vel etiam filium misisset, ipse tamen excusatione ætatis vsus esset.* Item hoc, quod non ad nitorem & elegantiam orationis, sed ad sententiam ipsam non mediocriter pertinet. In iis enim libris quibus vulgo vtimur, ita legimus: *Ego meherculè C. Caesar initio, cum est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, seruum regium, qui cum legatis missus esset, ab isto ipso adolescente existimaui esse corruptum: hac suspitione sum percussus. medicum indicem subornabit, finget videlicet aliquod crimen veneni.* at in illis *ἐλαχίστοις*, (ita enim planè vocari possunt) multo sincerius multoque emendatius, meo quidem iudicio, scriptum est: *Ego meherculè C. Caesar initio, cum est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, seruum regium, qui cum legatis missus esset, ab isto adolescente esse corruptum: hac suspitione sum percussus. medicum indicem subornauit: finget videlicet aliquod crimen veneni.* Quæ scriptura quin planè integra & incorrupta sit, nemo dubitabit, qui locum illum paulo attentius considerauerit.

Illustratus locus ex oratione pro Cælio.

CAPVT XVII.

IN oratione pro Cælio cum conatus esset M. Tullius impuram mulierem Clodiam in eam suspitionem adducere, vt qui aderant, veneno ab ea sublatum Q. Metellum existimarent; hac postea amplificatione vsus est: *Ex hac igitur domo progressa ista mulier, de*

D 4 *veneni*

veneni celeritate dicere audebit? nonne ipsam domum metuet, ne quam vocem eliciat? non parietes conscios, non noctem illam funestam ac luctuosam perhorrescet? Suspicor autem, vbi eliciat legitur, eiiciat legi debere. significat enim, hoc ipsum metuere debere Clodiam, ne vocem ipsa domus tam impij facinoris conscia emittat, eliciendi autem verbum, ad hoc indicandum, non nimis aptum videtur. Euripidis etiam versibus quibusdam ex Hippolyto coronato hanc coniecturam non nihil adiuuari puto: è quibus totus ille locus manifestò expressus est. sunt autem hi:

Οὐδὲ σκότον φείσασσι τὸ ξυμπεράτῳ,

Τέρεμνά τ' οἴκων, μὴ ποτε φθγγῶν ἀφ᾽ ἡ;

Neque tenebras noctis perhorrent conscia,

Neque, ipsa ne quando eiiciat vocem domus?

loquitur autem ibi Phædra de mulieribus, quæ se pudicas esse simulant, cùm tamen clanculùm libidini seruiant: quas miratur prodire audere in conspectum vitorum: neq. timere, ne à nocte ipsa, & à domo conscia indicentur. Hanc meam coniecturam Lambinus, homo omnium, sed nolo in mortuum, quoquò modo de me meritum, grauius dicere, principio quidem ita exagitauit, vt illa sollempnia effunderet, Barbaros esse, & omnium bonarum rerum imperitos, & quæcumq. præterea solebat, quoties ab aliquo dissentiebat, si qui putarent, eiicere vocem, Latine dici. deinde, mutata sententia, in Notis ad Ciceronem, ipse se ad illum imperitorum numerum aggregauit: neque tamen mihi prorsus assensus est, sed nutauit, vt plerumque in grauioribus rebus solebat: fassus, coniecturam meam duorum veterum librorum testimonio comprobati. Exiit deinde, qui, gratiam, credo, Lambini aucupati volens, quam tamen, cuiusmodi esset, ipse postea exper-

expertus est, cum emendationem meam aliquot Lucretij locis confirmari videret, secutus quidem eam est: sed eius Lambinum fecit auctorem, a quo illa diu oppugnata, non me, a quo primum prolata erat. Sed hæc & leuia sunt, & a me ipso mirabiliter negliguntur. Aut non curanda gloria, aut ex grauioribus rebus petenda est.

Cicero in oratione pro Sylla, locum quendam Demosthenis imitatus ostenditur.

CAPVT XVIII.

VIDETUR Cicero duobus ex Oratione pro Sylla locis Demosthenicum quendam adumbras- se: qua in parte excusat se, quod in reo defendendo multa de seipso dicere cogatur: cuius sermonis impos- sitam sibi esse dicit ab accusatore necessitatem. nam & Demosthenes idem in defendendo Ctesiphonte dixerat: quem quomodo Latinus orator sit imitatus, ut appareat, utriusque verba describam. Ita igitur De- mosth. *Εἰ μὲν ἐν αὐτῷ ἔδωκε μόνον κατηγορησέν Αἰχίνης, καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πρῶτον ἔλεγε, ἐνθαυτῷ ἑαυτοῦ λόγον, τὰλλα διέλεξε, ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλείστα κα- τὰ δόξαν, ἀναγκαῖον ἔειπε νομίζω καὶ δικαίον ἄμα, βραχέα, ὅτι ἀνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτὸ τὸ πρῶτον εἶπεν.* Cicero autem: Et quoniam L. Torquatus, meus familiaris ac necessarius, iudices, existimauit, si nostram in accusatione sua necessitu- dinem familiaritatemq; violasset, aliquid se de auctoritate mea defensionis posse detrahere, cum huius periculi propul- satione coniungam defensionem officij mei. Post autem etiam apertius: Nam si Torquatus Syllam solum accusas- set, ego quoque hoc tempore nihil aliud agerem, nisi eum qui accusatus esset, defenderem. sed cum ille tota oratione in me esset inuectus, & cum, ut initio dixi, defensionem

D 5 meam

Ant. Martini
Varia Lektionen
LIII
25

meam auctoritate spoliare voluisset, etiam si dolor meus respondere non cogeret, tamen ipsa causa hanc à me orationem flagitasset.

Alius Ciceronis locus è Demosthene expressus.

CAPVT XIX.

SUMPTVM ex eadem illa Demosthenis oratione videtur & id, quod in secunda Philippica scriptum est: *Ut igitur in seminibus est causa arborum & stipitium: sic huius luctuosissimi belli semen tu fuisti.* Nam & ille cum Æschinem omnibus calamitatibus, quibus Athenienses conflictati erant, causam præbuisse dixisset, ita id confirmavit: *Ὁ γὰρ τὸ σπέρμα τῆς χάριτος ἐστὶ τῆς φωνῆς κακῶν αἰτιῶν.*

Theocriti ἀδωνιαζέως correctus & explicatus locus.

CAPVT XX.

NON puto me rem studiosis ingratam facturum fore, quanquam hic Latinorum præcipue scriptorum causa susceptus à me labor est, si non nunquam etiam Græcis opis aliquid afferre coner. iam pridem enim persuasum esse existimo omnibus qui versantur in litteris, sine Græci sermonis cognitione mancam omnem ac mutilam esse doctrinam, & qui eius expertes sint, ab eis ne Latinæ quidem scripta penitus percipi. nunc igitur Theocriti versus quosdam, quos neque satis emendatè scriptos circumferri, neque satis intelligi arbitror, quomodo scribendi, quoque modo accipiendi videantur, aperiam. sed primum eos describam ita, ut legantur:

Γ. Μὰ πόθεν ἄνθρωποι; τίδ' εἰ κατὰ εἰμὲς;
Παράμεν' ἔπιπασε. σπυγροσίαις ἔπιπασαίης
ἄς εἰδῆς ἕ τῶτο. καὶ εἰδαί εἰμὲς ἀγῶθεν,

25 2

ὡς καὶ ὁ Βελλεροφών, πελοποννησὶς ἰαλεοῦμες.

Δαρίσθεν δ' ἔξεστ, δοκῶ, τοῖς Δωρείεσσιν.

Π. Μὴ φύῃ μελιτῶδες, ὅς ἀμύδ' χαρτερός εἴη,

Πλὴν ἐνός, καὶ ἀλέγω μὴ μοι κενεῶν ἀπομάζης.

Inducuntur autem ibi duæ mulieres Syracusanæ, Gorgo & Praxinoa, quæ profectæ ad spectandam pompam sacrorum Adonidis, cum, qui mos mulierum est, assidue garrientes, implerent omnia strepitu, & aures eorum, qui propè erant, obtunderent; offensus tanta earum garrulitate hospes quidam, illamque ferre amplius non valens, subcontumeliosè imperavit eis, ut tacerent. Tum indignata Gorgo, quæso, inquit, quid hoc tandem hominis est? quid verò tua refert, si garrulis esse nobis libet? addit deinde: Πασάμενθ' ἔπιτασε. vbi legendum censeo, πασάμενθ', non πασάμενθ'. neque verò parùm interest. nam πασάμθ' prima syllaba breui, est γύσαδα. ex quo poëta, cum eam syllabam producere volunt, faciunt πασάδα. at πασάμθ' prima longa, est πῆσαμθ'. vnde est πολυπάμμων. estque ea vox Dorum propria. erit igitur πασάμενθ', κτισάμενθ'. atque hoc dicet Gorgo hospiti: Impera ancillis tuis, ἔπιτασε αἷς κέκτισσι. nobis enim cum imperas, scito te Syracusanis imperare: ne fortè nos viles aliquas & abiectas esse feminas putes. Corinthiæ sumus à prima origine, non minus quàm Bellerophon. Postremò, quoniam hospes reprehenderat eas, tanquam πατρισσοδίσας, id est, lato & diducto ore pronuntiantes: (erat enim Dorum in Græcia eadem ferè pronuntiatio, quæ in Italia Bergomatium) iccirco addit, ἔ: ita loqui, ut in Peloponneso loquerentur: ceterùm non putare, causam esse vllam, cur non Doribus Doricè pronuntiare fas esset. In iis autem duobus versibus, qui postea dicuntur à Praxinoa, mihi quidem

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
25

quidem tenebrae sunt. Nam quod Scholiastes ait, μελιτώδη vocari Persephonem, vix credibile mihi videbatur, ante quam legerem Porphyrij Commentarium περὶ τῆς ἐν ὄδῳ αἰετῆς τῆς νύμφῶν ἀντροῦ, qui mihi omnem hac de re scrupulum exemit. Ita enim ibi scriptum est: Πηγὰὶ δὲ καὶ γάματα οἰκείῃ ταῖς ὑδατοῖσι νύμφαις· καὶ ἐπὶ γὰρ μάλιστα νύμφαις ταῖς ψυχαῖς· ὡς ἰδίως μελίτας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεσαν, ἠδὸν ἡσασ ἐργασίας· ὅθεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν ἀνοικείῳ τῆς ψυχῶν ἔφη· Βομβεῖ δὲ νεκρῶν σμίλῳ, ἔργε δὲ ἄλλῃ, καὶ τῆς Δημητρὸς ἱερείας, ὡς τῆς χθονίας θεᾶς μυσίδας, μελίτας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεσαν, ἀπὸ τῆς κόρυς, μελιτώδη. Optat igitur mulier à Persephone, quæ partibus præstet, ne quis vnquam nascatur, qui in ipsas imperium exercent. addit autem, præter vnum: quoniam alioqui malè præcari videretur, reginæ, & optare, ne quis vnquam ex ipsa filius nasceretur. Iam quod sequitur, καὶ ἀλέγει, μή μοι κενεῶν ἀπομάξῃς, quam sententiam habere voluerit Scholiastes, ipse viderit, cùm illa sua præclara expositione: μή μοι κενεῶν ἀπομάξῃς, μή μοι κενὸν τὸ μέτρον ἀποψύξῃς. & ille alter, qui ita reddidit:

Non metuo, ne mensura tibi ludar inani.

ego non dubito, quin pro κενεῶν, legendum sit κενεῶν, ut hoc mulier dicat: Non vereor, ne in me puluerem abstergeas: id est, ne me impunè contemptam ac despiciatam habeas. esset enim extremi contemptus signum, si quis puluerem è calceis, aut è veste sua, ludibrii causa, abstergere in alios vellet. sed & in illo versu qui paulo infra est,

Ἄψις καὶ Σπέρχιν τῆς Ἰάλεμον ἠείσασσε,

pro Ἰάλεμον, legendum crediderim Ἰαλέμεν. Sed & illud κενεῶν defendit & explicat in Nouis lectionibus Canterus: idque ex Aurati sententia. Cedamus igitur non inuiti. Aurato enim in litteris aduersari, & θεῖαις.

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER TERTIVS.

De quorundam admirabili memoria.

CAPVT I.

HIPPITAS apud Platonem, tanquam de magno quodam & præstanti bono gloriatur, posse se quinquaginta nomina semel tantum audita recitare. at hoc nihil est, præut quæ de se Seneca scribit: cuius hæc sunt è libro primo Declamationum: *Sed cum multa iam mihi ex me desideranda senectus fecerit, oculorum aciem retuderit, aurium sensum hebetauerit, neruorum firmitatem fatigauerit: inter ea qua retuli, memoria est, res ex omnibus partibus animi maximè delicata & fragilis, in quam primùm senectus incurrit. Hanc aliquando in me floruisse, ut non tantum ad vsum sufficeret, sed in miraculum vsque procederet, non nego. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referebam: & ab iis qui ad audiendum præceptorem nostrum conuenerant, singulos versus à singulis datos, cum plures quàm ducenti efficerentur, ab ultimo incipiens vsque ad primum, recitabam. nec ad complectenda tantum quæ vellem, velox erat mihi memoria, sed etiam ad continenda quæ acceperat. Hæc Seneca: quæ semper mihi mirabilia, ac propè dixerim, incredibilia visa erant,*

Ant. Mureti
 Variar. Lectionum
 LIB
 25

erant, donec vidi ipse, quod nunquam credidissim.
 Habitabat Patauij in vicinia mea homo adolescens,
 genere Corsicus, honesto, vt ferebatur, & credibile
 erat, apud suos loco natus, qui eò venerat ad ius civile
 discendum: quo in studio ita diligenter & attentè an-
 nos aliquot consumpserat, vt magna iam esset de do-
 ctina illius hominum opinio. Ventitabat autem ferè
 quotidie in ædes meas, deuexo iam & inclinato Sole,
 æstas enim erat: ibique, quòd ædes satis amplæ erant,
 satisque apricæ, aut sub dio ambulans, & cum æqua-
 libus suis iucundissimè colloquens, aut saltu, aut lu-
 cta, aut trigonali pila corpus exercens, fessas studio-
 rum laboribus vires honestissimè reficiebat. rumor
 erat, tenere eum artem quandam memoriæ, cuius au-
 xilio multa efficeret, quæ credi, nisi spectata, non pos-
 sent. is cum aures meas perlatus esset, cupidò me
 incessit mirabilia illa & inaudita spectandi. eiusmodi
 enim in rebus minimè omnium auctis credulus esse
 soleo. visum est igitur, quando ipse domo mea arbi-
 tratu suo vteretur, hoc ab eo quasi exigere, vt
 quod sibi commodum foret, præsentem me, artis suæ
 specimen aliquod daret. ille nihil grauatus, libentissi-
 mo animo se, cum vellem, facturum esse respondit.
 placuit. statim, cum per ipsum mora non esset, vni
 omnes qui aderamus, in proximum cubiculum in-
 gressi, consedimus. cœpi ego dictare nomina Latina,
 Græca, Barbara, significantia, nihil significantia, tam
 varia, tam nihil inter se coherentia, tam multa, vt &
 ego dictando, & puer, cui mandatum erat, vt ea exci-
 peret, scribendo, & ceteri qui aderant, audiendo at-
 que expectando, fessi iam miris modis essemus om-
 nes. ipse vnus ex omni numero alacer ac recens, assi-
 duè plura poscebat. Sed cum ego ipse modum ali-
 quem

quæ fieri oportere dixissem, abundè mihi satisfac-
 tum iri, si vel dimidiam partem eorum quæ dicta
 erant, recitare potuisset: tùm ille fixo ad terram obtu-
 tu, magna nostra omnium expectatione, tacitus ali-
 quamdiu stetit. quid verbis opus est? vidi facinus, vt
 ille ait, mirificissimum. *ὁ δὲ μόνος ἐμείνεν* exorsus lo-
 qui, planè omnia, eodem ordine, nusquam propè in-
 sistens, nusquam hæsitans; nobis stupentibus, reddi-
 dit. deinde ab vltimo incipiens, sursum versus perue-
 nit ad primum. rursus ita, vt primum, tertium, quin-
 tum, ac sic deinceps omnia diceret. quo denique quif-
 que voluerat ordine, sine vllò errore omnia referēbat.
 idem postea, cùm ei iam familiarior factus essem, sæ-
 pè expertus, vsquequaq. verum deprehendi. ipse mi-
 hi aliquando affirmavit, & erat ab omni iactantia alic-
 nissimus, se triginta sex millia nominum eo modo re-
 citare posse. Quodque admirabilius est, ita hærebant
 omnia in animo, vt vel post annum diceret, se quæ-
 cumque memoriæ commendasset, minimo negotio
 repetiturum. ego certè post multos dies facto pericu-
 lo, verum comperi. Neque hoc satis. Diuersabatur
 apud me Franciscus Molinus, patricius Venetus, ado-
 lescens optimarum artium studiis mirificè deditus,
 qui cùm se memoria parùm firma esse sentiret, orauit
 hominem, vti se artem illam doceret. vix ostenderit
 se id velle; cùm Coriscus operam ei suam prolixissimè
 detulit. dictus est locus, dicta hora, ad quam cotidie
 conuenirent. nondum sex aut septem dies abierant,
 cùm ille quoque alter nomina amplius quingenta sine
 vlla difficultate, aut eodem, aut quocunque alio li-
 buisset, ordine repetebat. Hæc ego vix auderem lit-
 teris prodere, mendacij suspicionem reuerens, nisi
 & res adhuc recens esset, (nondum enim annus est)
 & Nico-

Ant. Marten
 Maria Lectionen
 LIII
 21

& Nicolaum Lippomanum Petri Alexandri filium, Lazarum Mocenicum Francisci filium, Joannem Malipetrum Nicolai filium, Georgium Contarenum Laurentij filium, patricos Venetos, optimos & nobilissimos adolescentes, aliosque præterea innumerabiles eius rei testes habere, à quibus, si mentirer, vanitatem meam coargui nollem. artem verò illam Coticus accepisse se dicebat ab homine Gallo, quo puer domestico præceptore usus esset. Huic ego ne ex antiquitate quidem, quem opponam, habeo: nisi forte Cyrum, quem Plinius, Quintilianus, & alij Latini scriptores tradiderunt, tenuisse omnium militum nomina. Sed hoc, ut verum fatear, semper veritus sum, quàm consideratè atque exploratè tradidissent. Xenophon enim, à quo illi vel vno, vel præcipuè, quæ de Cyro dicebant, accipere potuerunt, istud tam incredibile non dicit; sed tantum eum tenuisse nomina *ἧς ὄφ' αὐτὸν ἠγεμόνων*. quod ut in imperatore laudabile est, ita non excedit fidem. Locus, si quis requirit, est libro quinto *πυδείας*. Fieri autem potest, ut Latinorum aliquis, qui locum illum Xenophontis malè accepisset, alios postea auctoritate sua in errorem induxerit. hoc enim non semel nouimus contigisse. sed tamen hæc de re nihil affirmo. Non erit alienum, ut puto, ascribere hoc loco distichon, quo Simonides, qui eius, de qua locuti sumus, artis pater fuisse traditur, iam octogenarius gloriatus est, neminem sibi memoria parem esse:

Μνήμης δ' ἔτινά φημι Σιμωνίδῃ ἰσοπαρίσει

Ὀγδοηκονταετῆϊ πῦσι Λεωτέρειε.

At Apollonius Tyaneus, cum centum haberet annos, eum quoque memoria excelluisse fertur.

sublata

Sublata menda quæ inhaeserat in Euripideo versu apud Porphyrium. Item de formæ dignitate quedam non indigna cognitu.

CAP. II.

CUM Porphyrij libellus De quinq. vocibus, quo via muniri putatur ad totum illud corpus librorum Aristotelis quod ὄργανον vocant, teratur quotidie omnium manibus, mirum est tam diu in eo insedisse mendum quoddam, quod nunc indicabo. etsi enim non est eiusmodi, vt cuiquam errorem possit obiicere; tamen in bonis libris vt ne qua vel minima macula insit, opera danda est. Porphyrius, vt prober, εἰδ' ὄργανον vtitur dicit de forma corporis ea quæ sub aspectum cadit, ex qua formosi aut deformes nominantur, citat hunc Euripidis versum:

Πρῶτον μὲν εἶδ' ὄργανον περὶ νεανίδ' ὄ-

ita enim vulgò legitur: cum tamen non ὄργανον, sed ἀξίως legi debeat. siquidem erant hæc verba apud Euripidem cuiuspiam optantis videre è filiis, vt opinor, suis maribus procreatos mares, qui primùm quidem ea forma essent, in qua inesset regalis quædam dignitas, deinde aliis etiam bonis excellerent. hoc cognoscere est de Stobæo, apud quem ἐν τῷ ὑπερὸν κάλλος λόγῳ hæc scripta sunt:

Ἰδοίμι δ' αὐτῆς ἕκρον ἄρρεν' ἀρρένων,

Πρῶτον μὲν εἶδ' ὄργανον περὶ νεανίδ' ὄ-

Πλείη γ' ἀρετῆ σὺν ὑπερῶν ἐν βίῳ,

Τῷ ἀξίωσιν ἴσ' ἡμῶν τὸ σῶμα ἔχειν.

Vt autem Euripides quandam formam esse voluit quæ regium quiddam haberet: ita Plautus; qui eam etiam formam regiam dixit:

Sed vbi Artotrogust? Hic est. stat propter virum

Fortem atque fortunatum, & forma regia.

E

Xenoz

Ant. Martini
Varia Lektionen
LIII
25

Xenophon quoque in conuiuio ait, *φύσει βασιλικόν τὸ κάλλος*. Aristoteles primo Politicôn affirmat, si qui reperirentur ea corporis pulchritudine, quam in decorum statuis cernimus, neminem dubitaturum, quin eos aliis omnibus imperare oporteret. Idemque libro quarto & libro septimo ait, *Æthiopus & Indos in mandandis imperiis, proceritatis ac pulchritudinis habere rationem.* & notum est, multatum à Lacedæmoniis Archidamum regem, quòd exiguam duxisset uxorem: querebantur enim, non reges, sed regulos sibi procreatum iri. Ita enim hoc dictum commemorat Athenæus libro xiiii. *βασιλικὸς ἀντὶ βασιλείων.* At Plutarchus: *ἐπὶ τῷ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς, εὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλίδας.*

Locus Terentij è Phormione illustratus.

CAPVT III.

IT A scripti leguntur in omnibus libris hi versus è Terentij Phormione:

P H. *Imò verò tu uxorem celo.* D E. *In ius ambula.*

P H. *In ius: enim verò si porrò esse odiosi pergitis.*

ego autem in scholiis quibus non nullos eius poëta locos illustraui, falsus sum, mihi non satis constare, quid de illo *in ius* facerem, nam & non inuenistam esse illam repetitionem, & confirmari auctoritate librorum veterum, & tamen versum, ea recepta, vno pede, quàm deceret, fieri longiorem. postea autem mihi venit in mentem, solitos esse olim histriones talia quadam de suo in recitandis fabulis addere; vt oratio quotidiana similior videretur: id quod & Demetrius in libello *περὶ ἑρμηνείας* prodidit: & multa eius rei vestigia in Euripidis fabulis reperiuntur. quorum aliquot hoc loco proponam: vt, quod dico, clarius ab omnibus perspici

perspici queat. Ita ergo loquitur Polydorus in Hecuba:

φειδ. ὦ μῆτερ ἦπις ἐκ προαρνητικῶν δόμων,

vbi illud φειδ, extra versum est, ab histrione additum.

& in eadem Agamemnon:

Εα. Πολυμήσορ ὦ δύσανε, τίς σ' ἀπώλεσεν;

& Clytæmnestra in Iphigenia in Aulide:

φειδ. Πῶς αἶ σ' ἐπαινήσομαι μὴ λίαν λόγοις;

& Medea:

Εἶεν. καὶ δὴ τεθναῖ τίς με δέξει πόλις;

Sed talia multa colligere, nihil negotij fuerit. Vt ergo illa φειδ, εἶεν, sunt extra versum; sic & illud, In ius? eiusdem generis esse apud Terentium puto.

Duo genera loquendi, quibus Latini poëtae vtuntur,
à Græcis accepta esse. CAP. IIII.

VIRTUTEM Catonis pro Catone ipso dixit Horatius in hoc versu,

Narratur & magni Catonis

Sapè mero caluisse virtus.

& alibi quoque eodem genere loquendi vsus est:

Virtus Scipiada, & mitis sapientia Læli.

Dictum autem id est ad Græcorum poëtarum consuetudinem, qui βίλῳ ἠερακλειῶν, & βίλῳ ἰφικλειῶν pro Hercule & Iphiclo dicunt, ad eundemque modum alia multa: quod & alij notarunt, & Plutarchus in lib. aduersus Coloten. sed & eiusdem generis est, quòd Turni corpus pro ipso Turno Virgilius dixit,

— quo pulchrior alter

Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

ita enim & Eurip. Εγὼ τὸ μὲν σὸν σῶμα ὑφ' ἔπερ ἦν τύχῃ,

Σάξεν ἐτοιμὸς εἶμι. & alibi:

Ἄλλ' εἰσορῶ δὲ τῆδε δευπότε δέμας

Ἀγμήμενον.

& in Phœnissis, *σὺν δέμας ἀνεώκειν* Q. vt ergo illi Græca dicendi genera exprimebant, ita facere oporteret eos, qui se nostris temporibus poetas perhiberi volunt.

Aris Corinthij temperatura quomodo inuenta.

CAPVT V.

SUPER are Corinthio, quænam illius origo fuerit, varia tradita sunt ab antiquis. Plinius casu mistum esse ait, Corintho, cùm caperetur, incensa. L. quoque Florus eandem sententiam sequitur, à quo ita hæc de re scriptum est: *Aris notam pretiosiore ipsa opulentissime vrbs fecit iniuria: quia incendio perustis plurimis statuis atque simulacris, aris, auri, argentiq, vena in commune fluxere.* At alij vnã modò antiquis temporibus domum Corinthi arsisse dicunt, in qua cùm auri argentiq, nonnihil inesset, aris autem magna vis, commista illa, & in eandem confusa massam, ex eo metallo cuius maior inerat pars, Corinthij aris nomen acceperint. Alij etiam, quod propius ad veri similitudinem accedere videtur, narrant, ararium quendam fabrum Corinthi fuisse, qui cùm incidisset in thecam auri plenam, eamq, sibi abstulisset, ne id resciretur, metuens, dissectum in minutas particulas aurum paulatim ari admiscuerit, admirabilemque illam temperaturam effecerit, qua magnas sibi opes postea comparauit.

Indicata vetus scriptura duum locorum è libro secundo De Diuinatione.

CAP. VI.

BENE & emendatè scriptus erat in veteribus libris locus hic è secundo De Diuinatione: *Ad nostri augurij consuetudinem dixit Ennius:*

Quom tonuit lauum bene tempestate serena.

At Home-

At Homericus Vlysses apud Achillem querens de ferocitate Troianorum, nescio quid hoc modo nuntiat:

Prospera Iupiter his dextris fulgoribus edit.

atque ita eum legit Petrus Marsus: indicatque, versum esse sumptum ex Iliados nono, ut valdè mirer, quæ fuerit eorum audacia, qui Asiæem postea pro Vlyssæ scripserunt. Nam quod Victorius credidit, esse *μυστικῶν* Ciceronis *ἀμύσθημα*, non viderat videlicet veteres libros, neque commentarium Marfi. Quem si legisset, cognouisset etiam, se non valdè necessariam operam sumere in emendando quodam loco è primò eorundem librorum: ubi de Iamidarum familia mentio est. eum enim Marsus & probè ac incorruptè scriptum repererat, & eruditè interpretatus erat, adducto eo ipso Pindari loco, quem adduxit postea Victorius. Iniquum autem puto, quenquam sua laude fraudari: ideoque verum harum emendationum auctorem indicaui. neque dubito, quin Victorius ipse, quem ut insigniter eruditum esse video, ita insigniter probum & planè ingenuum esse audio, si & hæc, & alia quædam, quæ ut noua profert, ab aliis notata sciuisset, aut non attigisset, aut suis auctoribus accepta retulisset. quod idem mihi etiam de aliis quibusdam eruditissimis hominibus facile persuadeo. Elegantem enim & liberalem doctrinam liberalis etiam natura plerumq. comitatur.

Cur Tibullus porcum hostiam mysticam dixerit.

CAPVT VII.

NON satis, quod sciam, à quoquam explicatum est, cur Tibullus porcum hostiam mysticam vocauerit, eo versu,

Hostiaq; è plena mystica porcus hara.

quin etiam eius rei ignoratione, in quibusdam libris è

mystica factum est, rustica. sciendum autem est, in illa Cereris sacris quæ mysteria dicebantur, eam consuetudinem fuisse, ut quisque pro se Cereri porco faceret. seu quòd animal illud infestum Cereri crederent: quia femina pando, ut ait Ovidius, eruisset rostro, annique spem interceptisset; ob idque deam eius cæde gaudere crederent: seu quòd è suillo rostro arandæ & inuertendæ terræ ratio primùm accepta esset: nam id quoque multi prodiderunt. neque sanè satis conuenit inter antiquos scriptores, de causis, ob quas hoc aut illud animal huic aut illi deo immolaretur. alij enim, quod cuique deo gratissimum esset, id ad illius aras mactari solitum aiunt. itaque equus Martis erat hostia. & quòd aper Adonin interfecisset, apro Veneri rem diuinam fieri nefas erat, alij, quod quisque deus odisset, eius potissimè illum cæde oblectari putabant. itaque Nocti sacrificabatur gallus gallinaceus: quòd cantu suo diem prouocare, noctem fugare videretur. capra Palladis quòd oleam insigniter laderet. Sed vtra de causâ porcus Cereri caderet: illud certè obseruabatur, ut & prapinguis esset, & nulla sui parte mancus ac mutilus. quod etiam vniuersè in toto victimarum genere seruabant. ergo porcos mysticos aut mystericos vocabant, qui pinguisissimi & integerrimi essent. Plautus sinceros sacres vocat. quare Megarensis ille Aristophaneus, qui filias suas pro porcis vendere cuperet, iubet eis, ut saccum ingressæ ita grunniant, ut porci mystericus esse videantur: Κ' ἤπειτεν ἐς τ' σάκιον ὡδ' ἐσβαίνετε

Ὅπως ὃ χυλλίξεϊτε ἢ κδίξετε,

Χ' ἤσῃτε φωνῶν χοιρέων μυστηαῶν.

& paulò post interrogatus à Dicæopoli, quid ferret, porcas se mysticas ferre respondet:

Δι. π δαί φέρεις; Με. χοίρες ἐγώνγα μυστικῆς.

C. Verrei

*C. Verres qua ex gente fuerit. emendatus locus è libro
quarto accusationis. CAP. VIII.*

ORIVNDVM è gente Cornelia fuisse C. Verrem, à quibusdam Romanarum antiquitatum peritissimis hominibus traditum est: quod tamen mihi persuaderi non potest. vix enim verisimile videtur, è tam illustri gente ortum eum, cuius pater fur ac diuisor fuisse dicatur. Sed & illud non immeritò miretur aliquis: hoc, quod isti volunt, posito, cur nusquam eum Cicero gentis nomine appellauerit: praesertim cum illud ipsum iudicium lege Cornelia exerceretur. non enim obscurum est, ex eo sententiam quampiam aptam & accommodatam ad exasperandos iudicum animos, facile potuisse duci. sunt & alia non pauca, quae mihi quidem videntur aliquid iustae admirationis habitura, si Cornelium eum fuisse fateamur. nituntur autem, qui hoc dicunt, argumento, quod sciam, vnico. aiunt enim liberrum quendam Verris à Cicerone Cornelium Haruspicem vocari. Sed ego cum omnes accusationis libros & saepe & diligenter euoluertim, videor affirmare posse, nullam in eis esse istius Cornelij mentionem. ipsi igitur viderint. Cornelius quidem Verris lictor libro primo accusationis nominatur. Sed quid ad Verris gentem ea res pertinet? Fieri ergo potest, vt fallat: nunquam enim harum rerum valde diligens indagator fui: non equidem quod eas contemnam ac despiciam; sed quòd diffidam patrem esse me posse perferendo labori, quem video capiendum esse iis qui subtiliter talia perscrutari volunt: & alioqui suo quisque studio ducitur. quare, vt antè dixi, fieri potest, vt fallat: sed tamen existimo, ipsum Verris nomen gentilicium esse. Hoc arbitror colligi posse

posse è fine libri secundi, vbi de illa tabularum corruptione sermo est, in quibus Verres se pro Verre Verrutium fecerat. nam si in illis ita scriptum fuisset, C. CORNELIVS VERRES, non sanè oportuerat, ex Verre fecisse Verrutium. neq. procederent illa, quæ à Cicerone vrbanius dicta sunt: *Responde mihi nunc tu Verres, quem esse hunc tuum penè gentilem Verrutium putes.* nam nominis cum cognomine similitudo nihil ad gentilitatem pertinet. Alium locum proferam, qui hoc quod dico, ita manifestò confirmet, vt vix vllum dubitationi locum relictum iri putem. atque hunc eò recitabo libentius, quòd & in vulgatis libris corruptè legitur, & quidam emendare conati, magis etiam corruerunt. Ita igitur Cicero libro quarto accusationis: *Ridiculum est nunc de Verre me dicere, cum de Pisone Frugi dixerim. verumtamen, quantum inter sit, videte. Iste cum aliquot abacorum faceret vasa aurea, non laborauit, quòd non modò in Sicilia, verumetiam Romæ in iudicio audiret. ille in auri semuncia totam Hispaniam scire voluit, vnde pratori annulus fieret. nimirum vt hic nomen suum comprobauit, sic ille cognomen.* Nunquam, vt opinor, ita locutus esset Cicero, si & Verres, & Frugi cognomina fuissent.

Correctus Plauti locus è Milite glorioso.

CAPVT IX.

A PVD Plautum in Milite glorioso ita vulgò leguntur hi versus:

*Nam ego hanc macharam mihi consolari volo,
Ne lamentetur, neue animum despondeat,
Quia se iam pridem feriatam gestitem,
Que misera gestit fractum facere ex hostibus.*
Cum autem illud, *fractum facere*, deprauatum esse, liquidò

liquidò constaret, homo eruditissimus, cuius labore & industria Plautinæ fabulæ plurimis sanè locis emendatior leguntur, scribendum eo loco censuit, *fratrem facere*. &, quoniam fratres interdum à Græcis *ἄδελφοι* dicuntur, qua in voce eiusdem sanguinis significatio est, iccirco hoc militem dicere credidit, cupere macharam, tingi hostium sanguine. quod si reciperem, fratres tamen potius legerem, quàm fratrem: ne perturbata numeris esset oratio. sed suum cuique, ut dicitur. mihi displicere nondum potest ea coniectura, quam, cum adolescentulus in Gallia Plautinas fabulas explicarem, iam dudum de hoc loco feceram. factum enim legendum admonueram, ubi vulgò legitur fractum. atque ea voce farcimen, ut istium, aut eius generis aliquid, credideram indicari. ut quoniam tales cibi è carnibus minutissimè dissectis confici solent, diceretur machara gestire hostes ita minutatim concidere, ut ex eis farcimen fieri posset.

Quæ se facturos iurauerint Græci cum Xerxis copiis congressuri. CAPVT X.

PRÆCLARVM sanè & magni animi plenum est iusiurandum illud, quo se obstrinxerunt Græci omnes cum aduersus copias Xerxis dimicaturi essent. id autem in hæc verba conceptum est. Vitam libertate pluris non faciam. neque deseram imperatores, neque viuos, neque mortuos, sed eos è sociis, qui in prælio occubuerint, omnes sepeliam: & ubi barbaros deuicero ex iis quidem ciuitatibus quæ pro Græcia pugauerint, nullam deuastabo: quæ autem barbari partes sequi maluerunt, omnes decimabo. fanorum quæ à barbaris incensa & diruta sunt, nullum omnino exci-
tabo, sed sinam, impietatis barbaricæ extet in omni

E 5   poste-

Ant. Mauret.
Varia Lektionen
LIII
25

posteritate monumētum. Adscribam & Græca, si quis ea fortè cognoscere cupiat. ὅτι ποιήσεται πλεῖστον τὸ ζῆλον τῆς ἐλευθερίας. ἐδὲ καταλείψει τὰς ἡγεμόνας, ἕτε ζῶντας, ἕτε ἀποθανόντας. ἀλλὰ τὸς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῆς συμμάχων ἀπαντας θάψει. καὶ κρατήσας τῶν πολέμων τὰς βαρβάρους, τῆς μὲν μαχασμένων ὑπὲρ τῆς ἐλλάδος πόλεων ἐδειμίαν ἀνάστων ποιήσω. τὰς δὲ τὰ τῶν βαρβάρων παρελομένας ἀπάσας δεκαπέσω. καὶ τῆς ἱερῶν τῆς ἐμφορηθέντων καὶ κατακληθέντων ὑπὸ τῆς βαρβάρων ἐδὲ ἐν ἀνοικοδομίῳ πάντα πασον. ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ὀπινημένοις ἕασσω καταλείπειν τῆς βαρβάρων ἀσελείας.

Locutio quadam, que Euripidis esse credebatur, reiecta: & ipsius poeta emendatus locus.

CAPVT XI.

TRADITVM est à quibusdam, & quidem iis in libris, qui clarissimi, & vtriusque linguæ intelligentia præcellentissimi viri Gulielmi Budæi nomen præferunt, καλλίνικον φέρεσθαι apud Euripidem legi, pro eo quod est, victoriam reportare. ego autem, qui poeta illo singulariter oblectatus sum, plurimumque studij in eius fabulis posui, præstare ausim, nusquam id loquendi genus apud ipsum reperiri, sed eos ita putasse, inductos in errorem, his è Medea versibus:

Δεινὴ γὰρ ἔτοι βράδ' ἴωσθε συμβαλῶν

Ἐλθεαν τις αὐτῆ, καλλίνικον οἶσε.

cùm tamen ibi legendum sit, ἄσεται, non οἶσεται. est enim καλλίνικον genus cantilenæ, quod canebatur victoribus, quos etiam honoris causa καλλινίκους appellabant: vt, Io pæan, aut, Io triumphæ. idque disertè tradidit Athenæus libro XIII. tripudiantes autem eam cantilenam canebant. vnde apud eundem poetam in Hercule furente,

Τὸν καλλίνικον μὲ θεῶν ἐκώμασεν.

ait igit-

ait igitur nutrix, non facile fore, vt pæana canat, qui cum Medea inimicitias susceperit. ne quis autem dubitet, quin ita, vt dixi, legendum sit, proferam alium locum similem ex eodem poëta, eaque, quam proximè nominavi, fabula, vbi senum chorus se ait Herculi reduci καλλινικον canere velle. Versus hi sunt:

Επ τῶν Ηρακλέους Καλλινικον ἀείσω.

& in Electra: ἀλλ' ἐπέειδε καλλινικον ὡδ' ἂν ἐμῶ χροῶ.

Atticum loquendi genus, quod imperiti ex Euripidis Hecuba susstulerant, restitutum.

CAPVT XII.

APRVD Euripidem Hecuba, versus hi sunt Vlyssis Hecubam alloquentis:

Οἷδ' ἔν' ὃ δ' ἐξέσθης; μήτ' ἀποπαύθης ἄρα,

Μήτ' εἰς χερῶν ἀμύλλαν ἐξέλιθης ἐμοί.

in quorum priore erratum est ab iis qui Atticæ linguæ imperiti essent. non enim scribendum erat, Οἷδ' ἔν' ὃ δ' ἐξέσθης; sed, Οἷδ' ἔν' ὃ δ' ἐξέσθης; quod valet quidem planè idem cum illo superiori: sed venustius, & ἀπικώτερον dicitur. Itaque scholiastes quoque ita legit: & simile exemplum è Menandro citat,

Οἷδ' ὃ, π' πείσθης;

Ego autem sæpè admodum Euripidem ita locutura annotavi. vt Iphigenia in Aulide:

Οἷδ' οὐδ' ὃ δ' ἐξέσθης ὡ γῶμαι; πῦθ' ἔξ' ἔμοι.

& in Helena:

Οἷδ' οὐδ' ὃ δ' ἐξέσθης; τ' πάρο λαδοίμεθα. & in Ione:

Οἷδ' οὐδ' ὃ δ' ἐξέσθης; χεῖρ' ὅς ἐξ' ἐμῆς λαβῶν

χευτομ' Ἀθάνας, &c. sed & alij Attici eodem modo locuti reperiuntur. vt Aristophanes in Avibus,

Οἷδ' ἔν' ὃ δ' ἐξέσθης ὡ τρέβηλε; δ' ἀπατότῳ

Ἡμῖν, κάλεσον.

quare

Ant. Mureti
Lectio
LIB
75

quare sine controuersia ita etiam in illo ex Hecuba versu legendum est. etiamque illud, quod in Cyclope ita legitur, *Οἶδ' ἔν' ὁ δρᾶσις, ὡς ἀπείρωμεν ἄλλοις;* eodem modo emendandum facile crediderim.

Antelogium quid. Plauti è Menachmis correctus locus. CAPVT XIII.

QUOD dixi supra, cum, quid valeret apud Ciceronem, in acta, explicarem, Siciliam eo olim sermone usam, qui neque planè Græcus, neque planè Latinus, sed quasi cinnus quidam ex utroque mistus esset: id & è Cicerone, & è Q. Asconio intelligi potest. Plautus autem, qui iocandi occasionem vndique quæreret, in Menachmis, quòd ea fabula, vt ipse ait, Sicilifitabat, nomen quoddam finxit è duabus vocibus, altera Latina, & Græca altera iunctum. Antelogium enim dixit pro eo, quod olim Pacuuius dixerat prologium. quod qui non intelligebant, ex Antelogium, fecerunt ante elogium: cum tamen elogium nihil neque Græcis, neque Latinis significet: vt alibi docebimus, sed præstat Plauti versus subiicere, simul enim alia corrigentur.

Atque aded hoc argumentum Gracissat tamen:

Verum non Atticissat, at Sicilifit.

Pabergensis Plauti corrector, præter cetera peccata, è secundo horum versuum detraxerat particulam, *at*: deinde cum animaduerneret, vna syllaba minus esse, quam requireret lex carminis; pro *Sicilifit*, scripsit, *Sicilicissat*. acutè. Siciliciam pro Sicilia hac ratione diceremus. sequitur:

Huic argumento antelogium quoddam hoc fuit.

Idem, vna lepidissima voce lacerata, nullo sensu scripsit, *ante elogium*. & pro, *quoddam, quidem*. sequitur:

Nunc

*Nunc argumentum vobis demensum dabo,
Non modio, neque trimodio, verum ipso horreo.*

Tanta ad narrandum argumentum est benignitas.

Tanta enim legi debet: non, ut in illius libris, tantum. quippe cum hoc dicat, tantam esse sibi benignitatem ac largitatem ad narrandum argumentum, seque ita illius esse *μετριον*, ut daturus sit illud demensum, non modio, neque trimodio, verum ipso horreo. Sed & ex eadem illa, de qua dixi, Sicularum consuetudine, ioco dictum est in eadem fabula, Epidamni nomen iunctum esse ex *επι*, & *δαννον*: quia illuc nemo ferè, nisi damno suo, diuertere soleret. quod omen fugiens populus R. antiquum oppido restituit Dyrrachij nomen. Hæc à me ante hos quindecim annos edita, nuper Cælius quidam pro nouis ac suis venditauit.

*Historia de oraculo quod Pelco redditum est. Xenophontis
locus correctus. CAP. XIII.*

QUI crebrò Veneri operantur, eorum genitalem humorem liquidiorum, iccircoq. minus aptum ad generandum effici constat. quare inter ea quæ præcipi solent iis qui liberos procreare cupiunt, id quoque est, ut congressu Venereo non ita frequenter utantur. atque is erat sensus oraculi quod Ægeio quondam redditum traditur. qui cum petiisset à deo indicari sibi rationem aliquam, qua pater fieri posset; multos enim iam annos frustra vxoris hortum conseruerat: responsum hoc tulit:

Ne soluas ex vtre pedem qui prominet, ante

Cecropiæ pingues quàm sis delatus in agros.

ita enim putavi hos versus reddi utcunque posse:

Τὸν πρόσχοντ' ἀσκέει ποδῶν ὃ φίλτατε λαῶν

Μὴ λύσαι, πρὶν γυγὼν Ἀθηνῶν ἀφιέσθαι.

Vtrem

Vtrem vocabat deus ventrem ipsius *Agei*: ex quo qui promineret *ποδῶν*, nihil vlllo opus est *Oedipo* ad intelligendum. illo igitur verborum circuitu precipiebat, vt se vxori castum & integellum seruaret, afferretque ad eam graues & plenos probatæ pecuniæ loculos. Illud quoque cognitum est & ratione & experientia, si quid gignatur ab iis qui se nimis sæpè in illa palæstra exercent, infirmum id atque imbecillum esse: cùm contrà qui parcè ac bono modo id faciunt, robustiores plerumque ac solidiores filios edolent. Quàm ob causam *Lycurgus* instituerat, vt noui mariti & rarè & furtim congrederentur cum vxoribus: hac ratione iudicans fore, vt & ardentius se mutuò desiderarent, & vegetiores liberos producerent. *Xenophōtis* verba, quibus hoc de *Lycurgo* exponit, hæc sunt: *ἔθικε γὰρ αἰδέειν μὲν εἰσόντα, αἰδέειν δὲ ἐξίοντα. ἔτι δὲ σωήτων, πθεινοτέρων μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἔρρωμένους δὲ γίγνεται, εἰς βλάσειν, ἔτι μᾶλλον, ἢ εἰ διάφοροι ἀλλήλων εἴεν.* Recitavi autem illa, vt legi debere censeo, non vt vulgo leguntur. in omnibus enim, quos ego quidem viderim, libris, pro *βλάσειν*, legitur *βλάπτοιεν*. qui primo aspectu pusillus error quas *Francisco Philelpho* tenebras offuderit, scient, qui interpretationem illius inspexerint. quin autem verbum *βλασείην*, ab iis quæ oriuntur è terra, elegantissimè ad homines transferri potuerit, dubitaturum existimo neminem.

Xenophontis alius locus correctus.

CAPVT XV.

MVLTA deprauata sunt in *Xenophontis* libris: plura malè intellecta ab iis qui eos in Latinum sermonem conuertere studuerunt: quale est quod modo protulimus: itidemq. quod nunc prolaturi sumus. sed hoc

sed hoc Xenophontis proprium non est. optimi quique scriptores & Græci, & Latini, quanquam Græci magis, sed tamen & Græci & Latini ita multis vlcibus sciant, vt vix eorum *πλοσημύβειον* quoddam sanum integrumque permanserit. Indocorum autem audacia nunquam solutior, nunquam proiectior, quam nostris temporibus, fuit. Conuertunt, aut inuertunt potius, & peruertunt omnia, philosophos, poëtas, oratores, historicos, rhetores, grammaticos, etiam ea quæ naturam, vt verti possint, non habent: suntque ita impudentes, vt quæ se intelligere profiteri non audent, audeant interpretari. Quo magis laudanda est Petri Victorij, Pauli Manutij, Adriani Turnebi, præclarorum hominum, ac primorum, signiferumque, & aliorum similitum industria: qui omne studium suum ad conferunt, vt omnes, *καὶ δ' ὅσων οἰόντε*, maculas ex antiquorum monumentis eluant; & labore suo laborem minuunt iis, qui ex animo aspirant ad veteres illos verò ac seridè intelligendos. Equidem neque horum institutum satis laudare, neque illorum impudentiam satis mirari queo: neque satis miserari eorum vicem, quibus, quòd aditum sibi ad fontes patefacere neglexerint, ex impuris illis ac turbulentis talium interpretum lacunis hauriendum est. Sed omittamus hæc, & quod institutum, vnum etiam mendum è Xenophonte tollamus. etsi enim parum videri potest, cum tam multa sint, vnum aut alterum tollere: tamen nihil est tam pusillum, quod non auidè accipi debeat, quod quidem ad tam politum, tamque vtilem scriptorem pertinet. Paruum est, quod afferimus; sed magnus is, quem adiuuamus. Ergo in libello de rep. Lacedæmoniorum, cum dixisset ita instituisse Lycurgum publica illa ciuium suorum conuiuia, vt neque deessent epulæ,

Ant. Muratori

Varia Lectio

LIB

25

epulæ, neque superessent, addit: Πολλὰ γὰρ πρὸς τὴν γένεσιν ἀπὸ τῶν ἀργυρομένων. οἱ δὲ πλείστοι εἰσιν ὅτε καὶ ἀργύριον ἀπὸ πωροβάλλουσιν. ὥστε ἔτε ἐρημὸς περὶ τὴν ἐξέλιξιν ἀβρωτῶν γένεσιν ἔσ' αὖ διασκινῶσιν, ἔτε πολὺ δ' ἀπανθῶ. quæ verba ita interpretatus est Philelphus: Permulta quoque ab otiosis & absurda patrarī solent, ac locupletes interdum otiosi similitudinem reddunt. proinde neq. vacua cibus mensa vnquam fit, quo ad discubuerint; neque item sumptuosa. In quo illud primū est, quod admirer. crediderit ne reuera, id quod ipse diceret, è Xenophontis verbis colligi posse. si enim ita credidit, valde stupidus, valdeque imperitus fuit. sin, cū sibi conscius esset, Xenophontem nullo modo hoc dicere: quiduis tamen maluit, quàm institutum ommittere, & abiicere illas paucas paginas, quas iam conuertisset, & conuerrere se ad aliquā aliud, quod præstare possēt: hoc, inquam, si fecit, nolo quicquam asperius dicere. malo in aliorum cogitationibus relinquere, quō illum nomine fuisse dignum putem. Deinde illud libenter ex eo, si viueret, quærerem: illa absurda, quæ patrarī ab otiosis diceret, quid tandem ad conuiuia attinerent: aut quæ ratione fieret, vt, quia multa absurda patrarerentur ab otiosis, iccirco mensa neque inanis, neque sumptuosa esset. sed ego fortasse culpandus, qui tam apertam stultitiam tam multis verbis insecter. Locus Xenophontis corruptus est. hoc primum. ita autem corrigendus videtur: vt pro ἀργυρομένων, quod verbum nihili est, legamus, ἀργυρομένων: & pro ἀργύριον, ἀργύριον. Ita hoc dicit Xenophon: præter quotidianum illum & legitimū apparatus, multa inexpectata afferri solita ab iis qui venati essent. Illi enim libenter ea quæ ceperant, ad publicas illas mensas afferebant. interdum etiam diuites afferre solitos aliquid, quo quasi compensarent aliorum

aliorum capturam : ne viderentur a symboli venire ad ea fruenda quæ alieno labore parta essent. Hac ratione mensa sine magno sumptu commodè instruebatur.

Particulam ε, è quodam loco ex apologia Socratis apud Platonem, delendam videri.

CAPVT XVI.

ACCVSATORES Socratis, vt eius orationi fidem detraherent, eamque suspectam iudicibus efficerent, præmonuerant eos, vt cauere sibi: multum enim eum posse dicendo, & habere eam vim eamque calliditatem, vt inferiorem causam dicendo efficeret superiorem. Quare Plato in defensione, quam homini sanctissimo scripsit, ita eum, cupientem amoliri à se illam opinionem, loquentem facit: vt dicat se mirari quid ipsis venerit in mentem id dicere, quod ipse statim re ipsa refutaturus esset: locuturum enim non ornate & exquisitè, sed simpliciter ac populariter, vt solet. itaque sperare, omnes facilè iudicatu-ros, se minimè esse, quod illi dixerant, *δεινὸν λέγειν*. addit deinde: *εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλεῖσιν αὐτοὶ λέγειν, τὸν τ' ἀληθῆ λέγοντα. εἰ γὰρ τὸτο λέγουσιν, ὁμολογῶμαι αὐτῶν ἔγωγε ἔχει τήτους ἔδρηται.* Sed ego ex illo *ἔχει τήτους*, particulam ε, delendam putarem: vt hoc diceret Socrates: si illi fortè aliter acciperent nomen eloquentis, quàm vulgus solet: & eloquentem vocarent non eum qui ornate diceret, sed eum qui vera loqueretur: se tunc falsurum, se non illo vsitato ac populari modo, sed ex ipsorum sententia rhetorem esse. Marsilius tamen illud ε, agnoscit, & alio quodam modo exponit: cui non assentior.

F *Emen-*

Ant. Mieret.
 varia lectiones
 LIB
 25

Emendatus Plauti locus è Milite glorioso.

CAPVT XVII.

PLAUTINI versus sunt è Milite glorioso:
Quid istuc quaso: quid oculo factum est tuo?

P. L. *Habeo quidem hercle oculum.* PYR. *at leuum dico.*

P. L. *eloquar.*

Maris causa hercle ego hoc vtor oculo minus.

Nam si abstinuissem à mari, tanquam hoc vterer.

in quibus cum iocus elegantissimus, & Plautino dignissimus ingenio subsit, vna litterula deprauata ita eum corrumpit, vix vt à quoquam sentiri queat. nam cum Atheniensis ille adolescens, qui ornatu nauclerici amicam à milite per fallaciam abducturus venerat, oculum sibi laeuum, ne agnosceretur, obligasset: interrogatus à milite, cur id faceret, vrbaniusimè responderet, se id maris causa facere. nam, inquit, si amare abstinuissem, eo æquè atque altero vterer. ludit autem militem ambiguitate vocabuli. cum enim dicere videatur duabus vocibus, si à mare abstinuissem; non id dicit: sed, si amare abstinuissem. reuera enim amorem ipsi in causa fuerat, vteo oculo minus vteretur: aut saltem ita fingeret. Mare autem sexto casu dixisse vterer constat. Sic Varro:

Clauditur Oceano, Libyco mare, flumine Nilo.

Sed & Ouidius: — *Et Libyco, inquit, de mare carpit aquam.* ita igitur Plautinus ille versus legendus est:

Nam si abstinuissem amare, tanquam hoc vterer.

Hoc quoque pro suo nuper edidit Cælius: sed secundus. Ego enim abhinc quindecim annos primus edideram.

Lentus

Lentos debitores aliter à Cicerone, aliter à Lucilio dictos. Lucilij versus apud Nonium emendati.

CAPVT XVIII.

LENTOS vsitatè vocamus tardos & segnes: oppo-
niquè tum id nomen prompto ac celeri videtur.
interdum autem lentum aliter accipimus: vt cùm len-
tum vimen dicimus: & cùm Virgilius *lentam salicem*:
& *lento ducunt argento*. lentum enim tum idem valet
quod molle, cedens, quodque, quocumque velis, fa-
cile trahi ducive possit. id denique, quod *ῥαδύον* Græci
vocat, Latini non nunquam facile: vt Tibullus:

Fictilia antiquus primùm sibi fecit agrestis

Pocula, de facili composuitq; luto.

eandem enim qualitatem significauit in luto, quam in
cera Plinius his versibus,

Vt laus est cera, mollis cedensq; sequatur

Si doctos argitos, iussaq; fiat opus.

flexibilem videlicet naturam quandam, & minimè
contumacem. Ad priorem illam huius vocabuli vim
respexit M. Tullius, cùm C. Antonium lentum voca-
uit: *Teucris*, inquit, *illa, lentum sanè negotium*. hoc enim
significauit, cum libenter subterfugere, & tergiversari,
& diem ex die ducere, neque promptum esse ad dis-
soluendum quod deberet. at contrà olim Lucilius len-
tum soluere acceperat, pro eo, qui facile solueret, bo-
numque nomen esset. Credo, quòd lenta quæ sunt,
facile sequuntur quò velis: lentum quoque vocauit
eum, qui facile ad soluendum adduceretur. Versus
cuius, in quibus hoc vocabulum ita ponitur, extant
apud Nonium Marcellum: sed miserè deprauati. sic
enim ibi legitur: *Tricones, morosi & ad reddendum duri*.
Lucilius Satyrarum lib. 1 x. *Lucil. Cotta senex Crasti*
pater

pater huius pacem magnus fuit triconū, Marius solvere nulli
lentus, id est facilis. Mihi ita legendum videtur: Trico-
nes, morosi & ad reddendum duri. Lucilius Satyr. lib. ix.

Luciu' Cotta senex Crassi pater huius peracer,
Magna' fuit trico nummariu', soluere nulli
Lentus, id est, facile.

Iam qui fuerit ille Cotta, & qui potuerit, nisi forte per
adoptionem, Crassi cuiusquam pater esse; cum alter-
rum Aurelium, alterum Licinium fuisse verisimile sit
quanquam fieri etiam potest, ut Crassi nomen hoc lo-
co proprium non sit: sed hoc, ut est, querant, qui-
bus ista cura sunt. ego quod potui, praestiti.

Horatij versus è quinto Odarum illustrati.

CAPVT XIX.

HORATIANI versus sunt ex Ode qua *ειρωδολ-
μεν* & veniam à Canidia venefica petit:
Vnxere matres Ilia addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem:
Postquam relictis moenibus rex procidit
Heu pernicacis ad pedes Achillei.

variant autem libri veteres: quod in aliis, Vnxere, legi-
tur in aliis, Luxere. quam posteriorem scripturam inter-
rificè Homerus confirmat: apud quem Iliados omega,
Hectorem relatum ad suos Andromacha, & He-
cuba, & Helena *δπνεον*, cetera autem mulieres *ερωδι-
ζον, η̄ σεραχιζον*. neque tamen illa prior repudianda
est: cum constet, vngi solita apud antiquos cadauera,
ut diutius integra conseruarentur: eiusque muneris
muliebrem curationem fuisse, vel ex illo Ennij,

Tarquinij corpus bona femina lauit & vnxit.
Itaque & vrbanius scurra Martialis, non illepidum di-
ctum ex eo duxit:

Qui non cœnat, & ungitur Fabulle,
 Is verò mihi mortuus videtur.

& quidam Græcus Epigrammatum scriptor ait, malle se viuum madere unguentis & vino, quàm vtrumque seruare ad exequias suas. sed ea quidem res dubitationem non habet. quare vtro quis modo legerit, peccaturum non crediderim. Id quod sequitur, *addictum feris alitibus atque canibus*, Homericum est: nota enim sunt illa,

— αὐτὸς δ' ἐλώεα τε δ' ἔχουσι
 Οἰωνοῖσ' ἴτε πᾶσι. &
 Ὀν δ' ἐκ' ἐγὼν ἀπένωθε μάχης πλώσονται νοήσω,
 Μιμνάζειν παρ' ἠνυσί κορωνίσιν, ἃ οἱ ἔπειτα
 Ἀρκίον ἐσσεῖν φουγέειν κούρας, ἢ δ' οἰωνός.

epitheton quoque, quo Hector ornatur, ex eodem poeta sumptum est:

— εὐτ' αὖ πολλοὶ ὄφ' Ἐκτορὸν ἀνδρόφονοιο
 Θνήσκοντες πίπλωσι. &
 Θεοσιφ' ἀλαλήτῳ ὄφ' Ἐκτορὸν ἀνδρόφονοιο
 φέροντες. itemque,
 Ἐκτορὸν ἀνδρόφονοιο κάρη μὲν χερσὶν ἔχουσα.

languidius tamen, & vt ita dixerim, enervatius est Latinum, quàm id Græcum vnde expressum est. *ἀνδρόφονος* enim significari videtur is, qui viris fortibus in acie animam eripiat: at homicida magis est *ἀνδρῶποκτόνος*, vt quantum inter hominem & virum interest, tantum inter hæc duo epitheta interesse videatur.

Declaratus locus quidam è Ciceronis Hortensio.

CAPVT XX.

CICERONIS ex Hortensio apud Nonium hæc verba referuntur. *An cum videat me, & meas comites, fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam, constantiam, gravitatem, fidem, ipsa se subducatur* quamuis

F 3 autem

Ant. Mureti
 Latina Lectiones
 LIB
 25

autem liber ipse non extat, tamen non est difficile homini in Ciceronis scriptis exercitato videre, quorsu illa dicta essent. Erat enim magnis inter philosophos agitata contentionibus quaestio: posset ne quis in tormentis beatus esse. Theophrastus dixisse putabatur, vitam beatam in rotam non ascendere. Stoici contra pugnabant: &, qui beatitudinem in sola virtute ponerent, acerrimè defendebant, etiam in saeuissimis asperimisq; cruciatibus, hominem virtute praeditum beatum fore. Vtebantur autem ad eam sententiam illustrandam, & subiiciendam ante oculos quadam imagine: vt dicerent, cum chorus ipse virtutum raperetur ad tortorem, beatam vitam non subducere se, neque manere extra ostium, sed illas vsque comitari. Cicero igitur aut iustitiam, aut quam aliam virtutem, sed iustitiam, vt puto, ea de quibus agitur verba dicentem fecerat, id ita esse cognoscitur è v. Tusculanarum, vbi Cicero ipse ita loquitur: *Quid igitur? sola ne beata vita quaeso relinquatur extra ostium limenq; carceris, cum constantia, grauitas, fortitudo, sapientia, reliquaq; virtutes rapiantur ad tortorem, nullumq; recusent nec supplicium, nec dolorem? & in eodem libro: Dabit, dabit, inquam, se in tormenta vita beata, nec iustitiam, temperantiam, in primisq; fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam profecuta, cum tortoris os viderit, consistet, virtutibusq; omnibus sine vilo animi terrore ad cruciatum profectis, resistet extra fores, vt antè dixi, limenq; carceris.* Possem multo plura colligere, quae hoc verum esse ostenderent: sed haec satis esse duco.

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER QVARTVS.

Historia de Pindaro poëta, multato à suis, ornato ab Atheniensibus. CAPVT I.

PAUSANIA sin Atticis narrat, Athenienses, quod à Pindaro in quodam asmate laudati essent, tãti fecisse ampli illius ac grandiloqui poëtae testimonium, vt & dona ei plurima ob id miserint, & statuam in ciuitate sua stauerint. Non igitur mirum est, si illis temporibus multi ac præstantes poëte fuerunt; cum quiea facultate excellabant, & maximis muneribus honestarentur, & honoribus amplissimis mactarentur. atate nostra vocalis ille olim Musarum chorus conticuit; quæque auaritia marsupia potentium clusit, eadem venas Heliconij liquoris obstruxit. Sed quod de Pindaro perstringit Pausanias, id fusius edisserit in quadam epistola Æschines. Air enim illum, cum Atheniensium urbem commendasset his verbis, *αἰτε λιπαρὰν ἐξ ἑστέων* *Ἐλλάδ' ἔπειμ' Ἀθῆναι*, multatum esse à ciuibus suis, agrè ferentibus, alienis eum potius, quàm suis, illam tantam laudem dedisse. quod vbi rescuere Athenienses, confestim miserunt ei duplum eius pecuniæ, quam multæ nomine erat exactus: ipsumque aenea statua ornarunt:

F 4

Ant. Mureti
Variar. Lectionum
LIB
28

narunt. ea statua visebatur Æschinis ætate ante regiam porticum: sedens Pindarus cum pallio, & diadema, lyram tenens: & supra genua apertum librum.

*Quod Aristoteles sensit de iis qui seipso interficerent,
Euripidis testimonio confirmatum.*

CAPVT II.

CVM vulgò crederetur, viri fortis esse, mortem sibi consciscere potius, quàm graue aliquod & acerbum malum perpeti: sapienter animaduertit Aristoteles, falsam esse illam hominum opinionem: eosque qui ita facerent, non modò fortes, sed ignauos, paruique & abiecti animi habendos pronuntiauit. docent enim, se id quod fugiunt, ferre non posse, neque pares esse ei casui sustinendo, propter quem vitam relinquunt. id autem effeminatam potius animi molli-
tiem, quàm magnitudinem arguit. Disputauit eadem de re doctissimè ac sapientissimè diuus Aurelius Augustinus lib. 1. De Ciuitate Dei, multisque rationibus ostendit, Lucretiam, Catonem, ceterosque eiusmodi frustra in historiis à fortitudine laudari. longius etiam progressus, demonstrauit nullam esse posse bono ac sapienti viro *ἐξαναγκαστὸν*, vt Stoici loquebantur, *εὐλογητὸν*. Sed & Euripides id antè docuerat: qui Herculem primò facit succumbentem magnitudini eius doloris quem hauriebat è cæde vxoris & liberum, quam ipsemet, furore diuinitus immisso correptus, perpetrauerat: & ob id è vita discedere meditantem: deinde redeuntem ad se, & mutantem consilium, verentem, ne id sibi ignauitæ ascriberetur, si lucem relinqueret, tanquam agri-
tudinè impar ferendæ. Aristoteles ita hac de re scribit, lib. 111. *ἡτοιμασθέντων τὸ δ' ἐποδῆσαι, φέρωνται ἢ ἔρωτα, ἢ τὸ λυπηρὸν, ἐν ἀνδρείῳ, ἀλλὰ μᾶλλον δ' ἐν μαλακίᾳ*

μαλακία ἢ τὸ φέγειν τὰ ὀπίσθια. ἢ ἔχ' ὅτι χαλὸν, ἔσομέναι,
ἀλλὰ φέγων χαλόν. Eurip. autem versus hi sunt:

Εὐκείφα μιν ἦ, καί περ ἐν χαλόνων ὄν,

Μὴ δειλίαν ὄφλω πιν', ἐκλιπὼν φάσθ'.

Ταῖς συμφορῇ ἢ ὅστις ἔχ' ὑφίσταται,

Οὐδ' ἀνδρὸς αἰ' δυνάειδ' ἔσθ' ἰώσαι βέλθ'.

sed & apud Martiale memini esse Epigramma quod-

dam in hanc sententiam: cuius hæc clausula est:

Rebus in aduersis facile est contemnere vitam.

Fortiter ille facit qui miser esse potest.

Correctus Ciceronis locus è libro tertio De Legibus.

CAPVT III.

DE tribunicia potestate longa & copiosa est di-
sputatio apud Ciceronem lib. III. De Legibus.
nam cum illam Q. Cicero pestiferam & exitiosam ef-
se dixisset; respondens Marcus, multa ei vitia inesse
non negat: sed quæ tamen facile compensentur pluri-
bus & maioribus bonis: eo maximè, quòd nihil ea uti-
lius cogitari potuerit ad plebem cum patribus in con-
cordia continendam. tum dissoluens ea quæ *Quin-*
ctus aduersus eam dixerat, ita loquitur: *At duo Gracchi*
fuerunt. & præter eos, quamuis enumeres multos licet,
cùm deni crearentur: nullos in omni memoria reperies perniti-
ciosos tribunos: leues, etiam non bonos fortasse plures. inui-
dia quidem summus ordo caret. Sed habet dubitationem,
quid sit quod Cicero ait, Cùm deni crearentur. ita enim
loqui, quasi deni creari desierint, videtur. Neque me-
lius, aliquanto etiam deterius, videtur, quod Adria-
nus Turnebus scripsit, qui locum hunc ita edidit: At
duo Gracchi fuerunt? & præter eos, quamuis enumeres
multos, licet. Cùm deni creantur, nullos in omni memo-
ria, &c. quasi aliquando deni creentur, aliquando

F 5 aliquo

Ant. Martialis
Lectio
LIII
25

aliquo alio numero: & cum deni creantur, tum nulli perniciosi reperiantur. quod si esset, ne mirificam illi vim numerus habuisset. ego addendam particulam, *non*: & totum locum ita legendum puto: *At duo Gracchi fuerunt. Et prater eos quamuis enumeres multos licet, cum deni creentur. Non nullos in omni memoria, &c.* Illud enim, *At duo Gracchi fuerunt*, quasi ex Quinto persona Cicero dicit. Deinde respondens, ait non eos tantum proferri posse, verum etiam eorum similes quamuis multos. neque id mirum esse, cum deni creentur. etenim in tanto numero; non est mirabile plures improbos extitisse, quam in iis magistratibus qui bini creabantur. Tum subiungit: si evolvantur annales, & antiquitatis memoria replicentur, nonnullos repertum iri perniciosos tribunos: leues autem etiam non bonos fortasse plures. Hoc tamen magnum bonum in tribunatu inesse: quod efficit, ut ordo senatorius invidia careat. Nullos autem in omni memoria perniciosos tribunos fuisse, nemo, opinor, nisi planè *ἀνισόβητος* dixerit.

De veteri proverbio, quo dicebatur, quod pulchrum est, placere. CAP. IIII.

QUAE pulchra sunt, habere eam vim, ut statim inspecta, omnium sibi voluntatem conciliant, amoremque adiungant, nemini ignotum esse, nisi communis sensus experti, potest. Itaque scitum est illud Aristotelis, qui interrogatus ab aliquo, qui fieret ut pulchri tam facile ab omnibus amarentur: caeci eam interrogationem esse respondit. & Graeci sapienter sua lingua pulchro ex eo indidere nomen, quod omnes ad se alliciat: dixerunt enim *καλόν, παρὰ τὸ καλεῖν, ὅτι πάντες ἐφ' ἑαυτὸ καλεῖ*. Testati sunt idem vulgato olim proverbio: quo

bio: quo dicebant, quod pulchrum esset, id demum
amicum esse. eo usus est Euripides in Bacchis: vbi hic
versiculus legitur,

Ο, π καλὸν φίλον αἶψι.

& Plato in Lyfide: Ἀλλὰ πῶς ὄντι αἰψὲς ἰλιγγίῳ ἕσθ' ἢ τὸ κα-
λὸν ἀποείας, καὶ κινδυνεύεις, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φί-
λον αἶψι. Eius autem originem ad Musas & ad Gratias
referunt: quæ cum conuenissent ad nuptias Cadmi &
Harmonia, pulchrum carmen, quo ea sententia con-
tineretur, immortalis ore cecinerint: nouæ nuptæ pul-
chritudinem, vt verisimile est, commendantes. Hoc
de sapientissimo poëta Theognide cognouimus: cuius
hæc sunt,

Μῦσαι καὶ Χάριτες, κοδραὶ Διὸς, αἱ ποτὲ Κάδμῳ

Ἐς γάμοι ἐλθεῖσαι, καλὸν αἶψατ' ἔπειθ'.

Οτ, π καλὸν φίλον ὄντι, τὸ δ' ἔ καλὸν ἔ φίλον ἔστι.

Τὸτ' ἔπειθ' ἄνατων ἦλθε διὰ σομάτων.

nam ad illas nuptias venisse diuos, testatur etiam Eu-
ripides in Phœnissis:

Ἀρμονίας δὲ ποτ' εἰς ὕμναίους

Ἠλθον ἐστύδα.

Sed & Hellanicus, & Apollodorus Musas cecinisse in
nuptiis Cadmi, ad easque conuenisse diuos, & nouæ
nuptæ munera obtulisse scripserant.

De loco quodam Varronis aduersus Petri Victorij sen-
tentiam disputatum. CAP. V.

Posvi iam pridem magnum studium in iis fra-
gmentis M. Varronis, quæ dispersa passim apud
veteres Grammaticos, ac præcipuè apud Nonium le-
guntur, magis autem mihi placere meum illud stu-
dium cœpit: Posteaquam Petri Victorij (quem ego
hominem, etsi sæpè ab eo dissentio, longè tamen facio
pluri-

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

plurimi) Variarum lectionum libri præclari sanè & viles in lucem prodierunt. Laudat enim ille pluribus locis eos qui id faciunt: datque plurimas luculentas significationes diligentia quam ipse in iisdem illis fragmentis reconcinnandis adhibuerit. sed ita contigit, ut multos locos, quos ego coniectura tantùm viam emendare conatus eram, ipse postea longè aliter à se emendatos ediderit. quare etsi non sum tam stultus, ut me cogitem tanto viro ἀντιπατρὸς γαλιέν, proferam tamen veteres quasdam opiniones meas; ut de iis cum ab aliis, tum ab ipso in primis Victorio iudicetur. Citantur igitur illa è Varrone Margopoli, ἀεὶ ἀρχῆς: *Cui celer die nos lemmatos logos Antipatri Stoici filius ruitro caput displanat.* quæ cum corrupta esse appareat, putat Victorius legendum esse dilemmatos logos. Sed et coniectura mihi quidem parùm digna auctore suo videtur. primùm, quòd nimium recedit à vetere scriptura. Deinde quòd Antipater logis utebatur non dilemmatis, sed monolemmatis, ut testatur Alexander his verbis: ἅς γὰρ οἱ ἀεὶ Αντίπατρον μονολημμάτους συλλογισμοὺς λέγουσιν, ἢ ἐπὶ πολλοῖσιν, ἀλλ' ἐνδεῶς ἐστὼν. quæ verba ille cum ad stabiliendam coniecturam suam attulit, videtur suo se gladio, quod aiunt. Nam dilemmatis quidem syllogismi sunt ex Aristotelis sententia. quod est enim ita hospes in analyticis, ut nesciat, duo lemmata præcedere ad efficiendam conclusionem? Sed quid in hac re pluribus moror? Ego, nihil addens, nihil detrahens, locum ita legendum semper credideram: neque sanè me sententiæ pœnitèt: *Cui celer die ἐνός lemmatos logos.* Idem enim puto esse λόγος μονολημμάτους, & λόγος δι' ἐνός λήμματος. cuius rei volo Victorium ipsum iudicem esse.

Fragmentum

Fragmentum Varronis è Marcipore, quo tempestas eleganter describitur. CAP. VI.

ATTEXAM etiam huic loco elegantem quandam descriptionem tempestatis, quæ versibus iambicis inclusa, apud eundem Grammaticum, è Varronis Marcipore legitur; sed diuisa. neque tamen quenquam puto infutiatum, eam à me rectè & verè coniunctam esse. est autem hæc:

*Nubes aequali frigido velo leues
Celi cauernas aureas subdixerant,
Aquam vomentes inferam mortalibus.
Ventiq; frigido se ab axe eruperant
Phregetici, septem trionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, syrus.*

mutavi pauca quædam: tuò, ni fallor, sed tamen indicabuntur. *Aurea*, in vulgatis libris legitur, non, *aureas*: & *frigidos*, vbi scripsi, *frigido se*: & *erumpebant*, non, *eruperant*. sed hoc posterius verum esse demonstrat carminis lex, & præterea orationis ipsius ἀνομοσία, propter illud, subdixerant.

Enniani versus ex Euripide expressi. notata Nonij inconstantia. CAP. VII.

CERNERE, ait Nonius, amittere. Varro γέροντος ἰδυστάλα. Non vides, apud Ennium esse scriptum, *ter sub armis malim vitam cernere, Quàm semel modo parere*: Sed falsam esse & ineptam illam eius verbi declarationem, ipsomet, qui eam attulit, teste peruincam. cum enim paulo post docuisset, cernere, non nunquam esse idem, quod dimicare, aut contendere: ei rei probanda hoc exemplum subiicit. Ennius Medea exule:

Nam

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

Nam ter sub armis malim vitam cernere.

Hoc autem Euripides, ex quo illam fabulam verterat Ennius, dixerat, *πὴρ ἀσπίδα σῆναι*. cū enim Medea multa quæsta esset de infelicitate mulierum: addit, cernere eos, qui putant, melius agi cum mulieribus, quā cum viris; propterea quod illæ domi vitam sine periculo exigant: cū viris sæpe sit de vita in bello dimicandum, se enim, si optio detur, malle ter vitam sub armis, ut locutus est Latinus poëta, cernere, quā mel parere. Euripidi versus subiiciam:

Λέγεις δ' ἡμᾶς, ὡς ἀκίνδυνον βίον
 Ζῶμεν κατ' οἴκας, οἱ δ' μάραν' Ἰδεῖ,
 Κακῶς φρονῶντες ὡς τοὺς ἀπὸ πᾶσ' ἀσπίδα
 Στῆναι θέλομε' ἀλλ' ἄλλοι, ἢ τεκῆν ἀπαξ.

Enendati Varronis loci duo.

CAPVT VIII.

ARISTOTELES libro tertio ad Nicomachum, homines intemperantes & asotos, cū in voluptatibus versari dixisset quæ communes sunt nobis cum mutis animantibus, iis nempe, quæ gustata percipiuntur, quæque tactu; addit postea, eos gustata aut nihil omnino, aut perparum uti. cū enim gurgites illi ita vinum in guttur suum quasi in vtrum aliquem inuergant, nihil curantes, nisi ut quamplurimum exhauriant, propè ut percolando vino nati esse videantur, non admodum possunt eius suauitatem gustando percipere: cū contrà delicati & elegantes homines, qui grato illo liquore linguam sibi ac palatum probè titillari volunt, paulatim eum in gurgulionem instillent veriùs, quā infundant, guttatim prope ducentes: etiam antequam bibant, oculis poculum sæpe ac naribus admouentes, nulla ut sit in eo parricula suauitatis.

suavitatis, quam non ipsi accuratè exprimant, exquiritèque persentiant. quod in Euripidi Sileno optimè cerni potest. id nō faciunt, qui gutture tantum pro infundibulo vtuntur. Hoc autem auguror dixisse etiam Varronem in ea Satyra quæ inscribatur, Est modus matula. *ἢ μὲν οὖν*. inde enim citantur hæc: *Quis in omni vita helio modo olfacit temetum?* quæ ego ita quodammodo legenda censuerim; *Quis in omni vita heluo probè olfacit temetum?* potest autem aut propriè vsus esse olfaciendi verbo, aut etiam illud ad gustatum transtulisse. Sed haud alienum fore puto, si ex eadem Satyra versus aliquot attulerim, quibus vinum elegantissimè celebratur:

*Vino nihil iucundius quidquam cluit.
Hoc agritudinem ad medendam inuenerunt.
Hoc hilaritatis dulce seminarium.
Hoc continet coagulum conuiuia.*

Duo versus Horatij conuersi è Simonide.

C A P I T U L U M IX.

DVDVM admonui, versum illum Horatianum, *Mors & fugacem persequitur virum,* ad verbum expressum esse è Simonide; illum enim ita cecinisse:

Ὁδ' αὖ θάνατος ἐφίκε καὶ τὸ φουγέμαχον.

nunc cum in alium inciderim, qui itidem ex eodem poëta conuersus est, annotandum duxi. est igitur Horatij quidem hic:

Quicumque terra munere vescimur:

Simonidis verò, *Εὐρυέδης ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα θανάτος.* qui ex Homero, vt videtur, sumpserat:

Εἰ δέ τις ἐστὶ βροτῶν, οἱ ἀεὶ κερὸν καρπὸν ἔδυσσι.

reperitur autem Simonideus apud Platonem in Protagora,

Act. Martini
Lectio
LIII
25

agora. & apud Plutarchum in Commentario De
 Communibus notionibus aduersus Stoicos: sed lae-
 & mutilus. Vtinam exstarent veterum illorum lyricor-
 um pœmata. non dubito, quin propemodum omnia
 ornamenta, quibus Horatius splendet, ab eis con-
 gata esse constaret.

Sententia cuidam Ouidiana allata similis ex Euripide.

CAPVT X.

OVIDIUS in Epistola quadam earum quas scri-
 psit exul, cum multa incommoda collegisset,
 quæ in tali fortuna obstarent sibi carmen pangere cu-
 pienti, illud etiam ponit, quod tristitia & dolore con-
 fectus esset, cum carmina sint opus hilaræ mentis, se-
 renoque, ut ipse loquitur, animo deducta proueniant.
 Idem autem multis antè sæculis dixerat & Euripides:
 addideratque hanc causam: quod qui domesticis ac
 propriis doloribus angitur, alios delictare non possit.
 Sed præstat, ut versus quibus ea sententia continetur,
 ascribam. Sunt autem *ἰκετίς*:

Τὸν δ' ὕμνοποιόν, αὐτὸς αὖ τρίτη μέλη,

Χαίροντα τρίτειν. ἢ δ' μὴ πάχνη τόδε,

Οὔτοι δῶναιτ' αὖ ὀκνοθέν γ' ἀταμεν,

Τέρπειν αὖ ἄλλως. ἔστι δ' δίκην ἔχει.

Utum igitur Ouidius ad illa Euripidea respexerit, an
 idem ipsi, quod illi, in mentem venerit, incertum est.
 idem certè uterque dixit.

*Quod Aristoteles in antiquis dicendi magistris reprehendit,
 idem Isocrates antea reprehendisse ostenditur.*

CAPVT XI.

NON primus Aristoteles accusauit eos, qui ante
 ipsum de arte rhetorica scripserant, quod cum
 una eademque sit methodus deliberatiui generis & iudici-
 alis,

cialis, illi, relicto eo in quo multo plus inerat dignita-
 tis, tractandarum modò caussarum forensium se ratio-
 nem tradere professi essent, omnesque præceptiones
 suas ad id vnum genus contulissent. Sed & Isocrates
 antea idem reprehenderat, insignemque eorum fuisse
 stultitiam ostenderat, qui artis suæ nomen ab ea parte
 quæ odiosissima erat, indidissent: cùm tamen artis
 rhetoricæ præcepta nihilo magis ad lites iudiciarias,
 quàm ad quodlibet aliud orationis genus pertineant.
 fecerant igitur, quod illos potius facere decuerat, qui
 ei facultati odium conciliare vellent, qui enim infensi
 sunt alicui disciplinæ, eamque in odium adducere cu-
 piunt; si quid in ea est odiosum ac molestum, ab eo
 potissimum eam appellare consueverunt: contraque
 qui eam se aut tenere, aut docere profitentur, solent,
 quod ipsa in se pulcherrimum ac speciosissimum ha-
 bet, ex eo ipsi nomen imponere. Vtriusque verba, si
 quis requirit, apponam. Aristoteles igitur ita scribit
 libro primo τῆς ῥητορικῆς τέχνης· Διὰ γὰρ τὸ τοῦ τῆς αὐτῆς ἔσης
 μεθόδου περὶ τὰ δημοτικὰ, καὶ καλλίων, καὶ πολιτικώτερας τῆς
 δημοτικῆς πραγματείας ἔσης, ἢ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα,
 περὶ μὲν οὐκείνης ἐδὲν λέγουσι· περὶ δὲ τῆς δικάζεσθαι, πάντες πει-
 ρῶν τεχνολογείν. Isocrates autem in Oratione aduersus
 Sophistas: λοιποὶ δὲ εἰσιν ἡμῖν οἱ περὶ ἡμῶν γυμνομένοι, καὶ τὰς
 καλλιώνας τέχνας γράψαι πολυμήσαντες, ἕς ἐκ ἀρετέον ἀνεπι-
 μήτες, οἱ πνεύσασθαι δικάζεσθαι διδάξιν, ἐκλεξάμενοι τὸ
 διαχρησάμενον ἡδὲ ὀνομάτων. ὃ τῶν φρονούντων ἔργον ἰὼ λέγειν, ἀλλ'
 ἢ τῶν περὶ αὐτῶν τῆς τοιαύτης παιδείας, καὶ ταῦτα, τὰ πράγμα-
 τῶν, καὶ ὅσον ἐστὶ διδασκόντων, ἐδὲν μάλλον πρὸς τὰς δικανικὰς
 λόγους, ἢ πρὸς τὰς αἰλλὰς ἀπαντῶν, ὠφελείν δυναμένων.

G Antiqui

Ant. Martini
 Variæ Lectiones
 LIII
 25

FALSA multorum animos occupauit opinio, veteres semel tantum die cibum sumpserint. quam, ut puto, conceperunt e verbis Platonis, qui in illa nobili epistola ait, displicuisse sibi, quod in Sicilia bis die saturi fierent. Sed aliud est, capere cibum, aliud *μαγειρᾶν*. Ego in Græcorum Commentariis reperio, quater die ipsos cibo ac potu corpus reficere solitos: quod etiam hodie multis locis fit apud quasdam transalpinas nationes. primum quidem diluculo. id vocabant *ἀλεγεισμὸν*, aut *ἀναράσμομα*: quod non dilutum, sed merum, ut ait Aufonius, merum biberent: aut etiam *δενυσισμὸν*, quam vocem vnâ cum re ipsa nostrates retinuerunt. sequebatur *ἄριστον*: ita dictum, quod postea oporteret *ἀριστῶν*. inde *ἑσπέριασμα*: cuius hora erat, cum iam noctesceret, antequam tamen contenebrasset. postremo *δαιπνον*, aut *δέρπον*, aut *διδασκῆσις*. aliter tamen hæc ab aliis traduntur. sunt enim, qui tantum tria agnoscant, *ἄριστον*, *δαιπνον*, *δέρπον*. & de ipso *δαιπνον* tempore ac nomine non omnes idem sentiunt: omninoque confunduntur hæc apud veteres. In Romanis scriptoribus reperio silatum, siue ientaculum, prandium, cœnam, vespernam. miror autem, quid sibi voluerint, cum sibi vinum condirent: iucunditatem ne aliquam in eo, an salubritatem spectauerint.

Terentianus versus imitatus e Cæcilio. loci cuiusdam e quaestione Tusculana vulgata scriptura aduersus Nonium defensa. item eiusdem Grammatici alia quedam improbatæ. Correctus locus e libro quarto De Finibus.

CAPVT XIII.

VERSVS est Terentij, in fabula quæ inscribitur Adolphæ, in extremo:

Quid

Quod proluuium, qua istec subita est largitas?

cum autem constet, multa sumpsisse eum è veteribus poetis Latinis: non iniuria credi potest. in hoc versu Cæcilium imitatus esse. eius enim est illud & Hypobolimo:

— *mea rastraria,*

Quod proluuium, qua voluptas, qua te lactat largitas?

Hunc versum citat Nonius exponens, quæ sit vis verbi, lactare: apud quem tamen, vitio librariorum, Cælius, non Cæcilius legitur. sed enim quem ibidem Ciceronis è quarta Tusculana adducit locum, melius in vulgatis libris legi, quàm quomodo ipse vult, arbitror; ostendit enim se ita legere, *Voluptati maleuolentia lactans malo alieno, delectatio, iactatio, & similia.* melius autem vulgò legitur, *maleuolentia latans malo alieno.* non enim dubium est, quin Cicero expresserit Græcum vocabulum *ὄνη* *ἀπεργαλία*. Sed multa eodem modo & apud Nonium, & apud eiusdem classis alios parum emendatè leguntur; quale est illud ex Academicis, *Qui enim seruius honores adhamauerunt; in quo quis est, qui aliquem sermonis Romani sensum beneat, quin multo malit, adamauerunt?* eius generis est & illud quod apud eundem Nonium legitur, *Coniectarium, efficax, perfectum.* M. Tullius De Finibus bonorum & malorum libro quarto, *illud verò minimè coniectarium, sed in primis hebes illorum.* Hæc ille. Sed profectò aut locum ipsum non legerat, aut quid eum hominis fuisse dicam, nescio, si, cum legisset, non animaduertit, *consectarium,* non *coniectarium,* legendum esse: eamque vocem neque efficacis, neque perfecti significationem ullam habere. Vtuncque autem sit, præclarè agitur cum quibusdam Grammaticis, quòd tam multa eorum qui ab ipsis citantur, auctorum monumenta perierint. perierant ipsi, nisi illa periissent. emolumento mihi

Act. Martini
Lectio
LIII
25

tamen alicui hoc quoque loco Nonius fuit; lumen enim prætulit ad locum illum è libro quarto De Finibus corrigendum. neque pigebit, hoc quicquid est lucelli ac quæsticuli communicare cum ceteris. Ciceronis igitur verba ita in vulgatis libris leguntur: *Illud verò minimè consecrarium, sed in primis hebes, illorum scilicet nominum gloriatione dignam esse beatam vitam, quæ non possit sine honestate contingere, ut iure quisquam gloriatur.* Quare primùm miratus sum, quid ita venisset in mentem Nonio, ut in voce, *illorum*, sisteret: curque non aut eam omisisset potius, aut aliquanto longius progressus esset. deinde attentius cogitanti illud quoque loquendi genus insolens visum, *illorum scilicet nominum gloriatione dignam*. etenim, gloriatione dignum, apud Ciceronem reperias: dignum gloriatione alicuius nominis, non videor legisse. Quid plura? ceppi suspicari, voces illas duas, scilicet *nominum*, *superpositicias* esse; & delapsas ex aliquo glossemate, locum occupasse non suum. post autem idem illud non iam suspicatus sum, sed ita visus videre, ut ea quæ cernuntur oculis; inspecto vetere libro, in quo erat, *Illorum scilicet nominum aut Stoicorum gloriatione*, &c. quis est enim, qui dubitet, quin totum illud, scilicet *nominum*, aut *Stoicorum*, magistri fuerit ἀμχαρῶν, ἢ ἀποπῶν, & illud, *illorum*, quò referri diceret, ambigentis? comprobavit autem ille, quicumque fuit, exemplo suo Euripidis dictum: posteriorem enim cogitationem habuit sapientiozem. sed & in eodem libro scriptum erat paulo post, *quòd non possit*, non, ut in aliis, *quæ non possit*. Quare ἀναμνηστῆρας ita legendum est: *Illud verò minimè consecrarium, sed in primis hebes illorum: gloriatione dignam esse beatam vitam: quòd non possit sine honestate contingere, ut iure quisquam gloriatur.*

rietur. Atque hoc ita esse, magis, qui magis confide-
rauerit, iudicabit.

*Theriacam olim bibi solitam, verum non videri omen-
datus Varronis locus.* CAP. XIII.

PROFECTO quò quisque plus auctoritatis habet
in litteris, eò soliciùs ac circumspectiùs cauere
debet, ne quid sibi, quod parum exploratum habeat,
excidere patiatur. nam leues ac contempti homines,
cùm tale aliquid designant, facilis iactura est. non est
verendum, nequis eos sequatur duces. horum vt ma-
ximo quisque in pretio est, ita maximo periculo pec-
cat. sed humanus animus nouitatis studio ducitur.
eius interdum specie illectus, neque satis id quod ob-
iectum est attendens, vana pro veris, pro solidis inania
amplexatur. Equidem de Petro Victorio nihil à me,
nisi vt de viro summa doctrina prædico, dictum velim.
neque aliter decet: qui non fateri tantum, sed præ me
ferre etiam ac prædicare soleam, tantum me ex illius
vigiliis cepisse fructus, quantum ex alij, qui hoc tem-
pore vixerit, neminis. sed cogor interdum, quod bo-
na ipsius pace ac venia dictum sit, plusculum in eo di-
ligentiæ & accurationis desiderare. Nam quale tan-
dem est, quod de Leda matre Helenes prodidit? eam,
Euripidem facere, in lænam esse conuersam: cùm in
eadem illa tragœdia, vnde ipse se mirificam illam Me-
tamorphosin eruere putauit, tam sæpe legatur, Ledam
laqueo sibi elisisse fauces, præ dolore quem è filia de-
decore perceperat. sunt enim hi versus in ipsa embasi:

Ελέ. ἀπολόμμεθα. θεσίαι δ' ἐστὶ κόρη;

Τεό. Λήδαν ἔλεξας, οἶχεθ' ἑταῖρα δ' ἡ.

Ελέ. Οὐπω νιν Ελένης αἰσθρὸν ὤλεσε κλέθ;

Τεό. φασὶ, βρόχῳ γ' ἄψασιν ἐν γυῖν δέξην.

G 3

Itaque

Ant. Mureti
Lectio
LIII
25

Itaque Helena ipsa paulo post mala sua percensens, in
de matris morte loquitur:

Ἠλέδα δ' ἐν ἀγγύοναις
Θάνατον ἔλαβεν αἰχμύ-
ρας ἐμᾶς ὑπ' ἀλγέων.

sic enim legendum putō. & chorus ἐπαιάζων.

Μάτις μὲν οἶχεται.

locum autem illum, quem ipse de Leda accepit, de
Callistone accipiendum esse, vel caeco appareat. quid,
quod in primo De Oratore, actionibus, sine vllō certo
argumento, legi voluit? vbi noster postea Duarenus,
cretionibus, legendum esse demonstravit. ac sunt sa-
nè in illis Variarum lectionum libris eiusmodi plura
quàm vellem. valdè enim eius viri gloriæ fauere. sed
quod libro primo de theriaca prodidit, id, quia erro-
rem obiiicere alicui potest, dissimulandum non vide-
tur. Ait enim theriacam videri olim bñi solitam: qua-
re necesse esse, vt tum liquidior fuerit: hoc enim tem-
pore crassiorem ac duriozem conformari. hoc elici ex
verbis M. Varronis, quæ leguntur apud Nonium, e li-
bro De Liberis educandis. sunt autem hæc: *Vel maxime
illuc didici, & sitiēti, theriacam, mulsam; esurienti, panem
cibarium, siliginēum: & exercitato somnum suauem.* Nos
ita viuam, possum satis mirari, hoc Victorium, talem
ac tantum virum, dixisse. primùm enim vbi tandem
verbum vnum de ista liquida theriaca legerat? nam
nostram quidem, quæ, vt opinor, & veterum fuit, et-
iufmodi sit, omnes agyrtæ ac pharmacopolæ sciunt,
deinde cùm constet, ibi Varronem vulgares, & ple-
beios cibos lautis & opiparis opponere: quaero, cui se
hoc probare posse sperauerit, tenues olim & egenos
homines, vt panem cibarium esse, ita theriacam, ama-
ram videlicet quandam & tristem potionem, bibere
solitos

solitos, quam quidem cuiquamodi fingas, oportebit, ut reor, pluris venire, quam mulsam, quasi verò aquam gratis sumere non præsiterit, quam emere quod torqueret, nam si amarum aliquid è medicinis quærebat, quod mulsam opponeret; debuit sanè eadem ratione siliquino pani opponere, non panem cibarium, sed agaricum, aut colocynthidas. Ego quod fenseram de illo Varonis loco, antequam Victorius Variarum lectionum libros ederet; idem nunc quoque sentio: idque nunc aperiam, ut ex contentione, vtra verior sententia sit, existimetur. Puto igitur ita legendum esse: *Vel maxime illic didici, sitiendi videri acam mulsam, esurienti panem cibarium siliquineum, & exercitato somnum suavem.* Nam è duabus vocibus, *sitiendi videri*, suspicor factum ab imperitis librariis, *sitiendi teri*. Acam autem pro, aquam, antiqua scriptura est: ut loci, pro loqui: coad, pro quoad: cotidie, pro quotidie. Hoc igitur dicit Varro, se illic didicisse, sitiendi videri aquam mulsam, quæ coniectura si cui displicet, ipse meliorem afferat, quidvis certè potius, quam ut illam liquidam theriacam sorbeamus. Crediderim autem, Varronem, cum illa scriberet, respexisse ad hunc locum Xenophontis è primo παιδείας: εἰ δὲ τις αὐτὸς οὖρον ἢ ἐοικέναι ἀνδρῶς, ὅταν ἀρδαιον μόνον ἔχουσιν ὅτι τὸ σίτω, ἢ πίνειν ἀνδρῶς, ὅταν ὕδατος πίνωσιν, ἀναμνησθέντες, πῶς ἠδὲ μὲν μάλα, καὶ ἀστὸν πεινῶντι φαγεῖν, πῶς ἢ ἠδὲ ὕδατος διψῶντι πίνειν. eò magis, quòd alium locum reperio ex eodem Varronis libro, qui ex eodem Xenophontis conuersus est. Xenoph. αἰχμὸν μὲν γὰρ ἐπὶ καὶ νῦν ὄντι Πέρσαι, καὶ τὸ ἀποκρίβειν, καὶ τὸ ἀποκρίβειν, καὶ τὸ εὐστὸς μεσῶς φαίνεσθαι. Varro: *Persa propter exercitationes pueriles modicas, eam sunt consecuti corpore siccitatem, ut neque spurerentur, neque emungerentur, sufflatoq; corpore essent.*

Sententia quadam Horatij ab Arato prius prolata ostenditur.

CAPUT XV.

QUOD Horatius in Odis elegantissimè cecinit, cum ostenderet, quanta facta esset ad hominum nequitiam accessio, quasiq; vaticinaretur, eam maiorem assiduè factum iri, videndum est, numquam Arato sumpserit. Certè ut hic noster dixit, ab auis deterioribus esse profeminatos patres; se deinde editos nequiores patribus; ac liberos etiam corruptiores à se procreatum iri: ita Græcus ille Iustitiam fecerat, cum ætate ætatis mortales alloqueretur, exprobrantem illi, quòd tantopere degenerassent à patribus, simulq; prædicentem, fore, ut tamen perditiores etiam liberos gignerent:

Οἴλω, ἰνκῦιτ, χεῦσειοι πατέρες χρεῖω ἐλπίσσο
Χειροτέλω. ὑμεῖς δὲ κακώτεροι τῶν εἰσῶ.

à quibus non ita multum abludunt Horatiana illa:

Ætas parentum peior auis tulit

Nos nequiores: mox damnos

Progeniem vitiosorem.

Princeps autem Homerus, tot antè sæculis, materiam hisce sententiis dederat; cum sapientissimam deam introduxisset dicentem, paucos filios patrum similes euadere, deteriores plerosque, paucos præstantiores.

Παῖδοι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρί πέλονται,
Οἱ πλείονες κακῆς, παῖδοι δὲ τε πατρὸς ἀρείου.

De loco quodam è quarto Æneidos aduersus Seruium.

CAPUT XVI.

NAM quia nec fato, merita nec morte peribat,
Nondum illi stauum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.

Hos

Hos è quarto Æneidos versus Seruius Grammaticus
 oscitanter interpretatus est: ita enim scribit: *Trahit hoc
 de Alcesti Euripidis, qui inducit Mercurium ei comam
 secantem, quia fato peribat mariti.* Sed apud Euripi-
 dem nulla prorsus, hac quidem in re, Mercurij men-
 tio est. Introducitur quidem Mors, quæ se venisse ait,
 ut illi optimæ mulieri crinem secet: neque tamen id
 fieri ait, quòd illa mariti fato peritura esset. quin osten-
 dit, eum secari solitum eis omnibus quibus fatalis ad-
 uenisset dies. Vniuersè enim pronunciat, eum sacrum
 esse diis manibus, cuius ipsa crinem hasta libauerit. ita
 enim loquitur:

Στείχῃ δ' ἔτ' αὐτὴν, ὡς κατὰ ξομαί ξίφος.

Ἰεὺς γὰρ ἔστ' ἢ καὶ χεῖρὸς θεῶν.

Ὅτι τὸ δ' ἔγγυς κρᾶτος ἀγύλας τείχεα.

Hæc igitur apud Euripidem ὁ θάνατος loquitur: qui
 tamen illic quoque, libratorum vitio, falsò esse puta-
 tur Charon.

*Proverbium quoddam à illo scriptore qui tam multa alia
 collegit, prætermisum.* CAP. XVII.

MULTA ac varia lectionis hominem, qui me-
 moria nostra ex vtriusque linguæ scriptoribus
 tantam vim collegit prouerbiorum, fugere quædam, &
 quidem illustri in primis loco sita: quod quidem mihi
 non nunquam peruideri mirum solet. Nam, si omissa
 essent, quæ vel è raris inuentu, vel obscuris & ignobi-
 libus libris petenda erant, minus mirum foret: at verò
 præterita esse, quæ & in promptu posita sunt, & apud
 præstantissimos auctores leguntur, id verò iustam, vt
 opinor, admirationè habet. Ex hoc numero est, quod
 apud Ciceronem legitur, *familiam ducere.* eo enim pro-
 uerbio homo eloquentissimus utitur, cùm præcipuum
 aliquid

Var. Mercuri
 Lectiones
 LIII
 25

aliquid significat, quodque principem in re quapiam obtineat locum. Ter autem ad me legere memini. Primum in epistola qua C. Trebatium Testam commendat Caesari. nam cum eum multis laudibus affectisset, ad postremum addit. *Accedit etiam, quod familiam ducit, in iure civili singularis memoria, summa scientia.* quibus verbis significauit, hanc primam & praecipuam Trebatij esse laudem: ceteras ei cum multis fortasse communes: hoc esse ipsius paene proprium bonum. Deinde libro quarto De Finibus: vbi Catonem alloquens: *Sed primum illud, inquit, vide: grauissimam illam vestram sententiam, que familiam ducit, honestum quod sit, id esse solum bonum, honesteque viuere, bonorum suorum communem fore vobis cum omnibus, qui in vna virtute consistuunt sinem bonorum.* Et quinta oratione in Antonium: *Lucius quidem frater eius, utpote qui peregre depugnauit, familiam ducit.*

In bonorum comparatione dissensio inter Platonem & Aristotelem indicata. CAP. XVIII.

INTER multas ac varias bonorum diuisiones quae ab antiquis sapientibus accepimus, haec quoque tradita est. Bonorum parim suapte tantum vi expectantur, neque vsquam aliud referri: alia & per se, & aliorum causa, quae ex ipsis efficiantur: nonnulla etiam, cum in se nihil expectandum habeant, aliorum modo gratia amari. Primi generis est voluptas. neque enim eam propter aliud expectamus, ipsa per se, a quocumque sentiri potest, ei desiderium inuitur sui. in secundo ordine sensus collocari licet, quos & per se, & propter vitae commoditates diligimus. sed & valetudinis ac virium firmitates eundem in numerum coniici potest. Tertia, ut ita dixerim,

xerim, classis sunt laboriosa exercitationes corporum, sectiones venarum, adustiones quarundam partium, amarorum medicamentorum sumptiones. quæ omnia, & eodem de genere alia, eò tantum expetuntur, quòd ad aliud quippiam conducere putentur. Hac igitur tripertita distributione propòsita, vtri superiorum generum debeatur principatus, (nam tertium quidem in hoc se certamen non offert) nò conuenit inter principes philosophorum. Plato enim principio secundæ *πρωτείας* Socratem ei generi, quod secundo loco posuimus, τὰ πρωτεία adiudicantem facit. quod enim duobus nominibus expetitur, melius esse, quàm quod vno tantum. At Aristoteles à magistro dissentiens, id summè bonum esse definit, quod tantum propter se, nullo autem modo propter aliud expetatur. Finem enim omnium optimum esse. Itaque vt in quodque *ὁ τὸ τέλος* maxime conueniat, ita id optimum ac præstantissimum esse. Finis autem proprium est, cum ad eum pertineant cetera, ipsum nusquam aliò dirigi. Hunc nodum dissoluent ij, qui Platonem & Aristotelem vbique *συμφωνεῖν* volunt. ego quidem, quid mihi tenendum sit, non valdè dubium habeo.

De loco quodam ex Oratione in Pisonem, aduersus
Petrum Victorium. CAP. XIX.

RECTE emendatus est locus Ciceronis ex Oratione in Pisonem, vbi de rationibus à Pifone ipso ad ararium relatis agitur, & Plautinus hic è Trinummo versus adducitur,

Ratio quidem hercle apparet: argentum ὀρχεῖ.
nam quod Budæus, deceptus corruptis antiquæ scripturæ vestigiis, putauit, legendum esse, *Ratio quidem hercle apparet: argentum decoctum ὀρχεῖ*: id ipsa carminis ratio

nis ratio manifestò repudiat. Tota enim illa pars apud Plautum trimetris iambicis constat; qualis hic quæque est: qui planè corruptetur, si vocem illam interferis. Quare non illi peccarunt, qui eam sustulerunt, sed ij peccant, qui peccasse illos putant. Nam quod Petrus Victorius (is enim se corruptæ illius scripturam defensorem professus est) pro firmo ac solido argumento attulit, Græcos veteres semper adiungere modo participium aliquod ad verbum οἴχεται: mirum equidem, homini accuratè & diligenter versato in Græcis litteris, earumque, ut res ipsa loquitur, in primis intelligenti, quicquam ita perspicuè falsum excidisse. neque verò nego, id eos interdum ac sæpe facere: sed interdum etiam, ac non minus sæpe aliter a verbo uti, sexcentis exemplis, si opus sit, me docere paratum esse profiteor. Aliquot proferam: ne Victorij auctoritas quempiam inducat.

Homerus:

Ὡς μὲν Τηλεμάχῳ ὁ μὲν οἴχετ' ἐδ' εἰ οἱ ἄλλοι
Εἶσ', οἳ κεν κτ' ἴδῃμιον ἀλλοκοῖσι κακότητι.

Æschylus:

Τοῖονδ' ἀνθ' ἑπεσὶδ' αἴας
Οἴχετ' ἀνδρῶν.

Sophocles:

Ἰὲ, ἰὲ. δὺς λωθ' οἴχομαι τάλας.

Theognis:

Ὡχετο μὲν πίστις μεγάλη θεός.

Euripides:

Μάτηρ μὲν οἴχεται,
Δίδυμοί τε Διὸς ἐκ εὐ-
δαιμοναῖ τέκεα φίλα.

Idem:

Νεφέλης λέγεις ἀγαλμα; ἐς αἰθέρ' οἴχετ'.

Idem:

Idem:

Ἀλλ' ἐξέδραμον, ἢ πόλις μὲν οἴχεται,

Ψυχὴ δ' ἐσώθη. Idem:

Βέβακα δύσποτμος οἴχεται

Ἀτάλαν, ἃ δυσχεσάτω προσέπου κλήρω.

Plato Parmenide: ἄρτι γὰρ ἐνθένδε οἴκαδε οἴχεται. Idem

Hippia maiore: ἐκείνο μὲν τοίνυν οἴχεσθαι, τὸ δυνατὸν τε καὶ

χρησιμὸν ἀπ᾽ αὐτοῦ κελόν. Aristophanes: Αὐτὴ μὲν ἡμῖν ἢ

ἀπέσθαι οἴχεσθαι. Aristoteles: Ἀλλ' οἴχεσθαι τὸ ἐν καὶ τὸ ὅλον ἐν

ἰσοκείῃ. Lucianus: δις κατηγορημένω. Ἀοκνον καὶ αὐτίκα

μάλιστ' ἀναίμακτα συνείροντα τὴν χρονομίαν, ἢ οἴχεσθαι οἱ τὸ δόξαν

τῆς τέχνης. Plutarchus περὶ σωικῶν ἐραντισμῶν. Οἴχεσθαι γὰρ

ἢ τὰς, εἰ πάντων ἐν πάσι μεταλαμβάνειν δεήσει. Sed mihi

facile fuerit vel iustæ magnitudinis librum ex eiusmodi

exemplis conficere: nisi sic quoque verear, ne qui

hæc legent, in re satis aperta plus satis immoratum

esse me iudicent, cuius tamen rei in me culpa non hæ-

ret: non enim qui diligenter falsa conuincit, sed qui

indiligenter ea pro veris prodit, culpandus est.

Horatiana quædam ex Græco ducta.

CAPVT XX.

LEGEBAMVS Tibure, æstiuis mensibus, à pran-
 dio, dum se calor frangeret, vitandi somni causa,
 & διαγωγῆς χάριν, Odas Horatij, easque libentissimè,
 quæ de vetere illius loci salubritate atque amœnitate
 loquebantur: ac, si quid veniebat in mentem, quod
 aut è Græcis effictum, aut exquisitius dictum, aut de-
 nique ab eius poëtæ interpretibus prætermisum, ne-
 que tamen cognitu indignum, videretur, id, pro suo
 quisque captu, quasi symbolas quasdam, amicè &
 simpliciter in medium conferebamus. Atque ex illis
 colloca-

110 M. ANT. MVR. VAR. LECT. LIB. IIII.
collocationibus excerpta pleraque in his libris leguntur. Quale est hoc, quod cum recitata essent illa,

Quem tu Melpomenē semel

Nascentem placido lumine videris:

& quæ sequuntur: dixi, ea mihi videri expressa de sententia quadam Callimachi, qui in epitaphio patris composuit, quos Musæ pueros aspexerunt, eos per totam vitam Musis amicos manere:

μῦσαι γὰρ ὄσους ἴδον ὄμματι παῖδας,

Ἄχει βίη, πολὺς ἐκ ἀπιδέντο φίλοις.

Venit & ex eo in mentem, quod ex vetere quodam refert Eustathius, quos non aspiciunt Musæ, eis Circe pocula exitio esse. ἔς ἡ ἀποροῶσιν αἱ μῦσαι, τέτυκτο ποτὶ τὸ λήσασθαι Κίρκην. Sed & illud quasi prætereuntes notamus, quod in eodem illo Epigrammate est,

ὁ δ' ἦσαν κρείσσονα βασκανίης,

consimiliter locutum videri Horatium quodam alio loco, vbi se inuidia maiorem vaticinatur fore.

M. AN

III
M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER QVINTVS.

Insularum fortunatarum descriptio, & situs.

CAPVT I.

RODITVM est à veteribus poëtis, esse quasdam in Oceano insulas, ad quas post mortem deferantur eorum animi qui sanctè religioseq. vixerint. ibi eos inter se iucundissimè ac suauissimè viuere, in amœnissimo quodam prato, quod gemmea florum oculis naribusque gratissimorum varietate perpetuò distinctum picturatumque sit. nunquam non illic nitere cælum, frondere arbores, pubescere herbas, ridere omnia: spirare assiduè mollissimos Fauonios, quorum flabellis arborum comæ leniter ventilatæ, placidissimo murmure auribus blandiantur. eò accedere innumerabilem vini ac copiam immortalium auicularum, quæ vsque & vsque liquidissimos cantus tenui gutture funditantes, intimos audientium sensus incredibili voluptate permulceant. pratum ipsum perennibus riuulis variè intersecari, quorum aquula nitidissima ad versicolores lapillos molliter fracta & allisa susurrum efficiat dulcissimum. ita, quæ flosculorum aromaticos odores exhalantium suauitate, quæ Zephyrorum viridantibus arborum

Mureti
Lectio
LII
25

arborum ramis illudentium sibilo, quâ volucrum concentibus, quâ blando murmurantium riuulorum strepitu beatas illas mentes continenter hilarari. ergo alii ad Orphei, Amphionisve lyram choreas agere, alii psallere, alios corollas texere, alios in herba fusos, quos tellus tremulis lauroꝝum ac myrtorum opacatur vrbibus, iucundissimos sermones conferere: huiusmodi ipsam opum suarum prodigam, sine vlllo cultu, quotquot annis, vbertate summa, alimentorum copiam eis suggerere ac subministrare. Hæc aliaq. similia de insulis illis poëtæ, vt dixi, fabulantur. sed de earum situ non idem ab omnibus traditur. nam ceteri plerique omnes, Homerum secuti, eas in Hispaniis insulis collocant: non desunt tamen qui India vicinis esse dicant. in primis autem mihi visum est admirabile & absurdum, quod apud Græcum quendam Græmaticum repperi, eas in Britannia esse. talem enim quandam fabulam narrat. esse in littore eius maris quod insulam Britanniam alluat, homines quosdam piscibus capiendis victitantes: qui Francis quidem pereant, neque tamen sint vectigales. Ij non nunquam in ædibus suis dormientes, audiunt vocem, qua incitantur; sentiuntque, pro foribus adesse multitudinem quandam hominum summa cum hilaritate plaudentium. expergefacti autem, & domo exeuntes, proximam quidem conspiciunt: naues tantum quasi reperiri, non suas, quas, ex ipso strepitu, vectores plenas esse intelligunt. subeunt igitur illas, & ex consuetudine, remigant Britanniam versus. & quod alii qui ne velis quidem passis, secundo vento, suis nauibus peruenire breuiore quàm quatuor & viginti horarum spatio solent: eò tum vnica, eaque non longa, migratione deferuntur. ibi incognitos illos vectores ponunt.

ponunt. cumque neminem omnino videant, sentiunt tamen ingentem concursum fieri ad litus, hominum congratulantium iis qui recentes venerunt, eosque maxima cum lætitia excipientium. audiunt etiam eos inter se humanissimè consalutantes: cum alius alium proprio nomine, alius à tribu, alius ab artificio, alius etiam gentis ac cognationis nomine appellet. tum iisdem illis nauibus conscensis, qua celeritate venerant, eadem reuehuntur domum. Quinetiam à quodam historix scriptore proditum est, C. Iulium Cæsarem eò aliquando vna triemi cum centum hominibus delatum: cumque incredibili loci amœnitate captus, sedes ibi capere vellet, ab illis ἀειδᾶσι incolas inuitum & reluctantem eiectum esse.

Tibulli versus illustratus. CAP. II.

SUPERIORE anno edidi Scholia quædam in Tibullum; & quantum licuit per angustias temporis, perque occupationes quibus distinebar, operam dedi, vt mea industria poeta ille & emendatius legi, & minore negotio intelligi posset. multos enim locos deprauatos restitui, obscuros declaravi, non nullos etiam, qui integri putabantur, mancos ac mutilos esse indicavi: ne quem obducta fortè cicatrix falleret. sed, inter cetera, cum versus illi è libro secundo ita legerentur,

Ludite. iam Nox iungit equos: currumq; sequuntur

Martis lasciuo sidera fulua choro:

admonui, non *Martis*, sed *Matris*, legendum esse. ipsam enim Noctem, matrem siderum dici. Hoc nullo tum testimonio confirmandum ratus sum: quòd neminem putabam ita stolidum fore, qui non statim illius emendationis bonitatem ac veritatem perspiceret. Nunc, cum videam, reperiri quosdam vsque eò

H

ἀμύσους,

Mareti
lectiones
LIB
25

ἀμύσους, vt negent, satis lepidè dici posse Noctem siderum matrem: ideoque ad illam vulgatam scripturam defendendam inepta quædam de Martis fidere comminiscantur: visum est testari, primùm in libro veteri qui penes me est, *Marris*, non *Martis*, legi: deinde etiam locutum Euripidem; ac Noctem siderum nutricem vocasse. ita enim apud eum Electra loquitur:

Ω νύξ μέλαινα, χρυσέων ἀστρον τροφέ. id est;

Nox aureorum furua nutrix siderum.

sed & alia, quæ idem confirmarent, afferre quamlibet multa possem: nisi hoc satis superque fore arbitraretur.

Virgilij versus, in quo Ciceronem imitatus videri potest.

CAPVT III.

MULTA sumpsisse Virgilium non à poëtis modo, qui ante ipsum fuerant, verum etiam ab illis qui soluta oratione scripserant, notum est. quare facile crediderim, versum illum è secundo *Æneidos*,

Quanquam animus meminisse horret, luctuq; refugit, è Cicerone imitatum esse. ita enim ille Oratione xxxviii in Antonium scripserat: *Refugit animus P. C. eaq; immutat dicere, qua L. Antonius in Parmensium liberis coniugibus effecerit.*

Platonis in Hippiã maiore emendatus locus.

CAPVT IIIII.

APUD Platonem in Hippiã maiore, cum Socrates ille de cuius nomine dialogo impositum nomen est, ter iam τὸ γὰρὲν definire conatus esset; neque tamen attulisset quicquam, quod non Socrates falsum & absurdum esse docuisset: ita denique loquens indicitur. ponam autem verba Platonis, ita vt vulgò leguntur: deinde Marfilij interpretationem subtexantur.

tum demum, quia ea deprauata esse existimo, ostendam, quomodo corrigenda, quoque modo interpretanda videantur. Platonis igitur hæc sunt: *Ιπ.* Εγώ σοι ἐρῶ. Ζητεῖν γὰρ μοι δοκεῖς, τοιοῦτόν τι τὸ καλὸν ἀποκρινάσθαι, ὃ μὴ ἔστω ἀρετῶν μηδὲ μὴ μηδενὶ φανεῖ. *Σω.* Πάνυ μὲν οὐκ ἂν Ἰππία, καὶ καλῶς γε νῦν ἕσπελα μὲν ἀκούεις. ἀκούεις δὲ, πρὸς γὰρ τὸ τοιοῦτον ἐάν τις ἔχη ὃ, τι ἀντεῖπῃ, φάναι ἐμὲ μὴ ὅπῃν ἐπαινεῖν. λέγει δὲ ὡς τάχιστα πρὸς θεῶν. quæ Marfilius ita interpretatur. *Hip.* Dicam equidem. requirere nanque mihi videris tale quiddam pulchrum respondere, quod nunquam alicui turpe videri queat. *Soc.* Omnino ὁ Hippias, rectè nunc accipis. audi modò, & vide si quis contra hoc obiicere possit, dicereq. nihil me laudare posse. dic per deos citò. Ego verò primum malè distictam esse personis orationem existimo; deinde, non ἐπαινεῖν, sed ἐπαίην lego. describam autem eam tantum partem, in qua vitium inesse arbitror. *Σω.* Πάνυ μὲν οὐκ ἂν Ἰππία, καὶ καλῶς γε νῦν ἕσπελα μὲν ἀκούεις. *Ιπ.* Ἀκούεις δὲ, πρὸς γὰρ τὸ τοιοῦτον, ἴδι, ἐάν τις ἔχη ὃ, τι ἀντεῖπῃ, φάναι ἐμὲ μὴ ὅπῃν ἐπαινεῖν. *Σω.* λέγει δὲ ὡς τάχιστα πρὸς θεῶν. Iam totum locum hoc modo interpretor. *Hip.* Ego dicam tibi. videris enim mihi querere, quomodo tale aliquid pulchrum esse respondeas, quod nullo vnquam modo cuiquam turpe esse videatur. *So.* Planè ὁ Hippias, rectè tu quidem nunc putas. *Hip.* Ausculta igitur, aduersus id enim, quod nunc afferam, siquis quod dicere possit habeat, scito me fallurum, nullius me omnino rei narum atque intelligentem esse. Hanc ego interpretationem veriolem puto. cùm autem & Platonis auctoritas tanta sit; & Marfilij conuersio meritò ab omnibus magni fiat: non malè mihi operam nauare videor, cùm, quæ minus bene ab eo reddita putem, indico. neque verò id facio, quòd de ipso parum magnificè

Maretti
lectiones
LII
25

sentiam. potius ex eo intelligi volo, cum à me in bonorum & eruditorum interpretum numero haberi nam ni ita esset, nunquam sanè ipsum tanti facerem quid bene aut malè vertisset.

Emendatus locus è Ciceronis agrariis.

CAPVT X.

CICERONIS in Rullum hæc verba sunt, ubi eum cum Cn. Domitio comparat: *Ille, quod de populo nullo modo poterat, tamen quodammodo dedit; hoc quod adimi nullo pacto poterat potestate, quadam ratione eripere conatur.* quæ si emendatè leguntur, necesse est ibi Cicero dixerit, potestate, id quod alibi, pro potestate, aut, per potestatem, dicere consuevit. Sed ego quidem eam scripturam vitium in se continere arbitror: neque admodum dubito, quin ita legendum sit. *Hic, quod adimi nullo pacto poterat, potestate, quadam ratione eripere conatur.* Nondum tamen mihi contigit quemquam veterem librum videre, qui coniecturam meam confirmaret. sed faciè in eo labi potuisse liberos, nemo, ut opinor, non videt.

Plautinae Stichi principium emendatum, & distinctum.

CAPVT VI.

CUM multa mihi impedimento sint, ne possim Plautum à me emendatum tam citò, quàm speraueram, edere; constitui interea inspergere libris meis non nullos eius poëtæ locos, eosque quomodo legendos arbitrer, exponere: ut & aliquem gustum dem nominatus mei, & iuxta præceptum Hesiodi, *συνεργῶν ἢ γὰρ κατὰ μέν* paulatim totum opus absolvam. neque verò me pigebit, Apellis exemplo, si quis quid inuenit, in quo peccasse videar, errorem corrigere. & quod

& quod rationi magis consentaneum videbitur, id amplecti. quin id ab eruditis & harum rerum intelligentibus hominibus in magni beneficij loco etiam atque etiam peto; vt qua tum libertate, tum moderatio- ne alienos à me errores detegi vident, eadem ipsi meos detegant: vt sine vlla maledice-ntia studia harum verè ingenuarum artium adiuuentur. Nunc igitur princi- pium Stichi, quod in omnibus libris corruptissimè legitur, describam ita, vt legendum censeo. in quo optima fide affirmare possum, vculas aliquot, quas sustuli, auctoris antiquis libris esse sublatas. in ordi- ne ipso verborum, & in versibus distinguendis, fateor, me coniectura tantummodo esse vsurum. cum enim quidam homo eruditus tradidisset, versus illos esse nu- meris permistis, *πεμίστεις, & διμέτεις, ἀχταλήκτες, χετα- ληκπύς, & βερχηταλήκτες*, putavi hanc confessionem potius quandam esse *ἀμυχανίς*, quàm certi atque ex- plorati iudicij professionem. itaque qui omnes sena- rios esse crederem, ita distinxì:

PANEGY. Credo ego miseram fuisse Penelopam soror,
 Ex animo, qua tam diu suo caruit viro.
 Nam nos eius animum de nostris noscimus.
 Quarum viri nunc hinc absunt: quorumcè nos
 Negotiis, vt aequom est, absentium
 Solicite noctes & dies soror sumus.
 PIN. Semper nostrum officium nos facere aequomst: neque
 Id faciemus magis, quàm nos pietas monet.
 Sed hic mea soror asis: multa dum volo
 Tecum loqui de re viri. PA. Salua ne amabo?
 PI. Spero quidem, & volo: sed hoc crucior soror:
 Patrem tuum, meumq, aded qui vnus vnice
 Ex omnibus perhibetur ciuibus probus,
 Eum nunc improbi officio fungi viri.

H 3   ΤΑΥΤΑ

Mureti
 Lector
 LII
 25

Tantas viris qui absentibus nostris facit
 Iniurias immeritò: nosq; abducere
 Ab ijs volt. hæ res vita me saturant soror:
 Hæ mihi diuidia & senio sunt. P A. ne lacruma
 Soror: nève tuo id animo fac, tibi quod tuus
 Minatur facturum p̄ter. spes est, cum
 Melius facturum. noui ego illum. istac ioco
 Dicit. neque ille mereat Persarum sibi
 Montes, qui esse perhibentur aurei, istud vt
 Faciat, quod tu metuis. & si faciat, tamen
 Minimè irasci decet. neque id immeritò eueniet.
 Nam tertius hic est annus, vt nostri domo
 Viri abierunt. P I. ita vt memoras. P A. cum ipsi interea
 Viuant, valeant, vbi sint, quid agant, ecquid ve agant,
 Neque participant nos, neque redeunt. P I. an id dolet
 Soror, quia illi officium non colunt suum,
 Cum tuum facis: P A. ita pol. P I. taceo. caue audiam
 Ego istuc posthac ex te. P A. nam quid iam? P I. quia
 Pol meo animo sapientis officium suum
 Æquomst colere, & facere. quamobrem ego te hoc soror,
 Tametsi es maior, moneo, vt memineris tuum.
 Et si improbi sint illi, atque aliter nos faciant,
 Quàm æquomst, tamen, ne quid malis obnoxia
 Simus, opibus omnibu' nostrum officium nos decet
 Meminisse. P A. placet. taceo. P I. at, vt memineri? facit
 P A. Nolo ego soror, me credi esse immemorem viri.
 Neque ille honores mihi quos habuit, perdidit.
 Nam pol mihi grata acceptaq; huius benignitas.
 Et me quidem hæc condicio nunc non pœnitet.
 Neque est, cur studeam has nuptias mutarier.
 Verum postremò in patri potestate est situm.
 Faciendum id nobis, quod parentes imperant.
 P I. Scio atque cogitando, morore augeor.

Nam propemodum iam ostendit suam sententiam.

P. A. Igitur queramus, nobis quid facto vsu sit.

Quaeso autem, si qui reprehendere hæc volent, ut prius diligenter & accuratè considerent. nolim enim me ita reprehendi, ut in refutandis temerariis reprehensionibus novus mihi capiendus sit labor. Hoc quoque Cælius, os hominis, non veritus est pro suo venditare.

Adonin Dianæ ira interfectum.

CAPVT VII.

DIANA apud Euripidem in Hippolyto coronato, indignè ferens honestissimi adolescētis mortem, cuius culpa omnis in Venere hærebat, minatur, eam non impune laturam. nam se quoque interfecturam aliquem, qui Veneri eximie carus sit, ut ipsam pari dolore afficiat.

Εγὼ γὰρ, inquit, αὐτῆς ἄλλον ἐξ ἐμῆς χειρὸς,

ὅς αὖ μάλιστα φίλτατος κερσοί βροτῶν,

Τόξοις ἀφύκτοις τοῖςδε τιμωρήσομαι.

quem locum declarans Scholiastes: Sunt, inquit, qui putent, obscurè significari Adonin. sed nugari hoc quidem est. neque enim Dianæ sagittis, sed à Marte, interfectus est Adonis. quem igitur dicat, obscurum est. Hæc ille. Apollodorus tamen, non malus harum quidem rerum auctor, libro tertio Bibliothecæ, Ἀδωνίς, inquit, ἐπὶ πάσι ἂν, ἀρτέμιδος ὄλεος πληγεῖς ἐν Διῶναις ἑσπέρῳ, ἀπέθανε.

Confirmata duorum locorum Ciceronis emendationes

à P. Victorio factæ.

CAP. VIII.

RECTE iudicauit Victorius locum illum è secunda Ciceronis Philippica ita legi debere, ut in multis antiquis libris, & in Manutianis legitur: *Illam*

H 4 *suas*

suas res sibi habere iussit, ex XII. tabulis claves ademisse, et egit. non, ut in aliis, *Causam addidit, exegit.* Nam & Nonius Marcellus aperte id confirmat, qui in libro De *Varia* significatione sermonum, cum dixisset, exigere idem esse quod excludere; *M. Tullius*, inquit *Philippicis lib. II. Claves ademisse, forasque, exegit.* Illud autem, *forasque*, an recipiendum sit, alij viderint. mihi quidem non displicet. quamuis non legitur in veteribus libris, quos ego quidem viderim. Sed & aliam coniecturam eiusdem Victorij de loco quodam è primo libro accusationis, siue ex actione secunda in Verrem (ita enim liber ille citandus est; non ut à Victorio qui, accommodans, credo, se ad consuetudinem vulgi, septem facit actiones in Verrem, cum sint tantum duæ) eam igitur coniecturam non inanem fuisse, idem Grammaticus ostendit. Cum enim vulgò ita legatur *Quod ubi est Philodamo nuntiatum, tamen si non erat ignarus*, &c. Victorius admonet legendum, *tamen si non erat ignarus.* apud Nonium autem paulo aliter legitur, sed eadem planè sententia; nempe hoc modo: *Tamen si non erat ignarus.* Has igitur doctissimi hominis coniecturas veteris Grammatici auctoritate confirmare, operæ pretium duxi.

Emendati loci aliquot è Mostellaria Plauti.

CAPVT IX.

APRVD Plautum in prima Mostellaria lepidissimum colloquium est duorum seruorum, Grumionis rustici, qui, absente sene, herilem filium corrumpi, remque familiarem dissipari doleret: & Trannionis, nequam hominis, qui hero adolescentiori esset voluptatum ac libidinum administer. sed ea tota pars & in omnibus libris corruptè legitur, & in iis, quos
Ioachi-

Ioachimus emendauit, corruptissimè. Nunc igitur libet locos aliquot emendare: cetera aliàs, cùm videbitur. vbi ergo Grumio ita minitans dicit:

Augebis ruri numerum, genus ferratile:
legendum est:

Augebis ruri numerò genus ferratile.

genus enim ferratile vocat seruos, qui ruri in compe-
dibus agerent: atque id genus numerò, id est, breui,
nempe cùm redierit senex, à Tranione auctum iri ait.
Aliquot versibus post, vbi ita loquitur Tranio:

Quid tibi, malum, mea, vt quid ego agam, curatio est?
legi debet:

Quid tibi, malum, me, aut quid ego agam, curatio est?
ita enim dictum est, vt illud, quid tibi hanc curatio est?
ille autem versus,

Meum bonum me, te tuum maneat malum,
à Grumione dicitur, hoc sensu: Non recuso, quomi-
nus ego nunc duriter viuam, tu lautè, & opiparè: dum
me quidem maneat bonum meum, te verò maneat
malum tuum, cùm venerit senex. Vnum etiam men-
dum tollam: cetera in aliud tempus reuiciam. In libris
Ioachimi ita leguntur hi versus:

Quid est: quid tu me nunc obtuere furcifer?

G. R. Pol tibi istuc credo nomen actutum fore.

T. R. Dum intereas, sic sit istud actutum sino.

postremus autem eorum ita legendus est:

Dum interea sic, sit istud actutum: sino.

est enim hæc oratio hominis præsentia tantum spe-
ctantis, futura negligentis. Dum, inquit, interea sic
sit, vt nunc est, quid actutum futurum sit, non laboro.

Mareti
lectio
LII
25

Ciceronis locus conuersus è Chrysippo.

CAPVT X.

QUOD apud Ciceronem libro secundo De Natura deorum, de societate, quam parandi cibi gratia ineat pinna cum parua squilla, è Chrysippo sumptum esse arbitror: eò magis, quòd ibi Balbum de Stoicorum sententia disputantem facit: vt credibile sit, magnam partem illius disputationis non aliunde potius, quàm è Stoicorum libris esse haustam. Sunt autem Ciceronis verba hæc: *Pinna verò (sic enim Græcè dicitur) duabus grandibus patula conchis, cum parua squilla quasi societatem contrahit comparandi cibi. Itaque cum pisciculi parui in concham hiantem innatauerint, tum admonita à squilla pinna morsu, comprimit conchas. sic dissimilibus bestioliis communiter cibus queritur. In quo admirandum est, congressu ne aliquo inter se, quæ iam inde ab ortu natura congregata sint. Neque non eam coniecturam adiuuat, quòd hanc ipsam societatem exponi facit à Catone, libro tertio De Finibus: vbi etiam Stoicorum placita defendebat: vt planè videatur hoc Stoicum quiddam esse. Chrysippus autem libro quinto*

ἀλλὰ καὶ ἡ δὲνῆς ἰτα ἔγραψεν: Ἡ πίννη, καὶ ὁ πιννοτήρης συμμένην ἐκ τῶν ἀλλήλων, κατ' ἰδίαν ἐδιδάμενα συμμένειν. ἡ μὲν οὐκ ἔστιν ἄλλοθεν ὄντων, ὁ δὲ πιννοτήρης κατὰ τὸ μικρὸν, καὶ ἡ πίννη διαστρέφεται τὸ ὄσρακον ἡσυχάζει, τὴν δὲ πίννην ἐπιπέσει, ὅταν εἰσέλθῃ, δάκνει αὐτὴν, ὡς περὶ συμμένων. ἡ δὲ διχθεῖσα συμμύει, καὶ ἕτως τὸ ἀποληφθέν, ἐν δὲν κατεσθίει σὺν κοινῇ. φασὶ δὲ πινες, καὶ συγγενῶδες αὐτὰ αὐτοῖς, καὶ ὡς αἰετὸς ἐνὸς ἀέρος γίνεσθαι. neque tantum eo in loco, sed & multis aliis eandem historiam repetierat: vt ostendit Plutarchus in Commentario quo querit, Terrestrialia an in aquis degentia animalia prudentiora sint: his verbis.

verbis. ὃν ἐστὶ καὶ ὁ τὸ πλείστον ἐξ ἀναλώσεως χρυσίου μετὰ πινυ-
 ντήρας, παντὶ καὶ φυσικῶ βιβλίῳ καὶ ἠθικῶ περιδείαν ἔχων.
 Plinius quoque postea & Oppianus libro secundo
 idem prodiderunt.

*Explicatus & emendatus locus è secundo Epistolarum
 ad Atticum.* CAPVT XI.

CICERO in quadam Epistola libri secundi ad
 Atticum, cùm scripssisset, se cupere Alexandriam
 & reliquam Ægyptum visere, rogat eum postea, vt ad
 se scribat, quoniam Nepos proficiscitur, cui nam au-
 guratus deferatur: Quo quidem, inquit, vno ego ab
 istis capi possum. addit deinde: *Videte ciuitatem
 meam. sed quid ego hæc, qua cupio deponere, & toto ani-
 mo, atque omni cura φιλοσοφῆιν? sic, inquam, in animo.
 sic vellem ab initio.* Hæc igitur verba, *Videte ciuitatem
 meam*, quem sensum habeant alius viderit. Manu-
 tius ait, esse hemistichium ex veteri poeta in misera-
 bilem ciuitatis aspectum, ego locum corruptum ef-
 se opinor, & ita legendum, *Vide leuitatem meam.* pla-
 nè enim leuitatem quandam & inconstantiam consi-
 liorum suorum tota illa Epistola indicat Cicero. fie-
 ti autem potest, vt ex, *vide te*, factum sit, *videte.* dein-
 de illud, *vitatem*, quod nihil significaret, transferit
 in *ciuitatem.*

Virgilij versus ex Æschylo imitati.
 CAPVT XII.

PRÆCIPERE ac præsumere oportere sapientem
 omnia, quæ homini acerba & grauiua accidere pos-
 sunt: talique præmeditatione leuiora illa, & perpeffu
 faciliora effici, disputatum est copiose à Cicerone, li-
 bro quarto Tusculanarum, allatiq; versus Euripidis
 è The-

Lat. Mauret
 Lectio
 LII
 25

Natu
 bi gra
 o sum
 um de
 edibile
 liunde
 . Sum
 n Gre
 patu
 Itaque
 e, tum
 sic dif-
 admi-
 ab orn
 turam
 facit à
 rorum
 icum
 Sei reg
 uerit
 p. m
 esio
 mmi-
 eor
 as è
 ed &
 endit
 iatib
 e his
 rbis

è Thefeo, & Terentij è Phormione, quibus id confite-
maretur. Virgilius autem Aeneæ suo, quem omnis vir-
tutis exemplar esse voluit, vt ceteras laudes, ita hanc
quoq. tribuit; cum eum his verbis de se videntem fecit

— non vlla laborum,

O virgo, noua mi facies, inopinave surgit.

Omnia præcepi, atque animo mecum antè peregi.

qui quidem videri non immeritò possit hoc ex Æschyl.
Ilo sumpsisse, apud quem Prometheus ita loquitur

Καίτοι τί φημι; πάντα παρέξέτισα μαι

Σκεδρῶς τὰ μέλλοντ'. εἰδὲ μοι ποταλῆιον

Πῆμι εἰδὲν ἤξει. id est:

Quanquam quid aio? cuncta prænouit optimè

Futura. nec ventura calamitas mihi

Inopina quisquam est.

Ennij hemistichium ex Euripide.

CAPVT XIII.

CICERO libro secundo De Finibus aduersus Epicu-
reos disputans, qui summam voluptatem de-
tractione omnis doloris terminabant: Hoc, inquit, di-
xerit potius Ennius;

—nimium boni est, cui nil mali est.

nos beatam vitam non depulsiōne mali, sed adeptiōne boni
iudicemus. quanquam autem non exprimit, vbi id En-
nius dixerit: facillè tamen crediderim, esse hoc hemi-
stichium ex Hecuba; idque Hecubam ipsam pronun-
ciasse, apud Euripidem certè infelix anus exemplo suo
docet, inania esse bona illa, quæ plerunque in animis
hominum superbiam pariant. eum itaq. felicissimum
habendum, cui nihilo die obtingat mali. versus hi
sunt:

— κείν @ δολιότατ @,

Ὅτφ κατ' ἡμῶν τυγχάνει μηδ' ἐν κακόν.

Falsum

Falsum argumentum allatum esse ab A. Gellio ad ostendendum, inter Platonem & Xenophontem aliquid simultatis intercessisse.

CAP. XIII.

A GELLIVS lib. XIII. Noctium Atticarum, aliquot argumenta collegit, quibus doceret, inter Platonem & Xenophontē nescio quid occultæ simultatis intercessisse. multo plura autem, & multo accuratius exposita apud Athenæum lib. vndecimo leguntur: sed eorum, quæ posuit Gellius, primum falsum esse, comperi. ait enim, *neque à Platone Xenophontis, neque contrà à Xenophonte Platonis ullam vnquam falsam esse mentionem: cum tamen vterque complurimum Socratis sectatorum meminerit.* Ego autem, ecquid Plato Xenophontem vsquam nominaverit: non sanè pronuntiare ausim. apud Xenophontem quidem libro tertio *ὑπομνησιον ματατων*, Platonem nominari video. Narrat enim Xenophon, Glauconem Aristonis filium, qui ad populum verba facere, & remp. gerere cuperet, cum annos viginti nondum haberet, sæpè ob id delusum, & detractum è suggesto: neque tamen amicorum ac domesticorum precibus à tam temerario incepto eum reuocare cupientium obtemperantem, destitisse tandem Socratis auctoritate adductum. Socratem autem ei amicum fuisse ait propter Charmidem Glauconis filium, & propter Platonem. *Γλαύκωνα δ, inquit, ἢ Αείσωσθ, ὅτ' ἐπεχείρει δημηγορεῖν, ὀπίθυμῶν θεσπευέων ἢ πόλεως, ἐδ' ἔπω εἴκοσι ἔτη γερωνῶς, ὄντων ἄλλων οἰκίαν ἢ φίλων, ἐδ' εἰς ἐδύατο παῖσαι, ἐκλόμενοντε ὑπὸ τ' βήματα, ἢ ἡπταγέλασον ὄντα. Σωκράτης δ' εὐνεκῶν ὑπὸ διατέ Χαρμίδου ἢ Γλαύκων, ἢ διὰ Πλάτωνα, μόνον ἔπαυσεν.*

Hoc cum primùm scripsi, non memineram, idem à Lærtio in Platonis vita notatùm esse.

Secun-

Secundam fortunam difficile ferri, multorum grauium scriptorum testimonio confirmatum.

CAPVT XV.

GRAVEM admodum sententiam Gobryæ Xenophon dedit: quam quæ quotidiana experientia veram esse declarat. Difficilius videlicet reperiri quæ secundam, quam qui aduersam fortunam bene ferant. Secundis enim rebus insolescunt plerique homines, & efferruntur: aduersis omnes ad temperantiam moderationemque reuocantur. id quod ille expressit his verbis: *δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κύρη, χαλεπώτερον εἶναι εὐρεῖν ἀπὸ εὐδαιμονίας καλῶς φέροντα, ἢ τὰ κακά. τὰ μὲν γὰρ ὕβρις τοῖς πολλοῖς τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πάνσι ἐμποιοῖ.* M. autem Cato ille Censorius, etsi à Xenophonte, vt opinor, non hauserat, vt qui à Græcis litteris abhorreret: prope tamen idem dixerat in Oratione pro Rhodiensibus. ex ea enim citantur hæc: *Aduersa res se domant, & docent, quid opus sit facto: secunda res letitia transuersum trudent, solent à rectè consulendo atque intelligendo.* Itaque non sine causa dictum est ab Hóratio:

— bene ferre magnam

Disce fortunam. &

Æquam memento rebus in arduis

Seruare mentem: non secus in bonis

Ab insolenti temperatam

Letitia. &

Rebus angustis animosus atque

Fortis appare. sapienter idem

Contrahes vento nimium secundo

Turgida vela.

aliaque multa eòdem pertinentia. Non paucos enim fortuna, quos aduersa non mouerat, propitia percussit, multisque contingere, videmus id quod Tantalò contigisse

tigisse ait Pindarus: quem ait nequiuissē concoquere felicitatem suam. εἰς δὲ δὴ πν' ἀνδρα θνατὸν οὐλύμπια σκοποῖ ἐτίμασθαι, ὡς Τάνταλῳ ἔτῳ. ἀλλὰ γὰρ καταπέψαι μέγαν ἄλκον ἐκ ἐδωαίῳ.

Ebrii nomen ad alia quadam à vino eleganter tralatum.

CAPVT XVI.

IN FATVATVM prosperis rerum successibus Cleopatrae animum eleganter admodum ac significanter expressit Horatius, cum eam dulci fortuna ebriam fuisse dixit. Pari autem elegantia olim Euripides, cum induceret Electram conquerentem de contumeliis quas patri suo mortuo imponeret Ægysthus, fecit ipsam dicentem, ea omnia illum Clytæmnestra ebrium facere. Ita enim loquitur:

Μέθη δὲ βροχθεῖς σ' ἐμῆς μητρὸς πόσι.

Ὁ κλεινὸς, ὡς λέγουσιν, ἐνθρῶσκι τάφῳ,

Πέτρῳις γὰρ λείπει μῆμα λάϊνον πατρός.

Sed & Flavius Philostratus in Herodis vita simili modo dixit homines diuitis ebrios. ita enim scribit: οἱ γὰρ πᾶσι μεθύοντες, ἔβου τοῖς ἀνθρώποις ἐπαντλέουσιν. & alicubi Lucretius homines ebrios curis, quam ad formam nos quoque haud ita pridem in Ode quadam ad Anastasium Iusbertum Melchioris F. adolescentem eleganti ingenio, moribusq. optimis præditum, ita cecinimus:

— non didicit modum

Seruare, nec se legibus alligat,

Sed semper impermissa querit

Immodico ebria mens amore.

Horatiana quadam genera loquendi è Græco expressa.

CAPVT XVII.

CVM multa & in his libris & in aliis loquendi genera notauerim, quæ Horatius à Græcis poetis mutua-

mutuatus est, videor mihi conuepicter instituto meo
 consuetudiniq̄ue facturus, si plura etiam notare pete-
 xero. nam & de meipso coniecturam faciens, hæc
 curiositatem meam iis qui colunt hæc studia, non in-
 iucundam fore duco: & vtile puto esse iis, qui præ-
 gendis versibus laudem aliquam sibi parare in animo
 habent, pernoscere, quomodo veteres Latini pœta
 Græcos loquendi modos in Latium inuexerint: ut ip-
 quoque, illorum exemplo, in eodem illo peregrinatio-
 aucupio elaborent. Ergo quod Nereus Paridi præ-
 cens ea mala quæ ob raptam Helenam consecuta
 erant, quasi iam in re præsentī versaretur, ita loquitur

— ecce furit te reperire atrox

Tydidēs melior patre:

id quisquis legit, sentit, opinor, quiddam translatum,
 neque in Romanorum consuetudine positum.
 Nam, *furit reperire*, vehemens quidem, & illustre, &
 euidentiæ plenum loquendi genus est; sed Latinis non
 vsitatum. est autem Euripidis, apud quem in Phœ-
 nissis, is qui enarrat, quemadmodum mutuis se inter-
 bus Eteocles & Polynices interfecerint, ita eos
 pugnatos describit:

Ἔσαν ἴ λαμπαρῶ, χροματ' ἐκ ἠλλαζάπτω,

Μαργῶντ' ἐπ' ἀλλήλων ἰέναι δόρυ. id est:

Steterunt coruscī, vultu eodem quo prius,

Hastam furentes mittere alter in alterum:

neque non illud ἠλλωζέει, quodd meliorem patre dixit,
 cum significet fortiorem. ita enim Græci κρείττονα, &
 ἀμείνονα. ut, Μηδ' ἔδελ' ἐξ ἔειδος σὺδ' ἀμείνονι φῶτι μάχῃ
 & ipse alibi, *Cervus equūm pugna melior.* vbi etiam
 norem dixit, qui vinceretur: id est ἢ ἥπονα.

Brevit-

Brevitatem & obscuritatem aptam esse ad terrorem inferendum, aliquot exemplis confirmatum.

CAPVT XVII.

BREVITAS loquendi, & sermonis obscuritas im-
periosum quiddam habet, ideoque aptissima est
minantibus vtraque, mirificeque prodest, ad animos
eorum quibuscum agimus, perterrefaciendos. nam vt
in tenebris magis timentur omnia, quàm in luce: sic
illa orationis quasi tenebræ terribiliora reddunt ea
quæ proponuntur. Idque, vt opinor, secuti sunt Lace-
dæmonij, cum ad Philippum ita scripserunt: *Lacedæ-
monij Philippo. Dionysius Corinthi.* Multo enim fortior,
& vt Lucretij verbo vtar, penetralior illa breuitas fuit,
quàm si ita dixissent: Dionysius cum aliquando præ-
potens tyrannus fuerit, vti tu es, nunc tamen regno
exutus priuatam Corinthi vitam agit. Vide, ne, dum
aliorum libertatem studes opprimere, idem tibi quo-
que contingat. quæ iam non deterrere, sed admonere
cupientium fuisset oratio. Neque dissimile illud De-
metrij ad Locrenses: *Faxo, cicada apud vos humi canant.*
cum significaret, totam à se illorum regionem deua-
statum iri. Atcæas quoque Scytharum rex hanc olim
Epistolam ad Byzantinos misisse fertur: *Nolite vectiga-
libus meis detrimento esse ne equæ meæ ad vos aquatum eant.*
Idanthuras autem, qui & ipse Scythis regio imperio
præfuit, multo etiam obscurius. nam ad Darium, qui
Istrum traiecerat, litteras quidem, quibus ei minaretur,
misit nullas, sed pro litteris symbolum hoc: *mu-
rem, ranam, auem, sagittam, aratrum.* Cumque hæc in
Darij castris alius aliter interpretaretur: Orontopagas
tribunus militum censuit significari, eos omnium re-
rum deditionem esse facturos. domorum: hoc mu-
I rem

rem innuere. aquarum, aëris, armorum, regionis: harum rerum symbola esse, ranam, auem, sagittam, atrum. At Xiphodres longè alio modo interpretatur. Nos vèrò, inquit, quantum hæc symbola ostendant, nisi aut terram subeamus, vt mures: aut aquam, vtrina: aut euolemus, vtraues: non effugiemus ipsorum tela. neque enim terræ, quam ipsi arant, dominum sumus. Hoc Pherecydem Syrium narrare, ait Clemens Alexandrinus. Herodotus autem in Melpomene hanc ipsam historiam aliquanto aliter narrat.

*Locus Virgilij aliter, quàm à Seruio & Macrobio
expositus. CAP. XVIII.*

EXCESSERE omnes, adytis, arisq; relictis,
Di, quibus imperium hoc steterat.

Hos versus, qui ab Ænea in secundo Æneidos proferruntur, Seruius, & post eum Macrobius referendocensuerunt ad veterem quandam Romanorum consuetudinem, qui cum obiderent urbem hostium, eamque iam capi posse confiderent, certo carmine euocarent tutelares illius deos: quod aut aliter urbem capi posse non crederent: aut, etiam si posset, nefas existimarent, deos habere captiuos. Ego autem, cum illi qui hanc opinionem sequuntur, non sanè contenderrim. nam & ratione satis probabili nixa est, & à bonis auctoribus profecta. neque non tamen hanc veriorè & simpliciorè puto: ea nocte, qua capta est Troia, visos esse deos Æneæ, exeuntes è templis, & simulacra sua asportantes. Solitas certè à diis suis deferi eas ciuitates, quæ mox in hostium potestatem venturæ essent, aut saltem eam fuisse veterum opinionem, ostendit Æschylus, apud quem Eteocles offensus superstitione mulie-

mulierum, quæ vagantes per templa, in tanto ciuitatis periculo, implebant omnia clamoribus, iubet eas id modò optare ac precari, vt turris ciues ab armis hostium protegat. quem cum illæ interrogassent, vnde nam id, nisi à diis, futurum putaret: respondens ille, quasi que illudens, ait vulgò dici solitum, excedere deos, cum vrbs aliqua capitur. Versus hi sunt è fabula, quæ inscribitur ἐπὶ τὰ ὄππὶ Θήβαις.

Ετ. Πύργον σέγειν εὐχεθε πολέμιων δόρυ.

Χο. Οὐκᾶν τὰδ' ἔσαι πρὸς θεῶν; Ετ. ἀλλ' ἔ θεός

Τὸς ἴ ἀλάσσης πόντου ἐκλείπειν λόγῳ;

quem in locum Scholiastes ait, id contigisse Troianis. λέγει γὰρ, inquit, ὅτι ὅταν ἐμελλε περιθῆναι ἡ Τροία, ἐφάνησαν οἱ θεοὶ πῶς Τρωσὶν ἀναλόμενοι ἐκ τῶν ναῶν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν. Æneæ autem, propter singularem ipsius pietatem, eos potius, quàm cuiquam alij, apparuisse, credibile est. Sic Tyrionum multis, cum Tyrum Alexander Philippi filius obsideret, visus est in somnis Apollo dicere, se ad Alexandrum abire: non enim sibi placere quæ in ciuitate fierent, neque ita multo post capta est Tyrus.

Illustratus Platonis locus ex Alcibiade primo.

CAPVT XX.

VRBANO & eleganti artificio vsus est Socrates ad reprimendum Alcibiadis fastum, in eo dialogo qui inscribitur Alcibiades primus. nam cum sibi persuaderet adolescens ille, (quod eius ætatis esse ingenium solet) abundè iam instructum esse se iis omnibus rebus, quæ ad administrandam remp. pertinerent, blandè aggressus hominem Socrates, paulatim interrogando eò perduxit, vt ex ipsius responsionibus

I 2

apertè

apertè efficeretur, eum nullam esse adhuc iusti & iniusti scientiam consecutum, cumque ægreferret quodammodo Alcibiades, & indignaretur, quòd inscientiam sibi exprobrari putaret: purgat se Socrates, affirmatque, se nihil prorsus tale in eum dicere: ipsum esse Alcibiadem qui de se fateretur. Ita autem loquitur. Τὸ τῷ Εὐριπίδῃ ἄρα συμβαίνει ὡς Ἀλκιβιάδῃ. σὲ τὰδε κολοῦσιν, ἀλλ' ἐκ ἐμοῦ ἀκκοῦνται. ἐδ' ἐγὼ εἶμι ὁ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σὺ. ἐμέ τ' αἰτιάσῃ μάτην. Vsuuenit, inquit, nobis ὁ Alcibiade, id quod ait Euripides. periculum est, ne tu ex te ipso hæc, non ex me, audias: neque ego sum huius sermonis auctor, sed tu. me autem frustra inculcas. Quæ verba, si quis fortè auet scire, quem ad locum Euripidis referantur: legat Hippolytum coronatum. ibi enim hos versus reperiet:

Τε. Τί φῆς; ἔρας ὡς τέκνον ἀνθρώπων τίνος;

Φαι. Ος τίς ποδ' ἔστ' ἐδ' ὁ πᾶμαζόν;

Τε. Ἰππόλυτον ἀνδρᾶς; Φαι. σὲ τὰδ' ἐκ ἐμοῦ κλύεις.

M. AN

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM.

VARIARVM LECTIONVM

LIBER SEXTVS.

De praelectionibus, quibus scientiarum omnium principia debentur. explicatum & correctum principium posteriorum Analyticorum Aristotelis.

CAPVT I.

FORVM quæ ab hominibus aut discuntur, aut docentur, non nulla eiusmodi sunt, vt planè nullam mentis agitationem requirentia, sensu propè nitantur vno: alia, in quibus motus quasi quidam mentis necessarius est, progredientis ex vno in aliud, viamque sibi paulatim ex aliis ad alia munientis. etenim vbi quis, exempli causa, saltare discit, nullo ad eam rem mentis motu indiget: tantum opus est, vt quod magistrum facientem viderit, id ipse quoque imitari studeat, & ea quæ videt, in memoria infigere: vt, cum volet postea, etiam sine doctoris opera, eodem modo, atque ordine corpus mouere possit. iis autem in rebus nullum omnino mentis esse munus, vel ex eo intelligi potest, quòd talia etiam bestia discunt: quodque in hominum genere non minùs sæpe tardo & hebeti quàm celeri & acuto præditis ingenio, talium artium præstantiam contingere videmus. ac cum illa philosophiæ, vt ita dixerim pro-

rim progymnasmata discimus, quæ, propter perfectio-
nem, commune disciplinarum nomen effecerunt
suum: multoq. magis, cùm ad illam ipsam bonorum
omnium parentem philosophiam accedimus: ibi veri-
cernitur & exercetur illa vis, quam Græci, quorum
fuit & doctrina maior & verborum copia vberior, *de-
votay*, vulgares sapientiæ magistri, non vtitato veteri-
bus, magis quàm ad rem exprimendam non apto vo-
cabulo, discursum nominarunt. Quod vtinam veni-
set in mentem priscis illis Latini sermonis auctoribus
aut hoc ipso vti, aut aliud nobis quo vteremur tradere:
simulque alia quamplurima procudere, quorum ope
philosophia Latinis litteris explicari commodè posset.
præstiterat, aliquid diligentia, sine fuce, & sine pom-
pa, conferre ad eam rem, quàm stultos illos non modò
ante victoriam, sed propè ante pugnam prænas canere:
& tam sæpe gloriari, ac clamare, victam à se etiam
verborum copia Græciam: cuius ipsi tantam illam ac
copiosam supellectilem non modò adæquare, sed ne
contemplari quidem satis atque inspicere potuissent.
sed profectò ita est, vt dicam; nulli vnquam, qui res
ignorarent, nomina, quibus eas exprimerent, quaesie-
runt. beati autem illi, & opulenti, & omnium gentium
victores Romani in petendis honoribus, & in pre-
satis ciuibus, & in exteris nationibus verbo compo-
nendis, re compilandis occupati, philosophandi cu-
ram seruis aut libertis suis, & Græculis esurientibus re-
linquebant. ipsi, quod ab avaritia, quod ab ambitio-
ne, quod à voluptatibus reliquum erat temporis, eius
si partem aliquam aut ad audiendum Græcum quem-
piam philosophum, aut ad aliquem de philosophia li-
bellum vel legendum, vel scribendum contulissent, iam
se ad eruditionis culmen peruenisse, iam victam à se &
profliga-

profligatam iacere Græciam somniabant, sed nos, eis
omnibus, pergamus id exequi, de quo dicere institueram.
Est igitur quædam *διδασκαλία* ἢ *μάθησις διανοη-*
ται: quædam in qua τῆς διανοίας nullum munus, nul-
lum officium est. ad hanc nullius rei necessaria est
prænotio. illa perfici, nisi antecepta aliqua & ante-
gressa notione, non potest. è perceptis enim quibus-
dam & cognitis rebus moueatur ἢ *διάνοια*, necesse est:
& ex iis ad alia quæ nondum etiam cognita sunt, fe-
ratur. atque id causæ est, cur summus magister, Ari-
stoteles, principio libri tertij Analyticorum scripserit,
omnem *διδασκαλίαν*, & omnem *μάθησιν*, quæ quidem
sunt *διανοητικῆν*, effici & existere ex anticipata notione.
Atque id in Geometria, ceterisque mathematicis fac-
cillimè perspicui potest. etenim quem, quæso, ordinem
tenent, qui eas docent? num acceptam auditorem
confestim deducunt ad ea, in quibus vi & facultate
τῆς διανοίας opus est? minimè verò: sed primùm tradunt
definitiones, postulata, communes sententias: quæ om-
nia sine vlllo (vt ita dicam) discursu mens apprehen-
dit. tum demum veniunt ad theoremata, & ad pro-
blemata, in quibus iam ἢ *διάνοια ἐνεργεῖ*: quod facere
nunquam posset, nisi eæ, quas diximus, notiones an-
tecessissent. Semper enim (dicam Græcè, quò dicam
melius) τῆς διανοίας ἐνεργεία ἢ *ῥῆσις*, ἢ *αἰδέσις ἐργηγεῖται*.
Neq. non idem in ceteris artibus fieri videmus. etiam-
que tum qui syllogismo, tum qui inductione ad ali-
quid probandum vtuntur, eandem viam tenent. illi
enim sumunt τὸ καθόλου, tanquam notum & exploratum
iis quibuscum verba faciunt: hi è singulis rebus, quæ
notæ sint ei quocum disputant, probant τὸ καθόλου. ea-
demque apud rhetoras exemplum & enthymema-
tum ratio est. Duo sunt autem genera prænotionum.

Mureti
Lectio
LIII
25

nam & quæ sit cuiusque vocabuli vis, præcognitum esse oportet, antequàm accedas ad vllam *διδακτικήν* *διανοητικήν*, & quæ ponuntur in disputando, vt ea eis præcognoscatur, necesse est. dnæ igitur prænotione *τί ὄσι το λεγόμενον, καὶ ὅτι ἐστὶ*: quarum aliis in rebus aliter tantum necessaria est in aliis vtraque. Iam potestatis iis, quæ dicta sunt, dubitatio quædam exoriri. Si enim discere est cognitionem alicuius rei assequi, quomodo fieri potest, vt è præcedenti cognitione fiat *μάθησις* quid autem opus est doceri, id, quod iam antea prænoueris? ad hanc dubitationem eximendam, ait *Ἀριστοτελες*, *Ἐστὶ δὲ γινώσκω ἐν, τὰ μὲν πρότερον γινώσκοντα, τὰ δὲ ἄλλα λαμβάνοντα ἢ γινώσκοντα*. id est: Fieri autem potest, vt aliquis *γινώσκω* id, quod partim prius *ἐγινώσκω*, partim eius eo ipso tempore *λαμβάνω* ἢ *γινώσκω*. Scio autem hoc verba longè antè ab omnibus interpretibus accipere quorum si sententiam probarem, causa non erat, cur his de rebus verbum facerem. Nunc, rectè an minus alij viderint: certè quidem ab eis toto, vt dicitur, *καθὼς* dissentio. *Τὰ μὲν & τὰ δὲ*, accipio, vt in illo è libro primo De Arte dicendi: *τὰ μὲν, διὰ ἀπειροδωσίαν, τὰ δὲ, διὰ ἀλαζονείαν, τὰ δὲ καὶ διὰ ἄλλας αἰτίας ἀνθρώπων*. Ac quamuis posteriore loco vulgò legitur, *ἢ δὲ*, tamen in quibusdam vetustis libris, eam, quam ipsi afferimus, scripturam fuisse, vel de Philopono cognosci potest. neque non libentiùs, pro *γινώσκοντα*, legerem, *γινώσκοντα* sed tamen nihil refert. Non est igitur absurdum, etiam si quis dicatur discere id, quod antea quodammodo sciebat. sed si diceretur eodem modo discere quo antea sciuerat: id demum absurdum esset. quod *Ἀριστοτελες* ipse his verbis exprimit: *Ἀποπρον γὰρ, ἔκ ἐπὶ ὁ οὐδὲ τίς μάθησκει, ἀλλ' εἰ ὠδὲ. οἷον ἢ μάθησκει, καὶ ὠδ.* ita enim legenda illa sunt, non, vt vulgò leguntur. idque etiam de illa

de illa rudi & inculta, sed fideli vetere translatione cognoscitur. Etenim fieri potest, vt quis vniuersè sciat, omnia frigida habere vim ad inducendum somnum, qui tamen papauer aut lactucam eius generis esse nesciat. Is cum de eorum alterutro idem γνώσει, discet id, quod quodammodo antea sciuerat. quod enim de toto genere scitur, etiam de qualibet parte scitur: sed tamen ita distinctè ac definitè nesciuerat. Ergο τὰ μὲν φέρτερον ἐγνώσεις, τὰ δὲ καὶ ἅμα λαμβάνει τὴ γνώσιν. Sic quoque qui didicit finitiones, postulata, communes sententias, à quibus exorditur Euclides: is cum postea discit, Super proposita linea recta triangulum æquilaterum constitui posse; discit id, quod quodam modo præsciuerat. nam ex illis hoc efficitur. & qui nouit principia, nouit quodammodo conclusionem. non tamen discit, ἢ καὶ ὡς ἐγνώσεις, sed distinctiùs & enucleatiùs. Non autem in omnibus quæ discuntur, διὰ τὸ μέσον τὸ ἐξαπὸν γινώσκεται: imò verò sunt quædam, quæ ἀμέσως cognoscuntur: vt principia, & ea quæ sub sensum cadunt. Mentis enim & sensus ἀμεσῶς cognitio est. Aristoteles eo loco ponit tantum exemplum ἐστὶ καὶ ἐξ ἑαυτοῦ: sed de principiis idem alibi docet. Cum autem vulgò legatur, ὅσα εἶδη τῶν καθ' ἑαυτοῦ τυγχάνει ὄντα, non εἶδη legendum est, sed ἦδη, vt & vetus interpres legit. in quo falsi sunt ij qui se disertos, quàm intelligentes, haberi maluerunt. His autem de rebus disputauerat etiam Aristoteles eo libro qui proximè antecesserat, ἐν τῷ περὶ τῶν ἀποληψίων ἀπάτης. Hæc iudicari cupio ab hominibus & Græcæ linguæ intelligentibus, & te, non verbo, philosophis. ἀγροικοὶ καὶ ἄμωσοι quomodo accepturi sint, ἐφροντίς Ἰπποκράτους.

Axiomata quomodo Latine vocanda sint.

CAPV^{VS} II.

INEPTE faciunt, qui ἀξιόματα dignitates vocant. cuius prauæ consuetudinis Hermolaus Barbarus auctor fuit. neque nego ἀξίωμα interdum idem valere, quod dignitatem; sed nihil hoc ad ea, de quibus agimus, axiomata. neque minus ineptiunt, qui proloquia vocant, aut pronuntiata: in quorum tamen posteriorum Ciceronem se habere auctorem putant. sed falluntur. Nam Cicero hanc vocem, ita vt à Stoicis accipiebatur, interpretatus est: qui axioma vocabant quamlibet enuntiationem, id est πρόφανση. id quod Laërtius docet. ac si quis eo modo ἀξίωμα accipiat, tum sanè vel pronunciatum, vel, si volet, proloquium dicat. Apud Aristotelem quædam & mathematicos alia huius vocabuli vis est. qui, vt notum est, axiomata vocant communes quasdam sententias, quæ non tantum verae sunt, sed etiam veræ omnibus videntur. Verbum autem ἀξίον, sæpè apud Græcos, sine vlla dignitatis aut indignitatis significatione, idem valet, quod existimare ac sentire. Inde igitur ἀξιόματα, ὅτι πάντες ὄντες ἀξίονσιν. vnde & κοινὰ ἔννοιαι vocantur. Aut igitur vocem Græcam retinuerim, aut sententias potius, quàm vel pronuntiata, vel proloquia, vel dignitates dixerim.

Comparatione quadam Lucretiana vsus etiam Theophrastus ostenditur. CAP. III.

NOTA est comparatio, qua vsus est Lucretius, cum se idem facere dixit, quod medicos: qui amatam aliquam portionem pueris dare cupientes,

— prius oras pocula circum
Coniungunt dulci mellis flauoq; liquore.

videtur

videtur autem ea fuisse etiam apud Græcos celebris. Themistius quidem certè ea vitur: quem verisimile est eam ex aliquo vetustiore sumpsisse. Nam in oratione, qua Nicomedenses ad philosophiam exhortatus est: Imitandi sunt, inquit, nobis sapientiores medici: qui pharmaca ea, quæ amariora sunt, circumlito prius melle poculo, bibenda præbent. μιμητέον ἡμῖν τὰς σοφώτερας τῆς ἰατρῶν, οἱ τὰ πικρότερα τῶν φαρμάκων, μέλιτι ἔκλυον περιχέοντες, πίνειν δὲ δόσι.

Vi multis alias diphthongos, quæ nunc vsurpari desierunt, iia oi pro æ; apud veteres fuisse. emendatus Plauti locus.

CAPVT IIII.

MVLTIS vsos diphthongis veteres, præter eas, quibus hodie vvmur, constat. nam & Fourios dicebant pro Furiis, & Paitos ac Aimilios pro Patis & Amiliis, & de Sabineis triumphasse Tarquinium, de Etrusceis Ser. Tullium, in veteribus monumentis legimus. Quinetiam vt ai pro æ, sic oi pro æ interdum scribere, vt opinor, solebant. itaque apud Plautum in Menæchmis *proilium*, & *proilio*, in veteribus libris scriptum animaduerti, pro eo, quod nunc prælium, & prælio scriberemus. Versus hi sunt, quibus Erotij meretricis cum parasito Peniculo, & cum Menæchmorum fratrum altero colloquium quoddam continetur.

E R. Anime mi Menæchme salue. P E. quid ego? E R. extra numerum es mihi.

P E. Istud idem aliis ascriptiuus fieri ad legionem solet.

Me. Ego istic mihi hodie apparari iussi apud te proilium,

Hodie vt fiet. in eo vterque prouiso potabimus.

hoc qui non intellexerant, priore loco discesserunt à vetere

Meretrix
lectiones
LIII
25

vetere scriptura, & fecerunt, *pralium*: posteriore
tem, vnam vocem discerperunt in duas, & scripserunt,
pro Illo. quod qui ad Troianas pugnas recurrunt,
esset eis plurimum tribuo, adduci tamen, vt ipse
assentiar, hac quidem in parte non possum.

Dominos, nisi cupiditatibus suis imperent, ne seruis quidem suis imperare posse. CAP. V.

QUIBUS in domibus aut paterfamilias, aut materfamilias nequiter libidinosèque viuat, in seruos non esse seruos, neque communi conditione seruitutis uti, sed liberius, licentius, dissolutius viuere & quotidiana docet experientia, & M. Tullius in *Coeliana* defensione grauissimè ac sapientissimè dixit. *Uti enim, vt alicubi falsissimus, vrbatissimusque scriptor posuit Lucianus, omnium conscij sunt, quæ a dominis aut pulchrè aut turpiter fiunt, quocirca qui designant flagitia, quæ latere atque occultari expectantur, tantum abest vt metuantur à seruis, ipsimet metuentur seruos: utpote quos necessariò habeant afflictionum suorum facinorum testes.* Hoc igitur argumento vti solet Cicero, vt doceret, verisimile non esse, M. Caelium cum Clodii seruis consilium de veneno ei præbere communicasse. Lysias quoque in Oratione, quam scripsit ei qui sacram oleam incidisse arguebatur, hoc ipsum eum argumento vtentem fecit: nunquam ausurum fuisse se id facinus committere, cum & conscios eius seruos adhibere oporteret, & ipse, eo perpetrato, non seruos eos postea, sed dominos habiturus esset: nec villo modo ausurus in eos animaduertere, quicquid tandem fecissent. *τῶν ἑν, inquit, ἐκ αὐτῶν ἀβλιώτατος ἀνθρώπων πάντων, εἰ τὸς ἑμαυτῷ δερόμενος, μάλιστα δὲ ἐμὲ μὲν ἔξεν, ἀλλὰ δεσπότης τὸν λοιπὸν βίον, τοιοῦτον ἔργον σκευδύται*

συνεδοτας; ὡσε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἐξημέρτανον, ἢ καὶ εἰς πέντε, δίδω με παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. εὖ γὰρ εἰδέναι, ὅτι ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐμὲ τιμωρήσασθαι, καὶ αὐτοῖς μιλύσασθαι ἐλδοσίβριος χροιάς. Miserrima igitur est impurè ac turpiter viuentium condicio, quibus ad cetera damna illud etiam accedit, vt in quos imperium exercere debuerant, eos reuereri ac metuere adigantur.

Homerum & Æschylum Athenienses, Tyrtaum Lacedæmonij quo honore affecerint.

CAPVT VI.

HOMERI poëmata quanti fecerint Athenienses, quamque vtilia esse ad inflammandos honestatis ac dignitatis amore animos iudicant, hinc existimari licet: quòd legem tulerunt, vt quinto quoque anno in Panathenæis, eius vnus ex omni poetarum numero carmina publicè canerentur. ita enim cogitabant, leges præcipere quidem, quid faciendum, fugiendumque sit, sed propter breuitatem, non docere: at poëtas, qui vitam hominum imitantes, res præclarè ac fortiter gestas, copiosè exponerent, easque propemodum ante oculos constituerent, aptiores esse ad persuadendum. Similem autem honorem habuerunt Lacedæmonij Tyrtao. cùm enim ceteroqui à poëticiis studiis alieni essent, neque poëtarum cantus libenter audirent, lege tamen constituerant, vt quoties cum hostibus dimicaturus in procinctu constitisset exercitus, conuocarentur milites in tabernaculum regium: ibique audiendis Tyrtaei carminibus ad spernendam pro patria vitam incitarentur. Æschylo quoque idem propè honos à populo Atheniensi tributus est, vnus enim ex omnibus tragicis fabulæ, ipso etiam mortuo, vt docerentur, decreto publico statutum erat.

Illustra-

Ant. Mureti
Lectio
LII
25

Illustratus locus ex Aristotelis *Categoriis*.

CAPVT VII.

ARISTOTELES in extremo libro *Categoriarum* cum docuisset multis modis *habendi* verbum accipi, addit: λέγει δὲ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχει, ἢ ἡ ἀνδρ. Quid autem illud sit, cum vir mulierem, aut mulier virum habere dicitur: id quia vulgò non facile intelligi video, explicabo. Is ergo mulierem quam suam habere dicebatur, aut qui eam uxorem duxerat, aut etiam cui illa dicto audiens erat, qui ad eam, pro suo iure, cum volebat, ventitabat, eaque ad arbitrium suum fruebatur. atque ita dictum est olim ab Aristippo, ἔχω Λαίδα, ἀλλ' ἐκ ἔχουμαι. & apud Lucianum: τὸ σπαώπλιον θαὶ τὴν Ἀχαρνάνα, ὅς παλαι μὲν Ἀβρότινον ἔχοντα ἴδεντα ἢ ἠέσθην ἐμῶ, οἶδα; neque non Latini idem eodem verbo indicabant. vt Cicero, qui illum voluptarij philosophi dictum, quod modò memorauimus, ita extulit: Sed tamen ne Aristippus quidem ille Socraticus erubuit, cum esset obiectum, habere eum Laida. habeo, inquit, non habeor. Græcè hoc melius. tu, si uoles, interpretabere. Nam illum Ciceronis locum, in hoc ὁ δὲ πάρεργον admoncam, ita legendum iudico: ὅσας quas omisi voces, glossas esse. neque alio sensu dictum est à Terentio:

— heus puer,

Dic sodes. quis heri Chrysidem habuit?

ad eandem etiam rem exprimendam *ductandi* uerbo utebantur. vt enim ducat exercitum is, cui pareat exercitus: ita ducere mulierem dicitur is, cui illa obtemperat, morigeraque est in rebus omnibus. Plautus:

*Solus solitudine ego sed atque ab egestate abstuli.**Solus si ductim, referre gratiam nunquam potes.*

Solus ductato, si semper solus qua poscam dabis.

& eodem modo Terentius.

Ut phaleratis dictis ducas me, & meam ductis gratis?

atque ita intelligendum est illud Fabij libro Octavo: Ductare exercitus, & patrare bellum, apud Sallustium dicta sancte & antiquè, videntur à nobis, si diis placet. Nam de illo altero verbo in Catullum diximus. Sed & idem significantes, mulierem cum aliquo esse dicebant. Plautus:

Mane, mane, audi. dic quid me aequom censes pro illa tibi dare,

Annum hunc ne cum quiquam alio sit? Idem:

Diabolus filius Nicocli Clereta

Lena dedit dono argenti viginti minas,

Thilanium ut secum esset noctes & dies,

Hunc annum totum.

Græci autem *σωοικεῖν* sapius, ut videtur, *περὶ τῆς ἐνεργείας αἰτίας*, hoc est, de ipsa corporum commistione accipiebant. non nunquam tamen aliter, ut, *ὁ μὲν ἡλικιώτης σου χερμίδης, ὁ δὲ γέροντος Αἰσωνέτι υἱός, γαμειῖ ἡδὴ, καὶ σωφορῆται. σὺ δὲ μέχρι τίνος ἑταίρα ἑστί;* Neque non Aristoteles ipse significavit, se hoc, quod dico, intelligere: sed tecto verbo, & pudoris ac verecundia pleno. subiunxit enim: *ἔδ' ἐν γὰρ ἄλλο τι εἶχεν γυναικὶ σημαίνοντα, ἢ ὅτι σωοικεῖ.* nam *σωοικεῖν* si quis hoc loco idem valere putat, quod in iisdem verbis degerere, ac non illud potius ipsum, quod supra dixi *περὶ τῆς ἐργείας*, fallitur. ita enim eos hoc quoque usus esse constat. Hippocrates, *περὶ παρθεύων. Κελύω δὲ ἔργω τὰς παρθένας, ὁπόταν τὸ τοιοῦτον πάσχωσι, ὡς τὰ χεῖρα ἑσωοικῆσαι ἀνδράσιν.* Andocides: *καὶ συνώκει ὁ πάντων χερμίδων ἀνδρῶν τῆ μιντεῖ καὶ τῆ θυγατέρι.* Lucianus, *Θεῶν νέσεις. Δοκεῖ τις ἀπὸ σωοικεῖν Ἰδαία γυναικί.* & Laërtius in Aristippo: *Πρὸς τὴν ἀπώμενον ὅτι ἑταίρα σωοικεῖ,*

at Mureti
his Lectiones
LIB
25

σιωπικῆ, ἀλλά γὰρ εἰπεῖν μὴ τι διενέχουσι οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸν, πολλοὶ ποτε ἔκτισαν, ἢ μηδεὶς; id autem quod vocatur
 Cιωπικῆν, paulo infra vocat συνέειναι.

Correcti loci duo è primo libro Topicorum. Item alio
 quinto Ethicorum. CAP. VIII.

LIBRO primo De Arte Dialectica, quæ Topicorum
 vocantur, ita scriptum est: Εξομεν ἢ τελῶς ἢ μέ
 δον, ὅταν ὁμοίως ἔχουμεν, ὡσπερ δὴ ῥητορικῆς, καὶ ἰατρικῆς, καὶ
 τοιούτων δυνάμεων. τῆτο δὲ ὁτι, τὸ ἐκ τῆς ἐκδεχομένην ποιῆν ἢ ἀπο
 θεραπέυμεθα. semper autem mihi suspectus fuit is
 locus: neq. vnquam aliter mihi persuadere potui, quod
 totum illud, τῆτο δὲ ὁτι τὸ ἐκ τῆς ἐκδεχομένην ποιῆν ἢ ἀπο
 θεραπέυμεθα, inducendum esse: neque scriptum ab Aristote
 le, sed temerè inculcatum ab aliquo imperito. nullus
 enim iis verbis videtur subesse sensus: etsi non leu
 nescius, quomodo ea vulgò accipi soleant. sed qui pu
 gatas aures habent, facillè mihi hoc, vt sperare videat
 assentientur. Neque leue argumentum ad hanc con
 iecturam firmandam putari debet: quòd vetus Lati
 nus interpret facit à me; illaque verba omnino non
 agnoscit. nam constat eum & expressisse, si non elo
 ganter, fideliter quidem certè, omnia quæ repererunt
 & vsus libro, ἀμείχανον ὅσον, meliore & emendatioribus
 iis omnibus qui nunc circumferuntur. Alexander quoque
 que, aut quisquis est Græcus ille, qui Commentarium
 scripsit, nullo modo ea videtur agnoscere. quod magis
 magis, vt in sententia permaneam, facit. Sed & paulo
 infra, eodem modo peccatum est. vbi enim vulgò legi
 gatur: ἐστὶ ἢ ἀεὶ ἴσα καὶ τὰ αὐτὰ, ἐξ ὧν τε οἱ λόγοι, καὶ οἱ
 οἱ συλλογισμοί. γίνονται μὲν γὰρ οἱ λόγοι ἐκ τῆς ἀποστάσεων, καὶ οἱ
 ἢ οἱ συλλογισμοί, τὰ ἀποβλήματά ὄντι: ibi ergo neminem
 qui Aristotelicam dicendi rationem calleat, dubitatu
 rum puto

nam puto, quin praestet ita legi: ἐστὶ δ' ἀεθμῶν ἴσα, καὶ τὰ
 ἀντι, ἐξ ὧν τῶν λόγων, καὶ πρὸς ὧν. γίνονται μὲν γὰρ ἐν τῷ περὶ
 τῶν, πρὸς ὧν δ', τὰ περὶ ἀντιματὰ ἔστι. λόγων autem nomine
 & syllogismos intelligit, & inductiones. eodem propè
 modo memini, correctum esse à me iam pridem lo-
 cum quendam è quinto ἡγομαχέων: qui vulgò ita le-
 gitur: ὁ δ' ἀδίκος ἐν αἰεὶ τὸ πλεοναίρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔλαπτον
 ἐπὶ τῷ ἀπὸ πλεοναίρει. ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ μείον κακὸν ἀγαθὸν πως
 εἶναι, ὅς δ' ἀγαθὸν ἔστιν ἢ πλεονεξία, διὰ τὸτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι.
 ἴσ' ἀνιστοῖ: τὸτο γὰρ περὶ χει, καὶ κοινόν. καὶ παρ' ἡγομαχέων. τὸτο
 γὰρ, ἢ ἔξ ἡγομαχέων, ἢ τῶν ἀνιστότης, πρὸς ὧν πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ
 κακὸν ἐστὶ πᾶσης ἀδικίας. ego autem legendum censeo: ἐστὶ
 δ' ἀνιστοῖ, καὶ παρ' ἡγομαχέων. τὸτο γὰρ περὶ χει καὶ κοινόν ἔστι. cete-
 ra verba, ut admista, delenda esse. In quo quid libra-
 rios deceperit, non est difficile conicere hominibus in
 hoc genere exercitatis. Hanc correctionem à me acce-
 ptam, Dionysius Lambinus, vir acutissimo ingenio,
 acerrimoque iudicio praeditus, rettulit in Scholia in
 eos libros sua. nisi quòd, cùm meam sententiam expo-
 neret, verba illa, πᾶσαν ἀδικίαν, & πᾶσης ἀδικίας, reliquit.
 quae mihi vel maxima causa fuit hoc quoque loco te-
 stificandi, quid sentirem. non tantùm enim existimo,
 è glossematis illa fluxisse, verùm etiam è falsis & in-
 eptis glossematis. nam verba illa, περὶ χει, καὶ κοινόν ἔστι, si
 quis attentè consideret, non πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν, sed πρὸς
 τὸ πλεον, καὶ πρὸς τὸ ἔλαπτον referenda sunt.

Videri Plautum dixisse rem voluptatum eodem planè
 modo, quo Graeci dicerent τὸ χεῖμα τῶν ἡδονῶν.

CAPVT IX.

REM voluptatum, pro ipsis voluptatibus dixisse vi-
 detur Plautus in Amphitruone: vbi Alcumenam
 ita loquentem facit:

Κ sativ

Mureti
 var. Lektionen
 LIII
 25

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

*Satin' parua est res voluptatum in vita atq̄ etate agenda
Prae quod molestum est? cuique hominum in aetate
comparatumst.*

*Ita his est placitū, voluptati ut moror comes consequens
quod si est, haud facillē dixerim, vbi praeterea in tota
lingua Latina hoc loquendi genus reperiatur. sed videri
potest sumptum à Græcis. illi enim planē ita dicerent,
τὸ χεῖμα τῆ ἡδονῶν. Ita locutus est Euripides in
Phœnissis:*

φιλόφορον γὰρ χεῖμα θηλειῶν ἴφου.

qui tamen versus ab imperitis deprauatus, ita vulgo
legitur, φιλόφορον γὰρ χεῖμα θηλειῶν γυῖου ἴφου.
sed vocem γυῖου delendam esse, & lex carminis indicio
est, & è scholiaste facillē colligitur. Ita etiam Xenophon
libro secundo παιδείας: Τὸν Ἀρχέλιον ἢ Μάξιλον ἢ
Ἄππειας τε εἰς εἰς, καὶ ἄρματα εἰς ἑκάστην, καὶ σφραγίδας
πᾶμπολύ τι χεῖμα. & Herodotus libro tertio: πολλὸν
χεῖμα τῆς ὀφίων ἐκλέπτουσι. & Aristophanes Pluto,

Πολὺ χεῖμα τε μαχῶν, καὶ κρεῶν ὀπιημένων.

& principio νεφελῶν,

Ὡς βασιλεὺς, τὸ χεῖμα τῶν νυκτῶν, ἵππων

Ἀπέρειπον. ἔποδ' ἡμέρα γυῖου;

quos versus ita olim pueri interpretati sumus, cum
eam fabulam, exercitationis causa, in Latinum
sermonem conuerteremus:

Rex Iupiter, quàm immensa res est noctium.

Nunquam ne pulsa nocte nasceitur dies?

*De quodam Plautino ioco, itemq̄, de loco quodam
è Catone maiore Ciceronis disputatum.*

CAPVT X.

IOCATVS est, vt solet, Plautus, cum in Pseudulo
ita cum lenone loquentem induxit coquum:

Quia sorbitione faciam ego te hodie mea;

Item vt Medea Peliam conposxit senem:

Quem medicamento, & suis venenis dicitur
Fecisse rursus ex sene adolescentulum,

Item te ego faciam.

Neque enim Peliam Medea, sed Æsonem è sene iuuenem reddidit: cum autem recepisset, idem se facturam Pelia; effecit, vt infelix senex natarum suarum manibus concideretur. quod si coquus ille item fecisset iuuenem Ballionem, vt Medea Peliam fecerat; non sanè bonam neque expetendam operam ei dedisset. fieri etiam potest, vt personæ seruerit: & cum loquentem induxisset hominem fordidum & abiectum, de industria peperam ab eo narrari veterem illam fabulam fecerit. Quòd si Ciceronis etiam illud è Catone maiore ita legendum est (vt sanè legendum puto.) Quo quidem me proficiscentem baud sanè quis facile retraxerit: neue tanquam Peliam recoxerit: nimirum tale aliquid hic quoque comminiscendum est. nam aut decorum id & consentaneum Catoni credidit: quòd & memoria vacillare γερωνίων δειν: & interdum habet aliquid grauitatis in magnis viris minus accurata fabularum & talium rerum cognitio: aut hoc quoque inter μνημονία Ciceronis ἀμνηστία numerandum est.

Euripidem aliter, quàm ceteros omnes, de Helenâ
fidere locutum.

CAP. XI.

DE fidere Helenæ non idem ab omnibus traditum est. Plinius quidem libro secúdo Naturalis hystoriae, de eo, vt nauigantibus exitioso, locutus est. hâc cum geminas illas flamas, quæ Castoris ac Póllucis esse putabatur, salutare ac prosperi cursus prænúncias esse

K 2

esse

at Mureti
ria Lektion
LIII
25

esse dixisset: *Harum, inquit, aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatam Helenam ferunt.* Solinus quoque cum exposuisset multa mala, quæ menstruus mulierum efficeret cruor: *Habet, inquit, planè id solum salutare, quòd auerit sidus Helena perniciosissimum nauigantibus.* Papinius quoque idem de illis fulgoribus sententiam se ostendit hoc versu:

— cum iam damnata sororis

igne Therapnei fugerunt carbasa fratres.

Quinetiam Franciscus Vicomercatus Aristotelis Meteorologica exponens, & cur Castor ac Pollux salutes essent, & cur diri ominis Helena, causas, utriusque eiusmodi re, satis probabiles reddidit. At Euripides tamen in Oreste salutarem tam nauis esse pronuntiat. Ita enim de ea Apollinem loquentem facit.

Ζῆν' ὅ γ' ἔσαι, ζῶνιν ἀρδῆτον χερσῶν.

Κάσπεί τε, Πολυδάκνει τ' ἐν αἰθέρι' ἄνυχαίς

Συμδάκ' ἔσαι, ναυτίλοις σωτήρι'.

Emendatus Plinij locus CAP. XII.

REDVNDARE videtur vox, voluptatiua, apud Plinium libro XIII. ubi de natura vini agitur, cum enim vulgò ita legatur, *Prorsus ut iure dici possit, neque viribus corporis utilius aliud, neque aliud voluptatiua perniciosius, si modus abfit:* melior videtur fore sententia, si ea, quam dixi, vox deleatur. hoc enim dicit: immo dico vino maximè debilitari corporis vires. quod Lucilius dixerat his versibus:

Scito etenim bene longinquum mortalibus morbum

In vino esse, ubi qui inuitavit dapsilius se.

Et Theognis:

Ὀῖν' πινόμενον πέλεις κακός. ἠὲ δ' ἐπὶ αὐτὸν

Πίνῃ ὀπίσσω μένος, ἔ κακός, ἀλλ' ἀγαθός.

Et Pl.

Et Panyasis :

Ὡς αἰὲρ ὀνυτοῖσι δῖων πύργῳ δ' ὄρονται εἶσεν,
Πυλῶν ὄχι μόνον, ἀλλ' ἑρμῆτος ὄχι χερσίων.

sed & libri testimoniorum pleni sunt, & exemplorum plena vita. illud tamen, voluptatibus, quod nos expungendum esse credimus, & Hermolaus, & Politianus agnoscunt.

Emendatus versus quidam Horatianus.

CAPVT XIII.

HORATII versus hi sunt è libro Odarum tertio,
Testu mearum centimanus gigas
Sententiarum notus, & integra
Tentator Orion Diana
Virginea domitus sagitta.

Eamq. scripturam veteres Grammatici comprobant: qui etiam centimanum gigantem Briareum accipiunt. ego autem in quibusdam non contemnendæ auctoritatis libris scriptum reperio, non *gigas*, sed *Gyges*. & sanè de Gyge illud etiam apud Ouid. legere meminisse.

Sphynxq. & Harpyias, serpentipedesq. gigantes,

Centimanumq. Gygen, semibouemq. virum.

Hesiodus quoque Cæli & Terræ filios facit Cottum, Briareum, & Gygen, centenis singulos manibus, quinquagenis capitibus metuendos:

Ἄλλοι δ' αὖ γαῖης τε καὶ ἕρηνῃ ἐξέσσοντο

Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ἀμβεμοί, ἐν ὀνομασί,

Κνήθη τε Βελάρως τε, Γύγης δ' ἑσσηφανα τέκνα,

Τῶν ἕκαστον μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἰῶσοντο

Ἀπλάσοι, κηφαλαὶ δ' ἐκάστω πεντήκοντα

Ἐξ ὤμων ἐπέθυγον.

Sed & iam pridem admonui, scriptum esse in quibusdam veteribus libris, *Gyas*: meq. de eo amplius querendum

Mureti
ria Lectione
LIII
25

rendum putare. quanquam enim mihi nouum erat illud nomen; tamen ne eam quidem varietatem aut diuisulam, aut contemnendam esse ducebam. Neper ergo cum Apollodori bibliothecam, quæ tunc primum in meas manus venerat, percurrerem: in ipso statim principio hæc ceperi: Ουγενὸς ἀπὸ τῆς Ἰωνίας ἡ δὲ ἑστὴν δὲ ἰδὼν ἀπὸ τοῦ Κρόνου. γήμας δὲ γλῶσσοις ἀπέκρινε τὰς ἀπὸ τῶν γῆρας ἀποστρέφοντας, Βερίερον, Γύνν, Κοῖον. quæ uerba ita reddidit Benedictus Ægius Spoletinus: Cæsar primus orbis uniuersi imperio præfuit. qui ducta uere Tellure priores ex ea filios sustulit, quos Centiminos appellarunt, Briareum, Gyan, ac Cæum. quibus apud Hesiodum in iis, quos citauit, uersibus, quædam optima notæ exemplaria non Γύνν habent, sed Γύνν

Correcti apud Ciceronem Ennij uersus.

CAPVT XIII

ENNII uersus de Q. Fabio Maximo ita uulgatus apud Ciceronem legitur:

Vnus homo nobis cunctando restituit rem.

Non ponebat enim rumores ante salutem.

Ergo postq̄, magisq̄, uiri nunc gloria claret.

sed in multis ueteribus libris eorum postremus ita scriptus est,

Ergo magisq̄, uiri nunc gloria claret.

ut valde uerear, ne quis, ut uersum, ad cuius memoriam aliquid deesse uidebat, expleret, de suo addiderit illud, *postq̄.* ego autem potius crediderim, illud, *magisq̄,* geminandum esse. non raro enim contigit, ut eæ uoces, quæ geminandæ erant, semel tantum ab imperitis librariis ponerentur. notum est autem, magis magis, & magis magisque, sæpe ab antiquis scriptoribus

tibus dici, pro quo Ennius fortasse dixerit, *magisque magisque*. ut sit simile illi Catulliano:

*Omnibus inq; locis celebretur fama sepulti:
Clarescatq; magis mortuus atque magis.*

Ecquid adhibenda sint in conuiuiis acroamata, an minus. CAPVT XV.

RECTE ne faciant an secus, qui tibicines, aut citharædos, aut alia id genus acroamata in conuiuiis adhibēt, meritò ut dubitati posse videatur, duorum in philosophia summorum hominum hac de re, ut videtur, dissentientium facit auctoritas. Nam apud Platonē in Protagora Socrates abiectos modò, & imperitos, & circumforaneos homines id facere solitos dicit: qui cum eam vim non habeant, ut urbana aliqua & eleganti colloquutione tempus illud epularis accubationis traducere, & mutuis sermonibus animos suos hilarare possint, eius rei remedium à mimis, & ab histrionibus, & à vocum fidiū inue cantibus petunt. at quas ad epulas boni & eruditi conuiua conpenerint, in eis neque tibicinam, neque psaltriam audiri, neque saltatricem spectari vllam: ablegatis eos eiusmodi nugis atque ineptiis, modestè inter se & hilarè colloqui: neque vnquam deesse ipsis de quo sermones iucundissimos conserant, etiam si multam in noctem conuiuium producat. itaque ex illo nobili apud Agathonem conuiuiio eicitur tibicina, & aut sibi, aut mulieribus canere iubetur. At herculè alumnus eiusdem disciplinae Xenophon in id conuiuium in quo & Socrates esset, & Antisthenes, & alij sapientia præstantes viri, non modò Philippum excitandi risus artificem induxit, verùm etiam sublatis epulis, Syracusanum illum comedatorem cum tibicina, & saltatrice,

K 4 & for-

Mureti
via Lectione
LII
28

& formoso puero, qui & ipse tum saltando, tum fabulis canendo, summa eos, qui aderant, voluptate perfunderet. In Homericis etiam epulis & Phemius canit, & Demodocus, & in Virgiliano Iopas. sed hoc fortasse aliquis, intemperantium procorum, & luxuriosi regis, & reginae iam tum amoris telo percussis dixerit esse conuiuia. Quid quoddam epulantibus diis, canere Apollinem & Mulas ferunt? Nam Euripidi quidem sententiam mirari saepe soleo: qui non in conuiuio, sed in luctu potius Musicam adhibendam esse censet: quoddam conuiuia satis ipsa per se laeta sint: in luctu autem quarendum sit aliquid, quo minuatur dolor. Ego vero si usquam, inter pocula maximè, talibus blandimentis & relaxationibus animi locum esse duco: neque, dum ea moderatio retineatur, ut turpitudine omnis & Obscœnitas absit, causam video vllam, cur in mensa aut comœdum auersari, aut aulædum, fidicinemve refugere sapiens debeat. nam si semper tam facundi ac disertis conuiuia contingerent, quam illi sunt Platonici: tum fortasse non immeritò talia omnia excluderentur. quod enim esse potest tam mirabile acroama, quod non collatum cum illorum sermonibus sordeat? quos equidem arbitror, si Apollinem viderent ipsum cum lyra & pleetro ingredientem, vno ore omnes oraturos fuisse, ut aut abscederet, aut in cantu suo sermones abrumperet institutos. Et tamen, nisi valdè fallor, non multo turpius fuisset, tibiina alicuius cantum audire, quam vel orationem Aristophanis, vel ea quæ de Socratis temperantia ebrius Alcibiades intemperantissimè narrat.

Correptus

Correctus locus è secundo De Diuinatione.

CAPVT XVI.

TOTAS noctes somniamus: neque vlla ferè est, qua non dormiamus: & miramur aliquando id, quod somniamus, euadere: Ciceronis hæc verba sunt è secundo libro De Diuinatione, exagitantis vanitatem somniorum, & negantis, si quædam somnia euentus comprobet, ex eo effici, vt ne somnia pro somniis habenda sint. nam in tanta copia & varietate, magis mirum foret, si nihil vnquam eorum quæ per quietem videntur, eueniret. quanquam autem, vt ego Ciceronis verba recitauit, ita in omnibus, quos vidi, libris leguntur: tamen excuti hoc mihi non potest, quin deprauata illa, & ad hunc modum corrigenda sint: *Totas noctes dormimus: neque vlla ferè est, qua non somniamus: & miramur, aliquando id, quod somniamus, euadere?* Quod quidem ita mihi perspicuum videtur, vt ne confirmatione quidem egeat, aliorum tamen iudicium facio.

Semiramis quo astu ad regnum peruenerit.

CAPVT XVII.

VAFRA in primis & astuta ratione ad regnum ex humili & abiecta conditione peruenisse Semiramis dicitur. quæ historia cum haud ita multis nota sit, neque Latinis, quod sciam, litteris prodita, referatur à me ita, vt scriptam in Græcorum Commentariis repperi. Aiunt igitur eam initio vernæ cuiusdam regij ancillam, ac cõcubinam fuisse. in quam cum aliquando incidisset rex Ninus, forma eius & lepore captus, amare cœpit. obsecuta regi mulier, ita eum sibi paulatim stupri cõsuetudine astrinxit: vt nihil esset tantum, quod

K 5

quod aut à rege petere non auderet Semiramis, et petenti rex audere: negare. Ergo cum aliquando incisisset in sermone, quiddam se valde cupere, restitit eam, quicquid tandem illud esset, aperte ac liberè proferre iussisset: Cuperem, inquit, hoc mihi à te tribui, ut vnum modò diem federe mihi liceret in folio tuo, & ius dicere: ut quæ omnes toto illo die, quem admodum tibi faciunt, ita mihi obtemperarent. Risit rex, & quod petebatur, concessit. nec mora. edicatur, ut certo quodam die omnes Semiramidi dicto audientes sint. ita regi placere: eam illo die, regio imperio ac potestate præesse omnibus. vbi ille aduenit dies: multæ regio cultu in folio affedit. fit concursus maximus. illud de principio, experiendi causa, quædam haud magno momenti imperat. vbi serio omnes sibi omnibus rebus parere vidit, iubet satellitibus, ac stipatoribus corporis regij, ut regem ipsum comprehendant. comprehenditur. ut vinciant. vincitur. ut interficiant. interficitur. ita imperium ex diurno diuturnum efficitur. hæc est, quæ Babylonem muris latericiis cinxit: cuius horti illi pensiles tantam admirationem habuerunt: quæ cum equo concubuisse dicitur: quæ postremo, cum filij quoque sui concubitum petiisset, ab eo tradita memoratur.

*Ut honorem Latinis, ita Grecis ὄνειδος & ἄλξις ἀντι-
gna vocabula esse. CAP. XVIII.*

SIGNIFICATIONIS ambiguarum verbum esse hinc noverem, tradidit Gellius: idque probavit his verbis ex Oratione Q. Metelli Numidici de triumpho suo. *Qua in re quanto vniuersi me vnum antestatis, tanto vobis quam mihi, maiorem iniuriam atque contumeliam facit, Quirites. & quanto prohi iniuriam facilius accipiunt, quam*

quàm alteri tradunt: tanto ille vobis, quàm mihi, peiorem
honorem habuit. Nam me iniuriam ferre, vos facere vult,
Quiritis: vt hic conquestio, istic vituperatio relinquatur.
Eodem autem modo Græci quoque ὄνειδος, cum ferè
in infamiae ac turpitudinis significatione ponatur: non
nunquam tamen pro gloria accipiunt. vt,

Καλὸν γέ μοι τ' ὄνειδος ἔξ' ὠνειδίστου. &c.

Θήκας κἀλλιστον ὄνειδος. &c.

Καλὸν γ' ὄνειδος τῶν νεωστὶ νυμφίω.

Sed & κλέος non nunquam in malam partem accipi-
tur. idque non ex eo tantùm intelligi potest, quòd
apud Homerum sæpe legitur καλὸν κλέος: vt ex eo con-
iiciamus, esse etiam aliquod κλέος ἢ καλόν: sed multò
magis ex hoc Euripidi versu, quem apud ipsam di-
cit Helena:

Οὐπω νῦν Ἑλένης αἰσθρόν ὤλεσε κλέος;

In illis autem Metelli verbis nescio, an illud annotare
debeam: *facere contumeliam*, quod loquendi genus Ci-
cero in Antonio reprehenderit, legi. sed & apud Plau-
tum, & apud Terentium crebra illius exempla sunt.
Neque tamen iniuria notauerat Antonium Cicero:
quod vulgò creditur. nam Antonius ita dixerat, *facere
contumeliam*, vt, *facere damnum*, aut *facere iacturam*
dicimus. quo modo nunquam quisquam, opinor,
præter eum locutus reperietur.

Correctus locus ex Oratione Ciceronis pro Domo sua.

CAPVT XIX.

VOCABVLVM, *actus*, pro eo quod Græci dicunt
ἐπέγραψαι, planè barbarum est, & prisca illis tem-
poribus, quibus Romani sermonis integritas viguit,
inaditum. eo tamen non nullos vt video, & quidem
eccum, qui se non Latinè modò, sed etiã, si diis placet,
Cicero-

Metelli
lectio
LII
25

Ciceronis more loqui putant. Decipiuntur autem precipue corrupto quodam loco ex Oratione pro domo sua ad pontifices: quem emendare institui: ut isti, quae se è Nizolij libro germanos Cicerones esse credunt errore hoc suo liberentur. Non enim ita locus ille legendus est: *Omnem diu collectam vim improborum, quae inueterata compresso odio atque tacito iam erumpet actum, tam audaces duces excepi meo corpore.* Sed hoc modo, ut in antiquis libris esse, homines certi & filii digni affirmant: *Omnem diu collectam vim improborum quae inueterata compresso odio atque tacito iam erumpet nata tam audaces duces, excepi meo corpore.*

Correctus locus è secundo De Finibus.

CAPVT XX.

EIUSDEM generis est *odrilicium*: quae inepta vox & nihil planè significans, ita insedit in loco quodam è secundo De Finibus, ut omnes propè iam libere occuparit. ita enim ibi legitur: *Assint etiam formosi pueri, qui ministrent. resplendeat his vestis, argentum, odrilicium, locus ipse.* at in libris veteribus hoc modo: *Assint etiam formosi pueri, qui ministrent. respondeat huic vestis, argentum, Corinthium es, aut Deliacum, edificium, locus ipse.* quae quin vera scriptura sit, non est cur quisquam dubitandum putet. Itaque ipsum quoque resplendendi verbum mihi quidem valdè suspectum est. nam hoc vno loco nitebantur, qui illud, ut Latinum, recipiebant. nunc autem, nisi aliquod aliud testimonium reperitur, videtur sanè ei quoque lege Papia periculum aliquid imminere. hoc igitur alij cogitabunt.

M. A. N.

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER SEPTIMVS.

Sorores vxores ducere, num apud Athenienses licuerit.

CAPVT I.

PRELEGANS extat Æmilij Probi ad T. Pomponium Atticum libellus, quo Græcorum imperatorum vitæ mundissimo ac castissimo orationis genere explicantur. eum nuper cum animi causâ euolueremus, in ipsa statim præfatione, quiddam deprehendimus, quod sane mirati sumus. Negat enim, Cimoni, summo Atheniensium viro, turpe fuisse, sororem germanam habere in matrimonio: quippe cum ciues eius eodem vterentur instituto. Ego verò de Persis & aliis quibusdam barbaris nationibus sæpè id legeram: de Atheniensibus nihil tale, nisi ab eo, memineram proditum esse. Itaque cum attentius de eo cogitare cœpissẽ, quasque excutere memoriam meam; recordatus sum loci cuiusdam ex oratione, quam antiquissimus & nobilissimus orator Andocides aduersus Alcibiadem habuit: qui ex diametro, vt aiunt, cum eo, quod ab Æmilio dicitur, pugnat. ostendit enim, eam ipsam fuisse causam, cur Cimon in exilium missus sit, tanquam legum contemptor. neque quicquam ei profuisse,

Mureti
 Lecture
 LIII
 25

fuisse, quod & ipse Olympia vicisset, & pater: veteres enim illos, non certaminum, aut victoriarum, sed legum & institutorum, in iudicando habuisse rationem. Andocidis verba si quis requirit, hæc sunt: *Ἀναμνηστέον ἔστι τὰς παλαιότητας, ὡς ἀγαθοὶ καὶ σώφρονες ἦσαν. οἵτινες ἐπέστειλαν Κίμωνα διὰ παρομοίαν, ὅτι τῆ ἀδελφῆ τῆ ἑαυτοῦ ἐφύλαξε. καίτοι ἔμνον αὐτὸς Ὀλυμπιονίκης ἦν, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μιλτιάδης. ἀλλ' ὁμοίως ἔδειν ὑπελογίζεσθαι τὰς νίκας, ὅτι ἐν τῆ ἀγῶνι ἀλλ' ἐν τῆ ἐπιτηδεύματι, ἐκείνων αὐτῶν.* in vulgatis tamē libris *Κόνωνα*, non *Κίμωνα* legimus: quod mendum esse librariorum puto. ab aliis enim omnibus Cimonem vocari video. Neque pigebit emendare locum quendam è libro sexto Valerij Maximi, ubi de hoc ipso Cimone ita scriptum est: *Cimonis verò cuncta eunabula opinione stultitia fuerunt referta. eiusdem stultitia imperia salutaria Athenienses senserunt.* Ego autem non dubito, quin vox, *stultitia*, è posteriori loco delenda sit. Cimonis enim, non stultitiæ, dicit imperia Atheniensibus salutaria fuisse.

De consuetudine Græcorum non adhibendi honestas mulieres ad conuiuia virorum. Illustratus locus ex Eumacho Terentij: itemq; locus Ciceronis è libro primo in Verrem.

CAPVT II.

IN conuiujs liberius & hilarius ferè loqui homines solent: neque quisquam ita seuerus est, qui non inter vinum & epulas tum iocetur interdum ipse, tum libenter iocantes alios audiat. fieri autem vix potest, quin vacuo & soluto animo iocantibus non nunquam parum verecundum aliquid excidat: quodque si alibi diceretur, reprehensione merita non careret. quocirca prudenter olim Græcorum consuetudo muliebrem

sexum

Sexum à conuiuio amouerat: neque vlla in viro-
 rum symposiis accubebat mulier, nisi quæ quiduis non
 audire modò, verumetiam perpeti posset. videbant
 enim alioqui fore, vt aut matronalem virginamve
 pudorem libertas iocantium offenderet, aut iocandi li-
 bertatem illius habita ratio retardaret. Inde igitur est,
 quòd cum apud Terentium Thraso introduci iussisset
 in conuiuium Pamphilam, indignata Thais, minimè,
 inquit, gentium. In conuiuium tu illam? quòd enim
 suis integram eam ac pudicam reddere ac restituere
 cupiebat, vix id consequi posse videbatur, si hoc, quod
 postulabat miles, passa esset. Ex eadem etiam consue-
 tudine intelligendum est id quod apud Ciceronem li-
 bro primo accusationis legitur. *Posteaquam satis calere*
res Rubrio visa est: Quaso, inquit, Philodame, cur ad nos
filiam tuam non intrò vocari iubes? homo, qui & summa
grauitate, & iam id ætatis, & parens esset, obstupuit homi-
nis improbi dicto. Instare Rubrius. tum ille, vt aliquid respon-
derei, negauit, moris esse Græcorum, vt in conuiuiis viro-
rum accumberent mulieres. hic tuus alius ex alia parte. Enimue-
ro ferendum hoc non est. vocetur mulier. & simul seruis suis
Rubrius, vt ianuam clauderent, & ipsi ad fores assisterent,
imperat. Quod vbi ille intellexit, id agi, atque id parari, vt
filie sue vis afferretur, seruos suos ad se vocat: his imperat,
vt seipsum negligent, filiam defendant. Nam quod non
nullos ceteroqui non ineruditos homines opinari vi-
deo, id tum à Philodamo pro tempore confictum esse:
quantopere in eo fallantur, vel de his, quæ subiciam,
nobilissimis oratoris Isæi, quem veteres Demosthenicæ
in dicendo facultatis fontem vocarunt, verbis cogno-
sci potest. ita enim loquitur in oratione, qua de Pyr-
rii cuiusdam hereditate contenditur. Καίτοι ἐδὴ πῶρ ἐπὶ
γαμέτης γυναικὸς ἐδὲ τις ἀνὴρ καμιάζει τολμήσας, ἐξ αὐτῆς γαμέται
γυναῖ-

Micreti
 nis Lectiones
 LIII
 28

γυναικίς ἐρχομαι μὲν ἄνδρῶν ὅππῃ τὰ δειπνα, ἐδὲ τῶν
 δειπνῶν ἀξίωσι μὲν ἄλλοτριῶν, καὶ ταῦτα μὲν ὅππῃ γυναικίς
 Romani autem innuptas modo virgines, quod quibus
 dem sciam, à conuiuio amouebant: quod hæc Varro-
 nis verba ostendunt: *Virgo de conuiuio abdicatur id est
 quod maiores nostri virginis acerba aures Veneris vocant
 imbui noluerunt.*

Euripidus locus in Medea correctus & declaratus.

CAPVT III.

I NTERPOSITA iurifurandi religio in obserua-
 tionibus conuentionibus homines plerunque diligentia
 res facit. quanquam enim boni viri est fidem seruare
 etiam nullo eiusmodi vinculo alligatam: contingit
 tamen videmus, vt sæpe causam aliquam reperiant,
 qui ea quæ reciperunt, præstare nolunt: cum in
 quæ affirmatè quasi deo teste promissa sunt, nemo
 facere, nisi planè impius, solear. itaque prudenter
 callidè apud Euripidem Medea, cum Ægeus tutam
 apud se hospitium fore proficississet, non temerè tamen
 ei statim fidem habere vult: sed illud ipsum iureiuran-
 do sibi confirmari petit. quod cum ille miraretur, qua-
 reretque ex ea, an non sibi fideret: ita vafra & astuta
 mulier respondens inducitur:

Πέποιδα. Πελίς δ' ἐχθρός ἐστὶ μοι δόμου,
 Κρέωντε. τέτοις δ' ὀφείλοισι μὲν ζυγείε,
 Λυγροὶ ἐ μὲθ' ἂν ἐν γαίης ἐμῆ.
 Λόγοις δ' συμβᾶς, καὶ θεῶν ἀνάμοτος,
 Φίλοι ἂν, καὶ ἀπικρυκόμεσθαι
 Οὐκ ἂν πείθοιο. τὰ μὲν γὰρ ἀδελφῆ,
 Τοῖς δ' ὀλέβος ὄσσι, καὶ ἐξέμου πρῶτονικός.

qui quidem versus & aliquot locis deprauati vulgò le-
 guntur, & à Scholiaste, mea quidem sententia, non in-
 telliguntur.

telliguntur. ego igitur ita eos interpretor. Fido equidem tibi. ceterum inimica mihi est Peliae domus: itemque Creon. *πέποις δ*, nempe Peliae & Creonti: *ἀγνοῦν* *ἐπὶ ἐν γαίης*, si venerint, cupientes me à finibus tuis abducere: *ἔμεθ' ἂν*, tu id non permittes, neque me eis trades: siquidem iureiurando solem mihi tuam obligaveris. At si nudis tantum sermonibus mecum conueneris: (hoc enim est, *λόγοις δ' ἠμιβασ*) neque deos testes adhibueris: tum te fortassis amicum cum illis geres, neque stabis iis, quae inter nos conuenta erunt. ea enim vocat *ἐμπροσθεν ματα*. addit deinde causam probabilem, cur vereatur, ne ita eueniat. Cum autem vulgo legatur *μεθεῖσιν*, aut *μεθεῖς ἂν*, ubi ego legendum censeo, *μεθ' ἂν*: & *ἀνάμωτον*, ubi ego, *ἀνάμωτον*: quantum ea res *ἀμνηστία* Scholiastae obiecerit; quamque longè eum à poëtae sententia abduxerit: dicerem, si liberet ostentare me in exagitandis aliorum erroribus. nunc eo ingenio sum, ut id, quod mihi verum videtur, nudè ac simpliciter proponere, satius ducam.

Quid intersit inter imperium patris & domini. Emen-
dati Afranij versus apud Gellium.

CAPVT IIIII.

MVLTVM interesse inter imperium patris & domini, longèque alia ratione regendos esse liberos, alia seruos, multi & philosophi & poëtae veteres tradiderunt. nam seruilis quidè animus naturali quodam dominorum odio imbutus, coërceri ferè, nisi malo, non potest. liberi, quos cum parentibus arctissimo caritatis vinculo natura copulauit, officii sunt, & obsequio, & benevolentia deuinciendi. sed habendus diligenter est modus. neque enim laudandi sunt, qui ita indulgenter filios habent, ut ad omnia eorum peccata

L   conni-

at. Mureta
ria Lectione
LII
28

coniuuant: qualis à Terentio inducitur Mitio: male
 que minus si qui se eis præbent inhonestarum libidinis
 administratos, & quod ait apud Euripidem Medea
 trix, *ἡμαρτινὸν οὐδέ τι σὺν ἡμῶν ἔσται.* Ut fugiamus
 proponuntur illa in theatris, non ut imitemur:

Omnes parentes Libere liberis suis

Obsequelam facient, qui auscultabunt mihi:

Quippe qui magis amico utantur gnato, & beneuolo.

Atque ego me id facere studeo: volo amari à meo.

Volo mei patris me similem, qui, causa mea,

Nauclerio ipse ornatu per fallaciam,

Quam amabam abduxit à lenone mulierem.

Neque puduit eum id ætatis sycophantias

Struere, & beneficiis me emere gnatum suum sibi.

Eos me decretumst persequi mores patris.

Nam me hodie orauit Argyrippus filius,

Amanti ut facerem argenti copiam sibi.

Et id ego per cupio obsequi gnato meo.

Volo amoris obsecutum illius. volo amet me patrem.

Flagitiosa quidem illa sunt, & à paterna lenitate nimis
 quantum abhorrentia, an verò si quis pater filium à
 brachio, aut crure, aut aliqua corporis parte debili
 inutilemque reddat, teter & immanis habeatur: non
 animū, quo nihil est diuinius, detorquebit, deprauabit
 corrūpet, hunc lenem, atque indulgentē putemus: ego
 verò immitem potius, & crudelem nominauerim. non
 herclè minus, quàm si desipienti ac deliranti, & me
 tis vitio mortiferum venenum petenti pro cibo, præ
 beat, ei que se nihil negare posse dicat. Satis sit erran
 tes admonere, & admista blanditiis seueritate in viam
 reducere, lapsos erigere, ignoscere: non scire, non de
 mo excludere, non in manibus & compedibus habere
 præcipitare quidem labantes, & suapte sponte ruentes
 in exitum

in exitium impellere, non comitatis est, neque clementia, sed crudelitatis, & dementiæ: neque hoc qui faciunt, benigni patres, sed importunissimi filiorum suorum hostes sunt iudicandi. Pari quoque propemodum in vitio sunt, qui ad illam summam veritatis normam exigere omnia, quæ à liberis fiunt, volunt: neque fas putant, inconsultam illam & improvidam aetatem usquam offendere, & illectam blanditiis voluptatum à rationis præscripto deflectere: cum senes quoque ipsos, quibus multo facilius est domitas & compressas libidines habere, non nunquam tamen abripi earum æstu, neque *ἀρδάν τὸν νεῦν* perpetuò tenere posse videamus. Illi ergo superiores à filiis pro amore contemptum ferunt, nunquam enim contemptum cognita nequitia effugit. hi, quibus, naturæ lege, vita ipsa cariores esse debuerant, eis inuisos se, odiososque reddunt: & illud consequuntur, ut filij paternæ vitæ finem, suæ principium putent fore. Iam qui ne liberis quidem carus sit, eum consentaneum est, ne ceteræ quidem familiæ carum esse. Cui autem dulce quicquam esse possit in vita, qui se vivere tota sua domo non inuita?

Θάνητι δὲν, εἰ μὲ πάντες εὐχρηταί δυνείν.

ne ille, non malè, nam quid miserius, quàm ita vivere, ut neminem videas, qui te saluum velit? quod consequuntur illi, ut dixi, qui metu potius, quàm reuerentia quadam, filios in officio continendos putant. Itaque præclare Afranius:

Horumce parentum est vita bilis liberis,

Qui malunt metui, quàm vereri se à suis,

cuius versus eò libentiùs adduxi, ut emendarem. apud Gellium enim mirabiliter deprauati leguntur. Quare neque exultanti iuuenum libidini frena laxanda sunt:

de Mureti
via Lectione
LII
28

neque ferox aetas duriore, quam par est, imperio
gis etiam exasperanda: sed ea utendum dexteritate,
ij qui reprehenduntur ipsi, non odio sui, sed amore
potius & beneuolentia id fieri sentiant: omninoque
ita temperanda omnia, ut & ab odio seueritatem
mitas vindicet, & à contemptu seueritas comitatem.

Emendatus Varronis locus, qui citatur à Nonio.

CAPVT V.

A S S E vinum: asse pulmentarium. sed eas, quò natura
aurigatur, non necessitudo. Ita planè citantur haec
verba Varronis à Nonio: nisi quòd librarium vitium
sedeas, coniunctè legitur pro, sed eas. Mirum est
tem, Victorium, qui hæc verba diligenter considerauit,
uit, eorumque sententiam satis commodè expectauit,
non vidisse, magnum in eis adhuc hæere vitium, quò
que tale, ut sententiam planè absurdam & ineptam
ficiat. nam quid est tandem, quò natura aurigatur
non necessitudo? aut quò aurigatur natura, nisi
etiam necessitudo? puto autem tres primas litteras
timæ vocis ab aliquo librario sine causa geminatas
se, hoc modo: nec necessitudo. deinde illud, nec, mutatum
esse ab aliis in, non. ut planè ita legendum sit. Asse
vinum: asse pulmentarium. sed eas, quò natura aurigatur
necessitudo.

*Ab igne ad vitam crebrò tralatas esse multas ab antiquis
scriptoribus voces.* CAP. VI.

I G N E A natura esse animum, plerique veteres
diderunt. adducebantur autem in eam opinionem
quòd calore foueri, & vegetari omnia viderent: tum
quòd frigere cadauera: vnde & frigidam vitam
dixit Lucretius. Sed & mouetur per se ignis, & pal
turi: qu

tur: quæ certo quodam modo propria animalium sunt. ergo ex ea opinione multa loquendi genera fluxere in quotidianam loquendi consuetudinem. nam extinguendi verbum, quod in igne proprium est, etiam in animalibus dicitur. vt, — *natumq; patremq; Cum genere extinxem. & animam extinguam seni.* & viuere, ab iis quæ animata sunt, ad ignem transfertur. Plautus:

Nam si ignis viuet, tu extinguere extempulo.

& Horatius *viuas lucernas dixit, accensas:*

Viuasq; producent lucerna,

Dum rediens fuget astra Phœbus.

quod autem mihi rarum in primis visum est, etiam interfectum torrem pro extincto Accius dixit. eius enim extant hi versus Meleagro:

*Tum suum vitæ finem, ac fati internecionem fore
Meleagro, cum torris esset interfectus flameus.*

*Correctus locus è primo Rhetoricorum Aristotelis. item
locus Callimachi ex hymno in Apollinem.*

CAPVT VII.

ARISTOTELES libro primo De Arte dicendi, ubi felicitatis partes percenset, *eúneliar*, id est, vt Victorius eruditè & eleganter interpretatur, bonam commodamq; senectutem in eo positam esse dicit, vt & tardè senescat quis, & sine dolore ac molestia senescat: nam neque quem citò deserit iuuentus, feliciter senescere dicendus est; neque is, cuius ingrauescentem ætatem magni dolores molestiæque comitantur. In iis autem verbis, quæ statim apud Aristotelem sequuntur, vitij aliquid inesse arbitror: neque Victorij aut scripturam, aut interpretationem ea in parte probō. Ille enim legit: *Εστὶ δὲ καὶ ἐν τῷ σώματι ἀρετὴ, καὶ τῷ ψυχῆς καὶ ἀνοσῶν ἢ ἀν, μὴ δὲ ἰσχυρὸς, καὶ ἔστι ἀπαθὴς, καὶ δὲ*

L 3 ἀλυτῶν

Mureti
Lectio
LII
28

ἄλυπός, καὶ πολυχρόνιος, ἔτ' ἂν εὐτυχῆς διαμείνεν αἰ. quibus ex verbis quam sententiam efficiat, ex ipsius commentario perspici potest. ego autem ita legendam esse: *ἢ ἄνοστος γὰρ ὢν, μηδ' ἐὶ γυρός, ἢ ἔσται ἀπαθής, ἢ ἄπτος, καὶ πολυχρόνιος ἂν δὲ τύχης διαμείνεν αἰ.* cum dixisset, ad εὐγυρίαν concurrere oportere cum corporum fortunæ bona: causam statim addidit, cur vitæ que necessaria essent. nam & nisi qui prospera vitæ valetudine, integrisque sit corporis viribus, is vitæ εὐδαιμονίας sit, fieri prorsus non potest: & cui parum amantur fortuna sit, neque vacare molestiis poterit, neque vivere. multa enim fortuito obici possunt, quæ parum magnas & graues molestias afferant, partim etiam vitæ spatium contrahant. hoc est igitur quod ait, *ἢ τύχης ἢ τε ἄλυπον, ἢ τε πολυχρόνιον διαμείνεν οἷόν τε ἔσθαι.* Eodem propè modo memini correctum olim esse ab Iulio Aurato, homine doctissimo, mihi que amicissimo, verbum quendam Callimachi ex hymno in Apollinē, qui cum vulgo ita legatur:

Οὐδ' ὁ χροὸς τὸ Φοῖβον ἐφ' ἑνὸν μόνον ἡμῶν αἰεῖσει.

Est γὰρ εὐμνός τις. ἂν ἔρεα Φοῖβον αἰεῖσει.

legendus est, ut is, quem modò dixi, vir eruditissimus admonuit, hoc modo:

Est γὰρ εὐμνός τις. τίς ἂν ἔρεα Φοῖβον αἰεῖσει,

hoc enim dicit poeta, neminem esse usque eò rudem & indisertum, cui non facillimum sit laudare Apollinem. nam ita multa in eo laudanda esse, ut nemi, etiam infantissimo quidem, qui eum celebrare instituerit, deesse possit oratio.

Conatus emendandi duos locos è tertio libro Aristotelis

De Arte dicendi,

CAP. VIII.

SVMVM studium adhibere debent, quicumque aliquid dicendo persuadere meditantur, in ipso dicendo

cendi artificio occultando & obtegendo. natura enim comparatum est, ut facilius assentiamur iis, qui ita uti nature impetus fert, loqui videntur, quam illis, à quibus naturalem illum cursum arte quadam inflecti opinamur. etenim veritatis, ut ait Euripides, simplex est oratio. quo fit, ut quicumque ab illa naturali simplicitate discedunt, veniant nobis in suspicionem, quasi decipere nos, ac circumscribere moliantur. Sapienter igitur à dicendi magistris præcipitur, summam artem in arte dissimulanda sitam esse. quod Aristoteles libro tertio his verbis complexus est: Διὸ δ'εὶ λαμβάνειν, πεινῶντας, ἢ μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως, ἀλλὰ πεφυκότως. ὅσοτο γὰρ πεινῶν, ἐκείνο δ' ἰσχυρότερον. ὡς γὰρ σπεῖος ἐπιβελδύοντα διαβάλλον. Quæ verba exponens optimus interpretum, ait, verbum διαβάλλον alio quodam modo accipi, quam plerunque solet. cum enim διαβάλλειν vsitate dicatur pro eo quod est criminari, aut calumniari, hic valere idem, quod malè animo affectos esse. ego autem, quod bona ipsius venia dictum sit, nunquam id verbum eam vim habere arbitror: neque sanè eo loco quem ipse ex Plutarcho protulit, declarationem illam villo modo confirmari puto. potius autem crediderim, erratum esse à librariis, qui διαβάλλον scripterint, cum scribendum esset διδραχμῶν. ac ne illud quidem pigebit admonere: paulo supra eum quem modò recitauimus, locum, ubi in vulgatis libris legitur, ἐν τοῖς φιλοῖς λόγοις πολλῶν ἐλάττωσιν mihi quidem legendum videri, ἐν τοῖς φιλοῖς λόγοις πολλῶν ἐλάττω εἰσίν. ipsa enim orationis ἀκρίβεια, nisi valdè fallor, aliter constare non potest.

Mr. Muretti
via Lectione
LIII
25

Illustratus locus è primo Topicorum Aristotelis.

CAPVT IX.

QUODAM loco è primo Topicorum Aristotelis vis particulae *καρδς* non satis è Latinis interpretibus percipi potest: vbi sic philosophus loquitur: *καυθανέτω δ' ήμεις, όπτι καρδς τή ιδίον, ή τή γένος ή τή σελήνης πάντα λεγόμενα, ή καρδς τής δεσμής εμείσται λέγει.* Non enim vertendum est, ita vt illi faciunt, ad proprium, ad genus, ad euentum, ad definitiones: sed, aduersus. Hoc enim docet philosophus: quæ argumenta adferri solent ad docendum aliquid non esse alicuius proprium, aut euentum, aut genus, eadem valere aduersus definitiones. Nam vt, si quid non recipiatur proprium non est, ita neque definitio. & si doceatur genus non esse, quod in definitione pro genere positum est: ipsa quoque definitio perinetur. quin etiam si quid ostendatur eorum quæ ad definiendum adhibita sunt, *καυθάρχειν*, tolletur definitio: cum in tollendis etiam euentis eadem ratio valeat. est autem ita dictum *καρδς*, vt in illis, *καρδς λεπίνων*, *καρδς φιλίππου*, & similibus. Sic & libro secundo *καυθάρχειν* vocauit ea, quæ ad oppugnandam *θεσιν* valerent.

Correctus & illustratus locus è secundo Topicorum.

CAPVT X.

SI QUANDO thesis nobis aliqua impugnanda sit, quæ sterilis, vt ita dicam, & ieiuna sit, neque magnum vllum habeat campum, in quo excurrere possit oratio: qua ratione huic incommodo occurrere ac morderi debeamus, copiosè Aristoteles libro secundo Topicorum docet. inter cetera autem quæ ponit apta & accommodata ad orationem in planum ac patentem locum

locum ex illis angustiis educendam, vafrum quoddam & callidum artificium detegit, quo sophistæ uti solent: ob idque locum illum sophisticum vocat: τὸ πρῶτον enim planè, non τὸ βῆτα, eo loco legendum videtur. id erat huiusmodi. habebant sophistæ meditados ac paratos multos diuersis de rebus communes locos. in iis & ornamentorum & argumentorum omni genere abundabant. ergo si fortè in suis illis ἐπιδείξασθαι, quæstio incidereat quæpiam, ad quam ipsi tractandam minus instructi forent, quacunque via poterant, abducebant disputationem à re proposita ad vnum aliquem è locis illis communibus, in eoque postea sese iactabant. Id quatuor modis fieri potest. quorum priores duo neminem dedecent: tertius habet aliquid sophisticum: ideoque parcè ac modicè eo utendum. quartus autem continet apertam significationem impudentiæ. quare totus sophisticus relinquendus est. Primus modus est, cum eorum quæ à nobis sumuntur ad euertendam thesion, aliquid negatur ab aduersario. ita autem res fert, ut ad id ipsum, quod negatur, tractandum instructiores simus, quàm ad eam, cuius causa id sumptum erat, quæstionem. tunc enim licebit, diis hominibusque approbantibus, quanta maxima poterimus orationis vbertate ac copia versari in eo confirmando quod negatur. Exempli causa. finge, disputari inter duos de summo bono: quorum vnus in voluptate illud ponendum esse defendat: alter eam sententiam impugnet. hunc autem ponamus, non valdè tritum esse in ea parte philosophiæ, quæ format mores: sed in phisicis egregiè exercitatum. nempe igitur ad propositam quæstionem, quæ ethica est, non poterit ei magna vis argumentorum suppetere. quod si quid phisicum ageretur, haberet, vbi facultatem ostentaret suam.

at. Mureti
via Lektion
L 10
Z 5

suam. accingit se tamen ad disputationem: in eamque
 ingreditur hoc modo. Motionem omnem imperfec-
 tum quiddam esse. quare voluptatem, cum motio sit,
 esse etiam imperfectum quiddam: neque dignandum
 summi boni nomine. Neget ille alter, quod prioris phy-
 sologismi initio sumptum est. omnem videlicet motio-
 nem esse imperfectam. quis inficiari audeat, voluptate-
 tem impugnantem licere, transferre orationem ad demon-
 strandum id quod negatum est? pandet igitur vela,
 emersus ex illo, in quo deprehensus erat, fretu, in ex-
 plicanda vi ac natura motionis, pleno mari feretur
 quippe. est enim ea tractatio Physicorum. Altera re-
 tio his verbis ab Aristotele exponitur: *ὁμοίως ὅτι ἢ ἐπι-
 παραγωγῶν πρὸς τι διὰ τὰ κειμένους ποιησάμενος, ἀναρπείν ἐπι-
 γῆ. τότε γὰρ ἀναρπείδενται, ἢ τὸ ἀποκείμενον ἀναρπείν*. quae
 verba magna negotium facefferunt Alexandro. non
 enim sanè vocemus eruditum illum interpretem,
 non suo, at vsitato tamen nomine. cuius quae hoc
 loco sit ἀμυχανία, videre est. ego autem, cum ab eo
 dissentiam, non constitui contentiam ipsius referen-
 petant eam è libro, qui volent. meam proponam: ut
 cui placuerit, eam sequatur. Primùm igitur Aristo-
 telis verba ita legenda censeo: *ὁμοίως ὅτι ἢ ἐπι-
 παραγωγῶν πρὸς τι διὰ τὰ ἀποκείμενους ποιησάμενος, ἀναρπείν ἐπι-
 γῆ. τότε γὰρ ἀναρπείδενται, ἢ τὸ ἀποκείμενον ἀναρπείν*. In quo
 ne quis fortè aliter putet, profiteor, me vnam tantum
 litteram ex me mutare esse ausum. nam quòd προ-
 παραγωγῶν, scripsi ἀπαραγωγῶν coniectura ductus, ut ve-
 rum fatear, feci. ἀποκείμενος, vbi vulgo legitur κει-
 μένος, apud Alexandrum repperi. idque melius visum est
 propter id, quod sequitur: *ἢ τὸ ἀποκείμενον ἀναρπείν ἐπι-
 παραγωγῶν πρὸς τι διὰ τὰ κειμένους ποιησάμενος*, pro ποιησάμενος,
 antiqua scriptura est. apparet ex eodem Græco interprete. vnam autem loco
 cetera

teram mutare, non nimis improbum, neque inuerecundum esse arbitrō. Nunc dicam, quam subesse his verbis sententiam putem. In illa superiori ratione, abducebatur disputatio ad antecedentia: hinc ad consequentia abducitur. ait enim, si non satis multa nobis occurrant argumenta, quæ propriè pertineant ad labefactandam thesin: videndum esse; num quid ex ea consequatur, quod multis argumentis impugnare possumus. licebit enim eò traducere disputationem: cum, si quid alicui consequens est, everso eo, id quoque vnde consequitur corruat. Exempli gratia. si quis disputet aduersus eos, qui animos cum corporibus interire censent: & ostendat, eo, quod illi volunt, posito, omnem cultum diuinum, atque omnem religionem funditus sublaturum iri. Deinde nactus dicendi campum, ostendat, quanta confusio ac perturbatio omnium rerum, quanta generis humani miseria & infelicitas consecutura sit, sublata religione. quæ si vel cogitatu horrenda sunt: exterminanda quoque est è mentibus hominum opinio illa, quæ animos mortales facit. eodem modo licebit, differrentem aduersus necessitatem fati, ostendere, si ea sit, superuacaneas esse leges: tum disputare amplè ac copiosè de legum dignitate, ac præstantia: & quantopere sint necessariæ; utpote quibus, tanquam neruis, hominum societas deuincta teneatur. Hanc ego germanam esse Aristotelis sententiam existimo: eamque facillè ex ipsius verbis elici, ad eum, quem dixi, modum emendatis. Tertius modus est, cum videtur quidem is, qui disputationem aliò deriuat, necessariò id facere: neque tamen facit. ut si quis disputaturus de motibus animi: repetat sermonis principia ab iis, quæ de motu apud Physicos disputantur. videbitur enim auditoribus non acutissimis aliquid, quod

at. Metret
via Lektion
LIII
28

quod ad rem faciat, dicere; cum de motu vitioque agatur. ac tum maxime, si aduersarius eorum aliqui negauerit. Illud autem praeteriens admonebo: in hoc loco explicando, vbi apud Aristotelem legitur, *ἐπιτομή ἐπιτομῆς ἐπιτομῆς*, mihi legendum videri, *ἐπιτομή ἐπιτομῆς*. Quartus modus est, qui neque necessitatem, neque necessitatis similitudinem habet vllam. quod sit, si *πρὸ ἀντιπαλάφῃ* inter disputandum exciderit sollicitum, aut falsa historia, aut aliquid tale: & tu in eum virgeas.

Emendati loci aliquot è libello Q. Ciceronis De Petitione consulatus. CAP. XI.

NUNC, quia non omnes eadem iuuant: esseque *κατ' ἐπέκειντο τὸ Εὐεπίθειον, μεταβολὴ πάντων γλωσσῶν* omittamus paulisper Aristotelem: & alios leuiores operæ scriptores, quoad possumus, adiuuemus. Et autem in omni re laudabili atque honesta, etiam non consecuta operis effectione, voluntatis laudanda pro pensio. ac quoniam M. Tulij libros à mendis iam aliquot vindicauimus: volumus quidem certè, Q. etiam Tullio eius fratri praestemus idem officium: & quem illius vnicum habemus de petitione consulatus commentariolum accuratissime atque artificiosissime scriptum, operæ aliquid in eo purgando sumamus. Igitur ex ipso quidem limine ac vestibulo mendum vnum sustulimus iam, iis in Scholiis, quæ annò in Propertium edidimus. cum enim vulgo ita legatur, *Et si omnia suppetunt, quæ consequi ingenio, aut vsu homines, aut diligentia possunt.* docuimus, vocem, *homines*, temerè additam, & illud, *consequi, παρρητικῶς* positum esse. paulò post autem vbi fratris amicitias generatim enumerat: ita legitur, *Deinde & amicorum multitudo, & generatim*

appareant. habes enim ea, quae noui habuerunt: omnes ferè publicanos, totum ferè equestrem ordinem, multa praeterea municipia, &c. quo loco, quin isti *παιδολέτορες*, qui praeclearas suas glossas ubique inferciebant, verbum habuerunt, de suo addiderint, neminem, considerata re, dubitaturum opinor. Nam qui tandem illa noui habuerant? aut quid magni erat, ea habere Ciceronem, quae noui habuissent? Noui igitur, priore syllaba producta legendum est: ut sit: *ἐχρησθη δὲ ἐγὼ δα*: non autem, *ἐχρησθη δὲ ἐγὼ οἱ κενόι*. leuiusculum hoc est, quod dicturus sum: sed dicam tamen. nulla est enim tam parua macula, quam, non pulchrum sit, è bonis libris eluere. ubi ergo est, *Iam P. Galbam, & L. Casium*: pro, *Iam*, legendum puto, *Nam*. Illud grauius. quòd cum exposuisset multas causas, ob quas Antonium Cicero pro nihilo putare deberet: de Catilina ingrediens loqui, ita scribit: *Atrox verò, dii boni, quo splendore est? primum nobilitate eadem. num maiore? non: sed virtute.* Iidem autem illi stercorei glossographi, quos glossis suis aliquid aliud facere, non libros contaminare oportebat: ad illa verba, *Primum nobilitate eadem*, auctarium addiderunt, *qua Catilina*. atque ita fuere bardi, ut non animaduertent, de ipso Catilina sermonem esse. Nam illa, quae sequuntur, *Quamobrem qui inanius umbram suam metuit*, corrupta esse video: quomodo emendari debeant, non video. Venit mihi quidem in mentem aliquid: sed nihil satis firmi. nemo autem, qui praestat quod potest, quòd quaedam non possit, reprehendus est.

Ex eodem libello emendati aliquot loci.

CAPVT XII.

NON eos modò, qui corruptos praestantium scriptorum locos emendant, praecclare operam suam poner

Mureti
via Lectione
LII
28

ponere arbitror: verum illos quoque, qui, cum aliud nihil possunt, eos indicant; proponunt enim hominibus ingeniosis, & copiosa veterum codicum suppellectile instructis, materiam, in qua se exercent: eosque excitant ad aliquid excogitandum. quod nunc faciam: locumque indicabo, ex eodem illo libello, qui sine dubio corruptus est. quomodo corrigi debeat, diuinabit fortassis alius. *Deinde ut quisque optimus, ac maxime domesticus, ut is amet, quisque fidelissimum esse te cupiat, vade elaborandum puto: tum ut tribules, ut vicini, ut clientes, ut denique liberti, postremo etiam seruitus.* Huius periodi prima pars ita deformata est, ut, quid sibi velit, suscipiari potius, quam intelligere, liceat. in extremo autem, ubi est, *seruitus*, legendum censeo, *serui tui*. Sequitur. *Nam ferè omnis sermo ad forensam famam à domesticis emanat auctoribus,* quæ verba ut integra & incorrupta sunt, ita deprauata & malè distincta, quæ sequuntur, *Deinde instituendi sunt cuiuscunque generis amici ad speciem hominis illustris honore ac nomine: qui etiam si suffragandi studia non nauant; tamen asserunt petitori aliquid dignitatis ad iustitiam obtinendam.* Magistratus, ex quibus maximè consules, deinde tribunos plebis ad conficiendum centurias homines excellenti gratia, qui tribuent centurias, & cetera. Spero, omnes homines mihi assensuros, nullam omnino idoneam sententiam ex iis verbis extundi posse. Ego autem puto eum facere tria genera amicorum: vnum, ad speciem: alterum, ad iustitiam obtinendam: si quis fortè competitorum malis artibus eum deiicere moliat: tertium, ad conficiendum centurias. ac, ne longum faciam, ita legendum censeo. *Deinde instituendi sunt cuiuscunque generis amici. Ad speciem, homines illustres honore ac nomine: qui etiam si suffragandi studia non nauant, tamen asserunt petitori aliquid dignitatis.*

gnitatis. Ad iustitiam obtinendam, magistratus: ex quibus maxime consules, deinde tribuni plebis. Ad consociendum centurias, homines excellenti gratia. Illud autem, Qui tribuent centuriam, alterius periodi principium est. quæ ne ipsa quidem vitio vacat. Haud ita multò infra, in eodem libello ita legitur: *Et omnino, quoniam eo genere amiciciarum petiitio tua maxime initiata est, quod causarum defensionibus adeptus es, &c.* Ego pro initiata, libenter legerim, innixa, Paulo post: *Et quemadmodum memini, quòd nulla in re illis unquam molestus fuisti, sic cura, ut intelligant, omnia te, quæ ab illis tibi deberi putaris, ad hoc tempus reseruasse.* Sed quis est, qui cum illas sermonis sordes videt, *Memini, quòd nulla in re fuisti molestus illis, non clamet, δὲ τι μοι λενάβλω?* Vox illis, abest à quibusdam olim impressis libris. unde mihi verisimile sit, ita legi debere: *Et quemadmodum nemini vlla in re unquam molestus fuisti, &c.*

Ex eodem libello emendati aliquot loci.

CAPVT XIII.

PRÆSERTIM cum id tibi casus afferat, uti tecum petant, quorum amicitia aut contemnenda, aut fugienda sit. ex eodem illo commentariolo sunt hæc: in quibus libentius ligerim, *Ut ij tecum petant.* at hoc non magni momenti est. Illud paulo grauius: quòd, *rem honestam, scripserunt, vbi sine dubio scribere oportuerat, honestatem.* Quis enim nò offendatur, hæc legens? Hæc tu planè ab iis postulato, ut, *quoniam nulla impensa per te alij rem honestam, alij salutem ac fortunas omnes obtinerunt, &c.* Honestatem autem dicit dignitatem & existimationem. Assentior etiam homini eruditissimo Dionysio Lambino, qui ignoratione antiqui verbi

Mureti
via Lectione
LIII
25

verbi locum hunc ex eodem libro deprauatum indicat. Nam cum id petitur, quod honestè, aut sine detrimento nostro promittere non possumus: quomodo si quis roget, ut contra amicam aliquam causam recipiamus; bellè respondendum est: ut ostendas necessitudinem: demonstras, quam modestè feras: aliis te id rebus exacturum esse persuadas, neque enim censet ille, ibi legi debere, exacturum: sed exacturum. idemque ita legit versus illos ex Heauton Timorumenò:

Ancillas, seruos: nisi eos, qui, opere rustico

Faciundo, facile victum exsarcirent suum.

vnum etiam locum Q. Ciceronis corrigam: qui in optimis omnium Manutianis libris asterisco notatus est: deinde aliò me conuertam. Ita ergo ibi legitur. *Præsertim cum multo magis irascantur iis qui negent, quam iis, quem videant. ea causa impeditum, ut facere quod promissit cupiat, si vllò modo possit.* Legendum autem videtur, *Quàm ei, quem videant, &c.* Errorem obiecit obliueta iam scribendi ratio. *Eij* enim scribebant, pro *ei*. & de eodem Genere cetera ad eundem modum.

Quod apud Ciceronem in Epistolis ad Atticum legitur, ἐν ἀντιρροῖς, vnde sumptum sit.

CAPVT XIII.

NOTVM est, Ciceronem in veteribus vtriusque linguæ poetis lectitandis multum fuisse: crebroque eorum modò integros, modò dimidiatos versus, modò etiam leuiter immutatos scriptis suis immiscuisse: quin & non nunquam vnâ aut alterâ vocem ab iis sumptam surpassasse, quæ tamen facile ab hominibus in eodem studio tritis agnosceretur. Tale est, quod in Epistola quadam ad Atticum posuit, ἐν ἀντιρροῖς.

ἀνθρώποι. Cū enim diceret, se, si perfidelem haberet tabellarium, omnia de rep. scripturum planè: sin aliter esset, subobscurè quidē: sed tamen, vt Atticum facillè intellecturum confideret: *In iis*, inquit, *epistolis me Lelium, te Furium faciam. cetera erunt ἐν αἰνυμοῖσι.* Sumpsisse autem hoc videtur ex Euripide: apud quem in Rheso ita loquitur chorus:

Τὰ δ' ἐν αἰνυμοῖσι σημαίνει κενός.
Σαρῶς γὰρ ἀνδρῶν συμμάχης δλωλότας.

Proverbium quoddam, quo Cicero De Senectute vsus est, ex Euripide sumptum esse.

CAPVT XV.

PRINCIPIVM libri De Senectute è primo Platonis πολιτειῶν propè ad verbum conuersum esse, nemo paulum modò humanior nescit. sed quod ibi dicentem facit Scipionem de quibusdam senibus, quibus ita odiola senectus esset, vt onus se Ætna grauius dicerent sustinere: id vnde sumptum sit, à nemine, quod sciam, proditum est. Eruditus sanè vir, ac multæ lectionis, qui tot millia παροιμιῶν vnum in corpus contulit, hoc non vidit. Est autem ex Euripide: apud quem *Ἡρακλεῖ μαινομένῳ* chorus, qui è senibus constat, iuuentutem quidem celebrat ac prædicat: malam verò, vt veteres loquebantur, ætatem miris modis exagitat, eique multa mala precat. inter cetera autem, eam dicit onus esse Ætna grauius, quo perpetuò prematur senum caput. Versus hi sunt: qui tamen vulgo aliter leguntur. sed ego ita legendos puto:

ἀ ρεῖτας μοι φίλον.
τὸ δ' ἄχθος αἰεὶ
βαρύτερον Αἴτνας σκοπέλων
ὄν κερτὶ κῆρ.

M Sed

nt. Mikret
na Lektionen
LII
25

Sed & apud Plautum non rarò ita fenes de etate
vt de graui aliquo ac ponderoso onere loquuntur.

*Vt Cicero dixit, conficere famam, ita Græci dicunt
ποιεῖν ὄνομα.*

CAP. XVI.

IN dialogo De claris oratoribus ita de Catulo
quitur Brutus: *Catulus erat ille quidem minimè
ctus, vt à te paulo est antè dictum: sed tamen suauitas
& lenis appellatio litterarum bene loquendi famam con-*
cerat. Videtur autè hoc loquendi genus, quo res que
piam alicui famam conficere dicitur, à Græcis
nasse. Socrates quidem certè apud Platonem in Apo-
logia eo vtitur. cum enim dixisset, mirum non
videri posse, si nulla in re ceteris antecellebat, quæ
tandem ipsi tantam famam, tantamque inuidiam
conciliare potuisset: *Ego verò, inquit, conabor demo-*
strare vobis, quid mihi & famam & calumniam con-
ferat. Verba, quibus hoc dicit, hæc sunt: *ὃ ἐμὸν
περίσομα ἀποδείξει, τί ποτ' ἔστι τὸτο, ὃ ἐμὸν περιέχει
τε ὄνομα, καὶ ἔ διαβολή.*

*Quod Theopompus de Lacedæmoniis dixit, idem de
fortuna quoque meritò dici posse.*

CAP. XVII.

EVOLVEBAM nuper Theodori cuiusdam Me-
tochitæ librum, cuius mihi copiam fecerat homo
cum philosophiæ ac Theologiæ scientia præstans, tum
ita comis atque amabilis, vt eum ipsæ suis manibus
Gratiæ finxisse ac composuisse videantur, Sixtus Mo-
dices Dominicanus. continet autem liber ille ce-
tum viginti non sanè contemnendas variis de rebus
disputationes Græco sermone conscriptas: quarum
vna reperimus hæc quæ subiiciemus in fortune in-
stabilitatem

stabilitatem atque inconstantiam non inurbanè, neque illepidè dicta : quæ nobis causa fuit, cur ea hoc loco proponeremus. Theopompus historicus aculeata Lacedæmonios oratione perstringens, improbatum eos mulierum cauponam exercentium similes esse dicebat. quæ hospitibus ad se diuertentibus vinum initio & gustatu suaue, & vsu salubre præbent, callidè id astuteque facientes, vt argentum ab eis eliciant. postea verò aliud infundunt vile, & corruptum & acidum, eoque ipsos vt cogunt. Sic enim & Lacedæmonios initio eius belli quod aduersus Athenienses gesserunt, callidè fecisse, vt ceteros Græcos, tanquam suauissimo poculo oblato, allicerent; cum quasi tabellis publicè propositis profiterentur, ac promulgarent, cupere se Græciam à dominatu Atheniensium vindicare. post autem eis amarissima & infurauissima pocula miscuisse, refertæ vndique molestiti vitæ, & negotiorum acerbissimos dolores inuentum : cum præficerent ciuitatibus Xuiros, & præfides importunissimos, qui eas tyrannico imperio premerent, agerentque ea quæ asperrima perpessu, planeque intolerabilia essent. Sed enim quod Theopompus de Lacedæmoniis dicebat, id meo quidem iudicio de hominum fortuna conuenientius dici potest. quæ quidem multis initio obuiam sese ferens, miris eos ad se blanditiis allicit, tum inani præsentium successuum lætitiâ cõplens, tum spe ita semper in posterum fore. vbi autem inhiantes sibi homines sua leuitate in altum sustulit, sæpè eis præter opinionem maximas exhibet difficultates. non numquam etiam illos, qui futura non prospicientes, magnos spiritus, ipsius inflati fauore, conceperant, deserit : non aliter, quàm dolosus quispiam, & perfidus itineris

M 2

comes

nt. Mureti
via Lektionen
LII
28

comes, qui quibus maximè in locis societate, & vici-
 bus, & mutua defensione opus est, ibi potissimum
 giens confisum sibi comitem derelinquit. Ita
 Theodorus: cuius liber cùm adhuc divulgatus non
 fit, iudicavi, si hæc ex eo pauca describerem, non ma-
 lam me à studiosis Gratiam initurum. Sed Phre-
 chus in Lyfandro hoc ipsum narrans, Theopompum
 hunc comicum vocat.

Ciceronis è Lucullo correctus & declaratus locus.

CAPUT XVIII.

EXPERIRI libet, ecquid opera mea corrigi
 sit locus quidam è Ciceronis Lucullo, quem
 deprauatum esse constaret, exstiterunt etiã alij,
 emendare vellent: sed eos, quod petebant, affectum
 non puto. habetur autem ibi sermo de iis qui ab
 eunte adolescentia ita se alicui disciplinæ philoso-
 rum addixerant, vt eius omnia placita ac decreta
 querentur: & vt Vlysses Homericus ait, solum Tri-
 siam apud inferos sapere, ceteros *οὐδὲν ἀγνοεῖν*, ita
 qui ex eadem essent hæresi, iis veritatem patere
 ceteros omnis vagari temerè, & huc illuc à vero
 ferri iudicarent. negat autem id eos statuire potuisse
 non enim aliorum cognouisse rationes: vt, omnibus
 diligenter examinatis ac perpensis, constituerent, quæ
 tandem vna cunctæ aliæ præponderarentur. Scitum
 autem est illud, siue *ἠριστέον* est, siue, vt creditur,
ἀριστοτέιον: *Μὴ δὲ διὸλυ δικάσις, ἀλλὰ ἀμφοῖν μέτρων ἀρίστη*
 id igitur non fecisse ipsos; sed infirmissimo tempore
 ætatis, aut obsecutos amico cuidam, aut vna alicuius
 quem primùm audiissent, oratione captos, de rebus
 incognitis iudicasse, & ad quamcumque disciplinam
 quasi tempestate delati essent, ad eam tamquam ad
 saxum

faxum, adhæsisse. Porro eandem stultitiam eleganter exagitavit Lucianus in dialogo qui *de aspektion* inscribitur. & multò grauius Origenes lib. primo *de doctrina*. Sed Cicero (eius enim causa hæc suscepta & instituta oratio est) ita hac de re loquitur: *Nam quod dicunt, omnia se credere ei quem iudicent fuisse sapientem: probarem, si idipsum rudes & indocti iudicare potuissent. Statuere enim, qui sit sapiens, vel maximè videtur esse sapientis, sed ut potuerunt, omnibus rebus auditis, cognitis etiam reliquorum sententiis, iudicauerunt: aut re semel audita, ad vnius se auctoritatem contulerunt.* Ex his posterius verbis cum appareret, aut nullam sententiam effici, aut eam, quæ quodammodo cum ipsius Ciceronis mente pugnaret: visum est homini eruditissimo, & alioqui in sanandis eiusmodi vulneribus felicissimo, ita legi debero. *Sed ut potuerunt, omnibus rebus auditis, cognitis etiam reliquorum sententiis, iudicare: ita, re semel audita, ad vnius se auctoritatem contulerunt;* quam ego correctionem eò probare deterreo; quod Cicero, si ita legamus, fateri videbitur, eos tanta de re iudicare potuisse, si omnium sententias audiissent, aut rudes & indocti erant. non igitur poterant, ne auditis quidem & cognitis omnium sententiis, iudices idonei esse. Quocirca alio modo corrigendum arbitror: nempe ita, ut pro *potuerunt*, legamus *potuerint*: pro illo *aut*, substituamus, non *ita*, sed *an*: totam autem comprehensionem interrogando efferamus, ad hunc modum: *Sed, ut potuerint: omnibus rebus auditis, cognitis etiam reliquorum sententiis iudicauerunt, an, re semel audita, ad vnius se auctoritatem contulerunt?* Ita enim duobus modis eorum iudicium reprehendetur. quod neq. iudicare potuerunt, cum rudes & indocti essent: &, ut eos potuisse demus (ea enim vis inest in his

at. Mureti
via Lektion
LIII
28

verbis, ut potuerint) non tamen cognouerunt omnium sententias: sed in dicta causa condemnatis aliis, vni auctoritatem sunt secuti. de rebus autem neque auditis neque cognitis recte iudicare nemo quamlibet sapiens possit.

Ciceronis locus ex Isocrate, ut videtur, imitatur.

CAPVT XIX.

ISOCRATES cum Euagoræ laudationem ad Nicoclem eius filium mitteret, principio vsus est pereleganti, valdeque ad ornandum ac commendandum munus suum accommodato. putare enim se dixit, si quis eorum quæ hîc fiunt, sensus ad mortuos perueniret, nihil posse ipsi Euagoræ accidere optatius, quam ut res ab ipso præclare ac fortiter gesta eloquentis alicuius hominis voce, ut ipsarum dignitas posceret, celebrarentur. non erat autem dubium, quin plurimi facturus esset filius id, quod ipsi patri, de quo omnibus modis ornando cogitabat, probatum iri existimaret. per bono igitur, perque apposito argumento vsus est rhetor ille, cum, cuius laudes oratione sua complexurus erat, eius ipsius ea de re, quatenus licebat, iudicium ac sententiam protulit. Vidit id, qui Isocratis libros diu in deliciis habuerat, multaque de floribus illius corollas sibi texuerat, Tullius. itaque cum in senatu ageretur de Ser. Sulpicij statua, quam pedestrem statui oportere censeret: eandem illam Isocrateam rationem adhibuit: ut non immerito credi possit, cum Isocratis locum ipsi tum in mentem fuisse. Vtriusque verba ponam, ut conferre liceat.

Isocrates, ἡγιστάμην Ευαγόραν, εἴ τις ὀπίθ' ἀθανάτων τοῖς τελεσθεῖσιν, ἀπὸ ἐπὶ ἐν δαδὲ γυγνομένων, διμενῶς μὲν ἀποδίδωκε καὶ τὰ ἅπαντα, καὶ χαίρειν ὀρώγῃ τελευτῆσθαι αὐτὸν ὁπότε

καὶ ἔτι τὸ μέγαλοφρέτειον: πολὺ δ' αὖ ἐπὶ πλείοις χά-
 ρασι ἔχον ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπαισι. & quæ sequuntur. Cice-
 ro, *Mibi autem recordanti Ser. Sulpicij multos in nostra
 familiaritate sermones, gratior illi videtur, si quis est sen-
 su in morte, aenea statua futura, & ea pedestris magis,
 quam inaurata equestris.* Subiicit deinde vterque ora-
 tor rationes, quibus verisimile efficiat, cum illorum
 fuisse sensum, de quibus honestandis agebatur.

*De quodam loco è secundo De finibus, neque Manutij,
 neque Victorij sententiam veram videri.*

CAPUT XX.

CICERO lib. secundo De finibus aduersus Epi-
 curi sententiam disputans, qui in constituendis,
 conseruandisque amicitijs suam quemque vtilitatem
 sequi debere affirmauerat: cum aliis argumentis vti-
 tur ad eam opinionem labefactandam, tum hoc quo-
 que: quod ista ratione suas quisque possessiones plu-
 tis facere deberet, quam amicos: cum ex illis vberes
 certique plerumque fructus, ex his damna & mole-
 stia non parum sæpè capiantur. His autem verbis
 Torquatum, quem ab Epicuro dicentem fecerat, al-
 loquitur: *Num igitur vtiliorem tibi hunc Triarium putas
 esse posse, quam si tua sint Puteolis gramina?* quæ verba
 iam pridem diligenter ponderans Paulus Manutius
 iudicauerat, aliquid vitij subesse in voce, *gramina*:
 ostenderatq. se suspicari, pro *gramina* legendum pra-
 dia. Multis annis post, P. Victorius lib. vi. Variarum
 lectionum, vulgatam scripturam defendere conatus
 est, planeque pronunciauit, eam mendo carere.
 Duobus autem argumentis id probat. primùm, quod
 gramen non tantum valeat certam herbam, quam
 ἄριστον Græci vocant, sed alias etiã ostendat, ex quibus
 M 4 scenum

at. Manuti
 via Lectiones
 LIII
 25

fœnum cogitur. deinde, quòd Cicero lib. secundo
 De Natura deorum de eadem re disputans, ita sen-
 pserit: *Prata & arua, & pecudum greges diliguntur* ubi
 modo; quòd fructus ex his capiuntur. Mihi difficile
 arduum videtur, à duobus eiusmodi hominibus de-
 sentire: quorum utriusque, ut debeo, plurimi faci-
 alterum etiam incredibiliter diligo. sed tamen qua-
 quod de se fortissimus ille Troianorum apud Ene-
 pidem dicit, — φίλῳ λέγειν τ' ἀλλήδης αἰεὶ κ' ἐ-
 πῆς πέφυκ' ἀνῆρ, non possum reticere, quid mihi vi-
 deatur. Primum igitur, cur Victorij sententiam non
 probem: post cum Manutio agemus. Quid igitur
 homo eruditissimus Victorius? Gramen proprie que-
 dem esse eam herbam, quam Græci ἀγροσιν vocant,
 interdum tamen id nomen patere latius, ita ut con-
 plectatur eas omnes herbas è quibus cogitur fœnum,
 quod quidem ita esse, nemo nescit, norum dumtaxat,
 qui Latinarum literarum penitus rudes non sint.
 fœnum esse oporteret, si quis, qui tractaret literas, ad
 hanc rem doctore egeret. Sed illud quoque intelli-
 gendum est, quod Victorius, causæ, ut opinor, ser-
 uians, omisit dicere, hoc posteriore modo, gramina
 nomine solos uti poetas: idque eadem licentia, qua
 Notum pro quolibet vento, pro qualibet arbore pi-
 num interdum, aut abietem dicunt. quam licentiam
 numquam sibi sumpsissent, qui soluta oratione scri-
 bebant: & minimè omnium, nisi fallor, Cicero. nam
 quod in eius scriptis nusquam hoc nomen legitur, nisi
 hic, dubio & controuerso loco, id etsi tantum valere
 non debet, ut hæc vox propterea expungatur: (multa
 enim sunt apud Cicero. nem singularia, & magna pars
 librorum ipsius intercidit) non immeritò tamen,
 cum præsertim alia concurrant, scripturam reddi-
 derit

derit suspectiorem. Victorius certè, quem ego libenter auctorem ac ducem sequor, hoc argumento vitur, ut è quodam loco ex epistolis deleat vocem, *fugacitatem*. Non postulo tamen, ut hoc mihi in numerum procedat. nam ipse quoque quandam hoc loco vocem reponere cogito, quam nusquam præterea apud Ciceronem reperiri arbitror. id me magis mouet, quòd graminis nomen pro illo toto genere herbarum præteritum, quibus exiccatis & aridis ad pastionem animalium vitur, apud solos poëtas lego. Deinde, ut satis hoc è Ciceronis consuetudine dici posse demus: insulsa tamen & illepida erit oratio. hoc enim denique dicit Cicero: *Num igitur vitiliorem tibi hunc Triarium esse posse putas, quàm si tua sint Puteolis herbae?* At, dices: præta hoc loquendi genere intelligit. *Et* potest cuiquam persuaderi, Ciceronem tam contortè locutum, ut, cum vitet præta dicere, noluerit ea suo nomine appellare, gramina maluerit: ut qui audirent, legerentve, pro graminibus herbas, pro herbis præta accipere necesse haberent? Nam locum quem è primo De Natura deorum adduxit Victorius, quid valere ad illam scripturam confirmandam crediderit, nescio: ego, qui eam impugno, eum ipsum locum valdè facere à me puto. Etenim si ita dixisset Cicero; *Gramina, & arua, & pecudum greges diliguntur isto modo, tacerem, quiescerem, verbum amplius non adderem: nullo modo de scripturæ illius integritate dubitarem. nunc quid ait? Prata, & arua, & pecudum greges & cetera. nempe igitur, ut hic præta suo nomine expressit, ita illic quoque, si præta dicere voluisset, præta dixisset, non gramina. rectè igitur iudicauit Manutius, locum hunc vitio non carere. illud minus rectè: quod sine auctoritate vetusti codicis, *pradia*, pro, *gramina*,*

M s

mina,

at. Manutius
 via Lektionar
 LIII
 25

mina, substituendum putauit. Ego in quibusdam
 veteribus libris ita scriptum reperi: *Num igitur
 viliores tibi hunc Triarium putas esse posse, quam suum
 Puteolis granaria?* atque hæc postrema vox ita etiam
 quibusdam olim excusis legitur. quæ scriptura cum
 absurdi nihil habeat, cur ei quæ vulgo recepta est, re-
 teponenda non sit, non video. nihil enim prohibet
 Torquatium hunc granaria quæpiam Puteolis, è quo
 bus magnos fructus perciperet, habuisse.

*Qui fuerint Aristotelis libri De philosophia, quòdque
 rum argumentum. Illustratus locus è primo libro*

Ciceronis De natura deorum.

CAPVT XXI.

VELLEIUS, qui apud Ciceronem De natura
 deorum Epicuri partes tuetur, principio dispo-
 sitionis suæ, veterum philosophorum super ea re sen-
 tentias enumerando percenset: credo, vt cum alias
 omnes aut refellisset, aut illusisset, constitueret eam,
 quam sequebatur. Ibi de Aristotele ita loquens in-
 ducitur: *Aristoteles in tertio De philosophia libro
 turbat, à magistro Platone non dissentiens. & quæ sequuntur,
 quem locum declarans Petrus Marsus, homo, vt
 illis temporibus, non contemnendus, multa etiam
 iam tum notauit, de quibus, tanquam nouis, & à se
 primum animaduersis, multi hodie sibi placent: si
 igitur libros Aristotelis De cælo tertium De philoso-
 phia librum vocari putat: & vt stultam opinionem
 suam, quoquo modo poterat, confirmaret, errorem,
 vt fit, errore cumulat, librorum eius philosophi ridicu-
 lum quendam ordinem à commentus. primum enim
 De philosophia librum ait esse libros τ μ τὸ φυσικόν
 secundum, libros φυσικὸν ἀκράτεια: tertium, libros de
 cælo*

celo. quam ineptiam pluribus verbis exagitare nihil opus est. id modo admonerem non abire fuerit, scripsisse Aristotelem libros tres, quibus nomen fecerit, *περὶ ἀρετῆς, ἢ περὶ φιλοσοφίας*, quibus complexus erat ea quæ in sermonibus à Platone acceperat, itemque non nulla Pythagoræ dogmata. Numerum librorum à Laërtio accepimus: qui in indice scriptorum Aristotelis ponit, *περὶ φιλοσοφίας α β γ*. Ipsemet autem eorum meminit lib. primo De animo, his verbis: *Ὁμοίως δὲ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λεγόμενοις διακρίδῃ*. quæ verba exponit Simplicius: *περὶ φιλοσοφίας νῦν λέγει, τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπὸ ἐκ τῆς Πλάτωνος ἀναγεγραμμένα σωματῆρας, ἐν αἷς ἰσορροπίας τε Πυθαγορείους, καὶ Πλατωνικὰς περὶ τῆς ἰσορροπίας δόξας*. ex his autem facile cognosci potest error illorum qui apud Ciceronem legebar. A magistro Platone vno dissentiens.

Ciceronis è tertio De natura deorum locus ex Aristotele expressus. CAP. XXII.

SEMPER existimaui ea quæ libro tertio De natura deorum Cicero Cottam dicentem facit, ut ostendat in diis virtutem inesse non posse, de prompta esse ex Aristotele. Sed ut de hoc meo iudicio ceterorum iudicium faciam, hoc loco utriusque verba proponam. Ita ergo loquitur Cotta: *Quid enim? prudentiam ne Deo tribuimus? quæ constat ex scientia rerum bonarum & malarum, & nec bonarum nec malarum. Cui mali nihil est, nec esse potest, quid huic opus est delectu bonorum & malorum? quid autem ratione? quid intelligentia? quibus vitimur ad eam rem, ut apertis obscura assequamur. at obscurum Deo nihil potest esse. Nam iustitia, quæ suum cuique distribuit, quid pertinet ad Deos? hominum enim societas & communitas, ut vos dicitis, iustitiam*

nt. Mureti
ria Lektionen
LII
28

iusitiam procreavit. temperantia autem constat prae-
 tendis voluptatibus corporis: cui si locus in calo est,
 etiam voluptatibus. nam fortis Deus intelligi qui potest
 dolore, an in labore, an in periculo? quorum Deum nihil
 tingit. Apud Aristotelem autem libro x. De moribus
 ad Nicomachum haec leguntur: Πράξεις δὲ πόδες
 νεῖμαι χρεῶν αὐτοῖς; πότερες τὰς δικαίας; ἢ χαλοῖσι φαίνονται
 συναλλαπόντες, καὶ ἄδικα τιμωροὶ ἀποδιδόντες, καὶ ἄδικα
 τιμῶντα; ἀλλὰ τὰς ἀνδρείας; ἢ ἀπομένοντας τὰ φοβερά, καὶ
 δυνάμοντας, ὅτι χαλόν; ἢ τὰς ἐλευθερίας; τίνας δὲ δόξασιν
 πρῶτον; ἢ καὶ αὐτοῖς ἔσαι νόμισμα, ἢ τι τρίτον; εἴ δὲ οὐδὲν
 τί αὐτοῖς; ἢ φορπκός ὁ ἔπαινος; ὅτι ἐκ ἔχου φαίνας
 θυμίας. διεξιῶσι δὲ πάντα, φαίνονται ἂν τὰ ἀπὸ τὰς ἀρετῶν
 μικρὰ καὶ ἀνάξια θεῶν. quanquam autem inter virtutes
 que orationem non ita magna est dissimilitudo, longè
 tamen aliud Cortæ, aliud philosophi consilium fuit.
 ille enim sceleratè & impiè efficere voluit, nullam
 alijs generis in diis inesse virtutem. hic cum docere
 vellet, τὰς θεωρητικὰς τῶν ἀρετῶν præstare τὰς ἀρετὰς
 καὶ, ostendit has humiliores esse & abiectiores, quam
 ut in diuinam naturam conuenirent. Præclare autem
 Platonicus, omnes omnino virtutes in Deo inesse dice-
 bant, sed longè alio modo, quàm in hominibus: nec
 proπερὶ ἀειμαρκίας, καὶ ἀκρίβειας, nobis quidem nihil aliud
 certius atque exploratius debet, quàm Deum esse
 principium ac finem omnium virtutum, bonorum
 que ad eò omnium: ipsum solum verè ac per se bo-
 num: cetera eò tantum bona, quòd ab ipso profici-
 scuntur, ad eundemque referuntur.

Locus à Miloniana cum duobus Demosthenis vno,
altero Lysia comparatus.

CAP. XXIII.

CALLIDE & ingeniosè locutus est Cicero in Miloniana, cum illuc venisset, ut fatendum esset, Clodium à seruis Milonis occisum fuisse. nam qui prospiceret, rem ipsam per se odiosam esse (nemo enim ferè est, qui ad cædis mentionem non exhorrescat, & auerteretur eum, à quo illa perpetrata dicitur) noluit eam suo ac proprio nomine appellare; sed eam orationi suæ sententiam intexuit, quæ ad auertendum odium, & ad facinus ipsum excusandum cogitari potuit aptissima. *Fecerunt, inquit, serui Milonis, quod suis quisque seruos in tali re facere voluisset.* neque enim non satis ex eo intelligitur, occisum Clodium: sed asperitas rei tollitur, mitigatur quidem certè, cum cogitat quisque, se quoque idem facturum fuisse, si in tale discrimen incidisset. Omnes enim facilè ignoscant, cum quis quid fecit, quod ipsi quoque fecissent. Vnus est autem in re quidem & dissimili & dispari, sed tamen vsus est eadem sententia Demosthenes in oratione aduersus Midiam. Se enim dicit, contumelios affectum à Midia, id fecisse, quod eorum qui iudicabant quisque sibi faciendum esse duxisset. *Εγὼ δὲ ὅπως αὐτὸ ἄλλο ἕκαστος ὑβριστεὺς παρείλετο πράξειν, τὸ αὐτὸ ἐποίησα.* Idem artificium adhibuit subtilissimus oratorum Lysias in oratione quam scripsit ei qui Eratosthenem quendam in vxore sua deprehensum occiderat, non enim aperte ac simpliciter dicit, eum à se interfectum, sed consecutum ea quæ legibus constituta essent in eos qui talia facienda facerent. *ἕτως, inquit, ὡς ἄνθρωπος ἐκείνου τέτων ἐπύχεν, ὡς περὶ καὶ νόμος κελεύει τὸς τὰ τοιαῦτα πράττοντας.*

Illustrati

at. Mureti
ria Lectiones
LII
25

FURORUM illum quo correpta est Dido, cum cognosset, captum iam esse Æneæ abeundi consilium, ut magis exprimeret optimus poëtarum, comparavit eam cum duobus, qui sæpè in tragediis ferentes inducebantur, Pentheo & Oreste. noti autem sunt illius versus:

*Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheo,
Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas,
Aut Agamemnonius scenis agitatus Orestes,
Armatam facibus matrem & serpentibus atris
Cum fugit, vlticèsq; sedens in limine Diræ.*

ac Seruius eorum exemplorum utrumque à Pacuvio sumptum esse dicit, qui furem induxit Pentheum, idemque fecerit Orestem sedentem in Apollinis templo, neque audentem egredi: quòd comitatus furis matris umbra limen templi obsideret. neque si-
nè infuissis iuerim, potuisse Virgilium hoc à Pacuvio sumere. mihi tamen nescio quo modo verisimilius sit, hausisse eum ex ipsis fontibus, atque ex Æschylo poetius, & Euripide, quàm è Pacuvio, ornamenta operis suo quæsisse. apud Euripidem quidem in Bacchis ita loquitur Pentheus:

*Καὶ μὲν ὄρα ν μοι δύο μὲν ἡλίους δοκῶ
Διοτὰς ἢ Θήβας.*

*Videre videor iam duos soles mihi,
Duplicesque Thebas.*

apud Æschylum autem in Eumenidibus ea spectantur, quæ Latinus poëta de Oreste perstringit. aut igitur à Græcis illa repetiit, aut à Pacuvio, qui eas, quas nominavi, fabulas verterat.

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER OCTAVVS.

Poëtarum & apum comparatio. Illustratus Horatij
versus, Necte meo Lamia coronam.

CAPVT I.

LI BENTER ac saepe faciunt poëtae,
 vt se quidem apibus, studium autem
 suum mellificio cuidam comparent.
 neque, si quis diligenter inspiciat, pa-
 rum multa vtrisque inter se similia
 reperientur. Apes in struendis operi-
 bus suis naturam tantum inagistram sequuntur: ar-
 tem non adhibent, sic & poëtae natura tantum valent:
 arte si qui se poëtarum nomen tueri posse confidunt,
 eos grauisissimus auctor Plato pronunciat, nihil vn-
 quam egregium ac memorabile effecturos. Itaque
 Pindarus eo se gloriatur aduersarius suis, Bacchylide
 nimirum & Simonide, esse superiorem: quod ipse
 natura poëta sit, illi autem didicerint à magistris: in
 quo tantum esse vult, vt eo potissimum nomine se
 aquilæ, illos coruorum similes esse dicat.

σπερ, inquit, ὁ πάλ-
 λὰ εἰδὼς φυγῶν
 μαδόντες δ', λάβροι
 πηρλασίζα, κέρακες ὄες,

ἀπεργ-

at. Mureti
 via Lectiones
 LIII
 25

ἀνεργα γαβύετον

Διὸς ἀπὸς ὀφείλει θεῶν.

Apes, nisi iritentur, innocuæ sunt: iritatae figuntur
 leis eos à quibus laesa sunt, & acerbissimos eis dolores
 infligunt. idem poëtis ingenium. nulla, ubi non le-
 duntur, innocentior hominum natio: lacessiti, ita
 vlciscuntur, ut interdum eos quibus offensi erant, mor-
 tem adegisse narrentur. nam præter id quod
 Archilocho accepimus; noui ego, qui hac acate
 tum versibus suis inimico dolorem inusserit, ut ex
 ille sit mortuus. neque non hoc de seipsis poëtae
 dicant, quorum sunt illa:

Caue, caue: namque in malos asserrimus,

Parata tollo cornua. &

Ne quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,

Qui me commōrit: (melius non tangere. clamo)

Flebit; & insignis tota cantabitur vrbe.

Quocirca Plato in Minoë præcipit iis qui bonæ famæ
 studiosi sunt, ut diligenter caueant, ne cum poëtis
 inimicitias suscipiant. Apes è variis floribus succos
 exprimentes, opus dulcissimum conficiunt. Poëtae
 quoque vagantes per hortos illos Gratiarum & Ven-
 ris, de quibus est apud Pindarum, & ex iis bellis-
 mum quodque carpentes, ea concinnant carmina
 quibus ne mel quidem ipsum mellitius videri poëta
 Inde igitur illa sunt:

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,

Omnia nos iidem depascimur aurea dicta,

Aurea perpetua semper dignissima vita, &

— ego apis Matina

More nōdōque

Grata carpentis thyma per laborem

Platinum, circa nemus, vuidique

Tiburis ripas, operosa parius

Carmina fingo.

Merito igitur Eustathius ait apem ζῶον εἶναι συγγενὲς τῇ ποιήσει, διὰ τὸ μύχθον ἢ δᾶν τῇ ἐργασίᾳ, καὶ διὰ τὸ τὰ ἔργα γλυκύτητα, καὶ τὸ τὰ κινεῖα δισσώδετον. ὧν πάντων μετέχει ἡ ποίησις, πόνῳ τε φρενέσσι, εἰδὲν γὰρ τὴν καλῶν πόνοις, ἔργῳ δὲ καὶ γλυκύτητι ἐκ ἀλήθως, ἐναγκαλιζομένη δὲ καὶ τὰ μέγιστα δισσώδεσι.

Est etiam, cum poetæ iucundissima quadam allegoria utentes, poemata sua coronas vocant, quibus amant, ornari ac redimiri à se caput illius quem laudant: ut in Pythiis: σὺν Διμενείᾳ δέξαι σεφάνωμα τόδε, & alibi sæpe. quod imitatus Horatius dixit;

— ὁ qua fontibus integris

Gaudes, apricos nocte flores,

Noctē meo Lamia coronam

Pimplea dulcis.

Delicite autem meæ, Euripides, Hippolytum quoque de hymno, quo Dianam celebrauerat, ita ut de corona quapiam loquentem facit:

Σοὶ τίνδε πικρὴν σέφανον ἐξ ἀκνήστου
λειμῶν ὦ δέσπονα κοσμήσεις φέρων,
ἐνδ' ἔτε πικρὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτῶν,
ἐδ' ἠλθέ πω σίδηρ'· ἀλλ' ἀκνήστον
μελίσα λειμῶν ἠενὸν δέερχεθ'.
αἰδῶς δὲ πταμίαισι κητόθει δρόσοις.
ὅσοις διδακτὸν μηδέν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σφραγεῖν εἰληχέν εἰς τὰ πάντ' αἰεὶ,
τόποις δρέπεαχ, τοῖς χακοῖσι δ' ἰδέμεις.
ἀλλ' ὦ φίλη δέσπονα χρυσέας κόμης
ανάδημα δέξαι, χειρὸς διστέθεις ἀπο.

atque equidem hos versus, si potero, vel potius, ut-
cunque potero, Latinè exprimam: ut etiam ij qui

N Græcè

at. Mureti
ia Lektionen
LII
25

Græcè nesciunt, singularem eorum suauitatem quo
quo modo odorentur. ab iis autem qui Græca per
satis intelligunt, valdè peto, vt hæc mea aut ne
gant, aut conuiuentibus oculis legant:

*Tibi hanc corollam diua nexilem fero,
Aptam è virentis præstuli intonsa coma:*

Quò neque proteruum pastor vñquam inigit peris,

Neque falcis vñquam venit acies improba.

Apis vna flores vere libat integros,

Puris honestus quos rigat lymphis Pudor.

Illis, magistri quos sine opera, perpetem

Natura docuit ipsa temperantiam,

Fas carpere illinc: improbis autem nefas.

At tu aurea regina vinculum come

Amica suscipe, pia quod porgit manus.

& quoniam semel audere cœpi, subiungam etiam
versus aliquot ex Edyllio, quod ab hinc annos nonnulli
ad FRANCISCVM TVRNONIVM, Cardinalem
omnibus maximis honoribus dignissimum, scripsi

In eo igitur ita erat, in extremo:

Ipsè ego tum è terra pennis sublatus Amoris,

Per Charitum, Venerisq; hortos, pictosq; perenni

Flore ferar campos, & vulgo incognita prata.

Vnde metens violasque, & purpureos hyacinthos,

Intactasq; rosas, immortalesq; amarantibos,

Non prius audito texam tibi more corollam,

Qua, damnosè expers senij, tua tempora circum

Ardeat, aeternòq; nitens scintillet honore:

Donec ad aquoreis ignotos fluctibus ignes

Clara Ariadnea rutilabunt signa corona.

De quodam loco è libro secundo Rhetoricorum Aristotelis, aduersus Petri Victorij sententiam.

CAPVT II.

AEQVIORRE animo se puniri ferunt, quicunque se, qui puniantur, dignos putant. Quocirca Aristoteles libro secundo De Arte rhetorica, inter ea quæ ad mitigandum animum pertinent, ponit id quoque, vt iis qui sibi factam iniuriam censent, ostendamus, ipsos priores in iniuria inferenda fuisse, & meritò ipsis contingere ea de quibus queruntur. Ita enim ex opinione iniuriæ nascitur, quare si desinent putare, iniuriam sibi fieri, irasci desinent. Sed in eius rei tractatione quædam verba sunt, quorum sententiam Victorium assecutum esse non existimo. Sunt autem hæc: Διὸ τῷ λόγῳ δεῖ περιστάζειν ἀγανακτῆσαι ἢ ἴπτον καταλαλεῖν οἱ δὲ λόγοι. quæ ita exponuntur à Victorio: Ne facile irascamur, & ex tenui quaque ac sepe iniusta causa accendimur animo, qua ex re magna sepe mala exoriuntur, præcipit, quo modo nos gerere debeamus. Ne temerè igitur, inquit, in alios irruamus, non est cunctandum ratione animum præparare, & quasi ante motum illum castigare: hæc enim causa est, cur serui malè mulctati a quo animo ferunt, nec valdè indignantur: antea enim iniquam suam conditionem cogitantes, tolerandis miseris se præpararunt: Id autem apud Plautum in milite seruum dicere Periplectomenus tradit. Nam homini seruo suos dominos habere oportet oculos, & manus, orationemque. Hæc Victorius, quæ an vera sint, nescio. mihi quidem non videntur. Credo autem hoc Aristotelem dicere: Cùm reapse punire aliquem volumus, prius eum oratione esse castigandum, atque efficiendum, vt ipse planè intelligat, quasiq. oculis cernat, se commeritum pœnam.

N 2

Nam

ut Mureti
ia Lektionen
LII
25

Nam & serui minus indignè ferunt supplicia, quæ
ipsis sumuntur, si hoc modo cum eis agamus.

Collatio loci cuiusdam à Phædro Platonis cum eiusdem loci interpretatione Ciceroniana.

CAP. III.

NOBILEM illum Platonis è Phædro locum, ubi
animorum immortalitas necessaria ratione pro-
bari creditur, Cicero, vt notum est, & in libris De
Rep. & in primo Tusculanarum disputationum in-
terpretatus est. mihi autem hoc loco decretum est
cum Platonis verbis, Ciceronis interpretationem
quàm diligentissimè potero, contendere. puto enim
cum apud vtrumque nonnulla haud satis emendate
legantur, ex hoc collatione aliquid emerfurum. Plato
Πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀκίνητον, ἀθάνατον. Ci-
cero, omissa propositione: *Nam quod semper mouetur
æternum est.* In quo illud obseruatione dignum putat
quod ἀθάνατος vertit æternum. quamuis enim Plato
animos non immortales modò faciebat, verùm etiam
æternos; neque quicquam apud philosophos immor-
tale sit, quod non sit etiam æternum: tamen hæc vo-
cabula vulgò distingui solent, cum Cicero planè pro
eodem accipiat. Plato: τὸ δ' ἄλλο κινῆν, ἢ καὶ ἄλλο
κίνητον, πᾶσαν ἔχον κινήσεως, πᾶσαν ἔχει ζῶντος. Cicero
*Quod autem motum affert alicui, quòdque ipsum agitur
aliunde, quando finem habet motus, viuendi quoque finem
habeat necesse est.* Præclare omnino reddita hæc par-
videtur. cum autem illa eiusdem verbi repetitio, præ-
in Græca oratione nihil habet insuauitatis, in Latinis
sermone parùm elegans, neque satis dilucida fore vi-
deretur, varietate vitauit hoc incommodi: motum af-
ferre, dicens, pro mouere: & agitari, pro moueri. sed
illud

illud ἔχον, in quo colligendi vis inest, ita expressum est, ut nihil melius optari queat. Plato: μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινῆν, ἄτε ἐν ἀπολείπον ἑαυτῷ, ἔποτε λήγῃ κινούμενον. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖ, τὸτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Cicero: Solū igitur quod sese mouet, quia nunquam desinitur à se, nunquam ne moueri quādem desinit. quinetiam ceteris quae mouentur, hic fons, hoc principium est mouendi. In quibus illa praecipuè annotanda duco: ἄτε, commode verti, quia: & κινήσεως, mouendi. Plato: ἀρχὴ δ' ἀγέννητον. Cicero: Principij autem nulla est origo. eleganter. neque enim poterat vna voce dicere ἀγέννητον: cum ingentum sit ἔμφυτον. Plato: ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι αὐτὴν δ' μὴδ' ἐξ ἐνός. Cicero: Nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re alia nasci potest. ἀνάγκη γίνεσθαι, dixit simpliciter, oriuntur. & illud, τὸ γινόμενον, omisit. Plato: εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς γίνονται, ἐκ αὐτῆς ἀρχῆς γίνονται. Cicero: Nec enim esset id principium, quod gigneretur aliunde. videtur ergo apud Platonem legisse: εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς γίνονται, ἐκ αὐτῆς ἀρχῆς γίνονται. quod mihi, ne quid dissimulem, verius videtur. Aristoteles quoque principiorum tres proprietates esse voluit: ut ne gignerentur ex aliis: ut ne ex se inuicem: & ut ex ipsis cetera gignerentur. Plato: ἐπειδὴ δ' ἀγέννητόν ἐστι, καὶ ἀδιάσπαστον αὐτὸ ἀνάγκη δ' ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένως, ἔτε αὐτὴ ποτε ἐκ τῆς, ἔτε ἀλλὰ ἐξ ἐνείων γίνεσθαι. εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι. Cicero: Quod si nunquam oritur, ne occidit quidem nunquam. nam principium extinctum, nec ipsum ab alio renascetur: nec ex se aliud creabit. (in quibusdam libris legitur, recreabit.) siquidem necesse est, à principio oriri omnia. Plato: Οὕτω δὴ κινήσεως πᾶν ἀρχῆς, τὸ αὐτὸ κινουῦν. Cicero aliquanto liberiùs: Ita fit, ut motus principium ex eo sit, quod ipsum à se mouetur. Plato: τὸτο δ' ἔστ'

at. Mureti
ia. Lectiones
LIB
23

ἀπόλλυται, ἔτε γίνεσθαι δυνατόν. Cicero: *Id autem ne
 nasci potest, nec mori.* legit igitur apud Platonem, in
 γίνεσθαι, ἔτ' ἀπόλλυται. & sanè is ordo melior, & magis
 naturæ consentaneus videtur. Plato: ἢ πάντα τε ἐστὶν
 τὸν πᾶσαν τε γῆν συμπιέσθων εὐλαί, ἢ μὴ ποτε αὐδὴν ἐξ
 εὐλαί ὄθεν κινθέντα γῆτε. Cicero: *Vel concidat omne
 caelum, omnisq; natura, & consistat necesse est: nec
 ullam nanciscatur, qua, ut à primo, impulsa moueatur.*
 Qua in parte id primùm animaduertendum est, ut
 culam &, quæ in vulgatis Ciceronis libris non est
 in veteribus legi: & necessariam videri. Deinde
 cùm Plato dicat, πᾶσαν τε γῆν: non est, ut opinor,
 dubitandum, quin apud Ciceronem legendum sit,
 non, *omnisq; natura, sed omnisq; terra.* In verbis autem
 Platonis delendum videtur illud secundum εὐλαί,
 quod neque Cicero agnoscit, & sententia repudiata.
 Postremò cùm in quibusdam Ciceronis libris vltima
 pars ita legatur, *Qua primo impulsu moueatur:* etiam
 cor, veterem scripturam à me representatam esse ne-
 que dubitare me, quin ea vera sit. Audis autem red-
 didit Cicero, *ut à primo.* Plato: εἰδανότι ὃ πρῶτον
 τὸ ἴφ' ἐαυτὸ κινούμενον, ψυχῆς ἐστὶν τε ἢ λόγον τὸτο αὐτοῦ
 τὸς λόγον, ἐκ αἰχμῆς. Cicero: *Cùm pateat igitur,
 aeternum id esse, quod à seipso moueatur* (in aliis libris,
 quod seipsum moueat) *quis est, qui hanc naturam animam
 esse tributam neget?* Cuius periodi posteriorem parte
 tem si Cicero ita legit, ut hodiè legitur (neque aliter
 legisse puto,) ne ille mirificus in ea conuertenda fuit.
 Hoc enim dicit Plato: si quis ita definiat animum, ut
 dicat animum esse id quod seipsum mouet, eam defini-
 tionem numquam Socratici suo inculturam pudore
 rem. nam ἐσίαν & λόγον, & paulo pòst φύσιν vocat id,
 quod Aristoteles τὸ τι λῶ ἐστίν. ea verò sententia quo-
 modo

modo è Ciceronis verbis efficiatur, Deus aliquis viderit. Plato: πᾶν γὰρ σῶμα, ὃ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἀψυχὸν δὲ ἐνδθεν αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ, ἐμψυχον. ὡς πάντης ἕως ἄσπετος ψυχῆς. vbi non dubito quin legendum sit αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ. Cicero: Inanimatum est enim omne, quod pulsatur externo: quod autem animal est, (in quibusdam libris, Quod autem est animatum) id motu cietur interiore & suo. nam hac est propria natura anima (in quibusdam libris animi) atque vis. Inuertisse videtur Cicero ordinem τῆς περτάσεως, id est, fecisse, ἐξ ὑποκειμένου κρηττομένου, ἢ ἀνάπαλιν. Plato: εἰ δὲ ἔστι τὸτο ὅτως ἔχον, μὴ ἀλλο πῆ) τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινουῶν, ἢ ψυχῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀγχιόντοτε ἢ ἀδανάτων ψυχῆ αὐ εἶν. Cicero: Quae si est vna ex omnibus quae sese moueat; neq. nata certè est, & aeterna est.

Correctus & explicatus locus Platonis

ex Apologia Socratis.

CAP. IIII.

QVOTIDIE magis intelligo, verum esse id quod semper existimaui: nullam esse mendam ita puillam, quam non permagni interfit, è veterum monumentis tolli, ac corrigi: neque vllum hominum genus magis prodesse studiis, quàm eos qui accurate & fideliter operam in illis purgandis emendandisque ponunt. vnus enim litterulae erratum interdum cas etiam eruditissimis hominibus offundit tenebras, vt, tanquam in illuni nocte errantes, quòuis potiùs perueniant, quàm quò volunt. quod & sæpe aliàs animaduerti, & nuper cùm Platoniam Socratis Apologiam euoluerem. in qua cùm alia peccata à Martino deprehendi, tum hoc, quòd nunc ostendere institui. nam cetera, est cur reiecta in aliud tempus vestim, ad ipsum igitur illius orationis finem ita legitur:

N 4

Τοσόδε

at. Microell
ia Lektionen
LIB
25

Τὸς ὄνδε μὲν τοὺς αὐτῶν δέομαι· τὸς ἑαίς μοι, ἐπειδὴν ἄλλοι
 πικρῶς ἀνδρῶν, ταυτὰ πρῶτα λυπῶνται, ἀπὸ ἐγὼ ἢ
 ἐλύπω, ἢ ἐάν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χερμάτων, ἢ ἀλλοῖς ἀρετῶν
 ἐπιμελείας, ἢ ἀρετῆς. ἢ ἐάν δοκῶσι τὶ εἶ), μὴδ ἐν ὄντι,
 δίζετε αὐτοῖς ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι ἐν ὀπιμελῶντι ἂν δὴ
 οἰονταί π' εἶ), ὄντες ἐδ' ἐνὸς ἀξίω. ἢ ἐάν ταυτὰ πᾶσι
 χαια. πεπνθῶς, ἐγὼ εἶσομαι ὑφ' ὑμῶν, αὐτὸς τε, ἢ οἱ
 quæ verba ita Marcellus reddidit: *Tantum tamen
 precor o viri, ut meos quoque filios, cum adoleverint,
 ipsi, similiter atque ego, vobis molesti sint, pœnis
 afficiatis, præsertim si videantur vobis vel pecuniarum,
 alterius cuiusquam rei maiorem quam virtutis curam habere:
 atque si videri velint, putent se, se alicuius esse præ
 cum nullus sint, illos obiurgatis, quemadmodum ego
 quod non illis incumbant, quibus est incumbendum: acci
 stiment, cum nullus præij sint, se aliquid esse. Quod si
 feceritis, iusta à vobis passus fuero egoq. O filij. In quibus
 id admirabile atque absurdum videtur: quid
 cur Socrates ab Atheniensibus petat, filios suos inter
 fici, si paternam hominum admonendorum & ad
 iuuandorum consuetudinem, vbi adoleuerint, im
 tentur, quid enim? peccasse fortassis sibi ipse videbitur,
 tur, quod eam viuendi viam infecutus esset? mirum
 omnium, nam se in eo & deo obtemperasse dixerat,
 & meritum, vt ea causa in Prytaneo aleretur: &
 vita daretur longior, ynquam aliter facturum negare
 qua igitur de re ipse se meritò amabat, summissis
 dignum honoribus verè gloriabatur: quid erat causa
 cur eius in studio versari filios noller? At, dicit fortassis
 se aliquis: ita demum eos ab Atheniensibus vltimo
 supplicio affici cupit, si ita reprehendant alios, vt ipse
 met interim nihili sint, aliarumque rerum maiorem,
 quam virtutis, curam gerant. Ita ne quæso? Sic quoque*

que eos morte mulari, quàm admoneri, ac corrigi
 maule: nam si diceret se potere, primum vt liberi sui,
 si quid peccarent, reprehenderentur, atque increpa-
 rentur diligenter: deinde, si viderentur ita deprauati,
 vt corrigi non possent, vita priuarentur denique: non
 inhonesta, neque aliena personæ Socratis esset oratio.
 sed & multa alia proferre possem, quibus eius senten-
 tiæ absurditas ostenderetur: nisi fatius ducerem, iis
 omnis, veritatem ipsam detegere, cuius splendor exi-
 gui erroris nubecula obumbratus Marfilij aciem fu-
 git. Vbi enim *λυπηγυτος* vulgo legimus, legendum est
λυπηγυτος, qua tantula mutatione scripturæ, quanta fiat
 sententiæ mutatio, videamus. hoc enim dicit Socra-
 tes. Peto a vobis Athenienses, cum filij mei adoleue-
 rint, vt eos vlciscamini, easdem illis molestias exhi-
 beantes, quas ego vobis exhibere consueueram: si aut
 pecunia, aut vilius omnino rei, quàm virtutis, stu-
 diosiores esse videantur. Quas enim solebat exhibere
 molestias Atheniensibus Socrates? admonebat eos,
 vrgebat, instabat, ne vllam rem virtute potiore esse
 ducerent: neue quicquam illius studio præuertendum
 putarent. eandem igitur molestiam filiis suis exhiberi
 capit. itaque addit: Quòd si, nihili cum sint, aliquid
 tamen esse se existiment: exprobrate eis, vt ego vobis,
 quòd non in iis, in quibus oportet, studium collo-
 cent: quodque, nulli pretij cum sint, aliquid se esse ar-
 bitrentur. Id enim se fecisse ipsemet dixerat: cum
 eos, qui se sapientes putabant, longè abesse à sapien-
 tia ostenderet. Sequitur: Hæc si feceritis: tum & mihi
 & filiis meis id quod iustum est, tribueritis. Mihi
 quidem: quoniam quod ego beneficium in vos con-
 tuli, id vos conferetis in filios meos. Iphis autem:
 quoniam afficietis illos ea pœna, quæ errantibus de-
 bita

N 5

bita

12. Mureti
 ia Lektionen
 LIII
 25

bita est. quamnam autem poena illa sit, è primo cognoscere est: vbi cum Thrasymachus quaesisset de Socrate, quid tandem perpeti paratus esset, si ipse ulem iustitiae definitionem attulisset, qua reprehendi nullo modo posset: Quid verò, inquit, aliud, Socrates, quam quod eum perpeti par est, qui aliquid nescit? par est autem eum à sciente discere: ego quod me quominus ea poena sumatur, non recuso. Hanc tam præclara sententia in vnius litteræ peruersione latuerat.

Virgilij versus è sexto Aeneidos ex Homero imitati.

CAPVT V.

CVM studiosè fecerint aliquot eruditi homines ut indicarent locos Homeri, quos Virgilius imitatus esset: multos tamen (neque aliter in tanta copia fieri potuit) prætermiserunt. qualis est ille è sexto Aeneidos: vbi, accipiente in nauim Charonte

*Ingeniem Aenean, genuit sub pondere cymba
Sutis, & multam accepit imosa paludem.*

ita enim Iliados è, cum insiliret Minerua in curram Diomedis, genuisse sub tanto pondere axis faginat dicitur:

*Ἡδ' ἐς δίπρον ἔβαινε παρὰ Διομήδεα δῖον
Ἐμμεμαῖα θεά. μέγα δ' ἔβραχε στήνῃ ἄζων
Βεῖδρουσῆ. δεινὴ γὰρ ἄρ' ἔδεν, ἀΐδρα τ' ἄετον.*

Notatum Petri Victorij μνημονικὸν ἀμάρτημα.

CAPVT VI.

PETRVS Victorius libro sexto Variarum lectionum, narrans notum illud Socratis somnium, quo, cum in custodia publica esset, præuidit, sibi post tertium diem esse moriendum, admonitus illo versu,

Ἡματὶ καὶ τετάρτῃ φθίσω ἐέλθων ἴκοιο.

Version

Verſum, inquit, eſſe è primo libro Iliados notum eſt, pronun-
ciaturq; illic ab Agamemnone in iurgio illo: cum enim
diſceſſet Achilles ſe domum reuerſurum, copiasq; ſuas è bello
abſtulerum, compulſum iniuriis ipſius, liberè permittit illi,
ut hoc, ſi vellet, faceret, rex regum: utq; ſe oſtenderet nihil
curare diſceſſum illius, monſtrauit in ſermone, eum breui
tempore domum peruenturum. Hæc Victoriuſ. quæ om-
nia, ut vno verbo dicam, falſa ſunt. verſum enim il-
lum eſſe, non è primo, ſed è nono libro Iliados, no-
tum eſt: pronunziaturq; illic non ab Agamemnone,
neq; in iurgio; ſed ab Achille, qui Vlyſſem alloquens,
abiturum ſe dicit, & ſi Neptunus proſperum curſum
dederit, tertio die in patriam peruenturum.

Εὐ δὲ καὶ ὁ Πηλεὺς δὴν καὶ τοῦ Εὐνοσίχμου,

ἤματι καὶ τετάρτῳ φθίνῃ ἐπέβωλον ἰκαίψην. id eſt,

Quod ſi Neptunus facilem dederit mihi curſum,

Tertia lux Phœbia lætis me ſiſtet in aruis.

cur autem apud Platonem ex ἰκαίψην factum ſit ἴκρο, facile eſt videre. Neminem igitur memoriæ ſuæ valde confidere oportet: cum Victorium quoque ipſum, tanta doctrinæ copia præditum hominem, in rebus non abſtruſis neque reconditis, interdum tamen vacillare videamus.

De facultate contrariorum. emendatus & declaratus
locus è ſecundo Ariſtotelis De arte dicendi.

CAPVT VII.

TRIBVS modis intelligi poteſt id quod in philoſophorum ſcholis tritum ac celebratum eſt, contrariorum eandem eſſe vim ac poteſtatem. aut enim de vi ea quæ ineſt in ipſis contrariis, aut de ea qua contraria apprehenduntur, aut de ea qua efficiuntur. nos, docendi cauſa, vim inſitam, vim percipiètem, & vim

at. Mureti
ia Lectiones
LIII
28

vim efficientem vocabimus. Ergo si de vi infusa
loquatur, non eadem est vis ac potestas contrari-
orum, immò, vero contraria. exempli gratia: non e-
dem vis est infusa frigori ac calori; cum frigus con-
hendi vim habeat, laxandi calor: non eadem albo
nigro: cum illud visum dissipet, hoc colligat. co-
nino autem, cum de hoc genere potestatis proprie-
per se agitur: valet illa regula quæ posita est in prin-
cipio dialecticorum, Contraria de contrariis dicta, probanda
esse. Quòd si agatur de vi percipiente: tum simpliciter
& absolute dici potest, eandem esse vim contrari-
orum. etenim album & nigrum eadem facultate cog-
noscimus: itemque consonum & dissonum; cal-
dum & frigidum, & similia. & de hac potestate in-
telligendus est locus ille è principio quinti Ethicorum
vbi hoc dicitur. quinetiam ob hanc ipsam causam
contrariorum eadem est ars, eademque scientia. *ἡ
γὰρ αἰ πέτραι, καὶ αἰ ποταμοὶ, καὶ αἰ ἐπιήμια, δυνάμεις εἰσὶν
αἰσθητικαὶ καὶ αἰσθητικὰ.* Vbi autem
sermo est de potestate efficiente, adhibenda quædam
distinctio est. nam causa efficiens contrariorum
quodammodo eadem est, & quodammodo non e-
dem; nempe eadem quidem genere, sed non eadem
specie. Verbi causa: eadem res efficit sanitatem &
morbum: nempe temperatio quatuor humorum,
quibus corpus constitutum est. sed illam bona tem-
peratio, hanc mala. itidemque efficienda virtutis,
efficiendi vitii potestas eadem in re sita est: in consue-
tudine. non tamen una eademque consuetudo vicio-
sum & virtute præditum efficiet hominem: sed con-
traria. atque ita intelligendus est locus ille è secundo
Rhetoricorum: *ἢ γὰρ αὐτὴ δυνάμεις τῶν ἐναντιῶν, ἢ ἐναν-
τιῶν.* in quo Victorius sui se dissimilem præbuit. *legenda*

dum autem ibi est, ἢ ἐναντία: non, ut vulgo legitur, ἢ
 ἰσότης. quod ego cum à primo coniectura tantum
 fueris iudicassẽm: reperi postea libros & calamo no-
 tatos, & typis descriptos, qui opinionem confirma-
 rent meam. Quod si vna eademque specie, aut etiam
 numero res potestatem efficiendi contraria in se con-
 tinere dicatur: id necesse erit contingere aut non in
 eodem *ἁποκείμενον*: aut quod, si idem sit, non sit ta-
 men affectum eodem modo: aut contraria illa non
 eadem ratione efficiuntur, aut non eodem quasi in-
 strumento. Ut idem ignis & astringit & resoluit: sed
 adstringit fortassẽ corium: ceram aut glaciẽ laxat.
 Altit appetentiam rerum Venerearum & auget, &
 minuit: sed minuit in viris: auget in feminis. Ebrie-
 tas alij garrulitatem affert, alij silentium, doctrinæ co-
 pia alij confidentiam, alij timiditatem. Fieri etiam
 potest, ut sit idem *ἁποκείμενον*: sed non eodem modo
 affectum, ut vini aut Veneris vsus vni eidemque ho-
 mini, sed aliter atque aliter affecto, modò salubris est,
 modò noxius. Quod si & idem sit, & eodem modo
 affectum: oportebit, ut dixi, contraria illa aut non eo-
 dem modo, aut non eodem quasi instrumento effici.
 Nam diuturna niuis contrectatio & frigus affert, &
 calorem: sed alterum quidem per se, alterum per
 quandam *ἀντιπρῆξιν*. Vinum & humectat, & ex-
 siccat: sed alterum per se, alterum *καὶ συμπλεξιμὸς*, sic
 senectus adueniens & sicciore & humidiores facit.
 At idem medicus eundem hominem & interficere
 potest, & sanare: non tamen eodem planè instrumen-
 to, sed hoc remedio, illud veneno. & idem geometres
 potest in eodem auditore & scientiam, & ignoran-
 tiam efficere; sed illam demonstratione, hanc paralo-
 gismo. Hęc mihi de hisce rebus cogitanti venerant
 in mentem

at. Mureti
 ia. Lectiones
 LIII
 28

in mentem; quæ cum haud prorsus ἀφιλόσοφα videretur; placuit alio rem iudicio committere.

Alius locus ex eodem libro explicatus.

CAPVT VIII.

IN EST obscuritatis aliquid etiam in iis verbis, quæ proximè antecedunt eum, quem modò adducimus, è Rhetoricis locum. ait enim Aristoteles, vnum contrariorum eam naturam habeat, vt autem aut fuisse possit: posse id probabiliter etiam de altero colligi. quod quidem verum esse non videbitur, nisi quomodo hic accipiat *δυνατόν*, intelligas. id quæ Aristoteli nullo modo attigisse miror. *Δυνατόν* enim nomen interdum ita latè patet, vt amplectatur & quod necessariò vel fit, vel est, *ὡς καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἡμετέρας διαφορὰς*: & id quod citra vllam necessitatem. In hoc autem ad hoc tantum genus, quod postea loco posuimus, pertinet, *ὡς ἀπὸ διαφορῆς τῶν ἐξ ἀλλήλων*. Illo priore modo si accipiam, falsum erit, quod hic Aristotele traditur. non enim si potest ignis esse calidus, sequitur, vt etiam frigidus esse possit. neque potest moueri calum, potest etiam quiescere. nam in iis quæ necessariò sunt, non vtrunque contrariorum est *τὸ δυνατόν*, sed alterum tantum; neque vtrumlibet, sed certò ac definitè alterum. Nemo autem cavilletur hic, motum & quietem non esse propriè contraria. constat enim, hic, vt saepe alibi, Aristotelem accipere *τὰ ἐναντία ἀπὸ τῆς ὁμοειδοῦς δυνατῶν ἀπαιτημένην* posteriore igitur modo accipiendum hoc loco est *τὸ δυνατόν ὄνομα*. & ita verissimum erit, quod docetur. nam hoc modo *πάντ τὸ δυνατόν ἐστὶν, δυνατόν ἐστὶν καὶ μὴ ἐστὶν*. Ita disputantur hæc ab Aristotele *ἐν τῷ πρώτῳ ἐρμηνείας*.

Correctus

Correctus Ciceronis locus ex oratione pro C. Rabirio perduellionis reo.

CAP. IX.

MISERA est ignominia iudiciorum publicorum, misera mutilatio bonorum: miserum exilium. sed tamen in omni calamitate retinetur aliquod vestigium libertatis. mora denique si proponitur, in libertate moriamur, carnis exere, & obductio capitis, & nomen ipsum crucis absit non modo à corpore ciuium R. sed etiam à cogitatione, oculis, auribus. harum enim omnium rerum non solum euentus atque perpeſſio, sed etiam conditio, expectatio, mentio ipsa denique indigna ciue R. atque homine libero est. Ciceronis hæc verba sunt è luculenta illa oratione, qua consul C. Rabirium defendit perduellionis reum. in quibus cum duæ voces, seu meritò, seu immeritò, semper mihi suspectæ fuerint: non possum, quin suspicionem meam exponam. Harum vocum prior est, *obductio*. quanquam enim non sum nescius, obducere, interdum esse idem quod, obtegere; libentius tamen hoc loco legerem, *obnuptio*. nam quòd hoc vocabulum nusquam alibi apud Ciceronem legatur; ne obductio quidem. & obnuptio melius, ni fallor, conueniret cum diro illo & horrendo carmine, quod paulo supra recitauerat; *Caput obnubito; arbori infelici suspendito*. Altera earum, quas dixi, vocum est *conditio*: pro qua malle, *condictio*. Etenim condicere, vetere lingua, est denunciare; & *condictio*, denunciatio; vt & veteres Grammatici, & Iurisperiti docent. quo sensu, misericòdè hic, vt opinor, quadraret. Sed hæc opinione tantùm nixa sunt. quare cohibeamus assensionem, dum aliquid certius & exploratius afferatur.

Ciceronis

at. Mureti
ia Lectiones
LII
28

Ciceronis loci duo ex Æschinē, vt videtur, imitati.

CAPVT X.

CICERO, cū in tertia oratione in Catilinam commemoraret ea signa, eaque prodigia, quibus dii immortales imminens periculum præmonstrauerant, populumque R. vt sibi caueret, præmonuerant, affirmauit, eos ita præsentēs opem tulisse, ut panē oculis videri possent. & paulo post, tam multa signa se consule diuinitus extitisse dicit; vt hæc, & quæ nunc fiunt, canere dii immortales videntur. Credi autem potest imitatus esse hac in parte locum cum illum Æschinis ex oratione aduersus Cresiphontem; vbi ait, deos ita prædixisse ac præsignificasse populo Atheniensi mala, quæ ei Rhetorum quorundam culpa imminerent, vt propē humana voce assumptam clamarent, cauendum esse. Verba Græci orationis hæc sunt: ἀλλ' ἔφωλερον, ἔπερσήμαιον ἡμῖν οἱ θεοὶ τὰ λάζαρχ, μονονὴν ἀνθρώπων φωνὰς περσηκισάμενοι. nam quod, videre oculis, ibi Cicero dixit, eodem loquendi genere Æschines vsus erat paulo supra; etsi non eodem de re loquens: ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ ἐξ ἀέρος ἐπάρογον λιμένα τετειχισμένον. eam autem orationem conuerterat, vt quidem creditur, Cicero. quod facilius ipsi, quæ ex ea imitaretur, in mentem venire poterunt. nam pulcherrimum illum locum è secunda agraria, *Ponite ante oculos vobis Rullum in Ponto*: & illius item ex vndecima Philippica, *Ponite igitur ante oculos P. C. miseram quidem illam & flebilem speciem, sed incitandos animos vestros necessariam, nocturnum impetum in urbem Asia clarissimam*, & quæ sequuntur: eorum igitur locorum vtrumque quin ex eadem Æschinis oratione expresserit, non sanē admodum dubio.

Locis

Locus autem Æschinis, vnde illos imitatos esse credo, hic est: Τίναδε δή μοι μικρὸν χερόν, ἢ διανοίαν, μὴ ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλ' ἐν τῷ δέσφῳ, καὶ νομίζετε ὄραν προσήοντα τὸν λόγον, &c. & paulo post: Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν ἔπαρκεν, ἢ γὰρ διανοίας ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφοράς, καὶ νομίζετε ὄραν ἀλισκομένῳ ἢ πόλιν, τειχῶν καταστροφάς, ἀφροσύνης οὐκίαν, ἀγρομένας γυναικας, καὶ παῖδας εἰς δαλείας, ἀφροσύνας ἀνδράπων, πρεσβυπιδας γυναικας, ὃ δὲ μεταμανθάνοντας ἢ ἐλαδδεύαν, κλαίοντας, ἰκετεύοντας ὑμᾶς, ὀρμίζοντας, ἢ τοῖς πτωχόμενοις, ἀλλὰ τοῖς τέτοις αἰτίοις. quo quidem subiectionis exemplo vix vllum posse reperiri pulchrius puto.

Declamazione in Sallustium loci duo, quorum alter ex Æschine, alter è Demosthene expressus videtur.

CAPVT XI.

Ex eadem Æschinis oratione sumptum est id quod positum est ad finem illius declamationis, qua Cicero, tamquam à Sallustio prouocatus, respondere ei fingitur. ita enim ibi scriptum est: *Finem dicenti p. c. faciam. saepe enim grauius vidi offendere animos aulorum, eos qui aliena flagitia apertè dixerunt, quàm eos qui commiserunt.* apud Æschinem enim ita legimus, *ὅτι γὰρ ποτε εἶδον μισθόντας τὸς τὰ ἔργα πησιόν αιχρά λιαν πῶς λέγοντας.* quod autem statim subiungitur: *Mihi eadem ratio habenda est, non quid Sallustius merito debeat iudicare, sed vt ea dicam, si qua ego honestè effari possim:* videtur imitatum ex illo Demosthenis: *ὁκνῶ, μὴ πρὸς τὰ προσήοντα λέγων, αὐτὸς ἔπροσηκοντας ἐμαυτῷ δόξω προσήοντα λέγειν.* aut ex hoc, quod in eadem oratione legitur: *πολλὰ γὰρ ἔτερον εἶπεν ἔχων πρὸς αὐτὸ παραλείψω. ἢ γὰρ εἰ ὅσα εἴπαμι προσόντα αιχρά τέτω καὶ ὀνειδίη, πάντ' οἶμαι εἰπὼν διχρῶς λέγειν. ἀλλ' ὅσα μὲν αἰχρὸν ἔστιν εἶπεν ἐμοί.*

Inficetum

at. Mureti
ia Lektionen
LII
28

*Inficetum, non ut vulgò, Infacetum, scribi oportet:
ex eadem configuratione: etera ad eundem modum.*

CAPVT XII.

CVM iam pridem in veteribus Catulli libris
ptum reperissem,

O seculum insipiens, & inficetum: itemque

Pleni raris & inficetarum: &

Idem inficeto est inficetior rure:

præterieram ea omnia, tanquam errata librarior
eramque secutus vulgarem consuetudinem, qua
receptum est, ut per a litteram, non per i, cuncta
vocabula & scribantur, & pronuncientur. nuper
tem cum ea de re paullo attentius cogitasset, paulo
adductus sum in eam sententiam, ut veterem illam
scribendi rationem probam & incorruptam; eam
tem qua vulgò nunc utimur, prauam & corruptam
iudicarem. Vt enim ab æquo, non inæquus, sed in
quus: & ab amico, non inamicus, sed inimicus:
sapiente, non insapiens, sed insipiens: & à facio, non
infacio, sed inficio dicitur: sic à faceto, non infacetum
sed inficetum dicendum videtur. Nam illud quod
nonnihil est, quòd Angelum Politianum, eruditissimum
mum & accuratissimum hominem, ita scribere
tum constat. Hermolaus quoque Barbarus, qui
vrbs orbis terrarum lumen est, eius ipse vrbs ma
mum lumen fuit, ita scribenda hæc censuit. Illi
enim verba hæc sunt ex emendationibus Pliniani
*Cum inficetus, non infacetus dicatur, auctore vel Catullo
scribendum est, Inficetissime.*

Correctus & illustratus Aristotelis locus è
libro quinto Ethicorum.

CAP. XIII.

ARISTOTELES libro quinto Ethicorum cum
ius civile ita diuisisset, & aliud naturale esse,
aliud legitimum diceret: legitimi exempla hæc po-
fuit. Mina captiuos redimere: capram, non oues duas
immolare: Brasidæ sacra facere. quorum primum &
postremum vnde sumpta sint, satis constat: medium
ita non commune ac contritum est, vt Michaël Ephe-
sus temerè id confictum, non ex vlla historia sum-
ptum putarit. Quod cum mihi semper suspectum vi-
sum esset, memini me, octo abhinc annos, cum eum
librum Lutetiæ publicè interpretarer, ita dicere, men-
dolam mihi eius loci scripturam videri; sic tamen, vt
non magno negotio corrigi posset. neque enim le-
gendum, *ἀγρὰ δύοιν, ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα*: sed, *ἀγρὰ
ἑὴν δύοιν, ἀλλὰ μὴ πρόβατα*: id est, capra, non ouibus,
rem diuinam Ioui facere. id acceptum esse ex Hero-
doto, qui in Euterpe narrat, ab iis Ægyptiis qui Io-
uis Thebani templum accolunt, suntve è Thebana
præfectura, non oues, sed capras tantum immola-
ti: cum contrà, qui sunt è præfectura Mendesia,
capris abstineant, immolent oues. vtriusque autem
ritus fabulosas quasdam origines pluribus verbis
persequitur. Hoc ex me postea auditum Dionysius
Lambinus, homo singulari doctrina & acerrimo
iudicio præditus, ita probauit, vt interpretationem
Aristotelei loci suam, ad meam correctionem ac-
commodarit.

at. Mureti
ia Lectiones
LIII
25

Verbum διαψεύδου, quodam loco è secundo Rhetoricorum Aristotelis non videri ita accipiendum vt Victorius censuit.

CAPVT XIII.

TRIA omninò sunt quæ efficiunt, vt ij qui consilium dant, digni iudicentur quibus credamus. quosque duces in rebus suscipiendis ac gerendis sequamur: prudentia, probitas, & beneuolentia est. nos. horum trium si quid abfuerit, non satis tutum est, eorum consilio fidere. nam & qui tum bonus tum erit, tum amicus nobis, si idem parum prudens ac consideratus fuerit, falsus ipse, nos fallet. & qui callidus atque acutus est, si aut improbus sit, aut male animatus in nos in fraudem inducet potius, quam bono & vtili consilio adiuuet. etiam si qui & prudens est, & vir bonus, nisi beneuolentia nos aliqua complectatur, non valdè laborabit, quid nobis futurum sit. itaque dabit quidem ille nobis consilium bonum, & sine fallacia: sed tamen non ita cogitatè, vt aliqua nobis cum ipso esset coniunctio. quare poterit fallere. quòd si etiam inimicus sit: numquam factus nobis auctor erit, vt id faciamus, quod ipse nobis optimum fore cognoscet. tria illa in quo inerunt, neque volet fallere, & vix poterit falli. Hoc Aristoteles libro secundo Rhetoricorum his verbis docuit. Τὸ μὲν οὖν αὐτὸς ἐστὶ πρὸς τὰς λέγοντας, τρία δὲ τὰ αὐτὰ ποσῶτα γὰρ ἔστι, δι' ἃ προσδίδομεν, ἔξω ἧστ' ἀποδείξω. εἰς ταῦτα, φρόνησις, καὶ ἀρετὴ, καὶ εὐνοία. Διαψεύδου δ' ἂν οὐ λέγουσι, ἢ συμβουλεύουσιν, ἢ διὰ πάντα ταῦτα, ἢ διὰ τὰς ἀρετὰς ἢ γὰρ δι' ἀφροσύνην ἐκ δεισιφρονείας δοξάζουσιν, ἢ δοξάζουσιν ἐκ τῆς ἀμολογίας ἐκ τῆς δοκίμια λέγουσιν, ἢ φρόνησις μὲν, καὶ ἀρετὴ καὶ εὐνοία, ἀλλ' ἐκ εὐνοίας. διὰπερὶ ἐνδέχεται μὲν τὰ εἰρησυχίαν συμβουλεύουσιν.

A
V

ἐπιβλέπειν γνώσκοντας. ἢ παρὰ τὰυτὰ ἐδέειν. quibus in
 verbis Petrus Victorius illud *διαψεύδου*, exponit, *la-*
bitur, ac decipiuntur: & probat, id verbum interdum
 eo sensu capi, probato alio quodam Aristotelis loco.
 Ego autem, vt probes, verbum *πλῆσμον* hoc aut illo
 modo accipi, non puto hoc satis esse, si doceas, etiam
 alibi eam vim habere. videndum illud quoque arbi-
 tror, ea quam afferas, interpretatio ei loco, quem de-
 clares, conueniat ne an minus. nam si in illo versu,

Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro

Ingemere: dicerem, taurum esse secundum signum
 Zodiaci: non eo minus errarem, si ostenderem, eam
 vocem id valere in illo,

Candidus auratis aperit cum cornibus annum

Taurus.

Quoniam igitur *διαψεύδου* interdum valet idem
 quod *labi ac decipi*: tamen qui in eo quem recitari,
 loco ita exponat, *labi ipsum ac decipi* puto. nam is qui
 cognoscens quid sit optimum factu, nihilo minus aut
 malitia, aut odio ductus, aliud suadet, *διαψεύδου* ex
 Aristotelis sententia: neque tamen *labitur ac decipi-*
tur; sed *fallit ac decipit*. ergo præstare arbitror, vt *δια-*
ψεύδου, exponamus, *fallunt*. quod si quis obiciat,
 id verbum hoc sensu non conuenire in eum qui vir
 bonus amicusque sit, sed per imprudentiam inutile
 consilium det; huic ego respondeo, fallere dici non-
 numquam etiam illos qui sine vlla mala, vt ait Plau-
 tus, malitia, in errorem inducunt eos quibuscum
 agunt. Non enim vetus illud iusiurandum, ita concipi
 voluissent, Si sciens fallo: nisi etiam inscientem
 posse fallere iudicassent.

O 3

Quid

at. Mureti
 ia. Lectiones
 LIII
 28

Quid apud Catullum, asini nomine intelligendum
esse videatur. CAP. XV.

ASINUM videtur Catullus dixisse, non animal
quod vulgò notum est, sed lapidem molarem
in epigrammate, quò exagitavit Emilij cuiusdam
deformitatem, quem ait pistrino atque asino tradi
oportere. Græci certè & bestiam illam, & molam eo-
dem nomine appellant. itaque Hesychius ὄνον ait esse
superiorem in pistrino lapidem: Eustathius autem, ὄ-
νον τὸ μύλος. & Antronium asinum ex eo in pro-
verbium abiisse, quòd Antronij lapides habeant aptos
ad conficiendas molas. & in primo ἀνάλατος ita lectu-
ptum est: Οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνας ἀλέτες πρὸς τὸ πρῶτον
ὄρουποντες, καὶ πρῶτοντες, εἰς βαβυλωνίαν ἦρον, καὶ ἐπαύσαντες
αὐτὰρ ἐξέζοντες σίτον, ἐξ ὄν. quorum verborum hæc est
Romuli Amasæ interpretatio: *Incola asinaria molam
circa flumen cadunt, extusasq; Babylonem deportant, in
venditis coempto frumento famem leuant, qui cur asina-
riæ molas dixerit non video, ego lapides molares tan-
tùm dixissem, nam illud ἀλέτους additum est in Græ-
co sermone ad tollendam vocis ambiguitatem, quæ
in Latino nulla est. Quinetiam piscem ὄνον ex eo vo-
catum esse credo; quòd in cerebro lapides habeat mo-
larum similes, quamquam alij ab asinini corij simili-
tudine dictum autuhtant.*

Malè conuersos videri à Cicerone tres Euripidis versus.

CAPVT XVI.

NON sine causa ait Cicero, cùm Orestem doceret
Euripides, primos tres versus reuocasse dicitur
Socrates: *Neque tam terribilis vlla fando oratio est,
Neque fors, neque ira calitum inuectū malum,
Quod non natura humana patiēdo ferat.*

Qui, si cuique fas est, id quod sentit, dicere, videtur eorum versuum sententiam aut non satis percepisse, aut non fideliter reddidisse, quod ut iudicari ab aliis possit, Græcos Euripidi subiiciam:

Οὐκ ἔστιν εἰδὲν δειδόν, ὡδ' εἰπεῖν ἐπ' ὅ,

Οὐδὲ πάθος, εἰδὲ ξυμφορὰ θεήλατ' ὅ,

Ἡς ἐκ ἀν' ἀργίτ' ἀχθὸς ἀνδράπε φούσι.

primum igitur versum, si Ciceronem sequare, ita accipias necesse est: *ἐκ ἔστιν εἰδὲν ἐπ' ὅ ὡδ' εἰπεῖν*. id est: *nullum est verbum ita terribile dictu*, quod sanè, ne quid dissimulem, mihi quidem non placet, ac fieri potest, ut fallax, sed dico id, quod videtur. Deinde, quàm aptè reddatur *fors*, alij viderint, postremo in tertio versu nulla est patientiæ ac tolerantia significatio, potiusque hoc dicere Euripidem puto, Nihil, ut vno verbo eloquar, dirum ac terribile est, neque morbus neque à diis inuecta calamitas, cuius grauitati hominum natura ac conditio exposita non sit, id quod statim confirmat inuistrato, & antea inaudito supplicij genere, quo à diis affectus est Tantalus. Neque ignoro, quàm sit periculosa, ut ait Flaccus, plenum opus alex, à Cicerone dissentire: verumtamen. Mecum quidem Græcus eius poëtæ explicator, quisquis est, facit.

De quodam loco ex epistolis ad C. Trebatiam accuratè disputatum. CAP. XVII.

ANGELVS Politianus capite xxviii. Miscellaneorum illustrare conatus est hunc Ciceronis locum ex epist. ad Trebat. *Hæc tibi tam ignoscemus nos amici, quàm ignouerunt Medea, qua Corinthum arcem altam habebant, matrona opulente optimates, quibus illa manibus*

at. Miscellanea
Lectio
LIII
25

manibus gypsatisimis persuasit, ne sibi vitio illa verteret, quod abesset à patria.

Nam multi suam rem bene gessere, & publicam patriam procul:

Multi qui domi atatem agerent, propterea sunt improbati.

quod enim neminem ante se ne suspicatum quidem esse gloriatur, ait, hos duos esse versus ex Ennij Meleagrea ex his Euripideis expressos:

Κοινῶσαι γυναῖκες, ἐξῆλδον δόμων,
μή μοι τι μέμνηθ'. οἶδα γδ πολλὰς ἑροτῶν
σεμνὸς γεῶταις, τὲς μὲν ὀμμάτων ἀπο,
τὲς δ' ἐν θυγατέρισι. οἱ δ' ἀφ' ἡσύχου ποδῶς
δύσκλησαν στήσαντο ἢ ραθυμίαν.

Petrus quoque Victorius libro x. Variarum lectionum idem sentire se, quod tradiderat Politianus, ostendit. neque umquam quenquam audiui, qui ea de re villo modo dubitandum putaret. Ego autem, quanquam apud me plurimum & Politiani & Victorij valet auctoritas, mirifice tamen ab utroque dissentio. quocirca hoc loco, quid de illis versibus sentiam, aperire constitui, ut ab eruditis hominibus, merito si immerito id faciam, iudicetur. In primis igitur Latinos versus malè ab eis distinctos, ad hunc autem modum distinguendos censeo:

..... nam multi suam
Rem bene gessere, & publicam, patria procul.
Multi, domi qui atatem egerunt, propterea
Sunt improbati.

nam quod egerunt, lego, vbi vulgo legitur, agerunt veteres in eo libros auctores habeo. & ipse quoque Victorius ita legit. at hoc quidem leue est. illud grauius, quod planè iudico necesse esse, ut aut ne sint iij versus

versus Euripidis à Latino poëta conuersi: aut vt eos, siue Ennius, siue quis alius fuit, quò ita interpretatus est, non intellexerit, & in sententiam alienissimam detorserit. Nam apud Euripidem quidem cum Medea præ dolore iam non compos animi, domi clausam se contineret, excrucieturque se, & eos, quasi à furis agitata, clamores ederet, qui etiam foris exaudirentur: Corinthiæ mulieres, è quibus constat chorus, orant nutricem, vt ad eam adeat, ipsamque educat ex ædibus. sperabant enim se aspectu & alloquio suo illum doloris ardorem aliqua ex parte mitigaturas. Paulo post igitur domo egrediens Medea ita eas affatur:

Κορινθίαι γυναῖκες, ἐξ ἡλθὼν δόμων,

μή μοι π μέμνηθε.

id est: Corinthia mulieres, egressa sum ex ædibus, ne quid mihi succenseatis, quasi diceret: Non equidem libenter hoc tempore in aspectum hominum prodeo. omnes enim, quos grauior aliquis vrget dolor, tenebras & solitudinem quærunt: lucem & frequentiam odent. verumtamen cum vestro nomine rogata essem, vt huc prodirem, prodij: ne, si prodire nollem, vos id fortè superbia quadam ac contemptu vestri à me fieri crederetis. At illo altero modo, ita accipienda erunt hæc verba: ἐξ ἡλθὼν δόμων. id est patriam meam reliqui. μή μοι μέμνηθε. id est nolite id mihi vitio vertere. quod mihi quidem alienum καὶ ἀπροσδιόνυσον videtur. Sequitur: οἶδα γὰρ πολλὰς θροτῶν σεμνὲς γυναῖκας, τὲς μὲν ὀμμάτων ἀπο, τὲς δ' ἐν θυγατρὶς. quæ ita interpretor: noui enim multos mortalium, qui arrogantes habiti sunt, quòd se videndos exhibere nollem. alio contrà, quòd in atrijs sedentes, viderentur de se quasi spectaculum quoddam præbere, in eandem opinionem venisse. Nam quod ille Cicero-

at Mureti
ia Lectiones
LIII
25

nianus poeta σμικρὸς accipit eos qui rem suam & publicam bene gesserunt: ego do nomine superbos & arrogantia accipio, & ita accipit Euripides in illo versu ex Hippolyto: Μισεῖν τὸ σμικρὸν, καὶ τὸ μὴ πᾶσιν φίλον. & in illo eadem fabula: Οἱ μοι, τὸ σμικρὸν ὡς μὲ δακτυλεῖ τὸ σμικρὸν in illis pulcherrimis versibus ex Alceste:

ὄντας δ' ἄντιος, ἀντιὰ καὶ φρονεῖν χρεῶν,
ὡς τοῖς γε σμικροῖς, καὶ σωφρονομένοις
ἅπασιν ἔστιν, ὅσῳ ἔμοι χρεῖται κειτῆ,
ὁ βίος ἀλλήτως ἔστι, ἀλλὰ σμικροῦ.

Sequitur: οἱ δ' αὖτ' ἡσύχου ποδὸς δύσκλητον ἐκτίθεσθαι
παυλάτων. id est, alij contra, quod se quieti tradidissent, et
glorij habiti sum, & ignavi. Hoc enim significare vult
tolere homines omnia quæ ab aliis fiunt, et detrahere
rem partem accipere, & undique captare maledictio-
di occasionem. Illa autem quomodo interpretari
sit Latinus ille, si modò interpretari voluit, nihil am-
ner dicere. res ipsa loquitur. ex his, caecitiam ipse, et
meritò alios παρεωργεῖναι arbitrer, existimari potest.

Locus Platonis è Phædro, allata vetere quadam
Atheniensium consuetudine illustratus.

CAPVT XVIII.

SOCRATEM Phædrus cùm adducere vellet ad
idem argumentum tractandum, quo ipse scrip-
ptam Lysia orationem paulò antè recitabat, ita
blandiens apud Platonem inducitur: Καὶ σοι ἔγωγε, ὡς
οἱ ἐννεα ἄρχοντες, ἑπιπροῦμαι χερσὶν εἰκόνα ἰσομέγεθρον
Δελφῶν ἀναθήσειν, ἢ μόνον ἑμαυτῷ, ἀλλὰ καὶ Ἰνῶ. quæ sit
est autem ex me, quamnam esset aurea illa statua, quam
Delphis ponere solitos archontas ex eo intelligerentur
& qua de causa id fieret. Respondi, novem Athe-
nicum archontas, id est, eponymum, regem, pole-
marchum,

Marchum, & sex thesmothesas, cum magistratum in-
 erent, publice iurare solitos, & obseruatu-
 neque passuros fidem suam donis muneribusve cor-
 rumpi: si quis ipsorum secus fecisset, eum multa nomine auream statuam suam pensurum esse. Eius rei auctor est Iulius Pollux libro Onomastici ad Commodum Caesarem octauo. Cypselidarum autem anathema, de quo non ita multo post ea, quae posui, verba apud Platonem mentio est, quodnam fuerit, copiose Pausanias in Eliacis docet.

Quod discrimen sit accusationis & maledictionis, e Demosthene & Cicero.

CAPVT XIX.

TRADITVM est accuratè & diligenter à M. Tullio in Cœliana defensione, quid inter accusationem ac maledictionem interesset. olim autem Demosthenes etiam ista distinxerat: vt quamuis non planè idem ab utroque dicitur; dubium tamen non habeam, quin Cicero in ea re tractanda summi Graeci oratoris vestigia sit persecutus. Vtrumque igitur locum meo more describam, vt comparentur. Demosthenes *περὶ στρατῶν. Καί τοι καὶ τότῳ ὁ ἀνδρῶν ἀδελφαῖσι, ἐγὼ λυδοέων κατηρέας τάτῳ διαφέρειν ἠγάμαι, τῷ δὲ μὲν κατηρέων ἀδικημάτων ἔχειν, ὅν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ πιωείαι. τῷ δὲ λυδοέων ελασσημίας, αἷς καὶ τῷ ἀπὸν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβάνοι λέγειν.* Cicero pro Cœlio: *Sed aliud est maledicere, aliud accusare. Accusatio crimen desiderat: rem vt desinat: nomine vt notet: argumento probet: teste confirmet. maledictio autem nihil habet propositi praeter contumeliam: quae, si petulantius iaciatur, (ita enim legendum est: non, vt vulgo, iactatur.) conuicium: si factius, vrbantitas nominatur.*

De vi

at. Mureti
 ia Lektionen
 LIN
 25

De vi veritatis Ciceronis sententia ex Æschino.
Liiij loci duo emendati.

CAPVT XX.

EMERGERE tandem & existere veritatem, & que vllis vmquam machinis ita premi, vt opprimatur, multi grauesque auctores sæpe dixerunt: Cicerone inter ceteros, qui cum hanc grauissimam & dignitatis plenissimam sententiam ponere in Cælii defensione vellet, ex Æschino eam propè interpretatus est. O magna, inquit, vis veritatis, qua contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contrarij, fides inanium insidias facile se per se ipsa defendat. Æschinus autem ἐν τῷ κτ' Τιμάρχου. Οὗτος ἰσχυρὸν ὄν, ἢ ἀληθεία, ὡς πάντων ἀπνεύσειν τὴν ἀδραστῶν λογισμῶν. Etiam apud Lium Q. Fabius Maximus idem dicit, in illo pulcherrimo sermone, quem habuit cum L. Paulo aduersus Annibalem proficiscente. Sed locus ita deprauatus circumfertur, vt intelligi non queat, ita enim legitur: *A veritate laborare nimis ius aiunt: extingui numquam.* Sed vocem ius, in veteribus libris non legi, admonuerunt etiam alij. Mihi, cum eum locum accuratè legerem, incidit suspensio, ita corrigendum esse: *Veritatem laborare nimis sæpe, aiunt extingui numquam.* Id igitur in libri mei margine adscripseram, addita ea nota, qua coniecturas meas distinguere soleo ab iis mutationibus, quas vetustis libris auctoribus facio. Sed cum postea διὰ ἄλλου accidisset mihi, vt eum ipsum locum inspicerem; visum est, librum quoque veterem, quem habeo, consulere; & quid is fortè meam coniecturam adiuuaret. Repperi autem plus etiam, quàm volueram, etenim ne vna quidem littera plus minúsve habebat, quàm vt ego diuinaram.

distinaram. sed ea inspectio iter mihi aperuit ad tollendum ex eo loco mendam alteram. nam quod statim subiicit Fabius: *Gloriam qui spreuerit, veram habebit*: vix verum videtur, ita simpliciter, & sine vlla adiectione prolaturum. quid enim? ἀφιλότιμον ἦδ', laudi ne datur, an in vitio ponitur? quam multi gloriam spernant ignavi & nulli pretij homines! Cum igitur in meo libro legatur, *Gloriam quam qui spreuerit, veram habebit*: conicio legendum, *Gloriam vanam qui spreuerit, veram habebit*. sic enim & verior erit sententia, & illa contrariorum relatione ornator, & melius cohererebit cum eo quod paulo supra dixerat Fabius: *Resistes autem aduersus famam rumoreisque hominum si satis firmus fueris: si te neque collega vana gloria, neque tua falsa infamia mouerit*. quam facile verò librarius in eo labi poterit, cum quis facile videat, λεπτολογεῖν non est meum.

Mulieres eruditas plerumque libidinosas esse, duorum poetarum testimoniis confirmatum. Iuuenalis locus cum quodam Platonis collatus.

CAP. XXI.

VAFFERRIMVS poëta, qui que omnia suæ tempestatis hominum vitia & nouerat optimè, & infectabatur liberrimè, Iuuenalis, in ea satyra, qua mulierum improbitatem detexit, non obscure significauit, displicere sibi mulieres eruditas, & disertas.

Non habeat, inquit, matrona, tibi qua iuncta recumbit,

Dicendi genus, aut curtum sermone rotato

Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.

Euripides quoque, magnus & ipse mulierum osor, est dictus est à quodam eas odisse in choro, amare in choro, eiusdem sententiæ fuit. putauit enim, id quod res est,

Mureti
ia Lektionen
LIII
25

res est, caras & ingeniosas feminas promptiores & acutiores esse ad struendas machinas, quibus docerent viros. itaque apud eum ita Hippolytus loquitur

Σοφίῳ ἢ μισῶ. μὴ γὰρ ἐν γ' ἐμοῖς δόμοις

Εἶν φρονέουσα πλείον, ἢ γυναικὶς χεῖρ.

Τὸ γὰρ πανῆρρον μείλλον ἐντίκτει Κύπρις

Ἐν τ' σφραῖσιν. id est,

Odi eruditam. ne mea vniquam sit domi,

Quae plus sciat, quam mulierem scire expedit.

Namque eruditus ipsa maiorem Cypru

Astutiam indit.

& sanè non nimis pudicas esse ingeniosas & eruditas mulieres, fidem facere poterit Sappho. neq. mirum multas enim historias legunt, peccare, vt ait Flaccus docentes. sed in iis quæ supra retuli Iuuenalis verba constat, metaphoram esse à iaculis sumptam, quæ breuia cùm sint, rotando torqueri solet. eadem autem vfus est Plato; cùm Lacedæmoniorum loquendi consuetudinem exponeret, quos ait, initio videri solitos rudes & imperitos; sed postea torquere ac vibrare breue aliquod dictum: vt is qui cum disserbat, puer præ ipsis videretur. eius verba sunt: εἰ γὰρ ἐστὶν πρὸς Λακεδαιμονίων τὸ φαυλοτάτω συγγένει, τὰ μὲν παλαιὰ ἐν τοῖς λόγοις ἀρήσει αὐτὸν φαῦλόν τινα φαινόμενον. ἔπειτα ὅτι αὐτὸς τὸν λεγόμενον, ἐπέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου. Ἐραχὺ ἢ κατεραμμένον, ὡς περ δεινὸς ἀκοντιστὴς, αἴτε φαυλοτάτω ἢ περὶ διαλεγόμενον παιδὸς μηδὲν βελτίον.

Iphicratis multa dicta, quibus elatus & excelsus ipsius animus ostenditur. CAP. XXII.

RERVVM bellicarum gloria non ætatis modò suæ imperatores vicisse, sed superiorum etiã quemlibet adæquasse Atheniensis Iphicrates dicitur. idemque

idemque eloquentiæ studiis deditus fuisse, & cum sæpe dixisset in publico, tum ostentationis quoque gratia domi nonnumquam declamitasse perhibetur. erat autem excelso vir & elato animo, qui que de se interdum magnificentius, quam vulgi aures libenter ferre possent, prædicaret. Itaque cum orationem de statua sibi ab Atheniensibus posita aduersus Harmodium quenda è veteris illius tyrannicidæ posteris haberet, multa dixit de seipso animosè, & propè arroganter: vt Dionysius Halicarnassens non alio magis argumento refellerit eos, qui orationem illam Iphicrati à Lysia scriptam esse dicebant, quam quod à Lysia moderatione nimium longè abesset. In ea hoc dixit, quod aduersarius generis sui nobilitatem extollens, illius obscuritatem, & ignobilitatem exagitaucrat, vt quisque virtute maximè præstaret, ita nobilissimum esse. nam de Harmodium quidem & Aristogitonem nobiles fuisse prius, quam præclarum aliquid designassent. Item illud: *se maiorem habere cognationem cum illis, quam ipsam illum quo cum contendret: quo sua, quam illius facta propius ad eorum gloriam accederent.* & *Meorum nobilitas à me incipiet: tuorum in te desinet.* quæ omnia imitatus est, quicumque scripsit declamationem in Sallustium. sed & ex eadem oratione hæc repperi: *Si qualis ego sum, tales vobis septem imperatores fuissent, deserta iam esset & inculta Lacedæmon.* Et cum de Harmodio & Aristogitone ageret: *Quorum, inquit, ego si temporibus fuisset, aut assumpsissem eos ad societatem præclari illius operis, aut ipse ab eis ascitus essem.* Et, *Vos fortasse Athenienses istam mihi columnam, & istas in ea inscriptas litteras, præclarum quiddam, & gloriatione dignum à vobis contigisse arbitravimini. at mihi columna calumnians in Peloponneso virtutis mea testis constituta est.*
Hæc

at. Muretti
ia Lektionen
LIII
28

Hæc postrema quibus verbis Græcè pronuntiata sunt, si quis videre cupis, reperiet apud Ælium Aristides
 ἐν τῷ βιβλίῳ Ἐπιφύλακτον.

Medicum fuisse Herculem, & sanatum ab eo Alcestin, quæ iam deposita esset.

CAPVT XXIII.

SCRIBIT Plutarchus, fortissimum heroum Herculem medicinæ peritum fuisse. itaque quod apud Euripidem legitur de Alcestide, quam, cum mortua pro viro suo Admeto obiisset, Hercules cum ipsa Morte luctatus, per vim ei eripuisse, & viam ad Admetum reduxisse narratur: ita intelligendum esse: cum Alcestis ita grauer ægrotaret, vt deposita iam & desperata esset, venisse Herculem, & medendi arte, qua excelleret, ei valetudinem pristinam reddidisse. Admeto autem ea in re gratificari voluit, non enim minus amabat Admetum Hercules, quam Alcestin Admetus.

De immuni crudelitate regis Deiotari.

CAPVT XXIIII.

ATROCI admodum & barbaro ingenio fuisse oportet regem Deiotarum: si verum est, quod de eo idem ille quem modò nominavi, Plutarchus memoriæ prodidit, & sanè is est auctor Plutarchus, quem nemo reicere vt parum idoneum possit. At autem Deiotaro plures fuisse filios, quorum cum ipse vni relinquere imperium, atque omne patrimonium suum cuperet: quo id facilius efficeret, ceteros omnis manibus suis trucidauit; vinitorum exemplo, qui cum vitis aliqua complures emiserit surculos, vnum modò ex eis relinquere, alios amputare consueuerunt; vt is qui relinquitur, maior & robustior fiat.

De lege

De lege quadam Persarum humanitatis plena.

CAPVT XXV.

MVLTA olim apud Persas leges fuisse traduntur: ex quibus facile intelligi potest, singularem quandam eius gentis sapientiam fuisse. Atque earum in vnam nuper cum inciderim, quae neque multis, nisi me fallit animus, cognita est, & dignissima quae cognoscatur ab omnibus: iudicari non ingratum fore iis qui haec legent, si eam hoc loco proponerem. Erat igitur apud eos ita constitutum, ut cum quis in iudicio argueretur aliquid fecisse contra leges, etiam si liquido constaret, eum culpa affinem esse, non tamen statim condemnaretur; sed prius inquiretur diligentissime in omnem illius vitam, inquireturque ratio, plurane turpiter & flagitiose, an bene laudabiliterque gessisset. tum si vincebat turpium numerus, condemnabatur: sin praponderabantur honestis turpia, absoluebatur. Cogitabant enim, humanarum virtutum non esse, rectum cursum perpetuo tenere: habendos pro bonis viris eos, non qui nunquam peccarent; sed qui sapius honeste agerent. Hanc ipsam legem ego ab iis quoque, quorum in manus hi libri venient, observari summo opere cupio: ut ne statim eos reiiciant ac condemnent, si quid in eis a me peccatum deprehenderit. nam si, ratione fideliter inita, maior *ἢ τὸ σφαλμένον, ἢ τὸ κατὰ νόμον* numerus fuerit: tum equidem, quin reiiciantur, & sordeant, non recuso.

P M. AN-

Mureti
lectio
LIII
25

M. ANTONII MVRET
I. C. AC CIVIS R.
VARIARVM LECTIONVM
LIBER NONVS.

De genere quodam loquendi quo in migni amor
significatione veteres utebantur.

CAPVT I.

NTER omnia loquendi genera
quibus veteres mirificam quantu
v m amoris in aliquem sui exprime
bant, illud mihi excellere videtur
quo significabant, cupere se, si
modo id fieri posset, annos
viuendum constitutos conferre ac contribuere
eo quem diligerent, ita vt quod ipsis superesset
eius pars aliqua ad illius vitam adderetur. Ita bla
tur anui cuidam Tibullus:

Vive diu, inquit, mihi dulcis anus, proprios ego tuos

Sit modo fas, annos contribuisse velim.

Ita apud Plautum adolecens quidam amica, qu
cum ei dixisset,

Cur tu obsecro immerito meo me morti dedere optas?
hoc ab eo responsum fert;

Ego te? quam si intelligam desicere vita, iam ipse

Vitam meam tibi largiar, & de mea ad tuam addam.

Atque hoc in consuetudine positum fuisse, ostendit
Seneca in libro De Breuitate vitæ, his verbis:

Dicere solent eis quos validissimè diligunt, parat
se partem annorum suorum dare. Et ex illa consue
tudine

tudine triumphantibus imperatoribus occinebatur,

De nostris annis tibi Iuppiter augeat annos.

quod relatum est à Tertulliano. Sed & sanctissimus, pariterque disertissimus scriptor Gregorius Nazianzenus ita locutus est in oratione *εις βασιλειον. Καὶ περὶ θεῶν τῶν ἑαυτῶν ζῶντων ἐκείνου, εἶπερ οἴοντε ἡμῶν.*

Illustratus Horatii ex Odis locus.

CAPVT II.

CVM tanta esset apud veteres infamia eorum, qui abiecto clypeo fugerant, quosque contumelioso nomine, vt notum est, *πρῆλασίδες* vocabant, quid in mentem venisse dicemus elegantissimo poëtae Horatio, eam vt notam sibi ipse versibus suis, inurere voluerit? Nota enim sunt illa ex oda ad Pompeium Varum:

Tecum Philippos & celerem fugam

Sensi relicta non bene parmula:

Cum fracta virtus, & minaces

Turpe solum tetigere mento.

An id ei ingenium fuit, vt non in alios modò, sed in seipsum quoque, libenter dicta diceret, vinetaque, vt alibi ait, ipsemet cæderet sua? An in homine minimè militari, Mercuriali que potius quàm Martiali, neque ad arma, sed ad amores, & ad pocula, & ad liberos tractandos nato aperta illa & simplex timiditatis suæ professio iucunda potius quàm ignominiosa est? Nam quod eum quoque ipsum ad quem scribit, in eiusdem culpæ societatem vocat, videri potest fecisse Xenaneti Atheniensis exemplo, cuius est nobilis illa responsio ad ciues suos obiurgantes eum quod fugisset, *μεδ' ὑμῶν γὰρ φίλοι κεραλαί.* Omnino

P 2

tamen

at. Muretti
in Lectione
LIII
28

tamen verisimilius esse arbitror, Horatium haec
que in re Archilochi, ad cuius se imitationem
comparauerat, similem esse voluisse. siquidem
ut alia turpiter à se facta, quòd apud Alianum legimus,
prædicauerat, ita cùm in prælio aduersus
Thraciæ populos eadem ratione expediisset
suam, notum id posteris suo ipsius præconio
esset: cecinitque hoc modo:

Ἀσπίδι μὲν Σάτων τις ἀγάλλεθ', ἢν ᾤσθ' ἰσχυρῶς

Ἐντὸς ἀμώμυτον κάλλιπον ἐκ ἰθέλων.

Φυχλῶ δ' ἐξέσασα φυχῶν ἀλλ' ἀσπίς ἐνείη

Ἐρρέτω. ἢς αὖθις κτήσομαι ἔρακίω.

Ita enim eos versus lego; et si aliter Alciatus, sed
ille bello ferox, ille tyrannorum exactor
quem etiam apud inferos, ut hinc ait, canentem
& exactos tyrannos mirantur Umbrae, non ita
prodigus animæ, ut non fugere aliquando maluit
quàm mori: qui & ipse, ne hoc nesciremus, veritas
id suis mandauit, ut auctor est Herodotus in Ter-
chore: in quo malitiam quandam Herodoti
Plutarchus. ita ut videatur si φιλοφυχία ποῦσα
quasi quidam morbus: possintque ad multos
accommodari, quæ apud Homerum Veneri Iuppiter
ter dicit:

ἔ σοι τέκνον ἔμδν δέδωται πολεμίας ἔργα

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμερόεντα μετέοχο ἔργα γάμοιο

Ταῦτα δ' ἀρνί' ἰδοῦ, καὶ ἀθὴν πάντα μελίησι.

Emendatus versus ex *Asinaria* Plauti, & locus quidam

Appuleij in *Florida*. CAP. III.

Locus est Plauti in *Asinaria* ita scriptus in
nibus, quæ mihi quidem videre contigerunt
exemplaribus.

Proficij

*Præfiscin. hoc nunc dixerim. nemo etiam me accusauit
Merito meo. neque me Athenis est aliter hodie quisquam,
Cui credi rectè aequè putent.*

In quem homo eruditissimus, & de quo inter eos qui
poetam illum emendare aggressi sunt, propemodum
dici potest, Οἷος πένου, hæc notaui. Mendum hoc
est, & in nostro scriptura deprauata, etiã interpolatio-
ne litterarum: quæramus ergo emendationem. Ego
autem, quemadmodum ei loco medicina facienda sit,
iam dudum reperissè mihi videor: in quo, num quid
ipse me fallam, alij iudicabunt. Vetus erat opinio, pe-
riculum esse aliquod à fascino, ubi quis impensius aut
laudaret ipse se, aut præfens ab alio laudaretur. Eius
rei causas, quoniam alij & curiosè quæsierunt, & co-
piosè tradiderunt, nunc persequi non est operæ. Sed
ex ea opinione receptum erat, vt in laudando plerun-
que adderentur *præfiscine*, aut *præfiscini*, qua inui-
diam & fascino à se amolirentur ac deprecarentur.
Quale est, quo etiam hodie vtimur, Dicto absit inui-
dia. Est autem *præfiscine*, aut *præfiscini*, idem quod *præ-
fiscinarius*. Cum igitur magnificè de se locuturus
esset veterator ille, cuius ea apud Plautum verba sunt,
quasi inuidiam à se amoliri cupiens, ait,

Præfiscini hoc nunc dixerim.

Neque enim dubito quin ita legi oporteat. Huius
vocis citantur exempla hæc à Charisio. Titinnius in
Setina:

Paula mea, amabo pol tu

Ad laudem addito præfiscini, ne puella fascinoetur.

Afranius in Consobrinis:

Sciū habitum ita vt nunc obtinet, præfiscine.

Sed & apud Appuleium multo eruditorem, multoq̃
pluris faciendum scriptorem, quàm vulgò putant,

P. 3 locus

at. Murett
ia Lektionen
LIII
28

locus est eiusdem vocis ignoratione corruptus libro tertio Floridorum. Igitur, quod difficile factu erat, eademque re vera arduum nobis existimabatur, gratum esse populo, placere ordini, probari magistratibus, & principibus, praesufuere dixerim, iam quod ammodo mihi obigit. Praesufuere enim, non praesufuere, eo loco legendum est. Jampridem haec scripseram, cum ad me Tibur allatae litterae ab Oberto Giphano homine in primis erudito, in quibus scriptum erat, Quod vulgo apud Gellium libro decimo Noctium Atticarum, & eius libri capite xxxiiii. legitur *pristini* & *pristine*, in Veteribus leguntur *prafiscini*, & *prafiscine*. certeque in vetere Macrobio quem mihi commodavit Hercules Ciofanus Sulmonensis, ubi illa omnia ex Gellio, ut solet Macrobius descripta referuntur, legitur *fiscine* & *fiscini*, depraecatis quidem, sed tamen manifestis rectae scripturae vestigiis.

De loco quodam ex Odis Horatii.

CAP. IIII.

OMINOSVM esse crediderunt veteres illi, veteris religionis ignoracione occaecati, occursum serpentis, viam qua quis iter facturum esset quasi discipulantis; exque ea superstitione dictum ab Horatio est

Rumpat & serpens iter institutum.

apertius autem etiam idem cognoscitur ex Heliodoro suavissimi scriptoris, Ethiopicum libro tertio, ubi legitur: αυτοι δ' αρα η κωμικη εντες γεροντες, η παρ εχθροισιν τω νεικη παρ μείβοντες, κροκόδειλον ορωσιν απο δεξιων οδου τερα διερχοντα, η τω ρειθρου τω πιταμυ Cω δειξα η μη καταδυμενον. οι μεν δη αλλοι συνιδως τε η αδορυβανη οφθεν ηρον. πλιω οσον ο καρδιαις κωλυμα η ηδ' ηδ' οδ' οπσημινεαδς παρελεθη. Sed hoc aut nihili est, quod quoque non inuitus fatebor, aut, si non proflus in-

gnum erat quod notaretur, reperietur certè, qui vel à
le iam pridem animaduersum, vel etiam è scidis atque
aduersariis suis à me sublectum esse contendat.

Emendatus locus ex Politicis Aristotelis.

CAPVT X.

ARISTOTELES septimo Politicon quorun-
dam errorem notans, qui felicitatis causam
non in virtute, sed in opibus ac copiis esse censent, ait
perinde eos ridiculè facere, ac si, quòd musicus ali-
quis bene caneret, eius rei causam non in artem, sed
in lyram referrent. Id autem his verbis exprimit: Δὲ
ἐν μουσικῇ ἀνδρῶν τὸ δίδαμονίαις αἴτια τὰ εὐτὸς ἐστὶν ἢ
ἐν κλαυθῶν, ὡς περ εἰ τὰ κινεῖται ἐν λαμπρῶν καὶ κλαυθῶν
ἢ λαμπρῶν καὶ κλαυθῶν. Quibus in verbis, ut illud præ-
teteam, quòd legi malim aut αἰπῶντο, αὐτὸ εἶπε τὸ κινε-
ῖται, aliud mihi multo grauius subesse mendum vi-
detur. Neque enim τὰ κινεῖται ἐν λαμπρῶν καὶ κλαυθῶν,
sed τὰ κινεῖται ἐν λαμπρῶν καὶ κλαυθῶν legendum puto: Δάμ-
νον enim veteris musici proprium nomen fuit:
quàm boni, nihil ad rem: hoc enim tantùm signifi-
cat Aristoteles, si Lamprus bene canat, id non lyra, sed
artificio ipsius effici, & ridiculum fore, si quis id non
artificio ipsius, sed lyrae tribuendum esse contendat.
Lampri autem mentio est apud Platonem principio
Menexeni: vbi Socrates ait, facile esse, Athenis Athe-
nienses laudare, non ei modò qui præstantes magi-
stros nactus sit, quales ipse habuerat, rhetorices qui-
dem Aspasiam, musices verò Connum: sed ei etiam
qui minus bonos, ut musices Lamprum, rhetorices
Antiphontem. Hunc Lamprum Athenæus, non sanè
ex consuetudine musicorum, abstemium fuisse ait:
profertq. in eum amara quædam dicta veteris poetæ
Phrynichi,

Mureti
Lectio
LIII
28

Phrynichi, quibus ait, lugere gaudias mortuo
 aqua potore, quem etiam vocat mirificum arbutum
 lugubre quiddam & querculum concinendi, Me-
 rum aridum & exsiccatum cadauer, luscinarum
 brim, Plutonis hymnum. Eius igitur, quicumque
 tandem fuit, iam pridem apud Aristotelem oblitus
 ta memoria, reposita à nobis ac restituta sit.

De locis aliquot Plauti ex Pseudolo.

CAPVT VI.

INEPTE post tot emendatores etiamnum legimus
 locus hic è Pseudolo Plautina,

Phœnicium Calidoro amatori suo

Per ceram & linum litterasque interpretes

Salutem mittit, & salutem abs te expetit.

Non enim *linum* legendum est, sed *lignum*, nam in ta-
 bulis ligneis cera oblitis veteres, vt notum est, scribere
 solebant. Tabulas igitur ipsas vocat lignum, & se-
 loquuntur iuris auctores eum honorum possessionem,
 contra tabulas vocant contra lignum. Quod autem
 in eodem illo diuerbio scriptum est,

Atque id futurum vnde vnde dicam nescio:

Nisi quia futurum est: ita supercilium salit:

& apud Theocritum, *oculus dexter salit:* è stulta illa
 veterum superstitione ductum est, qua credebant, si
 pars aliqua corporis suapte sponte subsiliisset ac mota
 esset, eiusmodi palpitationibus aut prosperi aliquid
 aut aduersi portendi. S. Augustinus libro secundo de
 doctrina Christiana: *His adiunguntur millia inanis-*
marum obseruationum: si membrum aliquod salierit: si
iunctim ambulantis amicus canis aut lapis aut puer me-
dius interuenerit. Idem in libro De Natura dæmonum.
Salitres vocati sunt, qui, dum eis membrorum quacunque
 partes

patet salierint, aliquid sibi exinde prosperum, seu triste significari pradicunt. Tales factus Græco nomine vocabant *μαρτυρῶς*: extatque liber Melampodis *ὄνει μαρτυρῶν*, quo eius vanitatis quasi disciplina quædam continetur. Sed & vltimus eiusdem diuerbij versus malè in vulgatis libris ita legitur:

Atque ipse egreditur penitus periurum caput:
cum ita legi debeat,

Atque ipse egreditur Pœnus periurum caput.
Pœnum enim vocat lenonem, cùm significet esse infidum, periurum, fraudulentum, quales Pœni merittimò & habebantur, & habentur. Ne illud quidem pigebit adscribere, quod paulo suprâ de se dixerat Calidorus:

Quasi solstitialis herba paulisper fui:
Repente exortus sum, repente occidi:
esse eius herba mentionem & apud Aufonium in Professoribus, qui etiam, vt puto, hunc ipsum Plauti locum imitatus est his versibus:

Solstitialis velut herba solet,
Ostentatus raptusque simul.

De duobus locis ex primo Odarum Horatij.

CAPVT VII.

A PVD Horatium libro primo Odarum in plenisque veteribus libris ita legitur:

scriberis Vario fortis & hostium
Victor, Maonij carminis alite,

Qua rem cumque ferox nauibus aut equis
Miles te duce gesserit.

non, vt in vulgatis, *Quam rem cumque*: eaque scriptura mihi verior ac sincerior videtur, vt hoc dicat, *Qua cumque* in parte terrarum miles Agrippæ ductu rem gesserit,

at. Mureti
ia Lektionen
LIII
25

gesserit, id est cum hostibus populi R. confiterentur eosque fuderit, ac fregerit, insignemque aliquam victoriam ex eis retulerit, Varium ea omnia veteribus suis celebraturum. Hoc enim dicebant, rem gerere ut in epistola ad Augustum:

Rem gerere & captos ostendere ciuibus hostes,

Attingit solum Iouis.

& senex Terentianus;

In ipsa turba atque in peccato maximo

Quod vix sedatum satis est, potastis scelus,

Quasi re bene gesta.

Et in Fastis Capitolinis tam saepe legitur aliquem creatum esse dictatorem rei gerendae causa. At hoc fortassis leue alicui videbitur. Addam igitur aliud in eodem leue: si forte quae singula parum habent ponderis, coniuncta ac conglobata aliquid adquirent ad laborem deprimendam. In explicandis igitur primis versibus odes illius qua Quinctilij mors debetur, dissertatio ab omnibus & vetustis, & recentioribus, & illis QUI S, quod principio positum est, sexti casus, posterioris numeri esse arbitror, neque referendum ad illa nomina pudor & modus: sed ad nomen cantus. Petronius enim, ut mihi quidem videtur, poeta à Melpomene ut sibi praecipiat cantus lugubres quibus aut pudor aut modus aliquis imponatur desiderio Quinctilij. Itaque delenda est illa interrogationis nota, quam post nomen capitis primus Paphlago inuexit.

Illustratus locus Seneca ex epistolis.

CAPUT VIII.

APUD disertissimum eundemque sapientissimum scriptorem Senecam, cuius inter ceteras summas laudes hanc quoque non postremam esse statuo, quod

quod ineptè fastidiosis & olim displicuit & hodie displicet, multa sunt non publici saporis, quæ qui surdore, ut ita dicam, palato sunt, ingustata prætereunt: cum elegantiores homines, & talium deliciarum intelligentes mirificam quandam ex eis percipiant suavitatem. Quale est, quod in epistola ad Lucillum sexagesima octava, cum multis verbis docuisset, quicquid cum virtute coniunctum est optabile esse, multa que in eam sententiam genere orationis, ut solet, masculo, & nihil vulgare aut plebeium sonante dixisset, ad ipsum epistolæ finem ita scribit: *Indue magni viri animi, & ab opinionibus vulgi secede paulisper: cape quantum debes virtutis pulcherrima ac magnificentissima speciem, quæ nobis non fertis, sed sudore & sanguine colenda est. aspice M. Catonem sacro illi pectore purissimas manus admoventem, & vulnera parum demissa laxantem. Vtrum illi tandem dicturus es, Vellem quæ velles, & moleste fero, an, Feliciter quod agis?* Quibus in verbis notanda sunt duo antiqua loquendi genera vulgo non satis cognita; quorum altero ad eos qui in malis essent, altero aduersus eos quibus prosperè aliquid obtigisset, viebantur. Nam cui boni ac secundi aliquid obtigerat, ei, omnis causa, gratulabundi dicere solebant, *Feliciter*, aut *Feliciter quod agis*; cum significarent, cupere se eum perpetuò eadem felicitate uti, idque bonum ipsi proprium ac perpetuum esse. Iuuenalis Satyra secunda:

Signate tabula: dictum Feliciter: ingens

Cena: sed & gremio iacuit noua nupta mariti.

Contra cui malè & aduersus animi sententiam erat, eum alloquentes dicebant: *Vellem quæ velles*. cum indicarent, dolere sibi, quòd illi malè esset: ac si dicerent: *Vellem tibi ita esset, ut tu quoque velles: mihi que*
agrè

st. Nuretti
ia Lektionen
LIII
23

ægrè est, quod tibi quidquam præter voluntatem tuam euenerit. Huius generis exemplum est apud Plautum in Mostellaria:

Ei. *Quid est? Me miserum. occidi: Qui? Quia*

Venit naus nostra nauis que frangat ratem.

Velim ut velles Tranio: sed quid est negotij?

Hoc igitur significat: si quis M. Catonem animo accipiat extremo illo vitæ tempore sua viscera lacertem, & exituræ animæ facientem viam, numquam ut in malis posito consolationem adhibiturum, sed potius ut pulcherrimum & gloriosissimum facientem obeunti gratulaturum. Nonnumquam etiam hoc posterius loquendi genus in nuda & simplici amicitia significatione ponebant. Horatius:

Suauiter, ut nunc est, inquam: & cupio omnia que

Plautus Amphitruone:

Debetis velle que velimus. meruimus

Et ego & pater de vobis & republica.

De potu aquæ aut vini circumdata niue refrigerati,

Macrobij locus emendatus.

CAPVT IX.

AQUAM ex dissoluta ac colliquefacta niue perissimam & corporibus perniciosissimam esse iam pridem Aristoteles, quasi oraculo edidit, & eorum qui palato obsequi, quàm illius auctoritatem sequi, malunt, quotidiana experimenta declarant. Incommoda igitur quæ niuis potum sequuntur fugiunt, & tamen æstiuis mensibus frigidum bibere qui volunt, vas duplicibus uti solent è tenuissima lamina eo artificio factis, ut vitum aut aquam quæ potui paratur, omni quidem ex parte nix ambiat, sed eorum tamen neutrum contingat, neque cum eis commiscetur.

ceatur. Ita fit, ut neque bibant niuem, & tamen ni-
 hiominus frigidum bibant, quàm si biberent niuem.
 Ea me consuetudine utentem cum amicus quidam,
 qui medicinam faciebat, pro nostra familiaritate
 reprehenderet: Vel ex Macrobio, inquit, si fortè no-
 strorum libros minus frequenter lectitas, discere po-
 teras, niuem quis, an aquam isto modo refrigeratam
 bibat, nihil interesse. Cumque ego subridens, quid-
 quam tale apud Macrobius legi abnuissem: Iubelis,
 inquit ille, proferri librum. Quo prolato, ita quidem
 in scriptum reperimus. *Iamdudum, inquit Auie-
 nus, nosse aueo, cur aqua, qua obsita globis niuium perdu-
 citur ad niualem rigorem, non minus in potu noxia est, quàm
 ex ipsa niue aqua resoluta.* Sed ad libri marginem ad-
 scriptum erat mea manu, particulam **NON**, redun-
 dare & delendam videri. At ille, Isto, inquit, modo
 facile fuerit cui libet scriptori quamlibet sententiam
 adstringere, si ex negatione affirmationem facere li-
 ceat. Tum ego, Quæso, inquam, considera earum ra-
 tionum momenta quibus statim sententiam suam
 confirmat: ut apertè videas negationem esse tollen-
 dam. Ait enim aquam è niue liquefacta non solo fri-
 gore nocere: quod si esset, faterer tibi, æquè noxiam
 esse aquam ex fonte aut ex puteo, aut etiam eam,
 qua ego, ut omnium saluberrima vtor, aquam plu-
 uiam, circumdata niue refrigeratam: sed esse in illa
 aliud non minus incommodum. Cum enim humor
 vi frigoris densetur ac concrevit in niuem aut in gla-
 cium, quæ partes in eo subtiliores ac tenuiores sunt,
 eas in illo ipso cõpressu euanescere ac dissolui necesse
 est: solas autem manere crassiores, & ponderosiores,
 id est, ipsius aquæ quasi fæces quasdam ac recrementa,
 itaque si quis vas aquæ gelu astrictum admoto igne,
 dissoluat,

t. Microti
 ia Lektionen
 LIII
 25

dissoluat, minor modus aquar, quam antea fuerat, perierit. Quod argumento est, in illa concretione partem aliquam abiisse, ac dissipatam esse. Nocet tunc corporibus non tam frigore ipso, quam crassitudine, ac pondere. Itaque etiamsi dissoluta calefactaque noxia erit. Hoc vitium quod maximum est, hac, qua ego utor, abesse certè vides. His dictis, paulo accuratiùs considerata, acquieuit. In eodem autem illo Macrobij loco leuiuscula quædam præterea ex veteris libri fide à me emendata erant. Nam legitur, *qua est corpulenta post terram*: vetus habebat *qua est corpulenta post terram*. Et paulo post, *coalescere* ubi vulgò legitur, *calescere*: & paucis post verbis, *densaretur*, non, ut vulgò, *cum densaretur*. Certe *densari*, non *densari* etiam apud Virgilium & apud Horatium legi, alij quoque iam pridem annotarunt.

De locis quibusdam è prima epistola libri primi ad Atticum. C A P. X.

MULTA sunt adhuc in epistolis ad Atticum præuata: etsi eis & Manutius iam pridem post eum alij eruditi homines magno conatu molitionis attulerunt. Nos quoque pro captu nostro aliquarum studiosis præstare conabimur, dabimus operam, ut liber prudentiæ & elegantię plenissimè nostra quoque opera nitidior & emendatior legatur. Ac primùm non dubito quin locus ille ex epistola prima ita distingui debeat: *Prensat vnus P. Galba sine fuce ac fallaciis, more maiorum, negatur*. Neque enim sine fuce ac fallaciis Galbam prentare dicit: sed & prensanti homines aperte, ac sine circuitione vlla negare: quod iocans ipse more maiorum fieri dicit, qui simplicius viuebant, & aperte ac sine fuce que in pector

pectore habebant eloquebantur, nondum reperto ar-
 tificio mentiendi. Iam illud, quod paulo infra posi-
 tum est, *Ut frontem ferias*: non dubium est, quin ha-
 beat significationem indignationis; vt rectè adnotauit
 Manutius. Sic & apud Plutarchum in Pompeio: *κα-
 κεφαλῶν ἢ κεφαλῶν, ἐπέλασσε τὴν ναύτην τὸ ἐφόλιον
 ἠγάθειν*. Eum autem, qui statim nominatur, *Cesoni-
 um*, in quibusdam libris *Cesonium* lego; vt dubi-
 tem, num significetur L. Piso; quem aliquoties in ea
 qua illum infectatus est oratione, non sine quadam
 contumelia *Cesonium* vocat. Atque vt hoc proposi-
 tum magis, quàm adseueranter dictum velim: ita
 quæ de Catilina sequuntur, non habeo dubium, quin
 hoc modo legenda sint: *Catilina, si iudicatum erit lice-
 re, certus erit compenitor*. In quo sequor etiàm testimo-
 nium optimi & eruditissimi senis Jacobi Taurelli, qui
 mihi confirmavit, in veteribus optimæ notæ libris ita
 legi: *Catilina si iudicatum erit merid lucere*. vt in hoc
 errauerit vetus librarius, quod scripsit *erid* pro *erit*,
 deinde sine causa geminauit quinq. litteras *M E R I D*:
 ac pro *licere* scripsit *lucere*. De illo autem, *Curium ob-
 ducere*, ita certum atque exploratum videtur, quod
 iam pridem attulit Victorius, vt mirer, repertum esse
 postea quemquam qui aliter senserit: nisi quod ferè
 fit, vt quos non amamus, eorum ne sententias qui-
 dem amemus. Certè eodem modo vsus est eo verbo
 & Seneca in Troadibus:

non stetit fufus cruor

Humove summa fluxit, obduxit statim,

Sauusq; totum sanguinem tumulus bibit.

vti vulgo malè legitur, *abduxit*. Sic & educere apud
 Plautum in Stichus est ebibere: *Si hoc eduxeris, & paulo
 infra: Tene tu, hoc educa*. In extremo etiàm malim,
 illius

at Mureti
 ia Lektionen
 LIII
 25

illius ἀνάθημα, quàm ἰλίου ἀνάθημα. Quid enim esse
re potuit quamuis, bella Hermathenæ collocatio,
propterea gymnasium videretur Solis anathema?
potuit ita bellè posita esse, vt principem ibi locum oc-
tineret, vtque totum gymnasium credi posset ei das-
tum ac consecratum esse.

Illustratus Plauti ex Asinaria locus.

CAPVT XI.

INCREDIBILE dictu est quàm pusilla mens
quantas tenebras interdum etiam eruditissimis ho-
minibus obiciant: vt quod multa interdum sacra-
summos viros lauit, id postea indicatum vel puer-
primis litteris imbuti assequi debuisse videantur. Tale
est quod nunc ex Plauti Asinaria proferam. qua in fe-
bula cum amore perditus adolescens lenæ persuadere
conatur, vt sibi puellam quam amat concedere-
se postea pro ea pecuniam persoluturum: vasa autem
& artificij sui insigniter perita mulier presenti pecu-
nia sibi opus esse diceret, ipsa denique ita loquitur:

*Semper oculata nostra sunt manus: credunt quod videtur
Verus est, nihili cotio est.*

In quo illud **COTIO** quot & qualibus viris nego-
tium exhibuit? cum & Erasmus ridicula quedam
attulisset, & Alciatus in Parergis nihilo meliora, &
postremò is, qui vnus plus opis Plauto attulit, quam
ceteri ante eum omnes, ab hoc loco nulla se ratione
explicare potuisset. Res tamen est eiusmodi, vt mi-
rum sit eam non vel à vulgaribus ludimagistris iam-
pridem deprehensam fuisse. Quis enim est qui ne-
sciat litteram o, & diphthongon au sapissimè apud
veteres & scribendo & pronunciando inter se permuta-
tari solitas? Nam & aullam & ollam dicebant, &
Paullam

Paullam & Pollam, & ad eundem modum pleraque
alia. Nempe igitur & hoc loco quae cautio vfitate di-
citur, facta est corio. Hoc enim dicit Iena, vetus di-
ctum esse, nihili esse cautionem siue syngrapham aut
chirographum: multoque tutius ac cauius agere eos
qui numeratam pecuniam sibi illi manum dari volunt.
Nam qui cautionem habet, saepe litigare cogitur: at
cui soluta pecunia est, ei res omnis in tuto est. Itaque
& scriptores nostri fragilitatem cautionis dicunt in li.
Qui ita institutus. D. Ad S. C. Trebell. & incertum
cautionis eventum in li. pupilli. Quod fal. tur. auet.
gelt. est. dic. & Seneca syngraphas cautionesque vo-
cat vacua habendi simulacra. Hoc quod ita perspi-
cum est, eorum tamen quos dixi oculatissimorum
hominum aciem fugit.

De vetere proverbio quo usus est Cicero in Catilinam

CAPVT XII

PROVERBII speciem habet, quod scriptum est
a Cicerone libro secundo Catilinarem: Qui ho-
mines primum, si stare non possunt, corrumpunt: sed ita, ut
non modo ciuitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant.
Quoniam enim quid a quoque fiat, vicinis ferè igno-
rum esse non solet, quod etiam vulgari leguleiorum
proverbio circumfertur: idcirco quod sine vlllo pro-
fus tumultu ac strepitu fieret, id ne vicinis quidem
sentientibus fieri dicebant. E veteri autem comico
id acceptum esse cognoui ex Platone in Alcibiade pri-
mo, vbi ita scriptum est: ἡμεῖς δὲ καταμένοντες, τὸ τὸ κο-
μῶμεθα, εἰδὲ οἱ γείτονες σφόδρα τοὶ αἰδάνοντες ὡς ἀλκιβιάδην.
Et ex Plutarcho in Phocione, vbi de oratore Demade
ita loquitur: Δημέα δὲ τὸν ἄνδρα νύμφην ἀγόμενον, εἰμὲς μὲν
ἴδοντες, ὡς παῖ, τὸν οὖν μνῆρα γαμέοντες, εἰδὲ ὁ γείτων ἤδειτο.
τοῖς

Mureti
lectiones
LIII
25

πῶς ὅσῳ γάμοις καὶ βασιλεῖς καὶ δῶμασι συγγρηγῶν
 versus comici, quantum suspicor, hic fuit,

Εμὲ γαρῶντ' ἔδ' ὁ γέροντ' ἤδετο.

De locis quibusdam è Truculento Plautina.

CAPVT XIII.

MIRIS modis deformatus est Plautus: & e-
 dem ita malè acceptus multis admodum
 eis, vt, quòd in pugilem ait poëta quidam Graecus
 eum è pugna talem rediisse, vt si in speculum in-
 ciat iuraturus sit, se eundem non esse qui fuerat:
 videatur Plautus, si quis eum ab inferis Æsculapius
 excitet, iuraturus fabulas illas suas non esse. Miror
 autem me semper studium tenuit illius, si qua ratio
 possem, adiuvandi: fuitque aliquod tēpus, cui
 sperabam fore, vt omnes illius comœdiæ multis è
 vulneribus sanata ederentur: sed consilium meum
 cum alia remorata sunt, tum magnificè multarum
 pollicitationes, qui mihi per literas significabant
 idem opus aut sibi, aut suis quibusdam magnis
 præclaris viris esse in manibus: vt vereretur, si cum
 libus antagonistis in arenam descenderem, ne
 inanis modò ac superuacaneus, sed ridiculus
 meus omnis exiret labor. Illi autem interea per
 mortui sunt, partim cessant, tamquam sibi satis
 ducentes, quòd nouum opus aliis nunciarint. Sunt
 fuci quidam qui quæ iam pridem & à me & ab aliis
 notata ac publicata sunt, ea colligentes, & pro
 impudenter venditantes, Plautinas comœdias in
 bus multa integra deprauarunt, multa corrupta
 diùs etiam corruerunt, vt à se in pristinum nitorem
 restituta, edere non vellentur. Quamquam igitur
 in aliis mihi accidit, idem in eis quoque, quæ his

bris inspergam, mihi euenturum auguratur animus: experiar tamen, neque tantum apud me valere sinam quamlibet iustam indignationem, vt non plus valeat voluntatis publicæ ratio. Ac nunc quidem veteres coniecturas meas proponam de quibusdam locis è Truulento: quibus *δ' μαργαρίτης* Tuinebus aliter medicinam facere conatus est. Quod enim ita vulgò legitur:

Supplicium ad te hanc minam fero auri. si mihi ridespice: id ille ita legendum censet: *Si mihi rides, spice.*

At ego hoc modo conieceram:

Supplicium ad te hanc minam fero purissimi auri. respice. neque dum me pœnitet coniecturæ. Quod autem in eadem fabula est,

Non enim possunt militares pueri & à via educere:

ille ita legit, *& à via educier*: Ego autem rectum iudicabam, quod in veteribus libris repereram, *setania educier*: aut vt in aliis item veteribus, *setanio educier*. Setanium enim, aut setania, aut, vt apud Dioscoridem & Theophrastum legitur, sitanium, vel sitania, genus mespili est in Italia frequens: cuius multis locis & apud Plinium mentio est. Hoc igitur dicit meretrix, non posse militares pueros vilibus & parui pretij cibis educari, cuiusmodi est setania. Ac nescio quomodo durat, hodieq. apud Italos idem loquendi genus in sermone vulgi: vt si multa ac magna requiri ad aliquid efficiendum significant, dicant, aliud requiri quam mespila. Est & cæpæ genus setamia. Nã de tintinnabulis, semper idē, quod ille tradidit, senseram: & præter locum Zonaræ, habebam alium ex Pseudolo:

Iam hic ero. verum extra portam Metiam currendum est prius.

Quid eò? lanios inde accersam duos cum tintinnabulis.

Eadem duo greges virgarum inde vlnearum adegero:

Q 2

Vt hodie

Metretia
Lectio
LII
25

Ut hodie ad litationem huic suppetat satias Ioni.

In malam crucem islic ibiq. Iuppiter lenonius.

etenim extra portam Metiam habitabat carnifex: ibi comburebantur cadauera damnatorum. Unde in Casina:

Illum edepol videre ardentem te extra portam Metiam.

Credo ecastor velle.

Nunc igitur hæc, alia posthac, ut quidque occurrerit, proferemus.

E. Ciceronis Academicis emendatus locus.

CAPVT XIII.

Locus est Ciceronis ad finem libri primi Academicarum quaestionum, deprauatus ille quidem in omnibus libris, sed cuius ita facilis emendatio est, ut diu piguerit me eam in litteras referre, cum putarem ita obtusum neminem fore, quin eam facile videret, si paullulum animum aduerteret. Nunc cum videam, neque hominem cruditissimum Turnebonum qui eleganti sanè commentario librum illum illustrauit, neque alios qui postea Ciceronem à se, ut ipsi quidem putabant, nam quid præstiterint, videbimus emendatum ediderunt, quidquam de mendo cogitasse, indicabo eum, & purgabo, ne diutius macula illa in tam polito scriptore hæreat. Verba autem, quae dico, Ciceronis hæc sunt: *Cum Zenone, inquam, ut incepimus, Arcesilas sibi omne certamen instituit, non perperam nacia aut studio vincendi, ut mihi quidem videtur, sed rerum rerum obscuritate, quæ ad confessionem ignorantiam adduxerant Socratem, veluti amantes Socratem, Democritum, Anaxagoram, Empedoclem, omnes panè veteres, nihil cognosci, nihil percipi, nihil sciri posse dixerunt. Hinc Cicero. Sed quomodo, quaeso, Socratem amare potuerat*

tueraut Democritus, Anaxagoras, Empedocles, & veteres illi, qui antè, vt opinor, mortui erant, quàm auia Socratis nasceretur? An in re perspicua nihil pluribus verbis opus est? Neque enim quemquam posthac dubitaturum existimo, quin ita legendum sit: *Quæ ad confessionem ignorantis adduxerant Socratem, velut iam antè Socratem, Democritum, Anaxagoram, Empedoclem, omnes panè veteres.* Vt significet illam confessionem ignorantie non à Socrate primùm inductam, sed multo ante eum à veteribus prolata fuisse.

De locis quibusdam è Truculento Plautina.

CAPVT XV.

Versus hi sunt ex Truculento:

Ru manè dudum hinc ire me iussit pater.

Vt bubus glandem prandio depromerem.

Post illuc veni, quàm aduenit, si dis placet,

Ad villam, argentum qui meo debebat patri:

Qui ouis Tarenti erat mercatus de patre.

Querit patrè. dico esse in vrbe. interrogo quid eum velit.

Homo crumenam sibi de collo detrahit:

Minas viginti mihi dat. accipio libens.

Condo in crumenam. ille abiit. ego perperaminas

Ouis in crumena hac in vrbem detuli.

Quis autem est, qui diuinare possit, quas dicat oues perperaminas: sed nimirum corruptus est locus. legendumque hoc modo:

ego properè minas

Ouis in crumena hac in vrbem detuli.

De pecunia enim, id est de illis viginti minis, quas pro ouibus acceperat, ita vt de ouibus loquitur; eadem urbanitate, qua viginti item minas pro asinis acceptas vocat alibi asinos.

Q3

Nimis

Maretti
Lectio
LIB
25

*Nimis vellem habere perticam. Qui rei? qui vellem
rarem*

Asinos, si fortè octeperint clamare hinc ex crumena.

Simul autem eò alludit, quòd oues quæ ventrem pilosum non haberent, vocabant oues minas aut apocas, quas etiam in emendo reiiciebant: ut est apud Varronem libro secundo De re rustica. Erant illæ tunc planè oues minæ: neque enim pilosæ sunt nunc.

Quod autem sequitur:

Fuit ad eum Mars meo periratus patri.

Nam oues illius haud longè absunt à lupis.

Inde dictum est, quòd lupas Marti sacras putabant. Unde & huius vrbs conditores, quòd à Marte genitricem essent, aluisse dicitur lupa. lupas etiam vocabant muretrices, à quibus non longè abesse dicit eas oues quæ ipse tunc in crumena ferebat. Parua sunt hæc, & scilicet: dicit aliquis. fateor. neque ego ea pro magnis aut reconditis vendito. Sed tamen quæ homines eruditissimi obscura sibi esse facti sunt, ea illustrasse me numquam pigebit.

De Mitylene Horatij loci duo illustrati:

CAPVT XVI.

NON temerè est, quòd Horatius Mitylenen inter vrbes pulcherrimas numerat: tum in Odis;

Laudabunt alij pulchram Rhodon aut Mitylenen:
tum in Epistolis:

Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit, quod

Panula solstitio, campestre niualibus auris.

Talem enim ferè fuisse proditum est, quales sunt quæ hodie non Italiæ modò, sed vniuerso orbi terrarum ornamento sunt Venetiæ. Nam & in Mitylenen influens mare multis eam curipis distinguebat, ac distinebat.

cabat: & pontes tota vrbe plurimi erant ex candido ac polito lapide facti, vt non vrbs, sed, infula amœnissima videretur. Id ita exponit dulcissimus ac suauissimus scriptor Longus principio *πιμενικῶν* his verbis, Πόλις ἐστὶ Λέσβος Μιτυλήνη μεγάλη καὶ καλή. διείληπται γὰρ δέσπης, κατισσρέασις ἢ θαλάσσης, ἢ κηρόσμηθ' ἡφύρας ξεῖνῶν ἀλλὰ λῆδε. νομισθεὶς ἔ πόλιν ὄραϊν ἀλλὰ νήσον. Eo autem libentiùs ex eo pauca hæc protuli, quòd & confirmant Horatij de nobilissima vrbe testimonium, & Longi liber lectu dignissimus nondum, quod sciam, publicum accepit.

Illustratus locus Horatij ex Odis.

CAPVT XVII.

PERELEGANTI comparatione vsus est Flaccus Ode duodecima libri primi, cum ornare Casarem veller:

*Micat, inquit, inter omnes
Iulium fidus, velut inter ignes
Luna minores.*

In eo autem imitatus est Pindarum: etsi quod hic noster de luna, id Græcus ille in Isthmijs de Lucifero dixerat. *λάμπει ἀσφόδ' ὀσηπὲς ὡς ἄστροις ἐν ἄλλοις.* A Luna autem obscurari ceterarum stellarum splendorem, suauissimis versibus dixerat etiam Sappho:

*Ἀστέρες μὲν ἀμφὶ πάλαν σελάναν
Ἄψ' ἀποκρύπτουσι φαιγόν ἐῖδ' ὄσ',
Ὅσπ' αὖ πῆδ' οἶσα μέγιστα λάμπη.*

Sed & Quintus Smyrnæus in celebranda Penthesilea eandem comparationem adhibuit:

*Ὡς δ' ὅτ' ἀν' ἕρπονδ' ὄρω δ' ἄστροισι δ' ἴα σελάνη
Ἐκφέρεται.*

Puto autem huiusmodi locorum collatione, ac contentione

Q 4

Mureti
Lectio
LII
28

tentione inter se, & magis elucere veterum poetarum
præstantiam, & eiusdem gloriæ cupidos, quomodo
eis imitandis versari debeant, admoneri.

Emendatus & illustratus locus quidam Plutarchi.

CAPUT XVIII.

ERVDITIONIS & prudentiæ plenissimus
prior Plutarchus, in commentariolo quo docet
principum virorum amicitiam ac consuetudinem
eruditis hominibus non esse fugiendam, sed expectan-
dam potius, & adhibito studio quærendam: quod
multo plus prosint humano generi, si præceptis, cal-
putationibus, exemplo suo vnum aliquem ex iis qui
principem in ciuitate sua locum obtinent, quam si ces-
sionem quempiam aut baiulum, meliorem ac iustior-
torem effecerint. eo igitur in libro ita scribit: *ἄνθρωπος
ὃς δόξαν ἡγεμονικὴν καὶ δυνάμειν ἐν φιλικῶν καὶ δεινῶν καὶ πλου-
τῶν φάσει πάντα προσόντα μετρίῳ ἴδει.* Quæ verba homo
eruditissimus, quiq; labore & industria sua num-
quam desinit adiuuare honestarum artium studia, ita
interpretatus est: *Diuitias autem & principe dignam glo-
riam ac potentiam in amicitiiis neque sectabitur, neque
modicè affluant, auersabitur.* Sed si Plutarchi verba
paulò attentius considerasset, vidisset omnino, verba
illa, *προσόντα μετρίῳ ἴδει*, nullo modo ita reddenda
esse, *si modicè affluant.* Hoc enim ait Plutarchus: ho-
minem verè philosophum in parandis ac concilian-
dis amicis, non illum quidem diuitias spectare aut
gloriam ac potentiam, vt vulgus solet: sed tamen si
inciderit in aliquem diuitem ac potentem qui idem
apto ad virtutem ingenio, & modestis, ac compositis
moribus sit, non absterri, neque ipsius consuetudi-
nem propterea refugere, quòd diuitiis ac potentia
præter-

præter. Idque statim declarat eleganti similitudine. Philosophi, inquit, in amandis adolescentibus non formam sequuntur, sed mores, & ingenium, & studium erga liberales disciplinas: neque tamen formosos reformidant, neque abstinere ab eorum consuetudine, si eosdem modestos ac bene moratos & discendi cupidos esse videant. Deinde addit: ἕως ἔνδεον ἡμετέρας, ἢ διαμέσας ἀνδρῶν μετρίων ἢ ἀσείων περὶ τῶν ἀφ' ἑστέων τὰ φιλεῖν ἢ ἀγαπᾶν, ἢ δὲ φοβηδύστεται αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καὶ δεξιότητος. Interpretes autem hoc modo: Ita dignitate & potentia principi digna præditus homo civilis ac moderatus non abstinebit amando & diligendo, nec verebitur aulicus appellari, & qui principem colat. In quo certe à Plutarchi sententia aberravit: qui hoc ait, Si quis sit vir bonus & eleganti ingenio præditus, cui præterea adsit hoc quoque ut dignitate ac potentia excellat, non idcirco abstenturum esse sapientem ab eo amando, ac colendo, neque verituum, ne propterea aulicus, aut adulator vocetur. Sequitur apud Plutarchum: οἱ γὰρ καὶ τῶν φιλόφωντων ἀνδρῶν ἄγαν νοσήσονται τοῖς ἀγαθὰ ἡρημένοις, ἢ οἱ περὶ ἐνδοξόν ἕως ἢ ἡγεμονίᾳ οὐκ ἔχοντες. Quæ ille ita reddidit:

Nam qui Venerem fugiunt nimis mortalium

Aegrotant,

& qui bona sectantur: itidem errant gloriam & gratiam apud principes fugiendo. quam sententiam nullo modo ex Plutarchi verbis effici posse, omnes, ut opinor, vident. Sed hoc facilius excusare debemus hominem insigniter & eruditum & industrium, quod Græca manifestò depravata sunt, quæ mihi quidem videntur ita emendari posse:

Οἱ γὰρ καὶ τῶν φιλόφωντων ἀνδρῶν ἄγαν νοσήσονται τοῖς ἀγαθὰ ἡρημένοις. id est:

Q5 Namque

Mureti
Lectioes
LIB
25

Namque Venerem quicumque refugium nimis,
 Peraque egrotam, atque qui appetunt nimis.
 iidemq, qui erga principum ac potentum amicitiam
 hoc aut illo modo affecti sunt. & puto hanc veriorē
 scripturam horum Euripidis versuum, quā quae
 apud Stobæum :

Οἱ δὲ κῦρην φέρωντες ἀδρῶπιον ἄγαν

Νοσῶσ' ὁμοίως τοῖς δῖοις ἄγαν.

Atque hæc ed notavi, eiusdemque generis alia
 hac fortassis notabo, vt profim studiosis: non vt quis
 quam detrahā de gloria & existimatione eruditio-
 rum hominum, quos in magnis & arduis operibus in-
 terdum dormitantes qui non ferat, aut qui eos pro-
 pterea minoris faciendos putet, is mihi ab omni ho-
 manitate alienissimus esse videatur.

Tres antiqua voces Ciceroni restituta.

CAPVT XIX.

VETERA quædam vocabula sunt apud Cice-
 nem, corrupta ab iis qui quicquid minus vitz
 tum est, pro suo iure expungere, & quicquid collibus
 substituere audent, etiam inuitis, nam hoc non
 quam profitentur, & reclamantibus omnibus libris
 quorum nisi regatur & coërceatur audacia, paucis an-
 nis in Cicerone minima pars Ciceronis futura est.
 Quosdam hinc proponam locos, ex quibus hoc que-
 dico intelligi possit. Ita igitur scriptum est libro qu-
 to De finibus: Stoici restant. hi quidem non vnam
 quam aut alteram à nobis, sed totam ad se nostram philo-
 phiam transtulerunt. atque vt reliqui fures earum rerum
 quas ceperunt signa comm-ant, sic illi vt sententiis nostris
 pro suis vterentur, nomina, tamquam rerum notas, muta-
 uerunt. Sed in libris veteribus, clepserunt, legitur, nos
 ceperunt

ceperunt. quod sine dubio rectum est. Cicero ipse alibi *Sparta, rapere ubi pueri & clepere discunt.* Eodem modo peccatum est libro primo De diuinatione, in versibus veteris poetæ de Cassandra:

Sed quid oculis rapere visa est derepenè ardentibus? Non enim rapere, sed rabere legendum est. Et libro secundo Tusculanarum: *Ingemiscere nonnumquam viro concessum est, idq; raro. Eiulatus ne mulieri quidem. Et hic nimirum est sletus, quem duodecim tabula in funeribus addideri vetuerunt.* Neque enim sletus in vetustis libris, sed lessus legitur. Quod autem quidam homo eruditus, pro vetuerunt, voluerunt legi vult, id tale est, vt ne ipsi quidem, si diligentius considerarit, probatum iri putem.

De quibusdam locis Laërtij.

CAPVT XX.

MULTA sunt adhuc apud Laërtium corrupta: Meti præclaram in eo emendando nauauit operam, homo & industria & eruditione præstans, qui libros ipsius cum vetustis exemplaribus collatos haud ita pridem edidit. Nos verò eum & amare ac laudare debemus ob ea quæ præstitit, & si quid ipsius diligentiam fugit, id ingenuè cum studiosis communicare. In vita igitur Socratis (hinc enim exordiemur) ita scriptum est: *Ευθύφρωνος ἢ πατρὸς γενεάωνος ἕνεκας δὲ λέω πρὸς ὅσους πρὸς διαλεχθεὶς ἀπήγαγε.* Sed qui Platonem vel primoribus, vt dicitur, labris attigerunt, fatisciant, non fuisse illam *ἕνεκας δὲ λέω*, quam Euthyphro intendebat patri: accusabat enim eum, quòd mercenarium quendam enecasset: vt dubium non sit, quin pro *ἕνεκας* legendum sit, *ἕνεκας τῶν ἑνοχίων*. Paulo post autem, ubi Euclidem à Socrate reprehensum narrat,

t. Nicoret
a Lectiones
LII
28

narrat, quod in contentiosis Syllogismis nimium
 dium poneret, ita legitur: *παρρησιον γδ ὡς ἐπὶ τῷ*
παρρησιον γδ ὡς ἐπὶ τῷ *παρρησιον γδ ὡς ἐπὶ τῷ*
 et si aliter Victorius. Et quoniam, quàm hæc, quæ
 tradimus, inter se cohæreant, non valdè laboramus
 addemus alium locum ex Heraclidis vita, ubi verba
 litteræ deprauatio festiuam & elegantem historiam
 corruptit, est autem hæc: *Dionysius Metathememus*,
 ut est apud Ciceronem, propter dolorem oculorum à Sicilia
 desciuit, & in Epicuri castra se contulit: is igitur Dionysium
 cum tragœdiam quamdam scripsisset, cui Parthenopis
 nomen fecerat, Sophoclis illi nomen inscripsit. Hac emendatione
 inscriptione delusus Heraclides in commentariis quibusdam
 suis versus ex ea fabula pro Sophocleis enu-
 uerat. Tum enim Dionysius rem, ut erat, aperit, seque
 eius fabulæ auctorem esse profiteretur. Quod cum
 etiam tum Heraclides negaret, eique fidem habere
 noller, scripsit ad eum Dionysius, ut quendam ex
 tragœdia locum inspiceret, in quo ex primis versibus
 litteris conficiebatur ac contexebatur nomen ΠΑΡ-
 ΚΑΛΟΣ. Erat autem id nomen formosi patris
 quem Dionysius amabat; cuiusque nomen amantissimè
 causa, occultè & artificiosè poemati suo intexere vo-
 luerat. Sic olim Ennius versus quosdam, ut à Cice-
 rone proditum est, scripserat, quorum ex primis litteris
 efficiebatur, Q. Ennius fecit. In Græcis autem La-
 tinij libris ab eo quem supra significauimus editis, nisi quibus
 παγκάλως pro παγκάλως scriptum est, cetera omnia
 παγκάλως. Qui pusillus error tantas tenebras obiecit
 interpreti, ut huius historiolæ in eius interpretatione
 nullum propè vestigium appareat. Ac putassem in
 Græcis erratum esse operarum vitio, nisi homo eruditus
 in iis notis quas ad finem libri adiecit, ostendisset

disset, se veræ illius scripturæ sententiam non esse asse-
 cum. Certè in optimo & vetustissimo libro Alexan-
 dri Farnesij Cardinalis multis nominibus Maximi
 aperte legitur ΠΑΓΚΑΛΟΣ: ne quis de scripturæ
 illius integritate dubitandum putet. Rectè etiam idem
 ille liber in vita Cratetis, vbi ponitur iocosum quod-
 dam eius Philosophi diarium, quo ostendebat à diui-
 tibus magnos sumptus fieri in coquos, in adultores,
 in scorta, cùm in bonos & eruditos viros parci ac re-
 stricti sint, rectè inquam in eo libro scriptum est τάλαντα πέντε, non, vt editum est, τάλαντα δέκα. Sunt
 enim tres versus iambici, qui propter vocis illius de-
 prauationem non agnoscuntur.

Τίση μαγείρω μνάς δέκα, ἰατρῶ δραχμῶ.
 Κίλαρι τάλαντα πέντε, συμβύλω καπνόν.

Πόρη τάλαντον, φιλοσοφῶ πειώβολον.

Sed & quod in vita Pythagoræ legitur, fuisse medi-
 cum quendam Pythagoram, qui scripserit de Hernia,
 id non quidem omnino verè, sed tamen propius vero
 scriptum est eodem in libro. Περὶ κήλης enim habet,
 non περὶ κήλης. legendum autem περὶ σκίλης. Id ita esse
 constat ex Plinio, cuius hæc sunt ex capite quinto li-
 bri xix. vbi de generibus scillæ, quod bulbi genus
 est, loquitur: Vnum de iis volumen condidit Pythagoras
 Philosophus, colligens medicas vires, quas proximo redde-
 mus libro.

M. AN-

Mureta
 a Lectiones
 LII
 25

*Quàm vetus sit consuetudo, in honore alicui habendo,
manum suam ad os adinouendi.*

CAPVT I.

QVOD hodieque in consuetudine po-
situm est, vt in salutandis potest
bus, aut in honore eis habendo ma-
stram ipsi manum ori adinouere so-
leamus, id quæsitum est ex me, num
à veteribus quoque scitatum esse-
an, vt alia pleraque, ita hoc quoque ineptè adula-
genus seruilia recentiorum auticorum ingenia excogita-
rassent. Respondi, eum morem vsque ab impia illa
& ridicula veterum, qui multos deos colebant, super-
stitione ductum ac propagatū videri. Solebant enim
& illi, cum aut fanum aliquod præterirent, aut ligneum
lapidémve aliquem aspicerent, in quo diuinitatis ali-
quid esse opinarentur: neque enim vilior illis tempo-
ribus vilius rei, quàm deorum, annona erat: manum
ad os referre, & tenui murmure illos ligneos aut lap-
deos deos, vt sibi fauerent, precari. Ouidius:

Ecce lacu medio sacrorum nigra fauilla

Ara vetus stabat tremulis circumdata canis.

Restitit, & pauido, Fæuas mihi, murmure dixit

Dux meus: & simili, Faueas mihi, murmure dixi.

Appuleius Apologia prima: Nam, vt audio, percensetur

is qui istum nouere, nulli deo ad hoc eui supplicauit, nullum templum frequentauit: si fanum aliquod praterat, nefas habet adorandi gratia manum labris admouere. Minutius Felix in Octauio: Cacilius, simulacro Serapidis deuotato, ut vulgus superstitiosus solet, manum ori admouens, osculum labiis pressit. Quo igitur gestu illi diis suis honorem exhibebant, eodem nos hodie in potentibus ac fortunatis hominibus colendis vtimur.

Vnde sumpsisse videatur Ouidius, quod in oraculo terram, matrem, lapides autem ossa illius vocauit.

CAPVT II.

SAPIENTER interpretatur Ouidianus Deucalio sortem sibi à Themide datam, quaerenti qua arte genus humanum aquis extinctum reparare posset: qui iussus ossa magnæ matris post tergum iacere, matris nomine terram intellexit, cuius in corpore ossa lapides vocarentur. Atque equidem existimo ingeniosissimum poetam in illo responso confingendo, quod terram quidem matrem vocauit, sumpsisse ex historia Romana, vbi, cum regis adolescentibus responsum esset, eum regnaturum Romæ, qui primus matri osculum tulisset, Brutus is, qui reges exegit, è naui exiens, simulato casu, terram osculatus esse dicitur: quod autem lapides, terra ossa, secutum esse auctoritatem veteris tragici, qui & ipse illos eodem nomine affecerat. Citantur enim hæc à vetere Grammatico:

Ἦν ὀστέον ἐν γυμναστίῳ πόντῳ.
deco qui ad lapidem offendisset. Sic autem, & sanguinem terra Aristoteles in quadam ad Alexandrum epistola vinum vocasse dicitur, & vulgò venas in terra dicimus aut quibus aqua conciusa later, aut è quibus metalla eruuntur.

Versum

Micret
a Lectiones
LIII
25

Versum quendam ex Odyssea multo aliter à nomine accipi, quàm ut ab Horatio acceptus est.

CAPVT III.

NON est dubium, quin Horatius in epistola Lollium, illo versu,

Dum sibi, dum sociis reditum parat,
exprimere voluerit illum Homericum:

Ἀρνύμεν ὡς τε ψυχῶν καὶ νόστον ἐπαίρων.

sed Homericum tamen, non eodem quo Horatius sensu omnes accipiunt. Didymus enim, cuius est tant in Odyssea eruditissima nota, aliam eandem quandam eius declarationem tradit, an veriorum scio, ipsi certe Vlixis honestiorem ac gloriosiore. Illud videlicet eo animo fuisse, ut & vitam impenderet, & omnem reditus spem sibi præcludere non recideret, dum modo saluti sociorum consuleret. Verbum enim ἄρνυμαι, ut apud Eustathium legitur, ab agnato ductum est, quos Græci ἀρναι vocant: ut & ἀρναιὶς ἰσθμῶν ὄνων, & πωλεῖν ἀπὸ τῆς πώλων: quod prisca nonnulla reperto nummorum vsu, lignis, asinis, equuleis, aliisque eiusdem generis animalibus parare ea, quibus digerant, solebant. Hoc igitur Homerum dicere præparatum fuisse Vlixem, si res ita tulisset, ἄρνυμαι, id est quasi pro pretio dare καὶ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ τῆς ἑαυτοῦ νόστον ἀντὶ τῆς ἐπαίρων. Neque coniunctè legendum, καὶ τῆς ἐπαίρων: sed distinguendum hoc modo, καὶ νόστον, ἐπαίρων. Lucianus tamen prorsus Horatianæ sententiæ adstipulatur, qui in φιλοσόφου Vlixem multa in errore illo suo mentiri solitum dixit, πῶς τε αὐτὸς ψυχῆς ἀρνύμενος, καὶ τῆς νόστον τῆς ἐπαίρων. Hanc sententiarum varietatem, quam Horatiani interpretes vel non animaduuerterant, vel prætermiserant, non indignam dicitur cuius rudiores admonerentur.

De dicitur

De duobus locis ex primo libro Commentario-
rum Caesaris de bello Gallico.

CAP. IIII.

LEGEBAMVS animi causa primum librum
Commentariorum Cæsaris De bello Gallico ego,
& Horatius Macaranus elegantissimo ingenio, & ho-
nestissimis moribus præditus adolescens: & vt ei quid-
que occurrerat, in quo hæreret, ita aut ex me sciscita-
batur sententiam meam, aut etiam suam ipse mode-
ste ac verecundè proferebat. Cùm igitur ventum esset
ad eum locum, vbi Ariouistus Cæsaris legatis respon-
det, *Ædus se obsides redditurum non esse, neque iis, neque*
eorum sociis iniuria bellum illaturum, si in eo manerent quod
conuenisset, stipendiumq; quotannis penderent: si id non fe-
cissent, longè iis fraternum nomen populi R. asuturum: iis
recitatis, paululum substitit Horatius: & Quando,
inquit, mihi licere voluisti, omnia dicere quæ in men-
tem venirent, non dissimulabo vereri me, ne hoc lo-
co, vbi est asuturum, vna littera extrita, legi debeat fu-
turum. Recens enim sum à Sectione vltimi Æneidos,
vbi commemorari ita Turnum loqui,

Longè illi dea mater erit, quæ nube fugacem

Feminea regat, & vanis sese occulat vmbriis.

Vergo illic Turnus minatur, longè Æneæ futuram
matrem: ita hîc Ariouistus, longè Ædus fraternum
nomen populi R. fore. Tum ego, Acute, inquam,
istuc à te Horati, & ingeniosè cogitatum est: & quo
tibi magis etiam de ista tua coniectura placeas, scito,
eandem adprimè eruditi hominis Gabriëlis Faërnî
fuisse, cum vno illo quo tu quoque vsus es Virgilij te-
stimonio niteretur: Certeque eodem modo locutus
est optimus, & ipse Latinitatis auctor Ouidius octauo
Metamorphoseôn:

R

Pone

Micretti
a Lectiones
LII
25

*Pone, age, nec titulos intercipe femina nostros,
Thestiada clamant: nec te fiducia forma
Decipiat: ne sit longè tibi captus amore
Auctor.*

Sed tamen cum eadem veterum librorum scriptura sit, quae vulgaris, nihil est causae, cur quidem tantum putemus. Nam hoc quoque alterum loquendi genus veteribus non inusitatum fuisse, eodem illo quem modò citavi, Ouidio cognoscitur apud quem ita legimus libro quarto:

*Huic quoque, vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Iuppiter absit.*

Paulo autem infra eum, quem dixi, Caesaris locus alius est in omnibus, quos ego quidem viderim, libris depravatus; quem qui nuper emendaverunt, magis etiam corruerunt. Nam cum dixisset Caesar, e Gallorum sermonibus de Germanorum virtute, tantum extitisse in exercitu Romano metum, ut non mediocriter omnium mentes animosque perturbaret: *Hic*, inquit, *primum est à tribunis militum ac praefectis, reliquisque qui in urbe, amicitiae causa, Caesarem secuti magnum periculum miserabantur, quòd non magnum in re militari usum habebant.* Ita enim habent veteres tum calamo notatum typis descripti libri. At in iis qui postea editi sunt, addita est negatio, hoc modo: *Non magnum periculum miserabantur.* Sed qui attentè totum locum consideraverit, facilè intelliget legendum esse, *Magnum periculum esse rebantur.*

Expensus locus ex Asinaria Plauti, in quo Poëta ipse quiddam non satis ex arte fecisse videri potest.

CAPVT V.

CVM animi caussa Plauti Asinariam euoluerem, quiddam repperi, quod mihi scrupulum obiecit: neque audenti accusare ἀπεχθία Plauti, neque tamen ad eum defendendum, ac vindicandum ab illo crimine quidquam satis probabile reperienti. Nam in prima fabula senex cum seruulo colloquens, scire se ostendit, filio opus esse viginti minis. Ita enim loquitur:

Nunc verba in pauca conferam, quid te velim.

Viginti iam vsust filio argenti minis.

Face id vt paratum iam sit.

Multo autem post, Argrippa lena super illis viginti minis cum adolescente paciscitur: cumque adolescens dixisset,

Mane, mane, audi. dic quid me æquum censes pro illa tibi dare

Annus hunc ne cum quiquam alio sit:

subicit impura mulier: Tene? viginti minas.

Atque ea lege: si alius ad me prius attulerit, tu vale.

Antè igitur rescuerat senex, quantum argenti filio opus esset, quàm id filius ipse ex lena cognoscere potuisset. Ac scio, visum esse nonnullis etiam Terentium in Adelphis similiter ipsum quoque peccasse. Sed Terentij quidem causam veteres critici facillè expediunt, eumque omnibus suffragiis liberant. Plautinum hoc, vereor, vt æquè facillè defendi queat.

Micretti
a Lectiones
LII
25

MIRVM est, quanto opere vexatus sit ab hominibus eruditis versus ille Iuuenalis è Sæp. vñdecima:

Qui Lacedæmonium pedeumate lubricat orbem:

vt vix vllus iam superesse videatur nouæ aut emendationi, aut interpretationi locus. Primùm enim Demetrius, & alij eum secuti *pytismate* legerunt, non *pedeumate*: cumque Lacedæmonium orbem interpretarentur anulum, putarunt hoc versu significari delictum delicatum, qui anulum, quem in digito gereret, identidem extraheret, sputoque illineret, vt libilius & commodius versari possit. At Mærolus, salutaris rationis genus esse *pytisina* quo Lacedæmonij vterentur: idque homo ingenuus falsus est se nusquam legisse: sed ita sibi in mentem venisse, vt ea quæ denuciamus. Tertius accessit Georgius Valla, qui cum pertraret, vix satis sibi decorum fore, si ad has epigrammatis symbolus veniret, orbem Lacedæmonium trochanter esse dixit è pinu factum, quæ Græcè *pytis* dicitur. Adhuc hæc erant, cum ecce tibi homo acutissimus & eruditissimus Politianus, qui, explosis omnium superiorum sententiis, *pytismate* legendum censuit: quod enim ex Galeno esse exercitationis genus, quo in Lacedæmonicis, id est, in sudatoriis, vterentur, peruncto pinu corpore: atque eò lubricandi verbum pertinere. Et fortassis obtinisset hæc sententia propter summam Politiani in litteris auctoritatem, nisi animaduertissent homines, eam cum iis de quibus eo loco Iuuenalis ageret, nullo modo coherere. Alciatus quidem cum se in idem illud à Politiano extractum sudatorium

ium coniecisset, vt tamen adferret aliquid noui, *pyrrismate* legendum censuit, nouo, & ante ipsum in-
 audito vocabulo. Exiit deinde Flauius quidam,
 cuius scripta nondum in manus meas venerunt, qui
 ratus sic legendum, *popysmate*: & orbis Lacedæmonij
 nomine intellexerit ὀφρυκτῆς, versum hunc ad ne-
 fariam libidinem referendum putans: quod mihi qui-
 dem absurdissimum, & à poëtæ sententia alienissi-
 mum videtur. Secutus est homo multæ ac variæ le-
 ctionis Iohannes Brodæus, qui *pedemate* legendum
 pronunciauerit. Huius ego Miscellanea, in quibus
 hoc tradidisse fertur, quamquam magno studio qua-
 sita, numquam vsque adhuc reperire potui: sed facilè
 tamen ex ipso pedematis nomine video eum aliquod
 saltationis genus intellexisse: & mihi verisimile fit eo-
 dem modo legisse etiam Merulam. Postremò Tur-
 nebus *pyrisma* sputum; orbem trochum videri voluit.
 Quis post tot, ac tales viros quidquam sibi præterea
 querendum putet? & aut idoneum se inter eos arbi-
 trum, profiteri, aut quod eorū nemo intellexerit, id se
 verius explicaturum polliceri audeat? Quando tamen
 in hoc litterarum genere, minimo periculo peccatur;
 non deterrebor ego quoque, quid sentiam, dicere.
 Puto igitur quod in vetustis libris legitur *pedeumate*,
 leuiter deprauiatum esse, ac legendum *petteumate*, à
 verbo πετῶ: significarique eo versu diuitem aleæ
 studio deditum. Quod confirmant & ea quæ statim
 sequuntur:

Namque ibi fortuna veniam damus. alea turpis,

Turpe & adulterium medicribus. hæc eadem illi

Omnia cum faciunt, hilares, nitidique, vocantur.

Orbem autem Lacedæmonium vocat mensam ex
 marmore Laconico, vt & Martialis Libycum or-
 bem,

R 3

et. Mureti
 a Lektionem
 LII
 25

bem, mensam ex marmore Africano.

Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes:

Fulcitur testâ fagina mensa mihi.

Et Seneca ad Albinam Magni, *leuatig, mensarum n-
bes*. lubricantur autem, id est, leuantur, ac poliantur
adfidua atrectatione marmora super quibus adhibet
alea luditur. Vix vllum reperiri posse versum in om-
nibus antiquorum poematis puto, quem tam rari-
tam variè interpretati sint.

Non modò, *pro*, non modò non, *sape apud veteru
legi, idq; loquendi genus à Gracis ductum esse.*

CAPVT VII.

NOTAVERAT iam pridem Paulus Manutius
non modò, pro non modò non, sèpissimè apud ve-
teres legi: idq; & ego postea libro primo commen-
tariorum in Catilinas confirmaueram, & alij ho-
mines eruditissimi suo calculo comprobarant. Sed re-
ciderunt nuper in manus meas, cum in taberna qua-
dam libraria otiosus sedere, ibique cum amicis ali-
quot eruditis hominibus colloquerer, notæ cuiusdam
fanè docti ac diligentis viri in scripta Ciceronis, in
quibus, quodam loco vehementer nostrum omnium
in eo iudicium improbat, & illis omnibus locis, quibus
nos ad id confirmandum utebamur, negationem
addendam esse contendit. Ego autem, si quis aduer-
sus veterum consuetudinem multorum librorum
consensu testatam, opinione quadam, ac iudicio suo,
aut etiam rationibus quæ speciem aliquam probabili-
tatis habeant, nisi velit, non sanè propterea cum eo al-
tercabor, neque pugnabo. Sed tamen non protinus
de sententia demouebo. Scio enim in omnibus lin-
guis multa dici, quorum ratio non constat: sed in vna
loquendi

loquendi, ipsam bene loquentium consuetudinem pro ratione habendam puto. Coggeram igitur huc aliquot Ciceronis, & aliorum primæ classis scriptorum loca, quæ ipse in optimæ notæ libris, ita profusus, ut subiiciam, scripta legi: ut eis inspectis, hac de re ab hominibus eruditis iudicetur. Cicero in epistola ad Lentulum: *Non modò premiis, quæ apud me minimum valent, sed ne periculis quidem compulsus vllis.* Idem ad Pætium: *Hoc tamen scito, non modò me, qui consiliis non intersum, sed ne principem quidem ipsum scire, quid futurum sit.* Idem lib. decimo ad Atticum: *Regnum non modò Romano homini, sed ne Persa quidem cuiquam tolerabile.* & eodem libro: *Mihi non modò irasci, grauissima iniuria accepta, sed ne dolere quidem impune licet.* Atqui hi omnes loci ita leguntur etiam in libris proxime à Victorio editis, quos ex optimis omnium exemplaribus cum fide descriptos esse constat. Idem libro tertio in Verrem: *Voluerunt eos in suis rebus ipsi interesse: eorum animos non modò lege noua, sed ne nomine quidem legis nouo commoueri.* Idem libro primo in Catilinam: *Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, quod ego non modò audiam, sed etiam videam planeque sentiam.* Idem pro Sex. Roscio Amerino: *Qui tantum facinus commiserunt, non modò sine cura quiescere, sed ne spirare quidem sine metu possunt.* Idem pro Calio: *Hec genera virtutum non solum in moribus nostris, sed vix iam in libris reperiuntur.* Sed & in eadem oratione in libris veteribus ita legitur: *Huic oberit tuum maledictum, qui istius facti non modò suspicione, sed ne infamia quidem est aspersus?* Et libro primo De oratore: *Neque solum infirmitatem meam, sed ne rerum quidem magnitudinē perspiciat.* Et lib. 2. De officiis: *Quoà eò firmiore animo facient, quia non modò illi inuideretur atati, verum etiam fauetur.*

R 4

Et libro

Mureti
a Lectione
LIII
28

Et libro tertio: Etenim si is, qui non defendit iniuriam neque propulsat à suis cum potest, iniuste facit, ut in primo libro disserui, qualis habendus est is, qui non modo repulsi sed etiam adiuuat iniuriam? Varro libro primo De Rustica: Bono animo este, inquit Agrius: nam non mihi illud sublatum est, quod ludis Circensibus nouissimi curruum finem facit quadrigis: sed ne illud quidem vidimus, quod Ceriali pompa solet esse primum. Lilius libro xxv. De strendi ita assuetudine mali efferauerant animos ut non modo lacrimis, iustoque complorata prosequerentur mortuos sed ne esserent quidem, aut sepelirent. Hac, inquam, omnia, aliaque eiusdem generis plurima ita in antiquissimis libris scripta sunt, quorum tantum confisum pro nihilo putare, hominis esse ingenio suo confidentis puto. Præsertim cum Græci quoque ita loquantur, apud quos, ἐχ ὄν, τὴν ὄν, ἐχ ὄντος, interdum valent, non solum: interdum, non solum non: quod & docuit, & multis præstantissimorum scriptorum testimonio confirmavit decus, atque ornamentum Gallici nominis Gulielmus Badaeus in Commentariis linguae Græcæ.

De loco quodam ex secundo De Officiis.

CAPVT VIII.

DEBITANT eruditi homines, quomodo accipiendum sit, quod ait Cicero libro secundo De Officiis: multa secula expectanda fuisse C. Pontio Summo si à fortuna reseruatus esset ad id tempus quo Romani dicitur accipere cæperunt. Bellauit enim cum Romanis Pontius anno ab vrbe condita ccc cxxxii. lex autem Calpurnia de pecuniis repetundis lata est anno icciii. ut si seculum sit centum annorum, quomodo accipiendum, & Grammatici veteres docent, & Iudo-

& ludorum secularium appellatio confirmat, non tota duo sacula ei expectanda fuerint. Sed certe *saculorum* interdum est *χρηά*: ut ostendit & Nævius, qui Nestorem, ut est apud Gellium, trisæclisenem vōcauit, ex illis videlicet Homeri versibus:!

Τῷ δ' ἦδη δύο μὲν χροεὶ μερόπων ἀνδράπων
 Ἐσθλαδ', οἱ οἱ παρῶθεν ἄμα τράφον ἠδ' ἐγένοντο
 Ἐν πύλῳ ἠγαθέη, μὲν δ' ἢ τετάρτοιον ἄνασεν.

χρηά autem triginta annorum est. Itaque illi Homericis versus ostendunt tantum, Nestorem, cum illa loqueretur, sexagenario maiorem fuisse: quamvis illic quoque *χρηά* pro centum annis accepisse etiam veteres Latini poetæ videntur.

Illustratus locus ex Oratione pro Flacco.

CAP. IX.

MIRIFICè abiicit, & extenuat Cicero in oratione pro Flacco vim, & auctoritatem plebiscitorum siue psephismatum, quæ fiebant in Græcia, quod in eis neque per capita, neque per tribus, neque per centurias exquirebantur sententiæ, sed per præconem edicebatur, ut qui ita sentirent, manus tollerent: atque ita clamore multitudinis, & sublatione manuum, de rebus gravissimis, temerè, & inconsultè decernebatur. Sic sunt, ait summus orator, expressa ista præclara, quæ recitantur, psephismata, non sententiis, neque auctoritatibus declarata, non iureiurando constricta, sed porrigenda manu, profundendoque clamore multitudinis concitata. Et paullo post: Porrexerunt manus: psephismatum est. Atque eò respicientes apud Aristophanem αἱ ἐκκλησιάσεις, aiunt, videndum sibi esse quomodo manus tollere debeant,

R 5

beant,

Mureti
 Lectiones
 LIII
 25

beant, ad confirmandum videlicet id quod Prætor
ra proposuerit :

Εκείνο δ' ε̄ πεφροντίσμεν, ὅτῳ τῶν
Τῶν χεῖρας αἰρεῖν μνημονόσομεν τίτε,
Εἰδομέναι γὰρ ἔσμεν αἰρεῖν τὰ σκέλη.

Et si Victorius libro duodecimo Variarum lectio
aliò id referendum putavit. Huius autem consuetu-

dinis & apud Æschylum in Supplicibus mentio est
Πανδημία γδ̄ χερσὶ δαξιωνύμοις
Ἐφείξον αἰδῆς τίνδε κραινόντων λόγον. & paulo post
Τοιαύτ' ἀκίαν, χερσὶν ἀργεῖσθε λέως
Ἐκραναν.

Vbi etiam Scholiastes formulam verborum ponit
quæ in eiusmodi rebus præconi usitata erat, ἀγῶν
χεῖρας ὅτῳ πάντα δοκεῖ. Meminit & alicubi Scholiastes
Nicandri.

Emendatus Plauti locus in Epidico.

CAPVT X.

STVLTA quædam consuetudo est ignavorum,
nullius pretij hominum, vt cum quid ignaue, in
decoreque fecerunt, si ostendere possint magno
cui, ac præclaro viro idem quoquo modo contigisse,
fatis id sibi esse aut ad defensionem, atque exultationem
nem, aut etiam ad gloriam, & commendationem
bitrentur. Sic iocans alicubi Martialis, quendam
qui malos versus faciebat, etiam laudandum esse
cit, quòd ea in re Ciceronis similis sit. sic inepti olim
quidam cum illud impedimentum linguæ quo Demosthenem
laborasse legerant, imitarentur, germani
sibi Demosthenes videbantur. Sic Platonis paulo ele-
tiores humeros, Aristotelis vnam *πρωτότητα*, qui
diosè effingerent, multi erant. Et apud Terentium
Thra

Toraso cum ædes meretricis oppugnaturus, loco sibi
 caussit, Idem, inquit, hocce Pyrrhus *fastitavit*. quasi ea-
 dem ratio Pyrrhi fuisset, quæ tum erat illius. & in ea-
 dem fabula cum de deditioe cogitaret, iamquæ se
 impurat mulierculæ in seruitutem mancipaturus esset,
 Qui minus, inquit, quàm Hercules seruiuit Omphala? Est
 autem horum consimilis iocus & apud Plautum in
 Epidico, ubi seruus è militia rediens, de herili filio
 qui arma aut amiserat, aut vendiderat, loquens, ait,
 id ei gloriosum fore: nam idem olim etiam Achilli
 contigisse. Notum est autem, vt, interfecto Patroclo,
 ad Troianos Achillis arma peruenierint. sed Plauti lo-
 cus in omnibus vulgatis libris deprauatus est. ita enim
 legitur:

Sed quid ais? T H. quid rogas? E P. ubi arma sunt
 Stratippocli?

T H. Pol illa ad hostes transfugerunt. E P. arma ne?

T H. & quidem citò.

E P. Seruone dicis hac tu? T H. serid, inquam, hostes
 habent.

E P. Adepol facinus improbum. T H. at iam antè alijs
 fecerunt idem.

Eni illi illa res honori.

sed pro alijs, sine vlla dubitatione legendum est Achilli
 unico l, propter versum, vt saepe apud Homerum:
 quod & ea quæ statim sequuntur, manifestò decla-
 rant. Quod autem statim subiungit, se putare arma
 Stratippoclis fabricatum esse Vulcanum, quoniam ad
 hostes trauolauerint: eò pertinet, quòd τὰ ἠραιστὸντα
 plerumque animata erant: vt illi tripodes, de quibus
 apud Aristotelem primo Politicorum, quos ait Ho-
 merus εὐρομάτους θεῶν δούδου ἀγῶνα.

De libidine

t. Muretti
 x Lektionen
 LIII
 28

NON vanum est quod de Eunuchis audisse se
Cilla Terentiana dicit, eos amatores esse ma-
ximos. neque enim quibuscumque ampu-
tur testes, in eis libidinis ardor extinguitur: immo
rò crescit, & intenditur in iis qui exlecti sunt iam
beres: ita ut olim libidinosæ mulieres, quæ tamen
rere nolebant, cupidè eis, ut in illa clinopale in do-
tis & indefessis ad libidinem suam explendam ab-
rentur. Idque hoc etiam tempore metuens immo-
& barbara gens Turcarum, quibus Eunuchis viri-
mulierum suarum custodiam volunt, eis non tantum
modò, sed & caudam, ut ait Horatius, salacem fer-
demetere plerumque solent. Multæ enim alioquin
cerent idem, quod Gelliam quandam, facere solent
ait Martialis. Verum autem esse, quod modo dicitur
bam, & exempla declarant, ut Phaurini philosophi
qui eunuchus cum esset, in adulterio deprehensus
citur: & grauíssimi, ac sanctissimi scriptoris Bal-
confirmat auctoritas, qui hac de re ita scribit in
πλοῖς. Τὸς γὰρ μὲν τῶν ἀνδρωθῆναι ὡς τῶν σκυλῶν, τὰ πρὸς
γὼνα μοεῖα, τὸς δὲ διδύμους ἰσχυρότερους, φασὶ δὲ ἐμώτερον
ἀρχτον ὡς τὰς σκυλῶν οἰστροῦται, καὶ ἐν οἰστροῦ
ἀλλὰ καὶ ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, ἀκινδύνως φθείρειν τὰς ὡς πορνῆς
Atque hoc ipsum planè Satyricè exsequitur Iuvenalis
his versibus :

*Sunt quas eunuchi imbelles, ac molliæ semper
Oscula delectent, & desperatio barba:
Et quod abortiuo non est opus: illa voluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro.*

Ergo expectatos, ac iustos crescere primum
 Testiculos, postquam ceperunt esse bilibres,
 Tonsoris damno tantum rapu Heliodorus.

Euripidis unus, Ciceronis ex epistolis ad Atticum duo
 loci emendati.

CAP. XII.

ERVDITE sanè, vt solet, emendauit iam pridem
 locum Euripidis ex Hippolyto coronato doctissi-
 mus homo Victorius. In quo cum vulgò legatur,

Πότερον ἄσπ' ἄσπης, ἢ θανεῖν περιωμένῃ;

monet ille pro ἄσπης legendum videri ἄσπης: quo nihil
 verius dici potuisse censeo. Sed tamen scrupulus resi-
 dere adhuc aliquis potest propter syllabæ modum, qui
 obstat, atque impedire huic mutationi videtur. Απλου-
 enim priore syllaba producta dicimus, ἄσπην correpta.
 ductor huius rei Eustathius, qui exponens illud Ho-
 mericum,

ἄσπ' ἄσπης, ἢ θανεῖν περιωμένῃ,

ita scribit: τὸ ἢ ἄσπ' ἄσπης, ἢ θανεῖν ἐξ ἢ ἢ ἄσπ' ἄσπης, ἀεὶ
 κατηνύσσει, ὡς ὑπὸ κενόσεως, τὸ δὲ ἀρχὴν διήχουσαν. εἰ γὰρ ἢ ἄσπης,
 ἄσπην ἄσπης ἢ ἄσπην ἄσπης, ὡς γὰρ οἱ ἀσκληπιάδαι διλάσει, συ-
 ἔβαιναι ἢ ἀσπ' ἄσπης. καθὰ γὰρ Εὐσταθίου δὲ ἄλλοι ἐν τῷ, ...
 ἔπειτα καρδίαν ἄσπης. Neque tamen propterea non illa
 recta ac vera est emendatio. tantum immutandus est
 duarum vocum ordo, vt ita legatur,

Πότερον ἄσπης ἢ ἄσπης, ἢ θανεῖν περιωμένῃ;

Sed huius ipsius vocis ignoratio corruptit etiam locum
 quendam ex epistola prima libri decimi ad Atticum,
 ubi, cum vulgati libri ita habeant: *Hac est ἀλὴν in qua
 nunc sumus, mortis instar*: mihi quidem dubium non
 sit, quin legi debeat, *Hac est ἄσπης*. significat autem
 estum quendam animi nihil quod satis probet repe-
 nitentis. Est etiam in eadem epistola locus superuaca-
 nea vocum

Microret
 x Lektionen
 LIII
 28

nea vocum aliquot adiectione deprauatus, quem
hoc loco describam, vt ex veteris libri mei auctori-
tate legendus est: Nihil video quod sperem, aut quod
putem fieri posse: sed tamen hoc ipsum est vnum ἐξ
κατὰ τὸν σκεμμάτων, veniendum ne sit in consilium
si is aliqua de re bona deliberaturus sit. Hanc scrip-
tam qui cum vulgatis conferet, de eius integritate
bitaturum non puto.

Ex Amphitruone Plautina loci aliquot emendati.

CAPVT XIII.

APVD Plautum Alcumena cū dixisset, multo
plus esse in vita molestiarum, quā voluptatū
tum, neque ferē quidquam boni cuiquam obtingere
quin aliqua statim molestia consequatur: sibi id
ipsius exemplo cognitum, ac compertum esse dicitur.

*Nam ego, inquit, id nunc experior de me, atque
de me scio.*

sed in meo veteri libro, multo, vt mihi quidem videtur,
tū, elegantius scriptum est:

Nam ego id nunc experior domo, atque ipsa de me sit.
Domo enim dixit, οἶκος, vt cū Græci dicunt, οἶκος
ὁ μάλιστα, de eo qui se ipse indicat: & cū quod cuius
que proprium, ac suum est, id οἶκος vocant. Eodem
autem illo in diuerbio cū Amphitruo ab exercitū
rediens, ita salutasset vxorem:

Amphitruo vxorem salutaturus speratam suam,

Quam omnium Thebis vir vnam esse optimam diuidit.

Quamq̄, aded ciues Thebani vero rumificant probam.

Valuistim vsque? expectatus ne aduenio?

neque illa quidquam responderet, quod virum à se
paulo antè abiisse, seque ab eo illud arbitraretur: hoc
cans, qui eis adstabat, seruus Sosia,

..... *haud, inquit, vidi magis*
Exp: statum: eum salutat magis haud quisquam, quàm
canem.

ibi illud, haud vidi magis, venustissimè dictum est, &
ex contrario intelligendum. Sic in Captiuis;

At etiam te suum sodalem esse aiebat. Haud vidi magis.

Et quidem Alcmao, atque Crestes, & Lycurgus postea

Vna opera mihi sunt sodales qua isle.

Et in Pœnulo:

At amans per amorem si quid feci Milphio,

Ignoscere id te mi aequum est. Haud vidi magis.

Et ego nunc amore pereo. sine te verberem:

Item vt tu mihi fecisti ob nullam noxiam.

Post id locorum tu mihi amanti ignoscito.

& simile illud Ciceronis pro Sextio:

Est enim homo iste populo Romano deditus. Nihil vidi
magis.

Quod autem in illo Amphitruonis, & Alcumenæ
colloquio ita vulgò legitur,

Obsecro ecastor, quid tu m. deridiculi gratia

Sic salutas, atque appellas, quasi dudum non videris!

Quasiq; nunc primum recipias te domū huc ex hostibus?

Atque me nunc proinde appellas, quasi multo post vi-
deris?

moneo, horum quatuor versus posteriores duo ne-
que in meo illo vetusto libro legi, & planè otiosos vi-

deri. Et aliquanto inferius, vbi vulgò,

Si obsequare, vna resolvas plaga: melius in illo,

Si obsequare, vna te absolutus plaga.

Multis autem versibus interiectis.

Iam illud non placet principium de osculo.

perge exsequi.

non vt in vulgatis, pergam exsequi: est autem exsequi,
narrare

Mureti
 x Lectiones
 LIII
 25

narrare, *ἄλλοθεν*. Neque indignum puto quod co-
tur verbum *capere*, Græco more, positum esse pro
quod est coarguere, ac convincere: in illo versu,

Tu si me impudicitia captas, non potes capere.

Ita enim illi *ἄλλοθεν*: sed cum versus eo modo
constet, curtusque ac mutilus sit, facile equidem
ducor, ut ita legendum putem,

Tu si me impudicitia captas, capere non potes.

neque minori aut commodiori mutatione arbitror
eum redigi posse ad modum, ac mensuram cetero-
rum. Et, quando hæc pusilla colligere cœpi, addidit
illud quoque: ubi ita legitur,

Namque de illo subditio Sosis mirum nimis est.

Sine vlla dubitatione legendum esse, *mirum est*
neque hoc omitam, ubi Mercurius se ad Amphitruo-
nem deturbandum comparat, legendum videtur:

Ibo intrò, ornatum capiam, qui potius decet.

non ut vulgò, *qui potius decet*. Idem enim significat
quod paulo antè dixerat;

*Capiam coronam mi in caput: adsimulabo me
esse ebrium.*

est autem ita dictum, quomodo in hac ipsa fabula
nostro generi non decet: & apud Terentium, *ut
debet*: Græcorum hoc quoque imitatione, & exemplo.
Sic in libris iuris: *Decet enim tanta maiestati, eas ser-
re leges, quibus ipse solutus videtur.*

*Bmendatus, & declaratus locus quidam ex epistola
ad Atticum.* CAP. XIII.

SOLET Cicero cum proverbiis utitur, mutila
spe ea, & decurtata proferre: quod & alij tum La-
tini, tum Græci scriptores sæpe faciunt: videturque
in eo inesse aliquid lepôris, ac venustatis, cum vni-
quisque

quique eius linguæ non ignarus, audito eorum principio, facile reliqua per se subiecturus esse videatur. Sed adfert tamen ea res interdum orationi aliquid obscuritatis, cum ex vna, aut ex altera vocula non quilibet statim prouerbum esse animaduertit, neque eius statim recordatur. Itaque ea quoque res non paucas maculas scriptis veterum asperfit. Quomodo equidem arbitror deprauatum fuisse locum quendam in libro x l i i. epistolarum ad Atticum, vbi ita legitur: *Sed, quaeso, epistola mea ad Varronem valde tibi placuit? Male mihi sit, si vnquam quicquam tam enitar.* Quis enim hæc postrema verba legens, non sentit insuauem quiddam, & à consuetudine Ciceronis alienum? Cum autem in satis vetere libro, quo me donauit lumen, ac splendor amplissimi ordinis Gulielmus Sirenius Cardinalis, legatur: *Male mihi sit, si vnquam quidquam tam inita:* fieri potest, vt fallar, sed mihi planè persuadeo legendum esse; *si vnquam quidquam tam inita:* & subaudiendum, *Minerva:* vt significet, se nihil vnquam tam inuita Minerva scripsisse, quàm illam epistolam ad Varronem, ob idque mirari, quòd illa Attico tam valde placuerit.

Locus Casaris emendatus.

CAPVT XV.

IAMPRIDEM animaduerti, multa in optimis quibusque scriptoribus ita manifestò deprauata, vt ea ipsa mihi causa fuerit, ne publicè testarer, quomodo emendanda viderentur, quòd neminem ita habere arbitrabar fore, quin id per se videret: maleque mihi videbar iudicaturus de ceterorum ingenijs, si ne illa quidem quæ in oculos inciderent, nisi monente me, animaduersum iri existimarem. Nunc, cum

S

huius

Mureti
lectiones
LII
28

huius generis pleraque illis quoque in libris hanc
 ac residere videam, qui quotidie emendati ab
 nobis doctissimis prodeunt, dissimulandum
 non puto: cum praesertim in illa tanta hominum
 multo maiori, quam ego sum, doctrinae copia,
 etoque acriori iudicio praedictorum consensus inter
 addubitare me cogat, ne mihi nimis ipsemet
 diar, neve solus iis ipsis in locis caecitiam, in qua
 alios parum esse arbitror perspicaces. Tale est,
 nunc è tertio libro commentariorum Caesaris De
 bello Gallico proferam. Vbi cum dixisset Caesar, in
 Veragrorum Octodoro, qui positus in valle, ab
 mis undique montibus contineretur, Galbam
 aliquot cohortibus ad hiemandum confedisse,
 quia is vicus in duas partes flumine divideretur,
 alteram partem concessisse Gallis, alteram attribuit
 cohortibus: tum deinde cum dies complures
 norum transissent, subito captum à Gallis consilium
 renouandi belli, opprimendaque legionis, eiusque
 rei causa montes qui impenderent, noctu ab eis
 occupatos, haud ita multo post subiicit: *Hostes ex
 nobis partibus, signo dato, decurrere, lapides, gessaque
 vallum conicere. Nostri primo integris viribus fortiter
 repugnare, neque vllum frustra telum ex loco superiore
 mittere: ut neque pars castrorum nudata defensorum
 premi videbatur, eò occurrere, & auxilium ferre.* Sed
 profectò aut ego planè desipio, aut totum illud,
 quod *vllum frustra telum ex loco superiore mittere,* altero
 loco positum est. Neque enim in Romanos conuenit,
 qui, ut constat, in valle inclusi obsidebantur. Sed
 in Gallos, qui noctu, ut dictum est, iuga impenderent
 rium montium occupant. Censeo igitur, verba illa
 statim subiicienda post verbum *conicere*: idque mittere

certum videtur, ut in re perspicua argumentis ab-
utendum non putem.

*Ovidij locum quendam ex Apollonio Rhodio sum-
ptum esse.* CAP. XVI.

TERRAM Africam serpentibus plurimis infe-
stam esse constat: eius autem rei Ovidius hanc
causam adfert, quod Perseus

*Viperi referens spoliū memorabile monstri,
Aera carpebat tenerum stridentibus alis;
Cumque super Libycas victor penderet arenas,
Cingonei capitis gutta cecidere cruenta,*

Quas humus exceptas varios animavit in angues.

Quam fabulam videtur hausisse ex Apollonio Rho-
dio, cuius versus ex quarto libro Argonauticon sub-
ijciam: quod eos Ovidius non imitatus modò, sed
propè interpretatus videtur:

Εἶπε δ' ἰσθμῷ λιβύλου ἰαερέπιατο Περσέως
Ευρυμέδων, καὶ δὲ τὸ κάλεισκέ νιν ἔνομα μίτηρ,
Τορῶν ἀρπτόμων κεφαλῆ βασιλῆι κομιζών,
Ὅσαι κινάνει σάγης αἵματι ἕδας ἵκοντο,
Ἄι πῖσαι κείνων ὄφρων γέν' ἐβλάσθησαν.

De quibusdam qui habitū sunt impij, cum ex omnibus
popularibus suis longissimè ab impietate abessent.

CAPVT XVII.

De Diagora Melio, Theodoro Cyrenaico, aliis-
que nonnullis ita plerique veteres, quasi de ho-
minibus summè impiis, loquuntur, quique nullum
omnino deum esse crederent. Eandem etiam notam
calumniatores Socrati inurere voluerunt: eamque
ob causam Aristophanes, quem ipsum ἄδειον fuisse
non dubito, Socratem Melium vocat. At de Socrate
quidem

Mureti
lectiones
LII
28

quidem longè alia est Iustini Martyris, sanctissimi
 & eruditissimi viri sententia, qui in apologia secunda
 pro Christianis, eum quodam modo Christianum
 fuisse ait. ita enim scribit: Οἱ μὲν λόγῳ βιάσαντες ἡ
 ἀνοί εἶσι, καὶ ἄν' ἀθεοὶ ἐνομιάζησαν, οἷον ἐν ἑλλήσιν μὲν ἄθεο
 τῆς καὶ ἠέρεκλειτῶ, καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῖς. ἐν βαρβάρῳ δ' αὖτε
 καὶ ἀναΐας, καὶ ἀζαείας, καὶ μισαῖλ, καὶ ἠλίας, καὶ ἄλλοι πολλοί.
 Et certè Socrates numquam docuit nullos deos esse
 sed tantum esse supremum quendam deum, immen-
 sum, infinitum, aeternum, multo superiorem, ac
 potentiorē iis omnibus, qui tum pro diis publicè col-
 labantur. De Diagora autem, & Theodoro, itemque
 de Euemero Agrigentino, & aliis quibusdam, Cicer-
 mens Alexandrinus in Protreptico mirari se scribit
 quid ita eos antiqui pro impiis & atheis habuerint
 cum illi tamen, & modestè ac frugaliter viuerent,
 hoc propius accederent ad veram pietatem, quam
 ceteri, quòd, etsi veri Dei cognitionem consecuti non
 erant, eos tamen qui colerentur à popularibus
 deos non esse intelligebant. Verba pij ac sancti
 philosophi hęc sunt: θαυμάζειν ἔπεισέ μοι, ὅτι πρότερον
 μερον τὸ ἀπερηγαντῖνον, καὶ νικάνορα τὸ κύριον, καὶ ἀπαρ-
 καὶ ἰππωνα τὸ μῆλιον, τὴν τε κυρηνάϊον ὅτι τούτοις ἀνεῖται
 θεόδωρα ὄνομα αὐτῶ, καὶ πῖνας ἄλλες σπυγές, σωφροσύνη
 βιωκότας, καὶ γαστρονομίας, ὅξυτερόν τε τῆς λοιπῆς ἀν-
 πων, τὸ ἀμφοῖ τὸς θεὸς τῆς πλάτῃ, ἀθεοὶ ἐπιχειροῦν
 εἰ καὶ τὸ ἀλήθειαν αὐτῶ μὴ νενοικότας, ἀλλὰ τὸ πᾶσι
 ὑποπλάκοτας ὅπερ ἔσμι κρόν εἰς ἀληθείας φρονήσεως ἀπο-
 ρον ἀναφύεται σπέρμα. constat igitur, nouum non esse
 sed illis etiam temporibus in consuetudine positum
 fuisse, ut illi ipsi, qui in ratione diuini numinis colen-
 di fœdissimis implicati erroribus tenebantur, homi-
 nibus eruditis, quibus intelligerent stultitiam suam

non probari, impietatis, χ ἀδελότης maculam aspergere conarentur.

De loco quodam ex Eunuchō Terentiana verius videri sensisse Donatum, quàm Turnebum.

CAPVT XVIII.

RECTISSIME ac verissimè exposuerat eruditissimus Grammaticorum Donatus dictum illud Phædræ Terentiani, *si non tangendi copia est,*

Eho! ne videndi quidem erit? si illud non licet,

Saltem hoc licebit. certè extrema linea

Amare, haud nihil est.

Cum diceret quinque amoris quasi lineas esse, quarum prima est, videre eam quam ames: secunda, cum ea sermonem conferre: tertia, posse eam contingere: quarta, osculari: quinta, potiri: Vetus tamen poëta Græcus eas tantum quatuor fecerat, noto disticho:

Εὐδαίμων ὁ βλέπων σε, τῆς ὀλῆς, ὅστις ἀκνεί,

Ἡμεῖς δ' ὁ φιλῶν, ἀθάνατος δ' ὁ σωῶν.

Neque cuiquam mirum videri debet, eandem, quæ prima est, extremam vocari. Prima enim est in conciliando amore, quasi que munienda via ad id quod amantes concupiscunt. Sed si quis à fine, qui, ut ait Aristoteles, omnis actionis principium est, retrò versus numerare incipiat, eadem efficitur extrema: ut ϵ ἀκνεί διαγράμματος extrema sunt, quæ in componendo fuerant prima: & ut quod in deliberando vltimum est, idem in exsequendo consilio primum est. Vt nullo modo absurdum sit, idem primum & extremam nominari. Hadrianus tamen Turnebus, homo inmensa quadam doctrinæ copia instructus, sed in terdum nimis properè, & nimis cupidè amplexari solitus ea, quæ sibi in mentem venerant, capite decimo

Mureti
lectiones
LIII
28

libri duodecimi Aduersariorum, longè aliam
 dicti interpretatione prodidit: *Amare*, inquit, *creta*
linea, est amare impensissimè, ducta translatione à carceribus
vel studiis, in quibus prima linea cursus erat in carceribus
ultima in fine, quæ & calx dicebatur, quòd scilicet
vel creta notaretur. Hæc Turnebus: quæ tamen, quæ
 sine vlla contumelia dictum accipi volo; Turnebus
 enim & amari, ac colui viuum, & me semper ab
 amari sensu: mihi videntur alienissima esse, neque
 lo modo cum iis quæ paulò antè Phædria dixerat,
 hære. Quid enim frigidius est hac sententia: Cre-
 ta impensissimè amare haud nihil est. At illud contra-
 riantissimum: Si nihil aliud consequi hoc biduo pos-
 sum, certè tamen aliquid erit, amicam videre. Quæ
 qui mihi auscultabunt, veterem interpretationem
 nebulunt. Eodem illo in capite emendat locum quo-
 dam ex eadem fabula, vbi ait: vulgò *ergi*,

G. Rex te ergo in oculis. T. scilicet. G. gestivo.

sed legendum, *gestare*: quòd vt ferre, ita *gestare*
 oculis, rectè dicatur: *gestandi* autem verbum ab hoc
 loco alienum sit. At ego totis decem annis antequam
 Turnebus Aduersaria ederet, ita emendaram, & ede-
 deram: vt & illum locum ex eadem fabula,

qui illum stocci fecerim.

Neque fuit causa cur homo tam eruditus ea de-
 reponeret, aut obtruderet pro suis. Sic *impetratum* Ca-
 ceroni, & Valerio restituisse primus videri voluit, ca-
 pite xv i i i. libri quinti, quòd tamen cui acceptum
 ferendum sit, scient, qui legerint scholia Pauli Manutio
 in libros de Diuinatione, edita abhinc annos viginti.
 Atque ego, quæ tum Manutio indicaui, eadem pub-
 licè docueram Lutetia, quinquennio antè, & cum
 ipso Turnebo communicaueram. Sic *venustatim* ar-
 tifici

& inuenustum pro eo qui
 purum in amore felix esset, tanquam à se primum
 animaduersa prodidit, cum ego ante annos plus mi-
 nus triginta eadem docuissem in Scholiis quibuidam
 meis in Terentium, quæ tum edidit Lutetia: Michael
 Vascosanus. Sic detestata apud Ciceronem De legi-
 bus: quod tamen mihi se debere postea falsus est. Sic
 alia multa, quæ percensere & longum, & molestum
 foret. Atque aded hæc ipsa reticuissem libens: scio
 enim lectoris nihil interesse, quis primus aliquid do-
 cuerit, & tantus in litteris Turnebus fuit, ut suo quo-
 dam iure mea omnia sibi vindicare potuisse videatur.
 Sed mihi stomachum interdum mouent furunculi
 quidam egentes, ac famelici, qui, quod à me talia ne-
 glixi ac dissimulari vident, mea iam Mætorum, ut di-
 citur, prædam putant. Quos ut quiescant, moneo:
 & si quiduis sibi putant licere in ea quæ à me priu-
 tum acceperunt, iis saltem abstineant manus, quæ
 edita iam ac publicata sunt: ne, etiam tacente me,
 plurimos & iniustitiæ & impudentiæ suæ testes suo
 sibi præconio colligere velle videantur.

Illustrati ex Odis Horatij aliquot loci.

CAPVT XIX.

SOLITAS deorum tutelarium effigies in prora,
 sicut in puppi nauium edico atque eminenti loco
 collocari, & alij verè notarunt, ad illù Horatij versum,

Non di, quos iterum pressa voces malo:

& confirmari potest auctoritate veteris Grammatici
 exponentis hos versus ex Iliados nono:

Στεῖνον δὲ τῶν ἐπολέων ἀπὸ κόρυμβας,

Αὐτὰς τ' ἐμπαύσειν μακρὸν πύρος.

Aut enim quaeri posse, cur Hector minari dicatur, se

Mureti
 Lectiones
 LIB
 28

abscissurum summas Græcarum nauium partes, de
 inde autem ipsas naues incensurum. respondetque
 eum facere, ἐπειδὴ ὅτι τῶν ἀκροστολίων ἦσαν ἀγάμα
 ἠκόρως τῶν θεῶν. ne videlicet deos quoque ipsos in
 mare velle videatur. Sed quid est, quod Horatius
 Archytæ Tarentini epitaphio, quod eodem in libro
 legitur, bis pulverem nominat? Et opinor eum
 spexisse ad superstitionem veterum, qui non integra
 ac solidas glebas, sed tritum, ac minutum puluerem
 iniiciebant mortuis: credo, ne pressu dolorem eis
 quem adferrent. Nam eis etiam leuem ac mollem
 terram optare soliti erant. In quo non videntur
 horruisse à sententia Democriti, qui cadauera quousque
 ipsa sentire opinabatur. Itaque Eustathius exponit
 illud Homericum,

Τυδέος δὲ δῖος χυτὴ χεῖρ, γαῖα καλύπτει,
 χυτὴ δ', inquit, ἢ γὰρ γαῖα ἢ ἐπιχειομένη σκευαίς. ἢ γὰρ
 λοι αὐτοῖς ἐπιτίθεν, ἀλλὰ χεῖρ, ὅς ἐστι γῆ χυτὴ.
 Romani tamen, ut ex Cicerone ac Varrone notum
 est, glebam iniicere solebant, libet adiicere, primo
 pium illud Odarij in Venerem,

O Venus regina Gnidi, Paphique,

Sperne dilectam Cypron:

expressum videri partim ex Alemane, cuius hæc
 tantur,

Κύπρον ἱμερτὴν λιπίσαι, ἢ πάρον ἀεὶ ῥύταν
 partim ex Æschylo, ex quo hæc adducuntur,
 Κύπρον πάρον ἔχουσα πάντα κλύρον.

Caesaris locus è primo De bello civili emendatum.

CAPVT XX.

LIBRO primo commentariorum Caesaris De bello
 civili haud procul à principio ita scriptum est

Hæc

Haec Scipionis oratio, quod Senatus in vrbe habebatur, Pompeiusq; aderat, ex ipsius ore Pompeij mihi videbatur.
 Sed quia perspicuum est, Pompeium tunc praesentem in Senatu non adfuisse: idcirco iam pridem homo eruditissimus Petrus Victorius, capite primo libri tertij Variarum lectionum, legendum censuit, *aderat*. qua in re auctoritatem ipsius secuti sunt omnes, quorum postea in eis libris emendandis versata est industria. Ego veterem librum habeo, in quo neque *aderat*, neque *aderat* legitur, sed *auerat*. Quae scriptura esse videtur confirmare coniecturam Victorij: siquidem librariis veteribus nihil aequè usitatum fuit, quam v pro b, & b pro v scribere: mihi tamen longè secus videretur. Puto enim legendum, a. v. *erat*: illuc notis significari, *ad urbem erat*. Etenim tunc Pompeium ad urbem fuisse, nemini esse obscurum potest, qui totam illam paginam legerit. Memini me hoc ipsum ante aliquot annos Paulo Manutio dicere, cuique vehementer probatam esse coniecturam meam. Quam quidem ita nunc quoque probatum iri confido omnibus idoneis existimatoribus, ut pluribus verbis confirmandam non putem.

S s M. AN-

Nureti
 Lectiones
 LIII
 28

M. ANTONII MURETI
 I. C. AC CIVIS R.
 VARIARVM LECTIIONVM
 LIBER VNDECIMVS.

*Emendati loci aliquot ex primo libro Annalium
 Taciti ab excessu diui Augusti.*

CAPVT I.

M

ULTA iam pridem notaueram in
 Cornelium Tacitum, eaque, vt soleo,
 cum amicis compluribus communi-
 caueram: cogitabamque eum, si de-
 retur occasio, edere a multis, studio
 atque opera mea, errorum macula
 vindicatum. Sed dum diem ex die dico, expecta-
 eius quod animo conceperam efficiendi atque ex-
 quendi maturitatem: ecce tibi Iustus Lipsius adole-
 scens eleganti ingenio praeditus, mihi que dum Ro-
 ma fuit, per familiaris, tandem sibi cunctandum
 non putauit. Sed cum ipse quoque ex veteribus li-
 bris, quos hic nactus erat, multa correxisset, nonnulli
 etiam acute, & ingeniose excogitasset, Taciti libros
 se emendatos, & illustratos publicauit. Qui cum a
 me perlatus esset, eosque vna ego, & Gibertus Odetus
 Perusinus, quicum ego ante hos duodecim annos Ta-
 citum totum diligenter euolueram, curiose cum eo
 qui tum a me emendatus erat, conferre, ac contende-
 re coepissemus, deprehendimus ita saepe incurrit
 vtrumque nostrum in eadem vestigia, vt, qui rem
 non nosset, pleraque sumpsisse alterum ab altero suspi-
 caretur.

caetur. Quam tamen suspicionem & à me, si nihil aliud, temporum ratio facile amolitur: neque cadere in Lipsium sinit fides ipsius, ac probitas, qua ille non minus, quàm ingenio excellit. Gaius sum adolescenti, cuius ego crescenti gloria plurimum faueo, tantam extitisse mecum his quoque in rebus consensionem, ac iudicij similitudinem: & tamen pauca euzdam in quorum nonnullis non prorsus mihi cum illo conuenit, subiicienda duxi, non tam certandi studio, quàm propter amorem, vt ait vetus poëta. Primum igitur sub principium libri primi Annalium lego: *Donec gliscens adulatione detererentur*, vt *Æmilius*, non *detererentur*, vt Lipsius. libertate enim aluntur, & gliscunt ingenia: adulatione, qua nihil seruilis est, degenerant, & deteruntur. Et autem oratio venustior illa contrariorum contentione. gliscere enim est crescere: deteri, deminui. Illud, *pluribus munimentis insisteret*, iam pridem à me ita emendatum erat, eodemque modo versus Ennianus apud Ciceronem:

Nam tibi munimenta mei peperere labores.

Paulo autem infra cum locum ita lego: *Igitur verso ciuitatis statu, nihil vsquam prisca, & integri moris: omnia, ex aequalitate, iussa principis aspectare: non vt vulgo, omnia.* Et de Tiberio: *Ne is quidem annis, quibus Rhodi, specie secessus, exul egerit: vbi vulgo exulem egerit.* Iam illud: *seruiendum femina, quibusq; insuper adolescentibus, qui temp. interim premant, quandoque distabant:* prorsus integrum esse censeo, hoc sensu: fore vt duo illi adolescentes interim dum imperaturus est Tiberius, temp. premant, quæ eos quoque aliqua parte dominos habitura sit: quandoque autem, nempe Tiberio mortuo, quancumque tandem id futurum

Murett
Lectio
LIB
28

futurum sit, eandem distracturi sint. cum verum sit, fore, ut uterque fautores, & lectatores habeat, per quos operam det, ut, summoto altero, ipse in imperium succedat. Tunc igitur remp. in partes, ac electiones distractum iri. Quandoque autem ita positum est, ut in illo loco libri quinti: *Et tu Galba quando degustabis imperium.* Sed nihil mihi tam prætereptionem accidit, quam eam coniecturam, qua mihi præcipuè placebam, quam eruditissimis hominibus sæpissimè ostentaueram, quam, ut filiolarum complexabar meam, legendum esse *Gnarum id Casari*, et ante me omnes nullo sensu legerant, *C. Nauum id Casari*, eam Lipsio quoque in mentem venisse. Cogitatum autem idem mihi euenisse, quod multis paribus, quod dum adultas, & nubiles filias nimium diu domi habebant, eisque conditionem quærere negligunt, efficiunt interdum, ut ipsæ sibi maritos quærant. Sed, ut sit, quoniam de eo Taciti loco multa dicenda sunt, ea proximo capite exsequemur.

De aliquot aliis ex eodem libro locis.

CAP. II.

CUM secum cogitaret Augustus de Agrippa Postumum suo ex filia nepote, quem in Insulam Planasiam proiecerat, reuocando, ac fortassis successore Imperij relinquendo, vni ex omnibus amicis consilium hoc suum aperuit Fabio Maximo. Ille quod celare debuerat, Martie uxori aperuit; Martia Liuiæ: qua cum ea de re grauius apud viros conquesta esset, facile intellexit Augustus, arcanum suum Fabio proditum esse. Itaque postridie ab eo saluatus, et eum resalutauit, ut insaniam obiiceret. Iussit enim eum vixisse, id est, sana mente esse. Percussit illico Fabio arcanum id quod erat. Itaque peccati sui conscius, domum re-

diu moriendi certus, & cum vxore, se garrulitate illius
 perditum, conqueri cepit. Illa contra, Tua, inquit, prior
 culpa est, qui mecum tamdiu versatus, non cognoueris me
 et ingenio esse, vt tacere non possem, neque me celatam ha-
 bueris id quod taceri, tantopere tua intererat. Sed de te
 quidem ipse videris. Ego, si quid peccaui, pœnas à mome-
 nta exitum simulq; arrepto gladio, qua marito mortis caus-
 sam praeluerat, eadem ei fortiter moriendi dux, & exem-
 plum fuit. Ita ferè Plutarchus in commentario *de*
de moribus, apud quem tamen Postumius pro Postumo,
 & pro Fabio Fuluius corruptè legitur. In ea re narran-
 da scripsit Tacitus; *Gnarum id Casari*: cùm significare
 vellet, id Casari cognitum, ac compertum fuisse.
 Nam quod tum alij, tum Dionysius Halicarnasseus in
 Thucydide notarunt, solere eum plerumque ad con-
 ciliandam orationi peregrinitatem, vti vocibus *εργ-*
γενής *πεδντικῶς*, & contra, id ipsum & Tacitus qui
 quàm maximè Thucydideus esse studuit, facere con-
 suevit. Cùm igitur *gnarus* vsitatè dicatur qui scit,
ignarus qui nescit: amat tamen ipse *gnarum* pro cogni-
 to, *ignarum* pro incognito dicere. Sic *incautum iter* di-
 cit, de quo hostes non cogitarant, neque cauerant, ne
 illic Romanus transire posset. hoc ipso in libro: *Inde*
solum obscuros permeat, consultatque, ex duobus itineribus,
breue & solitum sequatur, an impeditius, & intentatum,
etque hostibus incautum. Sic in eodem *nescium*, pro in-
 cognito dixit. *Aliis gentibus ignorantia imperij Ro-*
mani in experta esse supplicia, nescia tributa: *Gnari*
autem, & ignari vocibus tam sæpe *πεδντικῶς* vtitur, vt
 difficile sit locos omnes enumerare. Hoc ipso in li-
 bro: *Quod gnarum duci, & alibi: In paludem gnarum*
incertibus. libro secundo: *Per occulta, & vigilibus igna-*
ra. libro tertio: *Gnarum id Tiberio fuit.* eodem libro:

Nos

Nuretti
 r Lektionen
 LIII
 28

Non quidem sibi ignara que de Silano vulgabantur. libro quarto: Non quidem sibi ignarum posse argui. libro quinto: Sed quadam secus quàm dicta sint cadere, falsis ignarum dicentium. libro XI. Non rumor inerea, sed que nuntij incedunt, qui gnara Claudio cuncta, & verum promptum vltioni adferrent. libro XII. Nihil tam ignarum barbaris, quàm machinamenta, & astus oppugnantium: At nobis ea pars militia maximè gnara est. libro XIII. Idq̄, nulli magis gnarum, quàm Neroni. Sed & lib. XIII. ubi est, cognitum id Neroni: è veteris scripturæ vestigio lego, Gnarum id Neroni.

Ex eodem libro alij aliquot loci.

CAPVT III.

AGRIPPA interfecto, nuncianti centurioni, ut mos militia, factum esse quod imperasset, neque imperasse sese, & rationem facti reddendam, apud Senatum respondit. Verbis illis Taciti, ut mos militia, propemodum adducor, ut illam quasi solemnem quandam fuisse verborum formulam, putem: Factum est quod imperasti, eò magis, quòd hac ipsa in re narranda, eodem retinet & Suetonius, cuius hæc verba sunt: Tribunus renuntianti Tribuno factum esse quod imperasset, neque imperasse se, & redditurum eum senatui rationem respondit. Itemque in Claudio: Die ipso Claudij, & Agrippina nuptiarum in quinque & triginta senatores, pro centisq̄ amplius equites Romanos tanta facilitate aduertit, ut de nec consularis viri renuntiantie centurioni, factum esse quod imperasset, negaret quidquam se imperasse: nihilominus rem comprobaret. In eo autem, quòd paulo post subiicitur: Fam conditionem esse imperasti, ut non aliter ratio constet, quàm si vni reddatur: frustra tentatur à quibusdam vetus scriptura, qui putant me-

luis legi posse, *ut non aliter rata constet*. Hoc enim di-
 cit Tacitus, rationem cuiusque facti constare non
 posse, si pluribus, ut *senatum*, reddenda sit, semper
 eum idem factum alios probaturos, alios improba-
 nturos. vnum esse oportere, cui reddatur ratio, & cuius
 iudicio stetur. si aliter fiat, imperij vim resolui: & pro
 monarchia Aristocratian quandam, aut oligarchian
 constitui. Paulo post autem, legendum puto: *Lacri-
 mas gaudis, questus adulatione miscebant*. Nam hoc
 modo & venustior est, & numerosius cadit oratio.
 Iam vero vbi de testamento Augusti agitur, locus est
 iudicis corruptus, de quo quid mihi videatur expo-
 nam. Primum igitur quod ait, *Legata non ultra ciui-
 lem modum*, nihil omnino arbitror ad legem Falci-
 diam pertinere: quae cum, ut notum est, ne in mili-
 tari quidem testamento locum habeat, multo minus
 locum habere potuit in testamento Imperatoris,
 quem huiusmodi legibus solutum esse constat: neque
 hoc dicere Tacitum, non esse oneratam legatis ab
 Augusto hereditatem suam ultra modum Falcidia le-
 ge praescriptum: sed legata ab eo fuisse modica, &
 modesta, neque excedentia vsitatum locupletibus ci-
 uibus in testamentis condendis modum. Certè
 enim *ciuile* etiam in libris Iuris saepe dicitur, quod
 moderatum est, & vsitatum, & ordinarium. Et ita
 dicit Cicero *odium ciuile*, non vlla propria, ac priuata
 de causa susceptum, sed quod omnium bonorum
 omnium commune esse solet aduersus improbos. Quid
 enim odisset Clodium Milo, segetem, ac materiam
 suae gloriae, praeter hoc ciuile odium, quo omnes im-
 probos odimus? Peccat enim Victorius qui *commune*
 eo loco, non *ciuile*, aduersus omnium librorum fidem
 scribendum putat. Sic Ouid.

Exercet

Muretti
 L. III
 28

Exercet memores plusquam ciuiliber iras.

Augustus igitur legata non reliquit ultra ciuilem modum, præter pauca quædam, quæ subiungit his verbis: *Nisi quod populo, & plebi cccxxxv. prætoriarum cohortium militibus singula nummum millia legatariis autem cohortibus ciuium R. trecentos nummos tantum dedit. Hæc enim legata magna planè, & amplius ultra ciuilem modum: & imperatoria potius, quam ciuilia.* Sed verba Taciti, non dubito, quin corrupta, & hunc modum è Suetonio emendanda sint: *Nisi quod populo, & plebi quadringentes, tribubus tricies quingentes.* Ut intelligamus, præter quadringentes legatum populo, etiam in singulas tribus centena millia relicta esse. Quod autem apud Suetonium professus dicitur Augustus, non plus ad heredes suos peruenturum esse, quam millies, & quingentes, non ita intelligendum est, ut ex ea pecunia legata præstanda essent, sed omnibus legatis, atque omni onere deducto. Ita enim id verbum accipiendum esse, iuris auctores dicunt. quod non adscripsissem, nisi à quibusdam, quos minimè decebat, aliter accipi viderem. Aliquando post, ubi ita legitur: *Cæsis Hirtio & Pansa, sua hæc sunt illos, seu Pansam venenum vulnere adfusum, sua milites Hirtium, & machinator doli Casar abstulit.* non dubito, quin illud posterius, *sue*, deleri debet. Huius generis multa sciens omitto: non quia è scriptis, ea quoque indicari: sed quòd arida quodammodo, & legentibus nihil voluptatis allatura videantur, cuius in hoc scriptorum genere aliquam habendam esse rationem puto.

In eodem libro notata, & emendata nonnulla.

CAPVT IIII.

MODESTIÆ nomen tribus omnino locis apud Tacitum animaduerti longè aliter acceptum, quam vulgo solet. Nam cum *modestiam* ferè vocare soleamus affectionem animi de se modicè ac modestè sentientis, ipse contra interdum *modestiam* pro temeritate quadam, & infirmitate virium dicit. Eorum locorum vnus est hoc ipso in libro, ex quo pleraque tam emendauit: *Versa inde ad Tiberium preces: & ille variè differebat, de magnitudine imperij, sua modestia.* *modestiam* enim dicit modicas & exiguas vires suas, & nequaquam tanto oneri pares. Alter est libro tertio: *Simul modestia Neronis, & suæ magnitudini fidebat.* et si eo loco fortasse possit aliquis *modestiam*, animi moderationem interpretari. Sed mihi altera illa interpretatio verior videtur. Tertius est libro xii. *Quindecim dierum alimenta vrbi, non amplius, superfuisse conseruati: magnaq; deum benignitate, & modestia hiemis, reuera exiremis subuentum.* *Modestum* quoque pro modico aliquoties dixit. Quando autem semel Tacitum in manus sumpsi, non tam facile ab eo auellar: sed pauca quedam ex eodem illo primo Annalium libro, quomodo mihi legenda videantur, aperiam. Vbi igitur Asinij Galli sententia refertur, puto legendum hoc modo: *Addidit de laudibus Augusti: non, vt vulgo, Addidit laudem de Augusto.* & paulo post ita lego: *Quippe Augustus supremis sermonibus cum tractaret, quinam ad ipsius principem locum sussepturi abnuerent, aut impares vellent: vel iudem possent, cuperentq;.* *M. Lepidum dixere capam, sed aspernantem: Gallum Asinium auidum, sed minorem.* Verba autem Haterij, quæ tam variè

T leguntur,

Micretti
lectionarij
LIII
28

leguntur, ita puto legenda: *Quousque patieris deesse caput reipublicae?* Est autem vetus scribendi *desse*, pro *deesse*.

Notatus vsus quidam verbi labor, aut dilabor.

CAPVT V.

Cum cœtus aliquis dissoluitur, seque, aut cœtum quicquid vocant negotia, aut quicquid fert animus, alius aliud recipit, in eo legendum *dilabendi* verbum ponere Tacitus solet. Accidit potest, vt & apud antiquiores quoque eius vsus nonnullis exempla reperiantur; rariora tamen, vt opinor, mihi putauit minus vitio datum iri, si huic coeque nonnulla sub vno aspectu ponerem. Libro primo Annales ab excessu D. Augusti ita scriptum est: *Impellere paulatim nocturnis conloquiis, aut fies vespere die, & dilapsis melioribus deterrimum quousque congregare.* Id est, cum meliores iam se ad curia corpora recepissent. Et libro secundo: *Neque copia pugna obsessores fecere, ad famam aduentum dilapsi.* Et libro XI. *Ceteris passim dilabentibus centuriones.* Et libro XII. *Vt anteirent populatores dilapsis improuisi circumfunderentur.* Et libro annalium ab excessu Neronis: *Donec fastidirent: & extremo iam die sua quisque in tentoria dilabatur.* Sed & æqualis Taciti Suetonius in Vitellio: *deserta omnia reperisset, dilabentibus & qui simul zona se aureorum plena circumdedit.* labi etiam pro eodem dixit Iuuenalis satyra sexta: *Labente officio donanda.* Labente enim officio, est, iis qui ad celebrandas nuptias officij causa conuenerant, discedentibus ac dilabentibus.

iamer viderit regulas duas, quas super versibus heroi-
cis & trimetris iambicis tradidit Gellius.

CAP. VI.

NON tantum in iure civili sed etiam in leuiori-
bus artibus periculosa est omnis definitio: per-
tinet enim est, ut subverti non possit. Certè duarum
ad artem metricam pertinentium, quas Gellius libro
de doctenaesimo tradit, quarumque alteram ad M.
Varronem auctorem refert, neutram perpetuò veram
esse, nullo negotio probari potest. Quod mihi eò
magis indicandum putavi, quia memini quendam in
vrbis magni nominis grammaticum, qui que etiam
faciendorum versuum leges sibi aut vni, aut cum
perquam paucis notas esse iactabat, duos illos ca-
nonas, tamquam abditum quiddam, & μυστικῶδες,
familiaribus suis ἐν ἀτορήτοις tradere solitum esse. Eo-
rum prior est: *In longis versibus, qui hexametri vocantur,*
item in senariis duos primos pedes, item extremos duos ha-
bere singulas posse integras partes orationis: medios haud
quamquam posse. Sed constare eos semper ex verbis aut diui-
sis, aut misis atque confusis. Sed nos quo ludicrum
preceptum refutemus, ex ludicro pœmate sumamus.
Homerus in Ranis:

Τῆριχες δέ τε πέρονε περιφοράρον βασιλῆα.
Quæro, in eo versu tertius pes habeat ne integram
partem orationis, an minus. &, si grauius testimo-
nium requiritur, arcessamus hoc ex Iliade:

Ὡς εἰπὼν, τὸς μὲν λίπεν αὐτὸ, ἐπὶ δὲ μετ' ἄλλους.
Nonne hic & tertius & quartus partem orationis ab-
solunt? Addam & alium ex Lucretio:

Concutitur tum sanguis: viscera persentiscunt.
& ex Aristophanis Pluto:

Δὲ ἴδι σὺ μὲν ταχέως δαμών. τί δρῶ; λέγε.
T 2 Altera

Micret
lectiones
LIII
25

Alterâ regula est: *observasse M. Varronem in versibus metro, quod omni modo quintus semipes verbum finit*. Sed hoc quoque quàm sit ἀρχαῖον, tamen et in ipsis versibus quos supra posui, cognosci potest: addamus tamen alios. Et primùm quidem occurrit primus versus Odyssæ:

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μῦθα πολύτροπον.

Et secundus Iliados:

Οὐλομένω, ἢ μὲν ἀχαιοῖς ἀλγέ' ἔδκεν.

Quid in illis Virgilianis: *Nil nostri miserere: & Cæci veni posuere: & Insit. eo dicente: ac similibus, non quintus semipes verbum finit? Sed si plura testimonia in re perspicua congeram, ipse mihi videbitur culus fore.*

Quiddam quod occultè significauerat Homerus, non minori artificio à Virgilio significatum esse.

CAPVT VII.

VT inferos esse, ubi à sceleratis hominibus poena post mortem exigantur, nemini vnquam non dubium fuit, ita excubantem pro inferorum foribus Cerberum; & Acheruntis transuectionem, & causâ diuisionem ad Minois tribunal, & pertusis oculis aquam haurientes puellas, & Ixionis sibi afflictae imminentem fugam, & metuentem ne aut sibi, aut impendentis saxi casu denuò moriarur; Tantulum, & totam denique illam in Plutonis domo tragicæ, quicumque ex veteribus paulò cordatiores erant, & somniorum, aut anilium fabellarum loco semper habuerunt. Itaque & Cicero primo libro Tusculanarum ea irridere, ac pictorum, & poëtarum portenta vocare non veretur, quæ conuincere nihil negotij sit: aliorum quamlibet multa testimonia colligi possunt, ex quibus

ex quibus constet eandem illorum quoque his de rebus fuisse sententiam. Sed & antiquissimus poetarum Homerus tecta quadam urbanitate significavit, quæcumque ipse de inferis cecinisset, talia esse, qualia interitum mulierculis & puerulis ad focum sedentibus aut fallendi aut conciliandi somni gratia narrari solent. Facit enim Vlixem moneri à matre, ut quamprimum superos repetat, quæq; apud inferos vidit, mente condita teneat, ut habeat quod uxori narrare possit.

Ἄλλα φάσθε τάχιστα λιλαίεο. τὰδ'τα ὅ' πάντα

ἰδ', ἵνα ἴ' μετόπισθε τῆ' εἴηδα γυναικί.

ut tantum non apertè dicere videatur,

Πᾶρ πνὲι χεὶ τοιαῦτα λέγειν χειμῶν ἐν ὄρη.

Summus autem Homericarum virtutum imitator Virgilius aliam rationem commentus est, qua idem obscurè ac symbolicè indicaret. Nam cum duas, ex Homero hoc quoque, Somni portas fecisset, Corneam vnam, qua vera; Eburnam alteram, qua falsa somnia mitterentur: *Ærean*, spectatis illis inferorum portentis, porta eburna egredientem facit, ut fatigacibus lectoribus suspicandum relinqueret, talem esse totam illam *παραλογίαν*, qualia somnia ex inferis eadem illa porta exire dixisset.

Veterum comicorum loci duo inter se collati.

CAPVT VIII.

FACETE expressit Plautus in *Menæchmis* Pencilii parasiti edacitatem, qui cum *Cylindrum* coquum, iussum tribus parare prandium, interrogantem fecisset, qui nam illi tres futuri essent, respondissetque meretrix, se, & *Menæchmum*, & parasitum eius, ita statim ratiocinantem inducit coquum:

iam isti sunt decem:

T 3

Nam

Meretrix
Lectio
LIII
25

Nam parasitus octo munus hominum facile fungitur. Videtur autem Eubulum veterem comicum in mensa pro duobus aut pro tribus esse dixerat. Sed Plautus ut solet, modum excessit. Eubuli versus hi sunt apud Athenæum:

Εἰσὶν γὰρ ἡμῖν ἄλλ' κεκλημένον δύο
 Ἐπὶ δειπνον ἄμαρτι, φιλοκράτης ἢ φιλοκέρτης.
 Ἐνα γὰρ ἐκείνον ὄντα, δύο λογίζομαι,
 Μᾶλλον ὃ πρῆξι.

sed Eubulus, ut mihi quidem videtur, urbanitas cum duos dixisset, unum Philocratem bis nominasse fecerit. Nam insulsi profectò, & illepidi fuerunt apud Athenæum in secundo horum versuum scripti, φιλοκέρτης ἢ φιλοκρήτης. corruerunt enim & urbanitatem dicti, & versus modum. Eodem asinus sale condit vetus quidam poëta distichon, quo quaedam cavenda ac fugienda complexus esset, huiusmodi Laodicenses nominavit. Id distichon in Syriacis epistolis legitur; sed non satis emendatè. Sic legendum videtur:

Ἀσπίδα, σφῦνον, ὄφιν ἢ λαδικίας ἀείφαρος,
 Καὶ κίβητα λυσώδην, ἢ πάλι λαδικίας.

Radians pro sole. Emendatus apud Ciceronem veteris poëta versus.

CAPVT IX.

RADIANTEM veteres poëta Latini inter cetera sine vlla adiectione vocabant solem. Et ita huiusmodi nomine vsus est Cicero in Arato:

Hoc motu radiantis, Oreste in vada ponti.
 neque enim dubium est, quin expresserit illud Aratum,

Ἡελὸς τὰ πρῶτα σωερχομένοιο λέοντι,
Τῆμος δὲ κλάδοντες ἐτάσσει δ' ῥέει δόντω
ἀπ' ὀφθαλμοῖσι ἐπιπίπτει.

Quo fit, ut in versibus vetusti poetae, qui citantur li-
bro tertio De oratore,

Vive Vlixes, dum licet.

Oculis postremum lumen radiatum rape:

non dubitem, quin melius omnino sit, quod in vete-
re libro meo legitur,

Oculis postremum lumen radiantis rape.

Cur Iuno apud Homerum Vulcano blandiens, claudum
eum vocet. CAP. X.

QUARIT P. Victorius libro xxix. Variarum
lectionum, quo consilio Iuno apud Homerum
Vulcano blandiens, verita tamen non sit eum κλυτο-
νόμου vocare: idque eò factum ait, quòd cum vi-
tium pedum ipsius apertum esset, neque vllò modo
tegi posset, nullo verbo magis eum mater ostendere
potuit, quàm si inde ipsum vocasset. id autem fecisse
ἰστορεῖται, ὡς ἐνέλω, ut ostenderet eum à se valdè amari.

Quae fortassis vera sunt. Sed Plutarchus, grauis in-
primis & idoneus auctor, aliam huius rei causam ad-
fert, nihilo, ut ego quidem arbitror, deteriore. Ait
enim, voluisse summum ac sapientissimum poëtam
ostendere, neque bona neque mala corporis talia esse,
ut aut ad laudem, aut ad vituperationem cuiusquam
valdè pertineant. Itaque apud eum etiam qui aliquem
oburgant, ac reprehendunt, eo tamen ipso tempore
commendare ipsius formam, si bona est, non veren-
tur. Ut Hector Paridi conuictum faciens,

Δύσπαι, εἶδ' ὄψεαι, γυναιμανὲς ἠπυροποδία.
& ipsi Hectori Glaucus,

T 4

Ἑκτορ

Micretti
Lectiones
LII
25

Εκτορ ὡς εἶδος ἀείρεται, μάλιστα ἀεὶ πολλὸν ἐδίδου.
 neque vnquam in probri loco obiciunt ea quae
 poris sunt, sed quae animi; vt Vlixes Theriaca
 quod claudus esset, aut caluus, aut gibberus, cap
 brat, sed quod immodicè, & intempestiuè loqu
 Contraq. mater ipsa ne tum quidem cum hlio
 ditur, veretur eum claudum vt erat, vocare; quod
 res nullo modo ad vituperationem ipsius pertinet
 neque quidquam de dignitate ipsius detrahat. in
 inquit, ὁμηροῦ καταγὰς τῆς αἰχμαλωμένῳ ὅτι χαλκίῳ
 πφλότησιν, ἔτε ψεκτὸν ἠγόμενον τὸ μὴ αἰχρὸν, ἔτε αἰ
 τὸ μὴ δὲ ἡμᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τύχης γινόμενον. eodemque
 do Attius in Philocteta, quem Vlixi blandientem
 duxerat, ab eo id commemorari facit, Vlixem forte
 sum non esse

*Inclute, parua prodite forma,
 Nomine celebri, claroque potens
 Pectore Achiuis clasibus ductor,
 Grauis Dardanijs genibus vltor,
 Laertiade.*

Vbi etiam illud notant, quod patris nomen in
 mum locum reiecerit: quia in laudibus magnorum
 virorum postremum locum generis nobilitas tenet
 ea autem posuerit primo loco, quae ipsius Vlixis pro
 pria essent: in quibus nihil sibi neque Laertes, neque
 Anticlea, neque Acrisius vindicaret.

*Quod de Scipione & Laelio dictum est, idem de duo
 bus antiquis Philosophis dictum esse. Diogenes
 Laërtius locis aliquot illustratus.*

CAVTV XI.

SCIPIONIS, & Laelij amicitia nemini ignota est
 paulum modò humaniori potest. cum autem
 praefaret

praestaret sapientia Lælius, ex qua etiam ei cognomen
 inditum fuisse notum est: nihil admodum in rep. ge-
 rebat, nihil moliebatur, nihil suscipiebat Scipio, nisi
 de consilio, & sententia Lælij. Vnde qui aut tales vi-
 ros inter se committere aut de Scipionis gloria aliquid
 deterrere, ac deminuere volebant, actorem modò esse
 aiebant Scipionem, sed Lælium poëtam. Eadem au-
 tem orationis figura dictum vulgo erat & antea de
 duobus eruditissimis hominibus Eretrienti Menede-
 mo, & Asclepiade. Qui cum inter se ita coniunctè
 viverent, ut Pyladea quædam esse ipsorum amicitia
 putaretur, essetque Asclepiades natu grandior: non
 deerant, qui dicerent, poëtam quidem Asclepiadem,
 nihil autem aliud quàm actorem, & histrionem quen-
 dam esse Menedemum. Hunc Menedemum, gra-
 uem postea, & seuerum philosophum, principio sce-
 narum pictorem fuisse aiunt; id est *σκηνογράφον*, non,
 ut vulgo putant, *σκηνογράφον*. Quod & ex vetustis
 Lærtij libris cognoscere poterant, & ex aliis quæ in
 ipsius Menedemi vita leguntur. Ut quod cum pse-
 phisima quoddam scripserat, dictum est in eum à
 quodam Alexini sectatore, *ὡς ἔτε σκηνῶν, ἔτε ψήφισμα
 ἔγραψε τὸ σκῆψ ἡράφειν*. Ioci enim venustas est in
 multiplici significauone verbi *ἡράφειν*, quod est & scri-
 bere, & pingere. Item quòd adolescentuli cuiusdam
 ferocientis audaciam compescuit, cum in eum qui-
 dem nihil dixisset, sed tantum humi delineasset mu-
 liebra patientem. Hoc enim est, *παραμβύειον*: quod
 male interpret conuertit, traiectum. Et eodem modo
 accipitur verbum illud paulo post in illo mordaci, &
 aculeato aduersus Hieroclem dicto, *εἰς τί αὐτὸν ὁ ἀν-
 τὴν ὁ μέγιστος*. Et in vita Arcefilai: quem locum ita
 male accepit interpret, ut veræ sententiæ ne vestigium

T 5

quidem

Muretti
 Lectiones
 III
 28

quidem appareat: Diogenis enim verba sunt: οἷον
 ἢ αἰτῶν ἔχοντα περιειδέναι, ὅς αὐτῶν ἕκαστος ἄνθρωπος
 ἕτερον ἕτερον μείζον ἐστίν, ἠρωτισεν, εἰ ἐδὲ τὸ μακρὸν
 ἕξαδακτύλιον. Ea ita reddit interpretes: *Quum* retulisset
 eam quidam vitiose concludens, non videri altero altero
 maius, Nec decem, inquit, digitorum longitudo sex
 longitudine. Ego autem hoc modo: *Cum* quidam, quae
 opinio erat, mollem, atque impudicum esse, ad eum retulisset,
 non videri sibi aliud alio maius: interrogavit eum, ut
 ne id quidem, quod decem digitos longum esset, longius
 diceretur eo quod sex tantum digitos longum. Quid autem
 significaret, neque difficile est cogitare, neque honestum
 eloqui.

Ciceronis locus è Sophocle expressus.

CAPVT XII.

PRÆCLARVM sapientiae præceptum est, debere
 vnumquemque nostrum maiorem curam habere
 eius temporis quod post mortem nostram consecra-
 rum est, quam brevis illius, & exigui, quo in hac vita
 sumus. Itaque grauiter, & magnificè Cicero in qua-
 dam ad Atticum epistola: *Longum*, inquit, *illud tempus*
cum non ero, magis me mouet, quam hoc exiguum. Nam
 quod ita locutus est, *cum non ero*: in eo secutus est con-
 suetudinem vulgi: non quòd eos, qui ex hac vita tra-
 grassent, non amplius esse opinaretur. Quamquam
 autem hæc sententia suapte sponte in mentem ei ve-
 nire facillè potuerit; tamen facillè adducor, vt homo-
 nem eruditissimum, & in Græcorum poetarum le-
 ctione exercitatissimum cogitasse putem de loco So-
 phoclis, apud quem Antigone, cum fratrem insepul-
 tum iacere noller, & certò tamen sciret, si cum aduer-
 sus Creontis edictum sepeliisset, sibi quoque morien-
 dum

dam esse, non tamen propterea absterretur ab illius
 erga fratrem muneris functione: cum dicat, multo
 longius esse tempus, quo se placere, ac probari oportet
 inferis, apud quos perpetuò futura sit, quàm iis
 qui in hac vita versantur. Verba ipsius hæc sunt:

ἴδω μετ' αὐτῶ κείσμαι, φίλα μέτα,
 ὅσα πανουργήσασ'. ἔπει πλείων χρόνον,
 ὄν δ' εἴ μ' ἀρέσκον τοῖς κάτω, τῶν ἐνθάδε.
 ἔπει γ' αἰεὶ κείσμαι.

Eclogium. Conciliaturæ. Diuinaculi. *Tres loci*
emendati apud Suetonium in Vitellio.

CAPVT XIII.

SCRIPSERAM iam pridem *elogij* nomen neque
 Græcum esse, neque Latinum: deinde miranti-
 bus quibusdam amicis dixeram, ubicumque *elogium*
 legeretur, neque *ellogium*, neque *eulogium*, sed *eclogium*
 dici debere. Id duo ex ipsis à me acceptum in me tor-
 terunt: cum enim de *elogij* nomine disputassent, vl-
 troque eos accusassent, qui vocem probam, & anti-
 quam nimis imperiose è ciuitate deturbare vellent:
 postremò eò venerunt, vt *elogium* quidem non, sed
eclogium rectè & emendatè dici docerent. Ac mihi
 quidem, ne viuam, si non & hæc, & talia omnia ri-
 diculo sunt. Sed interdum tamen nescio quid stoma-
 chi mouent. Nunc expungamus præclarum istud
elogij nomen è quodam Suetonij loco, in quo iam pri-
 dem infedit. Ita enim vulgo legitur in Vitellio: *Ex-*
titique elogij ad Q. Vitellium D. Augusti quaestorem libel-
lus, quo coninetur, Vitellios Fauno Aboriginum rege, &
Vitellia, qua multis locis pro nomine coleretur, ortos, toto
Latino imperasse. Sed quis iste est libellus *elogij*, aut
 à quo scriptus? An fatuum est id quærere: cum
 in vetere

in vetere libro ita legatur; *Extat Q. Clodij ad Q. Velliam D. Augusti questorem libellus.* eodem modo percatum est in omnibus libris editis lib. v. in Verrem vbi legitur, *Postea que Pompeius:* cum legendum *Postea Q. Pompeius.* sed, vt ad Suetonium redeam, eodem vetere libro paulo infra eum locum ita legitur: *Cuius filius sectionibus, & conciliaturis verius opendium nactus:* non, vt vulgo, *consuturis,* aut, vt quidam emendare voluit, *cognituris.* Conciliatores autem erant, qui Græco vocabulo proxenetae. & in eodem Vitellio: *Nullis tamen infensor quàm diuinaculis mathematicis, vt quisque deferretur, inauditum capite perniebat.* Vbi vulgo ineptè legitur, *vernaculis.*

Restitui Ciceronis loci duo, in quibus librarij duorum veterum scriptorum nomina corruerant.

CAP. XIII.

LIBET duorum eruditorum hominum nomina apud Ciceronem corrupta integritati suæ restituere: quando isti, qui tota plaustra librorum veterum habuisse se iactant, quorum collatione Ciceronem emendarint, aliquanto pauciora præstant, quàm pollicentur. Apud Ciceronem igitur in Lucullo sic vulgo legitur: *Nicetas Syracusius, vt ait Theophrastus, calum, Solem, Lunam, stellas, supera denique omnia peruenisset: neque præter terram rem vllam in mundo mouerit: que cum circum orbem se summa celeritate conuertat, circumtorqueat, eadem effici omnia, quæ, si, stante terra, calum moueretur. atque hoc etiam Platonem in Timæo dicere quosdam arbitrantur, sed paulo obscurius.* Hæc Cicero scribit: qui illius admirabilis sententiæ auctor putatus est, ei Hicetas, non Nicetas nomen fuit. Laërtius in vita Philolai: *ἡ δὲ γλῶσσι κύκλον περιεῖδεν ὅρατον ἰστέον, ὡς*

Ad Q. N. modo per n Veron endam edeam, m ita le heriu on it, vt q atores & in e in acub capie

Ad Q. N. modo per n Veron endam edeam, m ita le heriu on it, vt q atores & in e in acub capie

Ad eundem Ciceronem lib. primo De diuinatione ita scriptum est: *Quid ego, quae regi Cyro illi principi interpretati sunt, ex Dionysii Persici libro proferam? Sed praclare in vetere libro meo: ex Dinonis Persici proferam?* Dinonis enim Persica saepe & ab Athenaeo, & à Diogene Laërtio citantur. Neque verò addenda est vox, *libris*. non enim cum dicunt, Indica, Persica, Iberica, & similia, intelliguntur: sed res Indorum, res Persarum, Iberorum: eodemque modo in ceteris.

De filiis quibusdam amicis, qui leuia amicorum peccata reprehendunt, ad grauiora conuiuent.

CAPVT XV.

VEHEMENTER vituperare ac reprehendere solebat Hippolytus Cardinalis Ferrariensis, cuius ego memoriã perpetuò colere, ei que pacem ac veniam à Deo precibus omnibus exposcere debeo, sententiam Plauti de amici officio: neque vnquam audiebat hos versus,

Amicum castigare ob meritam noxiam,

Immane est facinus:

quin propè excandesceret, diceretque nihil potuisse stultius, aut à veri amici natura, ac consuetudine alienius cogitari. Vix enim vllum esse aut viri boni, aut amici hominis maius, ac praclarius munus, quam amicum vel peccare parantem retinere, atque impedire, vel cum iam peccasset, reprehendere atque increpare: dum tamen constaret id non alio animo fieri, quam ad incutiendum ei pudorem, ne quid postea tale committeret. sed in eo magnam adhibendam esse cautionem, ne deciperemur ab hominibus improbis, qui vt amici ac liberè agere videantur, in iis, quibus se amicos

Micretti
Lectioes

III
25

se amicos esse simulant, leuia quædam, & pusilla pe-
 cata reprehendunt, ad maiora & grauiora in-
 conijungentes: cuiusmodi ferè omnes esse dicebat
 Ciceronem ac potentum tenuiores amicos: neque hac
 maiorem ullam esse infelicitatem. Ac mihi
 olim eum Tibure, cum inter prandium multa
 hanc sententiam disputasset, meque postea, ut
 dicebat, in cubiculum suum seuoasset, valde gratum
 esse, ut ex me audiret, aut eadem quæ ipse dixisset,
 certè valde iis consentanea à Plutarcho tradita esse
 in libro, quo adulatoris ab amico distinguendi ratio
 ac rationem doceret. Mirificè enim amabat Plutar-
 chum: magis que confirmabatur in sententia sua, cum
 intelligeret eam, tam grauis, tam que cordati scriptoris
 iudicio comprobari. Verba autem quæ tam prope
 hæc sunt: ἔπειτα δὲ τῶν μὲν ἀληθινῶν καὶ μεγάλων ἀμει-
 βάτων ἔδεν εἰδέναι παροικίμενον, ἔδεν γινώσκοντα, ὡς
 τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἐπιτοῦς ἐλλείμματα θεινὸς ἀίξεαι, καὶ μὴ
 κατὰ λαδῆν καὶ σοφρότητα, καὶ σκευθὲ ἀμελῶς ἰδὲν, καὶ
 νον, ἀνὸς οἰκωῦντα φάουλαι, ἀνὸς ὀλιγοῦντα κρεῖται, ἢ ἀμετρη-
 ῆ κινῶν, ἢ ἴππε μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιμελόμενον, γένεον δὲ ἀμει-
 βία, καὶ παίδων ἀμέλεια, καὶ ἀπείρια γαιετῆς, καὶ ἀπεί-
 ροφία, καὶ χρεμῶτων ὀλιγοῦντα ἔδεν ὄντα ὡς ἀντὶν, ἀν-
 ὄρωντα ἐν τέτοις καὶ ἀπολλόμενα. ὡς περὶ ἀδελφῶν ἀλείπειν
 μεθύοντα καὶ ἀπολασάνειν, εἴτα περὶ λιγύδου χαλεπὸς ἀνὸς καὶ
 γίδου, ἢ γεγραμμένους ἐπιπλήτων τῶν παιδῶν περὶ δέλεου καὶ
 φείου, σολοικίζοντα δὲ καὶ βαρβαρίζοντα ἢ δολῶν ἀν-
 ὄρωντα.

Quæ cum ei interpretatus essem, addidi huiusmodi
 præposteros amicorum reprehensores exagitari etiam
 ab Horatio: qui etiam duobus exemplis iisdem, quibus
 Plutarchus usus esset, κρεῖται καὶ ἀμπεχόνου. statim
 que recitavi hos Horatij versus:

Si curtatus in aquali tonsore capillos

Ant
Vau

Occurrere vides: si forte subucula pexa
 Trita subest tunica: vel si toga disidet impar,
 Rides quid mea cum pugnat sententia secum:
 Quod petiit, spernit: repetit quod nuper omisit:
 Assuat, & vita disconuenit ordine toto:
 Diruit, adificat, mutat quadrata rotundis?
 Insanire putas solemnia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A pratore dati: rerum tutela mearum
 Cum sis, & praua sectum stomacheris ob vnguem
 De te pendenti, te respicientis amici.

cumque eum huius loci collatione oblectatum vide-
 rem: addidi tertium è sanctissimo & disertissimo scri-
 ptore Iohanne Chrysostomo in oratione *περὶ τῆς ἐγ-
 γρησιατικῆς ἰσότητος καὶ μικροῦ καὶ μεγάλου*: ubi ita scribit:
*Ὅτι ἢ ἀνὴρ μὲν ἰδοῦναι ἀνθρώπων καὶ χιτωνίσκων ἔχοντα ὄψα-
 σθεῖσθαι ἐν πλάγιον, ἢ ἢ ἄλλω πολλῷ κακῶς ἀφαιρημέν-
 ῳ, διαφθερῆσαι καὶ ὑπομιμησόμενον. ἀνὴρ ἢ ἰδοῦναι αὐτὸν καὶ ζῶντα
 ἀφαιρημένῳ, ἢ δὲ λόγον ἀφαιρημένῳ.* Huius generis ser-
 monibus partem aliquam temporis propè quotidie
 necum consumebat ille omnium quos unquam vidi
 prudentissimus, & consilij plenissimus senex: cuius
 erat excellentiam animi, aut perpetuam erga eruditos
 homines munificentiam ac liberalitatem qui exae-
 quat, & adhuc requiro, & vereor, ne semper fru-
 strà requiram.

Quid Epicurum merito à Plutarcho reprehensum A. Gel-
 lius siquidè atque ineptè defendere conatus sit.

CAPVT XVI.

EPICVRVM dialectices imperitum fuisse, ac
 putasse etiam omnem operam ludi, quæ in ea co-
 gnoscenda ac perdiscenda poneretur, ita notum est,
 vt con-

Mureti
 Lectiones
 LIII
 25

ut confirmatione non egeat. Itaque illius artis igno-
 ratione ruebat in dicendo; sæpeque aliquid probare
 aggressus, ea sumebat, quibus datis ac concessis, id
 men quod probare instituerat, non concluderet.
 Quale est, quod cum docere veller, mortem nihil
 nos pertinere, ita ratiocinabatur: Ο θάνατος ἔδεν
 ἡμᾶς. τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀνακαθίται. τὸ δὲ ἀνακαθίτον ἔδεν
 ἡμᾶς. Neque enim sequitur, si id quod dissolutum
 sensu vacat, idcirco ipsam quoque dissolutionem
 sentiri. Neque mors est τὸ διαλυθὲν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ
 λυσις. Meritoque Plutarchus secundo librorum
 de Homero composuit, imperfectè, atque præpo-
 sitè, atq. syllogisino usum esse eum dixerat: non
 prætermisisset illud λήμμα, ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ
 ματὸς διάλυσις: quo addito, nihilo magis efficiatur
 quod ipse voluit: sed quod, stupiditate quadam,
 crassitudine ingenij, non peruidisset, quantum
 id quod dissolutum est, & ipsam dissolutionem
 esset. Nactus autem est patronum tali protus cli-
 te dignum Gellium; qui dum alienam stultitiam
 re vult, prodit suam. Tantum enim abest ab eo
 defendendo, ut ne intellexisse quidem videatur, quid
 eo reprehenderetur. Neq. enim difficile est coniec-
 ita eum à Plutarcho reprehensum, ut & ab eruditissi-
 mo Aristotelis interprete Alexandro Aphrodisiensi
 reprehenditur: cuius hæc sunt ex commentario
 primum Topicorum: τοῦτο καὶ ὁ περὶ τοῦ θανάτου
 ἐπιπέρι λόγος εἰρημένον. ἔστι δὲ ἐν τῷ λεγόντων περὶ τῶν
 διαλυθὲν ἀνακαθίται, τὸ ἀνακαθίτον ἔδεν πρὸς ἡμᾶς, καὶ
 γὰρ τὸ, ὁ θάνατος ἔδεν πρὸς ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς ἠγεί-
 ῃ τὸ διαλυθὲν ἔδεν πρὸς ἡμᾶς. ἀλλ' ἔστι δὲ ὁ θάνατος
 διαλυθὲν ἔστιν, ἀλλ' ἢ διάλυσις. ἐκ ἑδωκε ὃ ὅτι τὸ
 λυθὲν ἀνακαθίται, καὶ τὸ, τὸ διάλυσις ἡμᾶς ἀνακαθίται.
 Neque

Neque minus iuste ac grauer reprehenditur ab eodem Plutarcho, quod τὸ ἀλγὸν ποσεισσε ἀντὶ τῷ ἀλγῶν.
 Cuius enim stuporis est, confundere id quod dolorem excipit, ac patitur, cum eo quod dolorem facit?
 At istas curas vocum, verborumque elegantias, ait Gellius, non modò non sectatur Epicurus, sed etiam infectatur. Nostra sanè nihil interest, quid ille aut sectetur aut infectetur. Sed qui tam saepe monuerat, diligenter videndum esse, quæ vis, quæque notio vnicuique voci subiecta esset, tam negligens esse in loquendo non debuit, vt aliud sentiret, aliud diceret. Neque si Epicuro esse negligenti licuit, caussa vlla est, cur aliis diligentibus esse non liceat.

De duabus antiquis vocibus, Tamenetsi & Insuperhabere. CAP. XVII.

Voces quasdam Latinas, quæ iam ita exoleuerant, vt propè à nemine agnoscerentur, retraxit ex fuga summus, & cum illis veteribus comparandus l. C. Iacobus Cuiacius: quas diligenter retinendas censeo, & quàm plurimis testimoniis corroborandas: ne lingua satis per se inops, nostra negligentia, atque incuria magis etiam pauperetur. Ex illis vocibus est *tamenetsi*, pro *tamenetsi*: de qua, quoniam nonnullos adhuc dubitare video, proponam hîc locos aliquot, præter eos quos attulit Cuiacius: ex quibus constet frequentem apud veteres illius usum fuisse. Plautus *Militis*: Deos sperabo, teque postremo: *tamenetsi* istuc mihi verbum est, quia hero te cavendum est optimo. Cicero in *Verrem*: Hoc si tuus inimicus tibi fecisset, *tamenetsi* animo ego provincia tulisset, inimici iudicium graue videretur. Idem libro XII. ad Atticum: & *tamenetsi* conueniendū congressuri sumus, scribes ad me, si quid habebis.

V Cælar

Miuretti
 Lectiones
 110
 28

Caesar libro septimo De bello Gallico: *Quae tamen*
Caesar intelligebat, tamen quam mitissime potest,
appellat. Idem eodem libro: *Ac tamen si dextra hor-*
ris exercitus animaduvertebantur. Ennius: *At Romanus*
tamen si viros bene gesta est, Corde suo trepidat. Locum
 in carmine ad Pisonem: *tamen si bella quierunt,*
perit virtus. Seneca libro quinto De beneficiis: *Ca-*
tamen si malus est, ipse quoque in simili materia gravis
debet. Eiusdem generis est verbum *insuperbia*
 pro eo quod est negligere: cuius ipse testimonia ma-
 ta ex libris iuris: vnum praeterea ex Appuleio pro-
 Sed & Gellius cap. xix. libri primi eo verbo usus.
Eam, inquit, constantiam, confidentiamque, non insuper-
bendam intelligit. Ita enim plane, id est, non dicitur
 vocibus, sed vno iuncto verbo legitur in veteribus
 Fuluij Ursini. Appuleius quoque libro primo De
 no aureo: *Hic qui meis amoribus insuperhabitis, non*
me diffamat probris, verum etiam fugam instruit. Ita enim
 habent veteres libri, non, vt editi, *subterhabitis.*

Locos quosdam è primo Rhetoricorum Aristote-
lis è Platone sumptos videri.

CAP. XVIIII.

NON semper nominat Platonem Aristoteles, ne-
 que cum ab eo dissentit, neque cum ab eo aliquid
 sumit, neque denique cum quid dicit, quod ad
 quem Platonis locum pertineat: sed interdum, quasi
 praeteriens, & aliud agens, id facit: ita vt lector
 minus attentum facile lateat. Vt libro primo De
 te dicendi, cum opus, ac finem Rhetorices, ait, non
 in persuadendo positum esse, sed in videndo, quid
 quaque re aptum sit ad persuadendum: non dubitandum
 est, quin

est, quin verba illa, *καὶ ὅτι τὸ πείσαι ἔργον αὐτῆς*, diri-
 gatur aduersus id quod apud Platonem ait Gor-
 gias ἢ ῥητορικῶν πρῶτος διμυρῶν ἔστι, καὶ τὸ κεφάλαιον αὐ-
 τοῦ ἰσὶ τοῦ τελευτῶν. Itemque paulo post, cum ait ἢ
 ῥητορικῶν ἔστι ἐκ τῆς δυνάμει, ἀλλ' ἐκ τῆς περιουσίας: &
 libro quarto *ἰνομολογίων*, cum idem dicit *πρὸς τὸ ἀλαζό-*
 θη, duobus verbis persequitur ea quæ apud Platonem
 in Hippia minore fusiùs, ac copiosiùs disputantur.
 Illud quoque quod paulo infra eum locum tradit,
 vnamquamque aliarum artium esse *διδασκαλικήν*, καὶ
 ῥητορικῶν in eo quod tractat, vt geometriam in iis quæ
 magnitudinibus accidunt: in numeris arithmetice,
 facultatèque in aliis alias: manifestò sumptum est è
 disputatione Socratis aduersus Gorgiam. Hæc nota-
 re non alienum putauit: quia P. Victorius, qui mihi
 adhuc videtur solus in eos libros scripsisse, id facere
 conatus est. Neque sanè ab vno scribi omnia aut potue-
 runt, aut debuerunt. satis esse debet Victorio ad glo-
 riam, quòd ea in illis libris præstitit, quæ nemo hac
 tempestate alius præstitisset.

Milphione
 Lektionen
 III
 28

Loci aliquot è Pœnulo Plautina emendati,
 & illustrati. CAP. XIX.

A PVD Plautum in Pœnulo ita cum Milphione
 seruo Agorastocles adolescens colloquitur:
 Quid nunc mihi es auctor Milphio? MIL. vt me
 verberes,
 Atque auctionem facias. nam impuniſimè
 Tibi quidem hercle vendere hæc adis licet.
 AG. Quid iam? MIL. maiorem parte minore ha-
 bitas mea.
 AG. Superſede iſtis verbis.

V 2 Sed

Sed Turnebus è veteri, vt ipse ait, membrana vna litteram addit, legitque hoc modo:

maiolem partem minore habitas mea.

atque hanc sententiam esse dicit. Tibi licet impune hasce ædes vendere in auctione: maior enim pars est, minor mea: vt accessiuncula mea impedire conditionem, legemque mancipij non possit. quæ ratio, si vera est, primùm de Turnebi sententia nouius ciuile recipiendum erit, vt quarum ædium maior pars alicuius est, ei, etiam inuito eo, cuius est pars minor, eas totas ædes vendere liceat. Sed hoc ius, si obstet Turnebi auctoritas, valdè controuersum futurum est: & vix, aut ne vix quidem, illius sententiam obtinebit. Sed & aliud nobis multo absurdius declarandum erit. Quomodo enim ædes domini, & sententia communes esse possunt? aut qui sui dominus non est, is partis ædium dominus esse? An enim partem dicitur habere in peculio? At non ne dominus & sententia & peculij dominus est? An qui facile pronuntiat, facile etiam *ἄλογον*: nosque ipsi ridiculè facimus, dum in declaratione tam ridicula confutari tam multi sumus? legendum enim planè est,

maiolem partem in ore habitas meo.

hac sententia. Licet tibi has ædes impunè vendere, quibus tibi iam opus non sit: ita enim sæpe mihi contundis os pugnis, & calcibus, vt, non in ædibus, sed in ore meo maiolem temporis partem habitare videaris. In eadem autem fabula, vbi legitur:

res serias

Omnia extollo ex hoc die in alium diem.

Profecto festos habeam decretum est mihi:

vna littera mutata, legendum, *Pro festo*. Habere autem festos dies festos pro festo, ita dictum est, vt, *festos*, pro *festis*.

habenda. vt, apud hunc ipsum, *pro sano*: vt apud
 auctores, *pro herede, pro domino, pro possessore*: vt
 apud Appuleium; *neque pro amico, neque pro Philosopho*
facturum. Et cum ait, se res omnes serias extollere in
 alium diem, procul dubio respexit ad illud vetus di-
 ctum, *εις αυειον τα αρσδαια*. Sed & in eadem fabula,
 in Agorastoclis *αγαρωεισιν* deprauati sunt hi versus:

Offende, vt inspiciam. iam aperi, audi, atque ades.

A G. *Mi patruæ saluæ. POE. & in salueto Agorastocles.*

Legendique hoc modo:

Offende; vt inspiciam. aperi. A G. vide. eccum. ades.

Mi patruæ saluæ. POE. & tu salueto Agorastocles.

Sed in illo versu, qui in extrema fabula legitur,

Inuariatum multo induci satius est,

qui vulgatam scripturam mutare conatur, nimis in-
 geniosi sunt. *Induci est εισαγειν*: & de hoc verbo con-
 sulendus est Budæus in commentariis linguæ Græcæ.

Vnde sumpsit Horatius, quod Amorem in

Chia genis excubare dixit.

CAPVT XX.

NEMINEM esse opinor, dumtaxat Græcarum
 deliciarum *ἐκ ἀγδων*, quin peregrini, & trans-
 marini saporis aliquid sentiat in his Horatij versibus:

Et cantu tremulo pota Cupidinem

Lentum sollicitas. Ille virentis, &

Docta psallere Chia

Pulchris excubat in genis.

Ego quidem quoties illum tremulum Lyces cantum
 cogito, videre mihi videor libidinosam illam & *αγ-
 δων* anum, quæ apud Aristophanem, cerussa, &
 purpuratis fluentibus buccis, cantare se ait, vt virum
 aliquem sibi conciliet:

Mureti
 Lectiones

10
 28

Εγὼ δ' καταπεπρασμένη ψυχή
 ἔσκη, καὶ κροκωτὸν ἠμοιβημένη
 ἄργος, μυυρομένη π' ὄψις ἑμαυτῷ μέλῳ,
 Πάϊζ' ἔσ', ὅπως αὖ σφειλάβοιμι αὐτῶν πνῆ
 Παιώντα. Μῆσαι δ' εὖρ' ἴτ' ὀπί τ' ἑμὸν σῆμα,
 Μελύδριον δὲρῶσι π τῶν ἰωνικῶν.

Iam in iis quæ sequuntur, Græca planè omnia. et
 eo modo quod virentem Chiam dicit, id est, ἡβάσων
 καὶ ἡβάσων: sed multo etiam magis, quòd Amoræ
 in pulchris illius generis excubare. Sumpsit autem
 è grauissimo pœta Sophocle, apud quem ita in
 gona canit Chorus:

ἔρωσ ἀνίκατε μάχαν,
 ἔρωσ, ὅς ἐν κτήμασι παίπεις,
 ὅς ἐν μαλλοῖσι παρφαῖς
 νεανίδ' ἐννυχδαίς.

Hoc certè quidam, si viueret, aut sibi subreptum
 aut sibi alicubi in via excidisse diceret.

M. ANTONII MURETI
I. C. AC CIVIS R.

VARIARVM LECTIIONVM
LIBER DVODECIMVS.

Emendati loci aliquot è libro primo
Seneca De beneficiis.

C A P. I.

Temptoris & venditoris, locatoris
& conductoris permutata esse inter
se aliquot in iure civili locis nomina
docuit princeps & nostræ & superio-
ris memoriæ iurisperitorum Cuias-
cius, ita notasse mihi videor quodam
apud Senecam loco creditorem pro debitore positum
esse. Ita enim vulgo legitur, lib. primo De beneficiis:
*Nemo beneficia in kalendariis scribit: nec auarus exactor ad
horam & diem creditorem appellat.* Vbi, nisi me fallit
animus, legendum est, *debitorem*. Neque hoc, quan-
do hæc rudioribus nauatur opera, monere omiserim,
non id dicere Senecam, ab auaro exactore non appel-
lari debitorem ad horam & diem, quod manifestò
falsum esset: sed eum qui beneficium dat, non facere
item vt auari exactores solent, qui, quod crediderunt,
id sibi ad horam & diem solui volunt. Similis ergo
locus est illi Horatiano: *Nec excitatur classico miles tru-
ci.* non enim negat militem classico excitari; sed eum,
qui rus suum colit, negat ita excitari classico, vt mili-
tes solent. Sic in epistola ad Pisones: *Nec verbum ver-
bo curauit reddere fidus Interpres.* negat enim bonum
imitatorem

V 4

imitatorem id sibi studio habere, ut verbum verbum reddat, quemadmodum fidi interpretes solent. Emenda dabo & ex eodem libro alia. Vbi ergo de Gracis loquens ait: *Inueniam alium poetam, apud quem praecipua tur, & spissis prodeant*: legendum est ex veteribus libris, & spissis auro Phrygianis prodeant. Phrygianum vestium mentio est & apud Plinium. Spissas auro auro dicit, quibus Phrygio multum ac densum auro intertexuisset. Et, ut quaedam in medio leuiora ornata, veniam ad locum quendam mirifice deperatam, qui cum minimo negotio ex vetere scriptura librari possent, tales medicos inuenit, ut cui libet eorum dici poterit,

Τὸ φάρμακόν σου ἔνδοξον μεῖζον ποιεῖ.

Vulgo enim ita legitur: *Ad hanc honestissimam conditionem beneficii beneficia vincendi sic nos adhortatur Chrysippus, ut dicat verendum esse, ne quia Charij Iouis filiae sunt, putemus certe paruum ingerere sacrilegium, si tam bellis puellis fiat iniuria.* Possem ostendere, quomodo alij scribendum ceniuerint. Sed quid opus est exagilandis illis, ostentare me? Veterum librorum scriptura haec est: *parum sacrate gerere sacrilegium sit, et tam bellis puellis fiat iniuria.* Vbi est, *sacrata*, scribitur *se grate*: plana omnia & emendata erunt. Vnde etiam locum ex eodem libro appingam, qui vulgo ita legitur: *Itaque boni etiam sarre ac fictili religiosi sunt, mali rursus non effugiunt impietatem, quamuis aras sanguine multo cruentauerint.* Libri veteres, & ut Turnebus loquitur, manuales, pro *fictili* habent *fitilla*. Sed legendum, *fitilla*. Id genus erat pultis, quo utebantur in sacris. Arnobius libro septimo aduersus Gentes: *Quid fitilla, quid frumen, quid asricia, quid gratilla, cactuneum, conspolium, cubula?* ex quibus duo, quae prima sunt

sunt pulchrum nomina, sed genere & qualitate diuersa. Series verò, quæ sequitur, librorum significantias continet.

Eiusdem Seneca locus illustratus.

CAPVT II.

MVITI sunt, qui, cum & libenter & prolixè alios laudent, neminem tamen habent, qui se, quod ab eis laudatus sit, quidquam propterea eis debere arbitretur. Laudant enim sine villo dilectu ac discrimine omnes: vt id non aut iudicio aut beneuolentia adducti, sed morbo quodam animi facere videantur. Sed & in pecunia idem, quamquam rarius & à paucioribus, fieri videas. Eiusmodi igitur homines & eleuant auctoritatem iudicij sui, & omnem beneficiorum gratiam amittunt. De quibus præclare Seneca: Beneficium, inquit, quod quibuslibet datur, nulli gratum est. Nemo se stabularij aut cauponis hospitem iudicat, nec coniuuam dantis epulum: vbi dici potest, Quid enim in me contulit? Nempe hoc, quod in illum & vix notum sibi, & in illum etiam inimicum ac turpissimum hominem. Nunquid enim me dignum iudicauit? Morbo suo morem gessit. Puto autem hoc, quod postremo loco positum est, veteris poetæ Græci exemplo dictum esse, ex quo quadratum versum perelegantem citat Plutarchus:

Ὁ δὲ φιλανθρωπος οὐ γὰρ ἔχει νόσον, χαλπεὶς δὲ δίδυς.
 Ibi enim quisquis ille est, qui loquens inducitur, negat, quod alius quispiam multis pecuniam largiatur, id ab ipsius humanitate ac liberalitate proficisci: cum enim illo quasi morbo teneri, vt dandis pecuniis gaudeat.

Micretti
 Lektionen
 II
 28

CAPVT III.

EXCEPTA Macedonum gente, ait libro tertio beneficii Seneca, non est in vlla data aduersus gratum actio. Sed vbi quidquam tale de Macedonia lectum est? Immo verò apud solos mortalium Persi ingrati actionem dari, ex Xenophonte didicimus cuius verba describam, non vt vulgo leguntur, sed legenda sunt: *δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος ἔσθ' ἄπορτος μισῶσι μὲν ἀλλήλους μάλιτα, δικάζουσι δὲ ἑκάστη ἀλλήλου.* Numquid igitur Senecam memoria lapsum esse dicimus? At eam ipsemet profiteretur sibi vsque eò firmam fuisse, vt non tantùm ad vsum sufficeret, sed in modicum vsque procederet. Equidem vidi veterem Senecæ librum, in quo non *Macedonum* legebatur, sed *Madonum*. neque dubium habeo, quòd legendum *Medorum*. Medos autem pro Persis antiqui sæpe dicebant: vt iam pridem docui in illum Catulli locum

Cùm Medi irrupere nouum mare.

Itaque Aristophanes gallinaceum; quem iocans olim Persis imperasse, ea de causa *μῆδων ὄρνυ* vocat *ἔπει καὶ τὸς πέρσας μῆδ' ἔλεγον*: ait qui scholia in istas fabulas scripsit.

Vetus quadam consuetudo satisfaciendi in quibus malè precati erant.

CAPVT IIII.

IN consuetudine apud veteres positum fuit, vt si alicui malè precatu erat, is si eum placare ei que satisfacere vellet, optaret, eo præsente, vt in caput suum reciderent ea quæ in ipsum dixisset. Duobus hoc Seneca locis cognosci potest: quorum vnus est libro

tertio De beneficiis, ubi ita scriptum est: Rufus vir or-
 dinis senatorij inter cenam optauerat, ne Casar saluus re-
 dierit ex ea peregrinatione, quam parabat: & adigerat
 idem omnes & tauros & vitulos optare. Fuerunt, qui illa
 diligenter audirent. Ut primum diluxit, seruus, qui cenan-
 ti ad pedes steterat, narrat, qua inter cenam ebrius dixisset.
 Vortatur, ut Casarem occupet, atque ipse se deferat. Vfus
 consilio descendenti Casari occurrit. Et cum malam men-
 tem habuisse se pridie iurasset, id ut in se & filios suos recu-
 deret, optauit, & Casarem ut ignosceret sibi, rediretq; in
 gratiam secum, rogauit. Alter est libro quarto: quem
 de ipsa subiticia: loquitur autem de homine im-
 purissimo Mamerco Scauro. Pollioni Asinio iacenti,
 obsecro verbo vsus dixerat se facturum id, quod pa-
 ti malebat: & cum Pollionis attractorem vidisset
 frontem: *Quidquid, inquit, mali dixi, mihi & capiti*
meo. Sed & tenuissimus poeta Tibullus, cum ianua
 cuiusdam multa mala dixisset, eamque postremo placare
 vellet, ita canit:

Et mala si qua tibi dixit dementia nostra,

Ignoscas. capiti sint precor illa meo.

Urbanissime autem apud Aristophanem Dicæopolis
 cum Megarensis χαιρειν, id est, gaudere aut saluere
 inuisisset: idque ille respondisset tibi εν ερχόμενῃ εἰ,
 precatur, ut id in caput suum recidat.

Πολυεργιστοῦνός νῦν, ἐς κεφαλήν ἔρεποντ' ἐμοί.

Vbi Scholiastes eam, quam dixi, consuetudinem
 etiam Atheniensium fuisse tradit.

Linguarium quid vocarit Seneca.

CAPITV.

QVÆRIT Seneca libro quarto De beneficiis, si
 quis cui quid tamquam digno se daturum pro-
 miserit,

Mureti
 Lectiones
 III
 28

miserit, quem postea indignum esse comperiat, quod
facere debeat: nunc recedere ab eo, quod promissum
etiam indigno dare. Et hanc quaestionem distinc-
ne dissoluit: *Aut enim magnum aliquid promissum est:*
tunc praestat semel pudere, quam semper panitere: aut ex-
iguum aliquid: quo casu etiam indigno dari potest. Post-
posterior ipse ita exprimit: *Si exiguum est, dabo: non*
quia dignus es, sed quia promisti. Nec tanquam mor-
dabo, sed verba mea redimam, & aurem mihi peruen-
Id est, scribam hoc in animo diligenter, & in mem-
ria infigam, ut mihi documento sit in posterum, ne
temere promittam. Aurem enim vellebant, cum qui
volebant in memoria haerere. Plinius libro vides-
mo: *Est in aure ima memoria locus, quem tangentes au-*
stamur. Et inde est illud Horatij: *licet antestari? ego re-*
Oppono auriculam. Ac vidi veteres nummos aereos, in
quibus viri duo insculpti erant, quorum vnus alteri
aurem vellebat: in orbem autem scriptum erat
M N H M O N E T E. Seneca ipse libro quinto: *Dicitur*
solemus; Sine tu, loquar tecum: & Ego mihi aurem per-
uellam. Sed in eo loco, de quo dicere coeperam, his-
tim sequitur: *Damno castigabo promittendi temeritatem.*
Ecce, ut doleat tibi, ut postea consideratius loquaris. quod
dicitur, linguarium dabo. Quibus in verbis dubitari
potest, quid sit *linguarium.* & Turnebus quidem
esse tanquam linguarum thecam & repositorium, in
quo dicat Seneca, se linguam conditurum, ne temere
promittat. Ego autem longè aliter eam vocem acci-
pio: neque dubito, quin *linguarium* sit id quod pro
lingua, quae temere locuta est, penditur. Idque mihi
apertè ostendere videtur verba illa Seneca, *Verba*
mea redimam: & Damno castigabo promittendi temerita-
tem. Sic *vasarium* dicebatur pecunia, quae pro vasis
est, pro

est, pro utensilibus attribuebatur ex ærario magistratibus in prouincias proficiscentibus. Sic *cerarium* vocabatur Verres pecuniam, quam quasi pro cera exigebat. Sic *salarium* antiquitus, quod dabatur pro victu, in quo principem locum tribuebant sali. Sic *vinguentarium* apud Plinium libro secundo Epistolarum, quod Marius Priscus à prouincialibus, quasi pro vnguentis exegerat. Sic *honorarium vinum*, quod regibus & potentibus honoris gratia offertur. Cato de innocentia sua: *Cum essem in prouincia legatus quamplures prætores & consules vinum honorarium dabant. numquam accepi nec priuatus quidem.* Sic *hordearium*, quod equiti pro hordeo ad alendum equum dabatur. Sic denique *vxorium*, pœna quæ publicè exigebatur ab iis qui vxores non haberent.

De naturali quadam spei & metus coniunctione.

CAPVT VI.

CVM spei nihil æquè aduersetur ac timor: notatum tamen est à sapientissimis viris, vbi omnis omnino sublata spes est, ne timorem quidem posse subsistere. Pendeat enim oportet metuentis animus: qui si spei, quo sustentetur, nihil profus reliquum sit, planè iacet. Atque hoc eleganter admodum expressisse videtur adolescens Terentianus:

Va misero mihi.

Vt animus in spe atque in timore vsque antehac attentus fuit,

Ita, postquam adempta spes est, lassus, cura confectus super.

Itaque negat Aristoteles eos qui ad mortem ducuntur, timere; vt quos iam spes omnis reliquit. Et qui timent, querunt, si qua ratione id, quod imminet, vitare

Mureti
Lectio
II
28

vitare possint. At in rebus desperatis nemo confidit. Immo verò ita spualitur metus, vt omni spe adempta plerumque in audaciam transeat. Idque in extremis periculum adductis saepe salutis fuit. Hac de re dictum Hecatonis commemorat Seneca: *Desines timere si sperare desieris.* Cui ipse postea addit: *Dices, quomodo ista tam diuersa pariter sunt? Ita est, mi Lucili. cum res deantur disidere, coniuncta sunt. Quemadmodum eadem catena & custodem & militem copulat: sic ista, quae tam dissimilia sunt, pariter incedunt.* Sed in his postremo verbis omnes editiones deprauatae sunt. Non enim *custodem*, legendum est, sed *custodiam*. Vocatur autem custodias reos ipsos, qui sub custodia erant, vt alibi: *Cum adueheretur inter custodias quidam ad matutinum spectaculum missus.* Et saepe ita accipitur hoc nomen in libris iuris ciuilis. Dabantur autem haec militibus custodiendi.

De piscibus subterraneis emendati Seneca loci duo.

CAPV. VII.

IMMENSAM quandam aquarum vim in subterraneis specubus latere philosophi tradunt, quae etiam interdum erumpant, secumque magnam piscium multitudinem efferant. Ceterum pisces illos, vt in tenebris saginatos, tum aspectu deformes atque horridos, tum gustatu noxios ac mortiferos esse. In Caria quidem cum id aliquando contigisset, quicunque illos ederant pisces, omnes ad vnum periisse, huiusmodi monumentis proditum est. Sed quam ad verum id contigisse Seneca dicit, is enim huius historiae auctor est, eius urbis nomen ita in libris ipsius corruptum circumfertur, vt sine veterum librorum ope verum quispiam, non dicam ad verum peruenire, sed de mendo

modo suspicari queat. *Circum Myndum enim Caria*
vnum id euenisse in vulgatis libris legas. Ego olim li-
 brum veterem habui, quem postea clarissimo, & cum
 incredibili omnigenæ eruditionis copia, tum virtute
 æque integritate præstanti viro Vincentio Lauro epî-
 scopo Montisdiuinitis dono dedi: quo in libro scriptum
 erat *factum id in Caria circa Iotuma urbem*. Ex qua leui-
 ter deprauata scriptura facillè conieci legendum esse,
 circa *Loruma urbem*. Nam & in epitoma Stephani De
 urbibus nominatur, *Λόρυμα πόλις καρίας*: & à Strabo
 libro XIII. & à Ptolemæo libro quinto, & à Pli-
 nio, & à Mela, nisi quodd apud hunc librariorum vi-
 tium, *Latumna*, non *Loruma* legitur. Emendabo & alium
 ex eodem libro locum, quem omnes vsque in hunc
 diem aliquot vocibus mancum ac mytilum edide-
 runt. Vbi enim narrat Seneca quosdam flumios pa-
 lam in specum aliquem decidere, & terra absorbe-
 ri, deinde in remotissimis locis exire, cursumque ac
 nomen suum repetere: cum id de Lyco amne expo-
 sisset Ouidij versibus, subiungit; *Idem & in oriente*
Tigris facit: absorbetur & desideratus diu, tandem longè
remoto loco purgamenta eiecit, vt Arethusa in Sicilia
quinta quaque æstate per Olympia.

De Arimaspiis, cur dicti sint vnum tantum oculum habere:
nem de populis, apud quos pueri oblongo capite
nascuntur.

CAP. VIII.

HOMINES esse quosdam in Scythia tradide-
 runt ex antiquis nonnulli, qui vnum tantum in
 media fronte oculum habent. *Arimaspiis* nomen est,
 quos & Æschylus ex eo *μονόπαις* vocat. Ipsum quoque
Arimasporum nomen ex re illis inditum putant.
 Scythica enim lingua *ari* vnum esse: *maspon* oculum.
 Sed

Myndum
 Lektionen

11
 28

Sed quibus curæ fuit veritatem rerum diligenter indagare, eam gentem arcu & sagittis excelluisse morant, quas cum dirigerent, alterumque, ut firmum clauderent, assiduique in eo studio essent, sunt vno tantum oculo uti. Fortassis etiam, quod rei à pueris adfuerent, alterius oculi orbe erant contractiore: versaque paulatim, ut sæpe accidit, in naturam consuetudine, patrum similes filij nascebantur, quæque in patribus deformitas ex oculorum inæqualitate ἐπιπλητος & aduenticia, eadem in filiis innataque insita erat. Ita certè de quibusdam in Asia populis grauis auctor Hippocrates narrat; cum apud eos pulchrum haberetur oblongo capite esse: ob id nutrices recens editorum infantium tenella manu manibus conrectando ac comprimendo, globosam & orbicularem figuram corrumpent, eaque frangiant, ac fasciis etiam adstricta in æumen coegerent, paulatim studium in naturam vertissent, omnes eam in gente oblongis capitibus nascerentur, eoque Macrocephalos vocari. Idem & hodie, licet an ioco, de gente quadam in Italia dicitur.

*De loco quodam Terentij ex Eunucho confutata
Marcelli Virgilij sententia.*

CAPVT IX.

Iocosè quidem dictum est à Chærea in Eunucho Terentiana, *Pessulum ostio obdo*: subestque comino obscæniolus sensus: neque tamen adsentior Marcellulo Virgilio, qui putat respexisse poetam ad medicorum *πρωὸς*, qui mulierum naturalibus ad procreandos menses subiici solent. Primum enim ex veteri non Græca modò, sed & medicorum propria quorundam quisque asssecutus esset vim ioci? deinde non potest

voce Græcas admittere eam formam imminuendi, quæ Latinis vsitata est, neque si Græci exiguum *παιδ* dicunt *μαρδ*, licere continuò Latinis pessulum eo sensu dicere: non sanè magis quàm logulum *ἀντ* λο-
γυ, aut eiusmodi alia. ipsumq. Marcellum peccasse
arbitror, qui *μαρδ* pessulos vertit. Sed pessulus est
μαρδ. quo nomine significabant interdum iocan-
tes id quo mares fumus. Aristophanes:

Ταῖς ἀριστοτέλει γυναιξίν ἔστω ἢ νέον
Ἐλευν ἀνατὶ, λαβομένης τὸ πικτάλκ.

Sulpicor & Horatium in illo versu,
nec tauri rucntis

In Venerem tolerare pondus,

quæ allegoriæ seruiret, eò etiam respexisse, quòd il-
lum partem Græci interdum *ταῦρον* vocant: vnde &
ταῦρος. Quin & temporibus Romuli, cum consulta
matronas Romanas, si fecundæ fieri vellent, à
capro miri oportere respondit, Græcè potius quàm
Latinè locuta est, neque tam caprum intellexit, quàm
ταῦρον, in quo præcipuum putatur esse reme-
dium aduersus mulierum sterilitatem.

De quibusdam, qui piloso sunt corde.

C A P. X.

ARISTOMENIS Messenij, qui trecentos Lacedæmonios occiderat, quiq. & fortitudine & calliditate præstiterat, mortui cor hirtu & densa qua-
si filia pilorum obsitum repertum esse, tradit Plinius.
Item de Lyandro Lacedæmonio, qui & ipse tum
fortissimus tum astutissimus fuit, Græci quidam me-
moriz prodiderunt. Ipse quoque memini, cum Vene-
ris essem, sumptum esse capitis supplicium de nobili
quodam latrone, qui cum à carnifice dissecaretur, cor-
de ad

X de ad

Mureti
Lectiones
II
28

de admodum piloso repertus est. Roboris quidam ab
 tix & calliditatis alij esse id argumentum volum.
 ingenti certè calore proficiunt, quo qui abundat
 & robusti esse, & callidi solent. Itaq. eruditus & gra
 diloquus poeta Nonnus libro xxvi. Dionysiacos
 biris populis ait esse cor densis vestitum pilis: sicut
 audacissimos esse, neque vnquam in praeliis metu

τοῖς ἐν δυνατείων πικρὰν εἶχες, οἷσι καὶ αὐτῶν
 φεῖται ἀδυστέρων ἐκέρυοτετο φθλα σαρβείων.
 τοῖσιν ἐνὶ κερδὶ λήλαται πείχες, ὧν χάριν αἰεὶ
 ψυχῆς δέρεται ἔχουσι, καὶ οὐ πλώσσουσαν ἐπὶ.

De aduerbiis quibusdam, que aliter apud veteres
 terdum scribebantur, quam nunc solent. Emendat
 Ciceronis apud Fabium locus.

CAPVT XI.

QUOD nunc perpetuò *istinc* & *illinc* scribimus
 veteres nonnumquam *istim* & *illim* scribere so
 litos constat. Recteq. factū à Petro Victorio est, quod
 in libris Epistolarū Ciceronis, antiquam scripturam
 hac quoq. in parte cum fide representandam putauit
 vt in epistola ad Valeriū: *Qui istim nunc veniunt*, & alij
 locis. Huius autem rei ignoratione deprauatus est Ci
 ceronis locus ex epistolis ad Brutum, qui citatur à Fa
 bio: neque correctus ab eruditis hominibus, qui Ci
 ronis fragmenta studiosè collegerunt. Ita enim vnus
 legitur, *Veritus fortasse, ne nos in Catonem nostrum tra
 feramus illinc mali quid: etsi argumentum simile non est.*
 In vetusto autem Fabij codice, qui penes me est, haec
 modo: *Veritus fortasse, ne nos in Catonem nostrum tra
 ferremus illim aliquid: etsi argumentum simile non est.*
 Hoc ne cui leue videatur, moneo alios quoque primò

Ant
 Varian
 I

hæc scriptorum locos eodem modo corruptos esse: quos aut nos ipsi, aut alij quandoque indicabunt.

De Thalete Mileſio hiſtoria elegans.

CAPVT XII.

THALES Mileſius magno vir & ſublimi, vt notum eſt, ingenio fuit: multa que admirabilia cum in alijs diſciplinis, tum in aſtologia primus excogitauit. Is cum reperiſſet, quam rationem haberet magnitudo Solis ad magnitudinem eius circuli, quem Sol ipſe annuo curſu metitur ac conficit, quoque modo ad Geometrica ſubtilitate demonſtrari poſſet: eam rationem cum Prieniſi quodam, homine & talium rerum curioſo, & diuite ac copioſo communicauit. Qui de acumen Thaletis, & inuenti pulchritudinem admiratus, præmium à ſe illum, quantum vellet, optare inſiſit. Nullum te, inquit, aliud præmium poſco, Thales, niſi, vt ne tibi vnquam huius inuenti gloriam arroges: ſed ſi quando eius alios participes facere volueris, auctorem illius eſſe me perpetuo profitearis. Non igitur contemnunt gloriam ne ſapientiſſimi quidem: nedum nos, qui ſapientes non ſumus, æquo animo ſeramus, ſi quid à nobis interdum, ex quo laus aliqua poſſit exiſtere, animaduerſum eſt, id iniuſte neque impudenter ab alijs occupari.

De quibuſdam locis è primo Rhetoricorum Ariſtoteliſ.

CAPVT XIII.

ARISTOTELES libro primo De arte dicendi, vbi docet nemine ſanæ mentis deliberare de iis que vno tantum modo euenire poſſunt, qui modò ea talia eſſe exiſtinet: ita loquitur, *ὅτι ὁ τὸ ἀδυνάτων ἄλλως ἐπινοῶν ἢ ἐπινοῶν, ἢ ἔχειν ἐδὲ εἰς βουλὰς ται, ἕπος ἱστολαμβάνων:* vbi putat optimus interpres, eum complecti tria tempora. & certè tria verba, quibus vitur, facilè id ali-

X 2 cui

Muretti
Lectiones

11
28

cui persuadere possunt. Sed tamen cum omnis deli-
 beratio futurum tempus respiciat: quomodo, quomodo
 quis deliberare de rebus praeteritis potest, siue in
 vno, siue pluribus modis aut esse aut fieri potest.
 Possunt quidem vrbes pluribus modis capi atque con-
 pugnari: Sed si quis hodie deliberet atque in consulti-
 one ponat, quemadmodum Troia capta sit, nonne
 agnatos & gentiles deducendus esse videatur? Quo-
 rere, quomodo id factum sit, possumus: deliberare non
 possumus. Omnis autem consultatio quaestio illa quae
 dem est, sed non contra. Ne praesentia quidem in deli-
 berationem cadunt, nisi ut eis in posterum consulti-
 tur, ac denique omnis deliberatio ad futurum tempus
 refertur. Ita igitur interpretor, ut cum rerum, quae
 modum multis locis Plato & Aristoteles docent, quae
 dam dicantur *ἔδει*, ut nummi, aedes: quaedam *ἔδει*
 ut bellum aut nuptiae: utrumque generis hic Aristoteles
 complexus sit. Aoristus enim *γενέσθαι* non magis praeteri-
 ti quam praesentis aut futuri temporis significatio-
 nem habet. Et rectissime Victorius hoc ipso in libro
 verba illa Aristotelis, *ἃ οὐ ἐνδεχεται καὶ γενέσθαι καὶ μὴ
 γίνεσθαι*, interpretatus est, *qua eam naturam habent, ut fieri
 non fieri possint*. Saepe autem consultamus non tam
ἔδει γενέσθαι, ἢ ἔσειναι, quam *ἔδει τὸ πῶς μέλλει εἶναι*. Igitur
 hoc addidit, non deliberare homines *ἔδει τὸν αἰὲν αὐτῶν
 ἄλλως εἶναι*. Deinde subiungit: *ἔδει γὰρ πλεον, ἢ οὐτως
 δεχεται συμβεβῆναι*. Sed ego totum illud, *ἢ οὐτως αἰὲν
 ται συμβεβῆναι*, delendum censeo: legendumque sim-
 pliciter, *ἔδει γὰρ πλεον*, & ita interpretor: *nullus enim
 eiusmodi deliberationis esset*. Sic Plato libro quarto De
 Rep. *ὅτι ἀνωφελές καὶ πλεον ἔδειν*. Idem epistola quinta
εἰ μὴ μάτην μὲν κινδυνεύσειν ἔδειτο, πλεον δ' ἔδειν πλεον.
 Aristophanes in Pluto: *καί τι πλεον ἔδειν*; quod
 Scholias

Scholiasies ita exponit, τὴν χρεία ἐστὶ τῶ πλεονεξίῃ; Hoc qui non viderant, putarant aliquid deesse.

Locus Virgilij expressus è Chæriilo.

CAPVT XIII.

VIDETUR Chærilus non ita contemptus & abiectus poeta fuisse, vt cum haberi voluit Horatius: quamquam & alij, quorum maior est auctoritas, male de eo multo ante Horatium senserant. Sed tamen & hic versus ipsius:

Πῶσαν κοιλῶνεν ῥανὶς ὕδατος ἐνδὲλε χεῖρῃ,

multos magnosque imitatores habuit: & propè ausim dicere, locum quendam optimi maximi poetarum Virgilij ex eo mihi expressum atque effectum videri. Cum enim Chæriili versus quidam legantur, quibus queritur præcigua argumenta scribendorum poematum à vetustis poetis occupata iam esse: eadem etiam in coquestio tertio libro Georgicon apud Virgilium legitur. Chæriili versus hi sunt:

Ἄ μάλιστα, ὅστις ἔλω κείνον χρόνον ὕδρῃσι αἰοιδῶν
Μισάων δευράπων, ὅτ' ἀκείρεται ἑπὶ λειμῶν.
Νὺν δ' ἴτε πάντα δέδασαι, ἔχουσι ἢ πείρατα τέχνης,
Ἵστασι αἴσῃ δρόμον καταλεπόμεν' ἄδ' ἄ τοι ἔσαι
Πᾶντι παπ' λαίοντα νεοζυγέσ' ἄρμα πηλάσσει.

Virgilij autem hi:

Cetera, qua vacuas tenuissent carmina mentes,
Omnia iam vulgata. Quis aut Eurysthea durum,
Aut illaudati nescit Busiridis aras?
Cui non dictus Hylas puer, aut Latonia Delos,
Hippodame, humerog, Pelops insignis eburno
Acer equis? tentanda via est, qua me quoq, possim
Tollere humo, victorog, virum volitare per ora.

X 3 Illud

Mureta
Lectiones
III
28

Illud certè, *Omnia iam vulgata*, profus comparatè ge-
minum est illi, Νῦν δ' ὄτε πᾶντα δέδωκεν.

Enendata multa in oratione Ciceronis pro Archia.

CAPVT XV.

CICERO in oratione pro Archia cum multa
verbis doctrinæ studia commendasset, eaq; ma-
gnam vim ad laudem atque virtutem habere dixisset,
addit postea, etiamsi nihil ex eis aliud quam delecta-
tio peteretur, nihil esse, quo quasi diuertere, & in quo
honestius ac liberalius requiescere fessius grauior-
gotiorum tractatione animus possit. In hac autem re
explicanda verba ipsius hæc sunt: *Quod si non hic tantus
fructus ostenderetur: & si ex his studiis delectatio sola pete-
retur: tamen ut opinor, hanc animaduersionem humanissi-
mam ac liberalissimam iudicaretis.* Sed cum animadu-
ersionis nomen pro certo aliquo studiorum genere nulli-
quam neque apud Ciceronem, neq; apud vllum alium
bonum Latinitatis auctorem legatur, Lazarum Ben-
anicum aiunt, cum eam orationem interpretaretur, non
animaduersionem, sed *animi remissionem*, ibi legendum cen-
suisse, qui mihi videtur, quod *animaduersionis* nomen
ei loco non conuenire censuit, rectè ac verè iudicasset
sed in eo peccasse, quod à veterè scriptura nimis lon-
gè recessit. Ego cum eam orationem abhinc triennium
publicè in vrbe interpretarer, vsus sum veterè libro
Fulij Ursini, viri optimi, & hominis eruditissimi: quo
in libro scriptum erat *animaduersionem*. Vnde ego vna
littera detracta scribendum censui, *animi auersionem*.
Auertere enim animum aut cogitationem à re aliqua,
sepe ut notum est, Cicero dicit. Eodem in libro veterè
apertè scriptum erat: *Hæc studia adolescentiam agunt:*
non, ut vulgò, *alunt*. Ferri tamen potest, *alunt*. Sic enim
alibi

alibi Cicero, *ingenia melius ali Græcis exercitationibus.*
 Iam quod eadem in oratione legitur: *Bestia sæpe imma-*
na cantu flectuntur atq; consistunt: si quis attentè consi-
 deret, videbit nullo modo referri posse ad Orphei &
 Arionis fabulam: quod tamen erudito homini Paulo
 Manutio visum est. Nam quod perrarò factum poëtae
 fabulantur, quo ore id Cicero dixisset sæpe fieri? Me-
 lius igitur Victorius, qui id iam pridem ad serpentes
 retulerat: quos carminibus flecti ac consistere opinio
 est. Gothicarum quidem rerum scriptores narrant
 rivos ita delectari tiliarum & fistularum pastoricia-
 tum sono, ut, cum in pastores impetum facturi sunt,
 sæpe ab eis cantu mulceantur: atq; hanc vsitatissimam
 pastoribus eius regionis rationem esse expediendæ ab
 rivo impetu salutis suæ. Vix tamen est, ut existi-
 mem id Ciceroni notum fuisse. Illa autem de Home-
 ri patria ita in eodem illo libro leguntur: *Homerum Co-*
lophonem ciuem esse dicunt suum: Chii suam vindicant: Sala-
minii repetunt: Smyrnaei vero suum esse confirmant. me-
 lius omnino, quàm ut vulgò, *consitentur.* Quis enim in
 significatione gloriationis, consistendi verbo vitur?
 Quod autem statim sequitur: *Itaq; etiam delubrum eius*
in oppido dedicauerunt: causa nulla est, cur mutetur.
 Quamvis enim Ietæ quoque Homerum suum esse
 contenderent, non tamen Ciceroni propositum fuit
 eas omnis vrbes nominare, quæ sibi summum illum
 poëtam vindicarent. Et notum est apud Smyrnaeos
 Homeri delubrum fuisse. Strabo libro quartodecimo:
ἐστὶ καὶ βίβλιον ἐν τῷ Ὀμήρειον, ὅσα τετραγώνια ἔχουσι
καὶ ὄψον καὶ ξόανον. ἀντιποιούται γὰρ καὶ ἔτι διαφέροντας
ἐν πικρῷ. καὶ δὲ καὶ νόμισμα τι χαλκοῦ παρ' αὐτοῖς Ὀμήρειον
λέγεται. Cuius me loci admonuit, vnumq; eius gene-
 nis areum nummum perueterem ostendit idem ille,
 quem

Murett
 Lectiones
 III
 25

quem antea nominavi, summè doctus, & summè
amicos officiosus Virinus. Puto etiam in eadem oratione
ita legendum: *Nam nisi Ilias extitisset, ille ille
tumulus.* non ut vulgò: *Nam nisi Ilias extitisset ille.* Sed
hoc leuiusculum est, & coniectura tantùm nititur. In
ipsum autem orationis finem ita vulgò legitur: *Et
verò siue à meo sensu post mortem a futura sunt: siue, ut
pientissimi homines putauerunt, ad aliquam animi mei partem
pertinebunt: nunc quidem certè cogitatione speq; de
ctor.* Sed à libro vetere abest vox animi, quod veni
puto. Ita enim veteres loquebantur: Horatius,

*Non totus moriar, magnaq; pars mei
Vitabit Libitinam.* Ouidius:

*Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferarè*

Sequitur locus, qui valdè torfit & alios homines erudi-
ditos, & ipsum in primis Manutium; ubi ita Cicero
*Quare conseruate iudices hominem pudore eo, quem
eorum studiis videtis comprahari tum dignitate, tum etiam
venustate.* Manutius autem ita: *Quem hic locum ha-
bet dignitas aut venustas? satis valere debet ad conser-
liandam Archiæ iudicum voluntatem pudor ipsius
& ingenium: plurimum verò ipsa causa: quibus singu-
gulis aliquid addit, quo pateant illustrius. at hæc, non
dignitate, tum etiam venustate, nescio quo modo intru-
sa, prorsus nuda sunt. Ut omittam, quòd hic loquen-
di modus, *Conseruate hominem tum dignitate, tum etiam
venustate,* mihi quòidem parùm satisfacit. Adde, quòd
venustas iucunda quædam vel in vultu vel in corpo-
ris motu species est, quæ ad commendationem Ar-
chiæ, præsertim ætate prouecti, nihil pertinet. Itaque
prorsus videtur abundare. glossema dicerem, si, quo
adiungi posset, viderem, nam glossemata, quæ vocantur
inter-*

interpretandi causa ponuntur. Sed ita hinc aperta sunt omnia, de pudore Archia, de ingenio, de causa, ut nullam interpretationis lumen desiderent. Hoc tamen, quicquid est, & omnino, quæcumque sentimus & scribimus, ita probamus, dum ne hominibus eruditiss, & in hoc studiorum genere exercitatis improbanda videantur. Hac Manutius: ut homo disertus ac copiosus, multa; ut in loco deprauato, non multum opis adferentia. Ego rem paucis expediam. Vox *studii*, abest ab omnibus antiquis libris. Delenda igitur: & pro *venustate*, legendum *vetustate*. Hoc enim dicit: pudorem & integritatem morum in Archia comprobari amicorum ipsius tum dignitate tum vetustate. Lucullum enim & Metelli & Catuli, & alij præterea viri gratissimi, quos antea nominarat, non tantum Archia amici, sed veterrimi amici erant. Numquam autem ille, nisi planè bonus fuisset, talium virorum amicitiam aut tam facile comparare, aut tam diu conseruare potuisset. Vocem *studii* redundare, viderat & alius: sed ineptè in talibus viris, quasi in pulchellis pueris, venustatem commendari, non viderat. Idque illorum qui eum nouerant, nemo miratur. Nescio, an hoc quoque addere debeam; quod paulo post legitur: *Quis est eo numero qui semper apud omnes sancti sunt habiti atque dicti*: non esse, cur quisquam calumniatur. Ita enim & pro Marcello: *An ex eo numero, qui vnâ secum fuerunt?*

Proverbum ab aliis prætermisum è Plutarcho.

CAPVT XVI.

REFERVNTVR nonnulli homines, qui dum faceti ac dicaces videri volunt, nullam falsè aliquid dicendi occasionem prætermittunt, maluntque

X 5 sape

Manutii
Lectiones
III
25

sape amicum, quàm dictum perdere: faciliusq. man-
nam ardentem in ore, quàm dictum aliquod ardentem
tum continerent. Talis erat ille, de quo Horatius:

dum modò risum

Execuiat sibi, non hic cuiquam parcat amico.

Neque in priuatos modò ac fortis suæ homines, sed
in principes immoderata illa maledicendi libidine
abutuntur: non cogitantes, quàm stultum sit scribere
in eos qui possunt proscribere; &, ut Cicero alibi
loquitur, gladio ἀντιπικτηρίζειν. Vitæ igitur pernicitatis
dicacitatis famam aucupantur, sparguntq. voces in
iugulum fortasse redituras: ac plerunque leuissimas
rei, ut Plato ait, verborum, grauissimas pœnas ferunt.
Ac ne mortui quidem aliam mercedem ferunt,
quàm ut de eis dicatur, quod de Tantalo Euripides

— ἀνθρώπων ἔσχε γλώσσων, ἀσπίδων ἄνδρα.

Eiusmodi homines Plutarchus in commentariis, quos
tradit, quibus notis adulator ab amico discerni quod
ait, τὸν περὶ τὸ φέρον ἄρχοντι ἀπεχθὲς ἀρχεῖσθαι. Quod cum
proverbij figuram habere videatur, quælij nuper, tum
in illam præclaram congeriem adagiorum, quæ Florentiæ
rentiæ cum tot speciosis ac magnificis titulis impressum
tum primùm prodierat, relatum esset. Sed hoc diu
quæro, ea vidi, quæ vidisse piguit. Neq. ego vilius
quam inspexi librum, qui magis confirmaret veteris
tum: *Magnus liber, magnum malum*. Sublata quidem
omnia, quæ piorum animos offendere poterant, exi-
mo: neq. dubito, quin Episcopus Regiensis, qua re
sacrarum intelligentia, & qua in rebus sibi mandatis
diligentia est, quod suarum partium erat, egregiè pro-
stiterit: sed vellem aliquid diligentia ab aliis collata
ad ea quoque tollenda, quæ ineruditis errorem obno-
re, eruditis nauseam mouere possent. Nam cum

qui primus aliquot prouerbiorum millia collegerat, qui uirnam aut ne attigisset unquam theologica, aut in eis religiosius & sincerius versatus esset, homo, qui neque legendo expleri, neque scribendo defatigari posset, multa in illo præcipiti scribendi calore malè interpretatus esset, multa coniecisset in illum aceruum prouerbiorum, quæ prouerbia non erant: decuit certe minusq. incommodi partem aliquam ab eis tolli, qui prouinciam illius operis perpurgandi susceperant: & in eorum quæ detracta essent, locum substitui, si quæ ad eo omissa viderentur. Nunc omnes fatuas interpretationes intactas reliquerunt, eisque tanquam sacris prepercerunt: quæ prouerbia non sunt, non tantum non rescuerunt, sed multa præterea, ut liber grandior fieret, addiderunt: & tamen sic quoque multa, quæ uerè prouerbia sunt, omiserunt. Ac vellem suam cuique tribuissent, eorum saltem, quorum nomina damnata non sunt. Ita enim sciret quisque, quid in quoque aut laudaret aut reprehenderet. Nunc quicumque rudem illam & indigestam materiam congeffit: Paulum enim Manutium fuisse, nemo mihi unquam perstruxerit: qui etiam breui scripto testatus est, se ea tantum, quæ imprimenda acceperat, aliis imprimenda dedidisse: credo, quod ipse non satis digna pleraque indicaret, quæ typis suis excusa legerentur: ille igitur *ἡ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ γνώμη, ἢ ἡ βία*, omnes omnium reprehensiones in caput suum traxit. Cum enim nobis interdum sit lectione aliorum omnium librorum, quibus prouerbia explicantur: quicquid stolidè, quicquid imperitè, quicquid ineleganter dictum erit: id scilicet ei uni, cuius ille liber est, imputari oportebit. Ita homines interdum, dum aliorum gloriam ad se trahere conantur, alienæ stultitiæ succidanei, ut Plautus lo-

Muretti
Lectiones

10
25

tus loquitur, fiunt. Sed hæc, si videbitur, aliàs. Nam quod cœperamus, exequamur: *Quorum puterimus neque obstructa ora sunt, neque Crepidines paulo alium exagitata: neque denique quidquam est, quod obiectu suo probeat, ne quis in eos incautior prolabatur: quales multo videri videmus: si qui circa eos choreas agant, magnum periculum adeunt, ne, dum progrediuntur, regrediuntur, corpus orbem mouent, saltitant, in puteum delapsi mergantur.* Pro uerbis igitur usus esse poterit in eos, qui per ludum et lasciuiam tale aliquid facit, ut eo ipso se in magnum aliquod periculum coniciant.

De libro Proverbiorum nuper edito Florentina.

CAPVT XVII.

Nam quis me putet, quæ superiori capite dixi de Florentina Proverbiorum editione, sine causa dixisse, & alienæ industriæ iniquam existimationem fuisse: proponam hîc aliquot exempla, ut quidque occurreret: non enim mihi tantum est otij, ut plures horum ea in re perdere libeat: Ex quibus illa verè ac mentis dicta esse intelligatur. Atq. ut hinc exordiar: ait aliqui in Odis Horatius, se Veneri sacrificare velle; quod in se nimis sæuam experiatur: sperare autem, vbi hostiam mactauerit, illam sibi leniorem fore. Atque hoc ita exprimit: *Mactata veniet lenior hostia.* Inde Erasmus, aliud cogitans, prouerbium fecerat, *Mactata hostia lenior.* & adfirmarat, dici de spontaneis ac mansuetis. Nonne oportuit tam ridiculâ interpretationem tolli ab iis, qui à se falsas interpretationes sublatas esse profiterentur? Nam si quis vel inspecto Horatii loco non viderit, quàm hoc ridiculè dictum sit: prope est, ut alia prouerbij figurâ dicat aliquis, minus ei esse sensus, quàm mactatæ hostiæ. Plautus ludens dixit

Amphi-

Amphitruonem suam neque tragœdiam, neque ta-
 men planè comœdiam fore, sed tragocomœdiam. Isti
 hanc ipsam vocem καμωδονταγμαδων prouerbiū esse
 dixerunt, de re, quæ ex lætis simul & tristibus consta-
 ret. Quis igitur modus prouerbiorum scribendorum
 futurus est, si talia quoque prouerbia accipimus? Co-
 gnouerant ex Varrone, in bulgam seu vesicam olim
 condi solitos nummos. statim natum prouerbiū
 est: *Ad oculos magis, quàm ad vesicam pertinet.* Quo præ-
 dicto prouerbio quis, quæso, vniquam antiquus scri-
 ptor vsus est? Saltem vnum citassent. Eiusdem gene-
 ris sunt illa: *Fluuij cursus non detorquendus: Pauca malè
 parata, multa bene comparata perdunt: Conscientia crimen
 patet: Patere legem, quam ipse tulisti. Tonderi pecus, non
 radi debet: Temporibus seruire decet: Pygmaei vel Thioda-
 mas cum Hercule: Amor fit in ira iucundior: Voluptas malo-
 rum esca: & talia, ὅσα νόσος.* Ut enim quibusdam ho-
 minibus malè affectis, quicquid edunt, in bilem
 aut in pituitam, ita istis, quicquid legunt, in prouer-
 bium vertitur. Versus est Catulli ex Epithalamio:
Omnia omnibus annuit. Descripserunt ad verbum, quæ
 ego abhinc viginti annos ad eum versum scripseram,
 eaque pro suis sumentes, nouum prouerbiū concin-
 narunt. Versus est, opinor, Euripidis:

ἴπ' ἐχθρὸς θυμὸς ὀπλίζει χεῖρα. id est,

In hostes ipsamet ira armat manum.

Eum isti ita verterunt: *inimicitias armabit ira manus.*
 Quid illa? οὐδ' ἀγαθὸν: *Manuarium ad: Sternutauerunt
 Avores: Bili in naribus: Planus semel crura fregit: Absens
 heres non erit: Oleo fraudare lucernas: & illa, Noxa caput
 sequitur: Hercules clypeus: Ab aula recessit: Leuato velo de
 causa cognoscere: & illud omnium stultissimum, Lex
 Africani: & qualia in eo libro tam multa sunt, vt ea
 quærere,*

Muretti
 Lectiones
 10
 28

querere, sit aquam in mari querere; tanti fuerunt propter tales nugæ librum in tantam molem excutere oporteret? Addam præca quædam, ut occurrerent, & si potero, insignia: quamquã ita multa sunt insignia, ut hoc ipso difficile sit reperire quæ dicantur insignia.

Versus est Luciani: Πόζωνα τίλλει κερέων ἑσ' ἄλλοις

Tunc quidem ex illis proverbium facit, & ita vertit: *Barbam velle à puerorum vlnis*. Quot verba, tot peccata.

Πόζωνα id est *barbam* interpretatur pilos, qui in vlnis nascuntur. n̄hil ineptius. Τίλλει, non est *velle*, sed, *pellit*.

Ridiculè autem ἐκ κερέων facit κέρως: id est *ex tonsorum pueros*. Et ἑσ' ἄλλοις, ineptè interpretatur, *ab aliis*.

cùm ἑσ' ἄλλοις κερέων, sit, *sub manibus tonsorum*. Versus est Aristophanis, principio τῆς εἰρήνης. Ἄψ' αἰρε μὲν ἐστὶ τὰ χεῖρα κερνύσθω. Eum aiunt isti ab eruditis proverbii loco referri. Quæro, qui sunt isti eruditi: aut quis vult

quam idoneus auctor hoc versu, ut proverbio, vltus sit?

Erasmus in quodã versu scripserat, facile videri, proverbialia scribere; idque se non negare: sed difficile est chiliadas scribere. At si alia proverbialia recipiamus, iam non chiliadas, sed myriadum myriadas scribere facile fuerit. Quanto enim iustius in hunc ordinem referretur illud ex Pluto?

Ὡς ἀργαλέον παράγμ' ἔστιν ὃ ζῆν' ἢ θεοί,

Δύλον γένεσθαι παρὰ φρονῆντ' ὁ δειπότε.

Vt dicas proverbij usum esse posse in eos, qui servantur libidinoso amori, aut avaritiæ, aut denique alicui cupiditati. & illa *κ* Nebulis:

Ὡς εὐ βασιλεῦ. τὸ χεῖμα τῶν νυκτῶν, ἔστιν

ἀπέθαντον. ἔποδ' ἡμέρας γνήσιται;

Vt dicas proverbio uti posse aliquem, qui, exempli causa, doleat, tot gentes hæreticorum præstigijs occidit: eas tam diu in tam crassa errorum caligine versant, cuique

que longū videatur, dum eis veritas illucescat. Sed
 non quicquid cōmodè in varios sensus flecti potest,
 hanc prouerbium est. *Insuere in saccam vel culeum*, ait,
 cuiusque est ex illis paræmiologis, vulgò dicimus,
 pro circumuenire aliquè vel ludere. Nescio an ita lo-
 quuntur in Germania, aut in alia quapiam gēte, vnde
 est, quisquis est, qui hoc scripsit. Sed ego putabā non
 Germanica, aut Gallica, aut Italica, sed Latina tantū,
 & Græca vetera proueria eo libro contineri. Latini
 autem de parricidis loquentes, dicunt quidem eos in
 culeum insuendos esse, non tamen ludo, neque vt eos
 circumueniant: neque hoc prouerbio dicunt. Plato li-
 bro decimo De Rep. dixerat poëtarum metra, spoliata
 multis coloribus similia esse eorum vultui, qui atate
 quidem integra sunt, sed formosi non sunt: id est, τοῖς
 τῶν ἡρώων προσώποις, καλῶν ἢ μὴ. οἷα γίνεται ἰδεῖν, ὅταν
 ἡλικία αὐτοῦ ἀλλοίωται. Isti prouerbium fecerunt: *For-*
masque sue pulchritudine, in eos qui pigmentis exoticam,
 ita enim loquuntur, formam adsciuerunt. Persarum
 reges, quibus à populis potestatem omnium rerum
 sibi tradi volebant, ab eis symbolicè per legatos terram
 & aquam petebant, quam qui dabant, significabant,
 se imperium accipere. Res vulgo nota est. Isti prouer-
 bium fecerunt, *Terram & aquam poscere, & terram &*
aquam dare, pro, bellum alicui inferre, & bellum cum
 aliquo suscipere. *Masilenses mores* colere dixerat Plau-
 tus in *Calina* cum senem, qui armigero filij sibi pro
 puella supposito facere id voluerat, quod nouæ nu-
 pte solet, eò respiciens, quòd *Masilenses*, etsi ab
 alijs vt seueri prædicantur, mollitiei tamen nomi-
 ne malè audiebant, vt est apud Athenæum, crede-
 banturque γυναικοπαθεῖν. At isti *Masilenses mores* apud
 Plautum, optimos & probatissimos interpretantur.

S. Hie-

Nicetti
 Lectiones
 10
 28

S. Hieronymus verba, quibus vsus erat Iouinianus, ridens, ita scripserat: *Rogo, qua sunt hec portenta verum? quodve scriptiois dedecus? Nonne vel febrem somno re eum putes, vel arreptum morbo phrenetico, Hippocrati vinculis alligandum?* respiciens videlicet ad ea vincula de quibus Hippocrates *ὅτι τῶν κατ' ἰσχυρίων*. At ista, quae argumentis fortissimis roborata sunt, vel scripturum testimoniis, ea tradunt ab Hieronymo et ceteris vinculis Hippocratis alligata. Quod si quis obstinate defendere audeat, ipsemet vinculis Hippocratis alligandus esse videatur. Sed hæc hydra quædam est, quæ plura capita amputaueris, plura succrescunt.

Dictum elegans Io. Antonij Lucatelli episcopi Venusini. CAP. XVIII.

VERE & grauiter dicere solitum memini Io. Antonium Lucatellum, & virum & philosophum optimum, qui postea episcopus Venusinus fuit, tunc autem in familia magni illius Hippolyti Cardinalis Ferrariensis mecum amicissimè coniunctissimèq; vivebat, quod Socrates in cibo ac potu faciendum esse monuisset, id contrà fieri oportere in iis quibus animus aleretur. Etenim apud Xenophontem Socrates eos cibos summo studio vitandos esse dicit, quibus etiam, qui non esuriunt, ad edendum prouocantur: & eos potus, qui etiam non sitientem adducunt, ut bibat. Contrà autem ij sermones vtilissimi sunt, atque omni studio consecrandi, qui in animis languentibus excitant cognitionis & scientiæ cupiditatem.

Emendatus Plauti locus è Bacchidibus.

CAPVT XIX.

DEMVS aliquid istis, qui Plautum alieno labore emédare cupiunt, quod, cum libuerit, ut solent,

appiant pro suo. Versus sunt è Bacchidibus :

*Postquam aurum abstulimus, in nauem conscendimus,
Dum cupientes, fortè vt ad sedi in stega,
Dum circumspecto: atque ego tum lembum conspico,
Longum est rigorem maleficum exornariet.*

Virgilius Atque, ita positum est, vt in illo Virgilij,
Atque illum in praeceps pronorapit alueus amni.

Sed hoc fortassis omnes vident, eorū autem versuum
postremum quis, quæso, intelligit? *Strigas* vocabant
mulieres maleficas, quas etiam noctu volare arbitra-
bantur. Eodemq. modo *strigones*, homines maleficos,
eorum vocabulorum vtroq. hodieq. vulgus in Italia
vritur. Vaser igitur ille seruus, quem lembum malefi-
cum vocaturus erat, quod eo piratas vectos esse simu-
laret, eum prius, quasi idem valente vocabulo, *strigo-*
nem nominauit: vt planè legendum sit hoc modo:

Longum strigorem, maleficum exornariet.

Loci quidam ex Oratore Ciceronis ad Brutum
illustrati. CAP. XX.

M. CICERO etsi de laudibus suis non inuitus
prædicabat, potiusque in eam partem peccabat, vt in
eum immodicus atq. immoderatus esset: semper tamen
cogitauerat cavit, ne sibi ingenij laudem arrogaret: po-
tiusq. videri voluit labore & diligentia, quam ingenij
praesentia aliquam dicendi facultatē consecutus. In-
gellegebat enim nihil esse inuidiosius, quam de inge-
nio suo gloriari: cum quauis laude facilius homines
suis, quam laude ingenij cedant, vt verè cecinit
Martialis:

Aurum & opes & rura frequens donabit amicus.

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Nota igitur illa sunt: *Quominus ingenio possum, subsidio
mihî*

M. Cicero
Lectio
II
28

*mibi diligentiam comparavi: & Si quid est in me ingenij
 iudices: quod sentio quàm sit exiguum: & Aristoteles
 omnes ingeniosos melancholicos esse: ut ego tarditer
 me non moleste feram: & similia. Sed & in Oratore
 Brutum locus quidam est, in quo sibi ingenij laudem
 detrahit: quod tamen eo minus animadvertitur.
 Locus ille aliquot vocibus mancus ac mutilus legitur
 etiam in iis libris, qui cum librorum veterum acceperunt
 collati esse dicuntur. Ita enim cum vulgò scriptum
 videas: *Atque haud scio an plerique nostrorum Oratorum
 ingenio plus valuerint, quàm doctrina; itaque illi dicere
 melius quàm precipere, nos contra fortasse possumus.* Sed
 complures iam anni sunt, cum Alexander Glorietur
 tunc quidem magnæ spei adolescens, nunc autem
 clarissimus, qui quæ magnis in rep. muneribus præ
 etus, concitata iam pridem expectationi præclare
 ni ex parte respondeat, librū veterem mihi veniens
 dedit, in quo ita integrius & emendatius legere
*Atque haud scio an plerique nostrorum oratorum, et
 atque nos ingenio plus valuerint, quàm doctrina. Itaque
 dicere melius quàm precipere: nos contra fortasse possumus
 melius docere.* Eodem illo in libro ita scriptum est
*Quomodo enim vester Axilla Abala factus est, nisi fugax
 ter a vastioris? Quam litteram etiam è maxilla, & axilla
 & vexillo, & pauxillo consuetudo elegans Latini sermo
 euellit. & paulo infra: decemvirosum silitibus indicandis
 non ut vulgò, litibus indicandis. Neque hac indigna
 visa sunt, quæ gloriorem.**

Ant
 varia
 L

M. A. N.

M. ANTONII MURETI
I. C. AC CIVIS R.
VARIARVM LECTIIONVM
LIBER XIII.

Nigidij rationes quadam quibus contendebat natura inesse in vocibus vim significandi. vnde sumpta sint, indicatum.

CAPVT I.

EVI prorsus & futili argumento vsus est P. Nigidius, vt doceret nomina & verba naturaliter quandam significandi vim habere, non quæ eis hominum arbitratu, quasiq. conuentione quadã imposita esset. scripsit enim id perspicui posse ex vocibus, *Ego, Tu, Mihi, Tibi, Nos & Vos*, itemq. ex græcis prouocabilis quæ vim valerent. Nam, *Ego, Nos, Mihi*, neq. profuso in-terroq. flatu vocis, neq. proiectis labiis pronuntiar, sed & spiritu & labiis quasi intra nosmetipsos adducis atque compressis. At cum *Tu, Tibi, Vos*, dicimus, labias sensim primores emoueri, ac spiritum atq. animam porro versum & ad eos quibus cū loqueremur, referendi. Dignum sanè argumentum, quod ex multis seligeretur à Gellio, eiq. præter cetera lepidum & festiuum videretur. Existimo autem illud, qualecumque est, è Chrysippi fontibus haustum ac deriuatum fuisse, qui cum superiorem animi partem, id est, τὸ ἦν-σπονδόν, in corde, non in cerebro, esse contenderet: vel ex eo id colligi posse dicebat, quod cum dicimus,
Y 2   Ego,

Mureti
lectiones
III
25

Ego, natura ipsa duce, & ita quodammodo cogentem
 natura ipsius litteræ quæ eius vocis princeps est, motum
 deorsum ad pectus, et ad cor mouemus: ut quod motu
 nutu ostendamus eam partem qua præcipue sentitur
 id quod sumus: *Mens enim cuiusque*, ait Cicero, *in
 quisque*. Addebatur illud quoque, naturale esse, ut de
 his loquentes, nosque ipsos ostendere volentes, digi-
 tum indicem ad pectus referamus, non ad caput: quo
 quo effici, ut natura ipsa quodammodo docere videatur,
 præcipua partis, & eius quæ hominem constituit
 non in capite, sed in corde, sedem ac domicilium esse.
 Quoniam autem videbat Chrysippus, promptam præparatam
 esse *ἐνστασιον* aduersus illud prius argumentum ex voce
ἐκείνου, cuius idem esset principium, quod *ἐκείνου*:
 subiecerat pulchram sanè & ingeniosam solutionem.
 neque enim tantum priorem syllabam vocis Ego ita
 conformatam esse, ut eam qui profert nutu se, id est
 pectus suum, ostenderet: verum & posteriorem, id
 est syllabam *go*, nihil habere, ut ipse dicebatur,
 apostematicon, id est, quo quidquam in nos positum
 indicaretur. At vocem *ἐκείνου* incipere quidem ab
 eadem syllaba, sed sequi statim syllabam *κεί*: in qua
 inesset vis quadam significandi aliquam nobis seiunctum
 ac separatam. Hæc tam ingeniosa fatua vix à summis
 viris dicta crederemus, nisi Varrone didicissemus,
 nihil à quoquam agrototariari posse tam stultum,
 quod non aliquis Philoſophorum seriò dixerit.

Virgilij locus è sexto Eneidos illustratus.

CAPVT II.

QVOD est, quod doctissimo poetarum Martiano, qui
 ni, qui infantes mortui sunt, eos dies ipsa abstrahit

habeat dicitur: notum enim sunt versus illi e sexto diuini poematis:

Cominus audita voces, vagitus & ingens,
Infantumq; anima flentes in limine primo,
Quos dulcis vita exsortes, & ab ubere raptos,
Absit in atra dies, & funere merfit acerbo.

Et cuncto, eum ad consuetudinem & ad opinionem
reueram respexisse: apud quos qui iuuenes immatu-
ram, ut videbatur, mortem obierant, ahescente caelo,
ante solis exortum, a propinquis efferrī solebant:
quod nefas opinarentur, tanti mali, tantaque calamita-
tis spectatorem ac testem esse solem. Atque eam ob-
causam dies ipsa eos auferre ac rapere dicebatur,
quod ut primum dies apparere cœperat, auferaban-
tur. Qua de re ita Eustathius: *καὶ ἰδοὺ τὴν τοῦ ἡλίου
ἀνατολὴν ἐπιπέσει τὸ αἶμα τῶν νεογενῶν, ὡς μὴ ἀνεκτόν
ἐστὶν ὁμοῦ τὸ ἴδιον καὶ τὸν δῖον ἔχειν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ἴδιον καὶ τὸν δῖον ἔχειν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ*
Sic raptum ab aurora, qua eadem & dies est
Orionem fabulantur. Atque hoc colore usus est Ner-
on cum Britannicum fratrem suum, qua nocte veper-
at sustulerat, ea ipsa humanum curauit. Qua de re
prudentissimus historiae scriptor Tacitus: *Nox ea-
dem necem Britannici & rogam coniunxit, & paulo post,
sepelitionem exsequiarum edicto, Caesar defendit, id a
manibus institutum referens, subtrahere oculis acerba fu-
era, neque laudationibus aut pompa detinere.*

De Anchisa morte varia veterum scriptorum sen-
tentia. GABRIELI

VARIA admodum & inter se discrepantia de
morte Anchisæ, qui Enææ pater fuit, veteres
prodiderunt. Sunt enim, qui annos natum octoginta
in Phrygia obiisse dicunt; ostendique tumulum ipsius
in monte

Mikret
Lectiones
III
28

in monte Ida: ubi pastores & bubulci quotannis
autumnum sacrificiant. Pausanias mortuum in
gione Laconica tradit, antequam in Siciliam pete-
niret: sepulcrumque in monte qui ex eo Anchias
cetur. Virgilius in Sicilia: quam opinionem
esse ait Eustathius. Cato, ut a Seruio relatum
cum Aenea filio in Italiam peruenisse.

Versus Graecus in eos qui robusti cum sint, mer-
cedem impolite stant tamen, emendatus.

CAPVT IIII.

MENDICIOS quosdam videmus, qui medicam
di victus quasi artem quãdam facitiant, quã
eum robusto sint corpore, & validis lacertis, languor
tamen & ignavia ita dediti sunt, quiduis vt malum
quã laborẽ & industria sua sibi vnde viuant que-
rere. eis veterẽ versũ iubemur panem dare: & in-
per quasi pro opsonio pugnum impingere: illud que-
dem; quia homini panem petenti negare, vix homi-
nis videtur; hoc autem, vt discant ab illa fœda par-
di victus ratione abstinere, & intelligant se bonis con-
nibus merito odiosos esse. Versus Graecus hic est:

Δὸς ἀρτον πᾶσι, καὶ κατ' ὄλον ὄψον ἐπ' αὐτοῖς.

est autem versus ἀέφαλον, vt cuius prima syllaba
breuis sit. Aliter eum ab Eustathio & legi & exponi
scio, sed, vt suum cuique, mea mihi interpretatio ma-
gis arridet.

De loco quod a Horatij aduersus sententiam cuius-
dam, qui eum corrupti, disputatum.

CAPVT V.

HORATIUS cùm veteres tragicos ac comicos
Latinos in componendis Iambicis versibus
tẽ negligentes fuisse dixisset: indignamq; eis veniam
datam

nam esse: quærit, num idcirco si quis scripturus sit, eorum negligentiam imitari debeat, & ut Teucer sub Alacis clypeo, ita sub auctoritate eorum latere; an potius imitari severitatem ac diligentiam Græcorum, qui tantam sibi licentiam non sumpserunt, sed versus multo certioribus, multoque arctioribus legibus adstrinxerunt. Tum subiicit, eum qui nihil aliud in scribendo studeat nisi ut tutus sit à reprehensibilibus, & ut se aliorum exemplo tegat; neque ulterius cauet, quam ne quid admittat, in quo veniæ spem promptam ac paratam non habeat; nullam laudem mereri: sed, ut liberalissimè cum eo agatur, hoc tantum dici posse, eum vacare culpa. Hortatur ergo Pisones, ne id sibi satis esse ducant: sed versent diurna ac nocturna manu Græcos poëtas, & ad eorum exemplum scripta sua dirigere conentur. Versus autem quibus id præcipit, hi sunt:

Non quisvis videt immodulata poemata iudex

Et data Romanis venia est indigna poëtis.

Idcirco vager, peccemq; licenter: an omnes

Visuros peccata putem mea: tutus & intra

Spem venia cautus, vitavi denique culpam,

Non laudem merui. vos exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.

Tutus, inquit, id est, si tantum me tutum alieno exemplo præstitero; & si cautus fuero intra spem veniæ: neque aliud cautero, quam ne illos quasi cancellos & limites transiliam, intra quos eandem veniam sperare possum, quæ iam aliis antè concessa est: culpam denique vitasse, non laudem meruisse dicar. Quæ sententia cum & vera & perspicua sit: quidam tamen, qui eam non intelligeret, ausus est locum depravare: & ubi rectè legebatur, *intra spem venia*, quasi pro im-

Y 4 perio

Micretii
Lectiones

III
25

perio iubere, ut legatur, *extra spem venia*. Verba
 subieci, è quibus hominis & cautio & modestia
 nosceretur. Mendosè in omnibus libris legatur
intra spem venia cautus, quæ scriptura mirè sortis
 omnes, qui in hanc Epistolam commentarios scrip-
 runt. Ego autem coniectura ductus, & ab ipsius
 tatis voce admonitus, locum corruptum ita emen-
 davi: & *extra spem venia cautus*. Neque hoc satis ad
 sanctionem. Si quis dissentire audeat, è doctorum no-
 mero summo iam iri. Sed ipsum audire præstat. Sic
 inquit, *legendum, quicquid obstrepant semidocti seu pseudo-*
indocti quidam. Nam quid peruer sui lectione vulgata? Hæc
 ille. Mihi verò siue semidocto, siue etiam, si quis
 malit, indocto seu pseudocto ille planè *extra spem ve-*
nia peccasse. In Horatiū nō hoc tantum loco videtur

Alius Horatij locus illustratus. CAP. VI.

HORATII versus sunt è primo Epistolarum:

Rupit Hyarbitan Timagenis emula lingua

Dum studet urbanus, tenditq; disertus haberi.

Quos in versus decuit interpretem illum, qui quic-
 quid vsquam viderat, legerat, audierat, somniauerat,
 αὐτῶ τῶ δουλάκῳ in commentarios suos congregabat, sic
 Timagene, si quid haberet, dicere. Et tamen in prioribus
 editione silentium: in posteriori pauca quædam et
 Suida. Prætermittenda certè non erant, quæ de eo leguntur
 apud Senecam libro tertio De ira: ex quibus & Timagenis
 maledicentia & cõtumax animus, & Augusti comitas ac
 facilitas optimè cognoscitur. Ad hæc poterant & illa
 Plutarchi, ex libro De discrimine actus latoris & amici.
 Τιμαγένης ἐξέπεσε τῆς Καίσης & φιλοῦ
 ἐλευθέρου μὲν ἐδέποτε φωνῆ χρῆσάμενος. ἐν ᾧ τοῖς συμπε-
 σίοις, καὶ τοῖς ἀπεικαστοῖς ἐκάσποτε πρὸς ἐδ' ἠπηνουῦ ἀπεδύω. ἄλλ'
 ὅ, τὶ δ'

ἡπίστουτο γελῶν ἀργείοισιν, αἰτίαν φίλιας, ὡς περ σοφισμα
 αὐτίαν ἀποσφραδίζουσαν. Sed nō dubito, quin hæc quo-
 que habuerit in scidis & aduersariis suis: in quibus
 iam pridem notauerat quicquid alij aut iam dixerant,
 aut quandoque dicturi erant.

Illustratus locus Tibulli. CAP. VII.

DISTICHON est Tibulli ad amicam:

Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante:

Sed videar celo missus adesse tibi.

Cuius priorem partem interpretati sunt alij ex Plu-
 tarcho, eam videlicet Romanorum fuisse consuetu-
 dinem, ut domum ex peregrinatione redituri, præmit-
 terent, qui vxoribus nuntiarent ipsos aduentare, siue
 ut ille se diligentius ad viros decenter excipiendos
 prepararent: siue ne viri tamquam de illarum pudici-
 tia dubitantes, subito eas opprimere velle viderentur:
 siue, ut quidam alij dixerunt, ne repentina vis gaudij
 ex subito virorum adpectu eas grauiore aliquo in-
 commodo adficeret. Sed ad posteriorem versum ne-
 que adhuc, quod sciam, quidquam notauit, quo is illu-
 strer fieret. Sciendum igitur est, fuisse illud vulgare
 loquendi genus, ut celo missos dicerent, quos inopi-
 natio viderent. Neque mihi hoc credi postulo, sed gra-
 ti & erudito scriptori Minucio Felici, qui ita scribit
 in Octauio: *In hodiernum, inopinatio visus, celo missos,
 ignobiles & ignotos, terre filios nominamus.*

Refutatum impudens & impium mendacium Petri
 Criniti. CAP. VIII.

Petrus Crinitus Florentinus patrum nostrorum
 memoria libros aliquot scripsit De honesta disci-
 plina: de quibus in vniuersum quid sentiam, non ha-
 beto necesse dicere. Illud quidem certè negari non po-
 test, multa

Minucii
 Lectio
 III
 25

test, multa in eis vulgaria pro reconditis, falsa pro
 ris, noua pro veteribus legi, quale est turpissimum
 lud & impudentissimum, vt ipse vocat, Senatus con-
 sultum, ex quo concinnauit caput octauum libri
 decimi: quod nemo, nisi planè obesa natis, non lib-
 rim animaduertit, nihil prorsus redolere antiquitatis
 sed aut ab ipso Crinito confectum esse, aut, quod con-
 dibilius est, à nebulone aliquo, qui ipsi Crinito illud
 re voluerit. At hoc quidem non magni momenti est
 nisi quòd talia indigna certè erant, quæ referrentur
 eos libros, quorum inscriptio honestam disciplinam
 polliceretur. Illud grauius & acriori reprehensio-
 dignum, quòd veritus non est optimo & religiosissimo
 mo imperatori Theodosio violatæ Religionis crimen
 adfingere. Eorum libri noni cap. 9. tradit Valentinus
 & Theodosium Augustos ita scribere ad Eudoxium
 præfectum prætorio; & si ipse quidem Eudoxius
 non nominat: *Cum sit nobis cura diligens in rebus omni-
 bus superni numinis religionem tueri: Signum Salutaris
 CHRISTI nemini quidem concedimus, coloribus, Lapide
 aliâue materia fingere, insculpere, aut pingere. Sed quæ
 tamque reperitur, tolli iubemus, grauisima pena eos no-
 tando, qui contrarium decretis nostris & imperio quic-
 quam tentauerint.* Atque id refert se ait ex libris Au-
 gustalibus: ita enim, inepta quadam ostentatione, Co-
 dicem Iustinianæum vocat, nolens eum vilitate nomi-
 ne appellare, vt reconditos aliquos libros tractare ve-
 deretur. Sed profectò dignus fuit, qui falsi pœna pro-
 ãteretur, ausus sanctissimæ Constitutionis verba cor-
 rumpere, & eam ad impietatem detorquere. Ita enim
 legitur in Codicis Iusticiani libro primo, titulo octa-
 uo: *Impp. Theod. & Valent. A. A. Eudoxio PP. Cum sit no-
 bis cura diligens, per omnia superni numinis religionem*

Signū saluatoris CHRISTI nemini licere vel in
 silice, vel in marmaribus hūni positis insculpere
 vel pingere, sed quodcumque reperitur, tolli: grauisimā pœ-
 na multando eo, qui contrarium statutis nostris tentauerit,
 specialiter imperamus. Dat. xij. Kal. Iun. Hierio & Ardabu-
 no Coss. Ac ne quis fortasse putet, aliam veterū libro-
 rum scripturam fuisse: habeo ipse Codicem scriptum
 annos ab hinc ferè sexcentos, in quo planè eodē mo-
 do, et in vulgatis, legitur. Licuerit fortasse Crinito in
 ludicris ac leuibus leges ac Senatusconsulta
 infringere: certè in re ad cultum diuini numinis per-
 tinenti, impetatoris commemorabili pietate ac reli-
 gione præditi constitutio corrumpenda non fuit.

Puerorum lusus quibus maximi momenti negotia præ-
 significata sunt. CAP. IX.

SOLENT pueri interdum colludentes imitari ea
 quæ maximè seria sunt; neque raro animaduer-
 sum est, eorum ludicris quandam futuræ sortis ac
 conditionis significationem contineri. Romulus cer-
 te, cum adhuc ignatus suæ originis inter pastores
 educaretur, rex ab illis per ludum creatus, & per eam
 occasionem ad magnum patrum perductus, puerilis
 simplicitatis præsignationem re ac factis comprobauit.
 Quod ipsum & de Cyro aliisq; proditum nouimus.
 Sed & L. Septimium Seuerum, qui postea Romano
 imperio præfuit, tradit Spartianus, cum adhuc pue-
 nus esset, nullum alium ludum inter pueros exer-
 cuisse, nisi ad iudices: cum ipse prælatis fascibus ac
 securibus, ordine puerorum circumstante, sederet ac
 iudicaret. Quod autem his omnibus multo maius
 præstantius est, sanctissimo viro Athanasio sum-
 mus ordo in Ecclesia Dei puerili quodam ludo præ-
 significa-

Micretii
 Lektionen
 III
 28

significatus est. Nam cum eum æquales sui, festo quodam die in littore maris collidentes, Episcopum esse asserunt: & ad eum alios quosdam puerulos nondum baptizatos perduxissent: ipseque eos, obseruans unguem omnibus Ecclesiasticis ritibus salutari acceperat: Alexander episcopus Alexandria, qui totum illum ludum eminus spectauerat, atque etiam à principio iniquo animo tulerat: cum, vocatis ad se puerum totam diligenter cognouisset: pronuntiavit, pueros illos ritè baptizatos videri, neque amplius baptizandos esse; adiicienda tantum ad illud mysterium, quæ more atque instituto Christiano à sacerdotibus obiri oporteret. Eius autem Alexandri S. Athanasii successor fuit. Neq. absimile est, quod de S. Ambrosio Episcopo Mediolanensi S. Paulinus Nolanus Episcopus memoriæ prodidit, eum adhuc puerulum solum esse quasi per iocum manus sororibus suis osculandum dare; cum sacerdotibus eum honorem ab illis ritibus videret: nam se aliquando Episcopum fore.

Locus Demosthenis à Cicerone, singulari artificio expressus.

CAP. X.

NON quicquid more fit, iure fit: aliudque multum est, solere aliquid fieri, & aliud licere. & hæc nomen turpiter factis excusatio plerumque prætexti solet: neque ferè quisquam est, quin iniuriam sibi fieri putet, quod alij complures diu impunè fecerunt. Sed se potissimum eius vlciscendi ducatur exordium. Sed acerrimus ac pugnacissimus oratorum Demosthenes, quem perurbanè amicus quidam meus Aristotelem oratorum vocat, quidam, vt in Aristotele, ita in Demosthene nihil otiosum, nihil redundans reperiant, densa & compacta omnia & neruorum ac virium plena:

na igitur grauius labefactat ac concutit hanc ratio-
nem defendendi, eiusque fundamenta, impacto hu-
ius vehementissimi enthymematis quasi ariete quo-
si labruit: & ἄρα πᾶσι πᾶσι κατὰ τὸ νόμον ἐπιχρῆται
τοῦτο ἐπιμαίεται, διὰ τοῦτο ἀπορῶντες ἀνδραγαθῶς, ἀλλὰ πολ-
ὺν μᾶλλον ἀλιτισμοῦ. ὡς περὶ γὰρ εἴπεις ἐάλφ, σὺ ταῦτα καὶ ἀν-
δραγαθῶς, ἔως ἀνδρῶν σὺ νῦν ἀλῶς, ἀλλὰ οὐ γὰρ εἴπεις. quæ ita La-
tine reddita sunt à Fabio: Nō enim si quid vnquam con-
tra leges factum est, idq; tu es imitatus; idcirco te conuenit
pena liberari, quin e contrario damnari multo magis. Nam
si quis eorum damnatus esset, tu has non scripsisses: ita si
tu damnatus fueris, non scribet alius. Summus autem
Latinus orator, vt peritum imitatore decet, vini-
quidem ac pondus sententiæ retinuit: sed eam, toto
dicendi genere immutato, suam fecit. Ita enim scribit
tertio accusationis: Quid igitur dicet? fecisse alios?
quid est hoc? vtrum crimini defensio, an comitatus exilio
queritur? Tu in hac repub. atque in hac hominum libidine,
et, vt adhuc habuit se status iudiciorum, etiam licentia, non
ex iure, non ex æquitate, non ex lege, nō ex eo quod licuerit,
sed ex eo quod aliquis fecerit, id quod reprehenditur, recte
factum esse defendes? & paulo post: Vt ego adfentiar ora-
tionem defensionem tamen non probabo. Potius enim te dam-
nato, ceteris angustior locus improbitatis defendende relin-
quetur, quàm te absoluto, alij, quod audacissime fecerunt,
recte fecisse existimentur. Talium exemplorum colla-
tione velim studiosis eloquentiæ adolescentibus ve-
ram & rectam imitandi rationem indicari; non vt à
peritisque fieri video: qui cum, vt picæ & psittaci, eas-
dem voces reddiderunt, magnos se luculentorum
scriptorum imitatores arbitrantur.

Oleum

Muretti
Lectio
II
28

Oleum numquam congelari, contra quam à Gellio
produci est. CAP. XI.

SAPENVNERO miratus sum quæstionē qua
Gellius libro xvij. propositam esse dicit in
Athenis apud philosophum Taurum, cur oleum
& facile, vina rariùs congelascant. ac doluit
quòd puer ille qui emptum oleum ierat, tam cito
diisset, aut non alicubi guttū fregisset in via. erat enim
tanti, corrumpi ollam illam lentis Ægyptiæ, & cucur-
bita, dum quæstiones quæ propositæ erant, explere
rentur. Saltem olla vacua, pleno ventre rediissent
disputationes institutas. sed, ut opinor, vna cum
deserbuerat etiam ardor disputandi. Equidē ita
per accepi ab iis quibus omnis propè census in
est, oleum frigore crassescere quidem, sed nunquam
congelascere. Quin & ij qui congelari vsquam
gant mare, inter ceteras eam quoque causam adde-
runt, quòd innatet mari pinguis quidam & olei simi-
lis humor. & Heracleo in Iliados ἄ, numquā ait con-
glaciare oleum, propter calorem qui ei admittitur
τὸ ἐλαίον, inquit, ἐκ χειρὸς ἀλλοδαπῶν, πολὺ ἔχει ἐν αὐτῷ
θερμὸν. Et hoc philosophus Taurus cognoscere
tuerat ex Aristotelis libro quarto Meteorologicō, ubi
docet summus Philosophus, ἔτε ὑπὸ ψυχρῶ πύρρον
τὸ ἐλαίον, ἔτε ὑπὸ πυρρῶς, ἀλλὰ ὑπὸ ἀμφοῖν πυκνῶν, pro-
pterea quòd aëris plenum sit: ex quo etiam fieri
aqua innatet: quod ipsum tradit & libro secundo De
generatione animalium, ubi ita legitur, ἐν τοῖς ψυχρῶ
καὶ πυρρῶς πυκνῶν τὸ ἐλαίον, πύρρον δ' οὐ. διὰ μὲν γὰρ
μύκητα & πύρρον. ὁ γὰρ αἶψα θερμὸν καὶ ἀπύκτον. Ac dicere
Gellium ita intellexisse, non planè in crustam con-
scere oleum, sed crassius ac densius fieri, nisi puer an-
aperte vtentem fecisset verbo χειρὸς ἀλλοδαπῶν.

Invidia

lacunda narratio super ambiguitate vocula cuiusdam, quae duobus eruditissimis hominibus errorem obiecit. CAP. XII.

INTERPETABAR nuper publicè librum Senecae, quo sanctus ille Philosophus quaerit, quare mala bonis viris accidant, cum sit Prouidentia. Cumque ventum esset ad eam partem in qua ipse grauer intelletur luxum temporum suorum, accidit, vt ego quoque in eo loco tractando enumerarem multa genera peregrinarum auium quas veteres Romani è remotissimis totius orbis partibus petitas mensis inferre soliti essent. Venit ad me triduo post vnus eorum qui tum interfuerant, homo & suo iudicio eruditissimus, & meo non ineruditus. Isque cum aliquot familiaribus meis mecum vnà esse vidisset, dissimulauer quidem, sed ita tamen vt artificium apparet, cepit operà dare vt sermo noster, aliis de rebus susceptus, in mentionem eius disputationis quae triduo ante à me habita erat, sensim delaberetur. Tum quasi occasionem nactus ostentandae eruditionis suae: Nollem, inquit, à te tum praetermissam vnus auis mentionem, ex qua vna inexplebilis veterum libido inquisitis dapibus conquirendis vel maximè cognoscenda poterat. Quam, quaeso? inquam. Phoenicem, inquit ille. Obsecro te, etiam phoenicem illi esitabant? inquit. Neque multi, inquam, neque sapè id facere poterant. aiunt enim eam auem vnicam toto orbe reperiri, & viuere annos, opinor, sexcentos sexaginta, & cum ipsa sibi rogam construxerit, funusque fecerit, tum eodem illo ex rogo renasci. Sed ego fingentia esse illa poëtarum putabam. Tu verò, quem, vt illos rare inuentu dapes, ita omnia in studiis rara & exquisita delectant, ede nobis nomen gulonis illius,

Mureti
Lectiones
III
25

lius, qui tanti putauerit palato gratificari, vt tam p
 eham auem in perpetuum sustulerit. certe enim
 cum vnica toto orbe sit, neque nisi ex se renascatur
 interfecta vna, totum genus extinctum est. Atque
 fortassis causa est, cur nullus iam pridem Phœnicis
 perierat. Ludis tu quidem, inquit ille, & solita illa
 annihilatione vteris: sed si tum inspexisses librum
 Plutarchi De valetudine tuenda, didicisses ex
 istius auis, quam tu nullam esse putas, cerebrum
 ce quidem esse, sed dolorem capitis inducere, quod
 tam grauis auctor numquam prodidisset, nisi faber
 ab iis qui id gustassent, audisset. Istud verò, inquam,
 magis euam mirum fuerit, qui semel eum cibum gustas-
 stassent, neque enim potuere sapius tam citò, & tam
 distinctè naturam illius percipere potuisse. Nam ego
 ita ex Aristotele didiceram, è memoria eius quod
 pè eodem modo contigisset, experientiam, è multis
 autem, scio hoc Latinum nō esse, sed dabitis veniam,
 experientis artem effici. De isto, inquit, tu videris
 hi satis erit, si tibi Plutarchi locum ostendero. Simi-
 que librum è sinu protulit, in quo cum aliis quibus-
 dam erant, & vteret Plutarchi, Erasmo, vt puto, inter-
 prete: nomen enim ita deletum erat, vt tamen ex dis-
 cretibus litterarum agnosceretur. In eo autem ita plac-
 scriptum legebatur: *Nam Phœnicis cerebrum cum sit ad
 modum dulce, tamen aiunt capitis dolorem parere.* Homo
 igitur qui eam vnā ob causam venisset, atque
 vnum operis habuisset, cum dicto, vix salutatis no-
 bis, causatus sibi nescio quid negotij esse, discessit. Et
 digresso, visum est iis qui aderant, etiam Xylandi in-
 terpretationem inspicere. Is autem ita locum illum
 reddiderat: *Cerebrum Phœnicis dulce admodum est, sed
 dolores capitis inducere fertur.* Tum ego, Vna, inquam,
 Gra

Cæca vox paulo negligentius expressa, videte, quantum errorem & sodali illi nostro, qui modò discessit, & fortasse etiam aliis obiderit. Φοινίξ enim Græcè palma est, cuius arboris nō tantum fructus esui sunt, sed etiam medulla, quam & Græci ἐγκέφαλον, & Latini cerebrum vocant. De illa autem loquitur Phylarchus, non de Phœnicis commentitiæ auis cerebro. Theophrastus libro secundo ἀειδυτῶν, vbi de Palmarum generibus agit: καὶ τὸ ἐξ αἰσθητικῶν τῶν κεράων, ἡ δὲ φωνή τῶν ἐξ ὧν παρακλασάνται. Plinius: sunt & cæcæ Palmarum quoque silua germinantes rursus ab radice succisa. Dulcis medulla earum in cacumine, quod cerebrum appellant: exemptaq; viuunt, quod non alia. Memini & Galenus libro octauo De facultatibus simplicium medicamentorum, & alij. Quod autem hic ait Phylarchus, è Xenophonte videlicet sumpsit, apud quem id relatum est libro secundo Anabaseos.

Quiddam de Vrforum adipe dictum à Theophrasto, non satis ex fide à Plinio relatum videri.

CAPVT XIII.

VIDETUR Plinius non semper inspexisse veterum libros, cum quæ ab eis scripta erant, referre vellet: sed interdum nimis fidens memoriæ suæ, quædam non satis fideliter tradidisse. Quale est quod scribit libro octauo, Theophrastum credere, certo quodam tempore anni, quo latere vrſi & supra modum pinguescere, altissimo somno oppressi solent, coctas quoque eorum carnes, si asseruentur, increſcere. Neque enim id Theophrastus de coctis carnibus, quod proxima incredibile est, sed ἀεὶ σέατο, id est, de adipe dixit. Adſcribam verba nobilissimi Philosophi ex libro De odoribus, vt ea politissimus & accuratissimus interpretes

Micretti
Lectiones
II
25

terpres Turnebus reddidit: ita enim nunc quibus
 malo, quam Græcè: Huiusmodi autem natura
 atque contagio in aliis eadem quod immo euenit. *Simili-*
enim cum vna efflorescens tentari videtur: & alia
tum acerrimi sunt odoris cum in terra germinant. Sed
terea accidit, vt vna etiam ipsa germinet: atq; emittit
na que tunicata constat radice, modò non exaruit, in
minationis tempore mouentur: cum insita cuique vni
retur & excutitur. Sed omnium istorum admiratio
cilè superat, quòd in adipe vt sino euenit, qui latebri
pore exundat, intumescensq; vasa implet. Theophrastus
verba paulo altius repetij, vt è similiù collatione
gis intelligeretur, id quo de agebatur.

*Cur maior in nonnullis ciuitatibus, quàm in aliis, exortum
 fortium virorum copia soleat, ex Hippocrate ex-
 plicatum. CAP. XIII.*

QUOD lauti ac sumptuosi homines facere in
 bis solent, vt iis quæ in mari nascuntur, magis
 mediterraneis, quàm in inaritimis locis gaudeant
 traq; cum in mari versantur, iis vescantur libentius
 quæ nisi in continenti reperiri non solent, vt ipsa
 regnitas pro condimento esse, & cibus præcipue
 quandam gratiam conciliare videatur: idem ego
 studiis interdum facio: & si quid aut apud grammatice
 ticos, quod ad ius ciuile; aut apud physicos, quod ad
 politice; aut denique apud quemque, quod ad aliam
 artem quàm eam, quæ ab eo præcipue tractatur, per-
 tineat, reperio, eo mirificè capior: multoq; magis
 afficior, quàm si id ipsum reperissem apud alium
 prorem, cuius ea tractatio propria esset. Vt neque
 cum quæstionem politicam, & magni quidem mo-
 menti, deprehendi à principe medicorum Hippocrate

ture verissimè ac sapientissimè explicatâ. Cùm enim
 constet maiorem copiam virorum fortium existere
 esse in ciuitatibus liberis, quàm in iis quæ vnus do-
 minatu tenentur: vt in historiis veteribus multo plu-
 res legimus Athenienses, Lacedæmonios, Romanos,
 quàm Assyrios, Persas, Medos, fortitudinis laude
 excelluisse: quæri non iniuria potest, quæ id causâ ef-
 ficat. Ait igitur Hippocrates, id ex eo euenire, quòd
 homines pro suis quàm pro alienis commodis, pro
 sua quàm pro aliena gloria, longè alacrius atque ani-
 mosius pugnant. In iis autem ciuitatibus, quæ suis le-
 gibus viuunt, si quid bello partum sit, eius intelligit
 quisque ciuium aliquid ad se pro virili parte pertine-
 re. At vbi summa rerum omnium penes vnum est, ibi
 labores quidam militares, & pericula, & vulnera &
 cædes pertinent ad eos qui imperio subsunt: gloriæ
 autem & imperij amplificatio, & omnis denique fru-
 ctus qui ex victoria capitur, ad eum vnum redit, qui
 ceteros oppressos tenet, eosq. habet in mancipiorum
 in pecudum loco. Hæc in hanc ferè sententiam
 disputantur ab Hippocrate in libello, quo explicat,
 Quid efficiant cæli, aquarum & locorum varietates.

Bacides tres.

CAP. XV.

RECTE indicauit P. Victorius, apud Aristotelem
 in Problematis, vbi vulgo legebatur, *ὅσοναι ἢ*
ὅσοναι, legendū esse, *βακίδες*. Sed nō veram causā
 reddidit, cur Aristoteles Bacidas ac non potius Baci-
 dem dixerit. Putauit enim, vnum quidem fuisse Ba-
 cidem: sed numero multitudinis, nota figura vsu,
 summum Philosophum dixisse *Βακίδες*, cū intelli-
 get non illum solum sed ceteros omnes eius generis
 aque illi similes. Id autem secus est. Duo enim Baci-
 des

Z 2 des

Micretii
 Lectiones
 III
 25

des fuerunt: quorum vterq. futura prænoscere ac praedecere putabatur. Docet id Clemens Alexandrinus cuius haec verba sunt è primo *φωμάτων*. *Ἡδὲ τῶν ἑλλήσι χριστολογοὶ συχνὰ γεγονέναι φέρονται, αἷ οἱ βελούτοι μὲν βιοῶσι, ὁ δὲ ἀρκίαις πολλὰ πολλοῖς ἀεσαυροῦσινται.* & veritum Atheniensem addit Philetas apud Suidam Bœotij tamen frequentissima apud veteres mentio

Locus Virgilij è Thucydide effictus.

CAPVT XVI.

Qui collegerunt indicaruntque locos Virgilij aliis scriptoribus expressos, ad illum vertuntur quarto *Æneidos*,

*Ille dies primus lethi primusq. malorum
Causa fuit,*

alij alia notarunt. Ego autem existimo, Virgilium locum hunc in animo dictum Meleippi Spartani qui principio belli Peloponnesiaci cum ad pertentandos animos Atheniensium missus esset: cumque inauditum statim ad suos redire iussissent, ex *Aeneidos* finibus excedens dixisse fertur, illum diem Graecorum magnorum malorum principium fore. qua de re Thucydides libro secundo: *ὁ δὲ ἐπειδὴ ὅτι τοῖς ἑλλήσι νεοτὸν καὶ ἐμελλεῖ διαλύεσθαι, τὸ σὸν δὲ εἶπὼν, ἐπορεύετο, ἐπὶ ταῖς ἡμέραις τοῖς ἑλλήσι μεγάλων κακῶν ἀρχή.* fuit autem Virgilij grauiissimi illius rerum scriptoris studiosissimus imitator. Multis certisque argumentis peruinci facile potest.

Probam vocem esse, Exanclare, & temerè ab alijs damnatam. CAP. XVII.

Exancland i. verbu numquid à Latinis scriptoribus vsurpatum sit, pro certo & explorato scire non ausim. Si quis tamen ex me, quid sentiam

Ant
Varia
L

riget, peregrinum esse existimo: & Græcè quidem re-
 dici ἐξαρτλῆν: sed Latine loquenti *exanclare*, non
anclare, dicendum. Quo magis miror, quid accide-
 rit cuidam, qui eam vocem, ipsa enim hominis verba
 ponam, neque ab vlla Latina, neq. ab vlla Græca vo-
 ce originem habere posse, & ex totius linguæ Latinæ
 finibus ablegandam esse, audacter pronuntiauit. Po-
 terat certè, qui tam multis locis alienam in hoc gene-
 re audaciam accusat, ipsemet modestius loqui. Sed
 non est nouum, vt quo quisque vitio maximè labo-
 rat, eius se in aliis acerrimum ac vehemētissimum re-
 prehensorem profiteatur. Ἀγκύλον curuum est: & inde
 est *angulus*, & *ancylia*, scuta, vt ait Nonius, grandia: &
ancyle, vt ait Helychius, poculi genus: id est, vt ego ar-
 bitror, scutella: & inde est Latinis *anclare*, id est, hau-
 rire: & ἀγκυρομένον *anclare*, & *exanclare*, id est, exhau-
 rire: eadem forma, qua *poplum* pro *populo*, & talia
 multa dicebant. Neque hæc vel ex Festo & Nonio
 ignora esse debebant. Itaq. apud Plautū, Ciceronem,
 aliosq. scriptores Latinos videmus, *exanclare* legitur,
 vna littera mutata, *exanclare* legendum puto.

Emendatus è Plauti Bacchidibus locus.

CAPVT XVIIII.

THESAURVM quendam malorum Plautinæ
 fabulæ continent: ita quo plura in eis hulcera
 cœunt, ac confanescunt, eo plura erumpunt ac dete-
 guntur. Itaque non est verendum, ne istis, qui ex vete-
 rum scriptorum emendatione ingenij gloriam aucu-
 pantur, quid agant, desit. Vt omnes omnia conferant,
 vnus eis Plautus satis superq. negotij vsque & vsque
 exhibebit. Quando igitur nos quoque in eis quorun-
 dam opinione censemur: agetur, opis ei aliquid pro
 nostra

Mureti
 Lectiones
 III
 25

nostra virili parte, quantula ea cumq. est, adferens
 Mnesilochus in Bacchidibus cum amorem suum
 quem per litteras sodali Pistoclero, commendatum
 esse & cum cura ab eo procuratum esse audisset: in
 bonam sibi operam a seruo Chryfalo datam in re-
 rienda techna, qua patrem argento interuereret, ro-
 gat, committendum sibi esse, vt ingratus habeatur
 ideoque diligenter sibi videndum, quomodo gratias
 Chryfalo referat. Id exponit his versibus:

*Nam vt in Ephesum hinc abij, hoc factum est seruo
 hinc biennium.*

*Ex Epheso huc ad Pistoclerum meum sodalem littera
 Misi, amicam vt mihi inueniret Bacchidem. illum
 tellico*

Inuenisse, vt seruus meus mihi nuntiaui Chryfalus.

*Condignè is quam technam de auro aduersum meum so-
 cit patrem,*

Vt mihi amanti copia esset. Sed eccum video incedere.
 Sed quis, quaeso, ille est, quem ait videre se incedere
 certè enim neque patrem suum, neque sodalem, nec
 Chryfalum videt: quos nominarat vnos. Atque hoc
 non modò non emendauit is qui se Lynceum, cece-
 ros Hypsara cæciores putabat, sed ne mendum quò-
 dem subesse animaduertit. Legendum autem videtur
 hoc modo:

Sed equum id eij reddere.

idque apertè declarant, quæ statim subiicit:

*Nam pol meo quidem animo, ingrato homine nihil in-
 pensu' st.*

Illa autem deprauata scriptura extitisse videtur ex eo
 quod paulo post scriptum est:

*Vt eris, moneo, haut celabis. Sed eccos video in-
 dere*

patrem sodalis, & magistrum. hinc auscultabo, quam rem agant.

Loci aliquot veterum scriptorum apud Nonium emendati.

CAP. XIX.

CORPORA nostra vi animi moueri, ex se autem immobilia esse dixerat Varro, Mutuum multabant, cuius ea de re verba citantur à Nonio, sed ita deprauata, vt difficile sit eorum sententiam consequi.

leguntur autem in voce Grallatores, hoc modo: Grallatores, qui gradiuntur grallis, qua sunt pertica lignea ab homine isto qui in ista tanguntur, sicilianimi nostri sunt, gralle, crura ac pedes nostri estiarexuntot: sed ab animo mouentur.

Puto autem ita emendari posse, partim veterum librorum auctoritate, partim coniectura fretus: Quae sunt pertica lignea sine animo: sed ab homine, qui in ista tanguntur, sic illi animi nostri sunt: gralle, crura ac pedes nostri, ex se ariuntot: sed ab animo mouentur.

Alii diuinarat Iunius. Eriigitur aliorum iudicium. Ad idem & corollarium ex eodem grammatico in voce deprecor: vbi enim legitur, Ennius: Eripite oculi nunc exannam à libertate para quibus seruitutem meam miseram deprecor: ita emendat Iunius:

Ennius: Eripite o ciues quibus Nunc arumna mea libertatem paro, Quibus seruitutem mea miseria deprecor.

Ego, Ennius Erechtheo: Quibus nunc arumna mea libertatem paro.

In ceteris Iunium sequor. In voce Obscenura: versus Lucilij ita lego: Vos ne actutum, atque opere magno edicite Per urbem, vt omnes, qui arcem astug, accolunt.

Mureti
Lectiones
II
25

360 M. ANT. MVR. VAR. LECT. LIB. XII.
non, vt Iunius, Arpinam & Arsam: quorsus enim ne-
cesse est, pracones, quibus per urbem aliquid educe-
dum est, in Elidem & in Hispaniam mittere? Vnde
haec quam leuia & pusilla sint: sed, vt horum tempo-
rum mos est, talia multa ab alijs quoque in cenam
deferuatur.

*De Nili & Istri magnitudine non idem videri sentire Cel-
lulium & Arrianum. tum poena cuiusdam militaris
ratiq; liter, quam à Gellio, explicata.*

CAPVT XX.

TRIA maxima Europae flumina esse Nilum, Istrum
& Rhodanum, traditum est: sed principem lo-
cum omnes tribuunt Nilo. ab eo autem secundum
Istrum facit Sallustius. At Arrianus Istrum omnium
maximum esse adfirmat his verbis: *Από τῆς μέγιστης
ταύτης ἀφινεῖται Ἀλέξανδρον ὅτι τὸ πόσιον τῆς ἰστροῦ
μῶν τῶν μὲν τῶν Ευρώπῳ πῶς μέγιστον ὄντα καὶ πλείστα γῆν ἐπι-
χόμερον.* hoc igitur appingi poterit ad ea quae de his
fluminibus tradidit Gellius capite septimo libri deci-
mi. Sed & hoc, quod dicam, adiici poterit ad id caput
eiusdem scriptoris quod proximè sequitur. Ibi enim
sanguinis missionem narrat fuisse olim inter ignomi-
nias militares: neque causam eius rei ullam à veteri-
bus proditam esse. Se igitur putare id factum, quod
minus sani viderentur omnes qui delinquerent: et
idque tali purgatione egerent. Ego autem potius id
factum puto vt sanguinem quem cum gloria frui-
dere pro patria noluerant, eum cum ignominia ami-
terent.

Ant
Varia
L

M. AN-

M. ANTONII MURETI
I. C. AC CIVIS R.

VARIARVM LECTIONVM
LIBER XIII.

*Duo grauisimorum scriptorum loci, quorum in utro-
que eadem macula haeserat, emendati.*

CAPVT I.

FEREO interdum, ne sint quibus hoc totum scriptionis genus leue ac contemnendum esse videatur, quod ad maculas è veterum libris eluendas refertur. Vt enim vera sint quæ scribimus: ferè tamen, simulatque quis vnã aut alteram litteram vocemve in libro suo aut mutauerit, aut deleuerit, aut addiderit, ita singula horum librorum capita concerpat licet: vt quorum vnus vnus præterea vllus esse alius possit. Sed tamen si quis secum reputet, primùm, quanta utilitas ex veterum scriptorum lectione capiatur, deinde, quantum difficultatem deprauata scriptura illorum studiose exhibere soleat, magnam gratiam habendam esse iudicabit iis, qui suo labore laborem aliis minuunt: & in quibus ipsi fortassis aliquando hæsitauerunt, in eis ne alij quoque hæsitent, elaborant. Qua spe fretus, subseciuis horis, eorum librorum, quibus olim vsus sum, oras inspicio, & si quid in eis notatum video, quod vsui etiam aliis esse posse arbitrer, colligo: atque in hæc qualiacumque concinno: vt, si minus ipse de nec excudere possum digna quæ legantur; at certè

Z 5   aliquid

Mureti
Lectiones
10
25

aliquid efficiam, quo ij qui lectione digna scripserunt, facilius intelligantur. Nunc igitur duos locos indicabo, quorum in utroque *διάνοια* legitur, cum utrobique *άνοια* legi debeat: idque eo libentius faciam, quod in utroque & eruditissimi interpretes lapsi sunt, neque id isti animaduverterunt, qui, quasi ipsi tantam offendant, exultant in aliorum erratis, capite mimico orationis genere tam cupide persequuntur. Eorum prior est apud Thucydidem lib. sexto, in oratione qua Alcibiades aduersus Nicias de mittendis in Siciliam copiis differit. Cum enim prior eum rogasset Nicias, quod maiores sumptus quam proficeret: respondet delicatus ac sumptuosus adolescens sumptus illos ad ostentandam externis hominibus ciuitatis magnitudinem ac potentiam pertinere: neque illam imprudentiam inutile esse (ita enim *ἡρόμενος* vocat) cum quis sumptibus suis non sibi tantum prodest, sed etiam ciuitati. Verba eius haec sunt: *καὶ ἐκ ἀχρηστος ἢ δ' άνοια, ὅς ἀν τοῖς ἰδίοις τέλει μὴ εὐαντῶν ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ὠφελῆσθαι*. Ita enim legendum esse non ut omnes peruulgati libri habent, *διάνοια*, vel scholiis Graecis intelligi poterat, in quibus ita notatum est: *εἰρωνεύεται ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων ὅτι, εἰ καὶ ἀνὸς φαίνομαι πῶν, ἀλλ' οὐ τῆ πόλει ἐκ ἀχρηστος μὴ ἐστὶν ἡ άνοια, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος*. Idemque plane confirmat, quod in eadem oratione haud ita multo post legitur: *καὶ τὴν πόλιν ἢ ἐμὴ νεότης καὶ άνοια ὡς φῦσιν δοκοῦσα εἶναι, ἐς τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην δυνάμειν λόγους τε παρέπουσιν ἀμίλητος, καὶ ἐργῶν πῶν ἐσχημένην, ἐπεισε*. Alter locus est in libello, qui Plauti quidem non videtur, sed inter ipsius opuscula nomen legitur, De liberis educandis: ubi grauer peccare ostendit eos, qui paruulos quidem liberos sed magistris ac paedagogis habent; sed puberes iam se-

... suo more ac modo vivere patiuntur : ait enim, non animaduertere, se in eo imprudentiæ ac temeritati licentiam ad faciendas iniurias dare. Argue hoc exponit his verbis, ὡς δ' οἱ μὴ τῆ ἡλικίας ταύτης ἔρρωμένον ἐπιλαμβάνοντες τῆ ἀνοίᾳ δίδόντες ἐξουσίαν ὅπῃ τὰ ἀδίκωτα, λανθάνουσι. Sed hic quoque τῆ διανοίᾳ perperam in vulgatis libris legitur.

Illustrati loci duo ex Aneide. CAP. II.

Nihil temerè aut inconsideratè à Virgilio dicitur : omnia propriis & accommodatis ad id quod agitur vocibus exprimuntur : & , vbi minimè putes, aliquid plerumque reconditæ eruditionis latet. Vt in his verbis è sexto Aneidos :

Sed non ante datur telluris aperta subire,
haricos quam quis decerpserit arbore fetus.

Cicero, quod sciam, veterum, ac ne Fuluius quidem Guellius notarunt, cur *operta telluris* dixerit. Bonam deam & Tellurem eadem esse, vel ex Macrobio constat. Vbi autem Bonæ deæ fiebat, opertum vocabatur, quò vitis ingredi nefas erat. Cicero primo Epistolarum ad Atticum: *Quasi in operto dicas fuisse*. Et in Paradoxis: *Ut, si in opertum Bonæ deæ accessisses, exulares*. Nam igitur constat, cur *telluris operta* dixerit. Sed & in his è quinto versibus :

Stans procul in prora pateram tenet, exta q̄, salfos
Porrici in fluctus, ac vira liquentia fundit.

Platænotarem esse illam porriciendi exta in mare cōsuetudinem notarunt : ita vellem, aliquid de fundendi consuetudine notassent. Poterant autem è Thucydidis libro sexto: vbi Nicias, Lamachus, & Alcibiades solantes è Piræo aureis & argenteis pateris vinum in mare fudisse dicuntur. Verba scriptoris omnium

Mureti
Lectio
II
28

nium grauiſſimi hæc ſunt: *κεγτιρας τε κεραιους
απαν το φρατευμα, η εν πωμοσι χειροσι τι η
επιλαται η οι αρχητες απενδρτες.* Quod & à Dicō
libro tertio decimo bibliothecæ, in eiusdem hifto
explicatione memoriæ proditum est.

Emendati loci aliquot è tertio libro Ciceronis De
officiis. CAP. III.

CICERONIS è lib. tertio De officiis verba
Tollendū est igitur ex rebus cōtrahendū omne
dactum. non licitatore venditor, nec qui contra se licet
Emptor apponet. Vterque, si ad loquendum venerit, non
quàm semel loquetur. Quibus in verbis meminī ab ali
ditis hominibus dubitatum esse, cur diceretur em
neminem, qui contra se liceret, appositurus. Ceteri
enim solent interdum venditores in auctionibus ad
torem aliquem apponere, qui se emere velle sum
let: & pluris liceatur ea quæ venum exposita sunt
quàm quanti sunt: vt eo modo ceteri emptores in
cantur. Atque hoc sæpè fieri vidimus. Emptor aut
cur, quæso, quemquam, qui contra te liceatur, app
nat? Id enim si faciat, obstabit sibi: neque hoc dubit
est, quin qui emere aliquid vult, illud potius optare
debeat, vt nemo, qui contra liceri velit, reperiat
Quare si qui contra se liceatur apponat, non sibi con
sulet, sed venditori. Quid igitur est? Multa ab ali
πεγδορδωται allata sunt, quæ qui accuratè reflexerit
velit, ridiculus scilicet sunt ridicula ipsa & leuia. Pec
tum hic est, vt & in aliis libris sæpe, & in Pandectis
Florentinis sæpissimè, vt semel tantum posita sunt
litteræ, quas geminari oportebat. Legendum enim est
qui contra se liceatur, id est, qui contra alie liceatur.
enim venditor dolosè apponit, qui pluris liceatur

emptor qui minoris: ut sibi facilius res addicatur.
 Item autem pro minimo pretio Veteres saepe dice-
 bant: eoq. nomine in rebus extenuandis & abiicien-
 dis utebantur. Socrates apud Varronem: *Asse vinum,*
as pulmentarium. Cato: *Quod non opus est, asse carum*
est. In ludicro poemate: *Non asis faciunt, euntq. rēda.*
 Catullus: *Omnes vnus estimemus asis.* Horatius: *In tri-*
um fecum qui se demittit ob assem. Persius: *Et centum Gra-*
uis curio centusse licetur. Asse igitur liceri, est pretium rei
 emuare & abiicere; quod qui faciat, a emptor ap-
 ponat, improbè eum facturum Cicero putat. In eo-
 dem libro quod vulgò ita legitur: *ut omnes simul in ro-*
stra post meridiem descenderent. vetus liber meus habet,
descenderent. Rectè omnino. Neque enim *descendere in*
rostra dicebant, sed *ascendere.* *Ascendere* autem vetere
 lingua & *ascendere* idem est: ut alibi docui. In eodem
 libro ita legitur etiam in iis libris, qui ut hiantes indu-
 cuntur emptores, cum totis plaustris librorū veterum
 collari esse dicuntur: *Nunc heo ad vulgi opinionem, qua*
maior vtilitas quam regnandi esse possit? nihil contrā inuti-
lius ei qui id iniuste consecutus sit, inuenio, cum ad verita-
tem capi reuocare rationem. legendum autem hoc mo-
 do: *Non habeo ad vulgi opinionem, qua maior vtilitas,*
quam regnandi esse possit. nihil contrā inutilius ei qui id in-
uste consecutus sit, inuenio, cum ad veritatem capi reuoca-
re rationem. Sed ut pisces sale, ita correctores isti cor-
 rectore indigent. Quid autē est, quod in versu Ennij,
 qui eodem in libro citatur, *fides alma, apta pinnis* dici-
 tur: Plerisque simulaeris Deorum, ut Victoria, ut Fa-
 ma, affingebant alas: ut Deos vbique praesto esse indi-
 carent. *Apta* autem *pinnis* est *ἁερόπτερος*. Appuleius apo-
 logia prima: *Si verba, ita ut poeta aiunt, pinnis apta vul-*
gularent. Expressit autem illud Homericum, *ἁερόπτερος*

Microti
 Lectiones
 III
 28

ἠεβέσθητα. Attij autem versus eodem in libro ita
gendus est:

Neque do infideli cuiquam, neque dedi fidem.

vt sit tenarius.

Addam & alia, quæ cùm addidero, sic quoque
supererunt: ita diligenter præstât isti quæ pollicentur.
Vbi ergo de Epicureis ita scriptum est, *Dicunt enim
laptatis magnitudinem doloris detractioe fieri*: non
legendum est, sed *finiri*. Hoc enim dicebant Epicurei,
vbi dolor detractus esset, finiri ac terminari, & in
verbo ipsi utebantur. *ὀπίσθε* voluptatem: neque cre
re amplius, sed variari tantum, id est, *πικρὸν ἔσθαι*. Sed
& paulo post, vbi vulgò legitur: *Nec verò finis bono
rum & malorū qui simplex esse debet, ex dissimilibus rebus
misceri & temperari potest*. ibi ergo, si quis attentè
ipsam considerauerit, animaduertet duas illas voces
& malorum ab hominibus fortasse minimè malis, sed
certè non satis intelligentibus, additas esse.

Plinij locus emendatus. CAP. IIIII.

RIS I nuper Plinium legens, cùm in ea, quæ
de bonaso refert, incidissem. Hæc enim ipsius
verba sunt: *Tradunt in Polonia feram quæ bonasus vocatur,
equina iuba, cetera tauro similem, cornibus ita in se
flexis vt nō sint vitia pagna. quapropter fuga sibi auxiliari,
reddentem & sinum interdum trium iugerum longitudo
dine, cuius contactus sequentes, vt ignis aliquis, ambrat. Sed
nè enim mirificū siphonem illius bestie esse oportere
teret, quo illa suum illud causticum stercus ad se
passus, tot enim efficiunt tria iugera, iacularetur. Quæ
autem ballista aut quæ catapultæ cum illa ignitorum
fistula cōparari posset. Sed modestius Aristoteles, quæ
id ipsum referēs, ait bonasum iacere stercorem illius
incert-*

berendum eis τὴν λαγὺν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, id est, ad qua-
tur passus. Quare aut scdè erravit Plinius, aut quod
renius puto, peccatū est à librariis: & vbi legitur IIII.
gerum, legendum est IIII. *orgyiarum*. Quod autem
orgyze nomen in Latinè loquentiū consuetudine non
est, eam erroris causam fuisse librariis arbitror.

Plauti loci aliquot illustrati. CAP. V.

EPICHARMVM tradidit Aristoteles, & post
Eum Demetrius in commentario. *περὶ ἑρμηνείας*,
nihil captandi causā, interdū sententias quasdam ita
reformasse, vt è contrariis constare videntur, cum
tamen in eis bis idem diceretur: quarum exemplum
hic vterque ponit: Τόχα μὲν παρ κοίνοις ἐγὼν λέω, τόχα δὲ
παρ νέουσι ἐγὼν. Ita enim legendū est, *trochaici me-*
tratio cōstet, quo gaudebat Epicharmus. Risum au-
tem commouet illa stultitiæ imitatio, *καὶ τὸ ᾄδω ᾄδω*
cum auditor qui aliquid aliud expectabat, sua
se spe delusum videt, quo in genere facetissimum est
illud Ciceronis ad Atticum: *Noli putare pigritia facere*
me, quod non mea manu scribam; sed me hercule pigritia:
nihil enim habeo aliud quod dicam: & tamen in tuis quoq;
epistolis Alexim videor agnoscere. Plautus autem, quem
laudat Horatius *ad exemplar Siculi properare Epicharmi*,
et frequenter ita ludit: & interdum sine illa simulata
contentione contrariorum, ridiculi causā eiusmodi
emendationes ponit, in quibus, vt dialecticorum more
loquitur, idem sit τὸ κληροῦμενον τῷ ἑσπεριμένῳ, idq; non
nunquam paulo aliis, non nunquam etiam planè iis-
dem verbis. Sic ille in *Curculione* leno:

Quoi homini di sunt p. p. p. p.:

expectes dum dicat, ei omnia succedant sub ma-
num: aut aliquid eiusmodi. at ille,

ei, inquit,

Plauti
lectiones
III
28

ei, inquit, non esse iratos puto.
quod tale est, ac se quis diceret, Vinum quod album
nigrum non esse arbitror. Itaque ridiculè quidam
acutus esse voluit, & argumentari eum, à contrariis
dixit. Simile illud è Sticho:

quanta mea sapientia est,
E malis multis malum quod minimum est, id minimum
est malum.

Talia erant illi quæ ridentur in Stoicis: Si dies est
est. Est autem dies. Est igitur dies. Cui enim dubium
esse potest, quin quod malum minimum est, id
minimum malum? Sed sunt quidam *καπιουοροι*, qui
hæc perinde accipiunt, ac si serid dicerentur. Simile
est illud è principio Captiuorum:

Hos quos videtis stare hic captiuos duos,
Illi qui stant, hi stant ambo, non sedent.

Hoc enim dicit, eos captiuos qui illic stant in conspe-
ctu omnium, eos igitur stare, non sedere. neque
dictum est, Hos duos captiuos, pro horum captiuorum
duorum, vt quidam putat: sed talis verborum con-
structio est, qualis illa,

Urbem quam statuo, vestra est: & illa,

Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedisti?
& in Amphitruone,

Naucratem quem conuenire volui, in naui non erat.
Deinde, quasi res dubia sit, aut testibus egeat, itidem
risus causa,

Vos vos, inquit, mihi testes estis, me verum loqui.

Vbi, Vos vos, valet vosmetipsi: quomodo memine-
rimus me ipsum, & te te, teipsum. Hæc omnia pro-
termissem, vt per se vel pueris nota, nisi istos
& quorundam opinione Lynceos nihil in eis vidisse
vidissem.

Dubitatum de iis que tradit Gellius super vi musico-
rum cantuum in morbis quibusdam sanandis.

CAPVT VI.

APVD Gellium cap. xiiij. libri quarti hæc legun-
tur: *Creditū hoc à plerisque est, & memoria manda-
tum, ischiaci cum maximè doleant, tum si modulis lenibus
tibiem incinat, minui dolores. Ego nuperrimè in libro Theo-
phraſti scriptum inueni, viperarum morſibus tibicinem ſci: è
modulatoꝝ, adhibitum mederi.* Hæc Gellius: quæ vereor,
ut ab eo latis fideliter relata ſint. Certè epiſdem Theo-
phraſtus non lenibus modulibus leuari ischiacos ſcripſe-
rit, ſed harmonia Phrygia, quæ omniū vehementiſſi-
ma eſt, & aptiſſima ad animos audientiū diuino quo-
dam furore incitādos. Ideoq; eam adhibebāt in orgiis
Bacchi & Berecynthiæ. & hoc eſt quod ait Catullus:
Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo.

Et propterea ait Ariſtoteles tibiam adhibendam
eſſe: *ὅτι οἱ ἰσχυροὶ καθαροὶ μᾶλλον δυνάει ἢ μέθῃσι.* quod
non animaduertent, qui eum Ariſtotelis locum in-
interpretati ſunt. Verum autem eſſe quod dixi de Theo-
phraſto, conſtat ex his quæ ſunt apud Athenæum li-
bro xiiij. *ὅτι ἡ νόσος ἰάται μουσικῇ Θεοφραſτος ἰσχυροὺς ἐν
τῷ πρῶτῳ βιβλίῳ, ἰσχυροὺς φάσκων ἀνθρώπους διατελεῖν, εἰ κα-
τανοῦσι τὴν τῶ τοῦ τῆ φρυγίῃ ἀρμονίαν.* Sed & quod ſta-
tim ſubiicit de morſu viperarum, vereor ne non de
viperis ſcripſerit Theophrastus, ſed de iis phalangiis,
quæ hodie vulgò Tarantolæ vocantur, quarū morſus
in Romæ, quod ſciam, innoxius, in Appulia ſi negli-
gatur, lethalis eſt: neque aliud mali vſitatus, aut ex-
perimentis remedium, quàm in citharædis & tibicini-
bus quibus auditis, velut è graui ſomno excitatus, qui
morſus eſt, attonitus & extra ſe poſitus ſaltare ac tri-
pillare incipit; neque vnquam deſinit, dum ne illi
a quidem

Murell
Lectiones
II
25

quidem intermittant, donec delassatus, ac subito
fluens, propè exanimis concidat. Hoc quidem & cer-
tissimum ac notissimum est, & à præstanti medico
Mattiolo litteris proditum. Apud Gellium autem
eodem loco ubi legitur περὶ λοιμῶν ἢ λογιῶν, non
bium est, quin λογιμῶν, non λογιῶν, legi debeat.

Quid significet vox περπερῆδες.

CAPVT VII.

VERBYM περπερῆδες, quo utitur M. Tullius
epistola quadam libri primi ad Atticum, ubi
eius sunt: Ego autem ipse, dii boni, quomodo ἐπιπερ-
σάμην nouo audito; i Pompeio;) quoque usus est & Pa-
ulus Apóstolus in priore epistola ad Corinthios, ἡ
περπερῆδες, & περπερῆδες, raro admodum in scrip-
tibus Græcis legitur: ideoque variè & à Grammaticis
& ab alijs exponitur Est autem iactare & ostentare
& inanis gloriola fructum ex re aliqua aucupari. Idem
ex illo xere magno Basilio, cuius hæc sunt ἐπιπερ-
κούς. Πᾶν ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ κενωπισμὸν ἐπιπερ-
ρεῖ, περπερῆδες ἐστὶ κατηρησίαν. Neque vsquam melior
vocis interpretatio reperiri potest.

Loci aliquot ex epistolis ad Atticum emendati.

CAPVT VIII.

EMENDABO, aut saltem emendare conabor
Eiusdem epistolis alia. Libro igitur secundo ita
legitur: Cura, amabo te, Ciceronem nostrum, ei me
videmur, ubi quem, quæso, idoneam sententiam esse
re potest illud δέοι, siue patruos, siue diuinos inter-
tere: Sed nõ libet περπερῆδες. In libro satis vetere
me donauit vir multis nominibus illustrissimus Ge-
lielmus Sirletus Cardinalis, ita scriptum est: Cura
bo te Ciceronem nostrum CYNOS CYNOCIN

Ant
Varia
L

Ex quibus depravata veteris scripturae vestigiis
 incipio legendum: *Cura amabo te Ciceronem nostrum.*
non suspectar videmur. Egrotabat apud Atticum Q.
 Cicero Q.F. Eum igitur patruus avunculo diligenter
 commendat: & quo magis declaret suam erga illum
 sollicitudinem, ait, se sibi videri vna cum eo egrotare. In
 eadem epistola quae statim sequitur, ubi vulgati libri
 habent, SED ME KATAKPICIC MEA ILLA
 COMOVET, in meo est: *sed me pecu mea illa com-*
movet. ut suspicer pro *κατάκειος* legendum *κίος*. Ita enim
 veteres *κίος* nomine vltos scio. Illud autem miror in
 eodem libro à nemine emendatum esse, *Subiud cum mihi.*
Caecilius quaestor puerum se Romam mittere, hac scripsi
epistola. Non enim *subiud* legendum: sed s. v. b. quo
 legendi compendio significabant, *Si vales benefest.* &
 iam iam pridem emendatam Rinius eodem modo cor-
 ruptum locum sono earundem Epistolarum.

Ex libro quarto earundem Epistolarum emendata
alia. CAP. IX.

PROPVDET me interdum quaedam referre in lit-
 teras, verentem ne nimis obuia & proutita sint: sed
 cum in eis animaduerto errasse eos qui quasi columi-
 nae quaedam litterarum habentur; venio in spem, fore,
 quae, quamvis leuia & pusilla sunt, aliquos tamen
 inveniunt amatores. In epistola quadam libri quarti
 ad Atticum ita scriptum est in libris Manutianis: *Sed*
quoniam qui nihil possunt, ij me nolunt amare: demus ope-
ram ut ab iis qui possunt diligamur: Dices, vellem iam pri-
us scire voluisse & me ast nugigeram manum fuisse. sed
quid, ast nugigeram manum, quid tandem monstri-
um Manutius ingenuè fatetur, locum sibi depositum
desperatum videri. Malaspina, sanè fidenter,
ma sti-

Manutianae
 Lectiones
 III
 25

mafligiam germanum legit: & est qui occinat, nihil haec coniectura diuinitis. Eo enim iam stultitiae ventus est, ut satis non sit in his quisquiliis laudandis dicere, parganter, acutè, ingeniosè, εὐσέχως: dicendum, nihil dicitur; ne frigidè laudasse videaris. In libro Victorij scior te voluisse, & me. Ast num germanum fuisset? Martius in quodam se legisse ait: Ast num germanum fuisset. Meus habet, Ast num germanum fuisse. Muraena litteram ut sic, & me asinum germanum fuisse: vitium omne sustulit. Hoc enim dicit, se merum asinum fuisse, qui bene monenti Attico non obtemperavit. Erat autem illa iocularis contumelia. Terentius: status esset. flabellum tenere te asinum tantum idem. Quid tu asine huic auscultas? in eodem autem libro, in epistola cuius principium est, Epistola tua. in extremo lego: Quid superest? etiam. Pueram Ciceronem curas nos amabis ut facis.

Item alia ex eodem libro.

CAPVT X.

QUANDO quartus Epistolarum ad Atticum in manibus: vnum etiam locum ex eo emendabo, qui in omnibus editis libris mirabiliter depravatus est. Legitur autem in libris quidem, Victorij ad finem eius epistolae, cuius principium est, *Occupationum mearum: at in alijs, in epistola, O expectat. Volunt igitur ita scriptum reperias: Quid aliud noui? & tamen absoluto Gabinio stomachantes alij iudices, hora post, Ptolemaeum Gabinium nescio quem, accensum Gabini, spectatoribus libertum, lege Papia condemnarunt. Itaque statim reus lege maiestatis, ** OY COIMPICAM. ΦΙΗΙ. Ego autem ita emendo: Quid aliud noui? tamen. Absoluto Gabinio, stomachantes alij iudices, & qui sequuntur*

appuntur. deinde Græca illa hoc modo: ΟΥ ΕΥ ΜΕ
 ΤΟΙΧ' ΑΦΙΗΙC. Hoc autem dicit, Libertus ille
 Gabini, cum patronū suum tam turpiter absolutum
 videret, se quoque sperabat absolutū iri, etiam si nulla
 mercede iudices corrupisset. At vbi se præter spem, le-
 ge Papia condemnatum vidit: reus factus lege maie-
 statis, intellexit iudices eadem via sibi expugnandos,
 qua Philippus Macedo omnia castella expugnari
 posse dicebat. itaque cœpit eos circumire, & illa meis
 carmenam occentare, & σὺ μὲν ἄποιν' ἀέκων. qua signifi-
 cabat, qui se absoluisset, gratis id facturum non esse.
 Suspitor autem fuisse hemistichium veteris alicuius
 poetæ, cuius eadem esset sententia cum illo Homeri-
 co, Ζῶρετ' Ἀργεῖο ἦ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἀποινά.

In libro quinto earundem emendat quedam.

CAPVT XI.

PERSEQVARE & alia ex iisdē Epistolis. dignissi-
 ma enim sunt ad quas perpurgandas omnia ab
 omnibus conferantur. Quod igitur est in epistola se-
 cunda libri quinti in Manutianis, cum me è Pansa vil-
 la, nunquid vellem, rogasset: certo certius est exturban-
 dum hinc esse Pansam. Victoriani & veteres habent,
 cum me expense sua villa. Vnius litterulæ mutatione lo-
 cus integer fiet: vt sit cum me exiens è sua villa. Epistola
 duodecima vbi vulgò ineptissimè legitur: Itaque erat
 in animo, nihil festinare, nec me Delo mouere, nisi omnia
 deperitior turba vidissem. è deprauati veteris scripturæ
 vestigiis, quæ hæc sunt, ΑΚΡΑΤΗ ΚΙΙΥΡΑ: ex eis
 igitur legendum puto, ἀνεγὼν τε ἡ βία. Hoc enim dicit
 non esse sibi consilium nauigare, nisi serena & tran-
 quilla, ac secunda omnia viderit. In illa quæ sequitur,
 mirum est, homines eruditos, Manutium, Corradum,
 2 ; alios,

Muretti
 Lektionen
 III

alios, tam nihil vidisse, ut cum paulum modo
 scriptura abesset a recto, ipsi tam logè deflexerint. Ve-
 teres libri; Verumtamen Decumanus venissem cum imperio.
 At illi, Verumtamen cum civis Romanus venissem cum im-
 perio. Erat autem rectum, Verumtamen decumanus
 venissem cum imperio. Ne intellexerit quidem id
 statim sequitur, Ex quo te intelligere cerid scio, multo-
 rum ostentationes meas nunc in discrimen esse alio-
 das. Quorum verborum sententia hæc est: Et ostendit
 rat se Cicero semper amicissimum ordini publico
 sum: & semper item servire instituerat provincialium
 commodis. Nunc cum inter decumanos & provin-
 ciales malè conveniret: periculum erat, quicquid
 eos decrevisset in provincia sua, ne in alterorū offen-
 sionem incurseret. Ait igitur, se usurum ea palam
 quam ab Attico didicerat. Multa sciens præter
 neque enim omnia huc congerere decrevi. In epis-
 la, Quam vellem, ita legitur: Si amicus animis: & quia
 filius, ut videmur, bonis vitamur, speramus etiam in arno
 confedimus, copioso à frumento, Ciliciam propè conspicere
 expedire ad mutandum locum. Sed neque illud spero
 manu, rectè dici arbitror: & illa tam multa epistola
 tuto, copioso à frumento, conspiciente Ciliciam, expedire
 cum quo cohæreant, non habent. Quid, quod illi
 qui ita legunt, fatentur, se hoc excogitasse, cum in
 antiquis libris extaret aliud? Illi enim habent: Si amicus
 animis: & quia consilijs, ut videmur, bonis vitamur, speramus
 etiam in arno tuto confedimus copioso à frumento. Vbi si
 minima mutatione facta legas, speramus, & iam arno
 confedimus: rectè, ut mea quidem opinio est, legentur.
 Sic locutus est & poetæ.

Nec venit in mentem, quorum confederis arvis:
 Taurum autem montem, vbi tunc erat Cicero, ma-
 gnet

ex parte aruim esse, notissimum est vel è Tibullo,
aus illud est,

Quantus & intonsos Taurus alat Cilicas.

Emendatus locus è secundo Politicorum Aristotelis.

CAPVT XII.

NOTA est lex Pittaci, qua cauerat, vt, qui ebrij
peccassent, iis non modò pœna non imminue-
retur, sed duplaretur. Meminit eius Aristoteles tertio
Ethicorum, secundo Rhetoricorum, & secundo Poli-
ticorum. Nisi quòd in politicis dicere videtur, id tan-
tum constitutum in eos qui ebrij aliquem pulsassent
aut verberassent. Ita enim ait: *Ἐβριετο ὃ ἢ πίνταυθ- νό-
μοιο δ' ἠμαρτυροῦσι, ἀλλ' ἢ πολιτείας νόμοιο δ' ἰδίῳ ἀντὶ τοῦ, τὸς
ἐβριετοῦς ἀν' ἑαυτῶν, μέγα ζημίαν ἀποτιθέντι τ' ὑψηλῶν.*
Quid igitur, si in alio aliquo genere peccauerint? An
tam tantum crescet pœna, si quem percusserint? Et
verius est, idem in ceteris quoque peccatis constitu-
tam. Nam & in secundo Rhetoricorum, *καὶ βόλου δι-
κασθῆναι, ἢ τῶν μεθύοντων ἀμάρτυροι.*
quare non dubito, quin locus ille è secundo Politico-
rum deprauatus sit, vt, vbi legitur *ἀν' ἑαυτῶν*, legen-
dum sit, *ἀν' ἑαυτῶν*. Neque hoc vlla confirmatione
egere arbitror.

*Qui sunt versus ἰσοφῆσοι. Declaratum epigramma Græcum.
Item aliquot quæstiones ludicræ, quæ apud Gellium
proponantur, dissolutæ.* CAP. XIII.

NON equidem vnquam cuiquam auctor fuerim,
vt quærat apud Homerum versus *ἰσοφῆσους*: si
quis tamen neque habet quod agat, & nihil agere non
potest, indicabo ei, qui versus dicantur *ἰσοφῆσοι*: quos
inquirere postea volet, præstabo, non defore illi vbi
deserueat. Cùm igitur literæ Græcorum etiam ad

Nicoret
Lectiones
III
25

numeros significandos, vt notum est, adhibentur quorum versuum omnes litteræ pro numeris acceptæ eundem numerum efficerent ac constitueret, eos versus ἰσοψηφους vocabant. Eius rei exemplum ostendit in duobus nominibus: eademq. declarabo epigramma Græcum incerti auctoris è libro secundo anthologias; quod qui explicarit, neminem adhuc videtur vituisse. Primùm igitur illud adscribam:

Δαμαγόραν ἢ λοιμὸν ἰσόψηφόν τις ἀκέσας

Ἐστὶν ἀμφοτέρων τὸν τρόπον οὐ κανόν.

Ὡς τὸ μέγ. ἢ καθεύκεται ἀνελευθέρῳ τὸ τάλαντι

Δαμαγόρου. λοιμὸν δ' εὐρεν ἐλαφρότερον.

Iocatur quisquis est in flagitiosum quendam, Damagoran nomine: cuius nomen cum pestis nomine ἰσοψηφον esse, quidam cum audiisset, quasi in statera expendit ingenium pestis & ingenium Damagoræ: ponderasse autem eam lancem, in quam Damagoræ ingenium impositum erat: quòd videlicet multo leuiora essent mala, quæ à peste, quàm quæ à Damagora, importarentur. Sunt autem ἰσόψηφα planè nomina Δαμαγόρου, & λοιμὸς, vt è subiecta descriptione perspicui potest:

Δ	4	λ	30
α	1	ο	70
μ	40	ι	10
α	1	μ	40
γ	3	ο	70
ο	70	ς	200
ρ	100		
α	1		420.
ς	200		

420

Multum

Multum igitur negotij habuit, aut potius multum ei
 de re sua orij superfuit, quicumque ille fuit Gellij fa-
 miliaris, qui conquifierat, quinam ita inter se affecti
 verius apud Homerum forent. Quod autem præter-
 ea notarat, quorum nominum in Homericæ poëmate
 reperiretur *ἄστυχες*: notat Eustathius, è primis lit-
 teris quinque primorum versuum vltimi libri Ili-
 ados efficit nomen *ἄστυχι*, vbi etiam tradit veteres civi-
 tumodi quæstiunculis lusitare solitos esse, quales ali-
 quos ponit & explicat, leues illas quidem & ludicras,
 sed tamen cognitu non iniucundas. Nam quod ibi-
 dem amicus ille Gellianus quærit, quis Homeri ver-
 sus sit, qui per singula vocabula singulis syllabis in-
 ciscat: non dubito, quin illum significauerit è tertio
 Iliados,
ὁ μάλιστα Ἀργείδην μοισθηγανὲς ὀλεβιοδαίμων.
 Sed & illius quæstionis explicationem, qua ratione
 dicitur Homerus, singulas pecudes in Africa, in singu-
 los annos terna pärere, reperiet, qui hoc tanti puta-
 bat, apud Eustathium in quartum Odysseæ. Leuia
 esse fateor: sed vt in eis quærendis defatigari
 vultum fuerit, ita cùm se spontè offerunt, non om-
 nino repudianda esse arbitror.

Emendatus locus è septimo Politicorum Aristotelis.

CAPVT XIII.

Cum vnquam vel fando auditum est, vel persua-
 deri potest, eas domos eãve cubicula quæ Aquil-
 onibus exposita sunt, esse ad hiemandum accommoda-
 tiora? Certè enim si ita est, magnam hominum partem
 in magno errore versari necesse est, qui hiemi quidem
 tepida præoptant, æstate autem alsiosa. Notum
 quædam est, quæ ad Aquilonem obuersa sunt, omnium
 a s frigi-

Nicoret
 Lektion
 III
 25

frigidissima esse. Itaque Horatius villam suam com-
 mendans, *Est, inquit, ubi plus tepent hiemes*: illa vero
 in locis Aquilonatibus minimè tepent. Et Commodus
 Celsus ad salubritatem monet habitandum esse in
 ficio lucido, perflatum aestiuum, hibernum Solem
 beate. Et hoc est quod Aristoteles ait in *Oeconomicis*,
*οportere domum οφδς. υγλειαν εἶναι εὐπνοου πλη-
 ρη δέρας, εὐάλιον δὲ τὸ χειμῶν*. Quomodo autem ad
 ptentiones exposita, hibernum Solem habitata sit.
 Mirari igitur non immeritò possit aliquis, cur Aristoteles
 lib. v. 11. Politicorum, ut nunc quidem libelli
 collocari solent: mihi enim dubium non est, quod
 quartus liber sit, qui vulgò numeratur septimus: sed
 cur in eo libro, quotuscumque tandem ille sit, ostendat
 fas ad Boream habitationes, aptiores esse dicat
 hiemandum. Nam cum omnium saluberrimas dicit
 dixisset eas quæ excipiunt eos ventos qui ab Oriente
 flant, statim subiicit: *δύτρερον δὲ κατὰ βορέαν εὐχέμερον
 εὐπνοὺ μείζον*. At quomodo, si Aquilonem spectabatur
 futurae sunt εὐάλιοι? Tales autem, ut ex *Oeconomicis*
 retulimus, hieme esse oportet: sed non dubito, quod
 ubi legitur εὐχέμερον, legendum sit εὐδέρον: quod cum
 per me suspicatus essem, magis etiam confirmatum
 sum in sententia, cum veterem interpretem eodem
 modo legisse animaduerti. Vertit enim, recentiorum
 Sunt autè εὐδέροι μείζον, altiores & salubriores: quæ
 esse, quæ Aquilonem excipiunt. Siquis fortè dubitauerit
 audiat verba Varonis è libro primo De re rustica.
*Permagni interest, ubi sint posita villa, quanta sint, quæ
 elent porticibus, ostiis ac fenestris*. An non ille Hippo-
 crates medicus in magna pestilentia, non vnū agrum
 sed multa oppida scientia seruauit? Sed quid ego
 lum voco ad testimonium? Nò hic Varro noster, cum
 Cocepta

Ant.
 Varro

L

Coryre esset exercitus ac classis, & omnes domus re-
 ce essent agrotis ac funcribus, ammissis fenestris
 nris aquilone, & obstructis pestilentibus, ianua que
 penitata, ceteraque eius generis diligentia, suos co-
 mnes ac familiam incolumes reduxit?

*Himeræ mulieris de Dionysio tyranno somnium eodem
 propè modo Græcè à Timefia, quo Latine à Vale-
 rio relatum.*

CAP. XV.

No n inutilem studiosis elegantioris doctrinæ na-
 uavit operam Sebastianus Corradus, qui breui-
 bus notis ad Valerij Maximi libros additis, aliorum
 scriptorum locos, vnde ille singula sumpsisse videre-
 tur, aut cerè in quibus eadem historia legeretur, indi-
 cavit. Pauca autem quædam reliquit, quæ vnde sum-
 ptæ essent, peruestigare non potuerat: quale illud est
 quod libro primo legitur de somnio Himeræ mu-
 lieris, quo Dionysij tyrannis præsignificata est. Ego
 cum deprehenderim antiqui scriptoris Time-
 fiæ locum è libro sexto Historiarum, quem propè ad
 verbum interpretatus est Valerius, viriusque verba
 proponenda duxi, vt conferri queant. Valerij igitur
 hæc sunt: *Intra priuatum habitum Dionysio Syracusano
 dicens se continente, Himeræa quadam, non obscuri generis
 femina, inter quietem opinione sua calum conscendit: atque
 eodem deorum omnium lustratis sedibus animaduertit præ-
 sidentem virum, flauis coloris, lentiginosi oris, ferreis catenis
 vinctum, Iouis solio pedibusque subiectum: interrogatque
 eum, quo considerandi celi ducæ fuerat vsa, quisnam es-
 set, audyit illum Siciliæ atque Italiæ dirum esse fatum, so-
 lacis, vinculis, multis vrbibus exitio futurum: quod som-
 nio postero die sermone vulgavit. Postquam deinde Dio-
 nysius inimicæ Syracusarum libertati, capitibusque inson-*

tium

Micretæ
 Lectiones
 III
 25

tium infesta fortuna caelesti custodia liberatum, velut
 men aliquod, otio & tranquillitati iniecit, Himerorum
 nia, inter effusam ad officium & ad spectaculum, eius
 intrantem ut aspexit, hunc esse quem in quiete videtur
 ciferata est. Id cognitum tyranno causam tollentem
 lieyu dedit. Timelias autem hoc modo: *ἡμεῖς τὸ
 τὸ ἡμῶν ἰμεραίαν ἰδεῖν ὄναρ ἀνιόδου αὐτῶν εἰς τὴν
 καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν θεασομένῳ τὰς τῶν οὐρανῶν
 ἰδεῖν καὶ τὸν Διὸς καθεστῆμενον ἐπὶ θρόνου, ὃς ἂν ἴδῃ
 πῶς ἀνθρώπων μέγας ἀλύσει καὶ κλοῖω. ἐρεῖ δὲ οὐ
 ροντα ὅς τις ἐστίν. αὐτὸν δὲ εἰπὼν ἀλάστω ἐπὶ τῆς
 Ἰταλίας καὶ εἰς ἀφ᾽ ἡμῶν, τὰς χάρας φέρει. εἰς ἅπασας
 νοῖς ὑπέροισ ὑπαντήσας Διονυσίῳ τῷ πρᾶνῳ μετα
 ἰδοῦσαν ἢ ἀνακράξαι, ὡς ἔτι εἶν ὁ τότε ἀλάστω
 ἅμα ταῦτα λέγουσαν, ποσὶν εἰς τὴν ἴαθαι ἀλλοθῆται
 ἢ τριμνην ἐκ ἐπὶ ὀφθαλμοῦ τῶν γλυκῶν, ἅπασαν
 διαφθεροῦσαν λάτρεα. Putavi autem horam inter se
 inamoenam neque inutilem collationem fore.*

*In Plauto & in Euripide notata quadam non sicut
 ex arte facta. CAP. XVI.*

MULTA admodum notavi in Plauto, in quo
 puto illius œconomiam merito reprehendi
 se, ni vetustatis auctoritas obster. Quale est quod
 Captivis, vix unius horæ spatio Philocratem ex
 lia euntem in Elidem, & rursus ex Elide, confectio
 gogio, quod certi aliquid temporis postulabat, in
 deuntem in Æoliā facit; ut non multo citius fer
 è foro domum se receperit, quàm ille totum
 iter confecerit. Itaque ridiculus est Hegio, cum
 profecturo dicit,

*Sequere me, viaticum ut dem hinc à Trapezita
 Quid enim ante horā unam rediturus viatico*

*Ant
 Varia
 L*

Nisi forte & seni ipsi, cum in forum iret, viatico opus sit. Sed si in peccatis magna exempla ad defensionem valent, tueri se Plautus Euripidis exemplo potest, qui in Supplicibus tam citò redeuntem Thebis Athenas nuntium facit, ut volasse, & ea quæ interea facta refert, vix tantulo temporis spatio somniare possit videatur. At in Amphitruone nimis certè sibi Plautus licentiæ sumpsit, qui eadem illa nocte quam ipse longiorem esse voluit Iuppiter in Hercule proculando occupatus, redeuntem è bello Amphitruonem, & eo ipso die qui illi nocti proximus illuxit, decimo post mense Alcmenam parientem facit. Siquis quid hodie tale faceret, exhiberetur: sed quadam antiquitatis maiestate fit, ut quæ in nostris reprehenduntur, in veteribus admiremur.

Diuersum Plautinum è Rudente restitutum.

CAPVT XVII.

PRINCIPIVM Stichi Plautinæ iam pridè emendati: & meam in ea se sententiam secuti sunt, qui postea Plautum ediderunt. Sed vellem, ipsi quoque versus distinguendos aliquid operæ contulissent. Quod quando facere aut non potuerunt, aut noluerunt, alia quoque eodem modo à me emendata, his libris inseram: si fortè tam venustus poëta paulatim Plautinum nitorem recipere possit. Nam ut nunc quidem est, qui ei post Ioachimum admouerunt manus, magna professi, parua admodum præstiterunt. Sed mihi quidem neque aliena abiicere animus est, neque mea venditare tanti videtur. In Rudente, ad ipsam finem actus primi, colloquium est aniculæ, quæ Veneris sacerdos erat, cū puellis eiectis, ita confusum ac perturbatum, ut nullus propè versus integer sit. Id

lit. Id igitur proponam, ita ut legendum certior

SACERDOS.

Qui sunt, qui pacem à patrona expetunt mea?

Nam vox precantium me excitavit huc foras.

Bonam deam sequuntur, obsequentemque hanc puellam

Mulumq; benignam. PALÆSTRA. Mater saluere te iubemus.

S. A. Saluete puella. Sed vos unde cum vuida

Veste ire? Aut tam vestitis mastiter?

P. A. Haud longè inuis illi, d' hinc ex hoc loco.

Verum longè hinc abest, unde huc vecta sumus.

S. A. Nempè equo ligneo caruleas per vias

Vesta estis. P. A. admodum. S. A. Equus vos eras.

Venire candidatas hostiat asq; : ad hoc

Ianum istunc ad modum veniri non solet.

P. A. Què ne ei, ete sumus è mare nunc amba, obsecro,

Unde hostias nos agere voluisti huc tibi?

Amplectimur tibi nunc, genua, egentes opum,

Qua nescia spe in nesciis locis sumus,

Tecto resipis ut tuo serua; que nos:

Utique te miserarum ambarum misereat:

Quibus neque spes parata est vlla, nec locus:

Neque quidquam est nobis amplius, quam hoc quod vides.

S. A. Manus mihi certè amba, à genibus exsurge.

Me seminari? In nulla est misericordior.

Sed res, puella, hæc pauperes inopè; que sunt.

Ego me vix vitam colo. Veneri cibo meo

Seruo. A. M. Veneri sanum, obsecro, hoc est? S. A.

Sanè. Ego

Huius Sacerdos cluco. Verum, quicquid est,

*Fient coniter à me omnia, quorum copia
Cluebit. ite hac mecum. P. A. aspice nostrum habes
Honorem mater, ac benignè. S. A. oportet.*

Sunt autem tertius & quartus versus jambici quadra-
catalectici: postremus trimeter catalecticus: ceteri
omnes trimetri acatalecti.

*Nam qui capiuntur in bello, ignavi propterea habendi
sunt. Illustratus Plauti è Captivis locus.*

CAPVT XVIII.

PORTIVM vitorum videtur in præliis aut vince-
re aut mori: qui enim capiuntur, vix interdum ef-
fugiant ignavia aut certe *φιλοφύχτας* notam: Atque
hoc significavit Philocrates Plautinus, qui cum ex
Hegione apud quem vincetus adseruabatur, audiisset,
*Ut vos hic, itidem illic apud vos meus adseruatur filius,
Captus est:* inquit: deinde adfirmante sene; *Non igitur,
inquit, nos soli ignavi sumus. Sed tamen Lacedæ-
monius quidam ex iis, qui ab Atheniensibus capti
sunt in Pylo, vrbane à se ignavia notam amolitus di-
xit. Cum enim Atheniensis quidam ei per ludib-
rium dixisset, Ex vestris videlicet optimi ac fortissimi
inque ceciderunt: Magni, inquit, faciendus esset fusus, si
vos fortes dignoscere ac discernere ab ignavis posset. fu-
sum autem Lacedæmoniorum more, vocabat sagit-
tame & significabat, non fortissimos quosq. mortuos
esse, sed eos, qui casu sagittis icti fuissent: ut qui ho-
stium potiti erant, non propterea minus fortes haberi
desse, quam qui ceciderant. Eminus enim cum il-
lo præliati erant Athenienses. Ita hoc à grauíssimo
historia scriptore Thueydide accepimus.*

Nihil

*Nihili esse verbum excolubrandi, quod quidem
pro Plautino obrudere conatus est.*

CAP. XIX.

SÆPE contingit, ut in magnis scriptoribus vitia
steant, & quæ corrupta atque *ὑπολα* sunt, in
putentur: nonnumquam etiam, ut quæ recta & non
corrupta sunt, hominibus non satis intelligentibus
corrupta videantur. Ut autem medicamenta bene
valentibus, ita rectis & veris correctiones ac muta-
tiones nocent. Eius rei exemplum proferam ex Stichis
Plautina, ubi Dinacium è portu rediens, iniquo
no fert, sibi à parasito Gelasimo molestiam exhibet.
Versus hi sunt:

G E. Ibo, atque hunc compellabo.

Saluos sis. D I. Et tu salue.

G E. Iam tu piscator factus?

D I. Quampridem non edisti?

G E. Vnde is? quid fers? quid festinas?

D I. Tua quod nihil refert, ne

Cures. G E. Quid istic inest?

D I. Quas tu vides colubras?

G E. Quid tam iracundus? D I. Si in te
Pudor asit, non me appelles.

Illud igitur de colubris Ioachimus quò pertinere
non videns, hanc notam ad illum locum addiderat:
*Suspecta hæc scriptura mihi est. Ac si sciam, quid hoc ve-
bi sit, suspicor sic fecisse poetam, Qua tu id re excolubrandi.*
Hæc ille: frustra quidem, sed modestè tamen. & alio-
qui homini erudito, qui Plauti fabulis hoc tempo-
re, fatendum enim est, saluti fuit, sicubi falsus sit, fa-
cilè condonari potest. Vetus est, non omnia vni deo
dare. Secutus est alter multo confidentior, qui illam
tenuem & obscuram Ioachimi coniecturam, nihil
dubitans,

colubans, arripuit pro vera: & confestatus, sic sine vlla
 nota esse in suis veteribus libris (habebat autem ple-
 numque bonos & obsequentes libros) interpretatus
 et etiam nobis verbum *excolubrandi*: vt sit *excolubra-*
 nullo quidem auctore, curiosè, & oculis eminentibus,
 quales sunt oculi colubrorum, & ceruicibus inflexis,
 de oculis extantibus exquirere. Verbosa sanè declara-
 tionem, cui si crediturus sim, locupletiolem eius au-
 ctorem requiro. Atque vt sine fuco & fallaciis agam,
 commendationem illam non tam reputatione, quàm ri-
 gide dignam puto. Insanum enim dicit esse parasitum
 par. & à furiis atque intemperis agitari: ideoque e-
 coquerit, quas colubras videat: quod furia non te-
 nis modò ardentibus, sed colubris quoque ac serpen-
 tibus insectari eos quos agitabant, putabantur. Et in-
 de est illud è vetere tragœdia,

ὦ φῦρες, ἰεργύω σι, μὴ πῖσιέ μοι
 τὰς αἰματώδεις ἢ δρακοντώδεις νόβας.

Quare *excolubrandi* verbum, qui pepererent, sibi
 habeant licet.

Detectum Ciceronis erratum in quinto De finibus.

CAP. XX.

MAGNORVM virorum errores qui notât, dum
 id modestè & sine scurrilitate faciant, publicè
 prodesse arbitror. Nam neque quidquam propterea
 de illorum existimatione detrahitur: & ceteri, vt cau-
 tiores ac consideratiores in scribendo sint admonen-
 tur: & siquid cui, vt sunt humana, tale contigerit, ha-
 bet exempla quibus aut excusare se aut solari queat.
 Ingitur animo indicare hoc loco institui insignem
 Ciceronis negligentiam, quam à nemine vsq; adhuc
 notatam esse demiror. Quinque sunt, vt notum est, il-
 lius

Var. Lect.
 Lib. XIII.
 385

386 M. ANT. MVR. VAR. LEC. LIB. XIII.
lius libri De finibus, quibus explicata & excussa
terum philosophorum, sed præcipuè Epicuri, Stoicorum,
& Peripateticorum, de summo bono sententia
continentur. Et prima quidem disputatio, quæ Epicuri
sententia examinatur, habita fingitur in Curia
Ciceronis, cum eò L. Torquatus & C. Triarius
rândi Ciceronis causa venissent: neq; quisquam
terea alius interesset. Secunda autem in Tusculana
culli, inter Ciceronem ipsum & M. Catonem, cum
illi in Luculli bibliothecam sine arbitris abdidisset.
At tertia Athenis in Academia, cum ibi vna essent
Q. & L. Cicerones, & Atticus, & is, cui disputatio
tes tribuuntur, M. Piso. Certè igitur aperte collata
illas disputationes & locis, & temporibus, & personis
esse distinctas. Et tamen, perinde ac si vnus & eadem
ijsdem superstitionibus præsentibus, vt in formulis
bant, & aduersus Epicurum, & aduersus Stoicos
spurasset: ita Piso loquens inducitur: *Quomodo
& de voluptate cum Torquato, & de honestate, in qua
omne bonum poneretur, cum Catone est disputatum: &
sequuntur. Hæc si Cicero ipse in proœmio eius
ex sua persona diceret, ferri possent: à Pisonem quomodo
quomodo aptè & conuenienter dici queant, neque
deo, neque videre quemquam puto. Sed certè
ro, cum illa scriberet, oblitus erat, non se, sed Pisonem
loqui. Quod ei tum quoque contigisse arbitror, cum
eodem in libro versus Homericos, quibus Socrates
Vlixem alloquitur, Pisonem sibi tribuentem ac
dicantem facit. Non enim dubium est, quin eos
cero suos, vt erant, videri voluerit.*

M. ANTONII MURETI
I. C. AC CIVIS R.

VARIARVM LECTIIONVM
LIBER XV.

Sermo habitus cum Davio Bernardo de Stultitia quorundam qui se Ciceronianos vocant.

CAPVT I.

VENERANT ad me in Quirinalem
visendi ac salutandi causa nobiles
aliquot Germani adolescentes, qui
cum tota prope Italia, perlustras-
sent: neque quemquam ferè præter-
misissent eorum qui nomè aliquod
habent in litteris, quin eum vidissent, alioquin
essent, me quoque ut ipsi quidem dicebant, eadem de
causa videre, mecumque colloqui voluerant. Cum-
que ipsi me de studiis meis, ego contra eos de Germa-
niæ statu, de que ijs qui illic hodie florere dicerentur,
quædam hominibus interrogarem, quæ cuiusque ætas
esset, quæ habitudo corporis, quæ fortuna ac condi-
tio vivendi, in primis autem quinam ex eis patritam
atque avitam religionem constanter tuerentur, neque
se pestiferarum opinionum æstu abripi sinerent:
tunc illis ut de quoque interrogati erant, responden-
tibus, una atque altera hora consumpta est. Comple-
tur igitur illos, & abeuntes faustis omnibus profecu-
tus dimisi. Interfuerat illi sermone ac colloquio nostro
Davus Bernardus iuuenis & festivo ingenio, & san-
ctis plane atq; incorruptis moribus, qui eis digressis,
b 2   Vertum

Mureti
lectiones
III

Verum omninò, inquit, est quod dicitur, in nullis ho-
minibus hoc tempore, præterquam in trorsalibus
promptam atque expeditam reperiri Latine loquen-
di facultatem. Vel ij, qui modò abierunt, ut nusquam
in loquendo hærent, nusquam titubant, nusquam
fendunt, ut omnia in numerato habent, ut tota oratio
sine vlllo impedimento ac salebris decurrit oratio
nostri homines, etiam ij qui sibi è studiorum laboribus
pallorem & maciem & senium contraxerunt,
quando Latine loquendū est, ut luctantur, ut suspirant
ut anhelant. Credas eos magna vi ex imis pulmibus
verba eruere: cum istis contra sine vlla cura ac cogitatione
iugis quadam ac beata Latinarum vocum copia vltro ex ore manare ac decurrere videatur. Istuc
quidem, inquā, ita ut dicis, Dari: sed tamen habet & Italia
præclaros viros, quiq; & ornatissimos habent, & disertissimè ac
copiosissimè, cum opus est, loquuntur. Manutiū, inquit,
fortasse dicis, & Sigonium & Petram Ioannem Maffei-
um, aut ex eadem sorte eum cuius audita morte vbertim tibi
nuptas crymas ille meministi, Perpinianum: & si quos tales
singulos singulæ ætates ferunt. Et istos, inquam, & alios,
quamquam is quidem quem tu postremo nominasti, Hispanus
non Italus fuit: sed ita diu Italia fuerat, ut pro Italo haberi
posset. Quem tu vix Dari vñam audire potuisses, neque te,
quo tempore ille in hac vrbe eloquentiæ præcepta tradebat,
alio tempore in quo in hac vrbe eloquentiæ genere implectum
aula tenuisset. Nunquam enim quemquam audisti, ac ne
audies quidem, ut opus est, in quem illud de Nestore eclogiam
melius conueniret, *Cuius ex ore melle dulcior fluebat oratio.* Sed
quid tibi, quod tu, colloquens nobis, bis terue, natura
nescio quid significare visus est? Egone, inquit, Dardaniam
bam etc.

excidere interdum grandiori illi, qui tecum col-
 loquebatur, voces quasdam minime Latinas, quibus
 perpetuus subitæ orationis nitor quasi maculis
 quibusdam infuscaretur. Quas quæso? inquam: nam
 me quidem alia cogitantem præteruolarunt. *Calos*, in-
 quit, & *calorum orbis* aliquoties dixit, & *eam doctrinam*
que calitus ad homines lapsa esset. Quid tu? rectè hæc di-
 xi non putas? *Cælestia*, inquit, *corporum*, & *orbis cælestes*,
 & *calo lapsam doctrinam* dixissem habens. Non ma-
 le tu quidem: sed tamen ne illa quidem suos auctores
 non habent. Citat hæc Seruius è Ciceronis Horten-
 sio, Epicurei plures volum esse *calos*. Et Lucretij sunt hæc
 è libro secundo:

Quis regere immensi summam, quis habere profandi

Endo manu validas potis est moderante habenas?

Qui pariter calos omnis conuertere?

Quamuis autem *calos* illi dicebant mundos, quos
 putabant esse innumerabiles: tamen ex eo satis con-
 stat, *cali* nomè apud Latinos & singulare esse & mul-
 tiplicis. Nam de illo *calitus*, me quoque olim repre-
 hensum memini à quodam, qui nisi quod Ciceronis
 esset, nihil Latine dici putabat. Itaque irridebat me,
 non modò cum citarem Seruium, qui versum illum
 è primo Georgicon,

Sit te digna manet diuini gloria ruris;

ita exponit, *si id tibi concessum est calitus, ut gloriam ruris*
habeas: sed etiam, cum multo meliorem istis omnibus
 Ciceronis imitatorè Lactantiū, cuius hæc sunt è libro
 quarto Institutionum: *Nemini dubium potest esse, quin*
in lecter qui calitus mittitur, tam scientia sit rerum omnium
quam virtute perfectus. Quid igitur? inquit: satis ne
 istos idoneos auctores Latinitatis putas? Ego dicam
 tibi, inquam, Dari. Diu & ipse in eo errore versatus
 sum,

sum, ut nisi qui aut Ciceronis ætate, aut paulo
 vixissent, aut certè illi ætati supparet fuissent, non
 dignos esse arbitraret, quorum exemplo qui Latine
 aut scribere aut loqui vellent, niterentur. Sed post
 re tota mecum accuratius considerata, visus ipse
 sum nimio plus mihi sumere, qui de Seneca, Valerio,
 Valerio, Celso, Quinctiliano, Columella, Varro,
 Plinio, Tacito, Suetonio, Velleio, Q. Curtio, Lactantio,
 alijsq; eiusmodi scriptoribus, quos & ab ijs ipsis
 temporibus, quibus Latina lingua floruisse diceretur,
 pius afuisse, & suo quemque sæculo, disertissimos
 citos esse constaret, temerè pronuntiare audeat. Ce-
 tè enim neque quisquam unquam veterum eos
 Latine locutos esse dixit: neque nos, tam longo
 uallo, valde boni eius rei existimatores sumus.
 multa simplicia vocabula, multa etiam loquendi
 nera in eorum libris leguntur, quæ apud Ciceronem
 & eius æquales nusquam reperias. Primum quis
 præstare audeat? Ciceronis scriptorum vix decima
 partem reliquam habent, eamque multis partibus
 mancam ac mutilam, multis vulneribus, multis
 triticibus deformatam: Sallustij vix centesimam, Ci-
 ceronis tantundem, Catonis è tam multis voluminibus
 vnum De re rustica commentariolum: tot philoso-
 phorum, tot oratorum veterum, tot poetarum, tot
 historicorum, tot iurisperitorum scripta perierunt,
 ex illis fractis ac laceris, quæ ad nos peruenierunt, Ro-
 mani sermonis reliquijs adfirmare audeamus, si
 in eis non reperiatur, id apud veteres in usu non
 fuisse. Quanto credibilius est, noua multa atq; inusitata
 nobis videri, quæ si eorum libri exstarent, in frequen-
 tissimo usu posita fuisse constaret? Illi autem, quos
 citos & arroganter, ut minus eleganter locutos, despiciemus
 audeamus.

nemus, cum & bibliothecas haberent omni gene-
 rebrotum instructissimas, & eas diligentissime per-
 uentarent, & acerrimo iudicio præditi essent; quis
 ter, an ea ipsa ex vetustioribus sumperint, quæ fru-
 ta nobis aut nouitatis aut peregrinitatis nomine su-
 specta sunt? Cum sæpe contingere videamus ut mul-
 te voces diu ab istis censeantur inter nouas quæ po-
 ste vsque ab vltima antiquitate à nobilissimis aucto-
 ribus prodita ac propagatæ reperiuntur, Quid quodd
 in istis ipsis Ciceronis reliquijs multa sunt, quæ semel
 tantum leguntur? Ergo si paullum charta, aut mus, aut
 mæca adrosisset, aut litus & caries corrupisset, aut scin-
 tilla lucerna in certam aliquã libri partem incidisset,
 hodie *pigrandi & controuersandi* verba, multaque alia
 delicatis barbara essent: quæ nunc ita non refu-
 gunt, ut inculcent. Et ut magis intelligas totum hoc
 multa quadã opinione pendere, scito multos ex istis
 incepte fastidiosis, quibus qui quid dicunt, quod Cice-
 ronius non sit, meros lapides loqui videntur, quibus, ut
 olim athletis in arenam descendētibus, circumdandæ
 essent amphorides, quoties in publicum prodeunt,
 delicatæ ipsorum aures vocum non Ciceronianarum
 ictibus contunderentur, sæpe esse à me magna
 cum voluptate delusos. Nam cum voces quasdam
 obseruassem, Ciceronis quidem illas, sed minus con-
 tinuas, neque à Nizolio in illum præclarum indicem,
 qui istorum obruta est, relatas: admiscebam eas de
 industria orationi meæ, cum ad me audiendum ami-
 ci quidam hoc, de quo loquor, morbo laborantes ve-
 nissent. Illi ut earum quamque audierant, ceruicem
 contorquere, humeros attollere, frontem contrahere,
 alij in aurem insuffurrare, excuti sibi cerebrum,
 petere aures, cum talibus vocibus verberarētur. **Quin**
 etiam

Mureti
 Lectiones
 III
 15

etiam cœtu dimisso, cùm me, vt fit, officij canla de
 mum reducerent, malè se à me habitos atque acco
 ptoſ esse conquerebantur. Ego aliquandiu eos am
 guo sermone frustratus, tandè sponſione laceſſebat
 ni illæ ipſæ voces quibus auditis, caput ſibi cõdolu
 ſe dicerent, ipſius Ciceronis eſſent. Quid queriſſim
 id ita eſſe peruiciſſem: iam voces illæ omnè duritia
 atque aſperitatem depoſuerant; iam lenes, ſuaues,
 cundæ audiendi factæ erant: &, vt lupini aqua macer
 ti, omnem amaritatem exuerant ſimulatque eas Cicero
 ronis eſſe conſtiterat. Meminiſtine cùm vox illa
 ſimus apud iſtos cenſores in vrbe ius togæ tueri non
 poterat, ſed pro peregrina habebatur?

*Nec miſera prodeſſe in tali tempore quibat, quod Cice
 lius iſtius orationes, & iſtius philoſophiam
 alicubi dixiſſet. Itaque ſiquis Latinè loquens Carthagi
 nem quempiam iſtius, vt fit, vocauerat, in eum
 τὸ μακρῆς, vt Græci dicunt, utebantur. Neque ex
 queri eis poterat, vt non maximè iſtrem, pro iſtius
 ſimo dicerent, niſi, poſtquam ex Varrone audierant
 iſtius quemque ex veteribus paſtorè fuiſſe. Et qu
 dem eam vocem nemo maiori cachinno excipere
 litus erat, quàm ille quem ſui ita eſſe Ciceronis iſt
 lem predicabant, vt dicerent, οὐκ ἐμὰ τὸν Διονύσιον
 que illud occinerèt, & παῖς ἀχιλλέως, ἀλλ' ἀχιλλέως ἀν
 εῖ. Qui cùm aliquando ad me libros tum Ariſtote
 ad Nicomachum interpretantem veniſſet, audiſſet
 adfirmantem iſtaumerabilia eſſe in omnibus philo
 ſophiæ partibus, quæ Latinè dici nõ poſſent ab iſtius
 tam ſeueri eſſe vellent: egreſſo mihi, cùm circumſtanti
 nobis eſſet magna eruditiorum hominũ corona, m
 ri ſe dixit, quid ita mihi videretur fieri nõ poſſe, que
 iam egregiè Perionius præſtitifſet. Credo, inquit, iſt*

nam dicitis, qui quod quinto quoque annu faciendum
 significari vellet, id *singulis quinque annis* fieri oportere
 cepit. Eum ipsum, inquam, & Ciceronis eloqu
 tam vides. Sed ut me ad propositum referam, etiam si
 hoc demus, nouata esse multa ab ijs qui post Cice
 ro fuerunt, quid causæ est, cur ea reijcere debeat
 Quorsus igitur illud Horatij? *Vt folia in siluis.* &
 — *licuit semperq; licebit*

Signatum presente nota producere nomen.

Nam Cicero & multa nouauit ipse, & Catonem,
 Varronem, Brutum, aliosque ut idem facerent hortat
 us est? An fortassis personale illud priuilegium fuit:
 ut cum Cicerone, & cum ijs,

*Qui tum viuabant homines atque eum agitabant, ex
 istum esse videatur: Incomprehensibile* Ciceroni fin
 gere licuit: quid ni alijs alia ad eundem modum postea
 licuit? Equidem existimo Ciceronem, si ad Quin
 tiliani & Plinij, & Taciti tempora vitam producere
 potuisset, & Romanam linguam multis vocibus ele
 uauerit conformatis eorum studio auctam ac locuple
 tatem vidisset, magnam eis gratiam habiturum, atque
 illis vocibus cupide vsurum fuisse. Nam istorum qui
 dem audire est operæpretium amentiam. Ad Taciti
 aut Suetonij voces nauscant: ipsi eas scriptis suis in
 uocant, quæ ne in culina quidem illorum patie'ter au
 diui potuissent. Mentior, nisi tibi, cum uoles, in scriptis
 quorundam qui huius sectæ coryphæi habentur; *spe
 culationem, ingratiuudinem, contrarietatem*, aliaque eius
 dem generis plurima ostendero: *Sed satis est dixisse, ego
 plura poemata pango.* Cum semel in hæc disciplinam
 nomen dederis, quocumque modo & scribas, & lo
 quare, dicas licebit;

Τούτοις τοι σπένς τε ἔχ' αἰματος εὐχόμεαι εἶν.

b 5

Fuit

Viretti
 Lectiones

Fuit hæc de principio laboriosa quædam, & exigua
 diligentia nunc in ignauiam vertit. quid enim oratio
 in promptu est, quàm, cum in quid scribere ingreſſus
 de ſingulis vocolis Nizolium conſulere? Quid oratio
 tur? inquies, ex omnibus antiquis ſcriptoribus, cum
 discrimine, verba quibus vtare, depromes? Immo
 rō adhibebo iudicium, habebō dilectū; & cum ex
 potiffimum qui antiquitatis quoque ipſi principes
 ſunt, Cicerone, Cæſare, Terentio, alijs, quam plura
 ſumpſero: cum orationis meæ genus ad eorum ex
 plar quàm ſuaximè potuero, cōformaro, ex alijs quoque
 que belliffimū quodque carpiam, & quo quifque magis
 mè excelluiſſe videbitur, id imitari atque exprimit
 conabor: neque in ijs modò quos paulo ante nomi
 nauī, ſed in Tertulliano, Arnobio, Hieronymo, Auguſtino,
 Ambroſio, & quod magis mireris, Appollonio, in
 Caſſiodoro, Martiano etiam & Sidonio Apollinari
 multa reperiam, quibus ſuo loco poſitis oratio videri
 & ornatiſſima fiat. Tibi quoque, Dari, auctor ſum, vt
 facias, in primis que vt te eorum ſtultitiam imitari
 qui vſque eò antiquitatis ſtudioſi ſunt, vt voces que
 que Chriſtiane religionis proprias reſugiant, & in
 rum locum alias ſubſtituant, quarum nonnullæ eorum
 impietatem olent: qui non *fidem*, ſed *perſuaſionem*,
ſacramentum corporis Domini, ſed *ſanctiſimum cruciſignum*,
 non *excommunicare*, ſed *diuis deuouere*: non *Angelos*,
genios: non *baptizare*, ſed *ablueri* dicunt: aliaque
 dem modo deprauant: qui, vt opinor, niſi ſibi me
 rent, etiam pro Chriſto *Iouem optimū maximū* di
 cerent. eſt enim magis Ciceronianum. Quæ
 infania eſt, cum *porrigere*, cum *impetire*, cum *re
 dium ſoliſſimum*, cum *pateras* & *ſympina*: legimus, vt
 rare ea tamquam dicta ſapienter: quòd ex auge

& pontificalibus libris deprompta sint; propria
Christianæ fidei, & Christianorum rituum verba, vt
satis Latina contemneret: Plura dicere cùm para-
m, amicorum quorundam interuentus institutum
monem abrumperet coëgit.

*Conatus emendandi locum quendam Taciti pes-
sime à librarijs acceptum.*

CAP. II.

SOLENT interdum medici eos quoque ægrotos,
quorum salus ab omnibus deposita iam ac despera-
ta est, curandos suscipere, interposita prius cautione,
quod sibi non fore, si quid eis interea deterius acci-
derit. Eadem ego quoque conditione locum quen-
dam Taciti suscipiam, ita malè affectum, & in vulga-
re in veteribus libris, vix vt vlla spes eius sanandi
esset. Si quid igitur boni efficere potuero: sin mi-
seriam, veniam tamen vt spero, ab æquis iudicibus con-
sequar. Ita ergo scriptum est libro xlv. Annalium ab
Augusto: *Ne tamen ludicra tantum im-
pioris artes notescerent, carminum quoque studium af-
ferant contractis quibus aliqua pangendi facultas. Nec
tam insignis ætatis nati considerare simul, & allatos vel ibi-
dem repertos versus connectere, atque ipsius verba quoquo-
modo prolata supplere: quod species ipsa carminum docet,
tam impetu & instinctu, nec ore vno fluens. Neque mul-
tam opis in veteribus libris, in quibus ita legitur; Nec
tam insignis ætatis nati considerare simul & natos vel reper-
tos versus connectere. Nunc quomodo ei mederi
possim, aperiam. Primum illud *nati*, ex quo ab alijs fa-
ctum est *nati*, deleo: & puto frustra geminatas esse ab
indocito & oscitante librario litteras eius vocis quæ
proximè præcesserat. Deinde ex illo *ætatis*, facio *er at. Ij.*
Postremo*

VII
Lectio
III

Postremò ubi est & natus vel repertos, delecto
 repertos: & puto libitationem fuisse librarij legere
 scientis. Quæ si mihi concedantur, præstare animo
 cum integrum esse hoc modo: Ne tamen ludicri-
 tum imperatoris artes nolescerent, carminum quoque
 dium affectavit, contractis quibus aliqua pangendi facta
 necdum insignis erat. Iti considerare simul, & natus
 versus connectere, atque ipsius verba quoquo modo præ-
 supplere: quæ species ipsa carminum docet, non imperator
 instinctu, ne ore vno fluens. Si quis igitur melius aliter
 nouit, impertiat: si non, his mecum utatur licet.

Emendata quadam apud Tacitum in vita Iulij Agricole

CAPVT III.

IN vita Iulij Agricole, quam idem ille Latinus
 Icydides scripsit, oratio est ducis Britannorum
 gaci, ardoris & vehementiæ plena, quæ ille milites
 ad fortiter pugnandum cohortatur, facilemque
 præsentem animo sunt, spem victoriæ ostentat. In ea
 vulgo legitur: Brigantes, femina duce, exurere colentem
 expugnare castra, ac, nisi felicitas in secordiam
 exuere iugum potuere: nos integri & indomiti, & libe-
 tem non in præsentia laturi, primo statim congressu
 ostendamus quos sibi Caledonia viros seposuerit. In qua
 acutè vidit Lipsius, legendum prima statim congressu
 ne. Idque ipsi mihi magis placet, quàm quod ego
 tea suspicatus eram, vocem vnde delèdam essentiam
 et si utroque modo eadem sententia efficitur. Sed
 quæ proximè antecedunt, ut obscuriora, & ad con-
 gendum difficiliora sint, Rhenani temeritate facti
 est, qui, ut in Taciti & Bris nonnulla correxerit, me
 certè plura corrupit. Libri Romæ impressi habent
 & in libertatem non in præsentiam laturi. Rhenanos

libertatem non in praesentia inlaturi, & stultæ mutationi stultiorē interpretationem addidit. Significat, inquit, prius ipsis libertatem fuisse, pro qua adipiscenda non erat opus pugnare, sed conseruanda. In praesentia dixit de futuro. Equidem Rhenanum, cū illa scriberet, sobrium fuisse non puto. Sed, eo omisso, offeramus si quid verius possumus. Censeo igitur vbi dicitur in praesentiam laturi, legendum esse, in P. R. seruitium vti. ut totus locus legatur hoc modo: Nos integri & indomiti, & in libertatem, non in populi Romani seruitium, non prima sibi congressione ostendamus, quos sibi Calpurnia viros seposuerit. Non magnam neque violentam esse mutationem, qui in hoc genere exercitati sunt facile vident: vulgus quid probet, quid nō probet, numquam laboraui.

Quid sit apud Ciceronem amor amicitiae: & cur idem in sagittosi amoris mentione, dixerit, more Græciæ.

CAPVT IIII.

VETERES philosophi Græci libentiùs ferè verfabantur cum adolescentulis, quàm vt sermones luminum, & aliquam turpitudinis suspicionem effugerent: quanquam enim illorum se ingenia amare dicebant, ea tamen ferè potissimùm amabant, quæ bene habitarent. Itaque id Cicero in eis vrbane, vt solet, exagitant, ita scribit libro quarto Tusculanarum: Ad magistros virtutis philosophos veniamus: qui amorē negant sapienti esse, & in eo litigant cū Epicuro, non multum, vt opinor mea fert, mentiente, quis est enim amor iste amicitiae: cur neque de formem adolescentem quisquā amat, neque formosum senem? Quibus in verbis, quaesitum est ex me, quem ait Cicero, aut illi amorem amicitiae dicerent. Respondi hoc eos ἀγαλνμα nequitiae suæ obtendere solitos esse

Microreth
Lectio III
15

esse, ut dicerent, amorem suum non ad fornicationem et turpitudinem corporum commissionem, sed ad consuetudinem amicitiam referri: atque ita eum vocasse *eros* id est, ut Cicero interpretatur, *amorem amicitiae*. Tarchus: *eros* γὰρ εὐφροσύνης καὶ νέας ψυχῆς ἀφ' αἰμῶν τῶν διὰ φιλίας τελεῖται. & paulo post: ἢ σαμωσίας ἢ ὁ ἔρως, καὶ δ' ἀπὸ τῆς γυναικῶν. Idem in Numa: ἔστι σύμμιξις πρὸς θεόν, ἢ δ' ἐὶ ὁμιλία σώματος. ἀγνοῦντες μὲν ἀλλὰ σιγήσαντες πρὸς ἀνθρώπων ἢ θεῶν καὶ τὸ ἐπιλεγόμενον ἔρωτα. Fuisse autem amores illos in Graecis visitatos, etiam illud indicio est, quod qui eo vitiosiorabant, *more Graecorum facere* dicebantur. Cuiusmodi in Quinto Tusculanarum de Dionysio tyranno loquitur. *Cum abundaret & aequalium familiaritatibus & consuetudine propinquorum, haberet etiam, more Graecorum, quosdam adolescentes amore coniunctos, credebatur eorum vitiosior.* *Emilius Probus in Alcibiade: Ineunte adolescentia amatus est à multis, more Graecorum.* Xenophon librorum cundo παιδείας. Ἀλλ' ἢ καὶ σὺ, καὶ τὸν ἑλληνικὸν ἔρωτα, καλὸν ὄντι, περιέργη ποδοτὸ τὸ μετράκιον.

Vetus quadam *Emilij Probi reprehensio adversus* *emilium virum qui Emilium defendere voluit, confirmata.*

CAPVT V.

SCRIPSI iam pridem, errasse mihi videri *Emilium Probum*, qui negasset, turpe fuisse *Cimbrum summo Atheniensi viro*, sororem germanam habere in matrimonio, quippe cum ciues eius eodem vitarentur instituto. Extitit biennio aut triennio *emilium* homo non indoctus, qui in notis, quas ad *Platonem* vitas in Latinum sermonem à se conuersas addidit, me dissentiens, *Emilium defendere conatus est.*

enim Cimonem pulsum esse in exilium, non quòd
 uxorem duxisset vxorem: sed quòd ea citra nuptias
 crederetur: idque ex ipsis Plutarchi verbis
 colligi posse, si quis attentius ea consideret. addit
 Athenazum libro x i i. hac ipsa de re loquentem
 non simpliciter dicere, τῆ ἀδελφῆ σῶντ, sed adde-
 re ἑταίρας, ex quo intelligi damnatum Cimonem,
 non simpliciter quòd cum sorore germana corpus
 commiscuisset, sed quòd id fecisset aduersus leges, id
 est, priusquam illam vxorem duceret. Postremò Plu-
 tarichum aperte idem quod Æmilium dicere, qui
 Themistoclis filio Mnesiptolemam Themistoclis ip-
 sum quoque, sed ex alia matre filiam, ex ea consue-
 tudine nupsisse narret. Ego autem non eram nescius
 licuisse Atheniensibus, sorores eodem patre, dum ne
 eadem matre, natas vxores ducere. Docuerat me id
 Theon, qui in Nebulas Aristophanis ita scribit: παρ
 Ἀθηναίων ἔξεσι γαμῖν τὰς ἐκ τῆς πατέρων ἀδελφάς. Scie-
 bam hoc interfuisse inter Solonē & Lycurgū, quòd il-
 las ἀνομιματίας ducere permisit: hic τὰς ὁμομητρίους.
 Docuerat me id Philo, cuius hæc sunt: Ὅ μὲν οὖν
 ἄλλοι τὸν σόλων ὁμομητρίους ἐφίεσι ἀγεῖναι, τὰς ὁμομητρίους
 γάμωσιν. ὁ δὲ λακεδαιμονίων νομοθέτης ἔμπαιλιν, τὸν ὅτι
 τὰς ὁμομητρίους γάμωσιν ἐπιτρέψας, τὸν πρὸς τὰς ὁμομητρίους
 ἀπέστη. At de germanis sororibus nusquam tale quid-
 quam legere memineram. Ita enim semper existima-
 ui, qui eodē patre, sed non eadem matre geniti essent,
 consanguineos; qui eadem matre, sed non eodem pa-
 tre, verinos; qui iisdem & patre & matre interdum
 eodem consanguineos, sed suo ac proprio vocabulo
 germanos vocari. Itaque neque vnquam apud Athe-
 nenses germanam sororem habere in matrimonio
 legitur: & si Elpinice consanguinea tantum Cimonis
 fuit,

Plutarchi
 Lektionen
 III

fuit non etiam *ομοιωτε*. *Θ*: bis erravit *Α* milibus, ex Th
 eam germanam ipsius sororem fuisse dixit, imò
 si cōsanguinea tantum fuit, dicere ausim, cautim
 fuisse, cur Atheniensium legibus Cimon in exi
 pelleretur. Stuprum enim, non incestum fuisse
 stum siquidem non committitur cum ea, quam
 dicere vxorē potest. Sed certè verisimilius est, ger
 nam fuisse: & eo illum exulasse, quòd eam
 vxorem ducere ausus esset. Nam illud quidem
 mentū ex Athenæo, non fuisse additurum
 nisi idem fieri posset etiam *ε* *μαγνυβυας*, æque
 est, ac si quis, quia Cicero alicubi dicit, Cautim
 stem patriæ nefariè moliri, colligat, idem non
 nefariè, sed interdum etiam sine icelere fieri posse
 stemò sanctissimus & eruditissimus vir Cyrillus
 xandrinus libro sexto aduersus Iulianum, nō
 concubitus, sed nuptias cum sorore Cimoni, *υ*
 nefarium obijcit: non facturum, si id apud Athen
 ses legitimum & vsitatum fuisset. Tunc enim acc
 Solonem oportuerat, qui id permisisset, non
 qui patriæ suæ legibus paruisset.

De Chaldaeis Ciceronis locum è Theophrasto com
 videri. CAP. VI.

CHALDÆI, ait Cicero libro primo De
 tione, non ex artis, sed ex gentis vocabulo
 diurna obseruatione siderum, scientiam putant
 vt prædici posset, quid cuique euenturum, & quo
 to natus esset. In quo, quòd ait Chaldaeos ex gentis
 ex artis, vocabulo nominatos, pertinet ad cōm
 errorem refellendum, quo genethliacos, cuiuscumque
 gentis forent, Chaldaeos vocabant: ita vt id artis
 gentis, vocabulū haberetur. Quod autē ait de illis
 sciant

Scientia, aut vanitate potius, & falsa opinione scienti-
 ex Theophrasto sumptum videri potest: qui eos
 in magnam admirationem fuisse dicit:
 quod non ea tantum prædicerent, quæ communia es-
 sent, ut tempestatē, serenitatem, & ijs similia, sed etiam
 quomodo quisque victurus, quomodo moriturus es-
 set. Atque hoc de Proculo cognouimus: apud quem
 scripta est: *Θαυμασιωτάτην ἢ εἶναι φησὶν ὁ Θεόφρα-
 στῶς ἐν ταῖς αὐτῶν χρόνοις πλὴν τῶν χαλδαίων ἀεὶ ταῦτα
 εἶπε, τὰ τε ἄλλα ἀεὶ λέγουσαν, καὶ τὸς βίους ἐκείνων, καὶ τὰς
 ἀπορίας, καὶ τὰ κοινὰ μὲν οὖν χειμῶνα, καὶ εὐδαιμονίας καὶ
 ἀτυχίας, καὶ τὸ ἐπιμολοχίμων μὲν ἐμφανῆ, χειμῶνα δὲ ἄδη-
 λον, καὶ τὰ κοινὰ μὲν οὖν ἀναπέμπε, πάντα δὲ οὐδὲ
 πάντα, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ κοινὰ ἀεὶ ἀνέσχετο ἀπὸ τῶν ἑσθίων, ἐν
 ταῖς ἐπιμολοχίμων βίαις φησὶν ἐκεῖν.*

honore qui Olympionicis & interdum imperatoribus re-
 gestis gestis habebatur. Emendatus Emily Probi lo-
 CAP. VII.

QVANTO in honore fuerint antiquitus Olym-
 pionica, nemini, qui paulum modò versatus
 in hoc litterarum genere, ignotum est. Solebāt au-
 tem inter cetera, donari coronis aureis: vnde & Pinda-
 rus Olympiam vocat *μυτιέσσι χρυσοσεράνων ἀέθλων*. Im-
 peratores quoque, re bene & feliciter gesta, interdum
 ut antiquam admodum rarè, eodem honoris genere
 afficiebantur. Sic Cyro, post tam multas tamque in-
 dignas victorias in auitum regnum redeunti Cyaxa-
 ris filia, quæ ipsius postea vxor fuit, coronam auream
 dedit. Xenophon libro octauo: *ὁ δὲ κυαξάρης ταῦτα μὲν
 ἔλεγε, ἀεὶ ἐπέμπε δὲ αὐτῷ πλὴν ἐμφανῆ τε χρυ-
 σῶν καὶ ἑλέλαια φέρουσαν*. Habitus est hic honos Alcibia-
 di quoque, cum domita Lacedæmoniorum superbia
 in pa-

Metretis
 Lectio
 III

in patriam rediret: qua de re ita Probus: Eius
 egressus est, quamquam Theramenes, & Thrasybulus
 dem rebus praeferant, simulq; venerant in Piraeum,
 men illum unum omnes prosequerantur: & id quod
 quam antea vsuenerat nisi Olympia victoribus, cum
 aureis aneisq; vulgò donabatur. Sed cum aneis
 coronas addat, non immeritò quæri potest. Nam
 Glauco Homericæ vaeordia ridetur permutatis
 στα χαλκείων, ita ridicula videri potest hæc
 χαλκείων permissio. Ego verò non dubito, quin
 verba corrupta sint, ita ut ubi est aneisq;, legendum
 tanijsq;. Solebant enim ferè tæniæ cum coronis
 iungi. Empedocles:

Τανίαι τε περιστέλλοι, εὐρεσί τε θαλαίων.

Idque manifestò confirmat quod apud Thucydide
 de Brasida legitur: quem Scionai, re præclarè ge
 ut Olympionicen excepisse, & ut Græcia liberta
 rem, corona aurea & tanijs reuinxisse dicuntur. Th
 cydidis verba hæc sunt: καὶ οἱ μὲν σκιανῶν ἐπιπέδον
 τοῖς λόγοις, καὶ διαστήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἱ μὲν
 ἤρσαν τὰ προστόμενα, τὸν τε πόλεμον διενόητο
 σης, καὶ τὸν βρασίδαν τὰτ' ἄλλα χαλῶς ἐδέξαντο, καὶ
 μὲν χρυσῶν στεφάνῳ ἀνέδθησαν, ὡς ἐλάθεροντα τῶν
 ἰδίᾳ τε ἐταιρίωσαν, καὶ προσήρχοντο, ὡς αἰδύτη. Et
 tam autem cum dicit, Olympionicen intelligit.

Emendata quadam è libro sexto Epistolarum ad Atticum.

CAPVT VIII.

IN hoc scribendi genere non modò exigi ordo
 solet: sed ipsa potius ἀταξία, & melius Variarum
 ctionum nomen tueri, & minus satietatis adferre
 ctoribus creditur. Ego itaque qui horis exceptis
 qualiacumque procudo, ut quisque liber venit in

nos, ita ex eo aliquid excerpo, quo mea hæc auctio-
 nis sunt. Nunc igitur percurram sextum librum Epi-
 stularum ad Atticum. In cuius prima epistola haud
 procul à fine ita legitur: *Nam Cælius libertum ad me
 misit, & litteras accuratè scriptas, & de pantheris, & de
 ciuitatibus. Puto pro ciuitatibus legendum cibratis: id
 que ijs qui rem totam accuratè considerauerint, pro-
 baturum iri confido. In eadem epistola paulo infra li-
 bri editi sic habent: C. Vennonius domum indulli venit,
 ubi omnia obsequaret, in Vedianas res inciuit. In ijs in-
 uentæ sunt quinque imaguncula matronarum, in quibus
 una sororis amici tui hominis Bruti, qui hoc utatur, &
 illius Lepidi qui hæc tam negligenter ferat. Verus liber
 meus pro illo amici tui habet amici tuos. Bruti au-
 tem & Lepidi nomina non habet. Quare totum lo-
 cum ita lego: In quibus una sororis amici tui. Os homi-
 nis qui hoc utatur, & illius qui hæc tam negligenter ferat.*
 Significat enim duri admodum oris esse & Brutum,
 qui utatur eo, propter quem soror sua adulterij sus-
 pectæ esse possit: & Lepidum, qui tam turpem suspicio-
 nem in vxore tam lentè ac negligenter ferat. Neque
 mirum est, quin de Bruto & Lepido loquatur: sed
 in talium rerum narratione, ac significatione, propria
 eorum, de quibus agitur, nomina multo venustiùs
 multoque verecundiùs subtrahuntur. Addita autem pu-
 to tam pridem ab aliquo erudito homine, qui locum
 declarare veller. Tam illud, *os hominis*, ita dictum est,
 ut apud Martialem;

Gantonica medicata dedit mihi pocula virga.

Os hominis. mulsum me rogat Hippocrates.

Libet & notare vsum verbi *placet*, sanè elegantem: si
 quis fortè eum minus aduerterit. Cùm igitur in ma-
 nifesto peccato aliquem deprehenderant, ita ut ne
 ipse

ipse quidem factum suum defendere posse videtur: ita eum interrogabant: *Placet hoc tibi?* Sic Terentiana deprehensum Chæream leuiter obrogans, *Satin' hoc tibi placet?* Cicero epistola sexta libri in quo nunc versamur: *Sed bene tu respondisti placet hoc tibi?* Tibullus in carmine obscuro: *... qui sub arborum coma: & quæ sequuntur...* enim adscribere. In eadem epistola, ubi vulgò legitur: *At nunc Cælius, non dico equidem, quid egerit: legentis est, quidquid egerit.* In octaua, *meros terrores, non ut ego, miror.* In vltima verò, *Accepi ab Acasto, meo seruo tuas litteras.* non ut editi libri habent, *Accepi ab Acasto seruo meo statim tuas litteras.*

Emendata multa è libro tertio De officijs.

CAPVT IX.

CICERONIS verba sunt è tertio De officijs. *Accedit eodem testis locuples Possidonius, qui scribit in quadam epistola, P. Rutilium Rufum, qui Panætium audierat, dicere solere, ut nemo pictor esset inuentus, qui Veneris eam partem, quam Apelles inchoatam reliquisset, absolueret. oris enim pulchritudo reliqui corporis inchoandi spem auferbat: sic ea quæ Panætius prætermisisset non perfecisset, propter eorum quæ fecisset præstantiam, neminem persecuturum. Quibus in verbis sæpe admirationem, cur additum esset illud, & non perfecisset, eorum enim quæ prætermiserat Panætius, ea non modo non perfecerat, sed inchoauerat quidem. Sed veteres libri admirationem sustulerunt, quorum in plenissima postrema eius comprehensionis pars ita legitur: *quæ Panætius prætermisisset, propter eorum quæ perfecisset præstantiam, neminem persecutum.* In eodem libro, de Cælaris cæde, etsi eum non nominat, loquitur.*

vulgò legas: *Vicit igitur vilitas honestatem: imò verò honestatem vilitatem secuta est.* At in veterioribus quanto melius: *Vicit igitur vilitas honestatem: imò verò honestatem vilitas consecuta est.* Significat enim factum illud hoc dictum fuisse per se, utile *καὶ συμβεβηκός.* Vnum præterea locū subijciam, qui nusquam ille quidem in vulgariis libris emendatè legitur: sed in libris præclari illius correctoris ita deprauatus est, vt ipsius sententiæ, aliquot vocum temerè additarum congestu obrutæ, quasi per nebulam, tenue quoddam vestigium appareat. Et fuit ea illius consuetudo, vt non tam quaereret interdum, quid dixisset Cicero, quàm quid ipsum dicere oportuisse censeret. Sed tota res mihi paulo altius repetenda est: vt etiam in ijs Ciceronis verbis quæ non multò antecedunt eum quem purgare intendimus locum, maculæ quædam eluantur. Quæritur igitur Cicero, necne interdum viro bono alium lædere, de quæ illius cõmodis aliquid detrahere. Ac primum illud quasi principium ponit, humanam societatis arctissimum vinculum esse, magis arbitrari esse contra naturam, hominem homini detrahere sui cõmodi causa, quàm omnia incommoda subire vel externa, vel corporis, vel etiam ipsius animi, *seruantem salutem.* Ita enim planè legendum est, non vt vulgò, *que videntur iniustitia.* Vetus scriptura deprauata est, *centent in iustitiam.* Deinde, paucis interiectis, addit: *Quid? si Phalarum, crudelem tyrannum, & immanem, vir bonus, ne ipse sigore conficiatur, vestiuu spoliare possit, nonne faciat: Hic libri mei veteres habent, ne ipse algore pereat.* sed utroque modo eadem sententia efficitur. Deinde eam quæstionem, adhibita distinctione, explicat his verbis: *Nam siquid homini ad nullam partem vili, vilitatis tua causa detraxeris, inhumanè feceris contra naturam.*

Lucreti
lectiones
III
8

tura legem. quibus verbis ne homini quidē placē-
 tili significat, quidquam sapientem detrahere deo-
 re, utilitatis suæ causa. At ille, quem dico, ita colli-
 git. *Nam siquid homini, homo ad nullam rem vtilis, vtilitas*
tua causa detraxeris. Ineptè. Instituta enim quaestio
 hoc modo, *Num sapiens homini ad nullam rem vtilis*
quid aliquando detrahere possit. non autem: *Nam homo*
ad nullam rem vtilis. Ita enim paulo antè quaesitum est.
Nōne igitur sapiens, si fame ipse conficiatur, abstulit
bum alteri homini ad nullam rem vtilis? Negat igitur Ca-
 cero, id utilitatis priuatæ causa licere. Deinde addit.
Sin autem is tu sis, qui multam vtilitatem Reip. atque ho-
minum societati, si in vita remaneas, adferre possis: si
ob eam causam alteri detraxeris, non sit reprehendendum.
Ob eam causam, id est, non ob tuam vtilitatem, sed
publicam. Sequitur: *Sin autem id non sit eiusmodi: si*
cuique incommodum ferendum est potius, quàm de alterius
commodis detrahendum. Liber autem vetus, quo nunc
 vtor, ita habet: *Sin autem is non sit eiusmodi.* vnde collo-
 go librarium, primò per errorem, cum scripsisset
 rediisse denuò ad superius membrum, cuius principium
 erat, *sin autem is tu sis.* deinde, errore animaduer-
 so, non deleuisse quidem duas voces, quas frustra re-
 petierat, *autem is,* sed cetera persecutum. Vt sit vera lo-
 cutio: *sin non sit eiusmodi.* Solebant enim homines im-
 periti, qui auctorum aut proauctorum nostrorum tempo-
 ribus, victum sibi describēdis libris quaeritabant, quae
 perperam scripserunt, non delere: ne libros suos, mul-
 tis lituris deformatos, minus vendibiles redderent,
 iterùmue totas paginas describere cogerentur: sed
 vt erant omissis cetera persequi. Atque ea res inno-
 merabilem errorum copiam in omne scriptorum ge-
 nus inuexit.

Xenophontis loci duo emendati. CAP. X.

I B E T hoc loco proferre coniecturam meam de
 duobus locis Xenophontis è primo ἀναβάσει: de
 quibus dubiū non habeo, quin & in omnibus vsque
 in hunc diem editis libris corruptè legantur, & tutò
 facile corrigi possint. Eorum primus est, vbi Cy-
 rus in Ciliciam transit, superatis montibus in quibus
 Sprenelis præsidium collocarat. Cùm enim Cilices
 ad primam Cyri aduentantis famam sese in fugam
 contulissent, sine vllò negotio Cyrus & mores conscen-
 dit, & Cilicum castra cepit. Ibi Xenophontis verba
 sunt: ἔδρα ὃ ἀνέβη ὅτι τὰ ὄρη, ἔδενος κολύοντο, καὶ εἶδε
 τὸν πάλαι εἰς ἐφύλακτον οἱ Κίλικες. Quid autem atinuit
 dicere eum, superatis montibus, vidisse castra quæ
 Cilicum fuerant? Certè enim ita necesse fuit, nisi aut
 cæcus fuisset, aut clausisset oculos. Sed nos quoque
 cæci, opinor, fuerimus, nisi videamus, εἶλε, non εἶδε
 legendum esse. Alter locus est, vbi Cyrus ad flumen
 Caalum peruenisse dicitur, cuius pisces Syri, vt &
 Arabas, pro dijs habebāt. Ibi enim ita legimus: Αἱ δὲ
 ἰχθυαὶ ἐν αὐτῷ ἑσπύλιου, Περυσάπιδος ἦσαν, εἰς ζῶλιον δεδομέ-
 να. Sed mihi excuti non potest, quin ζῶλιον, non ζῶλιον
 legere oporteat: vt dicamus eam totam regionem re-
 gine Parysatidi in cingulum adtributam fuisse. Re-
 gionis enim Persarum multa oppida, multæque regio-
 nes in singulas mundi muliebris partes adtribui so-
 lebant: verbi causa, in *Strophium*, in *amiculum*, in *cin-
 gulum*, in *sandalia*. Idque locupletissimus testis con-
 firmat Plato in Alcibiade primo his verbis: ἐπεὶ πρὶ
 τῆς ἐγὼ ἀνδρὸς ἀξιοπίστου ἔειπεν ἡλικότων παρὰ βασιλέα,
 ὅτι ἐπὶ παρθεῖν χάσαν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, ἐγγὺς ἡμετέ-
 ρων ἐστὶν, καλεῖται τὸς ὀπζαρίους ζῶλιον ἢ βασιλέας γυναι-
 κῆς.

κός. ἢ δὲ ἄλλω, ἢ αὐτὸ καλεῖσθαι καλὸν τὸ ἐπὶ καλῶν τοῦτον καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἰς τὸν κόσμον ἐξημερῶν καὶ καλὸν, καὶ ὀνόματι ἔχειν ἑκάστου τὸ ὄνομα. Sed & Lutetiæ Parisiorum vestigial quoddammodo impositum est, quod vulgò *cingulum reginae* vocatur. Sic Themistocli apud eosdem Persas quinque vicibus Magnesia, Lampfacus, Myus, Percope, & Palaeopolis in panem, vinum, opsonium, stragula & vestitum tributæ fuisset dicuntur.

Suetonij in Calba vnus, & alter in Othone emendatus illustratus locus. CAP. XI.

MIRAM & propè sordidam Galbæ Imperatoris parsimoniã fuisse & Tacitus & Suetonius & alij tradiderunt. Cuius exempla multa cum retulisset Suetonius, adijcit: *Quare aduentus eius non pro deo gratus fuit: idq; proximo spectaculo apparuit. Significans Atellanis notissimum canticum exorsis, Venit io sumus à Te, cuncti simul spectatores, consentiente voce, reliquam partem retulerunt, ac sapius versu repetito egerunt.* Quæ Tibullus in libro quinto Aduersariorum emendatum se & explicaturum professus, nihil de suo adfert, sed Io esse interiectione exultantis omnibus notissimam. Miror autem cur tantus vir, cum manus deprecando loco admouisset, nihil protulerit, nisi quod pueri prolo grandiores in schola si ignorarent, caderent. Certe si nodus ille tam facile solui poterat, non tali vindice indigebat. Quomodo autem populus, iterado eandem vocem quæ exultantium propria est, declarare poterat, parum sibi gratum esse imperatoris aduentum. Sed nos tentemus, si quid melius possumus. Seruolimus olim & libertis interdum nomina ex moribus ipsorum imponi solebant. atque id magis etiam fiebat in comitiis.

medijs. Puto igitur in vetere Atellana vel seruum vel
 liberum dispensatorem fuisse, qui, quod frugi & par-
 tis, & dominis vtilis foret, ex re Onesimus vocare-
 tur. Seruile autem illud nomen esse, etiam è S. Pauli
 titulis notum est. Eum igitur conferui cum in Atel-
 lana fabula viderent redeuntem è villa, intelligerent-
 que parcius sibi iam edendū ac bibendum fore, quod
 Onesimus durè contente que habiturus esset, ceci-
 decant, *Veni Onesimus à villa:* & addiderat, opinor, alia
 ad parsimoniam & seueritatem ipsius exagitan-
 tum pertinerent. Eadem igitur illa cum in Galbam,
 qui nuper venerat, præclare conuenire videretur, po-
 tuit iocans crebrò iterasse dicitur. Planè autem in
 multis libris legitur *Venitonesimus*, quod testati sunt
 & minimo negotio mendum tolli potuerit. Sed
 ut sit, vt etiam perspicacissimos ea quæ sunt ante
 oculos posita, fugiant. Fuit autem ipsi Suetonio pater
 fortissimus, & spectata virtutis: cuius nomen cum
 in filij libris decurtatum ac deprauatum legatur, resti-
 tuere, operæ fuerit. Sic ergo legimus in Otthone: *In-*
uenit huic bello pater meus Suetonius Lenus, teri edecima
legionis tribunus angusticlauius. Ita vulgò. At vidi ego li-
 brum qui carie & tineas senserat, in quo post nomen
 Suetonius foramen erat exiguum: deinde sequebatur li-
 nus: & supra alia manu emendatum *lenus*: Omnino au-
 tem legendum est *Paullinus*. id enim ei verum cogno-
 men fuit. Testem in eam rem laudabo Tacitum, qui
 fortis viri neque nomen, neque virtutem tacitam esse
 laudat. Eius enim & sæpè in annalibus & in Agricola
 tanta perhonorificam mentionem facit.

Aristo-

*Aristoteles è primo Politicorum Hippocrati & libri
 τῶν τροφῶν emendati & illustrati loci.*

CAPVT XII.

ARISTOTELES libro primo Politicorum
 ditè ac copiosè disputat de origine seruitutis
 ostenditque vera seruitutis causam in natura positam
 esse: ita ut ij qui mente ac consilio valent, corpore
 rem sunt ad obeunda necessaria munera non satis
 bili, natura facti sint ad imperandum: qui contra
 lido ac robuito corpore, sed ingenio hebeti ac stulto
 tantùm ut imperata facere, non etiam ipsi, quid agere
 dum sit, prospicere possint, eos natura ipsa eorum
 plus sapiunt imperio subiecisse videatur. Qui autem
 bello capti, aut alio modo in seruitutem redacti
 ij, si liberali sint ingenio, fortuna quidem ac con-
 tione serui sunt, sed natura liberi. Sunt igitur quidam
 liberi natura, quos in seruilè sortem casus aliquis
 duxit: sunt contra multi quos seruire oportet,
 natura serui sunt, qui minoribus & natura liberis
 perant. Neque omnis aut libertas, aut seruitus
 naturam est: neque omnis congruens ac consentanea
 nature Sed ad ipsum eius disputationis finem ita
 tur in libris emédatis à Victorio, & in alijs propo-
 nibus: ὅτι μὲν ἔχει πινὲ λόγον ἢ ἀμφοτέρωθεν, ἢ
 οἱ μὲν φύσει δούλοι, οἱ δ' ἐλεύθεροι, δῆλον. quæ ita interpre-
 tatur Victorius: *Continere igitur in se rationem
 dam hanc controversiam, & non esse, hos quidem
 seruos, hos autem liberos, planum est.* Atqui Aristoteles
 ipse nihil tam docere conatus est, in ijs quæ antea
 runt, quàm esse quosdam natura seruos, & quosdam
 natura liberos. Itaque in libris Aldinis hoc modo
 gimus: ἢ εἶσιν οἱ μὲν φύσει δούλοι, οἱ δ' ἐλεύθεροι, id est

quosdam natura seruos, alios liberos. Sed ne hoc qui-
 dem ferri potest. Vtrumque enim docuit, quosdam
 natura, quosdam præter naturam, & seruos & libe-
 ros esse. Verum igitur est, quod ego, cum prius conie-
 ceram, postea scriptum repperi in eis libris, quos Al-
 cæetes edidit: *καὶ εἶσι καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι,*
καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι, id est, *Et esse, & non esse alios quidem na-
 turam, alios autem liberos.* Similis locus est in li-
 bro Hippocratis De alimēto: qui ita lacer ac mutilus
 est, ut Cardanus & ceteri, quos ego quidem vide-
 ac stultus, ætatis nostræ medici, qui eum declarare volue-
 runt, meras nugas attulerint. Ego autem eum ita in-
 terpretabor, ut non verear, ne quis mihi illud obji-
 ciat: *ὅτι ὅν ἐστὶν ἡλικίαν ἐ τεκτονικῶν.* Exposuerat Hip-
 pocrates varias super tempore puerperii sententias.
 ac coniecit, ut quædam alijs quidem videri tempus id esse dierum
 septem, qui quidē enunciant septem menses, siquis Ægy-
 ptiorum more, quem tum ferè sequebantur, trice-
 tet, quos dies singulis mensibus tribuat: alijs trecentorum,
 quos eadem ratione efficiunt decem menses: alijs de-
 centum, quos eadem ratione efficiunt octo menses effi-
 ciunt. Deinde ad hanc postremam opinionem respi-
 cit, subiicit: *ἐκ εἶσι καὶ ἐστ.* Quæ verba quid sibi ve-
 rent, ne Mopsus quidem aut Oedipus diuinarit. Le-
 gendum autem hoc modo: *Ἔστι καὶ ἐκ εἶσι ὀκτώμηνος*
ἡλικίαν. Atque ita intelligendum esse quodammodo
 octimestrem, & quodammodo non esse. Po-
 terit enim mense octauo mulier parere, sed fetus vitalis
 non est. Atque ideo Sabinus, Galeno, ut notum est, anti-
 que medicus, ea sic exposuerat: *ἔστι μὲν φαινόμενα ὡς*
ἐκ εἶσι, καὶ τὴν ἡλικίαν, ἐκ εἶσι δὲ, ὡς ἐκ εἶσι μετὰ ταῦτα.
ἔστι μὲν φαινόμενα μὲν παρατυχῶν ὄντων, δυνάμει δὲ ἐκ εἶσι. ex
 quibus etiam Sabini verbis, conijcio, vbi apud Hip-
 pocratem

Iureti
 ectiones

III
 8

pocratem legimus ἐκπρωτον, legēdum ἐκπρωτον. Sed
 quæ sequuntur deprauata in Hippocratis libris
 quomodo emendanda sint, cognosci poterit & C
 libri tertij capite xvi. vnde etiam sumpta sunt quæ
 adducti. vt mirū sit ea tam diu latuisse, cum tam
 toto ac celebri in loco paterent. Eodem autem loc
 di genere vsus est & Plautus in Trinummo:

Est atque non est mihi in manu Megaronides.

Quin dicunt, non est. merito vt ne dicant, id est.

Emendati è Trinummo Plautina loci duo.

CAPVT XIII.

FACTA me Trinummi mentio admonet,
 signem ex ea locū emendem: in quo & verba
 peram collocati sunt, & personarum nomina
 non suis posita, & deprauati versus, & denique
 vsus. Nolo autem otium, quo minime abundo,
 bus verbis consumere. tantū proponam locum
 sum, ita vt mihi legendus videtur:

PHILT.

*Non edepol tibi pernegare possum quidquam quod vultis
 Cui egestatem tolerare vis: loquere audacter patri.*

LYSITELLES.

*Lesbonico huic adolescenti, Charmide huius filio.
 Qui illic habitat. P. H. qui comedit, quod fuit, quod
 fuit?*

LY. *Ne opprobra pater. eueniunt multa homini quæ
 quæ ne vultis.*

Sapientia atas condimentum est: sapientia atati cibum.
P. H. *Menire edepol nate. atque id nunc facis hanc
 suetudine.*

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.
Nulli quæ ne volt eueniunt, nisi fictor malus fiet.

Multa est opera opus ficturæ. qui se fictorem probum
agende esse expetit. sed hic admodum adolescentulus.
Non etate, verum ingenio apiscitur sapientia.
Quidam, eloquere. quid dare illi nunc vis? L X. nihil quid-
quam pater.

Quid ne me prohibeas accipere, siquid det mihi.
Quod autem ait Lysiteles ad excusandum sodalem,
Sapientia esse condimentum etatem, & sapientiam etati ci-
vili, hanc sententiam habet. Quidam cibi sunt, qui
saporosus quidem non sunt esui; sed reponi solent in
viam visionem, & muria aut aceto, aut sale, aliisque
saporibus condiri. mitescunt autem, ac concoquantur
tempore, & ad vescendum utiles fiunt. sic sapientiam
in juvenibus immaturam esse: procedente etate
condiri ac mitigari, quasi que maturefcere. In eadem
fabula iocularis quidam versus qui à Stasimo
cantantur, & corruptè legitur, & malè explicatur.
Ambrosius hoc modo:

Cena hac annona est, sine sacris hereditas.
Respondit, Cena hæc est imitar annona. At Lipsius
respondit: Cena hac an non est? Ego veterem scriptu-
ram retineo:

Cena, hac annona, est sine sacris hereditas.
Est autem, hac annona, ablativus, ut grammatici vul-
go loquuntur, absolutus; & hoc significat, hac annona
tantate quæ nunc est. Sic alibi:

Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico:
Id est, cum triticum tam vile sit.

Notata quadam apud Liviū, in quibus ipse sibi pugnare
videri potest.

CAP. XIII.

IVII historiæ scriptoris disertissimi ac co-
piosissimi errores quosdam notavit olim Lauren-
tius

Lucreti
lectiones
III
S

tius Valla, vnum etiam homo eruditissimus militum
amicissimus Carolus Sigonius, qui hoc tempore tantum
in Liviij annalibus præstitit, quantum vix sperare
erat. Superfunt & alij, quos notare non ab re fuerit
incendatur scribentium industria; & ut intelligatur
ἀνεμάσθητον maius quiddam esse, quàm ut ab hoc
præstari queat. Libro igitur annalium quarto, in
argumentis docet, errare eos, qui tradunt A. Corneli-
um Cossam tribunum militum, secunda opinione
Iouis Feretrij templo intulisse. At eodẽ in libro M.
Æmilium dicentem facit, se eundem dictatorem
qui antè Veientiũ Fidenatiumque, adiunctis Fal-
ad Nomentum exercitus fuderit: & magistrum
tum A. Corneliũ eundem in acie fore, qui prior
tribunus militũ, Larre Tolumnio, & rege Veientium
in conspectu duorum exercituum occiso, spolia
ma Iouis Feretrij templo intulerit. Ne illud quod
defendi posse arbitror, quod libro nono in laudibus
L. Papirio Cursore ita scribit: *Haut dubiè illa ætate
nulla virtutum feracior fuit, nemo vnus erat vir, quo
innixa res Romana staret: quin eum parem destinaret
vni magno Alexandro ducem, si arma, Asia perdomita
Europam revertisset.* At paulo post ait, se arbitratum
xandrum ne fama quidem Romanis notum fuisse.
Quomodo igitur L. Papirium, quem ei opponunt
animis destinare potuerant? Sed & illud rectè ac
notavit Glaræanus, manifestò eum sibi pugnatum
Hannibalem quondam puberem Hasdrubalis inter-
accerditum scribit, cum ex ipsis Liviij verbis necesse
rid colligatur, Hannibalem eo tempore annos
minus viginti tres natum fuisse. Qua ætate qui
tutore egeret dicat, ipsemet curatore potius indige-
videtur.

Cur videntur *Assa* nutricibus dici solitum. Emendatus qui-
dam Varronis locus.

CAP. XV.

Quod Nonius *assas* nutrices olim vocatas esse scri-
bit, quia *assint* eis quos nutriant, id quàm verum
videmus. Fortassis enim verius est esse à Græco
ἀσσειν τὸ μὲν τέτρα, φίλις, τὸ δὲ ἄσσειν, τροφίως, τὸ δὲ πάπαι.
τὸ δὲ ἄσσειν, ἀδελφός, ait Eustathius. Sed quod ho-
mo eruditus putat, se apud ipsum Nonium eius vocis
exemplum reperisse in exemplo Varronis ab eo ad-
dicto, cum verbi *Betere* notionem explicat, de eo mi-
hi quidem longè aliter videtur. Verba Varronis in ve-
teribus libris ita scripta sunt: *Assanos multos quòd ea*
parere non poterat mulier, eum betere foras iussit. quæ is,
quem dico ita emendat: *Assa non multo pòst, quòd ea pa-*
re non poterat mulier, eum betere foras iussit. & tamen
non *assam* vocari non nutricem, sed obstetricem.
Quod si admitteremus, nò tamen dicendum esset, re-
perit exemplum eius quod Nonius dixerat; sed re-
perit aliam significationem nominis *Assa*, quæ ipsum
non latuisset Nonium, neque vsquam à veteribus
reperita esset. Id autem quàm credibile sit, non dispu-
tandi mihi certè nondum displicet, quod de illis Varro-
nis verbis iam pridem existimaui: ea pertinere ad Sp.
Caruilium, qui primus Romanorù vxorem repudias-
se dicitur, non quòd eius mores aut ingenium parum
probarat, sed quòd coniugem se velle diceret libero-
rum quarendorum gratia: illam autem sterilem esse.
Lego igitur hoc modo: *A se annos multos quòd ea parere*
non poterat mulier, eam betere foras iussit. Erat enim hoc
quoque verbum vsitatum in repudijs. Cicero: *Clauis*
betenti, foras exegit. Martialis: *Vxor vade foras, aut mo-*
ris viere nostris.

Emendati

Emendati complures variorum scriptorum loci in quibus
librarijs eodem modo peccatum erat.

CAPVT XVI.

AD medicinam meliùs & certius faciendam non mediocriter vtile est, scire, quibus in rebus is qui agrotat, peccare solitus sit: quo & causa magis facilius reperiat, & ad eam medendi ratio accipere modetur. Sic & ijs, qui se veterum scriptorum emendatores medicos quosdam esse profitentur, nosse expediat, quibus potissimum modis veteres librarij peccare solent, vt latentia hulcera quæ in optimis quibusque scriptoribus inueterarunt, sagaciùs deprehendant. In cetera igitur sanè multa genera deprauationum, ad aduertendi, solitos eos, si quando vetustioris libri, quo aliquid describebant, scripturam satis certè aliquid perspicere non poterant, debeatantque, an illo modo scriptum foret, aut si quando alibi alijs exemplaribus scriptum reperiebant, vt inueniret, & lectorum iudicio permittere, vt inueniret videretur. Eo modo, vix credibile est, quàm multa optimis & nobilissimis quibusque scriptoribus peccata sint. Libet eius rei aliquot exempla proponere, vt ab alijs quoque alia consimilia notentur. Apud Xenophontem libro primo Anabaseos ita legitur: *σπείτευμα ὁ σίτος ἐπέλιπε, καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιπέλων, ἐξ ἧς ἐκείνη ἡ δία ἀρρῶ, ἐν τῷ Κύρου βαρβαρῶ, τῶν κατὰ τὴν ἀλφίτων, τεπέραρον σέγγων.* vbi qui diligenter attendere facile videbit, legendum tantùm esse, *τῶν κατὰ τὴν ἀλφίτων.* Apud Aristotelem libro primo De arte dicebat *Ἀνέγκη συλλογῆς ὁμοίον ἢ ἐπ' ἀρρῶτα δεικνύσαι ὅπου ἂν ἐπιπέλων* vbi frustrà se torquet Victorius, illud enim à veteribus planè delendum est: quod ego cùm iam pridem con-

beneficium, confirmatus sum in sententia, auctoritate
 Philocarnassei, qui hunc locum ita citat, ut illam libra-
 riorum *regula* non agnoscat. Apud Ciceronem in
 Academicis: & *veluti amantes Socratem*. ubi docu-
 legendum, & *iam ante Socratem*. Apud Liuium libro
 xxi. in libris à doctissimo Sigonio emendatis:
*Quid illud potius agendum, atque eis cogitandum sit, si quo-
 modo fieri possit, ne qui socij à populo R. desciscant: & non
 tantum documentum autem ducant, statui oportere, si quis
 respiciat, & antiquam societatem respiciat.* Libri autem
 hec ita habent: *Documentum aut ducant, statui oportere
 non nocitum*. Ita igitur emendo eum locum quem
 innotabilem esse pronuntiauit Sigonius. Primum il-
 lud, *Documentum aut ducant*, aio librarij esse, utro mo-
 dum scriptum esset, ambigentis. Deinde illud, & *non vo-
 lunt factum esse ex eo, quod paulo post sequitur non
 nocitum, & possum loco non suo.* Quibus positis ita
 ego: *Documentum statui oportere, non nocitarum, si quis
 respiciat & antiquam societatem respiciat.* Est autem op-
 tima & grauiissima sententia, & Thucydidea: *ὅτε ἀνέλ-
 κτος ἴστας ἡοῦ τοῖς ἑσῶς ἀνὸν, ὡς ἐκ ἑσῶν μεταρῶν ὄνται*. Apud
 meam libro primo De beneficiis: *Ergo & Mer-
 ita vna stat, non quia beneficia ratio commendat
 oratio, sed quia pictori ita visum est.* legendum:
non quia beneficia commendat oratio. Apud eundem
 titula xxxiii. *Ego verò utar via veteri: sed si prio-
 rem planioremque inuenero, hanc muniam.* Libri ve-
 teres *sed si priorem vel planiorem.* Ego *sed si planiorem*
 inuenio. Apud Plinium capite xxi. libri xxi.
*miraculi gratia Tiberio principe in senecta iam
 sauo, atque etiam aliàs sauo, sed ipsa iuuenta ad meorum
 fuerat.* Totum illud, atque etiam aliàs sauo; de-
 lectum est. Apud eundem capite xxi. libri xxvi.
 d   Absti-

Secreti
 Sectiones
 III

Abstinentiam cibi, aliàs vini. Dele illud, aliàs vini. *Abstinentiam* enim *donatav*. Apud Tacitum libro x i. ab excessu D. Augusti: *Ut sacrificantes vel insanientes Baccha*. Non non facile dixerim: alterum certe *περάδεις*. Apud eundem libro x i i i. *Audiretur hinc Germanici filia, inde rursus Burrus*. Liber vetus: *inde deuilis rursus aut de rursus*. legendum, *inde debilis Burrus*. debilem autem cat, quia trunca erat manu: ut statim subiicit. Apud eundem libro x i i i i. *Per insidias serviles, quos prohibuit, aut prodidit*. delendum illud, *aut prodidit*. Apud Plutarchū in Theleo: *ἐπεισεύ αυτων ἢ διαπάτησε*, Paream *παρὰ συγγενέων*. delendum illud, *ἢ διαπάτησε*, Paream *παρὰ congerere*: ne ipsa copia lectoribus molesta sit.

Rectè scriptum à Donato, his verbis, Hoc age, silentium & attentionem imperari.

CAPVT XVII.

DONATVS in Phormionem Terentij scriptum hoc loquendi genere, *hoc age*, silentium imperari. Gabriel Faërnus, homo Latinæ quidem non ignarus, sed Græcæ profusus expertus: neque hoc trahendi studio dico: ita esse sciunt, quibus ille fuit: neque id ipse diffitebatur: ne poterat quidem igitur hoc, quia nusquam alibi legerat, ferre natus: & ut erat ingeniosus, confugit ad illud summum diceret in veteribus libris Terentij scriptum fuisse *age st*. sed vnâ aut alterâ litterâ erasans *age* & verba illa Donati ad illud *st*, non ad verbum *age* pertinere. Credo hoc acutè excogitatum esse: agnosco ingenium hominis, non tantum quid in multis exemplaribus scriptum esset, legere solitus: diuinare etiam quid celetum fuisset. Sed quia tantum sum, quàm ut illam tantam celeritatem ingenij

sequi possim : continebo me intra septa, & contentus
 ero his quæ ab aliis confirmata reperio. Videor autem
 legisse, in sacris imperari solitum silentium his ver-
 bis sanare linguis. & Græcè *σῆμα πᾶσι ἔστω λαῶς*. & eadem
 de causa clamari solitum, *hoc age*. & hoc puto dicere
 non malum auctorem Plutarchum in Numa: *ὧν ἰχθὺς*
πρὸς τὸν διασῶζοντες, ὅταν ἀρχῶν πρὸς ὄριον, ἢ θυδίας
ἀποπέμψῃ, βοῶσιν, ὧν ἀγε. Hoc igitur tenebo: curam legen-
 di ea quæ erasa sunt, perspicacioribus delegabo.

*Confirmatum quod de Aristotele & Hippodamo in su-
 perioribus scriptum est aduersus frigidam defensionem
 eius qui quod ipsemet ignorauit, aliis pro certo & explo-
 rato obtudere voluit.* CAP. XVIII.

SCRIPTURAM, non satis bona fide versatum Ari-
 stotelem videri in Hippodami rep. reprehenden-
 da: idque cognosci posse de quibusdam ipsius Hip-
 podami fragmentis quæ apud Stobæum extarent. Ex-
 tans, qui decennio post, Aristotelis defensionem sus-
 ceperet: meque eius rei historiam ignorasse diceret:
 me autem planum facturum, fideliter, vt docebat, se-
 rum philosophum in toto illo negotio præsti-
 tisse. Expectabam igitur, vt ipse quoque se in susce-
 pto negotio fideliter præstaret: & quando me inani
 argumento vsus dixerat; solidis ipse ac grauibus ar-
 gumentis in mea opinione refutanda vteretur. Re-
 perio historiam quidem nullam: argumenta autem
 in leuia, vt ea dum refello, videar mihi cum Ænea
 Virgiliano persequi tennes sine corpore vitas. Alium
 esse ait Hippodamum, cuius multa apud Stobæum
 leguntur, alium qui ab Aristotele reprehenditur. Il-
 lum enim Italicum, hunc Misium fuisse. Vellem
 Iulianus veteris scriptoris testimonium protulisset, à
 quo

quo horum duorum Hippodamorum Mileſij & Italicus, quorum vterque optimæ reip. ſpeciem informaret, mentio fieret. Quamquam enim plurimum illi tribuo; non tantum tamen, vt ſatis ſit, *de vobis*. Videlicet illa hiſtoria eſt, cuius ignoratione lapſus eſſe me dicit. Quæ ſi in ipſius ingenio delituerat, neque à quoquam veterum prodita erat, qui, quæſo, non ignoralle potui? At quia teſtimonia non ſuppent, ab argumentis auxilium mutuatur. Hippodamus inquit, *Ariſtotelis Mileſius fuit. Fateor: Stobæi vero exiſtimare licet, Italicus, quod diſciplina illius, & ſermonem Doricus, quo vtitur, declarat. alter Hippodamus Ionico vſus fuiſſet. Mileſius enim Ionie ciuitas fuit.* Ne quidquam hac ratione concludi. Nam neque omnes qui Italicam philoſophiam coluere, fuerunt generis atque origine Italicæ: cùm Pythagoras eius diſcipulus auctor Samius fuerit: neque omnes Dorico ſermone ſcripſere. Empedocles certè Ionice ſcripſit; qui tamen Pythagoreus fuit. *At alter, inquit, Hippodamus Ionico vſus fuiſſet. Mileſius enim Ionie ciuitas fuit.* Quod verò neceſſe ſit, vnumquemque eius gentis lingua ſcribendo vti, in qua ipſe natus eſt. Fruſtrà certalle ſeptem vrbes de ſtirpe inſignis Homeri, ſi vlla in argumento firmitas eſſet. Neque ego puto ea lingua vſos Stagiritas, qua Ariſtoteles ſcripſit: aut, quæ *ἱωνότατα* ſcripſit Theophrastus, idèo ita locutus eſſe Ephēſios. Petrum Bembum optimè Etruſcè ſcripſiſſe ait bonus in primis eius rei exiſtimator Ioannes Caluſat Bembus Venetus fuit. Quid autem verat, Hippodamum, cùm Mileſi quidem natus eſſet, ſeu diu reſtat in magna Græcia, in qua philoſophia illa florabat, eius gentis ſermone ſcripſiſſe, non in qua natus eſſet, ſed in qua viueret, & cui fortalle poſſiſſimum ſcribere.

scriberet: Dorienſis fuit Hippocrates, ait *Ælianus*: ſed
 in *Democriti* gratiam Ionicè ſcripſit. Qui magis li-
 cuit Dorienſi Ionicè, quàm Ionico Doricè ſcribere?
 Hoc ſaltem admonere debuit ipſum, non minus acri
 iudicio, quàm acuto ingenio præditum, vt non ſtatim
 propterea duos Hippodamos eſſe concluderet. Ad-
 duntur: *Quanto autem plura ſunt, qua iudicio Stobai, in ſcriptis*
ipſius Hippodami diſcrepant à ſententijs Ariſtotelei, tanto
facilius intelligere poterat, ipſos longè alios eſſe. neque enim
conſilium eſt, philoſophum ita perfricuiſſe frontem, vt
non aperte mentiretur: præſertim eo tempore, cum omnes
in ſuo negotio hoc red arguere potuiſſent. Hoc loco arduam
 mihi & lubricam deſenſionem eſſe fateor. nam neq.
 de Ariſtotele, quem quanti faciam, norunt, quicum-
 que me norūt, quidquam ſequius loqui velim: & ta-
 men res ipſa ſubigit me, vt dicam, cum non nunquam
 comprehendendorum veterū paulo quàm par erat, cupi-
 ditatem fuiſſe. Plato ciuitatis ſalutem in eo poſitam
 eſſe dixerat, ſi quam maximè vna eſſet. Quàm id fo-
 culiſſimè Ariſtoteles calumniatus eſt? Nō libet de Idecis
 loqui. Sed tamen non deſunt ex ipſis Ariſtoteleiſ, qui
 Ariſtotelem in eis labefactandis non optima fide cum
 Platone egiſſe fateantur. Parmenidem quidem de-
 ſcribit *Simplicius*, nihil Ariſtotelis auctoritate deter-
 minis. Et *Platonis* aut *Parmenidis* ſcripta non minùs
 in ſua tempeſtate in manibus erant, quàm Hippodami.
 Sed ſi duo Hippodami fuerant, quorum vterque de
 republica ſcripſerat, cur eorum alterum Ariſtoteles
 conſectatus eſt, alterum ne nominauit quidem? cum
 præſertim quosdam nominauerit, quorum nuſquam
 mihi memoria exrat. An illud varius eſt, ex his duobus
 Hippodamis alterum Mileti, alterum, vt *Palladem* è
 Miletis, ita ex hominis eruditiffimi cerebro *Florentiæ*
 d 3 natum?

natum? Et addit postremò: *Quod autē Aristoteles significavit, eum, quem improbat, Milesium fuisse, putari debet id fecisse, ut distingueret ab altero hoc, eodem nomine vocato, Pythagoreo.* Non video, cur ita putari debeat: multos enim à patria nominat, etiam ubi nihil opus est distinctione. ut cū dicit, *Γοργίας ὁ Λεορτῖν*. Et libro primo cū dicit: *οἷον καὶ τὸ Θάλασσι τῶν Μιλησίων*, non opinor, Milesium dixit, ut eum ab aliquo Thalete Iliensi distingueret. Illum igitur *καλῶμενον* Hippodamum omittam: pertinacius contendenti occinam.

— *Σοὶ μὲν ταύτην δοκῶντι ἐστὶν, ἐπεὶ ὅτι τὰ*

D litteram vocibus in vocalem desinentibus antiquitus interdum addi solitam. Et eius rei proposita aliquot exempla.

CAPVT XIX.

ALATINIS veteribus concursum vocalium non amantibus fieri sæpe solitum, ut vocibus in vocalem desinentibus adderent litteram D, maxime, cū subsequēntis vocis prima littera vocalis esset, notum est & ex Fabio, & è fragmento columnæ rostratæ C. Duillio positæ, quod è foro superioribus annis erutum, nunc in Capitolio visitur. Atque idem observatum est in iungendis verbis, ex *re* & *eo*, *redeo*: ex *re* & *emo*, *redimo*: ad eundemque modum plurima. Sed & *mederga*, *tederga*, *sederga*, *sed eas*, ita frequenter apud Plautum leguntur; ut nemini ignota esse possint. Superessent & in posterioribus scriptoribus multa eius consuetudinis vestigia nisi per errorem oblitterata essent. Nam & apud Cæcilium planè ita legendum: *At tu Cæcilius obdura*. quod ex me in sermone familiari auctum probavit Turnebus: & apud Horatium duo loci

huius vetustæ consuetudinis ignoratione deprava-
 tum. Nam & libro tertio Carminum, vbi vulgò est,

vos o pueri & puella

Iam virum ex parte male ominatis

Parcite verbis;

Ex quo alij fecerunt, *male nominatis*: plerique veteres
 libri habent, *maled ominatis*. quod vt verum est, & li-
 bro primo Epistolarum:

Omnes crede diem tibi diluxisse supremum.

quo factum est, *tibi diluxisse*. Est autem ita locu-
 tus Horatius, vt Liuius in illo: *Hic sciciosus vltimus*

P. Scipioni illuxit. Apud Plautum quoque in Ru-
 dome, in extrema fabula, vbi vulgò ita legitur:

Tibi propino decuma fonte: tu tibi inde, si sapi.

non habeo dubium, quin ita legendum sit:

Tibi propinod eccum a fonte: tu tibi inde, si sapi.

propinod enim conseruo propinat: & eum iubet vi-
 rum sibi ipsum miscere. Quin etiam lib. xliii. Di-
 gitorum, sub titulo, Ne quid in loco publico vel iti-

tere fiat, vbi legitur: *Idem ad. si odore solo locus pestilen-*

sus fiat, non esse ab re de ea interdicto vti: legendum

ad. non esse ab re de eo interdicto vti.

Essentia nomen à Cicerone nouatum esse. Emendatus

Seneca ex epistolis locus. CAP. XX.

MAGNAM saeculo suo laudem consecutus est &
 dicendi facultate, & philosophiæ scientia & gra-
 uitate morû Ser. Flavius Fabianus: multaq. de eo cum

ait, tum locupletissimus testis Seneca honorificentis-
 sime scripsit. Is cum philosophiam ciuitate donare

vellet, multa vocabula nouauerat: neq. enim aliter fie-
 ri poterat; cum in Græco quoque sermone, qui Ro-
 mano immensum quantum copiosior est, veteres illi

necesse habuissent multa procudere. Putabatur enim
 primus, quam Græci *vsiam* dicunt, eam Latine *pro-*
ti nominasse. Ita certe Quintilianus credidit, qui
 libro secundo, cum rhetoricam à quibusdam Latini-
 loquentibus oratoriam aut oratricem vocari dixisset,
 & hæc, inquit, interpretatio non minus dura est, quam
 Flauij essentia. & libro tertio: *vsiam, quam Flavius*
tiam vocat, neque sanè aliud est eius nomen Latinum. In
 bro octauo: *Multa ex Græco formata noua, ac plura*
Ser. Flauio: quorum dura quedam admodum videntur
ens & essentia, quæ cur tantoperè aspernemur, nihil vult
Quis quoddam iniqui iudices aduersus nos sumus: ideòq; pa-
rate sermonis laboramus. Primus tamen eam vocari
 finxerat Cicero: sed quod eam Fabianus primus
 triuisset, quodque alias multas fabricatus esset, hinc
 quoque origo ad eum referebatur. Sed eam Cicero
 vindicat Seneca epistola LIX. nisi quod locus cor-
 ptus, ne id vulgò animaduertatur, impedimento est.
 Ita enim legitur: *Cupio, si fieri potest, propitius auribus tuis*
quid sentiam dicere. sin minus, dicam & iratis. Cicero
 nem auctorem huius verbi habeo, puto locupletem.
 Si recentiorem quæris, Fabianum, disertum & elo-
 quentem, orationis, etiam ad nostrum fastidium mi-
 da. Sed pro illo *quid sentiam*, omnino legendum est
essentiam. alioqui enim cuius illos verbi habere se au-
 ctores diceret? Idque manifestò declarant, quæ statim
 sequuntur: *Quid enim fiet mi Lucili? quomodo dicam*
 OTΣΙΑ, *res necessaria naturam continens, fundamentum*
omnium? Rogo itaque permittas mihi hoc verbo
 vri. Quanquam autem res aperta est, ne quis tamen
 calumniatur, alium testem in eam rem dabo. Is est
 Sidonius Apollinaris: cuius hæc sunt ex epistola qua-
 dam ad Polemium: *Lecturus es hic etiam nouum ver-*
 bum, id

... id est, *essentiam*. sed scias hoc ipsum dixisse Cicero-
nem. Nam *essentiam*, nec non & *indoloriam* nominavit, ad-
dicens: *Licet enim novis rebus nova nomina imponere*. & re-
spondit dicens: Nam sicut ab eo quod est, verbi gratia, *sape-
re* & *intelligere*, *sapientiam* & *intelligentiam* nomi-
navimus regulariter, & ab eo quod est *esse*, *essentiam*
non taceamus. Jam igitur qui ad Nizolij epulas bel-
lissia inferunt, *essentia* nomine auctiorem eius librum
faciant licet. *Indoloriam*, me quidem auctore, non ad-
ferunt. nam & apud Sidonium ipsum *indolentiam* legi
libere arbitror.

FINIS.

APPROBATIO.

*In hoc Variarum lectionum volumine nihil
reperitum est, quod fidei sinceritati ac in-
tegritati contrarietur.*

Valterus vander Steeghen S. Theo-
logiae Licentiatus, & Ecclesiae Ant-
werpiensis Canonicus.

d s INDEX

Lucetti
lectiones

II
5

INDEX EORVM QV
SINGVLIS LIBRIS PER CAPI
TA TRACTANTVR.

LIBER I.

- T**RES Isocrates. Cuius sit *μεγαλειότης* ad Democritum
indicatum. Cap. 1.
Mithridatē cum Dionysum Tralliani honoris causa vocat.
Illustratus locus ex oratione pro Flacco. Eius qui Platonem
chi *συμπροσώκω* interpretatus est, notatus error. Cap. 2.
Locus quidam Ciceronis in Verrem vindicatus à prauis allo-
rum correctione. Plinij alter declaratus. Cap. 3.
Horatij locus et Euripide expressus. Cap. 4.
Eiusdem Horatij locus ex Isocrate propè conuersus. Cap. 5.
Ciceronis locus ex oratione pro P. Quinctio pulchre à Pansa
Atanasio correctus. Cap. 6.
Epitheton, quo Corinthum gynauit Horatius, è Græcia
expressum videri. Cap. 7.
Horatij locus, qui multis in libris corruptè legitur, explicatus.
Cap. 8.
Sententia quadam Terentiana ab Æschylo etiam prolato
ostenditur: & qui eandem continet, Græcus incerti scri-
ptoris versiculus indicatur. Cap. 9.
Equitandi verbum quod Euro tribuit Horatius, Euripidem
quoque eodem modo locutum esse. Cap. 10.
Curram pro nauis, ut à Catullo, sic & à Græcis positum
esse. Cap. 11.
Libulinosarum mulierum, quæ calumniatae sunt eos à quibus
spretæ ac repudiatæ erant, exempla octo. Cap. 12.
Falsam quandam historiam à Petro Victorio pro vera
dictam esse. Cap. 13.
Aristote-

Y E
A P I
Iphitem in Hippodamo reprehendendo parum bona fide
versatum esse. Cap. 14.

De compositionis duo insignia exempla: ex Euripide vnum,
Alterum è Sophocle. Cap. 15.

Consuetudo de aliquot locis è libello Demetrii περί ἑρμηνείας.
Cap. 16.

De sermone aperiendarum ratione apud veteres Gracos, mul-
tu Plauti ac Terentij locis allata lux. Cap. 17.

Quod de fama Virgilius dixit, idem Callimachus de Ce-
tere, Homerum de contentione dixisse. Cap. 18.

Quid sibi velit apud Ciceronem in epistolis ad Atticum pa-
thologica fistula, explicatum. Cap. 19.

Idem locus ex ijisdem epistolis declaratus. Cap. 20.

LIBER II.

Comutus & explicatus locus è primo libro Aristotelis De
arte dicendi. Cap. 1.

De Philis, & ophiogene sin. Allatus locus Varronis, cuius
testimonio vsus erat Plinius. Cap. 2.

Contentiam illam, Patria est vicumque bene est, acutè à
Lysia reprehensam. Cap. 3.

In vi verbi alloquor. Horatij in Odis explicatus locus.
Cap. 4.

De Callisthene & Philisto. Locus Ciceronis emendatus, &
declaratus. Capitales interdum à veteribus ingeniosos di-
ctos esse. Cap. 5.

Comparum cognationem à nemine libenter agnoscì. Terentij
sermo allatus non dissimilis Menandri. Cap. 6.

Ciceronis locus è Dinarcho expressus ostenditur. Cap. 7.

Quod Victorius de auctore libri De mundo ad Alexandrum
credidit, verum non videri. Cap. 8.

Verba paruulos à maioribus deuorari, multorum scriptorum
testimonij confirmatū. emendatus Varronis locus. Cap. 9.

Inguitham,

Lucreti
lectiones
II

Ant. A.
Variat. I.
LI

Ingurtham, cū in triumpho ductus esset, despicere se de-
rare cōpisse. Plurarchi in Mario locus. Cap. 10.
Aristotelis locus, allatis Theognidis versibus, qui eadem
sententiam continent, illustratus. Cap. 11.
Genus quoddam loquendi Horatianum indicatur è
fronte manasse. Cap. 12.
Platonis locus cōuersus à Cicerone in Horatio, in quo
filius leuiter lapsus est. Cap. 13.
Ciceronis locus, quem Silius eleganter imitatus est. Cap. 14.
Quodnam sit verbum illud Græcum quo vsos esse Athenienses
in discordiis sedandis ait Cicero in Philippicis. Cap. 15.
Ciceronis ex oratione pro Deioturo loci duo emenda-
ti. Cap. 16.
Illustratus locus ex oratione pro Cælio. Cap. 17.
Cicero in oratione pro Sylla, locum quendam Demosthe-
ni imitatus ostenditur. Cap. 18.
Alius Ciceronis locus è Demosthene expressus. Cap. 19.
Theocriti adonia? locus correctus & explicatus. Cap. 20.

LIBER III.

De quorundam admirabili memoria. Cap. 1.
Sublata menda quæ inhaeserat in Euripideo versu apud Ph-
phyrium. Item de formæ dignitate quadam non indige-
cognitu. Cap. 2.
Locus Terentij è Phormione illustratus. Cap. 3.
Duo genera loquendi, quibus Latini poeta videntur, à Græ-
cis accepta esse. Cap. 4.
Æris Corinthij temperatura quomodo inuenta. Cap. 5.
Indicata vetus scriptura duum locorum è libro secundo de
Dinatione. Cap. 6.
Cur Tibullus porcum hostiam mysticam dixerit. Cap. 7.
C. Verres qua ex gente fuerit, emendatus locus è libro
quarto

Cap. 8.	Quarto accusationis.	Cap. 8.
Cap. 9.	Correctus Plauti locus è Milite glorioso.	Cap. 9.
Cap. 10.	Quae se facturos iurauerint Graci cum Xerxis copiis congressuri.	Cap. 10.
Cap. 11.	Locutio quaedam, quae Euripidis esse credebatur, reiecta: & ipsius poeta emendatus locus.	Cap. 11.
Cap. 12.	Atticum loquendi genus, quod imperitii ex Euripidis Hecuba substituerant, restitutum.	Cap. 12.
Cap. 13.	Analogiam quid. Plauti è Monachmis correctus locus.	Cap. 13.
Cap. 14.	Historia de oraculo quod Peleo redditum est. Xenophontis locus correctus.	Cap. 14.
Cap. 15.	Xenophontis alius locus correctus.	Cap. 15.
Cap. 16.	Particulam è, è quodam loco ex apologia Socratis apud Platonem, delendam videri.	Cap. 16.
Cap. 17.	Emendatus Plauti locus è Milite glorioso.	Cap. 17.
Cap. 18.	Lexico debitorum aliter à Cicerone, aliter à Lucilio dictos. Lucilij versus apud Nonium emendati.	Cap. 18.
Cap. 19.	Teratij versus è quinto Odarum illustrati.	Cap. 19.
Cap. 20.	Declatus locus quidam è Ciceronis Hortensio.	Cap. 20.

L I B E R I I I I I .

Cap. 1.	Historia de Pindaro poeta, multato à suis, ornato ab Atheniensibus.	Cap. 1.
Cap. 2.	Quod Aristoteles sensu de iis qui seipos interficerent, Euripidii testimonio confirmatum.	Cap. 2.
Cap. 3.	Correctus Ciceronis locus è libro tertio De legibus.	Cap. 3.
Cap. 4.	De veteri proverbio, quo dicebatur, quod pulchrum est placere.	Cap. 4.
Cap. 5.	De loco quodam Varronis aduersus Petri Victorij sententiam disputatum.	Cap. 5.
Cap. 6.	Fragmentum Varronis è Marci pore, quo tempestas eleganter describitur.	Cap. 6.
	Enniani	

Lucreti
lectiones

II
S

Enniani versus ex Euripide expressi. notata Nonij
stantia.

Emendati Varronis loci duo.

Duo versus Horatij conuersi à Simonide.

Sententia cuidam Ouidiana allata similis ex Euripide.

Cap. 10.

Quod Aristoteles in antiquis dicendi magistris reprehendit
idem Isocrates antea reprehendisse ostenditur.

Antiqui quorundam die cibum sumpserint.

Terentianus versus imitatus è Caelio: loci cuiusdam
quarta Tusculana vulgata scriptura aduersus
nium defensa. item eiusdem grammatici alia quaedam
improbata. Correctus locus è libro quarto De finibus.

Cap. 13.

Theriacam olium bibi solitam, verum non videri: emendatus
Varronis locus.

Sententia quedam Horatij ab Arato prius prolata ostensa.

Cap. 14.

De loco quodam è quarto Aeneidos aduersus Seruianum.

Cap. 16.

Proverbium quoddam ab illo scriptore qui tam multa
collegit, praetermissum.

In bonorum comparatione dissensio inter Platonem &
Aristotelem indicata.

De loco quodam ex Oratione in Pisonem, aduersus Petronium
Victorium.

Horatiana quedam ex Graeco ducta.

LIBER V.

Insularum fortunatarum descriptio, & situs.

Tibulli versus illustratus.

Virgilij versus, in quo Ciceronem imitatus videri potest.

Cap. 3.

Nonjano	Platonis in Hippia maiore emendatus locus.	Cap. 4.
Cap.	Emendatus locus è Ciceronis agrariis.	Cap. 5.
Cap.	Plautina Sticbi principium emendatum, & distinctum.	Cap. 6.
Cap.	Alena Diana ira interfectum.	Cap. 7.
ex Euripide	Confirmata duorum locorum Ciceronis emendationes à Petro Victorio facta.	Cap. 8.
s reprehensio	Emendati loci aliquot è Mostellaria Plauti.	Cap. 9.
tu. Cap.	Ciceronis locus conuersus è Chrysippo.	Cap. 10.
Cap.	Explicatus & emendatus locus è secundo Epistolarum ad Atticum.	Cap. 11.
s cuiusdam	Virgilij versus ex Æschylo imitati.	Cap. 12.
duerfus 3	Enij hemistichium ex Euripide.	Cap. 13.
alia quatuor	Talium argumentum allatum esse ab A. Gellio ad ostendendum inter Platonem & Xenophontem aliquid similitatis intercessisse.	Cap. 14.
De fuit	Recundam fortunam difficile ferri, multorum grauium scriptorum testimonio confirmatum.	Cap. 15.
ri: emendat	Elrij nomen ad alia quadam à vino eleganter tralatum.	Cap. 16.
Cap.	Horatiana quadam genera loquendi è Græco expressa.	Cap. 17.
ata ostendit	Obscuritatem & obscuritatem aptam esse ad terrorem inferendum, aliquot exemplis confirmatum.	Cap. 18.
Cap.	Locus Virgilij aliter, quam à Seruio & Macrobio expositur.	Cap. 19.
us Seruio	Illustratus Platonis locus ex Alcibiade primo.	Cap. 20.

LIBER VI.

Cap.	De prenotionibus, quibus scientiarum omnium principia debentur. explicatū & correctum principium posteriorum analyticorum Aristotelis.	Cap. 1.
Cap.		Axiomatæ

Libretti
ectiones

Axiomata quomodo Latinè vocanda sint. Cap. 1.

Comparatione quadam Lucretiana vsus etiam Theophrastus offenditur. Cap. 2.

Vt multas alias diphthongos, quæ nunc vsurpari desierunt, ita oi pro o, apud veteres fuisse: emendatus Plautus. Cap. 3.

Domino, nisi cupiditatibus suis imperent, ne seruis quibus suis imperare possent. Cap. 4.

Homerum & Eschylum Athenienses, Tyrtaum Lacædæmonij quo honore affecerint. Cap. 5.

Illustratus locus ex Aristotelis categoriis. Cap. 6.

Correcti loci duo è primo libro Topicorū. Item alius è quarto Ethicorum. Cap. 7.

Videri Plautum dixisse rem voluptatū eodem plane modo quo Græci dixerent τὸ χεῖμα τῶν ἰδ' ὀνῶν. Cap. 8.

De quodam Plautino ioco, itemq; de loco quodam è Ciceronis maiore Ciceronis disputatum. Cap. 9.

Euripidem aliter, quàm ceteros omnes, de Helena seditiosum. Cap. 10.

Emendatus Plinij locus. Cap. 11.

Emendatus versus quidam Horatianus. Cap. 12.

Correcti apud Ciceronem Ennij versus. Cap. 13.

Ecquid adhibenda sint in conuiuio acroamata, an mirabilia. Cap. 14.

Correctus locus è secundo De diuinatione. Cap. 15.

Semiramis quo astu ad regnum peruenerit. Cap. 16.

Vt honorem Latinis, ita Græcis ὄσις & ἀξίη quæ sua vocabula esse. Cap. 17.

Correctus locus ex Oratione Ciceronis pro domo sua. Cap. 18.

Correctus locus è secundo De finibus. Cap. 19.

LIBEL

LIBER VII.

- Cap. 1. *omni uxores ducere, nū apud Athenienses licuerit. Cap. 1.*
- Cap. 2. *De consuetudine Graecorum non adhibendi honestas mulieres ad conuiuia viuorum. Illustratus locus ex Eunuchio Terentij; itemq; locus Ciceronis è libro primo in Verren.* Cap. 2.
- Cap. 3. *Euripidis locus in Medea correctus & declaratus. Cap. 3.*
- Cap. 4. *Quid intersit inter imperium patris & domini. Emendati Afranij versus apud Gellium. Cap. 4.*
- Cap. 5. *Emendatus Varronis locus, qui citatur à Nonio. Cap. 5.*
- Cap. 6. *De igne ad vitam crebro tralatas esse multas ab antiquis scriptoribus voces. Cap. 6.*
- Cap. 7. *Correctus locus è primo Rhetoricorum Aristotelis, item locus Callimachi ex hymno in Apollinem. Cap. 7.*
- Cap. 8. *Quattuor emendandi duos locos è tertio libro Aristotelis De arte dicendi. Cap. 8.*
- Cap. 9. *Illustratus locus è primo Topicorum Aristotelis. Cap. 9.*
- Cap. 10. *Correctus & illustratus locus è secundo Topicorum. Cap. 10.*
- Cap. 11. *Emendati loci aliquot è libello Q. Ciceronis De petitione consulatus. Cap. 11.*
- Cap. 12. *De eodem libello emendati aliquot loci. Cap. 12.*
- Cap. 13. *De eodem libello emendati aliquot loci. Cap. 13.*
- Cap. 14. *Quod apud Ciceronem in epistolis ad Atticum legitur, è Euripidis, vnde sumptum sit. Cap. 14.*
- Cap. 15. *Verbum quoddam, quo Cicero De senectute vsus est, ex Euripide sumptum esse. Cap. 15.*
- Cap. 16. *Cicero dixit, conficere famam, ita Graeci dicunt τοίειν. Cap. 16.*
- Cap. 17. *Quod Theopompus de Lacedaemone dixit, idem de fortuna quoque merito dici posse. Cap. 17.*
- Cap. 18. *Quatuor è Lucullo correctus & declaratus locus. Cap. 18.*
- Cap. 19. *Ciceronis*

Lucreti
lectiones
II
5

Ciceronis locus ex Isocrate, ut videtur imitatus. Cap. 11
De quodam loco de secundo De finibus, neque Mammi
Victorij sententiam veram videri. Cap. 12

Qui fuerint Aristotelis libri De philosophia, quodq; illorum
argumētum. Illustratus locus est primo libro Ciceronis
natura deorum. Cap. 13

Ciceronis est tertio De natura deorum locus ex Aristotele
pressus. Cap. 14

Locus est Miloniana cum duobus Demosthenis in
Lysia comparatus. Cap. 15

Illustrati Virgiliani versus est quarto Aeneidos. Cap. 16

L I B E R V I I I .

Poëtarum & eorum comparatio. Illustratus Horatij versus
Necesse meo Lamia coronam. Cap. 17

De quodam loco est libro secundo Rhetoricorum Aristotelis
aduersus Petri Victorij sententiam. Cap. 18

Collatio loci cuiusdam est Phedro Platonis cum eiusdem
interpretatione Ciceroniana. Cap. 19

Correctus & explicatus locus Platonis ex apologia Socratis.
Cap. 20

Virgilij versus est sexto Aeneidos ex Homero imitatus. Cap. 21

Notatum Petri Victorij $\mu\eta\mu\epsilon\upsilon\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$ ἀπορρηγνύειν.
De facultate contrariorum, emendatus & declaratus locus
est secundo Aristotelis De arte dicendi. Cap. 22

Alius locus ex eodem libro explicatus.
Correctus Ciceronis locus ex oratione pro C. Rabirio
duellionis reo. Cap. 23

Ciceronis loci duo ex Aeschine, ut videtur imitati. Cap. 24

Est declamatio in Sallustium loci duo, quorum alter
Aeschine, alter est Demosthene expressus videtur. Cap. 25

Infectum, non ut vulgò, Infacetum scribi oportere.
ex eadem

Ant. I
Varia II
LI

in eadem coniugatione cetera ad eundem modum.

Cap. 12.
Correctus & illustratus Aristotelis locus è libro quinto Ethicorum. Cap. 13.

Valium dicitur, quodam loco è secundo Rhetoricorum Aristotelis non videri ita accipiendum, ut Victorius censuit. Cap. 14.

Quid apud Catallum, a fini nomine intelligendum esse videatur. Cap. 15.

Male conuersos videri à Cicerone tres Euripidis versus. Cap. 16.

De quodam loco ex epistolis ad C. Trebatium accuratè discussum. Cap. 17.

Locus Platonis è Phadro, allata vetere quadam Atheniensium consuetudine illustratus. Cap. 18.

Quod discrimen sit accusationis & maledictionis, è Demosthene & Cicerone. Cap. 19.

De vi veritatis. Ciceronis sententia ex Eschine. Liuij loci duo emendati. Cap. 20.

Mulieris eruditae plerumq. lit. dinosas esse, duorum poetarum testimonijs confirmatum. Iuuenalis locus cum quodam Platonis collatus. Cap. 21.

Phicratis multa dicta, quibus elatus & excelsus ipsius animus ostenditur. Cap. 22.

Medicum fuisse Herculem: & sanatum ab eo Alcestin, quum iam deposita esset. Cap. 23.

De inhumani crudelitate regis Deiotari. Cap. 24.

De lege quadam Persarum humanitatis. Cap. 25.

LIBER IX.

De genere quodam loquendi quo in magni amoris significatione veteres utebantur. Cap. 1.

Illustratus Horatii ex Odis locus. Cap. 2.

Lucreti
lectiones
II
S

Emendatus versus ex *Afinaria* Plauti, & locus quidam
puleij in *Floridis*.

De loco quodam ex *Odij* Horatij.

Emendatus locus ex *Politiciis* Aristotelis.

De locis aliquot Plauti ex *Pseudolo*.

De duobus locis ex primo *Odarum* Horatij.

Illustratus locus *Seneca* ex *epistolis*.

De potu aqua aut vini circumdata niue refrigerati,
hij locus emendatus.

De locis quibusdam è *prima epistola libri primi* ad
cum.

Illustratus Plauti ex *Afinaria* locus.

De vetere proverbio quo vsus est *Cicero* in *Cautione*
Cap. 12.

De locis quibusdam è *Truculento* Plautina.

E *Ciceronis Academicis* emendatus locus.

De locis quibusdam è *Truculento* Plautina.

De *Myrene* Horatij loci duo illustrati.

Illustratus locus Horatij ex *Odij*.

Emendatus & illustratus locus quidam *Plutarchi*.

Tres antiquae voces *Ciceroni* restituta.

De quibusdam locis *Laertij*.

LIBER X.

Quam vetus sit consuetudo, in honore alicui habendo,
num suam ad os admouendi.

Vnde sumpsisse videatur *Ouidius*, quod in oraculo terrae
matrem, lapides autem ossa illius vocavit.

Versum quendam ex *Odyssea* multo aliter à nonnullis
pi, quam vt ab *Horatio* acceptus est.

De duobus locis ex primo libro *Commentariorum* *Caesaris*
bello Gallico.

Expensus locus ex *Afinaria* Plauti, in quo *Poeta* ipse
latet.

Cap. 5.	Idem non satis ex arte fecisse videri potest.	Cap. 5.
Cap. 6.	Locus quidam Iuuenalis aduersus aliorum omnium sententiam declaratus.	Cap. 6.
Cap. 7.	Non modò pro, non modò non, saepe apud veteres legi, idè loquendi genus à Grecis ductum esse.	Cap. 7.
Cap. 8.	De loco quodam ex secundo De Officijs.	Cap. 8.
Cap. 9.	Illustratus locus ex Oratione pro Flacco.	Cap. 9.
Cap. 10.	Emendatus Plauti locus in Epidico.	Cap. 10.
Cap. 11.	De libidine Eunuchorum verum esse quod à Terentio dictum est.	Cap. 11.
Cap. 12.	Terentius vnus, Ciceronis ex epistolis ad Atticum duo loci emendati.	Cap. 12.
Cap. 13.	Ex Amphitruone Plautina loci aliquot emendati.	Cap. 13.
Cap. 14.	Emendatus, & declaratus locus quidam ex epistolis ad Atticum.	Cap. 14.
Cap. 15.	Locus Casaris emendatus.	Cap. 15.
Cap. 16.	Quidam locum quendam ex Apollonio Rhodio sumptum esse.	Cap. 16.
Cap. 17.	De quibusdam qui habitus sunt impij, cum ex omnibus populis suis longissime ab impietate abessent.	Cap. 17.
Cap. 18.	De loco quodam ex Eunucho Terentiana verius videri sensisse Donatum, quàm Turnebum.	Cap. 18.
Cap. 19.	Illustrati ex Odis Horatij aliquot loci.	Cap. 19.
Cap. 20.	Casaris locus è primo De bello civili emendatus.	Cap. 20.

L I B E R X I.

Cap. 1.	Emendati loci aliquot ex primo libro Annalium Taciti ab excessu diui Augusti.	Cap. 1.
Cap. 2.	De aliquot alijs ex eodem libro locis.	Cap. 2.
Cap. 3.	Ex eodem libro alij aliquot loci.	Cap. 3.
Cap. 4.	In eodem libro notata, & emendata nonnulla.	Cap. 4.
Cap. 5.	Notatus vsus quidam verbi labor, aut dilabor.	Cap. 5.

In re
lectione
II

Inanes videri regulas duas, quas super versibus heroicis
trimetris iambicis tradidit Gellius. Cap. 19.

Quoddam quod occultè significauerat Homerus, non
artificio à Virgilio significatum esse. Cap. 19.

Veterum comicorum loci duo inter se collati. Cap. 19.

Radians pro sole. Emendatus apud Ciceronem veteris
ia versus. Cap. 19.

Cur Iuno apud Homerum Vulcano blandiens claudens
vocat. Cap. 19.

Quod de Scipione & Lelio dictum est, idem de duobus
viquis Philosophis dictum esse. Diogenes Laertius loquitur
quot illustratus. Cap. 19.

Ciceronis locus è Sophocle expressus. Cap. 19.

Eclogium. Conciliatura. Diuinaculi. Tres loci emendati
apud Suetonium in Vitellio. Cap. 19.

Restitui Ciceronis loci duo, in quibus librarij duorum
rum scriptorum nomina corruerant. Cap. 19.

De filiis quibusdam amicis, qui leuia amicorum peccata
prehendunt, ad grauiora conueniunt. Cap. 19.

Quod Epicurum merito à Plutarcho reprehensum A. Gellius
frigidè atque ineptè defendere conatus sit. Cap. 19.

De duabus antiquis vocibus, Tameneti & Insuperhabere.
re. Cap. 19.

Locus quosdam è primo Rhetoricorum Aristotelis è Plautina
sumptos videri. Cap. 19.

Loci aliquot è Panulo Plautina emendati, & illustrati
Cap. 19.

Vnde sumpserit Horatius, quod Amorem in Chia genio
subare dixit. Cap. 19.

LIBEL

LIBER XII.

Emendati loci aliquot è libro primo Seneca De beneficiis. Cap. 1.
 Eiusdem Seneca locus illustratus. Cap. 2.
 Eiusdem scriptoris locus emendatus. Cap. 3.
 Teri quadam consuetudo satisfaciendi ijs, quibus male precari erant. Cap. 4.
 Cognatum quid vocari Seneca. Cap. 5.
 De naturali quadam spei & metus coniunctione. Cap. 6.
 De piscibus subterraneis emendati Seneca loci duo. Cap. 7.
 De Arimasii, cui dicitur sint unum tantum oculum habere nem de populis, apud quos pueri oblongo capite nascuntur. Cap. 8.
 De loco quodam Terentij ex Eunucho confgurata Marcelli Virgilij sententia. Cap. 9.
 De quibusdam, qui piloso sunt corde. Cap. 10.
 De adverbij quibusdam, qua aliter apud veteres interdum scribebantur, quam nunc solent. Emendatus Diceronis apud Fabium locus. Cap. 11.
 De Thalete Milefio historia elegans. Cap. 12.
 De quibusdam locus è primo Rhetoricorum Aristotelis. Cap. 13.
 Locus Virgilij expressus è Charillo. Cap. 14.
 Emendata multa in oratione Ciceronis pro Archia. Cap. 15.
 Proverbum ab alijs prætermisum è Plutarcho. Cap. 16.
 De libro Proverbiorum nuper edito Florentia. Cap. 17.
 Distum elegans Io. Antonij Lucarelli Episcopi Venusini. Cap. 18.
 Emendatus Plauti locus è Bacchidibus. Cap. 19.
 Loci quidam ex Oratore Ciceronis ad Brutum illustrati. Cap. 20.

Lucreti
 editiones
 II

LIBER XIII.

- Nigidij rationes quaedam quibus contendebat natura
in vocibus vim significandi. vnde sumpta sunt, indica-
tum. Cap. 1.
Virgilij locus è sexto Aeneidos illustratus. Cap. 2.
De Anchisa morte varia veterum Scriptorum sententia.
Cap. 3.
Versus Graecum in eos qui robusti cum sint, medicam tam-
emendatus. Cap. 4.
De loco quodam Horatij aduersus sententiam cuiusdam
eum corripit, disputatum. Cap. 5.
Alius Horatij locus illustratus. Cap. 6.
Illustratus locus Tibulli. Cap. 7.
Refutatum impudens & impium mendacium Petri Ciceronis.
Cap. 8.
Puerorum lusus quibus maximi momenti negotia praesig-
ficata sunt. Cap. 9.
Locus Demosthenis à Cicerone, singulari artificio expro-
sus. Cap. 10.
Oleum numquam congelare, contra quam à Gellio pro-
rum est. Cap. 11.
Iucunda narratio super ambiguitate voculae cuiusdam
duobus eruditissimis hominibus errorem obiecit. Cap. 12.
Quiddam de Vrforum adipe dictum à Theophrasto, non fa-
tis ex fide à Plinio relatum videri. Cap. 13.
Cur maior in nonnullis ciuitatibus, quam in alijs, exstet
fortium virorum copia soleat, ex Hippocrate expli-
tum. Cap. 14.
Bacides tres. Cap. 15.
Locus Virgilij è Thucydide effectus. Cap. 16.
Probam vocem esse, Exanclare, & temerè ab alijs dama-
tam. Cap. 17.
Emendatus

Ant. 3.
Varia I.
LI

Emendatus è Plauti Bacchidibus locus. Cap. 18.
Loci aliquot veterum scriptorum apud Nonium emendati.

Cap. 19.
De Nili & Istri magnitudine non idem videri sentire Sal-
lustium & Arrianum. tum poena cuiusdam militaris ra-
tio aliter, quàm à Gellio, explicata. Cap. 20.

LIBER XIII.

De grauisimorum scriptorum loci, quorum in utroque ea-
dem macula haeserat, emendati. Cap. 1.

Illustrati loci duo ex Aeneide. Cap. 2.

Emendati loci aliquot è tertio libro Ciceronis De officijs.
Cap. 3.

Unus locus emendatus. Cap. 4.

Plauti loci aliquot illustrati. Cap. 5.

De tractatu de ijs quae tradit Gellius super vi musicorum
tractatum in morbis quibusdam sanandis. Cap. 6.

Quid significet vox $\pi\epsilon\pi\tau\epsilon\pi\epsilon\upsilon\sigma\alpha\tau\epsilon$. Cap. 7.

Loci aliquot ex epistolis ad Atticum emendati. Cap. 8.

Libro quarto earundem Epistolarum emendata alia. Cap. 9.

Item alia ex eodem libro. Cap. 10.

Libro quinto earundem emendata quedam. Cap. 11.

Emendatus locus è secundo Politicorum Aristotelis. Cap. 12.

Qui sunt versus $\iota\sigma\delta\iota\mu\phi\sigma\iota$. Declaratum epigramma Graecum.

Item aliquot quaestiones ludicae, quae apud Gellium pro-
ponuntur, dissolutae. Cap. 13.

Emendatus locus è septimo Politicorum Aristotelis. Cap. 14.

Contra mulieris de Dionysio tyranno somnium eodem propè
modo Graecè à Timefia, quo Latine à Valerio relatum.
Cap. 15.

In Plauto & in Euripide notata quadam non satis ex arte
facta. Cap. 16.

Lucreti
lectiones
II
8

Dixerunt Plautinum è Rudente restitutum. Cap. 17.

Num qui capiuntur in bello, ignavi propterea habendi sunt. Cap. 18.

Illustratus Plauti è Captivus locus. Cap. 19.

Nihil esse verbum excolubrandi, quod quidam pro Plautino obtrudere conatus est. Cap. 20.

Degeclum Ciceronis erratum in quinto De finibus. Cap. 21.

LIBER XV.

Sermo habitus cum Dario Bernardo de stultitia quorundam qui se Ciceroni inos vocant. Cap. 1.

Conatus emendandi locum quendam Taciti pessime à librarijs acceptum. Cap. 2.

Emendata quadam apud Tacitum in vita Iulij Agricola. Cap. 3.

Quid sit apud Ciceronem amor amicitiae : & cur idem in flagitiosi amoris mentione, dixerit, more Graecorum. Cap. 4.

Vetus quadam Emilij Probi reprehensio adversus exitum virum qui Emiliam defendere voluit, confirmata. Cap. 5.

De Chaldaeis Ciceronis locum è Theophrasto conversum redderi. Cap. 6.

De honore qui Olympionicis & interdum imperatorum praeclare gesta habebatur. Emendatus Emilij Probi locus. Cap. 7.

Emendata quadam è libro sexto Epistolarum ad Atticum. Cap. 8.

Emendata multi in libro tertio De officijs. Cap. 9.

Xenophontis loci duo emendati. Cap. 10.

Suetonii in Galba unus, & alter in Otthone emendatus & illustratus locus. Cap. 11.

Aristotelis è primo Politicorum, Hippocratis è libro primo de morbis emendati & illustrati loci. Cap. 12.

Ant. B.
Varia I.
LI

Cap. 13. Emendati è Trinummo Plautina loci duo.
 Cap. 14. Notata quadam apud Liniuum, in quibus ipse sibi pugnare
 rideri potest.
 Cap. 15. Cur videatur Assa nutricibus dici solitum. Emendatus qui-
 dam Varronis locus.
 Cap. 16. Emendati complures variarum scriptorum loci in quibus à
 librarijs eodem modo peccatum erat.
 Cap. 17. Hic scriptum à Donato, his verbis, Hoc age, silentium &
 attentionem imperari.
 Cap. 18. Confirmatum quod de Aristotele & Hippodamo in supe-
 rioribus scriptum est aduersus frigidam defensionem eius,
 qui quod ipsemet ignorauit, alijs pro certo & explorato
 obrudere voluit.
 Cap. 19. Inter am vocibus in vocalem desinentibus antiquitus in-
 terdam addi solitam. Et eius rei propositi aliquot exem-
 pla.
 Cap. 20. Effentia nomen à Cicerone nouatum esse. Emendatus Se-
 neca ex epistolis locus.

Iureti
 ectiones
 II
 5

CL. V.
M. ANTONIO
MURETO I. C.
CHR. PLANTINVS
S. D.

SE RIVS ad te redeunt Variæ tuæ, Vir clarissimè
non tam mea meorumq; culpa, quam temporibus
& locorum. Turbæ quæ exorta sint, vides, aduersariis
bus nostris: & locorum inter nos id intervallum
vt & libros tuos tardè profus acceperim; & tu, vt
nor, epistolas meas, siquid euênit in quo confu-
opus esset. Sicut profectò euênit. Nam libri bo-
imò maxima parte iam confecta, nō amē confide-
tiæ meæ fuit ad calcem pergere, & lucem illi dare
explorata voluntate tua de noua, vt loquimur, Pra-
fatione. quam non ignois, sollenni eorum qui bo-
scribunt ritu, addi solere. At cū eam non haberem
& vererem ne expectando longius fieret: vide quæ
mihî sumpsit, eruditissime Murete, te vt spero me
inuito. Librum tuum absolui, edidi: nec id solum, sed
epistolam hanc præscripsi, qua & excusarem factum
(si error aut peccatum in eo est) & promptum para-
tumque me ostenderem ad ea omnia quæ deinceps
pariet fecundissimum ingenium tuum, & inter cla-
gantissima sæculi nostri. Vale, & nos ama. Antverp.
postridie Kalend. Mart. clo Io LXXX.

Ant. M.
Varia I.
LI

SVMMA PRIVILEGII,

REGIÆ Maiestatis priuilegio cautum est, ne quis
M. Antonij Mureti Variarum lectionum libros xv. &c.
Christophori Plantini Architypographi Regij
voluntatem, à die prioris editionis absoluta ad decem
annos, imprimat, vel alibi impressos importet, distra-
gat, venalesve habeat per omnes eius ditionis fines,
sub pœna confiscationis, & graui multa: vt, latius
patet in litteris datis Bruxella pœnultima Nouembris
anno M. D. LXXIIII.

Signat.

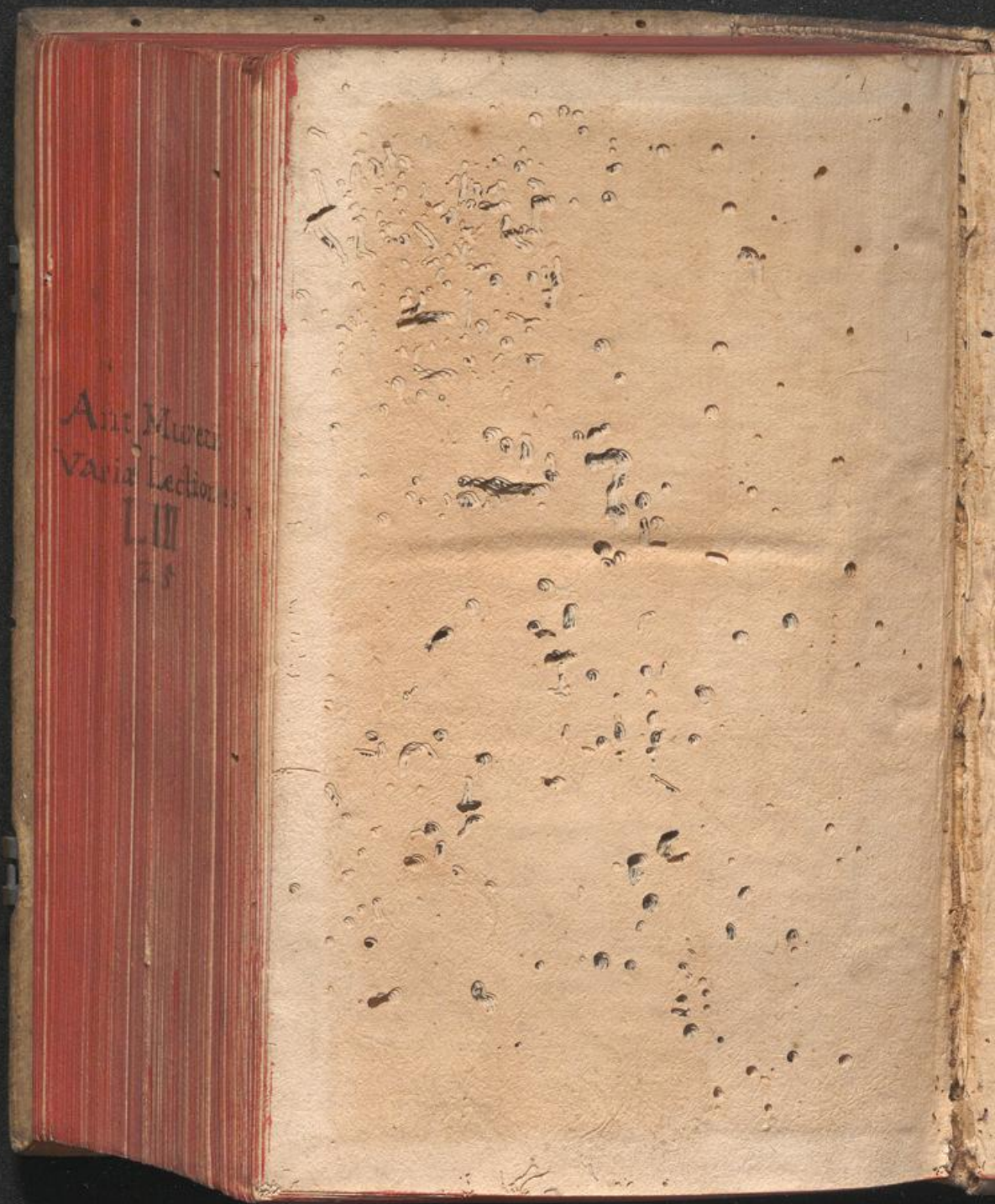
I. de Witte.

Lucreti
lectiones

II
5

Ant. N
Varia I
LI
Z

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
28

Th
6092

Ant. Martini
Varia Lectiones
LIII
23